

D-1735

D 742

George J. Smith
D. 340 1947

10382

CRONICELE ROMANIEI

SĂU

LETOPISEȚELE

MOLDAVIEI ȘI VALAHIEI

A DOUA EDIȚIUNE

REVĂDUTĂ, ÎNDESTRATĂ CU NOTE, BIOGRAFII ȘI FAC-SIMILE,
CUPRINZÂNDŪ MAI MULTE CRONICE NEPUBLICATE ÎNCĂ ; ȘI, CA ADAOSŪ :

TABLELE ISTORICE ALE ROMÂNIEI

de la 1766 până la 11 Februarie 1866.

DE

MICHAIL KOGALNICEANU

TOMU II°

Letopisețul Moldaviei (1662—1711) de Logofetul *Nicolae Costin*.
A doua Domnie a lui *N. ulai A. Mavrocordat* în Moldova (1711—1716
de *Acsinti Uricarul*.
Letopisețul Moldovei (1662—1743) de *Ion Neculce*. Vornic^u de țera de sus^u

BUCURESCI

IMPRIMERIA NAȚIONALĂ. C. N. RĂDULESCU, STRADA ACADEMIEI 24.

1872

LICEUL „MILITARE”

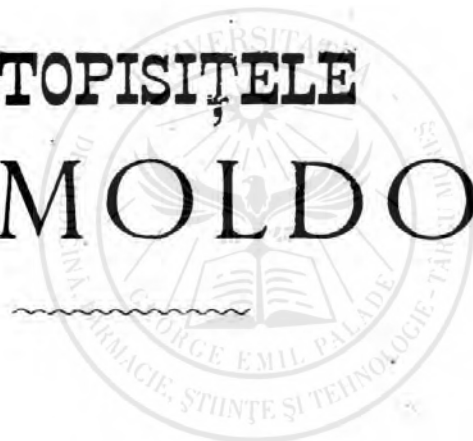
BIBLIOTECA

No. 1341 Anul 1947

180

~~D 742~~ D 1735

LETOPISITELE TEREI MOLDOVEI

Univ. "Petru Maior" Tg. Mureș

097071 2613

15 IUN. 1973

✓
44.243.

BIBLIOTECA INST. PED.
PEDAGOGICĂ ÎNTELEI ÎNCĂLȚĂRI
Iu - Mureș - Marosvásárhely

CRONICELE ROMÂNIEI

SĂU

10382C

LETOPISEȚELE

MOLDAVIEI ȘI VALAHIEI

A DOUA EDIȚIUNE

REVĂDUTĂ, ÎNDESTRATĂ CU NOTE, BIOGRAFII ȘI FAC-SIMILE,
GUPRINFĂNDŪ MAI MULTE CRONICE NEPUBLICATE ÎNCĂ ; ȘI, CA ADAOSŪ :

TABLELE ISTORICE ALE ROMÂNIEI

de la 1766 până la 11 Februarie 1866.

DE

MICHAIL KOGALNICEANU

TOMU II°

Letopisețul Moldaviei (1662—1711) de Logofătul *Nicolae Costin*.

A doua Domnie a lui *Neculaș A. Mavrocordat* în Moldova (1711—1716 de *Acsinti Uricarul*).

Letopisețul Moldovei (1662—1743) de *Ion Neculce*, Vornic de țera de sus

BUCURESCI

IMPRIMERIA NAȚIONALĂ. C. N. RĂDULESCU, STRADA ACADEMIEI 24.

1872

LEATOPISEȚUL ȚEREI MOLDOVEI

DE LA STEFANŪ SIN VASILE-VODĂ

De unde este părăsită de Miron Costin Logofătul de pre isvó-
dele lui Vasile Damiană ce aă fostă treti Logofătă, a lui Tu-
dosie Dubău Logofătul și altora

DE

NICOLAE COSTIN

CARELE AŪ FOSTŪ

LOGOFĂTŪ MARE IN MOLDOVA

(1662—1711)

8 - OCT. 2019

De domnia lui Evstratie Dabija-Vodă.

Dupe mórtea lui Stefăniță seú Vasile-Vodă, sosind boerii la Czarigrad, Kiriță Dracu Ruset și Alexandru Costin Postelnicul, cu veste de mórtea lui Stefăniță-Vodă trămiși de la țéră cu mare rugămintă țerei pentru Domnă de țéră să le dea împărăția, la care îndată aú pomenitú de Dabija-Vornicul. Ce aflând pe acea vreme pe Chipruliul celú bêtrânú cu veziria fórte slabú de bólă și aprópe de mórte, chiámându bêtrânulú Chipruliul pre feciorul seú Ahmet-Pașa, care a stătut pre urma tătănă-seú Vezir, i-aú đisú: «*Să facă pre voia țerei Domnă*» și așa purcese tótă boerimea țerei la Pórtă, lăsându aicea in Iași Caimacamú mai alesú pre Toma Cantacuzino Vornicul.

Dupe ce aú sosit boerii la Pórtă, aú și pomenit înainte Vezirulú lui Ahmet-Pașa Chipruliul de Dabija-Vornicul, priimindu-lú tótă țera Domnă. Și așa Vezirul sciind și cuvântulú tătănă-seú Chipruliulú, și vedénd și voia țerei, aú datú Domnia țerei Dabiji-Vorniculú, imbrácându-lú dupe obiceiú cu caftanú; care nefácendú zăbavă, a purcesú Dabija-Vodă cu Domnia de la Pórtă spre scaunul seú, și acésta s'a întâmplatú in anulú 7170; la luna lui Dekembre aú sositú in Iași.

Érá la alú doilea anú a Domniei Dabiji-Vodă, cât s'a desvărátú, îndată aú venitú poruncă să purcédă singurú cu ostile țerei la Uivar, la care orânduindu-lú Impărăția pre ostile turcesci Saraskeriú pe Sari-Husein-Pașa. Aceeași poruncă și Domnului Muntenescú lui Grigore-Vodă i-a mersú.

Purce-s'aú de aice Dabija-Vodă și Grigore-Vodă din țera Muntenescă, impreunându-se cu Pașa care era Sarasker cu ostile turcesci la Rava; și așa aú purcesú asupra Uivarului, in care era pučină óste nemțescă; care luptându-se șapte septemăni, de la uă vreme s'aú inchinatú cu tocmală de aú eșitú câtă óste aú fost in cetatea nemțescă, cu petrecătorí péné aprópe de Pojoní. Érá dupe ce s'aú deșertatú cetatea Uivarului de Nemți, aú ședutú câte-va đile Pașa și cu Domniú aměnduoi de aú tocmitú cetatea, aședénd-o cu óste împěratescă. Și așa s'aú intorsú Dabija-Vodă la scaunul seú. Preste iěrnă neavěndú nici-uă dodeială despre Impărăția, érá la anul de isnóvă desvărându-se i-aú venitú po-

runcă de la Impărăția de aū mersū la cetate la Leva, fiindū acum și Ahmet-Pașa. Chipruliul Vezirul purcesū spre Bosna. Țără la Leva, aū orândnitū Sarsker pre Sarī-Husein-Pașa, impreună și pre Domniū amēduoi cineși cu oștile séle, și pre Tapangeali-Ahmet-Aga-Elagasi cu Tătariū. Și așa bătēndū câte-va zile Leva, ță și óstea nemțescă pogorită improtiva oștilorū orinduite la Leva, pre care ghenereal cum dicū ei hatmanū, aū fostū Zuza, vestitū de resbóie pre acele vremi la Impărăția Némțului. Eșit-aū in intimpinarea oștilor nemțesci Turciū și cu oștile țereleorū amēndurorū și cu Tătariū, la care resboiū mare vitezie aū aretatū Grigorie-Vodă, luând cu sine tótă boerimea țerei Muntenesci, vrēndū să mai arēte și mai multă slujbă către Impărăția. Picat-aū mulți boeri la acea năvală fără socotélă a lui Grigore-Vodă, anume Constantin Vărzarul, comisul cel mare; Ivașcu Serdarul; Pavel Buciom comisul și alți mulți. Nici este șagă a năvali la focul nemțescū cu óstea ce-i deprinsă mai la largū și la armă mai ușorā, ce pucinā vreme aū stătutū resboiul acela. Și biruind Némțiū, aū purcesū óstea turcescă in risipă, cu care și ai nostrii amēduoi Domni.

Fost-aū la acēstă óste Turciū cu Tătariū 6000, și óste de țerā și muntenescă cu Dabija-Vodă și cu Grigore-Vodă ca la 9000, de tóte ca la 15.000. Țără Zuza ghenearul cu óste nemțescă, precum amū înțelesū din ómenii ce s'aū intimplat cu Dabija-Vodă la óste, pucinā de arū fi trecutū de 7000. Și așa amēduoi Domniū neasceptāndū să se impreune cu Vezirul, s'aū intorsū dreptū cineși la scaunul seū. Dupe ce înțelegēndū Vezirul, a și răpeđitū de i-aū chiatatū la sine fără zăbavă. Deci Dabija-Vodă vēđēnd porunca Vezirului, indatā s'aū intorsū de aū mersū la Vezirul la Beligrad, sfātuitū și de Dómna sa Dafina. Țără Grigorie-Vodă Domnul Muntenescū, nevrēnd mai multū adunarea cu Vezirul, póte fiind-că socotise să nu alunge asupra lorū perđarea acei oști Impărătesci, dupe prepuitórea și neodihnitórea fire turcescă, și elū să-și tocmescă lucrul seū despre Impărăția; luāndu-și pre Dómna sa cu totū ce aū avutū, aū lovitū prin Moldova pre la Sucēva, și aū trecutū in țera Leșescă de unde aū trasū la Beciū la Impărăția Némțului. Țără pre Dabija-Vodă imbrăcāndu-l Vezirul cu caftanū și pre 12 boeri ai lui, fără zăbavă l'aū intorsū Domnū la scaunul seū la Iași, și acēstă norocire a Dabijiū-Vodă aū fostū fuga lui Grigore-Vodă. Țără in țera Muntenescă, in locul lui Grigorie-Vodă aū pusū Domnū pre Radu-Vodă.

S'aū fostū ispitiū și Dabija-Vodă să nu mōrgā la adunare cu Vezirul, ci să urmeze calea lui Grigorie-Vodă: ci sfaturile cele intregē aducū norocire Domnilor, precum și aice se vede cu sfaturile boerilorū de țerā, trāindū pre acea vreme și Toma Cantacuzino Vornicul, (cāci Iordake Cantacuzino Spătarul și-a fostū dat datoria cea de obsce a firei), de s'aū inturnat Dabija-Vodă ță in scaunū cu Dómnia țerei. Și așa domnindū Dabija-Vodă cu norocire, aū isprăvit și monastirea Bārnova, care era din temelii ziditā de Barnovsky-Vodă.

Făcut-aū Dabija-Vodă și bănărie de banī de aramă la Sucēva.

In zilele acestui Domnū, s'aū scornitū și pogonăritul de vii; insă numai in duoa rōnduri s'aū luatū pogonăritū. Țără pre urmă cu mare blestem aū legat și aū lăsatū să nu mai fie pogonăritū pre vii.

Éră când a fostü cursul anilorü 7174, in luna lui Septembre, și-aü plătitü datoria sa și Dabija-Vodă, și l'aü astrucatü cu cinste in monastirea sa in Bârnova.

Acestü Dabija-Vodă a fostü omü de țără, omü bunü éră bețivü ; de duorü făcea divanü in ȕi. Decü la Divanul celü de diminețä, dvoria toți la Divanü ; éră la celü de kindie, umblaü fustașii prin tērgü chiämänd ómenii la Divanü. La beția lui pre mulți îi da la armași să-i spēndure. Éră decă se trezea nimic-nu scia, nici măi întreba ; ci-i luasse séma și rōndul toți, și de și orānduia orü pre cine la armași orü la inchisóre, îi sloboțea căci sciaü că a dua-ȕi nimicü nu era. Și a domnitü patru ani și jumētate.

De domnia Ducăi-Vodă d'antēiü

Dupe mórtea Dabijiü-Vodă, findü cursul anilorü 7174, éră de la Christos 1666 Sept. 11, Duca, ginerele Dafinii Dómnei Dabijóie, findü Visternicü mare intr'acea vreme, decă a muritü Dabija-Vodă remānēnd țerra fără Domnü, s'aü sfätuit boerii cei mari ai țerei Moldovei și indată aü purcesü la Czarigrad de și-aü cerșitü Domnü de la Pörtä dupe obiceiul lorü fiind sub stăpānirea Impērației turcesci. Și pre pofta lorü de acolo le-aü datü Domnü Sultan-Mehmet Impēratul pre Duca Visternicul, care a venitü la scaunü in Iași intr'același anü, in luna lui Ghenarie. Acestü Duca-Vodă era de némul lui Grecü de la Rumilia, și crescutü de micü in cassa lui Vasile-Vodă, aci in țerra Moldovei. Apoi pre urma lui Vasile-Vodă remānēndü elü in țerrā pēnă ce s'aü făcutü boerü mare, cum s'a dissü măi susü ; decü măi pre urmă s'a și domnitü, ci n'a avutü norocü să domnescă multü la acēstä Domniă, fără nūmăi 5 luni a domnitü și s'a mazilitü.

Și pentru care pricină i s'a intēmplatü acēstä smintelă, așa despre Vezirul Ahmet-Pașa, feciorul Chiopruliului celui bētrānü, care a intemeiatü măi cu din adinsü Impērația turcescă, cădēndü și elü pe urma tātānă-sēü Vezir-Azem. Și decă aü făcutü pre Duca-Vodă Domnul Moldovei, câtü s'aü așēdatü cu Domniă in scaunü, a și scrisü Vezirul uă carte la Duca-Vodă, poruncindu-i ca să scrie Duca-Vodă de la sine cu iscodire la Mehmet Gherei-Sultan Chanul de Krim, care atunci umbla ca să hanească de către Impērația turcescă. Duca-Vodă pre porunca Vezirului, scriindü la Chanulü așa : *Că de avea gândü să se rădice asupra Impērației, el încă a hi cu dinsul una.* Și așa trāmițēndü Duca-Vodă cărțile séle la Krim, s'a intēmplatü de le-aü prinsü pre cale unü Kara-Mustafa-Pașa ce era la Sllistra ; care pe urmă târđiü a stätutü și Vezirü ; și Pașa nesciindü c'aü fostü porunca Vezirului la Duca-Vodă, i-a părutü că suntü cărțile viclene intr'adevērü, cari indată le-aü și trāmisü la Impēratul turcescü ; așijderea érāși nice Impēratul nesciindü că este socótela cu sfatul Vezirului sēü ca să cerceteze de acelu lucru la Krim și să iscodescă, și Vezirul încă pre acea vreme érāși nefindü lingă Impērația, că atunci bătea cetatea cea vestită a Frāncilorü Kritul, adecă Candia, pre care apoi a și luat'o acelu Vezirü, fe-

ciorul Chiprului. Și așa vedându Impăratul cărțile lui Duca-Vodă ce scria la Hanul de Krim, și cele ce scria Pașa de Silistra la dînsul cu pîră asupra Ducăi-Vodă, într'acel ceas s'au mîniat și îndată au și ȕisut se se mazilăscă Duca-Vodă Domnul Moldovei, și l'au și mazilit; și in locul lui au dat Domnia lui Iliăș Alexandru Vodă.

De Domnia lui Iliăș Alexandru-Vodă.

Dupe ce au mazilit Sultan-Mehmet Impăratul pre Duca-Vodă, totu într'acestă an, fiindu cursul anilor 7174, au și răpedit Impăria fără veste de la Udriu la Czarigrad de au adus pre Iliăș Alexandru Vodă la Pörtă care era crescutu între Grecii Czarigradului și cunoscutu Porții dupe mazilia lui Alexandru Vodă tătănă-său, și îndată ce au sositu la Udriu 'l-au și datu Sultan Mehmet Impăratul steagă de Domnia țerei in locul Ducăi-Vodă la Moldova, Maiu 2. Și au venit cu domnia la scaun in Iași in luna lui Iulie in 20, in ziua de sântul Ilie proorocul, fiindu cursul anilor 7174, precum s'au ȕisut mai sus.

Ăra pre Duca-Vodă l'au dus cu totă casa lui la Czarigrad, și au asceptat acolo pêne când au luat Vizirul cetatea Kritul, și isprăvind trebele Impăriei d'intracolo bine, au venit la Enișari despre Rumeli, unde era dus și Impăratul in prēja Kritului, pre care au bătut o 6stea turcăscă 25 de ani și atunci au luat-o. Decu venind Vezirul lingă Impăratul, atunci au înțelesu Imperatul dintru acelu Veziru al se, totă dreptatea Ducăi-Vodă, și cum au fostu lucrul la Duca-Vodă cu porunca lui să scrie la Chanul de la Crim; și tocmindu lucrul Ducăi-Vodă, 'l-au dat de isnovă domnia la Moldova, mazilindu pre Iliăș-Vodă, care și el dupe ce au domnit 2 ani și jumătate s'au dus la Czarigrad, și acolo au și murit.

Ăra alții spun cum m6rtea lui n'au fostu curată, ci se-lu fie otrăvit doctorii cu invățătura Ducăi-Vodă.

Acest Iliăș Alexandru Vodă, era la Domnia lui omu bun și prea milostiv, cătu nu este lesne a scrie milostivirea lui ca și el și D6mna lui; că de se pirau lui 6meni la d6nsul la divan, și remănendu cu giudețu unul pe altul, decă 'l respundea Vodă celui remasă ȕic6ndu-i: *pas de plătesce celui l-altu, că i-ă luat cu ștr6mbul*. Decu de ȕicea unul: *plăti-voi D6mne, numai ca se m6 mai păsuiască până la uă ȕi, că sum sărac și n'amă cu ce 'l plăti acum*. Ăra pirtul așiderea de isnovă decă ȕicea: *mie încă imă trebue, că sum sărac și imă moră copiii de f6me că n'amă cu ce- 'l hrăni, ci m6 rog D6mne ca se se pună acestu om la inchis6re, seă se-mă plătescă acum că nu-l pociă ascepta*. Atunci Iliăș Vodă scotea bani din pozunară de la sine și plătea pre datornicu. La mulți făcea așa. D6ră câte milostenii ce fără număr de nu le p6te povesti nime, fără numai Dumneșeu. Care Domnu așa de milostiv și indurător ca acesta n'au mai venit altul la Moldova; și in ȕilele lui au fostu mare bilșugă și linisce.

De a doua domniă a Ducăi-Vodă éráși la Moldova.

Cândü aü fostü cursul anilorü 7177, érá de la Christos 1669 Noemvre, întimplându-se Mehmet-Sultan Impératul turcescú fiindü intr'acel anü la Enişar despre Rumeli, precum s'aü pomenitü mai susü la Domnia lui Iliášü-Vodă, și de acolo aü datü Domnia Ducăi-Vodă de al doilea rîndü, și venindü in scaunü a Domnitü cu bună pace. Érá cândü aü fostü cursul an. 7180, érá de la Christos 1672, aü ziditü și sânta monastire Cetățuia lîngă Ia in deal despre amédă-đi cu mare osirdie și cheltuială, și cu multe odóre și vestminte scumpe, și cu moși bune îndestrând'o, d'aceea aü închinat'o sântului morméntü al Domnului nostru Is. Chr. la Ierusalim, indreptândü pre acea vreme scaunul patriarșescü fericitul părinte Kir Dosotheiü patriarhul de Ierusalimü și a tótă Palestina, la care este hramul sântilorü apostoli Petru și Pavel iproci.

Intr'acésta a duoa Domnie a sa, Duca-Vodă aü inceputü a scóte multe și grele dări pre boeri și pre țéră. Insä pre uă sémă de boeri Lipușneni și Orheani ne lipindu-i de curte ca se-i boeréscă; érá cu dările și cu asupririle Vistieriei nu-i uita in tótă vremea. Decî, cândü aü fostü cursul anilorü 7181, érá cel de la Christosü 1673, in luna lui Noemvre in 29 de zile s'aü sculatü Mihalcea Hincu ce aü fostü Stolnicü mare și Durac ce aü fostü Serdarü, și Constantinü ce aü fostü Clucerü și alți boeri și multe capete, și alții mai de josü dintr'acele doué ținuturi. Strângendu-se la unü locü multă țéră s'aü invitatü asupra Ducăi-Vodă și aü venitü cu óste la Iași de aü închisü pre Duca-Vodă in curtea cea Domnéscă și multe réutăți și jafuri aü făcutü prin tégü; și ținendu-l doué trei zile închisü, apoi fiindü norocul lui că aü fostü intr'acea dată și Aga Biraiol in curte, purcegătorü cu birul țerei și n'aü cutezatü pentru birü a face reü. Apoi l'aü slobođitü gonindu-l cu mare rușine din scaunü de la Iași, și fără scirea Impărăției. Elü decă s'aü vêđutü slobodü de la dênșii, s'aü dusü in țera Muntenéscă și de acolo aü scrisü cu jalbă la Impărăția de aü trâmisiú dinsul scire la Pórtă, tocmindu-și lucrurile séle de la Impărăția ca se fie érá Domnul Moldovei, se-și facă isbînda animei séle. Și de câte aü grăitü l'aü cređutü Impărăția, și i-aü datü Tătari ajutorü, și pre Kaplan-Pașa care era Saraskerü la margine cu uă sémă de Turci, érá mai mare preste Tătari aü fostü Imir-Aali, și aü venitü Duca-Vodă de isnovă in țéră să fie Domnü. Insä acele capete ce s'aü fostü rocoșitü asupra lui, nevréndü să i se inchine, Duca-Vodă le-aü datü resboiü la Kișănău, și infréngendu-i pre acei Moldoveni cu Tătarii și Turcii multă mulțime de ómeni aü peritü de sabiă. Pre alții i-aü robitü și mulți aü muritü de frigü fiindü vreme de érnă, și fórté gerósă și mare; mulți din prostime bărbați, femei și copii aü peritü de frigü fiindü băjeniți. Érá Hincul și Durac, și capetele cele-l-alte aü fugitü toți in țera Căzácéscă. Érá Duca-Vodă aü dupe isbîndă s'aü întorsü la scaunü in Iași in luna lui Ghenare, totü intr'acéstü anü; și in pismă pre mulți i-aü omoritü și el, și pre unii i-aü supératü cu pedépsă in multe chipuri rele.

Érá cândü aü fostü primă-véră, totü intr'acéstü anü 7181 și veleatul cel nou de la Christosü 1673 s'aü sculatü singurü cu sine Sultanul-Mehmet Impératul turcescú cu tóte puterile séle cu mari oști turcesci și Tătari cu Han

cu totu, și au purcesu cu tota graimea in țera leșescă, trecend prin Moldova asupra Cameniției. Deci când au fostu Iunie 9 zile Marți, au sositu la Tuțora Enicer-Aga cu enicerii; era Sultan Mehmet Impăratul au sositu a doua zi, Iunie in 10 zile, Mercuri, și atunci s'au cutremuratu și pământul. Joul au ședutu in locu Impărăția, era Vineri s'au preumblatu prin Iași cu alaiu. Dupe aceea au purcesu la Cameniția, și bătend cetatea numai 9 zile și au dobindit'o in Avgustu in 16 zile; că nici era intr'insa omeni de oste nici bucate de hrana; cu nimic nu o grijisse cetatea Leșii. Și luand'o Turcii indată au pusu intr'insa unu Pașa cu osti de au întărit'o cu arme și pâne și cu tote ce trebuescu cetățiloru. Era pre Tătari și uă sémă de Turci i-au trāmisu in Cēmburu prin țera Leșescă de au prādat'o și au robitu in susu până unde au pututu ajunge. Atunci au bātutu și tērgul Leovul unu Caplanu-Pașa trāmisu de Impăratul la Camenița, ce nu l'au pututu lua, că apoi Leovenii vedendū greu s'au împăcatu cu banl.

Deci isprăvindū Impăratul turcescu tote acestea, s'au māniatu de la Camenița pre Duca-Vodă, căci au piritu mai nainte pre țera Moldovei in deșertu, și au fostu grăitū cu pismă. Tocmai acolo l'au adevēritu atuncea și s'au aflatu că au piritu cu strimbātate. Alții spunū să-lū fie piritu și țera pre taină, și l'au mazilitu Imperatul vrēndū încă să-l și omōre, vedēndu-l omū cu inimă roa; ci apoi Duca-Vodă și-au scosu capul cu dare de banl de la mōrtea ce i se gătea, și s'au dusu cu tota casa lui de isnovă la Czarigrad mazil la Pōrtă.

De Domnia lui Stefan-Vodă Petriceicu.

Așijderea de la Cameniția intorcēndu-se Impărăția, cātu au sositu la Hotin au chiāmatu pre boerii țerei Moldovei cu ceaușu Impărătescu la Pōrtă Vezirului dāndu-le poruncă, pre care voru pofti ei dintru dīnșii să-l arate ca sălpună să le fie Domnū. Ci boerii cu toții s'au fostu sfātuitu și cu toții au arātatu pre Ilie Sturza, și așa apucāndu-l ceaușul numai să-l ducă la Vezirul, ci Ilie Sturza măcar că n'au avutu feciori n'au priimitu nici Domnia. Ci boerii poftindu-l și vedēndū că-l trāgea ceaușul, indată s'au juratu că de va fi el Domnū să scie bine că pre toți boerii îi va pune sub sabiă. Ci boerii auđindū așa au și contenitū, că au fostu omū aprigū. Și indată au arētatu pre Stefan Petriceicu ce au fostu Medelnicerū mare, feciorū de boerū de țera, moldovanū dreptū; și l'au imbrācatu cu caftanū dāndu-i steagū de domnia țerei Moldovei. Ci fiindū el omū blīndū și slabū la Domnie, că cine cum grāia indată pre toți credea; și toți erau fără frică de către dīnsul.

Pentru acēsta neputēndū birui poruncile Impărăției fiindū multe, trebī și țera slabă că o călcase preste totu locul cu oștile, au domnitū și el numai unū anū totu de călare, că țera era totu băjenitā.

Și intr'acel anū cândū era veleatul cel vechiū 7181, era cel de la Christosū 1673, au trāmisu Sultan-Mehmetū Impăratul pre unū Husein-Arap-Pașa cu oste turcescă la pradă in țera Leșescă. Deci care lucru prinđendū

Leșii de veste s'au gătitu și ei cu ôste improtiva Turciloru. Decî Turcii vëndendû așa, s'au trasu in cetatea Hotinului și au făcutu șanțu in tîrgu in Hotinû de s'au îngropatû ca să scape de primejdiă, ci nimica nu 'și au pututû folosi, că dândû Leșii resboiû au intratû in Ocopû și au scosû pre Turci tîndu-l și omorîndu-l acolo, și așa risipindu-le temeiu numai ce au scăpatû Pașa cu pucinî de al seî la Camenița cu fuga, dândû in notû prin Nistru. Intr'aceea ôste turcescă dîcû să fie fostû ca la 20,000 Turci cari scriû că mai toți s'au prăpăditû la acel resboiû. Atuncî strîngendû-se ôstea Impêrătescă la care au fostû și Stefan-Vodă-Petriceicu cu Moldoveni din porunca Impêrătescă și Grigore-Vodă Domnul Muntenescû și Caplan-Pașa și Sari-Husein-Pașa, și Sendi Oulu Pașa cu Serbimea; decî intr'aceea vëră oblocindû și craiulû Leșescû de venirea acestorû Pași la Hotinû, s'au gătitû cu puterea sa, și ajungendû și cu Petriceicu-Vodă și cu Grigore-Vodă in Solin fost'au trîmițendû craiul ômenî iscôde și cu mișlocul Domnilorû umblau iscôdele printre Turci in tôte dîlele. Êră Hasein Pașa simțindû și nu prea bine umbletele Domnilorû, făcea scire pre ascunsû la Vezirul. Vezirul intr'aceea vëră se scoborise la Obluciță și înțelegendû de pogoritul Craiului, accepta să vędă cum s'ar alege; și înțelegendû din Sari-Husein-Pașa Saraskerul pentru Petriceicu-Vodă au trîmisû de au cerșitû zalogû boeri. Ci au trîmisû Petriceicu-Vodă pre Nicolae Racoviță logofêtul, și pre Ionașcu Balșû Vornicul de țera de susû, și pre Aldea Vel-Med, și pre Caraiman Căpitanul. Êră Husein-Pașa in multe chipuri supëra pre Petriceicu-Vodă; pre bieții boeri cei mari îi bătea la tâlpi, êră pre Grigore-Vodă mai pucinû il supëra că avea fôrte prietenû pre Vezirul și mai scie și rîndul Turcilorû.

Decî dîcû unii să-l fie chiămatû Pașa și pre Grigore-Vodă la sfatû, și întrebândû-l să-l fie dîsû să nu se îngrope la șanțuri, ci să iêsă la câmpû că alta e ôstea la câmpû slobodû, alta este cândû e închisă, ci nu l'au ascultatû și au făcutû șanțuri in tîrgu in Hotinû unde au băgatû ôstea. Acolo acceptândû pre Craiul Leșescû, êră Grigore-Vodă fiindu și el adjunsû in cărți cu craiul să fie totû una, dupe ce au sositû Craiul la Hotinû au tocmitû ôstea și din cotro a fostû Grigore-Vodă au slobozitû tôte puscele cele mari câtû l'a acoperitû negreța fumului și atuncî au găsitû și el vreme de s'a închinatû de care nicî Turcû n'au pututû să dîcă că dôră au făcutû viclesugû; și apoi și elî împreună cu leșii și cu Petriceicu-Vodă au bătutû in Turci și ire sboidu-l de prin șanțuri câtû d'abia au scăpatû Pașa cu pucinî ômenî de au datû inotû preste Nistru. Decî Grigore Vodă dupe isbindă, vëndendû că cu Leșii nu va putea scôte lucrul la capû ca să-l pôta duce la scaunul țerei Muntenesci, au amăgitû și pre Craiul, dîcendû cum va să 'și facă căutare oștilorû, și intr'ua nôpte au fugitû din ôste, și lovindû pre la Cotnarû apoi pre Bărlăzel, și au trecutû la Obluciță la Imperăție. Êră Petriceicu-Vodă mai vërtosû cu îndemnarea hatmanului seû Hăbășescului s'au hainitû de multe necazuri ce-l făcea Turcû, și au domnitû numai unû anû, și au făcutû sânta monastire lingă tîrgul Siretului, hramul Sântului Onufrie, pre care au sântit'o părintele Dosotheiû Mitropolitul țerei. Și de acolo au fugitû și el in țera Leșescă de au rămasû scaunul fără Mitropolitû.

De Domnia lui Dimitrașco-Vodă Cantacuzino, fiindu cursul annilorū 7182.

Dupe ce aū fugitū Stefan-Vodă Petriceico in țera Leșescă, érá boerii țerei dândū scire la Pórtă de fuga lui, și fiindū veleatul cel vechiū 7182, érá de la Christosū 1674, aū trāmisū Sultan Mahmet Impēratul turcescū de la Pórtă lui Domnū țerei Moldovei pe Dimitrașco-Vodă-Cantacuzino, hireșū din Grecii cei de frunte a Czarigradului, care era destulū cumplitū și vrājmașū, dupe cum suntū faptele ómenilorū intr'acéstă lume aū bune aū rele; decī câte reutāți aū fostū și eraū mai 'nainte de dīnsul și pre vremea lui pre pāmēntū, tóte le făcea el bune câte eraū. Numaī că era fricosū fórtē; că-i pusese Dumneđeū aceea zebalā in gurā și intr'īnsul frica de era fricosū. Și din țilele lui a slābitū țera mai rēū, sosindū mare cumpēnā de perire.

Cā indatā ce a luatū el Domnia, și s'aū aședatū la scāunū, avēndū Turcii vrajbā cū Leșii, că atunci de curēndū luaserā Turcii Camenița de la Leși. Decī Dumitrașco-Vodă fiindū fricosū cum s'a dīssū, și de reutāțile lui necredēndū pre nimene, adus'aū pre Hanger-Sultan cu Tātarii de aū iernatū in țera Moldovei peste iérna aceea la veleatul 7182, cari ca nisce pāgāni multā reutate aū făcutū ómenilorū din Moldova, muncindū-i și pre cărbunī punēndū-i și la capū cetaindu-i și de femei și de fete riđēndū-și aevea: cerēndū bani de la ómeni, odóre, haine ce-și avea. Pāne le scotea de prin gropi și le vērșa inaintea cailorū lorū, și istovindū acele incā și mai cāsnea de isnóvā, numai ca se le mai afle de ori-unde, și pre multe locuri pre mulți ómeni i-aū și omoritū. Incā și din boerii mazili ce fusese mai d'inainte vreme cū boerii la curte, pre cari i-aū apucatū la țerā de cu tómnā la casele lorū când aū mersū Tātarii la ernaticū, nu i-aū mai lāsātū să iēsā in lāturi, și-i muncea in totū chipul, nās-lindū să le dea ce le venea lorū in cugetū. Érá venindū primāvāra, cândū aū stātutū a se rādica ei de pre țerā, aū luatū totū de la cine ce aū fostū remasū nemāncatū de dīnsii și neluatū, ce nu stricarā de cu iérnā: iepe, cał, boi, vaci, oi, și pre multe locuri aū prādatū și aū luatū și ómeni de i-aū robitū; de aceea s'aū rādicatū și s'aū strīnsū și aū eșitū din țerrā.

Érá la isvodul lui Miron logofetulū, scrie pentru acéstă Domniā a lui Dumitrașco-Vodă așa: Fugind Stefan-Vodă Petriceico de la Hotin in țera Leșescă, érá boerii cari trāmisese la Impērāția ce li s'a pomenit, numirile mai susū, dupe ce a sositū la Galați Ionașcu Balșū Vornicul și Caraiman căpitanul, pēnē a nu se auđi de fuga lui Petriceicu-Vodă aū mersū boerii la Obluciță, că acolo era Impērāția la ernaticū. Érá Nicolae Racovița și Aldea Medelniceru remānēndū la Galați, decī venindū veste de fuga lui Petriceico-Vodă, boerii ce s'aū intēmplatū la Galați aū fugitū temēndū-se de Impērāția. Atunci indatā aū chiāmatū Suleiman Kehaiāoa Vezirului, care mai pe urmă a căđutū și Vezir Adem, avēndū preiteșugū cu Dumitrașco-Cantacuzino ce aū fostū mai 'nainte Visternicū in țerra Romānescă, ce era Capi-Kihaiāoa lui Petriceicu-Vodă, nefiindū alții din Greci acolo līngā Impērāția, și fiindū in cunnoscīnța Turcilorū, și sciindu-lū că-i e casa in Czarigradū. Boerii cari eraū acolo, gurā n'aveaū spre Impērāția, bucuroși eraū sēși scutēscā viața. Ci i-aū datū Impērāția Domnia lui Dumitrașco-Vodă fără nici-ua cheltuialā; și indatā aū scosū bani și i-aū datū

de cheltuială care n'au fostu nici-ua-dată dușeași ca acéstă Domniă. Și indată l'au pornitū cu Domniă in țără; și eșindū pe la Reni aū trecutū Prutul pre la Giurgiulesci, aū eșitū la Galați unde i-aū eșitū acolo toți boerii inainte de i s'aū inchinatū, când aū fostū veleatul 7183, Decemvrie.

Deci de acolo aū trasū dreptū pre Prutū la Iași, și aflândū scaunul Mitropoliei fără stăpânū, pus'aū Mitropolitū pre Theodosie ce era Episcopū la Romanū; ci in Iași multū n'au zăbovitū, că étă Petriceicu-Vodă cu câtă-va óste Leșescă aū fostū coborîndū in josū.

Caplan-Pașa era la Țuțora pus de Impărăția se fie pentru stréjă. Dumitrașco-Vodă auđindū de venirea lui Petriceicu-Vodă cu Leșii, n'au zăbovitū in Iași nici douē sēptămāne, ci aū eșitū la Țuțora in prējma Pașii, și aū lāsātū in Iași de stréjă cu pucinī slujitorī pre Buhușū hatmanul și pre Contesū Slugerul, cari aū asceptatū până aū sositū strejile lui Petriceicu-Vodă printre vii, și atunci aū purcesū din Iași. Care dupe ce l'au vėđutū pre Buhușū stréja lui Petriceicu-Vodă l'au gonitū; și vėđėndū că-l vorū adjuge, avėndū cuhniī dupe Socola, indată și-aū luatū cai și aū lāsātū cuhniī ce aū avutū, și vėđėndū și Leșii că nu-lū vor mai ajunge s'aū intorsū in Iași.

Dumitrașco-Vodă la Țuțora aū trecutū Prutul și impreună cu Caplan-Pașa aū luatū Prutul in josū și s'aū scoboritū la Zernesci, și acolo zăbovindū câte-va đile, aū trasū érá la Oblucița la Impărăția, și fără zăbavă aū orinduitū Impărăția pre Kir-Husein-Pașa cu uă sémă de Serdenghesci, și intr'acea vreme poruncise Impărăția de venea Galga-Sultan cu Tătariī din Crim, și cu Hagi-Gherei Sultan, care la vremea Beciului aū ajunsū și Hanū, precum vėl găsi la rōndul seū insemnatū. Și eșindū éráși de a duoa órá Dumitrașco-Vodă la Galați, aū purcessū pre Prutū in susū și venindū impreună cu Kir-Husein-Pașa până la Fălciū, aū mersū de s'aū impreunatū cu Galga-Sultan la codrul Bigheciului. De la Fălciū aū purcesū in susū pre Prutū, aū trasū la Huși. De la Huși aū alesū 20000 de Tătari ce erau cu cai mai bārbați, cu Hagi Gherei Sultanul și cu Buhușū hatmanul, și s'aū intimpinatū cu Petriceicu-Vodă și cu Leșii la gura Buhotinului, că se pogorise și Petriceicu-Vodă până la gura Buhotinului Ci cum s'aū intimpinatū aū datū pučinel resboiū intr'acea đi, ce prinđėndū limbă din Tatar, preste nópte aū și fugitū Leșii pre Prutū in susū; și Tătariī n'au avutū pre ce-l goni, că le erau caii slabi. Érá Petriceicu-Vodă aū lovitū pre la Iași, și lovindū pre la Sucéva și pre la tērgul Siretului, și aū trecutū in țera Leșescă.

Déră Dumitrașco-Vodă impreună cu Kir-Husein-Pașa aū mersū la Iași, și s'aū aședatū in scaunū și aū ținutū și pre Pașa uă lună cu atāta cheltuială, jăcuindū pre la țără vaci, oi, pāne, ce-și putea găsi, ca unū omū fără milă și fără frica lui Dumneđeū. Érá pre Hagi-Gherei-Sultan, impreună cu Tătariī i-aū împărțitū prin țără la ernaticū la Orheiū, la Lăpușna și la ținutul Iașilorū și la Hirălăū; la Sălciū mai pre pucinī. Pre aceste ținuturi aū fostū mânia lui Dumneđeū. Atunci să veđi casna spre bieții ómeni, precum s'aū scrisū mai susū, muncindu-l in totū felul; pre cărbunī îi punea, le cetluia capetele, bătāi in totū chipul care nu este putinciosū omul a le spune, își rīdeaū de fețele și femeele ómenilorū de față; ce aveaū ómeniī le luaū totū, pānea de

prin gropi o scoteau și o turnau înaintea cailor. Și așa au chinat bieții oameni două luni, erau la rădicătura lor au robit și oameni pre unele locuri, și pre mulți i-au și omorât. Încă și din boerii mazilii ce au fost mai înainte vreme cu boerii la curte, pre cari i-au putut apuca la țera la casele lor când au mersu Tătarii la ernatică, nu i-au mai lăsat să iasă în lături și-i muncea în totu chipul năslindu-le să le dea ce le venea lor în cuget; erau la rădicatul lor nici au remasă iepă, nici cai, nici boi, și de atunci a remasă țera la mare slăbiciune, care adăogându-se din rău în rău pene într'această vreme. Și așa au fostu traiul țerei într'acea iernă cu acel Domnău atheistă.

Eră Leșii apucase de pusese oște de a lor prin cetăți la Némțu, la Suceva, socotind că dupe ce voru lua cetățile, prea lesne voru lua și țera. Ci lăsase nisce Némți prin cetăți. Eră de primă-vară au și trimisă Dumitrașco-Vodă pre Sandu Buhușu hatmanul și pre Velicico-Costină Spătară ală duoilea și cu oștea ce avea spre cetăți închidându-i de la hrană; deci Némții ce flămânțise, și au căutat a eși din Némțu, și mergendă spre cel ce erau în Némțu, i-au lovită pre șesul Băiei și le-au dată Buhușu hatmanul cu Moldovenii resboi; ci au stătu și Némții vortosă, ce de totu nu i-au putut sparge. Eră câte-va capete au adusă la Iași la Dumitrașco-Vodă ca la veri-ua 50 de capete și veri-ua 20 Némți vii, eră alții au scăpată apărându-se pene au intrat în cetatea Sucevei, ci eșindă totu-d'una de lovea în tîrgu de și apucau câte ce-va de hrană, eră nu de adjunsă. Deci stăndă impregiurul Sucevei la resboi Buhușu, în totu-d'una. Vedendă și Némții că flămânțescă, numai că au căutat bieților Némților a se inchina. Deci dupe ce s'au inchinată, și aceea i-au dusă la Dumitrașco-Vodă, pre cari i-au scris slujitori și-i ținea în curte.

Eră pentru cetăți, au îndemnată Dumitrașco-Vodă pre Grecii de le-au stricată cetățile cele vestite ale Moldovei: Hotinul, Suceva, Némțul. Însă întăia pricină de risipa acestor cetăți au fostă și Petriceico-Vodă; eră a dua pricină cea mai desevărsită este Dumitrașco-Vodă acesta, care lucru cine va vrea să scie din ce a fostă pricina acelor cetăți de s'au stricată, ettă o scrimă: Domniudă Stefan-Vodă Petru în țera, înaintea lui Dumitrașco-Vodă réul, și apoi decă s'au dusă la Iași lăsândă scaunul țerei cum amă și đisă mai sus, eră Némții au trimisă slujitori de ai lor ca să țină și să păzescă cetățile, socotindă că cu aceste voru coprinde mai pre lesne țera sub ascultarea sa. Eră dupe ce au venită Dumitrașco-Vodă la Domniă, și încă nu bine aședându-se la scaună în Iași, îndată au și scrisă la Turcii de-și au trimisă oște, și așa punendă lagumă ierbă de sineși pre sub zidurile cetăților le-au arruncată din temeliă. Numai cetatea Sucevei neputend-o strica cu lagumă, au umplut-o de lemne și de paie, apoi i-a dată focu de au ars-o, și așa slăbindu-i zidul s'au risipit cum se vede acum. Însă mai d'ântăieșă neputendă scote cu resboi de prin cetăți pre Némți, s'a făgăduiă Dumitrașco-Vodă că de se voru inchina de bună-voia lor și să-i dea cetățile, li va erta de mörte și-i va dărui. Și așa au eșit Némții din cetăți, apoi le-au risipit cum s'au scrisă mai sus.

Intr'acestă ană a venită și Mitropolitul Dosothe din pribegiă la Dumitrașco-Vodă și l'au inchisă în monastirea sântului Sava de a ședută cât-va.

Intr'acestü anü aü inceputü a umbla și tractate de pace cu Leșii, care aü fostü trämisü de duoë-orî Miron Costin Vornicul celü mare la țera de josü.

Érä cândü aü fost cursul anilorü 7183, vara, de isnóvã s'aü pornitü Sultanü Mehmet cu tótã puterea sa de aü mersü la Umanî in țera Cãzãcescã, și aü trecutü Nistrul pre la Soroca. Unde atunci aü mersü și Dumitrașco-Vodã de aü fãcutü podü mereü peste Nistru, érä de la Soroca s'aü intorsü inapoî la scaunü. Atunci aü mersü cu Impërãția și Duca-Vodã Domnul Muntenescü cu Munteniî, și mergëndü Impërãția aü luatü Umanî și alte cetãți și multã pradã și robi aü fãcut și multü sânge de chrestinü aü vërsat, și cetãțile ce le-aü luatü le-aü risipitü pënë in pãmëntü. Ci de acolo bolnãvindu-se Impëratul, s'a intorsü fãrã veste ce nu i-aü prinsü nime de scire pre unde s'aü intorsü.

Érä Vezirul s'aü vërtejitü pre la Hotin, și luãndü Prutul in josü s'aü intorsü la Udriü.

Érä cândü aü fostü veleatul 7184, iërna, aü scosü Dumitrașco-Vodã hãrtii; de atunci aü esitü acea pomanã in țerã, de umblaü toți ómeni cu pecețile lui Dumitrașco-Vodã, cum daü Turcii iova haraci chrestinilorü in țera turcescã, și aceste tóte pentru lãcomia banilorü le-aü fãcutü, ca sã nu scape nici bogatü, nici sãracü. Și câți bani venea din țerã, nu-i trãmitea la Visteriã sã-i strãngã dupe obiceiul țerei, ci-i numëra elü singurü și-i strãngea in casã la dñsul.

Și totü intr'acestași iërna la Bogoeavlaniã, s'aü strinsü cãlugërii la Iași dupe obiceiul lorü, ce in locü de ospëtu ce aü Domniî obiceiü sã-i ospëteze a dua-qi dupe Bogoeavlaniã, i-aü bãgatü pre toți in temniã in Iași dându-le pricinã cã aü venitü târziü.

Intracestã varã aü scosü din închisóre pre Dosotheiü Mitropolitul, și l'aü pusü éráși la scaunul lui. Érä pre Theodosie pre care ilü fãcuse elü Mitropolitü, l'aü închisü éráși la sãntul Sava la monastire.

Intr'acestași anü primã-vara, aü trämisü Impërãția pre Șişman-Ibraim-Pașa, fãcëndu-lü Sarasker la Juravna, și impreunã cu Husein Gherei-Han și Duca-Vodã Domnul Muntenescü cu Munteniî, unde acolo s'aü pogoritü, și Ión Sobietki craiul Leșescü, care cãduse de curindü Craiü. Unde acolo s'aü aședatü pace cu Leșii; care s'aü ținutü pënë la vremea Beciului.

Intr'acestü anü, la luna lui Avgustü fost'aü mare omorü de ciumã in Iași, câtü i-aü cãutatü a eși lui Dumitrașco-Vodã din Iași și aü esitü la Galata și acolo ședea cu corturi; érä când aü fostü veleatul 7184 la luna lui Septembrie aü sositü Șişman-Ibraim-Pașa venindü de la Juravna la Tuțora, și avëndü poruncã de la Impëratul sã mazilëscã pre Dumitrașco-Vodã; l'aü chiãmatü la Tuțora și dupe trei zile l'aü și mazilitü, dându-lü la închisóre la Deli-bașa, érä pre Duca-Vodã Domnul Muntenescü încã de la Hotinü l'au slobođitü Pașa, și lovindü pre Siretü l'aü adusü la scaunul seü la Bucuresci.

Érä pre Dumitrașco-Vodã Cantacuzino, l'aü dusü mazilü la Czarigrad dupe ce aü domnitü duoi anni.

De Domnia lui Antonie Ruset-Vodă, care mai 'nainte se numea Kirițe Draco.

Totă într'acestași ană, cândă aă fostă cursul aniloră 7184, dupe ce aă mazilită pre Dumitrașcu-Vodă, aă dată steagă de Domniă lui Kirițe Draco, care și-aă pusă nume de Domniă Antonie-Vodă, și purcegându de la Udriă aă venită la Galați unde 'i-aă eșită tótă țera și boeril înainte, împreună cu fiul seă Alexandru ce fusese la țilele lui Petriceico-Vodă Sluger mare. De la Galați aă mersă până la Timpești din josă de Tecuci pre Bêrlad, de acolo aă luată Siretul și pre la têrgul Frumosă aă intrată in Iași in luna Dekemvrie, și domnindă preste érnă cu pace; érá de primă-vară s'aă apucată să lucreze la biserica lui Sântul Nicolae de lingă curtea cea Domnescă, că era biserica descoperită și clopotnița stricată. Decă cu tótă osîrdia s'aă apucată și aă tocmită clopotnița, și aă istovită și zidul prin pregiurul bisericei la veleatul 7185, și aă făcută și uă cișmea, adică fântână in zidul bisericei despre pórta cea mare a curții Domnesce, aducându apă pe olurî de departe la care aă fostă ispravnică Abăza Cluceră, și aă zugrăvită preste totă pridvorul lui sântul Nicolae, apoi și biserica aă zugrăvită pre din intru, și aă trâmisi in țera Leșescă de aă adusă sfesnicile cele mari de aramă și alte vase multe de argintă aă făcută, și cari suntă și astăzi in Sântul Nicolae. Așjderea aă făcută și ceardacurile cele înalte despre casa Domnescă cea mică cu multă cheltuélă ca la Czarigradă, și 'și aă fostă făcută și gropnița in Sântul Nicolae in intru, déră n'aă avută parte că acea in care gropnița s'aă fostă mai pe urmă îngropată Cantemir-Vodă cum se va arêta la rôndul seă. Apoi s'aă apucată de aă făcută și zidă prin pregiurul monastirei sântului Sava, déră n'aă ajunsă să 'l istovescă pre jumătate, și ară fi și mai făcută multe lucruri in țera bune, că era ună Domnă milostivă și îndurătoră; numai țera n'aă avută norocă ca se domnescă multă. Că pizmașul diavolul pururea este neiubitoră la binele chrestinesc.

Decă cândă aă fostă veleatul 7185 vara, s'aă scornită óste asupra Cehrinului, de aă orînduită Impêrăția éráși pre Șisman Hraim Pașa, cu mulți Pași cu multă putere Turcescă și Gereiă-Han cu Tătari, și aă orînduită pre Antonie-Vodă cu Moldovenii. Atunci era Gavril Costake hatman, și aă mersă și Duca-Vodă Domnul Muntenescă cu Munteni, și trecându Nistrul pre la Tighinea, aă mersă la Cehrin și aă bătută Cehrinul câte-va țile, și neputându-lă lua l'aă lăsată. Spună că aă fostă eșindă Căzaci de aă fostă scoțându pe Turci din metereze și le-aă fostă dândă cu stupi vii din cetate in capă, și neputându dobîndi cetatea in acea vară, s'aă intorsă ostile érá inapoi pre la Tighinea, și slobozindă pe Domnă aă venită cineși la scaunul seă.

Érá când aă fostă la veleatul 7186, aă chiămată Impêrăția pre feciorul lui Antonie-Vodă, pre Alexandru Beyzade la Pórta care era călăreță bună și curvară fórte; pre multe locuri făcea silă de lua fetele ómeniloră cu sila, însă ómeni proști. Libovnică era la bêturi și la alergături de cai, însă nu pira pre nime la tată-seă; de nu grăia de bine pre omă, de rău nu-l grăia.

Duca-Vodă domnindă in țera Muntenescă, eraă acum Munteni sântul de dînsul, ci incepuse a se cerca mai vêrtosă Șerban-Logofétulă cel mare cu

frații lui. Duca-Vodă prepunea dără nu putea prinde nimica, ci la această oște de la Cehrină au cercat Duca-Vodă pre boerii de Moldova ce unii îl priimeau; era cercându pre Gavriliță hatmanul dîcându-î așa: *«Antonie-Vodă este mazil, ce pe cine voru pofti ca să siléscă ca să-l scóșă la domniă.»* Au respuns Gavriliță hatmanul: *de scîi. Măria Ta că este adevăratu mazilū, silesce Măria Ta să ne fîi Domū; érá de nu, să nu-l amesteci Măria-Ta, să ni-l lașt că este unū Domnū bunū.* Solia acesta o purta Antiohie Jora ce era Postelnicū la Duca-Vodă, nepotū de soră lui Gavriliță hatmanul.

Antonie-Vodă întorcându-se de la oște, au ernatū cu pace despre tóte părțile péné in primă-vară; érá de primă-vară cum s'a desvăratū, fiindū intr'acésta cam la veleatul 7176, s'au gătitū singurū Vezirul Kara-Mustafa-Pașa de au purcesū la Cehrinū, ce atunci éráși a luatū pre Antonie-Vodă cu Moldoveni, și Duca-Vodă cu Munteni, de i-au dusū Vezirul cu sine la oște, și trecendu Nistrul pe la Tighinea au mersū la Cehrin in luna lui Iunie 11 zile și au bătutū cetatea 37 zile, și au luat'o cu mare resboiū, Duminecă Avgustū 18. Ci vedendu-se Turcii la cetate, dupe câte-va zile étă le veni veste la Vezirul cum vine de preste Nipru, Popovici Samuil hatmanul căzăcescū cu oște intr'ajutorul cetății, ci mai bine n'arū fi venitū, că mai multă stricăciune s'a făcutū. Decī Caplan-Pașa și cu Tătarii impreună au trecutū apa Casmenului pe podurile ce făcuse; unul Antonie-Vodă, altul Duca-Vodă, mergendu ca se fină calea lui Popovici hatmanul ca să nu trecă Niprul; ci nimica n'a pututū să-l sprijinésă, îndată și a înfrintū Căzaciū pre Turci și pre Tătari. La acel resboiū s'au rănitū și Caplan-Pașa, și i-au luatū Căzaciū și corturile Pașii, și l-au gonitū pre Caplan-Pașa péné la apa Casmenului. Vezirul vedendu că vinū bātuți, au pusū de au stricatū podurile ca să nu trecă, ci Căzaciū cum au sositū, cum îndată le-au tocmitū podurile la locū și au trecutū, și 'și-au pusū tabăra improtiva cetății preste Casmenū și despre sóre-resare, și așa au ședutū veri-ua septemăna. Ci dîcū unii se fie ajunsū Vezirul cū bani la Popovici, că acum le perise Turcilor nădejdea de a lua cetatea, ce póte fi a fostū și voia lui Dumneđeū, numai când fu intr'ua nópte au legatū Căzaciū tabăra și au fugitū; ci îndată au trecutū Tătariū dupe dînșii de i-au petrecutū cale de ua di.

Érá alții dîcū că au fostū smintéla cetății intr'acéstū chipū: Cum au sositū Popovici hatmanul cu Căzaciū, s'au schimbatū polcurile de au intratū oște próspetă in cetate ca să iésă cei vechi afară din cetate, și așa de bucuriă au inceputū a se cinsti cu bătură, și cum le e rîndul căzacilorū nebăgendu sémă, și de bucuriă vedendu ajutorū, neavendu grijă, s'au datū la beția, ci Turciū prinđendu limbă și ințelegendu de beția Căzacilorū, îndată au datū cu totū dinadinsul navală mare și antéiū luându cetatea, ci fiindū și unū șanțū in intru in cetate, încă au mai finutū intr'ua di și intr'ua nópte, ci l'au luatū a duoa di in revărsatul zorilorū; însă dîcū unii că au fostū eșitū intr'acea nópte Căzaciū și Muscaliū ce au fostū intr'acelū șanțū cam cu fuga, și au intratū Turci de aicea la diua; ci a mai ședutū Vezirul de a mai risipitū cetatea péné in pământū, care nu s'au mai făcutū péné in diua de astăzi. De acolo s'a

intorsu pre unde fusese Umanii, și Vezirul pe la Soroca aū intratū in țera Moldovei.

Atunci la întorsul Vezirului aū începutū unii din boerii a amesta și a pârî pre Antonie-Vodă, din cari era unul Buhușu hatmanul, și altul încă pre care trecă-lū condeiul meū, ce i-amū vēdūtū osinda perindū nevinovatū de alți Domni, însă totū prin mijlocul Ducăi-Vodă și cu îndemnarea lui, ci dupe obiceiul Turcilorū ce aū făcutū unū Mihnea-Vodă din țera Muntenescă, care aū deschisū ochii Turcilorū să facă la trebele anū mucareina, adecă invoice Domniei pentru să se ia banî. Deci dupe ce aū intratū in țera pe la Soroca Vezirul, și venindū la unū satū lângă Kișănău, l'aū mazilitū pre Antonie-Vodă și aū pusū Vezirul Caimacamū in scaunū pre Ghenghea Vornicul și pre Sandu Buhușu hatmanū.

Ēră pre Antonie-Vodă punēndu-l Vezirul in fere l'aū luatū cu dînsul, și mergēndū boerii dupe dînsul: Miron Logofētul, Dubău Visternicul, Constantin Postelnicul, Gheuca ftori logofētū și alții mai din prostime; unii trāgeaū să fie Duca Domnū la Moldova, alții diceaū pre unū Eremie din boerii de țera. Gheuca Logofētul umbla și pentru sine ēră fōrte pre ascunsū, ēră la aevea pentru Duca-Vodă. Mānat'a și Duca-Vodă boerii ce eraū pribegi in țera Muntenescă Moldoveni, că de s'a scāpa de domnia țerei Muntenesci să fie la Moldova cum s'a și întimplatū, precum se va arēta la rōndul seū.

Acestū Antonie Ruset-Vodă, era omū chrestinū și omū bunū și milostivū și blāndū, pucinū nu ca vrednicul de pomenirea lui Iiașu Alexandru-Vodă ce s'a scrisū mai sus; nelacomū, bunū la judecāți, libovnicū, eraū boerii fōrte desfātați cu preumblāri cu veselii, și a domnitū numai trei ani.

Ēră in urma lui, dupe ce s'aū aședatū Duca-Vodă la scaunū, aū și trāmisū pre boeri și pre țera la Pōrtă, de aū pirtū pre Antonie-Vodă, făcēndū Duca-Vodă și acestū obiceiū, să pīrască țera pre Domnū la Impērațiā deca se mazilese și-l bāgă la mare nevoie cu pira la Turci, că l'aū muncitū cu multe feluri de muncî: trestii pre sub unghii i-aū bātutū; datui-aū de a inghițitū unū nemețū unsū, și trāgēndu-lū afară i-aū scosū mașele la gură și alte muncî ca să dea banî, ci el banî nu strānsese, că unū lacomū nu era, alta gāsise țera stricatā de la Domnia lui Dumitrașco-Vodă Cantacuzino reul, încă de cānd ernase Turcii in țera; și dupe ce l'aū muncitū ce aū gāsitū i-aū luatū totū. Așa i-aū fostū mulțāmita ticālosului Antonie-Vodă de la Moldoveni, care de atunci pēnē la acēstā vreme ce suntemū ācum, vedemū totū osinda lui că tragemū, că totū din ȕi in ȕi, din rēu in rēu pāșimū, și cāți aū fostū la acea pira, mai pe toți osindiți i-amū vēdūtū.

Ēră Antonie-Vodă dupe ce a scāpatū din muncile și inchisorile Turcilorū, a ședūtū la casa sa in Czarigradū, că era și el unul din Czarigradeni, omū de frunte, și trāindū pēnē la uā domniā a lui Dumitrașcu-Vodă i s'a sfērșitū vieța in Czarigrad, trāindū cu multā lipsă in casa sa. Pōte să fi trasū osinda și Antonie-Vodă pentru fiul seū anume Alexandru Beizade ce s'a pomenitū mai susū pentru desfrānate fapte a curviei ce lua de prin țera fetele omenilorū cu sila, neavēndū nici-uā fricā de cātre pārintele seū.

De a treia Domniă a Ducăi-Vodă când s'aŭ mutatŭ din țera Muntenescă la Moldova, veleatul 7187, Dechemvrie in 6 zile.

După ce s'aŭ mazilitŭ Duca Vodă, de la Camenița, cum s'aŭ scrisŭ mai susŭ, și ducându-se la Țarigrad cu totă casa lui, și aŭ ședutŭ acolo unŭ anŭ mazil, de acia i-aŭ datŭ Impărăția Domnia la țera Muntenescă. Domnit'aŭ și acolo ca la cincŭ ani, și aŭ sugrumatŭ pre trei boierŭ: pre Papa, Visternicul seŭ cel mare, și pre Goiță vel Capitanŭ de margine, și pre Voicu, unŭ boierŭ mai de josŭ, în-se cu divanul giudecății. Ci nepărăsita lăcomiă a Ducăi-Vodă, cum dice unŭ cuvântŭ, că lupul pĕrul își schimbă, érá firea ba; de care vedĕndŭ Munteniŭ la atăta lăcomiă, că Duca Vodă trăsese din boierŭ pe unŭ cătră sine de-ŭ făcuse ai sei, anume pre Băleanul cel bătrânŭ, pre Staicu Paharnicul; avea și câți-va din Greci, érá mai vĕrtosŭ pre Cupărăscŭ, că se îngrădise cu dĕnșii. Érá Cupărul cel bătrânŭ, unul din Țerigradeniŭ cel de frunte, Kapu Kehaie, și unŭ feciorŭ al lui anume Lascarachie, era Spătarŭ mare, și era omŭ mândru și trufaș, pre care nu-l puteaŭ se-l suferi unŭ din Munteniŭ nici în-tr'unŭ chipŭ. Era și altŭ feciorŭ al lui, anume Iordake, Postelnicŭ mare, carele luase pre fata Dabijóiei, pre Maria sora Dómniei Ducăi-Vodă, ci acésta n'aŭ fostŭ supĕrătorŭ, ci pisma fraține-seŭ il acoperia și pre dĭnsul; mai era și altul Scarlataki, era Grămăticŭ. Decŭ, vedĕndŭ Munteniŭ, alesŭ unŭ némŭ ce le diceaŭ Șăitănescii, cum Duca Vodă și-aŭ lărgitŭ mânele pre lăcomiă, care nu mai putea se rabde, ce aŭ începutŭ a se cam cerca; ce cam simțindŭ și Duca Vodă, iar mai cerșutu-ș'aŭ Cantacozineșcii voie, la unŭ Sântul Nicolae, avĕndŭ praznicŭ Șerban, Logofĕtul cel mare, de aŭ mersŭ la țera la unŭ satŭ anume Drăgănescii; ce pismașii lui aŭ îndemnatŭ pre Duca Vodă de aŭ trâmisiŭ ca se-ŭ cuprinde pe toți, se-ŭ prinde, ce unora le-aŭ făcutŭ Dumneđeŭ cale de aŭ scăpatŭ in țera Ungurescă. Mihaiŭ biv-vel Spătar scăpase asiș. din Rădvan aducĕndu-l la Cucoreșci, că într'acea vreme acolo era Domnia fugită, că era omorŭ mare de ciumă in Bucuresci, ținĕndu-ŭ jupănesa lui póla trimbariului despre partea ce eraŭ paznicŭ. Érá Mateiŭ Aga de la Ruși aŭ prinsŭ veste și aŭ fugitŭ iarăși in țera Ungurescă, érá Iordake biv-Postelnicŭ la Moldova, și cu unul din nepoți, anume Mateiŭ Filipescu biv-ftori Post; érá pre Șerban Logofĕtul și pre Constandin Stolnicul, care ținea pe nepóta Ducăi Vodă, i-aŭ prinsu-ŭ; ci scăpândŭ cel-altŭ frați ai lorŭ, i-aŭ căutatŭ Duca Vodă a slobođi pre cei doi, și iarăși la locul lorŭ la boierie i-aŭ lăsatŭ. Ci punĕndu-se încă mai mare cutitŭ intru inimile lorŭ, acésta cerca di și nópte. Duca Vodă mergĕndŭ cu porunca Impărăției la Cehrin, al doile rōndŭ, érá pre Șerban Logofĕtul s'aŭ temutŭ a-l duce cu sine la óste, că-ŭ era Vezirul mare prietenŭ, câtŭ și la a doua Domniă a lui Grigore Vodă, acestŭ Vezirŭ Kara-Mustafa-Pașa, fiindŭ caimacamŭ lingă Impĕratul, il ascunsese. Ci pre acea vreme făcea Duca Vodă casele Domnesci la Bucuresci; pusese pre Șerban Logofĕtul ispravnicŭ se le gătĕscă, ce Șerban fără zăbavă până la întorsul oștii le-aŭ gătĭtŭ. (Dicŭ se fie đisŭ atunci Șerban-logofĕtul: bune case de unŭ Domnŭ tĕnĕrŭ). Ce gândul lui nepotolindu-se, că era sufletulŭ lui amăritŭ de binele Ducăi Vodă, decŭ totŭ cerca vreme.

Ce când au fostu velétul 7187, în luna lui Septemvrie în 10 zile, făcându-și Șerban cale din Bucuresci, că merge la o moșie a sa la Cotroceni, unde apoi la domnia sa au făcutu o monastire foarte frumoasă, și așa de acolo fugind cu totul au scăpatu la Giurgiovo cu totă casa lui. Ci scăpându preste Dunăre, îndată au începutu a agiunge la Vezirul cu pîră asupra Ducăi Vodă, și asupra lui Lascarachie vel-Spătaru; ce Vezirul atunce, aruncând vina lui Lascarachie, l'au luat de lângă Duca Vodă și l'au băgat în fieră, și cu multă cheltuială au eșitu.

Deci, Duca Vodă, înțelegându de fuga lui Șerban Logofétul, și vedându și închisorea lui Lascarachie, socotind că nu va mai putea să mai Domnescă în țera Muntenescă, ce îndată s'au agiunsu cu boerii țerii noastre a Moldovei, și au începutu a ámbla pentru domnie la Moldova, precum s'au pomenitu mai susu, că atunce mazlise și pre Antonie Vodă, acel Veziru Kara Mustafa Pașa.

Deci, fiindu totu într'acestu anu, la velétulu 7187, érá de la Hristos 1678, luna Noemvrie, i-au sositu caftanu de Domnie Ducăi Vodă, de l'au mutat la Moldova; érá în locul Ducăi Vodă au pusu Domnu Munteniloru pe Șerban-Logofétul Cantacuzino, carele purcedend de la Udriu cu stégú, au sositu Ianuarie în 7 zile în Bucuresci, de carele destul scriu letopise țele Munteniloru câtú au fostu de bétriu și lacomu la sânge; că luându Domnia, și acela pre multii boeri mari și mici au omoritu fără de vină, cu multe feluri de morți.

Érá Duca Vodă, mutându-se din Bucuresci, au sositu în scaun la Iași, Dechemvrie 6 zile, în ziua de sfintul Nicolai. Ce cum s'au aședatú la Domnie, au lăsatú țera în odihnă péné la vremea sécerei, și au plătitu atunce și mucareameoa, cum se dicea, înoirea Domniei, au datú bani din casa lui. Cu divanurile făcuse mare volnicie țeraniloru; și așa au domnitú peste iérnă cu pace; érá în primă-vară au sêvșitu de au zugrăvitú și biserica lui sfintul Nicolai pe din nuntru, pe câtú remăsese neistovitu de Antonie Ruset Vodă, de la ferestri în giosu. De acia i-au venitú poruncă de au trimisú óstea la Doan Ghecet cu Jora Sêrdarul, că pe atunce se făceau niste cetăți aprópe de Doan Ghecet, pe Nipru.

Și așa Domnindú Duca Vodă, al treile rîndú, țera Moldovei, se înmulțiră nevoile țerii cu darea ce-i venia de la Turci, avendú Impărăția multe și dese rēsbóie în toți anii, cu toți megieșii de prin pregiurul Impărăției sale, și fiind și Moldova de totú supusă Otomaniloru. Duca Vodă încă mazilindu-se de atâte ori de la Impărăție, érá într'unú rîndú scoțendu-l și țera cu rușine, precum scrie mai susu; elú iarăși avendú mare credință la Pórtă, pentru slujbă dréptă ce făcea Agareniloru, că nu se hainea să se ducă printr'alte țeri, ca alți Domni, dacă se mazileau: unii s'au dusu, érá acesta nu. Deci, pentru acestea, dându-i Domnia țerei, încă i-au mai datú Turcii și Ucraina, țera Căzácescă, subt ascultarea lui, precum vei înțelege mai nainte și mai pre largú.

Deci, domnindú el de odată amēdoe țerile, Moldova și Ucraina, avendú el pre Moldova mare mâniă și pizmă vechiă: una, pentru căci îi făcuse rușine de-lu gonise din domnie; a doúa, că și din firea lui era rău și pismătarú, îndelungarețú la mâniă, și lacomu la avuție, și el și Dómna sa; și îndată au aflatú pricină, că era și omú meșterú și istețú la fire, dicendú că are Impărăția multe trebii, și i cere de la țéră multii bani; și așa îndată au și scosú dări multe fără sémă pre boeri și pre țéră, nelăsându-se nemică mai josú la fap-

tele cele rele, (de cum au fostu tovarășul lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino Atheista), c'au scornitū și Duca Vodă Mortasipia in țără, și au făcutū obiceiū de au datū și dau boierii cei mari și monastirile goștină de oi; că de lăcomiă mare ce avea ca să totū mai strângă bani mai mulți, și Domnū era, și Visternicū mare, și neguțătorū, și vameșū, că tōtă hrana tuturilor luase elū și Dómna de precupla tōte căte erau, și da de la sine din casă unde ce trebuia țerei. Apoi rinduia de plăția Visteria de la țără pentru unū banū și altul. Dómna sa, de altă parte, cărcimăria bucatele din casă, pânea ori pe unde avea, si bēutura și poclonele ce le veniau la beciū; încă făcea boi de negoțū, și mânca iarna fōnațele ómenilorū, sēracilorū, cu boii lorū, pēnē se vindea aceia, și apoi se apuca de alții. Numai o bunătate aveau amēndoi între dēnșii, că erau fōrte curați, cum se grăiesce, in casa lorū se vrea putea cănta sfinta lyturghiă; însă numai pentru curăție grăimū acēsta.

Ēră sosindū cursul anilorū 7188, Noemvre in 2 zile, Sâmbătă, au tăiatū Duca Vodă pre trei boierii: pre Vasile Gheuca, Visternicul seū cel mare, și pre Gheorghită Bogdan, vel-Jegnicer, și pre Lupul, ce fusesē Sulgerū al duoile la Domnia lui Dumitrașco Vodă.

Ēră povestea acestor boierii au fostū așa: Vēdēnd marea lăcomiă a Ducăi Vodă, s'au vorovitū cu Gheuca Visternicul și Racovițescii, că unul din Racovițescii era cumnatū, Ión Paharnicul și cu Ión Spătarul, feciorul lui Postolaki Milescu Spătar, și făcēnd cărți cu iscălitura lui Dumitrașco Vodă, ales iscălitura o au făcut-o Ión Milescu, și așa trāmițēndū Gheuca Visternicul pe Lupul Sulgerul la Orheeni și la Lăpușneni cu acea carte, dicēndū că-i de la Dumitrașco Vodă, intr'acesta chipū: să se scōle asupra Ducăi Vodă ca să-I prinđă, gândindū că vor primi ei, ca și d'antēiū, cândū Hāncescii, intr'aduoia domnie, asupra Ducăi-Vodă; ce acum îndată au făcutū scire lui Buhuș Hatmanul, și lui Nicolae Racoviță biv-vel Logofētū, că disesē Lupulū Sulgerul precum este și cu scirea lui Racoviță Logofētul; ce atuncea îndată i-au căutatū a face scire Ducăi Vodă; că de și indemnase iar, atuncea iar el au făcutū scire Ducăi Vodă, ca să-și scutēscă viața, cum s'au și tēmplatū; ēră mai mult au fost dintru înțelepciunea Ducăi Vodă de câtū din meștersugul lui, că îndată au rēpeđitū Duca Vodă pre Gheorghită Ciudin, Serdarul seū la Orheiū, și 'l-au prinsū pre Lupul Sulgerul și 'l-au adusū la Iași; ēră in ce di au trimisū pre Sērdarul să prinđă pre Lupul Sulgerul, îndată au inchisū și pre Gheuca Visternicul și pre Bogdan Jicnicerul; și 'l-au pusū in beciū, sub casa cea mare; ēră pre Gheuca Visternicul, in Visteriă; ēr pre Lupul Sulgerul 'l-au inchisū in beciul de sub casa cea mică, și de acia au trimis de 'l-au întreatū, dāndu-i strinsōre, infricoșindu-l că-l vorū munci; ce atuncea au vādītū pre toți; și atuncea și pre Ión Milescu 'l-au inchisū, ēră pre Racovițescii n'au lāsātū să-i ivască pecum au fostū și ei la acele amestecăturī; și așa i-au ținutū trei zile inchisī, din Mercuri Septemvrie in 29; ēră Sâmbătă, Octomvrie in 2 zile, i-au scosū pre căte trei, și, dupē judecata Divanului, le-au tăiatū capetele la fōntēnă; ēră pre Ión Milescu mai pre urmă 'l-au iertatū; ș'au șēđutū trupurile cele tăiate pēnē in sēră, la fōntēnă; de acia i-au datū de i-au strinsū și i-au ingropatū: pre Gheuca Visternicul la Biserica lui Dancu, ēră pre Bogdan Jicnicerul 'l-au dusū la casa lui la Ivesci, de 'l-au ingropatū.

Fost'ău la acea faptă a Gheucăi sub prepusă și Gavriliță Vornicul, ținându-i Gheuca o nepotă de soră. Ci Duca Vodă era omă înțeleptă, ău cercatū și 'l-ău aflatū dreptū, neatinsū la nimică; și el fiind atunce la țeră, i-ău scrisū carte, și mergendū la Iași 'l-ău îmbrăcatū după trei zile, pre Gavriliță Vornicul, cu unū conțeșū cu sobolī.

Și totū intr'acestașū anū, in luna lui Decemvrie 11 zile, ău trimisū Duca Vodă la Donie, fiastrulū Hincului, ce fusesē vătaf de aprodi, ără atunce era staroste la Putna; și de la Focșeni aducendū-lū pinē la Tergulū-Frumosū, 'l-ău sugrumatū in curțile Domnesci, acolo, Roșca-Aga, cu porunca Ducăi Vodă, pre obiceiul Muntenescū, luatū de la Turci, fără de nici-o vină, ci tocma in pisma că se rădicase țera pre dñsul.

De Cometa, stēua cea mare ce s'ău ivitū pre cerū in zilele Ducăi Vodă.

La cursul anilorū 7188, ără de la Christosū 1689, in luna lui Decemvrie 10 zile ivitu-s'ău pre cerū o stea cu cōdă, căreia îi dicū Latiniū Cometa, adecă mătură. Și lungă era de coprindea cu lungimea sa gūmētate de cerū, incepēndu-se ăntēiū de josū dintr'o stea, despre partea țerei Unguresci, intre amēdădi și intre apusū. Apoi de di ce trecea, totū se urca pre cerū către mēdă-nōpte in susū, și dindărătū se scurta, mergendū in spre mēdă-nōpte, precum este umbletul cerului, cu stelele invirtindu-se către apusū. Și așa ău trăitū șapte sēptēmăni și patru zile, pēnē la di ăntēiū a lui Fevruarie; de acia s'ău stinsū și ău peritū. De care mulți astronomi strângēndu-se prin alte țeri, ău făcutū progniticū ce se va lucra in lume după aceea in urmă; care lucru apoi curindū după acea cometă s'ău scornitū vrajbă mare de oști mai la tōte Impărățiile și țerele, căți suntū megieși impregiurū, de se hotărescū cu Turci, ără mai vērtosū intre Impărăția Turcului și intre Impărăția Nēmțului, precum scrie mai josū.

Intr'acestașū anū, fiind cursul anilorū 7188, ără de la Christosū 1679, fiind biserica cea Albă de lingă feredee, in Iași, bătrână și vechiă, de demultū și rēsipitā, ău stricat-o Duca-Vodă de totū și ău zidit-o din pajiște, cum este acum, cu de tōte impodobitā, cum se vede; insă mai vērtosū o făcu Dōmna Ducăi Vodă, Anastasia, punēndu-i hramul Stratenia Domnului nostru Iisus. Christos, la care ăntēiū era hramul nascerei Sfântului Iōn Botezătorul; și ău fostū ispravnicū Pētrașcu Jicnicerul.

Intr'acestașū anū ău inceputū a umbra Duca Vodă se ia și Ucraina de preste Nistru, că era o samă de Căzaci ruși de la cei-ăli ce le diceau Ucrăineni, cari erau sub ascultarea Turcilor; că dupe ce ău luatū Turci Cehrinul, precum s'ău pomenitū la Domnia lui Antonie Ruset Vodă, ău fostū cuprinsū Turci tōtā Ucraina, din Nistru pinē in Nipru, și ău fostū pusū și Hatmanū la Nemirova pre Iorașco, feciorul lui Hmil, cel mai micū de cātū Timușū, ce ău ținutū pre Dōmna Rucsanda, fata lui Vasile-Vodă; care și Iorașco ău fostū Hatmanū vr'o doi ani, și multe rēutăți ău făcutū omenilorū, băgēn-

du-I prin puțuri, și alte pedepse făcându totu ca se-I dea avuție; și pre unu Stamatenco, ce era Grecu, singuru cu sabia cu mâna lui din picioare l'au hăcuitu bucăți; ce de acêsta destulu'I; se povestimū de ale nōstre. Dupē ce 'și-au isprăvitū Duca Vodă pentru Ucraina, in luna lui Iunie, au purcesū la Țarigrad cu toți boierii cei mari, pe porunca ce-I venise de la Impărăția, ca se mērgă la sărutarea pōlei Impēratului pentru Ucraina, și atunci și-au dusū Duca Vodă și pre fiică-sa, Dōmna Catrina, la Țarigrad, că avea mare piră de feciorul Radului Vodă, că au fostū de micī logodiți, și apoi bolnăvindu-se feciorul Radului Vodă, din care bōlă lipsise și din minte, ēră mai pre urmă se indreptase; ēră totū se șicū că era deplinū cu minte, că ori din fel era așa, ori dintr'acea bōlă, că umbletul lui nu-l arēta a fi deplinū ințeleptū, și multū au silitū Duca Vodă in totū felul și n'au pututū, ce numai 'i-au căutatū a-l face ginere.

Intr'acēstū anū, in luna lui Augustū 9 zile, Marți de nōpte, cu trei cēsuri de către țiuă, spre sfântul apostol Evangelistul Mateiū, au fostū cutremurū mare de pământū, câtū au cădūtū Icōnele josū de prin biserici la țēră, și vase și polițe de prin casele omenilorū. Spuneaū omenii bētrini cum n'au apucatū cutremurū mare și strașnicū ca acela; și huetul venia despre mēdă-nōpte; ēră dupe aceea se veđi rēutăți in țēră despre Domnie, și prăđi, și robii de oști păgâne și Leșesci, și vērsare de sange in tōte țērile, precum vei ceti mai 'nainte la rōndul seū.

ēră Duca Vodă, fiindū la Țarigrad, 'l-au datū Impărăția și Hătmânia la Ucraina, imbrăcându-l cu caftanū, dāndu-I și busduganu acei țēri, și intorcēndu-se iarăși la scaunul seū, la Iași, cu mare bucurie, fiindū stăpānū a douē țēri; ēră la Ucraina au trimisū pre unū nemesnicū al seū, anume Iane, ce era Postelnicū al duoile, de 'l-au pusū Hatmanū la Nemirova; și de atunce au inceputū a se înālța și a se serie la titulușiū : *Господаръ земли Молдавской і земли Украинской.*

Deci, dupē aceste tōte, făcēndū Duca Vodă atāta cheltuēlă cu calea Țarigradului și cu luatul Ucrainei, și cu piră ce avusēse cu ginerele seū, feciorul Radului Vodă, la care piră de față eșise și fata Ducăi Vodă, Dōmna Catrina, cu feciorul Radului Vodă, pentru acēstă tōtă cheltuială s'au apucatū Duca-Vodă se o scōță totū din spinarea țērei.

ēră cândū au fostū cursul anilorū 7189, in luna lui Noemvrie 4 zile, au făcutū Duca Vodă nunta ficeii sale, Dōmnei Catrinei, cu feciorul Radului Vodă, cu Ștefan Vodă, la care nuntă mulți soli dintr'alte țēri venise. Era din țēra Muntenescă Mateiū Cantacuzino biv-vel-Agă, cum șicū la Munteni, și alți feciori de boeri; erau și din țēra Leșescă, și din țēra Ungurescă; cu mare veselie ca la douē sēptēmāni s'au nuntitū; numai celorū de țēră nu le era fōrte veselic, că acea cheltuēlă era totū din spinarea bietei țēri. Atunce mergēndū Vornicii de tērgū, Nicolai Ciocărlan și Ponicī, la Duca Vodă, de au cerutū numai de cheltuială ca se cumpere ce arū trebui din tērgū ca se facă nisce cuhniī, i-au bātutū cu buzduganul pēnē la mōrte, și alesū pre Nicolai Ciocărlan, câtū l'au dusū omenii lui pēnē la gazdă, au și muritū, nici-unū ceasū dupē bātăie n'au pututū trăi. ēră Ponicī s'au rēdicatū; ēr de totū sēnătosū n'au mai fostū pēnē au trăitū.

Și totu într'acestă anu aū mersu Duca Vodă la Nemirova cu Dómna sa și cu ginere-seu și cu multe glóte; și mergéndu, apoi întorcéndu-se pe la Soroca aū făcutu case Domnesci cu beciuri de pétră la Țicănăuca improtiva Sorocii peste Nistru, și alte case la peștere, lângă Buh, aprópe de Nemirova; érá la Nemirova aū începutu a'și face stupi, vaci, oi, pluguri de boi pre la tóte tégurile pe de ceea parte de Nistru, déră velniță de horilcă, de bere și de altele, cumpéra miere, și domnescă ce era, și ducea la Ucraina de făcea mieduri de vindea, și orî-că avea gându să se mute acolo, cum și era cuvéntu între ómenii lui, cum se părăsescă Moldova, și să se mute cu tótă casa lui la Ucraina și de acolo să tragă la Moscú. Ci voia lui Dumneșeu nu se potrivesce cu a ómeniloru, (ce precum țice la sánta Évangelie, adună, adună, și nu scie cu). Duca Vodă gândea că mare agonisită face casei sale cu Ucraina; érá lui i-aū venitū in locu de agonisită, mare risipă, cum vei ceti la rōndul peirei lui.

Totū într'acestașu anu, dupě ce s'aū întorsu Duca Vodă de la Ucraina, aflândū și el obiceiul făcutu de la Dumitrașco Vodă, aū scosū și el hárții pe țera fórté mari, și cumplite de grele, carele ántéiu când le-aū datū pe fețele ómeniloru se páreaū a fi ușóre, érá mai apoi pe cisla lorū aū scosū multe orînduțele altele, de saū venitū argațiloru cari luase hárție de 2 lei, érá mai pre urmă la orînduțele aū datū câte 10 ug. érá căsașii cari luase hárție in față de 2 ug. érá la orînduțelă aū datū câte 16 ug. și mai bine; érá cari luase hárție de 4 ug. aū datū câte 32 ug. alții ajunsese și la 60 ug, érá cu năpăștile ce aū plătitu pentru cei fugiți, și drumeți, și multe necazuri ce aū trasū bieții pământeni, de la unū făcătoru de rele ce fu Duca Vodă. Strínsóre mare pentru bani făcea tutulorū, și boierilorū, și neguțătorilorū, și a tótă țera, muncindu-i și căsnindu-i pre toți in tóte chipurile, pre unii cu inchisorii pedepsindu-i, pre alții cu munca, și bătăi cu busduganulū până la mórte ucigându-i, cari și mai susū s'aū pomenitū; nu cruța nici boieru, nici sěracu, nici țeranu, nici femeii. Dintru cari și anume sě-i pomenimū: pre Tóder Paladie vel-Vornic de țera de susū, Tudosie Dubău vel-Spătar, Chiriac Sturdza biv-vel Spatarū, și alți mazili, erau toți inchiși la Seimeni și puși in fierě. Pre Ursachie, ce aū fostu Visternicū mare, celū vestitū de bogatū, și din bani la toți in tóte țerile, 'l-aū desbrăcatū cu pelea și l'aū legatū la stîlpū la gerū, fiindū iarnă, de la carele țindu-lū unū anu in temniță și bătendu-lū la talpe, i-aū luatū 250 pungi de bani. Pre Ión Isar Visternicul și pre Andreiū Șipoténulū Vorniculū de pórtă, desbrăcându-i cu pielea gólă, și ungendu-i cu miere, véra, i-aū legatū la stělpū, de-i mâncaū muscele și albinele.

Déră încă pre Giupănésa lui Stefan Brăescu și pre Giupănésa lui Bucium ce aū fostu Vel-Medelnicer, și pre Giupănésa Sandului Stamatii Comisulū, ácéta încă fiindū a doua vară a Dómnei, murindu-le boerii de curénd, la acele hárții a lui, le-aū legatū și pre dēnsele la puscii, de sta diua legate, érá nóptea staū tuchise la odăile Seimenilorū. Așa ținēdu-le inchiise câtă-va vreme, ca să istovescă ele rēmășita boierilorū sei din hárții, și ele n'aveaū de unde, că rēmăsese satele totū pustii; ci de la o vreme aū intratū la Duca Vodă unū Hadimb ce-i țicea Iane, carele aū făcutū monastirea la Délulū mare, de aū grăitū, și in totū felulū aducēdu-i aminte:

(Graiul lui Iane Hadimbulu ce au grăitū Ducăi Vodă pentru giupănesc).

«Dómne, mă rogū sē aibū la Măria-Ta pasū, sē grălescū Măriei-Tale doē-trei cuvinte. Eū, Dómne, coi n'amū, mulere n'amū, copii n'amū, se mă temū de o-sinda lorū; in trecute zile te-ai mâniațū Măria-Ta pe mine, ai trimisū unū Armașū sē mă îneca in Bahluiū; elū, bată-lū Dumneđeū, armașulū, (și sē mă ierți iubite cetitorū) n'au păzitū sē mă îneca, ci m'au îngăduitū până te-ai desmâniațū Măria-Ta, și m'ai iertatū. Ci acum îndrăsnescū de grăiescū Măriei-Tale pentru cele trei giupănese sērace, ce ședū legate la puscī, că vedū că nime nu 'ți îndrăsnesce a grăi Măriei-Tale, ci eū am îndrăsnitū: una, că-sū bucurosū cu unū ceasū mai înainte sē morū; a doua, ce nu s'ai auđitū nicī intr'o țeră, nicī aflu scrisū nicī in istoriī acēsta, sē se închiđă și sē se lege la pușci femeiele boierilorū, deca morū». (Atunci sē fi đisū Duca Vodă: sē-i bată Dumneđeū, págănil); și îndată au invētatū de le-au slobođitū, că acum și boierii stau in cremeniți și își căutatū locū cine incotro va lua.

De care vedlëndū boierii că nu mai potū birui nicī mai potū sătura nesatiul Ducăi Vodă, că i se desfrinase și i se lărgise mațele spre luatū, (cum đice la psalmul alū cincile, *гробъ отъ вѣстъ гѣртанъ ix*: Adecă: grópă deschisă găt-lejiul lorū), ce numai ce le-au căutaū a se risipi.

Fugit-au atunce Dubău vel-Spătar, și Gavriil Neniul vel-Stolnicū, Ilie Moșoc vel-Medelnicer, Ilie Drăguțescu vel-Arnaș, Nicolai Murguleț ftori Logofēt, pe urmă și Savin biv-vel-Medelnicer, și frate-sēu Gheorghită Postelnicul, Vărlan Logofētu cu frate-sēu Sberea, și alții mulți; acestia de-o-dată toți, in țera Leșescă, ce pe atuncea se ținea pace Leșii cu Turcii, de când făcuse la Juravna. Ce le-au căutatū boierilorū a astepta vreme, la care vreme peste nădejdea lorū le-o dedese Dumneđeū, precum vei ceti mai josū. Éra alți boeri ce mai rămăsese, Chiriac Sturdza vel-Spătar, Contēș Stolniculū, Iorga Cărăcaș Spătar alū duoile; aceștia au muritū de uă bôlă ce-i đicea Duca-Vodă, adecă de supărul Ducăi Vodă; éra alții cariī au fostū mai rēmăsū, in mare nevoie și supērū și strinsóre de banī. Blestematū era boierulū de pe atuncea ce avea sub ascultarea lorū brésla, cumūi la vel-Lăgofētū Curteniū, la vel-Vornicū Hînsariī, la Hatman Călărașiī, că și ținuturile istoviaū, și breslele ce aveau sub ascultarea sa, cari de atuncea s'au stinsū casele boiereșci mai tôte, și au încăputū la mari datorii, de au rēmasū vënduți și feciorii lorū până astăđi. Déră pre tērgovețiī din Iași, și de aiurea, îi punea pin grosuri de stau închiși câte unū anū, totū pentru acele hărtii. Ei, sēraciī, de mare lipsă ce aveau asupra, mulți și-au lăsatū femeile și copii, și casele, de gróză mare, și fugiaū in lume; elū prindea pre veciniī de aprópe sēu pre femeile lorū, de le ținea in grosuri, pre unele câte unū anū și mai bine, dintru care multe au și muritū de fôme, altele de pruncū, că erau multe și grele, de 'și făceaū copiii pin grosuri, și totū nu le slobođia, până la multe le-au crescutū copiii acolo in grosuri, până au începutū a grăi, unii a umbla in picioere.

Așijderea și pe preoți încă îi închidea d'a valma cu mirenii la grosuri, și bisericile stau închisse câte duoă-trei luni și mai multū. Nimēruī nemică nu vrea sē ierte saū sē ridice măcar unū banū; și mulți ómenī, cine ce avea, haine, odóre, de alte bucate, și moșiī, lepēdaū in ce puteau, și cu acei banī plătindu-și

capetele, și cum scăpaū de la închissóre, cum se duceau în cotro puteaū se scape, lăsându-și totū în peire, și case, și bucate, și femei, și copii, fugindū printr' alte țeri se instrăinaū. Care lucru mulți feciori de boieri de țeră, și mazili și curteni, și slujitori, și din țeranl, precum s'aū scrisū și mai susū, și-aū părăsitū părinții și frații, de acele necazuri, de s'aū dusū pin alte țeri, și unii s'aū făcutū ómeni răi și tálhari, de mare nevoie ce li era asupra, că nu mai aveaū de ce se mai apuca.

Așijderea și pentru alte porunci ale sale ce avea, fiindū omū fórte greū la mánie și aprigū, bătea el singurū totū cu buzduganul, pre cine se mánia, care mulți din bătaia lui aū muritū, caril nu se potū scrie toți anume. Dintr'aceste nemilosárdii multe și de totū felulū ce avea rele, aū începutū țera a scădea și a sërăci fórte tare, lipsindū și înpuținându-se deómeni, că din câți și eraū sërăcisse de totū, dosădindu-I în totū chipul.

De care lucru mulți din cetitorii acestui leatopisetū, póte să nu nici cređă vre-unil, cetindū și vedëndū atâtea tiranii cumplite ce aū făcutū, câte s'aū scrisū aice; socotindū cineva că dóră aū fostū veri-unū pismașū acestui Domnū acela ce aū scrisū, isvodindū ántéiū vieța domnielorū Ducăi-Vodă, de câte ori a domnitū el țera Moldovei, și ce i s'aū lucratū în tóte rëndurile domnielorū lui, cum și într'a lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino atheista. Inșă, eū acela scriitor punū martor pre Dumneđeū, și mă lasū pre mărturia a tótă Moldova, de la mare până la micū, că ei toți mărturisască de nu este așa. (Dară este cu greū a nu se scrie aceste lucruri, că scrie sánta scriptură, că de vorū tăcea ómenií érá petrele vorū răspunde). Inșă, necum ómenií cești páméntení pátimași, ce străini de alte țeri împregiurū, Turci, Tătari, Greci, Sérbi, Arbánași, Latini, și alții toți câți s'aū întâmplatū într-acele vremi, de aū vedutū tóte necazurile Moldovenilorū, carl pre Duca Vodă blăstémaū, și pre toți ómenií Moldovei îi căiaū toți.

Ce impetrita de pismă a lui inimă (ca și óre când a impetritulū Faraon de pismă și de lăcomie) că în ce chipū acela, într'același chipū acesta făcëndū împotriva lui Dumneđeū, aievea nici cum nu se umilia să se părăsiescă când-va, și să slobódă pre chreștini să fie volnici a jertvui lui Dumneđeū cu inimă curată; ce așa pedepsindu-I cu închisoril, cu bătăil, precum s'aū pomenitū mai susū, până i-aū venitū și lui órinda, precum vei ceti mai josū la rëndul sēū.

Íntr'acestū anū, la veleatul 7190, aū ziditū Duca Vodă monastirea lui Sfántul Ión Zlataust, din Iași, pre care locū aū fostū o biserică mică, pe temeliá înaltă de pétră, care era făcută de Stefan Vodă Tomșa; și înzestrând'o cu moșii aū închinat'o la o monastire de la Rumele, la Andriano de la Arghiro Castro, căci, ántéiū era monastirea Hlincea a lorū, și aū luat'o Duca Vodă de aū dat'o la monastirea sa, la Cetățuia, mai multū pentru moșile ce are pin pregiurū.

Érá sosind cursul anilorū de la Adam 7191, érá de la Christos 1683, aū început Impératul Turcescū, Sultan-Mehmet, gânduri înalte asupra chreștinilorū, că pre atunce Turcií eraū mari și tari, câtū lumea se cutremura; că încotro se porneaū nu era să nu birulésacă. Veziru-Azem státuse atunce în locul lui Ahmet Pașa Chiupruliul, Cara Mustafa-Pașa, omū mândru, lacomū fórte, gândul lu, se pusese la mare lucru într'acesta chipū. Luándū Beciul și supunéndū Im-

părăția Nemțescă, se coboră prin țera Leșescă, și așa întorcându-se prin Moldova se puie Pașa și în țera Muntenescă. (Ce precum scrie psalmul 170 izpi, i ископай, ивпадесъ възиму јаже сътвори. Adică: șanțu săpă și cădu într-insul cel ce l'aă făcutu). Așa și acest Kara-Mustafa-Pașa chibzuindū aceste. Eră apoi cum aă fostū voia lui Dumneđeū așa aă fostū, precum đice totū într-acelașū psalmū: (Обратисъ болезнъ его јаграву его, i иаверхъ его, не правда его сзидает). Adică: Intórcese-va durerea lui la capulū lui, și spre crescutulū lui nedreptatea lui se va pogori.

Deci, începēdū āntēiū Turcīl acēstā vrajbā mare în lume, gātindu-se într'acestū anū de cu iernā cu ostī; erā cum s'aă desveratū, aă pornitū tóte puterile sale asupra străluminatului și adevēratū nebiruitului Leopoldos, Impēratulū Nemțescū, carele este din cassa Austriei; și așa aă trasū acel Vezirū cu mare putere de Turcī de aă ocolitū cetatea Beciul, căreia 'y đicū Viena. Venit'aă poruncā și la Duca Vodā și la Șerban Vodā, Domnulū Muntenescū, ca se se gāteđe de óste. Ce pēnē a nu se porni ostile turcesci la Beciū, venit'aă atunce sol nemțescū cu mare rugāmintē se nu strice vecnīca pace ce o aă aședat'o strămoșīl vostri. Și așa dāndū solului rēspunsū Impēratul, se mērgā la Vezirul sē-și ia rēspunsul; de la Vezirul 'l-aă rinduitū sē-și ia rēspunsul de la Enicer-Aga; mergēndū acolo, Enicer-Aga aă strinsū Ciorbagiī, și așa și din Enicerī i-aă datī rēspunsū, cum de are și vrea Impēratul se așede pace cu Nemțīl, și Vezirul, noi avemū a cere hacul sāngelui nostru și a părințilorū nostri; ci noi ceremū óste.

Și acestū rēspunsū luāndū de la Turcī solul, aă fostū și opritū. Erā la 15 a lui Martie, aă și începutū a scóte urdiele, și apoi și óstea, cineși după orindufala sa, cu alaiuri. Și avēndū și solul nemțescū gazdā datā în calea pre unde era eșitul oștīl, de era totū în privēla lui, atunce se fi đisū solul: pe acestia numai Dumneđeū i-a bate, cāndū 'l va fi voia Sānției Sēle.

Duca Vodā încă aă eșit din Iași la óste, April 24 đile, Lunī. Decī, atunce lāsānd în urmă pe țerā 32 de orindulele mari, pe țerā luatū-și-aă atunce și pre Dómna cu sine pēnē la Focșeni, că de la Focșeni despārțindu-se de Dómna sa, nu s'aă mai adunatū, nicī se vorū mai aduna pēnē la a doua venire a lui Christosū. Luat'aī atunce Duca Vodā, și pre Pleșca, Jicnicerul al duoile, legatī, la puscī, și l'aă dusū pēnē la Focșeni, pentru baniī ce remāsēse din ținutū, care nu-l gāsise, că fugise ómenīl; pre boierī, cățī nu eraū la ținuturī, 'l luase la óste cu sine; numai ce lāsase Caimacamī pre Nicolaī Racoviță biv-vel Logofētū, și pre Tóder Paladie vel Spătar, și pre Tóder Iordachi vel Visternicī. Lāsase și pre Gheorghită Ciudin vel Stolnicū, se pāzescā pre cine ar vrea se fugā, erā și camū în prejma Caimacamilorū.

Pe aceea vreme, cānd purcedea Duca Vodā la óste, étā 'l veni veste cum și Murat Ghereī Hanul, cu tótā puterea Crimului și a Bugeagului, merge la Beciū. Și trecēndū Prutulā pe la Pagul, și luāndū Bārladulū, aă trecutū Siretulū pe la Furcenī. Decī, nedāndū-l Duca Vodā poclónēle, pe unde aă agiunsū, pin Tutova, totū aă prādatū, numai căcī n'aă robitū; erā ce aă gāsītū pe la ómenī, vacī, boī, iepe, caī și borfe, totū aă luatū.

Dupē purcesul Ducāī Vodā, aă mai fugitū cățī-va boierī din Gioseni, cariī e-

rau rinduiți pe la ținuturi, Constantin biv-vel Comis, Cantemir vel-Clucer, Stefan Scârletu biv-Postelnicu, Dabija Scârlet biv-treti Vist. Preda Paladie Postelnicu, Neculai Antiohie vtori Cluceru, și alții mulți ca aceștia, totu în țera Muntenescă; era câți și mai rămăsese, asteptau din césu în césu să ia care incontro voru putea, cum s'au și timplatü.

Impărăția mergendü cu totă puterea sa pene la Belgrad, ce acolo au rămasü Sultan-Mehmet Impëratul cu curtea sa; era Veziru cu toate puterile Impărăției, și cu Murat-Gherei, Hanul Crimului, și cu Apafi Mihaiü, Domnul Ardélului, și Duca Vodă și Șerban Vodă, Domnul Muntenescü. Insa pre Apafi Mihaiü 'l-au lasatu de strēja inapoï, nu 'l-au dusü la Beciu. Deci, așa sosindü subt cetatea Beciului, indata au și rëpeđitü Vezirul Turci și Tătari in pradă prin țera Nemțescă, cari au făcutü mare robie și pradă, și vërsare de sânge, pene unde și-au pututu agiunge cu ceamburul lorü, fiindü Nemților fără de veste; care morțe și stricăciune și robie ca aceea nu se mai povestese să fi mai fostü și altă-dată, ca atuncea, de cându-i țera Nemțescă. Și bătendü și Beciul patru-deci de zile, era apoi și Nemții stărnindu-se ca din somn, s'au gätitü degrabă, și sosindu-le și agiutorü însuși cu sine și Ioan Sobietzki, craiul Leșescü, cu oști; și așa afländü pre Turci, cari incungiurase de bătea cetatea Viena, adecă Beciul, și cu agiutorul lui Dumneđeu dändü chrestiniü rësboiü Turcilorü și Tătarilorü, i-au biruitü și i-au bätutü preste putere, câtü au scăpatü de acolo Vezirul cu fuga, și cu uă sëmă de călărime; era pedestrimea câtă au avutü, totă au topitu-o Nemții și Leși acolo pre locü, și corturile cum erau intinse și hasnéua Impëratescă totă cu tunuri, cu ierbării, cu totü ce au fostü, le-au luatü toate Nemții. Acéstă rușine păindü Impărăția Otomanică și Hănia Tătărăscă, au fugitü, și tocma la Belgrad s'au opritü.

Era decă au sositü Vezirul la Belgrad, turcescü, atuncea, ca se-și tocmască lucrul seü despre Impărăție, vedëndü că au greșitü, căci el au fostü indemnätü pre Impëratulü seü de au făcutü acea öste asupra Nemților, n'au avutü ce face, ci au inceputü a omori Pași, și a le lua avuția.

Insa venindü atuncea pre la Buda Vezirul cu östea Turcescă câtă scăpase, că era Buda atuncea a lorü, mai avut-au Turciü unü rësboiü cu Leși, totü atuncea, și la Ostrogon. la care rësboiü, afländü Turciü pre craiulü Leșescü ämbländü dreptu vënatul, și lovindu-l fără veste, puținü de nu 'l-au prinsü; și așa gonindü Turciü pre Leși pene in tabăra lorü, și câte-va capete au adusü la Vezirul. Atunci Vezirul indata au mai rëpeđitü östea, și cu câți-va Pași; ce întimpinändu-se cu östea Leșescă, era i-au infrintü Leși pre Turci, și i-au bätutü förte rëu. Atuncea au căđutü și duoï Pași la robie, anume Mustafa-Pașa și Cara-Pașa, cari apoi, târđiü s'au rëscompëratü cu bani mulți la Domnia lui Cantemir Vodă.

Impëratul, auđindü de cinstea și de ospëțul ce avusese Vezirul seü la Beciu, au și purcesü din Belgrad de s'au dusü la Udriu; era Vezirul cum au sositü la Belgrad, cum s'au pomenitü mai susü, de au omoritü Pași, unde acolo s'au piritü de față Șerban Vodă cu Duca Vodă, pentru nisce bani ce aveau gälcevă din birulü Muntenescü, pentru care bani au remasü ca se-i plätescă Duca-Vodă; și așa punëndu-și di, 100 de zile, se dea bani, și-au pusü zalogü doi

boerii, anume pre Catargiul, Comisul seü cel mare, și pre Tănasiu de la Soroca vel-Şetrar; și așa 'l-au slobođitü pre Duca Vodă de la Belgrad.

Ëră Vezirul încă fiindü acolo, au mazilitü pre Murat-Gherei, Hanul Tătărescü, și au pusü Tătarilor Han pre Abgean-Gherei Sultan. Ci nici cu schimbarea Hăniei nu și-au pututü folosi nimică; pentru că, înțelegëndü Sultan-Mehmet Impëratulü de totü lucrulü cum s'au timplatü, de i-au peritü óstea și hasneua, de la Udriü au rëpeđitü la Belgrad de 'l-au sugrumatü pre Cara-Mustafa-Paşa, Vezirul seü, și tăindu-ı capul Paü adusü la dınsul la Udriü. De acia au pusü pre altü Vezirü, ce-'lú chiăma Cara-Chihae; apoi și pre acesta l'au mazilitü curëndü, și au pusü in locul lui pre Suleiman-Paşa, ce era Sarasker despre Moldova. Ci de aceste destulu-ı; se venimü iarășı la ale nóstre.

Căzaciı de la Ucraina, cariı erau sub ascultarea Ducăi Vodă, auđindü de biruința ce făcuse chrestiniı, la Beciü, îndată au gonitü pre Ene Drăghinieı Hatmanul, ce era pusü de Duca Vodă la Nemirova; și vëđëndü și Bugeagulü pusitü, că Tătariı erau duși la Beciü, îndată și-au rădicatü unü Hatmanü dintre dınșiı, anume Cunițkie, ce era Inductar, pus de Ene Hatmanul la Bohoslav, despre Nipru, la granița, și inchinându-se la Leși, care era rëmasü la granița Leșescă, unul ce era Catelén Cracovskie, și Hatmanü Polniı; și așa viindü și câți-va din Moldoveni pribegı, acolo era și Petriceico Vodă in țerra Leșescă și așa cu toțiı indemnându-se au începutü a se coborı. Decı Cunițkie Hatman cu Căzaciı, trecëndü Nistrul pe la Soroca in țera, rëdicatu-s'au și Soroceniı, și Orheeniı, și Lăpușneniı, impreună cu Cunițkie. Auđindü acum și cărțile Crăescı strigëndu-se pe margine ca să mërgă toți in óste asupra Bugeagulü. Ëră plugurile cu boı, și stogurile cu pâne de pe la tóte tërgurile ce avea Duca Vodă pre marginea Nistrului, pe de ceea parte, tóte in rësipă au purcesü, de n'au avutü nici o parte din acele bucate.

Dómna Ducăi Vodă, auđindü aceste vesti de Căzaci, și boerii cariı erau Caimacami in Iași, erau bucuroși de una ca aceasta turbureală, ca să póta și ei scăpa să nu le mai fie a da mâna cu Duca-Vodă, mai tare au începutü a purta vestile; și așa numai ce i-au căutatü Dómnei a se ridica din Iași, încăr-cându-se cu totü ce au avutü; și așa viindü și boerii Caimacami cu Dómna pënë la Vasluiü, acolo remăindü, și boerii încă părăsind'o, luändü drumul să tragă spre țera Ungurëscă, cum s'au și timplatü; numai din toți boerii de țera s'au ținutü de Dómna Tóder Paladie vel-Spătar. Lăsat-au strajă in Iași pre Ioan Costin, alü doile Postelnicü; ce venindü Dómna la Bărladü, socotise să se așede acolo; ce venindü și Ioan Costin, Posteleicu alü doile, de la Iași, îndată și Dómna au purcesü din Bărladü in josü; și așa mirându-se încotro va lua, spre Galați au la Focșeni, ce și-au alesü calea de au mersü la Focșeni, trecëndü Siretulü pe la Mărcești; ce după ce au sositü la Focșeni n'au făcutü zăbavă, că acolo încă au începutü a striga cărțile lui Petriceico Vodă, unde numai ce i-au căutatü a trece prin țera Muntenëscă la Brăila; și acolo s'au aședatü. Ëră bucatele cele Domnescı, epele, boii cei de negoțü, oile, carele cele cu boı, au rëmasü totü in urmă, și le-au totü jecuitü ómeniı de țera și alțiı, cum au pututü. Acea dobındă au făcutü Duca Vodă cu neguțatoriele lui.

Petriceico Vodă, coborindü la marginea țerei Leșescı, și îndată au trimisü

pre Savin, ce-lă poreclea Smucicâne, biv-vel Medelniceră, și pre Ilie Moțoc Medelnicerul, și pre Gheorghită Postelnică, fratele lui Savin Medelniceră, înainte la Iași; ăra Petriceico-Vodă ău pogorită la Sucăva, și ău ședută de ce dăle; deacia ău purcesă de ăi venită la Botoșeni, de la Botoșeni ăi venită in Iași. ăra boferii ce-l trimisese înainte stringendă ăste de țără, ău pogorită pe Prută, și s'ău ăședată la Epurenă, la ună sată a Vornicului Gavrilită. Și ășa stringendă-se ăntăiă cu sila, ăra apoi alergă de bună-vole.

Cunițkie Hatmanul adunându-se cu ăste de țără, ăi trasă de-o-dată la Chișinău, de acolo spre Tighinea, unde i-ău eșită Beiul de Tighinea înainte cu ăste Turcăscă și Tătărăscă, și lovindu-se față cu Căzaci și cu Moldovenii, i-ău infrintă pre Turci; și ășa gonindu-l i-ău tăiată pănă ce i-ău băgată in Tighinea la cetate. De acolo, invărtejindu-se, ău purcesă pe Kogălnică, prin Tătari, totă arđendă și tăindă, și copiil și muerile Tătarilor, și ășa ău trasă asupra kodrului ca să se impreune cu boferii ce eraă trimiși de Petriceico Vodă. Unde, trecendă și boferii Prutul pe la Fălciă, și adăogându-se și Codrenii, s'ău impreunată in Ialpuh amëndouă oștile. Și ășa purcegendă pre Ialpuh in josă, totă prădandă, arđendă și tăindă, și Tătari și mueri, și copiil, totă sub sabie puindă; și ășa pogorându-se pănă impotriva Cășlei celei mari.

ăra Duca-Vodă, de la Belgrad purcegendă, ău venită prin țără Ungurăscă, unde s'ău adunat cu Apafi Mihaiă, Domnul Ardealului, și l-ău chemat craiul de l'ău ospătată; la care ospăț să fi đisă Apafi Mihaiă pecum ău umblată Duca-Vodă să fie Craiă, și dupe aceea sosindă acolo o slugă a Vornicului Gavrilită, și i-ău spusă de tôte căte eraă in țără. Atunci Duca Vodă sfătuiudu-se cu boferii lui pe unde socotescă să mērgă in țără, ce unil ău đisă pre Oituz, ăra Gavrilită Vornicul să fi đisă: «Eă, Dómne, sfătuiescă ășa: să eșimă pin țără Muntenăscă: Hanul vine, Dómna Măriei Tale este la Brăila, și de la Brăila de vor sta cine-va impotriva Măriei-Tale, atunce vei lua ăste de la Turci și de la Tătari și vei merge la scaună.» Și ășa d'ăntăiă ău plecată și Duca Vodă spre sfatulă lui Gavrilită Vorniculă. (Ce unde nu va Dumneđeă omulă nu pôte). De care vedendă Gavrilită Vorniculă, că ău întorsă Duca Vodă să mērgă pre Oituză, și sciindă și pre sfetnicul pre al cul sfată era să mērgă pre Oituz, sosindă la Vașarhei, atunci să fi luată pre Postelnicul Constantin ce-lă poreclea Ciobanul, de peptă, și pre ună nepotă de vară primară a Ducăi-Vodă, ce-lă chiăma Cirstea, fiind vătavă de aprozi, și ău đisă: «Fětulă meă, Cirsteo, eă suntă bētrină, ăra tu ești tēnēră, voiă să sciă cine duce pre Măria Sa Vodă pe Oituz să-lă dea neprieteniloră.» Atunce Postelnicul Constantin respunse: «Eă ilă ducă, și pre sfatulă meă merge». ăra bētrănul Gavrilită Vorniculă đisă: «Să mi fi mărturie, că eă nu-lă sfătuiescă. Duca Vodă are fecioră, că eă potă muri, și voră rēmănea fecioră meă, cu fecioră Ducăi Vodă, și margă Măria Sa sēnătosă, că eă nu voiă merge». Și ășăși de acolo l'ău părăsită Gavrilită Vornicul pre Duca Vodă, și Ioan Racoviță vel-Paharnică, și Gheorghită Logofētă ală treile, și lovindă pre la ună prietină, ce-l đicea Gherfaș Iștioan, le-ău dată povață, lăsându-și carele acolo, l-ău scosă pe potica Buzeului in țără Muntenăscă.

Duca Vodă, de la Vașarhei ău trasă la Brițco, și trecendă muntele pe Oituz ău eșită la Trotușă; insă trimițendă pre Sandul Buhușă Hatmanulă strajă

înainte, că acum la ocnă era Ilie Pleșca cămărașu, pusă de Petriceico Vodă. Și așa prințându de veste au fugit de acolo. Necula Racoviță biv-vel-Logofetă, și Tóder Iordakie vel-Visternic, și Gheorghită Ciudin vel-Stolnic, trecuse erăși în țera Ungurască, de frica Ducăi Vodă. Duca Vodă, de la Trotuși au trasă la Domnesci la casele sócră-sa, a Dómnei Dabijóei, și s'au aședat acolo, și astepta de di în di să mérgă la Iași, să se apuce de ale lui. Scărșca cu dinți, și-și lărgea mațele. (Cum dice la psalmul alu noălea: Leșuésce într'ascunsă ca ună leă întru ograda sa; pândesce să apuce pre celă sêracă, să apuce pre celă sêracă ca să-lă înghiță pre dînsul). Ci Dumneđu nu i-au sporit, că i-au venit și lui la capă perirea.

Cunițkie Hatmanul, cu óstea Căzácăscă și cu óstea Moldovenăscă, ce era cu Savin Medelnicerul, ce-lă poreclia Smucicâne, și cu Ilie Moțoc Medelnicerul, fiindă acolo la Cășlă, precum s'au pomenit mai sus, unde de acolo au trasă cu óstea la Tobacă, étă că le-au venit veste pecum vină nisce Tătari de la óste, și au orîndit pre o samă de Moldoveni cu Stefan Cerkezul biv-ftori Paharnic, și agiungându-i pre acei Tătari la Vălcănesci, și așa fiindă Tătari cu cai slabi, unii și pe boi călari, érá erau cu bani și cu de alte multe lucruri bune pe giur-dânși aducându de la Beci, din țera Nemțescă, dupe ce au purcesă Stefan Cerkeză Paharnicul, așa s'au înșirat óstea mai pre giunătate de s'au trasă la Vălcănesci, și cumu i rîndul Moldovenilor, s'au imprășiată pe la jacuri, nu căutaă întéiu de isbendă; ce unii agiunsese aprópe de Reni, érá Sultanulă au pripit de au lovită la taberă, așa d'ântéiu, ca în chipă de ispită, cu pucină óste. Érá Moldovenii și Căzaci au și dată înapoi puțin; deci Tătari, vedéndu așa, s'au mai adaosă, érá pe deluri tóte hergheliele camă pe departe au fostă aducendu, întru ochii Căzacilor și a Moldovenilor, ca să se vadă mulțimea de Tătari; și venindă și acea óste ce era la Vălcănesci, totă nimică n'au mai adaosă; ci și acia au începută a se spăimanta; că Turcii, cari eșiau la harță, péné în taberă veniaă cu sulite, ci dândă Căzaci focă îndată îi depărtaă. Deci de la Cășlă au purcesă cu taberă spre Prut, și așa luândă pe de o parte Troianulă, érá pe de altă parte se apăraă. Și așa venindă la sată la Troian, au luată Prutulă în susă cu tabera legată. Acolo au agiunsă și Motefeleul de Smil cu óstea Turcăscă, și cu două puscă, și cu nisce sacalușe. Așa au începută a-i bate și mai tare pre Căzaci, ce ținendu Căzaci tabera, nu le puteaă strica nimică; și vedéndu Căzaci pre Moldoveni indoși, socotindă să nu-i viclenăscă cu fuga, cum s'au și timplată, i-au pedestrită pe Moldoveni, și cai li băgase în taberă, érá ei pre josă pre lingă taberă. Și așa au mersă péné la gura Frumósei, unde acolo le-au dată Tătari mare navală, câtă, așa spună, că sórele ună césă bună nu s'au vedută de mulțimea săgeților, ci totă au ținută tabera; érá de acolo le-au dată mai resufu, vedéndu că nu i-au putută sparge; și așa trăgându-se totă cu tabera péné la gura Lărgii, acolo au începută întéiu Moldovenii, cum li i rîndul loră a fugi: unii spre Codru, alții, cari erau de peste Prut, peste Prut, și așa dândă unii înotă cu cai cu totă, alții cu luntri, cari cum putea să-și scutăscă viața, și să hălăduăscă de robie.

Atunce, în ziua de agiunul Crăciunului, în luna lui Decemvrie 24, lovise

ninsóre, și unü gerü mare, că pêne atunce fusesë vreme bună. Érá din locü aü începutü a veni sloi, și așa prinđendu-l pre unil sloiü așa rămăneaü; érá capetele oștilorü peste nópte aü fugitü și aü trecutü Prutul, lovindü pin bejenii, pin țeră, s'aü dusü la Iași. Căđut'aü o iérnă fórté mare atuncea. Tătarii peste nópte n'aü datü că fugea óstea; și așa puținü Căzaci mai rămă-nëndü, ca vr-o cincü șese miü in tabără, vedëndü că i-aü viclenitü și Cunițkie Hatmanul, de i-aü lăsätü ș'aü fugitü. Atuncea îndatä și-aü rēdicätü dintre dînșii altü Hatmanü, anume Movilă Polcovnicul; și aü mai ținutü tabăra pêne in desérä, și peste nóptea aceea s'aü trasü, unil pe pântece, cine cum aü pututü, peste ghiața Prutulü, și aü trecutü; érá căți aü fugitü prin stuhü i-aü robitü Tătarii, fără samă de mulți, și Moldoveni și Căzaci; érá căți aü trecutü Prutul aü hălăduitü; și așa s'aü isprăvitü acea óste.

Norocul țerei s'aü tãmplatü, că aü căđutü Iérnă fórté mare, câtü se pomenesce iérna lui Cunițkie; și mulți din oșteni s'aü înecatü in Prutü, fugindü de Tătari ca să scape, unde sosiaü la Prutü acolo săriaü din mal, și daü sărindü din mal cu cal cu totü, și așa periaü.

De a doua Domnie a lui Ștefan Vodă Petriceico, velétul 7192, Decemvrie.

Petriceico Vodă, după ce aü venitü in țeră la Sucéva, apoi s'aü pogoritü la Botoșeni, precum s'aü scrisü mai susü, fiindü ostile la Bugeagü, apoi aü venitü și la scaunü in Iași, in luna lui Decemvrie. Ce pêne era óstea la Bugeagü începuse Petriceico Vodă a se cerca la Turci. Éra unü boerü pusü Părcălabü la Galați, anume Alexandru Burnaz, ce fusesë Sluger mare, Grecü; ce-l scrisese Petriceico Vodă cărți să mērgă la Saraskerul, că dóră și-ar putea face de la Turci pace, se-l dea Domnia iarăși; ce n'aü apucatü a merge.

Că aü fostü trimisü Petriceico Vodă óste sprintenă, Leși, și Moldoveni, și Căzaci; punëndu-le capete peste Leși și peste Căzaci, pe unü Demidețkie Reimantar, Leah, érá preste Moldoveni pre Varlan Armașul seü cel mare, și pre Vasilie Baenskie, nepotul seü, și pre Ilie Pleșca, ce aü fostü Jicnicerü al duoile, și pre Nekițele Vornicul, pentru strajă împotriva Ducăi Vodă. Și așa încetü trăgēndu-se in josü, și înțelegēndü de Duca Vodă cum este in Domnesci, la ținutul Putnei, era și Vasile Hăbășescu cu nisce adunătură, ómenü de țeră, pe la Movileni; trimis'aü pre Sandu Bubușü, hatmanul seü, de i-aü lovitü; ce ei de rēsboiü nu s'aü apucatü, ce îndatä i-aü imprăstiatü.

Baenskie și cu cei-alți boeri ce erau trimiși cu dēnsul, ce s'aü numitü mai susü, prinđendü de veste cum cu Duca Vodă óste nu-l, și cine și era il urise, și slujitorii toți erau induoiți, puținei Seimeni ce erau; și așa fără veste aü sirguitü de l-aü lovitü pre Duca Vodă, Decemvrie 25, Marți, in ziua de Crăciunü, la vremea ce aü ședutü la masă; și așa prinđendü vremea pre boeri afară in satü, prins'aü pre Miron Costin vel-Logofētü; ce norocü aü avutü de unü prietenü Leahü ce s'aü tãmplatü acolo, că aü stätutü și așa de totü nu l-aü jecuitü; érá pre Constantin vel-Postelnicü, ce-l diceaü Ciobanul,

I-au jecuită totă, de l-au lăsată cu pielea; și pre gîlpănesele boieriloră desbrăcându-le, cum erau cu tôte hainele, și odore podobite, in ziua de Crăciunū, cu peile le-au lăsată; érá Sandul Buhușū Hatmanul, findu-l gazda mai de parte, aū scăpată cu gîlpănesă și cu trei coconl ai lui, apărându-se la Focșeni. Și așa ținându-l pre Duca Vodă închisū într'acea ți in ograda curții, ce era cu bolovanl groșl ingrădită; slujitoril ce erau in intru cu dēnsulū nu le dedese mai de timpuriū lefe, il urise; prafū n'aveaū, érá din câtū și aveaū, nu-l trăgea inima.

Dómna Ducăi Vodă venise la Focșeni ca se mérgă și ea la Domnesci; ce n'au apucatū a trece, că étă și aū venitū perirea. Buhușū Hatmanul, dupe ce aū scăpatū la Focșeni, aū ăisū Dómnei: «Dă Măria-Ta banl sē facemū slujitorl, sē mergemū sē scótemū pre Măria-Sa Vodă din mânia neprietenilorū». Dómna n'au vrutū sē dea, ce ăise: «mérgă ántēiū sē-l scóță, și apoi va da; ómenil erau bucuroșl se-l ia, că-l urise toțl. Și așa a doua ăi făcēndū navală cel de afară, și venindū la pórtă, érá cel din intru slujitoril le-aū deschisū porțile; și așa intrândū 'l-aū luatū de grumazū pe Duca Vodă, viū nevătămatū, dupe ce aū domnitū într'acēstū rōndū cincī anl și trei sēptēmānl. Érá ómenil ce avea pre llingă dīnsul, pre unil i-aū desbrăcatū și le-aū luatū totū ce aū avutū; alțil caril aū datū preste cunoscuțl, aū hălăduitū. Și așa fu plata de la Dumneđeū și a Ducăi Vodă.

Érá lui Petriceico Vodă mergēndū veste de bătaia Căzacilorū și Moldovenilorū din Bugeagū, dupē ce aū ședutū in scaunū in Iași numai 15 ăile, l-aū căutatū a eși din Iași, și luāndū calea spre Sucēva, unde aducēndū și nepotul seū Vasile Baenskie, pre Duca Vodă, s'aū împreunatū la monastire la Dragomirna amēndol, și așa de acolo 'l-aū trimisū in țera Leșescă la robie, in tērgū in Liovū.

Cunițkie Hatmanul, cu cățl Căzaci scăpase el inainte de tabără, mergēndū prin țeră, s'aū dusū la Ucraina și s'aū opritū la Movilăū, de ceea parte de Nistru, asteptāndū ca sē mai stringă din óstea ceea ce ar fi scăpatū de pre urmă. Érá după aceea, preste câte-va ăile, étă și Căzaci pedestrimēa, ce scăpase mai pre urmă, cu Hatmanul lorū cel noū, cu Movilă; caril dacā aū sositū la Movilăū, și fiindū într'o Duminică, eșindū Cunițkie Hatmanul din biserică, s'aū sculatū Căzaci cu toțl și 'l-aū omoritū cu măciuci, căcl i-aū viclenitū și aū fugitū din tabără. Acēstă plată aū luatū de la Căzaci și Cunițkie Hatmanul; érá in locul lui aū rēmasū Hatmanū Movilă, aședēndu-se la tērgū la Nemirova.

Așijderea și Petriceico Vodă, aū mai ședutū la Sucēva pēnē in luna lui Martie; decia s'aū dusū și el in țera Leșescă; érá Moldovenil caril umblase la Bugeagū de jācuise, și prădase, dacā s'aū dusū Petriceico Vodă, in urma lui aū plătītū pagubele Tătarilorū, induoite și întreite, cu bucate de pre la casele lorū; și mulțl și cu ómenl aū plătītū, că i-aū luatū robī, că și-aū plinitū totū el singurl câtū le-aū fostū voia, și cu județū și fără județū, cu sila, fiindū Moldovenil rēū slăbițl de ostl, ce le călcase țera. Și de către Turcl și despre Tătarl le era numele de hainl, adecā viclenl Impērației. Érá in țeră aū venitū Domnū, cu a doua Domnie, Dumitrașco Vodă Cantacazino.

De mórtea Ducăi Vodă, fiindu robu in țera Leșescă.

Șeđendü Duca Vodă la robie unü anü și trei luni, și ar hi și eșitü din robie, că acum își așeđase lucrul despre Craiul, cu rescumpărarea, ca se dea 180 pungi de bani și se iasă; însă acele 180 pungi de bani, cu tótă cheltuiala aü fostü se dea. (Ce cum se đice unü cuvëntü prostesce, că sufletul bucurosü este se între in raiü, numai păcatele nu-l lasă;) așa și Duca Vodă, trâmîțendü la Dómna sa cărți prin Anastasie Visternicul ca se le ducă la Țarigrad; decü, trecëndü prin țera Muntenescă, atunce s'aü timplatü Șerban Vodă la Buzeü, mergëndü la Cameniță, și înțelegëndü de Anastasie Visternicul, îndată aü trimisü nisce slujitorü la tóte drumurile și îndată 'l-aü aflatü; ci ducëndu-l prin lunca Buzeului, mergëndü Saragelele înaintea lui, el s'aü făcutü a merge din drumü in pădure pentru tréba lui, făcëndü semnü lui Spandoni, ce aü fostü cămărașü de rafturü, și aü aninatü cărțile cu o traistă într'unü copaciü, și îndată aü purcesü după Saragele.

Spandoni Cămărașul, după cum i-aü fostü învățatura de la Anastasie Visternicul, aü luatü cărțile, și aü sîrguitü calea pre alte drumurü, trecëndü Dunărea pre la Giurgiov; érá de la Rusciuk aü luatü in josü și aü mersü la Udriü, de la Udriü la Țarigrad, și aü scăpatü cu cărțile de le-aü datü la Dómna Ducăi Vodă.

Pre Anastasie Visterniculü, ducëndu-lü Saragelele la Șerbanü Vodă și cercändu-lü pentru cărți, n'aü aflatü nimică la densus; pentru care dändu-i strănsóre și gróză cum că-l vorü munci, aü căutatü a spune dreptü, că suntü cărțile la Spandoni Cămărașul. Decü Șerban Vodă îndată aü repeđitü cărți-va Saragele in urma lui pre tóte drumurile cele mari și preste Dunăre de l'aü gonitü péné la Udriü, și nu l'aü aflatü; căci el aü fostü luatü pre alte drumurü, precum s'aü pomenitü mai susü; decü întorcëndu-se inapoü Saragelele, și spunëndü cum aü datü in urma lui Spandoni, de la Udriü la Țarigrad purcesü, aü slobođitü Șerban Vodă și pre Anastasie Visternicul.

Dupé ce aü mersü și Anastasie Visternicul la Țarigrad la Dómna, dändu-și solia, aü grijitü Dómna banü toți, totü galbenü de aurü, prin anteree cusuți, imbrăcați pre ómeni, și dänd iarăși pre sama lui Anastase Visternicul, cariü dacă aü luatü banü aü sositü in țera Ungurescă, la vameșul de Bistrița, anume Apor Iștioan; de acolo aü socotitü cu alți Domni de s'aü popritü banü, și s'aü trimisü nisce boieri Unguresci ca se remăné in locul Ducăi Vodă péné și-or da banü. Ce sosindü acolo, éta și mórtea 'l-aü pripitü pre Duca Vodă.

Sossindü veleatulü 7193, érá cel de la Christos 1685, la luna lui Martie in 24 de đile, într'o Marți sara spre Mercurü, către Blagovestenie, la al treile ceasü de nópte, 'l-aü lovitü de palizü, adecă cataroiü, și după acea lovitură aü mai trăitü încă o săptămână, péné iară Marți sara, Martie 31; érá Marți sara, in spre Mercurü nóptea, aü réposatü Duca Vodă in țera Leșescă, in robie, in térgü in Liovü. Și spintecändu-l doftoriü, după ce aü muritü, spunü că aü găsitü in herea lui 27 de petre roșü, așa de late și de gróse, într'unü chipü cumu'i acéstă figură, ce scrie aicea . Érá deosebi de aceste, spunü că aü mai aflatü și la rărunchii lui, de către stंगा, alte două pietre, încă mai mari de câtü acele din here, cumu'sü aceste două figurü:

éřă plămănele cele albe aű fostű arse de sete; maiul celű negru i-aű fostű sėnătosű, ři inima sėnătosă, însă fűrte mare, ca de giunculű intergiű. ři așa petrecėndu-se Duca Vodă 'l-aű astrucatu in biserica lui Alexie Balaban, neguțatorulu cel mare, carele aű avutu ři căte-va Bude in țera Moldovei, mai 'nainte, cu Ursachi celű vestitu de bani multű ce are. Punėndű trupul Ducăi Vodă așa in scipulu gropniței lui Alexe Balaban, de la carele amű luatű ři acėstă istorie pentru mórtea Ducăi Vodă; că Balaban s'aű tămplatu la tótă vieța lui ři la mórtea lui, fiindű rűnduitű de Craiulu Leșescű sė fie lėngă Duca Vodă: pentru că era ři Balaban grecű de la Rumeli, heamșeră cu Duca Vodă, de la unű locű. ři așa s'aű petrecutu. ři baniű încă s'aű prăpăditű la Ungurű, că nu i-aű mai datű s'ű ducă inapoű la Dómna. Éřă la mórtea Ducăi Vodă, din trei feű ai lui, Constantin Pirvorodniű, Mateű, Stefan Vodă, ři din șese fete ale sale, Dómna Catrina, Ilėna, Sanda, Maria, Safta ři Anastasia, ce aű avutu, nu s'aű timplatu sė fie; încă tocmai nici Dómna sa nu fu acolo.

Decű, așa plătesce acėstă lume celoră ce vorű sė o coprinďă cu tóte desfătările, ři cu averile ři cu stăpănirile ei. Éřă blăstemulu rėmăne in urmă in vecű de vecű petrecuű, cum vedemű ři acestu Domnű astăđű cum scrie, ři ři altora, iarășű dupě faptă. ři plată.

De a dua Domnie a lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino.

Fiindű cursul anilorű 7192, éřă de la Christos 1684, in luna lui Martie, căđėnd Duca Vodă la robie, ři aű muritu acolo, cum s'aű đisű mai susű, așijde-rea ři Petru Vodă, dupě ce aű bătutu Tătariű pre óstea lui, la Bugeagű, ři pre Cunițkie Hatmanulu, socotindű că nu-ű merge pe trėba lui, că Tătariű cum s'aű desvėratű aű ři inceputű a prăda pe marginea țerei; decű ři elű, temėndu-se, s'aű dusű in țera Leșescă iarășű. Éřă Dumitrașco Vodă, aflėndu-se intr' aceea vreme la Pórtă cunoscutű tutulorű, ři șciindu-l că aű mai domnitű țera Moldovei, étă de alű doile råndű i-aű datű Impėrăția stėgű de Domnie, ři aű venitű la scaunű in Iassű in postulű cel mare, in luna lui Martie. Ci așa fómete era in Iassű ři in țeră, in cătű mănca omű pe omű ři se vindea. Multű s'aű dusű la robie de bună voiă, la Tătariű, cariű, aducėndű păne aici in Iassű de vėndutu, ři intorcėndu-se, stringeăű copii, fete, ři ómeni căsașű, sėrăcime, mergėndű la Bugeagű, acolo se istovėau la robie. Acea urgie era a lui Dumneđeu pre acestű pămėntű, pentru pėcatele nóstre.

Dumitrașco Vodă daca s'aű așeđatu la Domnie, ci iară nepărășindu-se de rėu-tățile lui ce avea, nici acum la acėstă Domnie n'aű avutu stricte sė domnescă multű, că făcea multe asuprele boierilorű, ři țerei mari greutăű făcea, fiindű cumplitű tutulorű. Nimică bunű nu era intr'insulű, numai lăcomie ři luătură nespusă; ci mirėndu-se ři socotindű unű din boierii țerei, de țera de giosű, ce vorű face sė nu-ű pėrďă pămėntulu, ci aű pribegitu in țera Romănescă la Șėrban Vodă, ři cu dragoste i-aű priimitű. De acolo s'aű dusű la Soleiman Pașa Saraskerul

la Obluciță, și le-au dată Domnă dintre dinșii pre Cantemir Clucerul, ce-l dăcu Constantin Vodă. Era Dumitrașco Vodă Cantacuzino, până a-l mazili, cum luase puterea monarchiei al doile rîndu la mîna sa, avîndu nesătulă inimă, că de lăcomia banilor și de rîntăți nepărăsindu-se, că frica lui Dumneđeu înaintea ochilor lui n'avea, îndată au și scosă hărtii, meșteșugul isvodului se, ce-lu scornise el încă de la întăia domnie a sa, mai dobîndindă încă și altă isvodă de obicei de la tovaroșul se Duca-Vodă tiranulă, gata obiciuită; în ce chip s'au împrumutată și Duca Vodă cu rîntate de la dînsul cătă nu avusese el.

Acestă tirană fricosă, încă pentru se scotă bani mulți, au spîndurată de mîni pre Gavril Brăescu, ce au fostă Jiciceră mare, și pre Tóder a Nacului, feciori de boieri mari; așiderea și pre alții mulți. Pline erau odăile Seimenilor și ale Avgieloră, nisce slujitoră de al lui ce le pusese elă acestă nume, ținîndu-I mai de credință; și beciurile și Divanulă celă mare, erau pline totă de ómeni pe carii îi pedepsia în tóte chipurile, mai ca și în dăile rēului Duca Vodă. Insoțindu-se amēndoi la tovaroșie cu rēutăți asupra biete Moldove, sēraca, ca și cum au fostă luată frăție și tovaroșie óre-când Raasim Impēratulă lui Isramil, și cu Fakei Impēratulă lui Israil, se oștēscă amēndoi asupra Ierusalimului și asupra lui Ahaz Impēratulă Iudeei; ce, precum au numită Dumneđeu atunce pre Rasim și pre Fakei, doi tăciună afumători, dăcēndă, nu te teme: «și ca se nu slăbască sufletulă tēu de doē lemne tăciunose afumāndu-se,» așa dăce Dumneđeu și acum către țera Moldovei: *nu te teme! și ca se nu slăbască sufletulă tēu de doi tăciună ce se afumă cu foculă Iadului.*» Că și acestă Dumitrașco Vodă mazilindu-se dintr'acēstă domnie a dóua, s'au dusă la Turci; și ținēndu-lă Turcii în temniță, că au fostă înțelesă de tóte pentru jacurile ce au fostă jăcuită fără de ispravă din țera, luāndă pānea și bucatele ómeniloră, și dobitócele tote, fără socotelă, și mergēndă și din boierii cei mari al țerei la Pórtă, trăgēndă piră asupra lui, și remānēndă asupra lui din banii țerei, māncăți, multe pungi de bani. Și așa fiindă închisă au murită acolo la închisóre; érá au murită și ună copilă al lui, voinică. Decă, au scāpată Moldova de amēndoi vrăjmașii se.

În dăile acestui Dumitrașco Vodă, așa jăcuindă pānile de pre la ómeni din cătășă era în țera, că de 4—5 ană totă ostă și prădă era într'insa, și arău ómenii fórtē căte puțină, pentru neputință. Decă, luāndu-le pānea și de căte avea, s'au făcută fórtē fómēte mare, cătă au agiuns mirța tērgului cea de 16 ocă de grău, 3 lei bātuți; érá saculă de sēcară, ca de 2 mirțe și polă, era cincă șese lei; pentru acēstă s'au făcută fómēți mari, de māncă omă pre omă; că în Iași au amăgită ună țigană pre uă fată sēracă și au băgat'ó într'uă pivniță pustie, și acolo au ucis'ó și au tăiată dintr'insa de au fript și au māncată, pe care l'au și prinsă Dumitrașco Vodă; spunēndă dreptă nu l'au făcută nimică; și pre multe locuri s'au înțelesă așa. Apoi murindă mulți ómeni de fómē, ca de ciumă, zăcēndă pe ulițe, de aceea se învēțase lupii de māncău acele trupuri mórtē, neputēndu-I birui cu îngroparea pre toți morții. Dintru carii mai pre urmă se învēțase lupii de apucau și ómeni vii în multă vreme, femeii și copii mică, de-I māncău din meșilocolă tērgului, și prin sate pe la țera, dāndă năvală și asupra a ómeni mari de-I sminteașă; așa au ținută mânia lui Dumneđeu că-

tă-va vreme. Și aș domnită Dumitrașco Vodă într'această Domnie a sa a doa numai ună ană și trei luni, și s'aș mazilită, precum s'aș pomenită mai susă. Spună, cum fiindă mai vr'o doi ani la închisore la Țarigrad, și făcându-i-se o bolfă la grumazi in chipă de tragănă, și dintr'aceea i s'aș timplată și mórtea; érá in loculă lui aș căpută la Domnie Cantemir Vodă.

De domnia lui Cantemir Bey, ce-î dicită Constantin Vodă bătrânulă.

Când aș fostă cursulă aniloră de la începutulă lumii 7193, érá de la Christos 1685, in luna lui Iunie in 15 zile, aș îmbrăcată caftană de Domnie Cantemir Vodă la Obluciță, precum s'aș pomenită mai susă; și îndată aș și trimisă pre fiul seă, pre Antioh Beizade, la Țarigrad, pentru credință, ca se se afe in chipă de zălogă; însă și boierii cei mari de țără și-aș trimisă toți câte ună fiă ală seă cu Beizade, de aș ședută trei ani la Țarigrad, in Bogdan-Sarai, totă cu cheltuiala țerei. Érá la scaună in Iași aș venită in luna lui Iulie in cinci zile. Carele din boierie era numită Cantemir, ce aș fostă Cluceră mare la Domnia Ducăi Vodă, omă de țără, Moldovan dreptă, fiindă de la Tobac de loculă lui, și fôrte viteză bună, érá la fire blândă și cu inimă milostivă, răbdătoră, cu puțină mânie înteiă, apoi ertătoră, și nelacomă la avere, și îndurătoră, necărturară, érá slujită, și la tôte pricepută. Bisericele cu rugă păzia, și cu sfată bună întemeiată, împodobită la cuvinte, dulce îi era vorba lui, limba Turcescă bine scia, la răspunsuri gata érá. Vitezi, voinici, slujitorii îi éráu dragi, și-î miluia din câtă era prilejulă țerei fôrte slabă; că despre Leși din susă remăsesse tîrgulă Iașii graniță și hotară, in locă de margine, precum veș înțelege și mai pre largă înainte, de sprijină tôte relele din susă înteiă in Iași, despre Leși. Că mulți feciori de ómeni bun, și de boieri, și de curteni, și de alți slujitorii, cum s'aș scrisă mai susă, la a treia Domnie a Ducăi Vodă, că aș fugită mulți prin țera Leșescă și in țera Ungurescă, și de acolo făcendă cete de tálhari, veniaă in țără de o prădă și jăcuiaă cariă aș putută, înteiă la tôte monastirile și lavrele cele mari domnesci, câte aș fostă pre sub munte, încependă de la Putna din susă, și de la Soveja și péné la Focșeni, nu alți ómeni străini, ci totă Moldoveni, ómeni de țără. Și acestia pribegise totă in zilele Ducăi Vodă și a lui Dumitrașco Vodă, mai d'inainte vreme; și neputendă ținea domnia slujitorii că nu era țără nemică, precum s'aș scrisă, ce n'avea cu ce plăti Domnulă se țină slujitorii, ca se se pótă apéra de tálhari, și pre mulți ómeni aș friptă și aș arsă de și-aș omorită tálharii. Și așa s'aș pustită țera de totă, câtă n'aș fostă așa mai de când-î ea.

Osebită de aceste, cum s'aș aședată Cantemir Vodă la scaunulă țerei in Iași, într'acestași ană la Septemvrie, aș și pogorită Ioan Stanislav Iablunovskie, Hatmanulă celă mare a coronei Leșesci, cu óste, și aș intrată in țără de aș venită péné la Boian, pe Prută, vréndă se poprăscă zaheréua turcescă, care o duceaă turcii se o bage in Camenița, fiind Camenița a loră, luată de la Leși cu sabia. Ce eșindă împotriva Leșiloră, Suleiman-Pașa Saraskerul și cu Selim-Gherei

Hanul Tătăresc, au dată răsboiul Leșilor de față, din toate părțile; ce nu le puteau strica nemică; și așa bătându-se, spună cum și Cantemir Vodă au eșit singur cu capul lui și cu curtea lui, cu boierinașii și cu slujitorii ce avea mai de trebă, la harță, și mare viteziă au arătat, la acea aripă dincotro au dată el năvală asupra Leșilor, câtă spună că îndată au legat Leșii tabăra, și au clătită înapoi dintr'acela césu; care vedându Suleiman Pașa, cu căți-va galbini l-au dăruită pe Cantemir Vodă atunce.

Eră când au fostă la veleatul 7195, în luna lui Augustă, pogorit'au și Iani Sobiezkî, Craiul Leșesc, cu toate puterile sale, în jos, de au intrat în țără, trăgându-se cuvântul pecum merge asupra Bugeagului, luându Prutul în jos, și au venit și în tîrgu în Iași de au făcută benchetură. Cantemir Vodă, prinđendă de veste, au eșit din Iași mai timpuriu, și au luată dreptă în jos la Fălciu, spre Tătari. Îl sfătuiă unii din boierii cei mari pre Cantemir-Vodă ca să mîergă spre Focșeni, ce el au ținută sfatul său de au mersă dreptă la Tătari, pentru țără mai cu deadinsu, să nu cađă la vr'o primejdiă de robie și de pradă.

Craiul Sobiezkî încă pogorîndă cu toate ostile sale pe Prută în jos, precum s'au scrisă mai sus, și întorcându-se atunce, au dată focă de au arsă și Treisfetitele, Mitropolia cea veche; și atunce venîndă ostile și trecendă pe lingă Iași, au dată focă Monastirei Goliei de au arsă; Dumnezeu să nu l'erte, că și-au luată și ei plată: spună să-i fiu spăndurată Craiul.

Și așa mergendă pe Prută în jos pînă la Fălciu, cu mare pagubă și jaci făcendă țerii, de acolo învirtejindu-se înapoi, și iară au venit pe la Iași, ducendă-se în țera Leșescă; și de atuncia au rămasă țera Moldovei la mare săracie și pustietate din pradă și jaci Leșilor, că mai n'au scăpată nime cu nimică.

Atuncia, la întorsul Craiului, s'au sculată Dosoteiu Mitropolitul, și au închinată mōștele sfântului mucenică Ioan Novi la Craiul Sobiezkî. Care pre acestă sfântă l-au fostă adusă în țără cu multă cheltuală răposatul Domnă, bētrînul Alexandru Vodă, feciorul lui Roman Vodă, de la păgâni, de la Cetatea Albă, din velētul 6923, de au stătută în țără ca la trei sute de ani; și s'au dusă și Dosoteiu Mitropolitul împreună cu sfântul în țera Leșescă, cu toate odōrele de multă preță a Mitropoliei și a sfântului, carca de atunce este lipsită sfântul din țără, de-lă țină Leșii fără de nici-o pricină.

Asijdere, totă atunci, la întorsul Craiului Leșesc de la Fălciu, rēschirându-se Leșii, și Căzaci, și Moldovenii pribegă, prin țără, dreptă jaci, de au agiunsă și pre sub munte, aflat'ă pre Dōmna Rocsanda, fata lui Vasile Vodă, pre carea o au fost ținut'ă feciorul lui Hmil, anume Tîmuș, în cetatea Nēmțului, și cu multe munci au muncit'ă pentru avuție; pe urmă i-au tăiată capulă pe pragă cu toporul. Spună cum să fie găsită la dînsa 19,000 de galbeni. Și de atunce nu mai avea Cantemir Vodă odihnă în Domnie de podghiazură, că se impluse țera de tălharită; numai și lui îi didese Dumnezeu strîște de l' prindea lesne, și cu munci grele îi muncia; că pre unii de vii cu focă îi ardea, pre alții în patru bucăți de vii îi tăia, altora le tăia mînele și picioarele, și așa îi lăsa de se pedepsău pînă ce murău; și așa punendă și la Focșeni pre Miron Costin Lo-

gofetul staroste de Putna, dându-i volnicie pentru ómenii rói, de-i înþeþa acolo la margine, pre câtii îi prindea, movile de dinþii făcea; care de la o vreme singurii o samă din tâlharii venia de bună-voie de se închinau și se făceau slujitorii, ómenii bunii, și apoi ei mergeau de prindea pre soþii lor, și-i aduceau de îi înþeþa Cantemir Vodă, și Miron Logofetul, și totu nu-i puteau stérpi. Éra încă mulþii s'au lăsat de acea hrană și s'au făcutu ómenii bunii, vedéndu a-cele casne și muncii straþnice ce le făcea Cantemir Vodă fără de nici-o milă.

Intr'acestú anú, la velétul 7196, au mazilitu Turcii și pre Impératul seú cel vestitú de résbóte, pre Sultan Mehmet, carele au împératitú 47 ani; éra in locul lui státu la Impérátie frate-seú Sultan Suleiman, carele au seþut 47 ani la poprelă, pe câtú au seþutú la scaunul Impérátiei Sultan Mehmet.

Intr'acestaþi anú s'au prestăvitú și Șerban Vodă, Domnul Muntenescú, in luna lui Noemvrie 8 zile, și cu mare cinste 'l-au îngropatú in monastirea sa la Cotroceni, carele au domnitú in țerra Románescă 10 anni. Éra in locul lui rédicat'au țera și boierii Domnii și pre unú nepotú de soră a lui, anume Constantinú Brincoveanu, ce a fostú Logofetú mare, carele și-au pusú nume de domnie Constantin Basarab Vodă.

Scrie la isvodul lui Teodosie Dubău, ce au fostú vel-Logofetú la Cantemir Vodă, cum péné la al patrulé anú a domniei lui Cantemir Vodă domnindú bine, ținéndú prietenie cu Șerban Vodă, care pentru megieþia ce avea cu Moldova, cu multă nevoinþă au silitú Șerban Vodă de i-au scosú Domnia. Éra lipindu-se Cupărescii pe lângă Cantemir Vodă și stándú la sfaturile lui, din al patrulé anú multe amestecături in Domnia și in țeri făcut'au Cupărescii, și la multă cheltuélă adus'au țera. De care lucru pisma și zavistia nici-unú lucru bunú nu aduce, fórá numai perþare de sufletú, și unora résipă de case; cum s'arú fi vedutú pre urmă, că acei prietenii al lui Cantemir Vodă, Cupărescii, adusése pre Cantemir Vodă péné la atáta, că de nu i s'arú fi prilejitú mórtéa in domnie, prin temniþele Turcilorú ar fi putreþitú (ce aceste de pe urmă nu póte nime a sci sfirþitul seú la ce va sosi, ce numai cum dá Dumneþeú).

Făcut'au Cantemir Vodă și obiceiú bunú preoþilorú din tótă țera, pentru care obiceiú de-lú vorú uita de la pomelnicú vorú avea plată de la Dumneþeú, că péné atunce erau și preoþii de daú birú cu țera, ca și țeranii, de-i císluiaú țeranii cu satul pe preoþii la tóte orónduieþele, și de mare ocară erau preoþii când se císluiaú cu țeranii, că-i suduiaú de plete și mai réu cum nu se cădea, și-i băteaú, de rămăsése bisericéle pustii mai prin tóte satele; muriaú ómenii nepricestuiþii, neprohodiþii. Ce in tr'acea vreme, la velétul 7201, tímplándu-se de au fostú venitú aice in Iaþi și fericitul Dositeiú, Patriarhul de Ierusalimú, și cu îndemnarea sánþiei sale s'au umilitú Domnul și au făcutú preoþilorú testamentú de aþedare, și cu mare blăstemú legatú, ca se fie din dările țerei preoþii aleþi de altă țera; și orii bogatú, orii scăpátatú, le-au făcutú ruptóre ca se dea pre anú numai câte duoi ug. la birú, și la inoirea Domniei iar câte doi ug., éra altă peste anú la nimicá se nu dea; și scutelă de bucate se aibă a scuti cu somă și preoþii și diaconii, precum sciú toþii aeve. Și s'au datú acel testamentú in Vistieră, și de atunce au hălăduitú preoþii din císia țera-

nilorū, și de supărul lorū, de se mai află pre la biserică, la sate, câte unū preotū, că acum rămăsese bisericile pustii fără preoți, la țără.

La această domnie a lui Cantemir Vodă, la velétul 7199, in luna lui August, érá s'aú sculatū Ioan Sobietzki, Craiulū Leșescū, cu oștile sale, de aú pogoritū in țără, și alū duoile rōndū, și aú venitū până la Têrgulū Frumosū, și iar aú făcutū multă pagubă și jacū țerii; ce de la Têrgulū Frumosū învêrtejindu-se, atunce aú luatū cetatea Némțul și cetatea Sucevei cu Câmpul-Lungū cu totū, și aú pusū óste de a sa prin cetăți. Inșă, in Sucévă aú făcutū ocopū pe giurū capiștea Armenescă despre Areani, și acolo și-aú aședatū jóstea de aú ținutū têrgulū Sucéva; érá in cetatea Sorocei aú intratū óste Căzăcescă. Și așa Craiul Leșescū, după ce aú luatū aceste cetăți, s'aú întorsū iar la scaunul seú in țera Leșescă. După aceea vedēndu-se Câmpo-lungeni sub altă stăpânire, trimițēndū la dînșil Cantemir Vodă cu poftă ca se dea ajutorū țerei cu o samă de berbeci, érá ei n'aú băgatū samă, ce încă cu rușine aú scosū pre trimișil lui Cantemir Vodă. Inț'aceea, vedēndū Cantemir Vodă neascultarea lorū, aú trimisū de aú adusū Tătari de al lui Bek Mârzea, și aú trimisū și pre Ioruk Dima Buliuk-Baş al seú cu Simeni și Lefeci de aú mersū împreună cu Tătari de aú intratū fără veste pe la Vamă in Câmpu-lungū, și multă stricăciune și pradă și robie aú făcutū, și multū dobitocū de vite și oi aú scosū, care apoi vedēndū Cantemir Vodă robie ca aceea, multū s'aú căitū ce aú făcutū.

Acum, la atăta rămăsese lucrulū, de se domnia țera Moldovei in trei părți; că cetatea Némțul, și Sucéva cu Câmpul-Lungū, și cu acele ținuturi, le ținēaú Leși, precum s'aú đisū mai susū, și cetatea Sorocei. Așijderea la ținutul Orheiului și a Lăpușnei coprinsese acum Hanul Tătărescū, de făcuse Hatmanū Căzăcescū, de ținea pe locul țerei Ucraina cu têrguri și cu sate, numindu-se Căzaci, și mai mulți Moldoveni eraū. Deçi, se făcuse și sate Tătăresci a lui Găaun Mârza, și altor Mârzaci, de cuprinsese locul țerei aprópe din Kișinău până in Nistru; rămăsese și Cantemir Vodă de domnia numai Iași cu țera de josū. Ce, mai multū ședea la Cetățue de cătū in têrgū in Iași, că n'avea odihnă de poghiazuri leșesci și de Moldoveni ce eraū pribegi in țera Leșescă.

Ce fiindū țera împărțită in multe părți și puțină, și stricată de neprieteni Impărăției, fost-aú cu greú și Domnului și țerei, mai vêrtosū cu chilele Cameiției de cătū cu dările; ce neavēndū puțință intr'altū chipū, cercat'aú de aú aflatū isvodul a Dabijej Vodă, pogonăritulū de vii, de aú scosū și Cantemir Vodă in țără pre vii, de aú datū și daú toți câte nnū talerū de pogonū, cine are vii, care și până acum totū umblă apectū obiceiū. Inșă la Cantemir-Vodă intr'unū anū il lua, érá intr'unū anū il lăsa, până ce s'aú sêvirșitū.

La veleatulū 7200, in luna Decemvrie, in domnia sa, Cantemir-Vodă tăiat-aú pre Miron Costin, ce aú fostū Logofētū mare, și pre frate-seú Velicico, ce aú fostū Vornicū mare, dându-le vină că s'aú rēdicatū pre domnia asupra lui; inșă, Miron Logofētulū nefindū in Iași intr'aceea dată, ci la țerră, la unū satū al lui, și s'aú fostū timplatū de i-aú fostū muritū giupănésa, ce vrēndū se o astruce, étă aú sositū și la dînșul, de la Cantemir Vodă, Armașulū al doile, Racoviță, cu unū stégū de lefecii, ca se-lū ducă la Iași; ce elū se ru-

gase se aibă păsuială pêne și-a îngropa giupăneșa, și se purcégă; și fiindu așa, étă de sirgü aü sositü și Macrii vätavul cu a doa poruncă, cum in ce locü il va afla acolo se-i taie capulü; și după poruncă așa într'acela césü i-aü tăiatü capul, și 'l-aü astrucatü împreună cu giupăneșa lui. Și așa întorcându-se trimișii inapoï cu isprăvirea de poruncă, atunce nóptea, ca la cincî césuri, scóseră și pre Velicico Vornicul din beciü, de sub casa cea mică, și-l duseră la fântăna de-i tăiară capul. Și aü stätutü acolo de față, pentru credință, fiul sëü Dumitrașco Belzade, pinë ce l-aü tăiatü capulü.

De mórtea lui Cantemir Vodă.

Érá când aü fostü veleatulü 7201, in luna lui Martie in 17 zile, aü muritü și Cantemir Vodă, după ce aü domnitü optü ani fórá trei luni, și 'l-aü astrucatü cu mare cinste in biserica cea Domnescă a lui Stefan Vodă cel bunü, unde este hramul Sfântului Nicolaï, in gropnița ce și-aü fostü făcutü Antonie Vodă; și la mórtea lui s'aü timplatü doi sfinți patriarchi, Kir Gherasim de Alecsandria și chir Iacov de Tarigrad. Érá dacă aü venitü la domnie fiul sëü Antioh Vodă, mutatu-i-aü ósele la a lorü sfântă monastire, ce'i făcută de Cantemir Vodă, pre anume Mira, ce este pe apa Milcovului, la ținutulü Putnei.

Acestü Constantin Cantemir Vodă fost-aü omü cinstitü la cuvinte, și cunoscător la giudețe, făcëndü dreptate tutulorü; numai țerra fiindü puțină și stricată de neprietenii Impărăției, fost-aü cu greü și țerei; érá cärmuitorü și purtătora de grije fost-aü țerei preste tótă vremea, și s'aü sevırșitü in domnie.

De domnia lui Dumitrașco Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, Mart. 19.

Dupé mórtea lui Cantemir Vodă, aü rëdicatü boierii, cu sfatul lorü, cariü aü fostü de casa lui Cantemir, pre fiul sëü cel mai micü, pre Dumitrașco Vodă, la domnie, ducëndu'l după obiceiü la sfintul Nicolaï, unde acolo i-aü cetitü molitfa de domnie părintele chir Gherasim, Patriarhul de Alecsandria; și așa eșindü din biserica, mergëndü cu alaiü domnescü la curte, acolo in Divanulü cel mare aü mersü toți boierii și cu toți slujutorii și țera din câți s'aü timplatü, de i-aü sërutatü póla de domnie nóă; căci frate-sëü cel mai mare, Antioh Vodă, nu s'aü timplatü la mórtea tătâne-sëü, lui Cantemir Vodă, fiindü zălogü la Pórtă la Tarigrad. Și așa Dumitrașco Vodă, după ce 'l-aü domnitü boierii și țera, aü astrucate pre tată-sëü cu mare cinste la sfintul Nicolaï, in gropnița ce și-aü fostü gătitü réposatul Antonie Ruset Vodă, precum s'aü scrisü mai susü; ci in puțină vreme aü fostü bucuria Domniei lui, că nu s'aü plinitü bine nici trei sèptemăni, și aü venitü veste de la Tarigrad și cărți la boierii, in ziua de staule Floriilorü, Aprilie 8, cum este domnia țerei dată lui Constantin, feciorul Ducăi Vodă; și peste nóptea aceea aü și fugitü Bogdan

Hatmanul, ginerele lui Cantemir Vodă, și Iordake Rusetu vel Visternicu, în țera Leșescă.

Eră pre Dumitrașco Vodă din Joia mare 'l-aŭ rădicatu Turcul Aga, ce ve nise de la Pörtă, și 'l-aŭ dusu la Țarigrad cu totul, Aprilie în 13 zile.

Pentru Domnia lui Constantin Duca Vodă.

După mórtea lui Cantemir Vodă, la velétul 7201, în luna lui Martie, aŭ îmbrăcatu caftană de domnie la Pörtă, și aŭ zăbovită ca la trei luni, că aŭ venită în scaună la Iași în luna lui Iunie în 24 zile, Vineri, în ziua de nascerea lui Sfântu Ioan Botezătorul, și aŭ domnită doi ani și jumătate, și s'aŭ mazilită Decemvrie în 8, la velétul 7204.

Intr'acéstă domnie aŭ trimisă Constantin Duca Vodă sol în țera Leșescă pre Ioan Costin ce aŭ fostă Sêrdar, de i-aŭ adusă ôsele a rēposatului părintelui său, Ducăi Vodă, de la Liovă, și cu mare cinste, cu sôboră de Archierei și de preoți, și cu totă sfatulă său, cu litie, din Iași 'l-aŭ petrecută pênă la Monastire la Cetățuia ce'i zidită din temeliă de Duca Vodă, și i-aŭ astrucatu ôsele.

Intr'acestași ană, iarna, s'aŭ sculată ună Sultan cu Tătarii din Bugeagă, și aŭ mersă pin țeră de aŭ intrată la țera Ungurescă, pe Oituz, și multă pradă și robie aŭ făcută; că fără de veste aŭ fostă intrată ca ună puhoiă, și cu multă dobândă și robi s'aŭ înturnată înapoi fără de nici-o smintelă, și multă pagubă făcuse în țeră, întorcându-se înapoi; că acum fiindă cetatea Némțului pe sēma Leșiloră, deci se învățase Tătarii de umblău pe Bêrlădel și se suiaŭ pentru pradă la cetatea Némțului, de apucaŭ ômeni de pin pregură de acolo, și de pe la monastiri de sub munte, și întorcându-se înapoi multă stricăciune făceaŭ și în țeră.

În zilele acestui Domnă, fiindă țera stricată de tâlhari, precum s'aŭ scrisă și mai susă, și mai vêrtosă de Tătari, că o strébătuse peste totă locul, și neavendă Domnia puțină de aiurea cu ce plini poruncile Impêrătesci, s'aŭ scornită ună obiceiă pe vite, căruia obiceiă dicită muntenesce vâcăritulă, de aŭ dată toți câte ună slotă de boi, de vacă, cine câte vite aŭ avută, de gonitoră și de gonitôre câte ună tultă, de cal, de épă câte ună leu. Și așa s'aŭ trasă acestă obiceiă vr'o dece ani, până la a doua domnie a domniei sale, precum vei ceti la rōndulă său acolo.

Și s'aŭ mai scornită și altă obiceiă, câte doi orți de pogonă de pre popușoiă, că acum la ômeni se împușinase boi, și sêrăcimea câtă era în țeră se învățase de-și făceaŭ ogôre cu sapa, pin păduri și pin silisti, pe sub păduri, de semănaŭ popușoiă, și cu acea hrană se țineaŭ; eră la plugă a nimêrui nu vrea să âmble. Și mai multă pentru acéstă pricină cu totă sfatulă aŭ socotită de s'aŭ scosă pogonăritulă pe popușoiă.

În al treile ană al domniei lui Constantin Ducăi Vodă, venise aice în Iași ună Turcă mare de la Impêrăție, nu scimă cu înoirea domniei, aŭ cu alte trebă, căruia era numele Cerkez-Aga; îi dedese gazdă despre Bahluiă, după monas-

tirea Trei-sfetitele. Care acel turc făcea multe răutăți în târgu ómenilor, și grăia multe cuvinte próste și împotriva Domniei, fără cale, și de față; și pre unú turcú boțezatú, ce era céușú, încă 'l-aúmuncitú cu muncí gróznice până la mórte. Ci apoi nici el págánul n'aú scăpatú de osíndă, că de sârgú i-aú plătitú Dumneđeú; că într'acea vreme înțelegéndú Moisei Sêrdarul, carele era reimentarú la cetatea Némțului, lipsise și el din țeră de curândă vreme pentru nisce gâlceve unorú Tătari din țilele lui Cantemir Vodă. Decí, s'aú sculatú el de acolo cu osti cālărime, ca 300 de voinici, însă totú aleși, mai mulți Moldoveni pribegi, cu îndemnarea óre-cuí, și aú venitú în luna lui Augustú de aú lovitú până în diuă unii, la acel turcú Cerkez-Aga, și multú s'aú luptatú cu dînsul până 'l-aú omoritú, că viú sê-'l ia n'aú vrutú sê se dea; alții aú lovitú chervăsăria cea turcescă, oboríndú gardul din dosú și aú jăcuitú tótă chervăsăria de baní și de negoțú, și până în diuă s'aú bulucitú și aú eșítú din Iași. Sărise după dînsii Selmenii și slujitorii din câți se tímplase gata într'acel césú, și 'i-aú agiunsú de laturea Păcurarului, s'aú făcutú a da rêsboiú; ce cu greú este cel puțin și negata a sta împotriva celorú mai mulți și grijiți gata de rêsboiú. Și i-aú lăsatú de s'aú dusú fără de pici-o smintélă cu multă dobîndă; că mai mulți din slujitori se miraú, curtea orú pădi despre acea undă, aú la monastiri s'orú căra ca și alți têrgoveți; că fiindú de nópte, nu putea scí nime mulți'sú veniți din neprietení, aú puținí. Și așa s'aú mântuitú și têrgulú Iașii de rêtatea acelu págánú de Turcú.

Spunú pecum după ce s'aú mazilitú Constantin Duca Vodă, sê'l fi pîritú la Pórtă la Țarigrad cadina, mulerea acelu Turcú Agă, pentru mórtea bărbatului seú; care și Constantin Duca Vodă aú eșítú la divanú față cu acea cadină, și nimică nu i-aú stricatú; căci Constantin Vodă aú fostú unú Domnú de carte prea, învățatú și crescutú la Țarigrad între Turci; și s'aú chivernisitú bine, aú cheltuitú și cu înțelepciunea lui s'aú îndreptatú și s'aú mântuitú.

Acestú Constantin Duca Vodă, măcarú că era omú ténérú, iar fórte înțeleptú și prea învățatú la cartea Elinescă, negrabnicú la mánie, nerstitorú. De avea pre cineva a'lú certa, cu blîndețe respundea đicéndú: *«Ce-ai făcutú așa?»* Orí celorú mai de fire, orí și celorú mai prosti, măcarú de se tímpla și țeranú din cel de josú: *«luafi-lú pre dumnealui și-lú puneți la poprelă; seú de era de certatú: dați atâtea tolege.»*

Așijderea și la Divan făcea dreptate tuturilor, și mai virtosú celorú ce se píraú pentru vecinătate, nu-l da fie-cum la vecinătate și fără juráméntú; ci mai cu deadinsul rêspondea celuí ce avea nevoie de vecinătate, đicéndu-i: *«pasú deți caută trei patru ómeni jurători, cum n'aú fostú nici tată-seú, nici moșul seú vecin de moșie aceluia cine 'l tragea»;* și așa jurándú, îl da volnicie sê fie slobodú în veci de vecinătate; că acum făcuse boierii obiceiú nou, de đicéu: *«cine aú șeșutú în satú boierescú 12 ani, se remánă vecinú».* Érá Constantin Duca Vodă nu se uita acolo, și încă đicea: *«Cu pécátú este sê-lú robesci pe frate-téú, căci págánii își cumpără robii pe banii, și în al șpetelea anú îi értă, érá alții și mai curándú le dau slobodenie; érá tu esci chrestinú, și neluându-lú pe banii, și fiindú chrestinú ca și tine, și tu vei în veci sê-lú vecinesci».*

De Domnia lui Antioh Vodă, fecioru lui Cantemir Vodă.

După mazilia lui Constantin Duca Vodă, a venit cu stégă la domnie Antioch Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă cel mai mare, carele dupe mórtea tătâne-seu, aflându-se lângă Pórta Impărătéscă la Țarigrad, fiindu în cunoscință la toți Agalarii din curtea Vezirului, și avëndu credință și nume bun depe tată-seu, 'l-a miluită Impărătul cu domnia țerei Moldovei, fiindu cursul aniloru 7204, în luna lui Decemvrie și antéiu; érá la scaunú în Iași aú sositú în Ianuarie; și aú domnitú cincí aní fără doué luni și doué sèptemâni, și i-aú venitú mazilia, Septemvrie 14 zile, lá velétul 7209, precum vei ceti la rëndul sèu.

După ce s'aú aședatú Antioch Vodă la Domnie, fost'aú țerei cu ușurință antéiu, în anulú cel d'antéiu; érá în al duoile anú, neavëndu cu ce ca sè pótă plini poruncile Impărătésce, numai ce 'l-aú căutatú a scóte vácăritulú pe vite, precum s'aú pomenitú mai susú, la domnia lui Constantin Duca Vodă; însă mai pre susú 'l-aú adaosú, câte unú ug. de vită, orí caí, iepe, orí boi, vaci, de vită mare, érá cee mică nu se punea la socotélă.

Așjderea într'acestú anú și într'acestă iarnă, în cáslegile Crăciunului, s'aú cásătoritú Antioh Vodă, de aú luatú șie Dómna de țera pe Catrina, fata lui Dumitrașco Ceaur de Valea Sacă, ce aú fostú Logofétu mare; și cu mare veselie aú nuntitú uá sèptemână, și 'l-aú cununatú sánția sa părintele chir Iacov, Patriarchul de Țarigrad, carele aú fostú lipsitú din scaunul patriarchiei, și aú fostú venitú la Moldova în zilele părintelui seu, lui Cantemir Vodă, și apoi totú la domnia lui Antioh Vodă mai pre urmă s'aú și prestăvitú, și l'aú astrucatú la sfința monastire Golia, și cu mare evlavie, că aú mersú totú norodul de i-aú sèrutatú mâna, luându'și ertăciune.

Cercatu-s'aú Antioh Vodă, când aú vrutú sè se cásătorésca, pentru uá fată și la Constantin Brâncovénul, Domnul de țera Románésca, ce nu i s'aú trecutú; care spunú că, una pentru neprietenia ce avea cu tată-seu, cu Cantemir Vodă, pentru Staico Paharnicul de țera Muntenésca, care aú fostú atunce pribagú aice în Iași, și cu îndemnarea lui Cantemir Vodă sè fie mersú de aice, Staico Paharnicul la Pórta de aú pírítú pre Brâncovénul ca sè-l scóță din Domnie, pre carele apoi, sèracul, 'l-aú doveditú Brâncovénul cu cumpèna lui la Turci, și aducèndu'l la Bucureci, 'l-aú spânduratú cu cărțile de grumazi, în târgul denafară.

A dóua, pentru căci aú scosú Antioh Vodă din Domnie pre ginere-seu pre Constantin Duca Vodă; că nu'í lucru pușintel, că până a nu lua Domnia Antioh-Vodă, aú fostú logoditú mai înainte vreme cu uá soră a lui Constantin Duca-Vodă, cu Domnița Maria; ce fiindu ca nisce cumnați, érá când aú găsitú vreme petrecere și îndemână, 'l-aú scosú de domnie, pe Constantin Duca Vodă, cu prietení și cu dare. Ce dupe câtú aú încăputú Antioh Vodă la Domnie, după cum suntú gândurile, și cugetele, și faptele omenesce, pismătare unuia asupra altuia, de vrea hi cum aú fostú logodiți, amu se gătea sè facă nuntă. (*Ce unde nu va Dumneđeii omul nu póte*). Ce póte fi și datulú de la Dumneđeú, urméză după fire, și după faptele ómenilorú sè nu fie prietenú desèvêșitú, că n'aú trăitú Dómna Maria cu care era logoditú, și aú rémasú lucrul la vrajbă între dinșii deplinú. (Că și cásătoria ómenilorú póte fi că este cu numitulú la ce locú arú

fi cu temeiū, cum scrie Sirah la cartea lui, cap. 13, stih 18, de dice: «*Totū trupulū dupē nēmū se adună, și la cel de potriva lui se va lipi bărbatulū.*»

A treia pricină aū pusū că suntū de nēmū prostū Cantemiresci; ce nēmurile le preface nu mai unul cel de susū. (Că iarăși grăiesce Sirah la cap 11 stih. 5, de dice așa: «*Mulți tirani aū ședutū pre țērīnă, ēră cel nepriceputū aū purtatū stema. Și mulți puternici s'aū necinstitū fōrte, și slăviți s'aū datū la mīnile altora*»). Ce și Antioh Vodă, vĕdĕndū că nu s'aū trecutū la Domnulū Muntenescū, n'aū mai cercatū și pe la alți monarchi, ci și-aū luatū Dōmnă de țēră, precum s'aū đisū mai susū, și aū domnitū câtū aū fostū voia lui Dumneđeū. Ce de aceste destulūi câtū amū povestitū.

Intr'acestū anū, fiindū la veleatulū 7206, în luna lui Ghenarie, s'aū sculatū Devlet-Gherei Sultanul, carele este acum Han, și aū mersū cu Tătarii de aū bătutū cetatea Liovul din țēra Leșescă, și puținū de n'aū luatū cetatea, de nu s'arū fi prilejitū Hatmanulū corōnei leșesci cu óstea la cetate de s'aū apăratū; că acum didĕse Tătarii năvală la parcanē de intrase, și le arsĕse; ci apoi din lăuntru din cetate dāndū cu tunuri, s'aū datū Tătarii îndărăptū, și aū ședutū trei đile acolo de aū prădatū pin pregiurū, și așa s'aū învĕrtejitū înapoi fōră nici o smintĕlă. Ce i-aū fostū cuprinsū unū omĕtū mare de aū stătatū caii a mulți de aū venitū pedestri, și a mulți aū degeratū piciorĕle; și aū venitū tōtă greimea prin târgū prin Iași, și de aice aū luat în gĕosū prin ținutul Vasluiului, și pre la Fălciū, și bogatā stricăciune aū făcutū, câtū și aici în Iași tĕrgoveții de pre de lăturī s'aū cāratū cu totulū pe la Monastiri, că aū trecutū Tătarii ca unū pohoiū degrabă prin Iași.

Intr'acestași anū aū începutū a umbla și tractate de pace între Turci cu Nemții, și cu Leșii, care apoi s'aū legatū la Carlovița, în țēra Nemțescă, fiindū trimisū solū de la Impĕratulū Turcescū Sultan-Mustafa, unū Rami-Reiz, împreună cu Tergimanul celū mare Impĕrătescū, anume Alexandru Mavrocordatū, carele scia 12 limbi, omū alesū și fōrte învĕțatū; ēră din partea Hanului aū fostū unū Agă, anume Șubangaza Oulu, și aū zĕbovitū câtă-va vreme acolo, până când s'aū legatū pacea Beciului.

Intr'acestași anū, în luna lui Martie, Vineri, în sĕptĕmāna cea mare d'ântĕiū a postului celui mare, aū sositū și unū sol Leșescū în Iași, anume Leșcinski, carele aū trecutū la Pōrtă pentru socotĕla pācii, și i-aū eșitū Antioh Vodă înainte, locū de o milă, că venia cu mare trufă, cu vre-o 500 ómeni, cum li'i firea Leșilorū, și cu mare đirjie; și multă cheltuĕlă aū făcutū țērei, și pre mulți ómeni aū omoritū în Iași cu beția lorū. ÉRă cândū s'aū întorsū înapoi, mai móle aū fostū.

Dupĕ acĕsta venise poruncă de la Impĕrăție la Antioh Vodă, de aū mersū asupra Bugeacului, că âmblău Tătarii rocoșindu-se asupra Turcilorū, și nu vrĕū sĕ dea Kazan-Ahcesī; și s'aū cercatū Muradin-Sultanū și la Moscali sĕ se închine și nu i-aū priimitū, că se aflaū solii Moskicesci la Țarigrad pentru așĕdarea pācii. Ce s'aū fostū coboritū și Antioh Vodă până la Fălciū, și potolindu-se vrajba între Tătari cu Turci, s'aū înturnatū la scaunu-și cu pace.

Intr'acestū anū, la velĕtulū 7207, vara, în luna lui Maiū, făcut'aū Antioh-Vodă mare veselie cu nunta fratelui seū, Dumitrașco Vodă, cu fata lui Șerban-Vodă, anume Casandra, pre care o aū adusū din țēra Ungurĕscă.

Așijderea într'acestă ană, după ce s'aun legatū pacea Beciului la Carloviță, Turcii cu Nemții și cu Leșii, aū venitū poruncă de la Impărăție la Antioh Vodă pentru deșertarea Cameniției; că de cândū o aū luatū Turcii, de 27 anī, tocmai într'acestū anū aū dat'o Leșilorū. Așijderea și Leșii aū datū cetățile țerei Moldovei inapoī: Némțul, Sucéva cu Câmpu-Lungū, și cetatea Sorocei. Și așa, după poruncă, aū purcesū Antioh Vodă la Camenița în luna lui Iunie, și întâiū, și aū trimisū și Domnul Muntenescū, Constantin Basarab, o samă de óste Muntenescă, și aū zăbovitū 3 luni acolo, până o aū deșertatū și aū dat'o pe mâna Leșilorū în luna lui Septemvrie în 12 zile, Marți, velétul 7208. Érá a doua și Mercuri, Septemvrie 13, s'aun întunecatū și sórele, de aū ținutū întunecare mai bine de unū cifertū, de điceaū ómenii că aū inseratū de către nópte.

Și după deșertarea Cameniției, s'aun mutatū și Hanul de Crim de pe locul țerei în cea parte de Nistru, în olatulū Tighinei; și Tătarii cari s'aun fostū tinsū de și-aū fostū făcutū Geaun-Mărzea, și cu alți Mărzaei, sate, la ținutulū Lăpușni, din giosū de Chișănău, pe de ambe părțile de Bicū, încă aū lăsatū loculū țerei și aū lipsitū de acea stăpânire; și aū fostū hălăduitū pământulū Moldovei de sub cumpăna păginilorū puțină vreme, ca o iérbă ce este nădușită de iérnă grea, cum vedemū că aū cădutū pământul Moldovei și acmu subt acea nenorocire de pe acea vreme, care se o lăsămū la mila lui Dumneđeū. Acéstă îndemână aū adusū țerii din nesocotită minte și grabă a sa Dumitrașco-Vodă, care vei ceti, iubite cetitorū, la rōndulū Domniei lui.

La al cincile anū alū Domniei lui Antioh Vodă, scos'aun uă socotélă peste totă țera, și pe boieri și pe mazili, și pe tóte breslele, și pe țerani, ruptă, ca se se scie totū omul ce va da într'unū anū, dândū a totū omul pecetluitū Domnescū, anume și pe fața omului scrisū; și banii se-și dea omulū în patru ciferturi, după cum era aședatū la vistieria, după tocmai și putința omului; érá altă peste totū anulū, intru nimică se nu fie supératū la casa lui. Și cu acéstă socotélă se vrea mai tocmai și țera; numai, nenorocirea ei nu o lasă, cu schimbările Domnielorū,

La acéstă Domnie a lui Antioh Vodă, s'aun născutū unū vițelū cu două capete, și cu patru ochi, la Andrei Stegaru, în târgū în Iași. — Și apoī curândă vreme i-aū venitū și mazilie, Septemvrie 14 zile, la velétul 7209. Érá cu uă și mai 'naite, petrecuse pe unū solū Moskicescū, anume Emeliano Voznițin Armistițium, carele pe la Crim aū trecutū, mergēndū la Țarigrad, și aū zăbovitū acolo doi anī pentru graiurile păcei, carele aședase pe 25 de anī întâiū. Și așa învârtējindu-se de la Țarigrad, aū venitū pe la Moldova, prin Iași, și aū trecutū pre la Soroca în ceea parte. Érá pre urma lui ce aū fostū mai rémasū altū solū la Țarigrad, anume Gospodin Ucrainețū Ceredeaev, prin porunca stăpână-seū, Impératului Mosk, aū legatū pace, tocmai pe 30 de anī, în anul de la Christos 1700, fiindū amu la scaunulū Țarigradului Impératū Sultan Mustafa, feciorulū cel mai mare al lui Sultan Mehmet, carele aū luatū Camenița.

De a doua domnie a lui Constantin Duca Vodă, velétu 7209.

Dupe mazilia lui Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, étă de al doile rîndü aü venitü cu stégü la Domnie Constantin feciorul Ducăi Vodă, cu a doua domnie, fiindü cursul anilorü 7209, la luna lui Septemvrie 4 zile, când aü îmbrăcatü caftanü de domnie. Şi dupe obiceiü îndată aü trimisü de olacü, de acolo de la Pörtă, cu unü Turcü, pre al sëü credincios, pre Costea Căpitanul, carü aü sositü în Iaşi Septemvrie 14, în ziua Crucii, diminéta, dupë ce aü eşitü boierii de la Leturghie, şi pre toţi i-aü cuprinsü în visterie, închidëndü porţile curţii tôte.

Şi mai vërtosü acel Costea Căpitanul avea poruncă së prindă la mână pre Iordachi Ruset vel Visternicü, şi pre Lupul Bogdan, Hatmanul; şi așa vr'o sëptemână de zile i-aü păditü cu slujitorii, şi ziua şi nóptea, prin pregiurul curţii domnesci, până ce aü purcesü Antioh Vodă cu mazilie în gîosü, şi totü nu i-aü pututü prinde; că pre Iordachi Ruset Visternicul 'l-aü scosü cu meştersugü din curte Ilie Cantacuzino Comisul, îmbrăcându-l în haine próste, în locü de comişea, mergëndü pre lîngă boierii pe gîosü, ducëndü în spate şi uă epîngea. Şi așa aü trecutü pen stréjă, pe pórtă cea mare, şi nime din stréjerii nu 'l-aü cunoscutü. Érá pre Bogdan Hatmanul 'l-aü scosü altul din boierii, altü dicü cum aü datü şi Costii Căpitanului câţi-va bani de s'aü scosü; ce orî-cum aü fostü, că totü cu meştersugü 'l-aü scosü.

Bogdan Hatmanul, dupë ce aü scăpatü din curte, aü fugitü în ţera Muntenéscă, şi acolo încă aü trimisü Constantin Duca Vodă pre Dumitraşco Buhuş, cu meştersugü, în chipü de pribagü, ca së-l impusce. Ce apoi Dumitraşco Buhuş măcar că aü fostü vëru premare cu Constantin Duca Vodă, nu s'aü abätutü spre ucidere, së-şi pérđă credinţa de către moşia sa, së se chieme ucigaşü; ce aü făcutü chrestinesce, dändü scire cu taină lui Bogdan Hatmanul, care apoi şi el făcëndü meştersugü, prindëndü pre Dumitraşco Buhuş şi cercändu-l aü găsit pistol micü, în mánică supusü, şi așa dändü scire lui Basarab Vodă, 'l-aü pusü la oprélă de aü şedutü câte-va zile la închisóre, şi pre urmă 'l-aü slobođitü; şi cu acéstă socotélă şi meştersugü aü hălăduitü şi Bogdan Hatmanul de mórte.

Érá Iordachi Ruset Visternicul, aü fugitü în ţera Leşéscă, dupë ce aü scăpatü din curte; ce pre urmă i-aü adusü în credinţa pre toţi boierii carii aü fostü fugiţi, Constantin Vodă, şi aü venitü şi Iordachi Ruset Visternicul, şi 'l-aü pusü Vornicü mare de ţera de gîosü; érá Bogdan Hatmanul totü n'aü vrutü së vie din ţera Muntenéscă, asteptändü la cea de apoi, la ce va eşi lucrulü.

Şi așa Constantin Duca Vodă, domnindü cu pace în anul d'ântéiü, érá în al duoilea anü aü ziditü din temelie şi o monastire frumósă, şi fórté iscusită, în târgü la Galaţi, unde este hramul Adormirea prea Sfintei de Dumneđeü Născătóre şi pururea fecióra Maria, inzestrând'o cu moşii şi cu bucate şi cu veşminte scumpe; şi aü inchinat'o la sântă monastire de la Mavromol, care monastire este deasupra Feanariului, de unde se lăşesce marea Négră, aprópe de Tarigrad.

Aşijderea şi Monastirea lui Danco, carea aü fostü mainte beserică de mirü, de 140 ani, érá acmu într'acestü anü aü făcut'o monastire, dändu-i moşii din lo-

cul târgului Iaşilor, şi bucate, şi aŭ închinat' o la Rumeli, la o monastire unde este hramul patru-deci de mucenici.

Aşijderea şi monastirea de la Copoŭ, carea aŭ fostŭ zidită de Vasile Vodă, şi fiindŭ rescóle s'aŭ fostŭ pustietŭ de câţi-va ani, fiindŭ arsă, numai pétra remăsese, o aŭ tocmitŭ ca de isnóvă, Constantin Duca Vodă, cu de tóte podóbele, şi pe din întru şi pe din afară, precum se vede aeva şi astăzi.

Făcut'aŭ şi case domnesci la Mitropolia din Iaşi, la biserica Albă, carea este zidită de maică-sa, de Dómna Anastasia, şi aŭ tocmitŭ şi feredeul cel mare a Treisfetitelor, aducându meşteri din ţera Turcéscă, care feredeŭ este ziditŭ din temelie de răposatul Vasile Vodă, şi s'aŭ fostŭ pustietŭ rău din vremea Craiului Leşescŭ, când aŭ fostŭ venitŭ cu tóte puterile lui, în doué rînduri, de aŭ călcatŭ ţera Moldovei, şi aŭ jecuit' o la dílele lui Cantemir Vodă, când aŭ luatŭ şi pre sfântul Mucenic Ioan Novii, precum scrie şi mai susŭ; atunce aŭ stricatŭ Leşii şi feredeulŭ, că aŭ ruptŭ uă bucată din căldarea cea mare ce este zidită sub feredeie.

La acéstă domnie a lui Constantin Ducăi Vodă, măcar că se împăcase tóte ţerile, érá despre Turci era mare asuprelă, că aŭ începutŭ a cere tóte obiceiurile de plinŭ, cumu'i *Baricamlicul*, *Mucareame*, *Cearasăul*, şi altele multe, carele pe vremea rescólelorŭ le lăsase Turcii, fiindŭ ţera stricată şi risipită. Şi lingă aceste adăogându-se adese schimbările Domnielorŭ, s'aŭ socotitŭ de s'aŭ vîndutŭ vácăritulŭ, la Koki-veki, ca gorşina de oi, şi desetina de stupi; ce póte fi, neputendu-se plini poruncile Impărătesci nice cu atáta, s'aŭ mai scornitŭ pe vinŭ câte 2 bani pe vadră, cine pre câte buţi aŭ avutŭ, însă numai în tîrgŭ în Iaşi, la neguţatori şi la Tîrgoveţi; érá boierii n'aŭ datŭ.

Aşijderea şi la vremea desetinei, aŭ mai adaosŭ pre bani desetinei céră şi miere, osebitŭ de bani desetinei, ce mai mare ciudă era celora ce aveau numai mascuri, că n'aveau de unde da céră şi miere.

Deci, vedéndŭ Constantin Vodă aceste obiceiuri nu bune, aŭ socotitŭ cu Archiereii ţerei şi cu totŭ sfatul său şi aŭ legatŭ cu mare blăstemŭ, şi vácăritul şi céracu mierea se nu mai fie. Însă aŭ făcutŭ sôborŭ în divanul cel micŭ, strîngendu-se ţera şi boierimea, şi s'aŭ îmbrăcatŭ toţi archiereii în vestmintele sale cele archieresci, şi ántéiu s'aŭ sculatŭ Domnul Constantin Vodă în picióre, luându'si gugiumana din capŭ, plecându'si capul cu chipŭ smeritŭ spre ţeră, de şi-aŭ cerşitŭ ertăciune, căci în domnia lui s'aŭ isvoditŭ aceste obiceiuri de mare neputinţă a ţerei. Şi aşa ţera cu toţi cu dragoste aŭ strigatŭ până în de trei ori: «*Dumneđeŭ s'el erte*».

Érá după ertăciune, pus'aŭ de s'aŭ cetitŭ testamentulŭ carele era scrisŭ cu blăstemŭ, întru aŭditulŭ tutulo.ŭ, stándŭ în picióre şi Domnulŭ şi Archiereii, şi cu toţi aŭ disŭ: «*Amin!*» şi aŭ blăstematŭ se nu mai fie în veci aceste obiceiuri. Şi s'aŭ făcutŭ patru testamenturi, cu mare blăstemŭ legate, şi asupra acelora cine s'arŭ ispiti se mai deslege; şi unul s'aŭ datŭ în Vistierie, érá celelalte pe la episcopii. Şi aşa s'aŭ rîschiratŭ şi sôborul, mulţămindŭ ţera lui Dumneđeŭ şi Domnului de bucurie ca acésta, că se lipsise amu mulţi pămîntenii de vite pentru réul vácăritului.

Intr'acéstŭ anŭ aŭ venitŭ din Ţarigrad unŭ sol a Moscului carele aŭ legatŭ pace.

cu Turcii, pre urma altor solii moschicesci, anume Knéz Dimitrie Golişin, pre carele dacă 'l-au vădută Constantin Duca Vodă sosită in Iaşi, 'l-au poştitū sē-ī boteze unū cuconū ca sē-ī fie cumătru; şi indată aū priimitū şi i-aū botezatū. Şi i-aū făcutū, Constantin Vodă masă mare, şi cu multă veselie 'l-aū cinstitū, ca pre unū Voevod; carele acestū solū, Knéz Dimitrie Golişin, şi astăđi este Voevod, la Kiev. Şi după purcesul solului din Iaşi, aū şi începutū neprietenii a cuvēnta de rēū pe Constantin Vodă, punēndī acea cumētrie la mare socotēlă, care spunū cum d'intr'acēstă pricină i s'aū tāmplatū şi mazilie.

Dupē aceste tōte, domnindū Constantin Vodă țera Moldovei, s'aū fostū rēdicatū Sultanul Devlet-Gherei cu Nohaii, şi cu toți Tătarii Bugeacului, asupra Impērației Turcului, carele Devlet Gherei este acmu Han. Decī, după ce aū făcutū Turcii pace, aū trimisū la Tătarii ca sē-și dea *Cazan-Ahcesi*, și ei nu vrēū sē'lū dea, și pentru acēstă pricină aū făcutū zorbalicū, de aū făcutū rēsboiū cu Turcii, la Smil, și închisēse amu in cetate și pre Iusuf-Paşa Saraskerul, și arsese tērgul Renii și alte sate prin pregiurū, și prădaū peste totū locul pe acolo, și nime nu le putea sta înainte. Ce norocū aū avutū Turcii că n'aū inghețatū intr'acea iernă Dunărea; nu scimū la cea de pe urmă cum ar hi fostū; éră așa spunū că de ar hi inghețatū Dunărea, și cum se gătise Tătarii, tocmai la Țarigrad arū hi ajunsū cu pradă intr'acea iarnă.

Atunce de sīrgū trimisēse Devlet Gherei Sultanul firmanul seū cu unu Mirzac la Constantin Duca Vodă, dāndu-ī poruncă cum mai de sīrgū sē se scōle cu tōtă óstea sa și sē-ī mērgă intr'ajutorū asupra Turcilor; éră nemergēndū vor prăda țera Moldovei. Ce vedēndū Constantin Vodă unū greū ca acela, care ȓicū sē hie mersū porunca ca aceea și la Basarab Vodă, Domnul Muntenescū, și așa Constantin Vodă temēndu-se mai vīrtosū de pradă, fiindū Tătarii buzurluiți, și inberbāntați, și făcēndū atātea rēntāți in olatul Turcescū, precum s'aū pomenitū mai susū, numaī ce i-aū căutatū a merge la óste. Și după ce s'aū gātītū, pornit'aū agārlăculū înainte cu Seimenii, pedestrime, de ajunsēse amu la Vasluiū, éră singurū aū purcesū a treia ȓi din Iaşi, Fevruarie 8 ȓile, și aū masū la Scānteia. Acolo i-aū sositū de sīrgū ispravă, de aū datū in grabă 15 pungi de bani Sultanului, și s'aū întorsū din calea aceea de la Scānteia inapoī la scaunū in Iaşi.

Éră Tătarii vedēndū că nu inghețā Dunărea, indată s'aū slăbitū puterea lor; că amū fugise uă samă de Mirzacī, de aū mersū la Pōrtă, trāgēndū piră a supra Sultanului și altor Mirzacī, cariī aū fostū pricina zorbalicului din începutū. Și așa Impērația aū și orōnduitū o samă de óste Turcescă ca sē mērgă asupra Bugeacului; și așa s'aū datū și Tătarii inapoī, unī in tr'o parte alțiī in tr'altă parte dosindu-se, aruncānd tōtă vina asupra lui Geaun Mirza. Ce dacă aū sositū și Cazi-Gherei Hanul, din porunca Impērătēscă, așa aū mersū asupra Sultanului, lui Devlet-Gherei, că-ī era frate, și așa 'l-aū luatū cu toți Mirzacii cariī mai rēmāsese cu dīnsulū rocoşelnicī; se puse eī cam d'ântēiū improtivă cu rēsboiū, ce nu le-aū sporitū. Atunce și pe Geaun Mirza 'l-aū luatū cu totū ogēcūl lui, și pre toți i-aū gonitū fōră drumū pin stuhū; și asēsī i-aū trecutū peste Nistru, de i-aū dusū la Ordie; că acum se înȓelesēsē că tōtă pricina era zorbaliculū despre Geaun Mirza. Mers'aū atunce și Constantin Duca Vodă până la Chişinău cu óste, că era in luna lui Maiū, și s'aū impre-

umată cu Hanul, la locul ce se chiamă Gémëna; și acolo zébovindă vr'o lună de zile, s'aũ învârtejită în scaun la Iași.

Dupé isgonirea Sultanului, câtă stricăciune aũ făcută Tătarii în raiaua turcescă, pus'aũ Turcii bumbașiri asupra loră în Bugeacū de aũ plătită totă, și a Turcū, și a Chrestinū, pre Tefferū, cui ce aũ peritū, și până în bușile de lemnū, vase deșerte, tóte pagubele aũ plătită cu prețū. Și de osebi de aceste, trimis'aũ Impărăția Eniceri asupra loră de aũ iernatū, și multă supărū le-aũ făcutū într'acea iernă, că-și rideaũ aevă de femei și de fetele loră. Și așa aũ pătitū Tătarii pentru acea greșelă a loră.

Éră Constantin Duca Vodă, spunū că aũ fostū trimisū câte-va care de sare și cu vinū în țera Căzăcescă, făcendū negușătorie; alții dicū că dintr'acele bucate aũ trimisū și peșceșū cumătrului seũ, lui Dimitrie Golișin, Voevoduluĩ de Kievū. Aũ eșitū cuvântul de la neprietenĩ cum este sē fugă într'acea parte de locū; decĩ Impărăția aũ rēpeđit fermanū cu Hasan Vezir Aga, la Iusuf Pașa Saraschierul de la Babaoa, de aũ trimisū fōră veste vr'o cincĩ sute de Spahiĩ de 'l-aũ rēdicatū din Iași, și 'l-aũ pornitū cu tótă casa lui în gĩosū, de 'l-aũ dusū la Impărăție. Și aũ Domnitū Constantin Duca Vodă într'acéstă a doua domnie a sa numai 2 anĩ și 9 lunĩ, și s'aũ mazilitū la velétul 7211, Iunie în 15 zile.

Și în domniea lui aũ tăiatū capulū lui Goie, căpitanulū de la Cohurluiū, cu pravila, pentru căci aũ răpitū uă fată logodnică altuia, și 'l-aũ îngropatū la Sântul Necolaĩ, și bucatele lui încă aũ datū fetiĩ.

Éră Constantin Vodă, aũ mersū domnesce, pecum veĩ ceti înainte.

De domnia lui Michaiū Vodă Racoviță, velétul 7212 Septemvrie 23.

Făcendū-se într'acesta chipū cu Spahiĩ rēdicătura domniei lui Constantin Ducăi Vodă, precum s'aũ đisū mai susū, la fermanū scria ca sē rēmână în scaunulū Iașilorū caimacam Iordaki Ruset Vornicul, carele dupé ce aũ înțelesū și aũ venitū la curte, îndată, dupé obiceiū, aũ poruncitū sē se ia samă ce bucate rēmână în curtea domnescă. Așijderea și Moldoveniĩ, cum li'ĩ firea de suntū gata la gâlcevitū, alesū la mazilitul Domnilorū, póte fi că bogații fiindū necăziți și asupriți de acel Domnū, și facū și ei atunce calabalicū câtū potū; ce de vomū socoti la dreptate, că Domniĩ toți suntū bunĩ, și ar face tuturorū dreptate, numai totū vina boșerilorū, cari suntū îndemnători și îmbunători spre stingerea unulū altuia.

Constantin Vodă, dupé ce vėđu la căimăcămie pre Iordachi Vornicul, nu îi păru bine, socotindū cele de pe urmă; ce fiindū și unū Domnū meșterū și istețū la firea lui, într'acela ceasū pe taină aũ rēpeđitū în cai de olacū pe Paleologū la Iusuf Pașa, Saraschierul de Babaoa, fiindū într'acea vreme Pașa la Chilie, trimițendū-i și peșceșū 600 de galbeni roșii, și o blană, și unū cal, și unū șofmū; și a treia đĩ aũ venit un Agă, anume Chiosă-Agă, cu ferman, cum Constantin Duca Vodă nu este mazilū, ci 'l poftesce Impărăția ca sē mērgă cu toți boșeril țerei la Pórtă, fōră câtū Ioan Buhuș Logofétulū ca sē rēmăte Caima-

camă în scaună. Decî, pe Iordachi Rusetu Vornicul indată popriră, și pe alți boierii căți fură acolo; că alții din boierii erau fugiți mai înainte în țera Muntenescă, anume Vasile Vornicul, Mihălachi Racovița Spătar, Ilie Cantacuzino Paharnicu, Ilie Catargiu Comisă, și alții mulți, de frica lui Constantin Vodă. Și trimisese Constantin Vodă la Pörtă cu piră asupra lor, și așa a venit un Kapegi-Bașa, cu ferman împărătesc ca să i ia cu sila din țera Muntenescă, de nu vor merge de bună voiă, ca să i ducă la Constantin Vodă, carele multă cheltuială făcuse, și totu n'au putut face nimic. Atunci a mazilită Constantin Vodă și pre Sava Mitropolitul, dându i vină că n'au vrut să mērgă la marginea țerei Muntenesci, la Focșeni, să chieame boierii pribegi, în credință, pe cuvântul Domniei. Alții spun cum pentru că n'au priimită ca să deslege văcărutul, că a fost legat mai înainte de Antioh Vodă; ce cum a fost, totu pentru o pricină l'au mazilită. Și a pus Mitropolitul pe Misail Episcopul, ot Roman, carele apoi a mērsu cu Donici vel Logofetă, și împreună și cu alți boierii, la Focșeni, de a chieamată pre pribegi în credință, și unii amu trecuse în țera. Purcese și Vasile Costache Vornicul, ce pripindu-l mōrtea, acolo s'au sevīrșitū.

Ēră Mihalache Racovița Spătar, și Ilie Cantacuzino Paharnicu, și alții, totu nu vrea să vie; ēră cuvântu trāmiteau că vor veni și ei. Ce întorcēndu-se și Kapigi-Bașa, venindū în Iași, și-a luat ciubotele ce a fost de la Constantin Vodă și s'au dus la Țarigradū cu atāta ispravă. Ce de aceste ajunge cātū amū povestitū, și se venimū la cuvântul de mazilia lui Constantin Duca Vodă.

Dupē ce i-a sosită altă fermanū lui Constantin Vodă cu Chiusea Aga de la Chile, de la Iusuf-Aga Saraskerul, precum s'au dīsū mai sus, și dupē ce a aședatū pre Ioan Buhușu Logofetulū Caimacamū, și eșindū cuvântul, precum Constartin Vodă nu este mazilū, ci l'poftesce Impērāția să mērgă la Pörtă cu boierii țerii; și așa invēță Constantin Vodă pre Turci, că îi impluse de bani pre toți, ca să i prindă pre boierii; și așa, ce dīsē cel Agă: *tut şulnar*: ce boierii ticăloșii, neșciindū ce este meștersugulū acela, în ce chipū este, începură a fugi din Divan; Turcii i-a luatū în gōnă; decî, pre unii scoteau de prin podul Divanului, pre alții din Visterie și de la imblători, că umpluse tōte găurile de dēnșii; și mulți se lepădau, jurāndū Turcilorū că nu suntū boierii; (ca sântulū Apostol Petru, cānd s'au lepădatū de Domnul nostru Iisus Hristosū, înaintea Evreilorū, cāndū îl munciau; decî frica așa face). Ce așa, prindēndu-i pre boierii, pre unii i-a pusū la feare, pre alții la paze; ēră cari țineau cu Constantin Vodă erau slobođi, până s'au gātītū cu toții de calea Țarigradului.

Și așa, Constantin Duca Vodă, cu acestū meștersugū, a rēdicatū totū ce a avutū din curte, de a încărcatū și bucate, și vinul, și grāul, până într'unū capū de apă, de a lāsātū numai pētră sacă. Și a pornitū la Galați, unde, de acolo a încărcatū în corābie și a trimisū la Țarigradū.

Ēră singurū, cānd a purcesū Constantin Duca Vodă din Iași, a eșitū domnesce, cu tabulhanaūa, cu slujitorii, și pre toți boierii i-a luatū cu sine; cari vēdēndū nevoia și fiind sub paza Turcilorū, numai ce le-a căutatū a mergere; din cari erau: Iordakie Vornicul, frate-sēu Manolachie Rusēt biv-vel Postelnicū,

Ciocârlan vel Vornicū, Savin vel Ban, Lupu Costaki, Pavel Rugină vel Şetar, şi alţii mulţi. Era când au fostū la Galaţi, au începutū Constantin Vodă pre unī din boierī a'ī mađili, pre alţii a'ī boierī; ce acolo, decă au trecutū Dunărea, au sositū in urma lui, la Galaţi, şi alţi boierī, cariī au fostū pribegi, rēmaşi in ţera Romānescă, anume: Mihalachi Racoviţa biv Spătar, şi socru-sēū Dedūl Medelniceru, Ilie Cantacuzino biv Paharnicū, Ioan Sturza, Gheorghişă biv Sērdarū, Costachi biv Sērdar, şi alţii mulţi, cariī nu'ī putemū scrie totū anume. Deci, indatā cum au sositū in Galaţi, au şi începutū a prinde pe ómenīl lui Constantin Ducă'ī Vodă, şi pre unīl i-au trimisū pre la ocnă, pre alţii in butuci; cā acum le dedesē scire boierīl cei-alţi de peste Dunăre, cum au slăbitū puterea lui Constantin Duca Vodă; cā, la Macin, se tâmplase de au născutū pruncū Dómna lui Constantin Vodă, şi numai o đī dupē nascere au asteptatū Turciī. Era decia n'au mai lăsatū, ce cu mare sīrguélă 'l-au şi pornitū de a dóua đī, de la Macin şi pe boierī încă i-au slăbitū din pază; cariī dacā s'au vēđutū slobođī, iscodindū, din Turci, au priceputū cā'ī meşterşugū, era totū nu se incredeau. Era scire au datū boierilorū la Galaţi ca sē sīrguiescā sē vie pre urma lorū la Udriū, câtū de mulţi, şi sē mai stringă cate-va capete şi din ómenīl de ţeră. Şi dupē porunca lorū, aşa au făcutū: au strīnsū ómenīl de ţeră, şi au purcesū la Udriū dupē cei-alţi boierī.

Era Constantin Duca Vodă au mersū până la Udriū, totū domnesce, din conacū in conacū, totū cu surle şi cu dóbe, încă şi cu trimbicerī Leşescī; era au şi cheltuitū câtū-va cu Turciī, socotindū ca sē-ī infricoşeze pe boierī, sē-ī induplece sub voia lui. Spunū, precum ū era cārmuitorū Panaiotachi, vel Postelnicū al sēū; trimisese Constantin Vodă înainte la Pórtă, ca sē facā firman pentru boierī, dupē ce vorū sosi la Udriū, sē-ī puie la poprelă, care đicū cā au fostū şi isprăvitū. Ce boierīl încă nu dormiaū, cā au fostū trimisū şi ei, prin taină, de au repeditū înainte la prietenīl sēl de le făcuse amu ferman gata, şi le dedese in mână, scriindū ca sē le dea pace până la divanū, cum s'au şi tâmplatū. Cā dupe ce au sositū Constantin Vodă la Udriū, indatā au şi trimisū unū céuşū ca sē'ī rēdice de la conacul lorū, sē'ī ducā la oprélă, ce indatā şi arētarā boierīl ferman; ce cum vēđu céuşul fermanul, indatā se ruşină şi ū lăsă.

Intr'acea dată, când au sositū Constantin Vodă la Udriū, éta cā s'au aţīfatū şi zorbalicū intre Impērăţia Turcescă; ce cum au fostū lucrul, au biruitū partea boierilorū. Era pe Constantin Duca Vodă l'au trimisū Turciī surghun tocma la cetate la Cavala, de au şēđutū acolo la poprelă câte-va lunī, până au eşitū de la inchisóre. Şi aşa au fostū mazilia lui Constantin Duca Vodă.

Dupē ce s'au vēđutū boierīl de Constantin Duca Vodă mintuiţi, au şi ajunsū la dēnşīl Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, carele mai fusese Domnū o dată in ţeră, precum s'au scrisū mai susū, postindu-ī ca sē le fie Domnū, precum le-au şi mai fostū; şi *nicī-unīl*, đicēndu-le: *n'aţi avutū de către noi strīmbătate*. Şi se apuca aşa cum: *«Eū voiū rēdica tótă cheltuéla, de către mine, érá nu de la ţeră.* Şi dedese cuvēntū şi boierīl, cum pe voia Măriei sale va fi; érá la inima lorū altele cugetaū, însă nu toţi, ce o samă, cariī erau mai frunte. Aşījderea nicī Antioh Vodă nu se lăsa in nădejdea aceea numai, ce şi-au fostū aşēđatū lucrurile despre Vezirul, prin miđlocul lui Ienicer-Agasă cu giuruite;

și accepta din césu in césu ca să mérégă să imbrace caftanü de domnie; și cu nădejdea aceea s'aü scăpatü.

Că într'acestü anü, la veleatul 7211, precum s'aü pomenitü mai susü, findü zorbalicü între Impărăția Turcéscă, de s'aü mazilitü Sultan Mustafa Impăratul, feciorul cel mai mare al lui Sultan Mehmetü Impăratul, carele aü fostü luatü Camenița, și in locul lui stätü frate-seü Impăratü cel mai micü Sultan Ahmet; și aü făcutü boierii multă zăbavă acolo până s'aü aședatü Impărăția Turcéscă. Érá când s'aü trezitü Antioh Vodă, ei didese la Impărăție arzu, rugându-se ca să le dea domnü țerii dintre dânșii, că s'aü săturatü de domni străini, și începuse a se jelui și de Antioh Vodă. Decî, el vedëndü așa, îndată aü dositü să nu cadă la vre-o închisóre, și îndată aü lipsitü. Érá boierilorü le-aü eşitü de la Impărăție răspunsü, după pofta lorü, pe carele și-orü alege dintre sine, acela să le fie Domnü țerii lorü.

Și așa findü pe voia lorü, se sfătuiră boierii, și aleseră dintre dânșii pre Mihälache Racoviță ce aü fostü vel Spătarü, pre carele arëtându-l, 'l-aü dusü la Vezirul de 'l-aü imbrăcatü după obiceiü cu caftanü. Pre urmă aü mersü de aü s'erutatü și póla Impăratului, carele atunci stätuse Impăratü Sultan Ahmet. Și acestea aü fostü la veleatu 7212 in luna lui Septemvrie in 23 de zile. Și purcegându de acolo domnul cu toți boerii și cu țera câtă mersese acolo, aü sosit in Iași in luna lui Noemvrie in 19 zile in postul Crăciunului. Și aü mersü la biserica cea Domnéscă la sfintul Nicolae, unde i-aü cetitü și molitfa de domnie Grigorie Arhiepiscopul proin de Ohrida, împreună cu Misail Mitropolitul țerii, și cu totü clirosul bisericii. Și decia i-aü pusü nume de domnie Mihaiü Vodă. Și după ce s'aü aședatü la scaunü, și decia aü domnitü numai unü anü și patru luni, fără 14 zile, că i-aü venitü mazilie Fevruarie in 12 zile, la veleatu 7213; și s'aü dusü mazil cu totă casa lui la Tarigrad. Érá in locul lui stätut'aü la domnie Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, cu a doa domnie.

Intr'acéstă domnie aü mai adaosü Mihaiü Vodă Biserica cea domnéscă de pe pórtă, carea este zidită d'ântéiü de Stefan Vodă Tomșea, și era biserica mică; ce apoi Mihaiü Vodă aü stricatü clopotnița, sub carea era visterie äntéiü, și aü lungitü biserica cum se vede acmu.

Așijderea și camăna, și bezmănul cu cepărie ce aü fostü dändü cărșmele din totă țera, că pe la tégurii aü fostü scutindü boierii cei mari și mici cărcume, așijderea și Archiereii și Monastirile; érá Mihaiü Vodă aü legatü acestü obiceiü, să nu mai fie cărșmä scutelnicü a nemėruia pe la tégurii in totă țera, ce să albă a da venitul totü deplinü la domnie. Érá la țera de la cei mari, pënë la cei mici, și pënë la țeranii, pe a cui moșie va fi cărșmä, aceluia să dea venitul. Érá de camăna ce se lua la domnie să n'albă a mai da, care de atunci așa stă neclătitü.

De a doa domnie a lui Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, fiind cursul anilor 7213.

După ce au mazilită Impărăția pre Mihaiu Racovița Vodă, dat'au steagă de domnie lui Antioh Vodă, feciorul lui Constantin Cantemir Vodă, la veleatu 7213, in luna lui Februarie in 2 zile. Și acésta'ı fu a doua domnie; deci au zăbovită la Pórtă mai vr'o 4 luni. Și purcegënd spre țéră, au sosită la scaună in Iași totă intr'acestași ană, in luna lui Maiă in 21 zile, Lună, in ziua de sfintul Constantin și maică-sa Elena Impărății. Și când au sosită la valea Ezăreniloră, viindă cu alaiă Impărătescă, după obiceiă, unde au acceptată țéra și boieră, deci cum au trecută valea Ezăreniloră și s'au suită in deală, acolo a s'au inchinată toți boieră, și 'ı-au sêrutată póla de călare stândă. Și așa cu toți cu mare pohvală au intrată in tãrgă in Iași, și după ce s'au cetită fermanul Impărătescă, au ședută Domnul la masă cu toți boieră și s'au veselită intr'acea zi cu toți, dândă laudă lui Dumneșe de Domnă bună ce le-au venită.

Intr'acéstă ană s'au născută ună copil in Braniște, la ună omă anume Tóder, fără mână și fără cerul gură, și au trăită numai o săptămână și au murită. Povestescă ómenă, unde se facă de aceste semne nici de ună bine nu este.

Deci, cândă au fostă la ală doilea ană al domniei sale, au mersă Antioh Vodă, la tãrgă la Hărlău de au socotită pentru biserica cea domnescă, care este zidită de Stefan Vodă celă bună, din veleatu 6995; și au vrută să o tocmască să o inzestreze cu moșă și cu bucate, să o facă monastire și să o inchine la Sfintagora; ce apoi n'au sirguită și cu fapta să-și plinască gîndul desevêșită, și au rãmasă lucrul in deșertă.

Intr'acestași ană s'au apucată Antioh Vodă, de au zidită monastirea de pétră din temelie la Milcovă, ce se chiamă Mira, cu zidă de pétră pen pregiură, unde este monastirea de lemnă, făcută de tată-său de Cantemir Vodă, și au fostă ispravnică Cîrstea Vornicul.

Intr'acestași ană au făcută Antioh Vodă tuturilor monastiriloră câte suntă in țéră, de le-au aședată cu ruptă, și le-au făcută și testamentă, carele 'ı-au legată cu mare blêștămă împreună cu Archiereă țeră și cu totă sfatul său de la mare pênă la mică iscăliți, cum să nu mai fie amestecate la dări cu țéra, ce să-și plătescă rupta pe sferturi; pe cum au făcută și Mihaiă Vodă ruptă monastirilor Ierusalimului ce suntă din țéră inchinate acolo; fiindă atunce venită aici in Iași rãpausatul fericitul Dositheiă Patriarchul de Ierusalimă.

După aceste tóte, intr'acéstă tómnă s'au isvodită și vedritul pe vină in tótă țara unde suntă vii, de au dată toți câte 2 bani de vadră, care acéstă obiceiă au purcesă de atunce ca ună pojară viiloră, pe cum vei ceti înainte la rîndul său; că apoi Mihaiă Vodă 'ı-au adaosă pênă in 4 bani de vadră, 2 bani cela ce vinde, și 2 bani cela ce cumpêră, érá carele nu vinde, plătesce singură acei 4 bani de tótă vadră.

Osebită de acésta, au mai eșită și altă obiceiă noă, anume fumăritul, totă intr'acéstă ană iarna, câte 2 orți de casă, și de grajdă cine avea, sau de poeată iar 2 orți, in tãrgă in Iași. Érá la țéră au dată ómenă fumărită, câte 1

zlotu de casă. Aceste obiceiuri bune s'au isvoditū în zilele lui Antioh Vodă de 'I-au rămasū pomană.

Éră cândū aū fostū acmu la veleatu 7215, érá de la Hristos 1707, iarna, aū intratū cu oștile în țara Leșescă Impăratul Moscului Petru Alexeevicī, de aū iernatū peste Leși, și aū mersū și la cetatea Jolkva, unde este aședatū și sfintul mucenicū Ioan Novii, carele aū fostū a Moldovii odorū, și 'I-au luatū Craiul Sobieșki, cândū aū fost venitū cu tôte puterile sale asupra Moldovei, la veleatu 7194 în luna lui Avgustū, la zilele lui Cantemir Vodă bētrīnul, precum s'au scrisū și mai susū la rândul sēu. Decī, aflāndu-se Țar Petru la Jolkva, aū fostū socotitū Antioh Vodă, sē trimatā sol pre Savin Banul ce'l poreclia Smucicāne, sē i se róge pentru sfintul, ca sē'l dea înapoi țerii Moldovii, precum aū fostū, că țera n'au fostū cu nimică Craiului Leșescū datóre. Și de ar fi trimisū cu rugāmintē cum gândisē, póte l'arū fi și datū pre sfintul; ce nu 'și-aū plecatū cugetul, și așa aū rămasū lucrul, că 'I-au și venitū poruncă sē se gătescā de mersū la cetatea Tighinii.

Intr'acestū anū în luna lui Fevruarie aū venitū veste de la Țarigrad aice, cum aū răpausatū fericitul părintele chir Dositheiū, Patriarchul sfintei cetăți Ierusalimului, și a tótā Palestina, carele multā nevoință aū pusū pentru credința pravoslavnică, și aū întemeiatū Sfintul și de viță făcătorū mormēntul a Domnului nostru Iisus Cristos. Și multe cărți aū scosū în tiparū împotriva Ereticilor, cu filosofia dăscăliei lui, că era unū omū prea învățatū și îndrăznețū la cuvēntū, și nu veghea voia din dreptate afară nici a domnū, nici a boierī, nici a bogatū, nici a sēracă. Pēnē și împotriva Agarenilor de multe ori cu cuvēntul s'au pusū; érá în locul sēu aprópe de mórtea sa aū lāsātū diadohū pre nepotul-sēu, Hrisanth Patriarchu, carele nu este mai giosū la învățaturele didahiilor de câtū unchiu-sēu răpausatul Dositheiū Patriarchul.

Totū intr'acestași anū, la veleatū 7215 în luna lui Aprilie în 20 zile, Duminica Thomei, într'o sēptēmână dupē Pasci, din porunca Impărătescā aū purcesū Antioh Vodă din Iași la cetatea Tighinea, și în 23 zile acestei luni Mercuri aū ședutū la Chișinău în ziua de sfintul Gheorghie. De acolo aū purcesū în giosū pe Bică pe marginea țerii pēnē în țermurile Nistrului la satū la Davida la hotarulū țerii, și aū ședutū acolo o sēptēmēnă. Și de acolo aū mersū saltū numai cu curtea sa Antioh Vodă la Tighinea de s'au împreunatū cu Iusuf Pașa Sarascherul la corturi delaturea de Tighinea. Apoi a treia zi aū venitū și Pașa la tabēră la Antioh Vodă, la satū la Davida, numai cu curtea lui, și aū popositū acolo de aū odihnitū ca vr'o 3 cēsuri vędēndū tabēra, și 'I-au dāruitū Antioh Vodă și unā cal Turcescū cu tôte podóbele. Și decia s'au învirtejitū Pașa iar la Tighinea. Și dupē aceea de a treia zi s'au sculatū și Antioh Vodă, cu tótā óstea sa din câtā avea, și aū mersū la Tighinea, și din susū de Tighinea pe podișū, despre Nistru, acolo era tinsū seivanul Pașii și corturile, unde acolo cu alaiū mergēndū Antioh Vodă s'au adunatū, și dupē obiceiū 'I-au îmbrăcatū cu caftanū, și pre boierii cei mari căți aū fostū. De acia Pașa s'au rēdicatū intr'acea datā de acolo, érá Antioh Vodă s'au aședatū acolo pe locū, între Varnița și între Tighinea de și-aū făcutū bordeē în pāmēntū, alți colibi.

Munteni amū venise înainte de săpaū unil la șanțul cetății, alți căra la lemnū;

că Muntenii adusesese și salahori, érá Moldovenii ba. Că într'acestú anú aú mai adaosú cetatea Tighinii Turcii de aú mărit'o cu șanțul ziditú de pétrá, și cu tabii, și aú făcutú și 4 porți mari zidite de pétrá; și acu și-aú mutatú și Iusuf Pașa Saraskerul din porunca Impérátéscá scaunul Serdăriei din Babaoa la Tighinea de s'aú aședatú; carea de atunci aú căđutú mai cu deadinsul totú greul asupra țerei Moldovei, de cará în toți anii pétrá și bolovanii, déră finú și lemne! De le trebuie o dógá, uá sitá încă alérgá la Moldova, carea vedemú că nici unú bine nu va fi de Moldova sêraca!

Ce dupe ce s'aú aședatú Antioh Vodá lângá Tighinea, vedéndú pre Munteni sá-pándú și Turcii și Tătarii din Bugiacú, i s'aú făcutú rușine, și đicéndu'y și singurú Iusuf Pașa: Beii! noi n'amú venitú aicea sê facemú zefchiuri, ce sê lucrámú sê plinimú porunca Impératului cu o đi înainte. Ce atuncea și-aú cerșutú cu mêsura o bucatá de locú sê sape; și neavéndú cu ce sápa, i-aú datú de la Pașa traiste și sape și hârlețe totú cu samá, și nefindú salahori, aú pusú slujitorii la sápatú, siimenii de léfá și cálărașii, și căpitanii și buluc-bașii, carii nu erau de acea trébá. Ce vedéndú că nu sporesce lucrul nimicá fiindú ómenii puținii, decia aú pusú zapcii de aú scosú curtea tótá, și boierii cei mari și cei mici, și tóte diregătoriile, și de rușinea boierilor, sápat-aú câte-va đile și Antioh Vodá singurú, indemnándú pe boieri, și alta sê între în voia Turcilor; care și Pașa singurú trecéndú pe acolo cu cercarea, și vedéndu'lú sá-pándú, 'l-aú láudatú din gurá đicéndu'y: aferimú Beii! érá de la inimá nu scimú párutu-i-aú cu dragoste aú ba. (Cá Turculú sê'y dai bani și sê'y scoți ochii).

Așa Antioh Vodá sá-pándú la Tighinea, érá alții ilú sápa pe densus la Pórtá; cá elú socotindu-se cá este la tréba și la porunca impérátéscá, nu'și aducea aminte de mazilie, cá tótá vara aú lucratú. Erá când'i aú fostú Iulie în 20 đile, Duminecă sêra, i-aú sositú și mazilia; și nu i-aú fostú nici de unú folosú căci aú sápatú și singurú, ce mai mare defálmare și necinste de către Munteni, și de către Turci.

Atuncea aprópe cu vr'o đece đile mai 'nainte de mazilie, doué semne i s'aú arêtatú próste, și nime n'aú socotitú cá nu este a bine. Ántéia, ședénd Antioh Vodá pe unú scaunú den afará de corturi, béndú títunú, érá unú Turcú aú datú cu pușca, đicú, într'unú vênatú; așa aú datú Turcul samá dacá 'l-aú prinsú și aú începutú a'l bate, érá glonțul aú trecutú vêjiindú aprópe pe deasupra capului lui Antioh Vodá, care îndatá spálméntatú fiindú aú sáritú, și aú strigatú sê'lú prinđe. Ce fiindú Turcú 'l-aú cam bătutú și 'l-aú datú la Pașa.

A doa, venindu'y veste bună de la Tarigrad de la fratele sêu Dumitrașco-Vodá și de la Kapi-Kihái, și de voiá bună făcéndú masá mare, și veselindu-se cu toți boierii, și đicéndú surlarii și trîmbicerii, érá unú câne de ogarú mersá alátura cu mehterii, și el de urla și'l gonía; érá elú până în de 3 orí aú totú venitú de aú urlatú. Erá la sêptémána după aceea i-aú venitú și mazilie.

Atuncea aú fostú trimisú Antioh Vodá pe al sêu Spátarú al treile pe Constantin Silion zapciú la ținutul Fálciului; ce dándú peste dînsul ómenii lui Mihaiú Vodá carii mergeau la Iași, și așa aú luatú fuga și el s'aú silitú de aú venitú nóptea ca la 4 césurii Duminica spre Luní, de aú datú scire lui Antioh Vodá de mazilie.

A doua zi Lună, vedându că de nicăire nu sosese nime nici cu o veste, s'au sculat singur Antioh Vodă de au mersu și au dat scire Pașii. Pașa atunci nu i-au disu nemică neavându nici o poruncă; era cum au inseratū, au și trimisū vr'o 100 de spahii de l-au strėjuitū impregiurū peste nôte. A doua zi dimineța s'au rēdicatū de acolo Spahii, era la chindie Marți cum au sositū veste și la Iusuf Pașa, îndată au trimisū Turci de ai sēi de l-au rēdicatū cu totul pe Antioh Vodă și l-au dusū inuntru în Tighinea și l-au aședatū la unū sēraiū, și cu păzitori la tôte porțile. Și de aciea au trimisū Antioh Vodă ómeni de casa sa, și au trimisū și Iusuf Pașa pre unū Agă al sēu cu Turci de au adusū și pre Dómna lui Antioh Vodă cu coconii cu totū, la Tighinea, și de acolo l-au pornitū în giosū pin Bugiacū spre Țarigradū. Și așa au hălăduitū și bieții boierii și slujitorii de săpătura șanțului, că i-au lāsātū pre toți Iusuf Pașa Saraskeriul, de au mersū la Moldova.

Acestū Antioh Vodă când giudeca la Divanū, gróznicū era; întru totū sēmăna tātāne-sēu lui Cantemirū Vodă; giudețul lui ca pe pravilă era. Numai prea infruntătorū era. Și nu numai spre cei mici, ce și spre cei mari; că antēiū la unū divanū au disu Vlădică'i de Huși lui Varlaam strigāndū: *Popo! ce nu giudecē dreptū, cândū iți vinū cărțile mele? ți-oiv rade pletele.* Atuncea Vlădica Varlaam eșind de la divanū cu lacrimi plāngēndū și rēu l-au blēstematū. (De care așa scrie la cartea lui Sirah, la cap 11, de dice: mai înainte de ce nu vei cerca, nu huli; gāndesce antēiū și atunci dojenesce.) Așijderea cine se pīria alesū pentru vecinătate cu boierii, lesne da pre omū la vecinătate. Ce pentru unele ca aceste, și altele, se aducū necruțările domniilor. (Dreptū aceea dice și sfintulū Prorocū Davidū, la psalm 31: Nu fireți ca calul, și cartirul, căroră nu este înțelegere.) Așijderea mai dice și la psalmulū 42: *Giudecā-mē Dumneđeule, și resgiudecā pīra mea.*) Decī ori cum nici o dată nici unū giudecătorū cu giudețul se nu se pripescā nici se invoiascā; că unde este puterea acolo'i și dreptatea.

Insă Antioh Vodă fórte era milostivū și alesū spre călugēri străini și la monastiri; libovnicū și desfātătorū la mese mari; către boierii cei mari cu cinste le era, și către toți căți se aflaī la masa cea domnescă, către toți cu glumi și cu cuvinte dulci vorbia. La preumblări și la vênaturī cu șoimi și cu ogari pururea imbla, de se desfăta și cu māncări, și bēturī, și la arcū încă trăgea bine.

Și în domnia lui d'antēiū, fost-au aice în Iași unū slujitorū bunū, și de frunte cu casă și cu femee, lefegiū; ci apoi nu sciū din ce pricină au fostū că-și-au lāsātū casa și s'au dusū de s'au curtenitū la Hanul, și după aceea mai târzie vreme venindū cu nisce porunci aice a Hanului acelū slujitorū anume Ștefan Boulū, și din simētia lui au suduitū pe Bogdan Hatmanul de față; carele apoi spuindū lui Antioh Vodă, că l-au suduitū, lāudāndu-se cu Hanul că-i va face și alta mai cu asupră, ce cândū s'au desceptatū ómeniī, a doa zi, l-au vēdutū pre Boulū spānduratū delaturea tērgului, și nu-iaū folositū niminea.

Și într'acēstă a doa domnie a sa, ai domnitī Antioh Vodă, numai doi ani

și gîmătate fără 12 zile, și i-au venită mazilia, Iulie în 20 zile, la Tighinea, precum s'au dîsă mai sus, fiindă la velétul 7215.

De a doa Domnie a lui Mihaiu Vodă Racoviță, Iulie.

După mazilia lui Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, venit'au cu steagă de la Impărăție, la Moldova, cu a doa domnie, Mihaiu Vodă. Și au sosită la scaună în Iași Noemvrie în 13 zile Joî, în ziua de sfântul Ión Zlataust, fiindă cursul aniloră 7216.

Intr'acestași ană au venită vara și lăcuste în țera Moldovei de au acoperită cu taberile loră pe multe locuri, și au mîncată rōda de pāne la multe părți; și așa s'au îngropată în țeră, care din ană în ană totă s'au îngropată și s'au imulțită fără cislă de multe, pēnă intr'acestă ană la veleatū 7220, și așa s'au adaosū de s'au immulțitū, cātū nu se vedea sōrele de dēsele, cānd sburaū; ce nu era putință sē mērgă omul pe drumuri călare saū cu carul și de putōrea mare unde se tîmpla masul loră. Ci atita se scumpisē pānea, cātū s'au adaosū mare cumpēnă ōmeniloră spre fōmete; și acēsta fu certare de la Dumneđeū pentru pēcatele nōstre; cā preste aceste încă au mai trimisū sfinția sa Dumneđeū și oști strēine asupra țerii, și schimbările Domniloră adese, și cu obiceiuri izvodite de noū, și prădi și robii, precum vei ceti înainte la rōndul sēū.

Intr'acestași ană, la veleatū 7216, ăra de la Hristos 1708, au și stricatū Mihaiu Vodă obiceiul desetinei, și au scosū peste tōtă țera de au datū desētina țērănesce și Mitropolitul cu Episcopii, și boțerii cei mari și micī, și monastirile, și preoții, și tōte breaslele, cari au avutū scutēlă pre obiceiul carele au fostū legatū de la Domniū cei bētrini.

Și după ce s'au strinsū banii desetinei, au și făcutū cărți domnesci, cu mare blestemū scrise, și au trimisū pre la tōte ținuturile făgăduindū tutuloră cā nu vorū mai da la anul viitorū desētina țērănesce, ce vorū fi cineși după statul sēu în scutēlă ca d'ântēiū, și pre urmă strîngēndu-se și Archiereii, vomū face și testamentū cu mare blēstemū, adeverindu-le cum cā se va urma după obiceiū. Și cu adevēratū așa au făcutū, și cu mare blēstemū au legatū, și cu strașnică afurisanie au scrisū testamentul, ca sē stea neclătitū în vecl, ăra cine s'arū ispiti sē mai deslege, ori Domnū, ori Archiereū, saū cine ar hi îndemnătorū spre stricare, unii ca aceia cu tōtă casa loră și cu feciorii loră împreună, sē fie cu Antihristū, și cu toți diavoliū, sē ocineze focul cel nestinsū, și viermiū cei neadormiți, ipocri.

Și așa au iscălitū Mihaiu Vodă acel testamentū, și sfinția sa chir Ghedeon Mitropolitul a tōtă Moldavia, și acmu asceptaū și pre cei-alți Episcopi viindū de la țeră la Iași sē iscălēscă și ei, și acēsta fu în luna lui Iulie. Ce apoi nu s'au ținutū de cuvēntū; ce de isnovă au strigatū la koki-vechi; cari daca au vedutū numai ce s'au miratū de faptă ca acēsta necuviōsă, cu atāta blēstemū ce au fostū legatū și apoi l-au călcatū.

Osebitū de acēsta, au mai adaosū și pogonăritul de vii intr'acēstă vară cu unū zlotū mai multū peste leū, de au datū bieții ōmeni cei cu viile cāte unū galbēnū

de pogon, și tare se ofta și se văeta, și ei nu sciau ce li se găta la cap. Era când s'au trezit la vremea culesului le-au eșit și vedritul câte 4 bani de vadră și ultasă pogonăritul. Era încă bine nu se plătisă de vedrit, etă că le-au eșit peste totă țera și fumărit, de totu hornul, câte 2 ughi, de care daca au înțelesu ticăloșii pământeni mulți și-au stricată căsciorele de le-au răsipit din temeliei, alții răsipiau hornurile de pen căsciore; căci câte hornuri avea omul în casele lui de totu hornul da câte 2 ughi; și măcar că era iarna era bieții omeni și babele și altă sărăcime pustiau casele și fugiau în lume plângându cu lacrimi suspinându; că altă căsciora nu plătea nici doi orți. Era încă și aceia cari au cumpăratu acelū fumăritu dela koki-veki li s'au stinsu a mulți casele, că au luatū bani de la Turci de au datū pentru slujbă, ș'apoi n'au pututū scote slujba la capu. Ce aceste obiceiuri de nevoie pôte fi că le-au scosu și Mihaiū Vodă, (că scrie la unū locū așa: Нужда боia ижеаніет закон. Adică, *nevoia schimbă legea.*) Era de au scosu de vr'o lăcomie, acole lăsămū în giudecata lui Dumnezeu, carele este sciutorū a totă inima și a totū cugetul omenescū.

Istoria pentru Craiulū Șvedulū Carol XII-lea, când s'au sculatū asupra Impăratulū Petru Alexevici, la anul 1709.

Acestū Craiū fiindū cu mare sumeție și cu multă îndrăsnire, s'au fostū sculatū asupra altorū stăpînitorū cu ôste: asupra Craiulū Poloniei, și a Craiulū Danimarcēi, și a Curfurst de Brandenburg, și a Curfurstū de Saxonia, și asupra altorū Fürstī; la cari multă stricăciune și pagubă le-au făcutū la țerile lorū, fiindū ôste vre-o câți-va ani; și cu atăta sumeție și mărire, s'au fostū înălțatū, câtū s'au fostū scriindū *Leū nebiruitū*. După aceea la acestū anū 1709, la al doile anū a domniei lui Mihaiū Vodă, de cu tōmnă la luna lui Noemvrie, s'au sculatū cu tōte puterile sale asupra Impăratulū Petru, și intrândū în hotarulū Impărației sale la Movilăū, de acolo mergendū în josū pe margine, au trecutū apa *Desna* de au intratū în țara Căzăcescă de au ernatū. Și acestă intrare a lui, mai multū au fostū din vicleșugul Mazepī Hatmanul Căzăcescū și a polcovnicilorū lui, carele din câți hatmanī Căzăcesci, cei ce au fostū mai n'ainte de dēnsul, altulū n'au fostū mai credinciosū și mai cinstitū de câtū dēnsulū, carele au fostū și juratū Impăratulū Petru, și au ținutū hătmănia ani 22. După aceea daca s'au ingrășatū și s'au imbuiatū cu șfetnicīi lui cu Polcovnicīi, s'au viclenitū de către stăpēnulū sēū, ca și Iuda vēndendū pre Domnul Isus Hristos Jidovilor. Așijdere au vrutū sē facă și Mazepa stăpînulū sēū Impăratulū, precum odiniōră s'au viclenitū și Hmil Hatmanul de sub Leși; dēră Dumnezeu nu i-au ajutatū, nevrēndū sē se stingă de totū cornulū chrestinătății; pentru aceea și rēū 'l-au osinditū, care se va auți mai înainte.

Dupē ce au intratū Craiulū Șvedescū în țera Căzăcescă, era Mazepa Hatmanul au fostū grijitū bine cetatea Baturina unde era scaunulū lui, și au lăsatū în cetate ôste de a sa cu polcovnicul anume Cecel și unū Generalū nēmțū anume Fridrich Kenicseka, și cu dīnșii multe polcuri de Căzaci ce le dīcū serdenci, pre cari implēndu-i cu bani, și nu numai la Baturina ce și prin alte ce-

tăți pen câte-va, dându-le poruncă să nu cum va să slobodă in cetăți oșteni Moscali, ca să se afe acéstă cetate cu tóte oștile a Zaporohăi cu tóte cele trebuinciose ale oștili, cu tótă gephanéoa, cu puscă, prafu, glónțe, și altele, ca să fie pentru tréba Craiului Șvedescú, ca să aibă din destulú, când va face óste împrotiva Moscului. Érá Mazepa însuși s'aú sculatú cu toți Polcovnicii ca să se inchine Craiului Șvedescú; ce pentru nesciința celorú mulți oșteni arétându-le mai 'nainte cuvéntú pentru sine, precum are poruncă de la Impératulú să méréga cu oștile împrotiva neprietenului; și purcegându cum aú trecutú apa *Desna*, s'aú făcutú a se apropia spre óstea Șvedescă tocmindu-și óstea spre chipulú rėsboiului. Și dupé aceea 'și-aú descoperitú totú viclesugulú tutulor, precum n'aú venitú să se bată cu dênșii, ce sub ajutorulú Craiului să fie. Érá când aú fostú dupé graiulú lui, érá óstea lui numai de câtú s'aú vedutú incongiurată de óstea Șvedului, precum și-aú datú elú parola cu Craiulú mai 'nainte.

Érá Țarú Petru prinđéndú de veste acésta, îndată in grabă aú trimisú la cetatea Baturina, pre unú Generalú al seú de călărime, pre Cnezú Menjicú, carele déca aú sositú cu óstea acolo, aú trimisú de vr'o câte-va ori de la sine cu poruncă Impératéscă către mai susú pomenitul Cecel Polcovnicul, și la Friedrich, și către toți deobste de le-aú grăitú, ca să nu se pue împrotiva oștilorú Impératésci, și de bună voie să-I slobodă să intre in cetate, arétându-le și viclesugulú Mazepii. Ci cei din cetate dupé invěțătura vicleanului Mazepa n'aú vrutú să-I lase, ce încă aú începutú a da focú din puscă intr'înșil.

Vedéndú Cnezul Menjicul sumeția lorú, aú datú năvală cu Moscalii asupra cetății, și o aú dobínditú; dupé aceea pre nimene n'aú cruțatú, ce péné in copii de țítă totú sub sabie aú pusú, de cura sângele pe ulițe ca riurile. Și așa aú arsú și tégul cu biserică cu totú, de aú rėmasú jăriște. Așa ántéiași datá s'aú arėtatú bərbăția Cázacilorú împrotiva Moscalilorú, și aú peritú cu toții cei din cetate; cá Dumneđeú I-aí osínditú, căci s'aú viclenitú de către stapínulú lorú, Impératulú, a căruia aú máncatú pânea și sarea și aú vrutú să se inchine la Șvedul, la fratele lui Moamet; ce Dumneđeú nu le-aú ajutatú.

Gándul Craiului Șvedului era suitú susú, și cu laudă mare, care spunú că aú fostú scrisú la Impératulú Moscului, să-I gătéscă conacú la Stoliță, care era de a și credere, că călcase câte-va țeri: Slezia, Saxonia, Litva, Curlandia și Jmudia, și in Crăia Leșescă coboríndu-se péné la Liovă, și átáta avuție strínsese fără numărú, cá unde mergea pre la cetăți arunca milióne de baní de se rėscumpérau ca din robie ómenii de prin cetăți de da Șvedilorú, și nimene nu putea sta împrotiva lorú. Care apoi acea strínsóre cu nedreptate a lui intru mulți ani aú grămădit'o; érá apoi intr'unú césú aú rėpus'o. (Scrie la sfinta scripturá: «S'aú înălțatú péné la cerú și s'aú cobortú péné la Iadú.»)

Dupé ce s'aú făcutú Mazepa totú una cu Șvedulú, érá o sémă de Polcovnicii aú și fugitú la Impératul Moscului. Érá Craiul aú și pusú păđitorii la ceilalți ce aú mai rėmasú; și așa aú și intratú cu oștile prin cetățile căzácesci la ernaticú. Érá Țarul Petru aú și trimisú oștirile sale in préjma lui, și aú rėdicatú ómenii de prin sate și de prin tégurile cele micé din calea lui, și i-aú dusú cu totulú prin cetățile cele mari; érá alții veniaú in urma lorú de da focú și caselorú și nutrețelorú, de nu aú rėmasú nimicá in urma lorú. Érá iarna

era foarte grea și gerosă câtă și lemnele plesnău de geră. Da Moscalii nóptea năvală pe de laturea tîrgurilor, și da focă caselor unde erau Șveđii la er-natică, și pre mulți i-au arsă prin case; érá ca mai mulți au murit de geră, cari erau pre la străji; ce Moscalii mai luptău cu mănúșele; érá așa spună că pre Șveđi diminéța îi găseău inghețați țepení cu sinețele a mână. Așijderea și din cei călări îi găsiaă morți cu cai cu totú; și de lipsa pânei mulți muriaă, că-i strîmtorase Moscalii pre Șveđi despre tóte părțile, despre hrană. Și așa din ți în ți mulți s'au scăđutú din óstea Șveđilorú; érá Moscalii totú s'au fostú adăogîndú. Și mai alesú că i-au fostú închisú din urmă, că avea Șvedul gîndú ca acela ca se mérgă spre Kiovú, că-i venia o samă de óste Leșescă din cei viclení intru ajutorú, și i-au mai fostú venindú și unú General al lui anume Levenhóupt cu 16 mil de ostași cu obuzul seú de 8000 de care cu zaherea și cu multă avere din Polșcea, și din Litva și din Curlandia. Érá Moscalii prinđendú de veste aú mersú asupra lor și cu ajutorul lui Dumneđeú i-au biruitú; dintru cari nice 3000 n'au scăpatú; érá carele, cu puscile, cu steagurí și cu tóte ce aú fostú totú pe mânia Moscalilorú aú rēmasí. Érá pentru acestú obuzú ce amú scrisú mai susú, ce 'l-au luatú Moscalii, așa amú aflatú scrisú la izvodul lorú cel tipăritú, dintr'unú universal a lui Țarú Petru.

Craiul daca s'au vėđutú coprinsú din dărăptú, i-au căutatú a urma în țera Căzácescă unde apucase locú la cetatea Hadeací. Érá daca s'au desveratú bine, s'au socotitú și aú mersú spre cetatea Poltava, unde și-aú datú parola cu Țarul Petru ca se se lovescă față la față unul cu altul, precum s'au și tîmplatú. Érá de altă parte meștersuguia se mérgă la Azac se aprinđă flotele (adecă galiónele) cele de óste de pe apă ce se aflaú acolo ale Moscului; căci se viclenise și Căzacií Zaporojení de către Moscali, și se unise cu Șvedul. După aceea aú trimisú Moscalii óste asupra lorú, și neputendú rábda focul Moscalilorú, mulți aú peritú, și le-au spartú de atunce cuibul lorú de la pragurí, unde le era locașul lorú din ȓile bătrine. Și cei cari aú scăpatú unii cu vase pre apă, alții prin stuhurí și prin alte locurí, érá dupe ce s'au adunatú care unde aú fostú risipitú de frica Moscalilorú, s'au dusú și s'au închinatú la Tătari.

Rēsboiul ce s'au întîmplatú la Poltava, Șvedul cu Moscul, fiind cursul anilorú 1709 Iunie 27.

Intr'acéstă lună 20 de ȓile, aú trecutú tótă armia Moscului preste apa Vorskla și de pe acéstă parte ca o milă mică de la armadia neprietenului aú stă-tutú. După aceea în 24 de ȓile s'au mai mișcatú și aú stă-tutú mri aprópe ca unú sfertú de milă de la neprietenú. Și pentru ca să nu dea Șvedul fără veste asupra lorú aú făcutú pregiurú taberă cu șanțú; érá călărimea o aú așeđatú Moscul în drépta între pădurí, și din naintea lorú câte-va metereze aú făcutú cu ómení și cu puscí așeđate, asupra cărora aú comenditú pe unú Brigadirú Augustú.

Érá în 25 și 26 de ȓile aú datú Impēratul poruncă ca se fie toți gata a dare navală asupra neprietenului. Ce totuși Șvedul după a sa obicnuită cumpē-

tare mai 'nainte aŭ apucatŭ, cã în 27 de zile, în revãrsatul zorilorŭ fiindŭ întunecŭ cu tãtã tocmela oștilorŭ sale aŭ datŭ nãvalã cu tãtã cãlãrimea și pedestrimea, asupra cãlãrimei Moscului, și cu atãta vrãjmãșie aŭ nãpãditŭ, cãtŭ pînã în sfãrșitŭ s'aŭ silitŭ sã surpe cãlãrimea Moscului, cu metereze, cu totŭ. Erã Moscalii ca nisce vrednici, cu vitezie aŭ stãtutŭ împotriva Șvedilorŭ, și numai doẽ metereze le-aŭ luatŭ, care într'acea nãpte aŭ fostŭ începute și ne isprãvite; erã celorŭ-alte nici-cum vr'o stricãciune nu le-aŭ pututŭ face; și pînã la atãta aŭ ajunsŭ, cã șese bataliãne de pedestrime a le Șvedului, și câteva stãguri de cãlãrime ce se numescŭ *șcadrone* dinadrãpta din fruntea oștil s'aŭ ruptŭ și de nevoie la pãdure s'aŭ trasŭ. Erã fruntea oștil lui cu neputinã pagubã s'aŭ strãbãtutŭ unde 14 steaguri și standarturi Moscalii aŭ dobînditŭ, și de multe ori pe cãlãrimea a neprietenului aŭ infrint'o; ce pururea acea cãlãrime de la pedestrimea neprietenului afla *secursŭ* (ajutorŭ). Intru acãstã bãtãia General Rene a Moscului s'aŭ rãnitŭ. Erã pedestrimea Moscului, așã în grabã nu era cu putinã sã iãsã din metereze, a dare ajutorŭ cãlãrimei sale; pentru aceea s'aŭ datŭ poruncã la General Baur ca sã se dea cu cãlãrimea în drãpta despre metereze, ca sã pãtã afla vreme și pedestrimea sã iãsã, și dupã poruncã așã aŭ fãcutŭ. Și cum aŭ începutŭ Baur Generalul cu cãlãrimea a se mișca și a se roti, erã neprietenul asupra lui aŭ nãpãditŭ. Ce atunci prea îndemãnã șiesi aŭ aflatŭ, cã Moscalii aŭ începutŭ cu tunurile din meterezele sale și multã mãrte în óstea Șvedului aŭ fãcutŭ. Și așã neprietenul, vãdãndŭ cã nu-l fu îndemãnã a goni pe cãlãrime, s'aŭ lãsatŭ și s'aŭ datŭ într'o luncã spre apãrãre cãtŭ sã nu-lŭ ajungã din tunuri. Intre aceste fu trimisŭ Cnezul Menjicul și alți Generali, General Leitenant Ghensih și Rensel cu 5 polcuri de cãlãrime și cu 5 bataliãne de pedestrime, dupã Șvedii cei mai susŭ pomeniți ce s'aŭ ruptŭ și s'aŭ datŭ la pãdure, la cari mergãndŭ i-aŭ încongiuratŭ, și de sirgŭ cu ajutorul lui Dumneđeu desevãrșitŭ i-aŭ biruitŭ, și pe General Major Șlipenbach 'l-aŭ prinsŭ.

Erã General Major Rozen s'aŭ rotitŭ cu ai sãi apãrãndu-se cãtre ai sãi, sub deal; dupã carele aŭ urmatŭ Generalul Leitenant Rențel de ai Moscului și i-aŭ ocolitŭ la miđlocŭ. Și trimițãndŭ la dînșil pe unŭ solitorŭ alŭ sãu cãrora le dicit Baranbancik, de le-aŭ dicitŭ sã se inchine, erã ei și-aŭ cerutŭ sorocŭ, ce mai multŭ pasŭ de o jumãtate de cãsŭ nu le-aŭ datŭ. Dupã aceea General Major Rozen cu toți ai sãi eșindŭ din metereze aŭ pusŭ armele lorŭ josŭ și pre credința Impãrãtescã s'aŭ inchinatŭ. Intr'acea vreme îndatã tãtã pedestrimea Moscului din șanțŭ aŭ eșitŭ și s'aŭ alesŭ dintru dînșil 3 bataliãne de s'aŭ trimisŭ cu Polcovnicul Galovin în deal la monastire pentru comunicație cu cetatea și cu Hatmanul Scoropadeski; General Major Devolcon cu 6 polcuri de dragoni, așijderea și 6 polcuri de cavalerie luãndŭ din aripa dirãptã, și s'aŭ dusŭ pe din dosŭ de pedestrime de s'aŭ așãdatŭ la aripa cea stîngã, și așã tãtã armia aŭ stãtutŭ gata de rãsboiŭ. Ce vãdãndŭ neprietenul așã, într'acel cãsŭ aŭ eșitŭ din luncã, și aŭ stãtutŭ și el cu fruntea dinaintea Moscalilor gata de rãsboiŭ. Ci Moscalii dupã aceea întru numele lui Dumneđeu pe neprietenul 'l-aŭ așãdatŭ ca sã purcãgã la rãsboiŭ asupra lui, carele ne așãptãndŭ, pre locŭ însuș aŭ pornitŭ asupra Moscalilor.

Și așa la alu 9-lea césu din di s'aũ începutu bătălia fórté iute, care de trăsnetul puscilor și alu sinețelor, și de fumul prafului ce era nu se cunoscea unul cu altul, fără câtu pre semnele lorú ce aveaĩ; cá Șveđiĩ aveaĩ semnũ de purtaũ șumoiogu de paie, érá Moscaliĩ purtaũ o flóre de hărtie la pălărie. Ce măcar câtu de iute le-aũ fostu bătăia, érá mai multu de doá césuri nu s'aũ delungatũ; căci nebiruitul Șved precum se socotia a fi, de sirgũ dosul și-aũ arėtatũ, pe cari Moscaliĩ cu mare îndrăsnire aũ începutu a-i goni și a-i junghia cu șpege și cu baghionete ce suntũ în gura fiintelor, și cu sulitele; care de minune aũ fostu, cá după ce i-aũ infrintũ Moscaliĩ, érá Șveđiĩ după aceea nici o-datã nu s'aũ mai pututũ îndrepta, ce pėnė în sfėrsitũ i-aũ gonitũ omorĩndu-i, pėnė la o pădure ce se afla acolo.

Dupė góna aceea ántėiași datã, la acea pădure General Major Stakelberg și General Major Hamilton, așijderea pe urmă și Feldmarșalul Renselt și prințul de Wiurtemberg, împreună cu mulți Polcovnici, și cu alte capete din polcuri și alți ofițeri, și câte-va miĩ de cei de røndu, mai multã parte cu arme și cu cai, s'aũ închinatũ și la robie luatĩ.

Érá Șvedul Craiulũ dupe ce 'l-aũ infrintũ Moscaliĩ, n'aũ mai căutatũ sė mai dea rėsboiũ, ci îndatã cu o sėmã de óste a sa ce era pe lingã dėnsul de o parte, s'aũ datũ și s'aũ ocolitũ. Érá o sėmã care aũ eșitũ d'ántėiũ, gonitu-i-aũ Moscaliĩ cãlărimea o milã și jumãtate de locũ. Érá mai în scurtũ pinã unde aũ pututũ birui caiĩ; și atãtũ câtũ s'arũ socoti de la singurũ Poltava (circumferență) ca la trei mile și mai bine, pre toți câmpii și pădurile trupuri mórte de a le neprietenului se aflaũ, și așa s'aũ socotitũ dintru dínșii pinã la 13000 omoriĩ, căci s'aũ numėratũ pe locul rėsboiului și prin șanțuri 9224. Așijderea și câte-va pusci, și steaguri, și litavre și tóte ale oștii s'aũ luatũ de la neprietenũ.

Așijderea și din partea Moscului căți ómeni s'aũ omoritũ și s'aũ rãnitũ, vei afla înainte, precum va arėta isvodulũ.

Așa cu mila celui a totũ-puternicul Dumneđeũ s'aũ sfėrsitũ victoria (de care asemenea puține s'aũ auđitũ) cu ușorã trudã și cu puřinũ sãnge impropria trufașului neprietenũ, prin socotėla și chiverniséla cea prea înțelėptã a prea luminatului Petru Alecseevič, și prin bãrbăția și vrednicia capetelorũ și a soldațilorũ biruință s'aũ făcutũ. Cã și Impėrăția sa însuși cu chipul sėũ nu s'aũ cruțatũ, ci acolo fiindũ cu a sa ispitire, și bãrbăție arėtãndu-și, neavėndũ grije spre infricoșare, mai pre susũ s'aũ nevoitũ, și pre lingã acestea și prin pălăria ce era în capul sėũ, printr'insa unũ glonțũ aũ trecutũ, (și Dumneđeũ de altã vătėmare 'l-aũ feritũ).

Așijdere și sub luminăția lui Cnézul Menjicul, carele éráși acolo bãrbăția sa din destulũ și-aũ arėtatũ, triĩ cai sub dinsulũ s'aũ rãnitũ.

Pe lingã aceea și acėsta se cade a sci, precum din pedestrima Moscului, numai o linie (sau o grãmadã) în care nici dece miĩ nu se aflaũ, care cu neprietenul rėsboiũ aũ arėtatũ, érá alta la acea bătăia n'aũ fostu sositũ, căci neprietenii de acea linie a Moscului d'ántėiũ deseversitũ aũ fostu infrãnți și bãtuți și goniți.

Intr'aceeași di după sfėrsitul norocitului rėsboiũ, îndesėrã, după nepriete-

nul în urmă fură trimiși General Porutic și Polcovnic de gvardie Cneazul Ga-
lițin cu gvardia, și General Porutic Baur, și polcurile drăgănesci. Era dimi-
neța la 28 Iunie, și luminăția lui Cnezul Menjicul într'acolo fu trimisă.

Așijderea la 30 zile lui Iunie însuși Țarul Petru într'acolo au purcesă, și
măcar câtă nevointă au făcută ca să se potă cum mai de sîrgă a-l ajunge pe
neprietenul, ci totu pe insul într'aceeași și nu 'l-au putut ca să-l ajungă, ca-
rele lăsând mai mare parte de strînsura sa, cu sîrguică către Nipru au fugit.
Era totu într'acéstă și nu prea departe de Perevolocna în forțe tare locu sub
deal lungă Nipru, aflat'au din oștile lui stînd; și dintru ai loră din care s'au
luatū în robie unū cfartir-maistru (adecă vel-conacciū) și câți-va Moldoveni, s'au
inșciințatū că Craiul Șvedescū pină la acea vreme cu trei césuri, cu câte-va
sute de călăreți preste Nipru au trecutū cu mare trudă, și numai pe doi Ge-
nerali-majori pe Șpar și pe Lagercron cu sine au luatū. Era pre general Le-
venhoubt cu cei remași din armia cea bătută a oștii, pe de acéstă parte de
Nipru au lăsatū despre țera Căzăcescă; căci pentru lipsa vaselor, a trece nu
au pututū.

Deci după inșciințarea aceea au socotitū de au poruncitū luminăția lui Cnezul
Menjicul, fără perdere de vreme celorū ce se aflau sub a lui comendie, cari mai
multū de 9000 nu erau, ca să mērgă asupra neprietenilorū. Și de vreme că de
la cei luați în robie s'au inșciințatū de la dēnșii cum neprietenii s'au sfătuiti
că se vorū închina, și pentru aceea luminăția lui Menjicul au trimisū la dēn-
șii ca să le dică, și către acēsta să le arate ca să se socotescă ei cum tōtă
scăparea și mântuirea lorū despre dēnșii s'au curmatū; era timplându-se impro-
tivire, ei să nu-și mai ascepte cruțare că toți vorū fi omoriți.

Dupē aceea neprietenii au socotitū și au trimisū pe General Major Creize
și pre Polcovnicul Diker, și pre Pod-Polcovnicul Traut-Feter, și pre General-
adiutant graf Duclas la Cnezul Menjicul, cerēnd acordū ca să se închine. Și
așa s'au și făcutū; care de Cnezul Menjicul, și de General Graf Levenhoubt
s'au iscălitū. Și după aceea neprietenul s'au închinatū și armele sale le-au pusū
josū, ca nisce slujitorii robiți, cari au fostū de toți o sumă 14000 într'armați,
mai mare parte de cavaleri. Și într'aceea și cu totū ce au fosti ale oștii, cu
artilerie și cu alte ce au f. stū de a pușcăriei, și steaguri, și cu hazneaua cu lo-
gofeții s'au trimisū la General Leitenant Baur.

Era vicleanul Mazepa încă cu câte-va césuri mai înainte de Craiulū Șvediei
împreună cu ai sei, întru cugetū vicleanū preste Nistru au trecutū.

Așa cu ajutorulū celui prea puternicū Dumneđeū tōtă neprietenēscă greime
cea în lume vestită (careă cu ființarea sa la Sacsonia, nu puțină frică au făcutū
în Evropa), în mîna lui Țarū Petru au cădūtū. Din care nu multe sute cu Cra-
iulū peste Nistru în țara Turcescă au scăpatū; dintre cari după aceea vr'o
200 s'au ucisū, și mai mulți de cătū 260 s'au prinsū de gonași, întru cari au
fostū și General auditorū și alții. Nime n'au scăpatū, ce toți la mîna Impē-
ratului au cădūtū și s'au închinatū, atātū cătū nime nu s'au pututū întorče la
moșiele sale.

Era câte de la neprietenii, puscii, steaguri, standarte, și alte lucruri de ale

oștii, și câți Șveți s'au omorîți și s'au prinsu robî de Moscali, așijderea și din Moscali câți au perîtu și s'au rînită va arăta izvodulă care se scrie înainte.

Isvodulă în vremea răsboiului de la Poltava, cîtă sumă s'au luatū robî din Șveți și cîte lucruri ale oștii.

1. Graf Piper, celū d'ânteiū sfetnicū alū Craiului.
 1. Secretarū Zederhelm.
 1. Secretar Diben.
 2. Cancelierū.
 1. General Feldmarșalū, și alū Craiului Sfetnicū Graf Renschelt.
Generalī Maiorī.
 4. Șlipenbah, Roze, Stachelberg, Enșchelt.
Polcovnicī.
 5. Cneaz de Württemberg, Hornu, Apelgrin, Hamilton, Capralul de la Drăbanī.
Podpolcovnicī.
 7. Sasū, Fridrich, Adolf Pelmu, Ghendrich Ribender, Iulius Mode, Vranghel, Spensu.
Maiorī.
 4. Iagan Veidemer, Strik, Peiper, Beer.
 16. Rotmaistri.
 18. Căpitanī.
 5. Prabanșī.
 59. Porucinicī.
 16. Corneturī și stegarī.
 5. Adiutanșī.
 6. Cvartir Maistri de a polcurilor.
 186. Acestora ce le ȃicū Ștab și Ober-Ofișerī, osebitū de Generalī.
 2587. Deregătorī și de cel de rîndū.
 2773. Face suma acēsta preste toșī.
De cē ne slujișī.
 1. Ober Krigs Comisar.
 4. Krigs Comisarī.
 1. Krigs Fiscal.
De cē de rôtă ne slujișī.
 45. Slujitorī de a jicnișei și de altă orănduelă și acelorū ce le ȃicū volonterī.
 2824. Și alșī cu cel ne slujișī.
- Fără acestia ce se scriū mai susū ce s'au luatū din curtea Craiului*
1. Camerher Carol Ghinter.
 1. Stolnicū.
 1. Doctor de medicină.
 1. Duhovnicū alū Craiului.

1. Stabü Feldmedicus.
1. Apotecar (saü Spißer) de curte și de câmpü.
1. Feld Camerier (saü împărțitorü).
2. Cvatir maistri crăesci (adică conaccii).
1. Camer Schreiber, (adică gramaticü).
1. Futer-Marșalü.
19. Trîmbișai și Lacași, și Cuceri, și de totü felulü de muzicanți.
40. Ai lorü ce suntü de ceta.
2874. Preste totü ömeniü ceü robiți.
14. Standarte de Cavalerie.
29. Steaguri drăgănesci.
93. Steaguri de pedestrime; într'aceta sumă, aü fostü 6 de la Leib-gvardie.
136. Preste totü steaguri.
4. Pusci, 4 litavre; într'aceta numărü de la Leib-regimentü unele de argintü.

Aice amü scrisü altü isvodü ceta öste Șvedescă s'aü închinatü la Moscali, când ii aü ajunsü la Perevolocna lingă Nipru, și ceta artilerie s'aü luatü de la dinșii, și standarte, și steaguri, și altele.

1. Generalü de Riga Gubernatorü, Grafü Lewen-Haupt.

Generalü-Maiori.

6. Kreize, Kruz, tijü Generalii ai lui Feldmarșal ce aü fostü Adiutanți, doi frați, Grafii Duglesie, și Grafü Bonde; și General-Auditorü Stern.

Numele polcurilorü Reitarilorü.

Laib regimentü.	De Smolența.
De Ostergoța.	De Corelța.
Sfezescü Adel sfan.	Lifender Adel sfan.
De Oboleansca.	De Norde Sconsca.
Zider-Șonsca.	Inlandsca.

a Kruzuluü.—De totü 11 polcuri.

Polcurile a Dragonilorü.

De la Gvardia.	A lui Șreitfeld.
A lui Taub.	A lui Șlipembah.
A lui Alfendeil.	A lui Diker.
A lui Meerfeld.	A lui Ghildenstern.
De Cherner-Sternsca.	A lui Württemberg.

De Ghemsca.—Facü 11 polcuri de aceste.

Polcurile de pedestrime.

De la Gvardia.	Iunche Pinsca.
De Zidermanleansca.	De Vester-Goțca,
De Vest-Șoțca.	De Vest-Marlența.
De Carmarleansca.	A lui Ostergoțu.
De Upleansca	De Dalcarsca.
Ivermoleansca.	De Enștetțca.

Suntü polcuri 12,

Numele Stabofiterilor.*Polcovică:*

10. Fongera Felt Leşerzu. Andor Ramsfert. Taub. Diker, Gildestern. Verner ştet. Helm. Magnus Posse. Croiman. Foc.

Podpolcovică:

12. Ihen Durn, Freidenfelt. Enze Cron. Platar. Etistet. Congars. Anton Fon Fraiman. Fonşvabe. Clasinhu. Cristap. Sac. Brunşeltu.

Maioră:

20. Iacov Blilistreiman, Brin Heru, Holdu, Carol Prinţu Stern, Carol Iagan Ganster, Coşcul, Ande Stremşiltu, Gamel Stern, Fon Freimon, Fon Holţu, Rozen-Camf, Lode, Fon Criger, Iagan Indric, Diker, Iacov Indric, Rotuzin, Graf Ocsentenşten, Ocs, Ramze.

Numele Ober-Ofiterilor.

Ritmaistri, Capitană, Porucnică sau Lettenanşă, Cornetură, Stegară, Adiutanşă (Ceauşă), Cvarţir-Maistri, Buznică (sau conaccă).

Dirigătoră, (sau Zapcă), şi cu cei de rândă.

A polcurilor Auditoră (adecă judecătore), şi Comisară, cei de rotă şi ne slujă de totă felulă de cete, şi rânduitoră, şi Volonteră, adecă cinesă după statulă şi vrednicia sa, precum este socotela oştiloră Şvedescă după limba loră, a cărora, iubite cetitorule, vei afla suma cu numără legată preste totă malgiosă de cetele puşcăriei.

Artilerie, adecă puşcărie.

Isvodul de Ofiteră ale puşcăriei, ce le dică ober şi unter, şi de altă-felă de slujitoră.

1. Polcovică Bonus care de rană a murit.
2. Pod-Polcovică, Post şi Appelmană.
1. Maioră
4. Căpitană.
1. Căpitană-Porucnică.
6. Porucnică.
1. Adiutană.
6. Stegară.
15. Stiucă-Iunkeră (adecă dregătoră de tunură).
11. Şerjanşă (adecă Baş-Ceuşilor).
28. Furieră şi pisară (adecă taingă şi conaccă, şi gramatică).
13. Bumbaragă, şi ucenică loră.
49. Puşcară, şi ucenică lor.
62. Pomoşnică, şi Mineră (adecă lagumgă).
200. Slugă de al loră.
- 400 preste totă.

De cei ne slujă.

1. Felt Zaig-Maistru (adecă vênţătoră de bucate).
1. Ober Ştal-Maistru (sau velă Comis.)
1. Cvarţir-Maistru (sau vel conaccă).
2. Pastoră (sau duhovnică).

1. Auditori (sau judecători la stégii).
1. Zaig-Varter (sau Ispravnicu preste pusce).
1. Doftorü.
1. Ober Vaht-Maıstru.
4. Unter Ştal şi Vaht-Maıstri (adecă vel tunari).
1. Notarü.
1. Unter Adiutantü.
19. Furierei sau Taingii.
- 301 totü felulü de meşteri, şi de alte cete mai de josü.
335. Şi acelorü neslujişii.
535. De toşii, cei de susü, şi de josü, şi cu cei ce nu slujescü.

Lucruri de a puşcăriei.

18. Pusce de alamă.
 2. Haubişe.
 8. Mortiri.
 4. Iară, ce s'aü luatü în vremea răsboiului.
 124. Ştandarte şi stéguri.
 136. Iară, ce s'aü luatü în vremea răsboiului.
- Érá preste totü, cei în vremea bataliei la Poltava, şi la Niprul lüngă Perevolocına, ómenii s'aü prinsü:
- 59 Ştaburi Ofşeri de călărimé.
 - 16,980 Ober şi unter Ofşeri, şi de cei de rüdü, şi de a puşcăriei, slujitori; érá cu cei neslujişii, şi din curtea Crafului slujitori, facü 18,746 ¹⁾.

Aice se scrie isvodulü, câtă óste de a Moscului la bátea de la Poltava s'aü ucisü şi s'aü rănitü.

Din cavalerie ucişii:

1. Polcovnicü, Lov.
3. Maiori: Vasilie Cropot, şi Erst, şi Gelt.
12. Capitanii.
7. Poruşnicii.
8. Pod-poruşnicii, şi Corneşii.
22. Unter-Ofşeri.
571. Căprarii, şi de cei de rüdü,
- 624 suma preste toşii.

Rănişii:

1. Generalü-Laitenant, Ren.

¹⁾ Adunându suma totală cu deameruntulü, acestü numărü nu ese; 'l-amü păstratü, însé, fiindü că se afă în ambele manuscripte de carü m'amü slujitü: în generalü, în aceste isvóde şi sumile şi numerile mai tóte suntü greşite.

2. Polcovnicî: Iacov și Șamordin Leontie,
 3. Pod-polcovnicî: Mihail Noștochin, și Petru Pohvisnea. și Cnez Petru Horcéc.
 4. Maiorî: Ivan Vidman, Matei Cușnic, Matei Neilov, Stefan Zahreșca.
 26. Capitanî.
 18. Porușnicî.
 19. Pod-porucînicî și Corneșî.
 59. Unter-Ofișerî.
- 1322 Căprari, și de cei de rîndu.
- 1454 facu peste totu.

De Infanterie ucișî:

1. Brigadir, Felengeim.
 1. Polcovnicu, Necșai.
 1. Pod-polcovnicu, Cozlo.
 6. Capitanî.
 6. Porucînicî.
 2. Pod-porucînicî.
 4. Stegarî.
- 691 Căprari, și cei de rîndu,
- 712 cari se facu suma peste toți.

Cei răniți:

1. Bregadir de Polonța.
 3. Polcovnicî: Leslin, Ingaî, Voelco.
 2. Pod-polcovnicî: Korcît, Coșelev.
 4. Maiorî: Larionie, Cozlov, Buhalț. Cîambers.
 4. Capitanî.
 7. Capitanî Porucînicî.
 8. Porucînicî.
 3. Pod-porucînicî.
 3. Adiutanșî.
 6. Stegarî.
1784. Căprari, și cei de rîndu.
1825. cari ce facu suma peste toți.

Din artilerie ucișî:

1. Serjant (adecă Bașceuș.)
 3. Canonirî.
 5. Fuzelerî.
9. peste totu.

Cei răniți:

2. Canonirî.
 6. Fuzelerî.
8. facu peste totu.

Eră indeobște :

1345. De Cavalerie, infanterie și artilerie uciși.

3287. De Cavalerie, infanterie și artilerie răniți.

4632. făcū peste totū de a Mosculū uciși și răniți la bătăca de la Poltava.

Craul Șvedescū, după ce 'și-au răpusū oșteā tōtā, și aū fugitū trecēndū Niprul, precum s'aū scrisū mai sus, împreună cu Mazepa Hatmanul, aū năzuitū la Turci la cetatea Vozia, ci și pēnē acolo avut'aū pedecā apa Buhulū; cā din urmă avea fricā de gonași. Ce acolo la trecētoare, cine s'aū tēmplatū cu vase, s'aū āmplutū de galbeni, și Turci și Cāzaci; cā āntēiū aceli cu luntrea tindea vēslea de-l puneā cāte 16 galbeni de omū, și apoi intra în luntre pe cāți omeni putea rădica, ș'așa îi trecea în cēsta parte de Buhū despre Vozia. Erā și pānā acolo 'i-aū ajunsū gonașii Mosculū (Cāzaci și Moldoveni), pe cari ajungēndu-l, pe mulți aū omoritū, și aū prinsū și vii, și multā dobāndā aū luatū de la dēnșii, cari unii vorū hi bunī cātū vorū trăi, dintr'aceli dușiși ce li s'aū tēmplatū atunce, care ca acesta nu s'aū mai pomenitū, precum s'aū tēmplatū Șvedilor atunci.

Erā cālārimea de Cāzaci Zaporoeni ce s'aū fostū inchinatū sub protecția Craulū Șvedescū, asijderea și o sēmā de Moldoveni, ce slujiau cu lēfā Craulū, cari, vēdēndū cā nu potū trece Buhul, și avēndū fricā de în urmă de gonași, aū luatū cāmpii cei pustii pentre Nipru și între Buhū, spre Crimū, și cu mare trudā, flāmānți și insetați aū scāpatū, și de acolo aū mersū la stāpānul lorū Craul.

Aice te poftescū, iubite cetitorū, sē nu ne divesci cā s'aū prea delungatū acēstā istorie cu acēstū rēsboiū de la Poltava; cāci, d'intr'acēstā intēmplare și fuga Craulū, s'aū mazilitū și aceli Pașā de la Vozia, și Iusuf Pașā Saraschie-rul, asijderea și vre-o doi-trei Veziri; și dintr'acēstā pricinā s'aū tēmplatū și mazilia lui Mihaiū Vodā; dentr'aceea s'aū așitātū și alte rēutāți de s'aū stricatū și pacea între Turci și între Moskali, și mai alesū tōtā peirea asupra țerei Moldovei, cu pradā, cu robie, și cu multe asuprele, cātū sosise lucru la cumpēnā de istovū, precum se vorū arāta mai 'nainte fiesce-care la rōndul sēū.

Dupē ce aū scāpatū Craul la Vozie, de acolo s'aū trasū de aū mersū la Tighinea (ce se dice Bender), și acolo s'aū așēdatū, împreună cu Mazepa, Hatmanul Cāzācescū, și cu alte capete de polcovnici, cari după aceea pentru crestinātate s'aū pohtitū la Craul, și la Mazepa, de 'i-aū lāsātū cu muferi, cu copii, de aū mersū aice în tērgū la Iași, anume: Iōn Lamikovski General, Obuznik cu toți fiii sēi, Filip Orlik Pisar-general cu toți canțalierii ce aū fostū de trēba oștilorū Cāzācesci, Dimitrie Horlenco Polcovnicul de Preluca și alți Polcovnici mai de josū. Și le-aū datū Mihaiū Vodā gazde bune aice în Iași totū în curți boieresci, și cāte o Ialovițā de boierū, cā atunci venise în postū, Augustū în 12 zile.

Dupē aceea aū venitū de la Tighinea și unū General a Șvedulū, cu vr'o 600 de Șvedi și cu vr'o 700 de Cāzaci, ca sē erneze în țērā; ce Mihaiū Vodā îi

Indrepta spre ținutul Sucevei, arătându-le cuvântul să se ferescă de margine pentru neprietenul lor Moskul; ci ei, ca nisce ómeni semeți, nu au băgat sémă, ci au mersu dreptu la Cernăuți de s'a'i aședatú acolo, tocmai împotriva neprieteniloru sei, Moskul. Care fiindu unu Bregadiru cu óste de stréjă acolo, pe marginea țerei Leșesci, staú împănați peste totu locul, pentru cluca a Crafulu Șvedesci, se nu cum-va se trecă pe furisú spre provincie la partea sa; ce cum au înțelesú acelú Bregadiru de venirea Șvediloru la Cernăuți, așa s'au sculatú cu o sémă de Moskali împreună și cu Turcul Rotmistru și au trecutú pre hotarul țerei, din sus de Cernăuți, și fórá-veste au lovitú pe Șvedí, și pre toți 'i-au luatú de grumazi de 'i-au dusú la robie, fórá câtú au scăpatú puțintei Șvedí, carii au fostú răschirați prin sate dreptú hrană. Érá Cázacii au datú intr'o luncă de pădure apărându-se, și și-au scutitú viața; érá mulți și-a'i pusú și capetele acolo. Ce nici acela n'arú fi scăpatú, ce 'i-au lăsatú fiindú creștini pravoslavnicí; au socotitú óre-cine, se nu incapá la mâna lui Țar Petru, cá 'i-arú fi belitú de vii. Érá pre Șvedí, pre câți 'i-au robitú Moscalii cu Constantin Turculețu Rotmistru, pe toți 'i-au trimisú la Kievú.

Dupé acea întâmplare au și eșitú cuvântulú de la neprietení, precum și cu scirea lui Mihaiú Vodă se fie fostú. Și așa, in scurtá vreme, au venitú de la Tigine Iusuf-Aga cu vr'o 600 de Spahii și cu unú capegiú Impéretescú, fórá veste, și 'l-au rădicatú pe Mihaiú Vodă din scaunú, și cu mare mânie și grabă 'l-au cuprinsú, in 14 zile, fiindú Vineri, fiindú Mihaiú Vodă la biserica la Trifetitele, fiindú in ziua sərbătórei a Prepadómnei Paraskivei, fiindú cursulú anilorú de la Adam 7218, érá de la Hristos 1710. Și cum i-au datú scire, n'au mai asteptatú sfânta liturgie, ce au mersú de grabă la curte. Érá Dómna au rémasú cu jupáuesele boțerilorú péné s'au sférșitú sfânta liturgie; érá dupé ce au mersú și Dómna la curte, étá la prânzul celú mare au sositú și Spahii.

Dupé aceea, a trie-đi 'l-au pornitú cu mare pază pe Mihaiú Vodă cu casa lui, spre Tighinea; érá la scaunú in Iași pus'au Turcii Calmacam pe Ion Buhuș, ce au fostú logofétú mare la alți Domni, și pe Ciocărlan biv-vel Páharnicú; căci, până la pornitul lui Mihaiú Vodă din Iași, câți boțeri mari erau fiindú de casa lui Mihaiú Vodă, toți fugise, cine incotro au socotitú, negoniți de nime.

Au domnitú Mihaiú Vodă intr'acéstá a doa domnie numai doi ani și doé luni, și s'au mazilitú.

Érá dupé ce 'l-au dusú la Tighinea, acolo i-au scrisú tótá averea Impéretescă (fórá câtú ce arú hi pututú supune). De acolo pornindu-lú in giosú prin Bugiacú, trecéndú Dunărea pe la Smil, unde de acolo 'l-au dusú la Țarigrad și 'l-au pusú la inchisóre la Edecule cu tótá casa lui, la loculú unde au fostú și Vasile Vodă inchisú. Și a'i fostú acolo inchisú șapte luni. Norocul lui a'i fostú, cá au ajunsú unul din prietenii lui, Chiopriliolu Vezir-Azem, anume Numam-Pașa Vizir, de 'l-au scosú din Edecule; dupé aceea avea nevoie multá de dătornici, și până intr'acéstá vreme.

Intr'acéstú anú 1710, la luna lui Martie 18 zile, au muritú și Mazepa, Hatmanul Cázăescú, la Tighinea, și 'l-au astrucatú in Biserica la unú satú anume Varnița, ce este lúngá cetatea Tighine. De acolo i-au mutatú trupul la Galați de 'l-au ingropatú la mónăstire la Sfeti George, și nici acolo n'au avutú

odihnă. Spun, pe cum 'l-au desgropat Turcii la vremea răscăleii, la domnia lui Dumitrașco Vodă, când au robitu omenii din Galați, de i-au ajunsă oșele la țermurile Dunărei; pre care nici după mórtea lui nu 'l-au răbdatu nice pă-mântul.

Spun precum la mórtea lui s'a'i găsită 160,000 de galbeni de aur, fără de bani de argint, fără taleri, fără potori, și fără cipeice, și alte scule de aur și de argint, și fără de haine scumpe. Ce din acesti galbeni au mândit v'r'o 40,000 și craul Șvelescă; érá cei-alți a'i rămasă la mâna nepotu-său Voinarovski. Așa plătesce acéstă lume celora ce nu se satură de lăcomia ei, și de mărirea ei. Că avuția lui au rămasă la mâna cui n'au gândit; érá elu nici partea de țărână odihnitore trupului lui n'au avut; ce au rămasă numai cu fapta, din care faptă multă robie și vërsare de sânge s'au făcutu între chrestinii.

Érá după mórtea lui, rădicat'au Craul Șvelescă Hatmanu pe pisarul lui Mazepa, pe Filip Orlik, care de atunce totă hătmănesce pe locu la Tighinea, nu scimă până când; că unde cură apa repide anevoie este improtiva repegăunei ei a inota. Ce înainte precum se va lucra, vremea va arăta.

Domnia lui Nicolai Alexandru Vodă, veleatul 7218.

După mazilia lui Mihaiu Vodă Racoviță, care s'au tēplată la velétul de la zidirea lunei 7218, érá de la Hristos 1710, la luna lui Octomvrie în 14, în ziua de sərbătorea Pre-cuioșei Parasckei, pribegit'au o sémă de boieri de țără (și acestu obicei de la o vreme încóce s'au făcutu), anume: Lupul Costachi, Vornicul de țera de jos pe acea vreme, și Manolache Ruset, Vornicul de țera de sus, cu Dediu vel Spătaru, socrul lui Mihaiu Vodă, și cu alții, în sus în țera Leșescă; însă, nu departe de marginea țerei, ce la Sneatinu. Érá Dumitrașco Racoviță Hatmanu, fratele lui Mihaiu Vodă, au pribegit de-o-dată la socrul său Mihaiu Cantacuzino, Spătarul, în țera Muntenescă. Érá a doa-zi 15 Octomvrie, încă nepornit Mihaiu Vodă, au fugit și Iordaki Ruset, ce fusese mai 'nainte Vornicu mare (matca tuturor rēutăților), în țera Leșescă la cei-alți boieri pribegi, precum s'au arătat mai pre-larg unde s'au scrisu de domnia lui Mihaiu Racoviță Vodă.

Érá aice câtă-va vreme nu s'au sciutu de domnia țerei, cui s'arú fi datu de la Impărătie. Se tēplase aice în orașu din boierii țerei Ioan Buhuș, ce fusese și logofétu mare, și Ciocărlan, de nēmu prostu, făcutu de Constantin Duca Vodă, mai 'nainte Vornicu mare de țera de sus. Pre acesti doi i-au făcutu acelu Agă ce venise cu mazilia lui Michaiu Vodă, anume Iusuf Aga, Caımacamı de au păzit scaunul până la venire cu veste de domnie noă. Inșă, până la acea vreme, neciundu-se adevăratu, mai multu se socotea că va fi Domnu Antioh Vodă, feciorul lui Cantemir Vodă, carele în doă rânduri fusese Domn aice în țără. Pentru care sta tare Domnul Muntenescă, Constantin Băsărab Vodă, împreună cu Iusuf Pașa, Sarasker de Tighinea; și Domnul Muntenescă mai multu nevoia, și pentru cuscria care făcuse și legase cu Antioh Vodă, logodindă unu fecioru alu său,

anume Răducanul, cu fata lui Antioh Vodă cea mai mare, Maria. Pornise și pre boierii cari fusese din țările lui Mihaiu Vodă pribegi în țera Muntenescă, anume Ilie Cantacuzino biv vel Visternicū, și Ilie Catargiul, tiji, ce fusese Visternicū mare, de au venitū aice în țeră, cu acea nădejde că arū lua domnia țerei Antioh Vodă; căci și lucrurile lui, prin prietenī, și la Pórtă, și Iusuf Pașa Saraskerul, și Domnul Muntenescū, se părea mai tare și mai aprópe de Domnia țerei elū, de câtī alți Domni ce se aflaū mazili la Țarigrad. Că acmu și cărțile lui Antioh Vodă erau la acei boieri scrise, și cu dată poruncă, și mai ales la Ilie Cantacuzino Visternicul, pre carele avusese mai aprópe de câtū pre alți boieri, în domnia sa, Antioh Vodă, se prinđă pre câtī-va din Grecii ce fusese pre lúngă Domnia lui Mihaiu Vodă; precum au și făcutū: că au prinsū pe Mihalachi Ralachi, ce fusese Postelnicū alū doile la Mihaiu Vodă, pre carele ilū trimisese la cetatea Némțului, și pre alți. Érá totū n'au cutezatū Ilie Cantacuzino se vie la Iași, vedēndū intărđierea caftanului de Domnia lui Antioh Vodă. Ce au pornitū pe Ilie Catargiul Visternicū în Iași ca se fie Calmacamū cu Buhuș Logofētul, și cu Ciocărlan Vornicul; érá elū singurū la satul seū, la Șerbescl, purta trebile, de cerca în țera Muntenescă de zăbava Domniei ce arū fi pricina. Érá avēndū grijē de Costantin Duca Vodă, aflāndu-se și elū din Domniī mazili la Țarigrad, se nu ia Domnia, poftit'au pre Neculaī Costin Vornicul, fiindu-I cumnatū, și cumnatū și lui Constantin Ducāi Vodă, de au venitū la Iași, pentru ca, de s'arū tēmpla Domnia țerei datā lui Costantin Vodă, se-I facā scire, se nu-lū apuce ómenii lui Constantin Vodă aice în țeră, și se albā și de grijē lui Ilie Catargiul.

Mirarea și grija nu lāsa pre bieții boieri aice în Iași se fie în odihnā: că una, pricina de grija lorū, cum nu le venia nime se le spue de domnie noā; a doa, cea mai mare grijē, că le venise poroncă de la Tighinea, unde acmu se afla și Craiul Șvedescū scāpatū de la Poltava, precum este poroncă de la Impērāție, se Ierneze câtā-va óste turcescă pe locul țerei. Ce se facā? rēpedit'au deo-datā cu rugāmintē la Constantin Bāsārab Vodă, Domnul Muntenescū, se-I sfātulēscā la grija lorū, și mai alesū se le facā scire ce arū fi intărđierea Domniei de la Pórtă, de nu se aude nimicā.

Érá la Iusuf Pașa au rēpeditū pe Iamañdi biv vel Armașū, omū streinū, dér deprinsū cu trebile țerei, cu mare jalobā pentru lipsa țerei, și cu mare rugāmintē se li se rădice acelu Iernaticū de oști impērātescl. Trimisu-i-au și 2 pungi de banī, și o sēmā de oi, fōrā ce i-au datū și pe la pórta lui. Venitu-le-au cu ispravā de la Iusuf Pașa, cum li s'au rădicatū acelu Iernaticū de oști din țera noāstrā.

Osebitū de acēsta, au nemeritū și unū Agā, trimisū de la Impērāție, și altū Agā de la Saraskerul; cărora, dāndu-li-se slujitori și din țeră, și purtatori de grija lorū pre Hristea, ce fusese Jicnicer, impreună și cu Ión Abāza, aflāndu-se la Cernăuți staroste, de au mersū acei Agi de au vedutū câtū locū de țeră din Prutū, de unde se hotărēsce țera Moldovei cu țera Leșescă, au călcatū Moscaliī, când au lovitū pe o sēmā de Șvedi la Cernăuți; cariī, mēsurāndū și locul țerei câte cēsuri-au călcatū, s'au intorsū iarāși pe aice prin Iași, și pe la Tighinea au trecutū la Pórtă.

Și așa, Nicolai Vornicul, vedându că s'a'ă isprăvită aceste, a'ă purcesă la casa sa, nesciindu-se nimică de Domnie noă cul s'a'ă dată; măcar că de la Ilie Cantacuzino Visternicul veniaă scrisoră, precum altul nu-ă, ce Antioh Vodă va fi Domnă; numai se astéptă sosirea mazilului, lui Mihaă Vodă, la Țarigrad. Ce depărtate-să lucrurile lui Dumneđeă de a bietului omă, că la Noemvrie în 6 zile a'ă îmbrăcată caftan de domnia țerei Nicolai Alexandru Vodă. Țice ună poetică: batjocuresce puterea Dumneđească lucrurile omenescă. Precum și aice se cunósce câte nevoințe pentru domnia lui Antioh Vodă, și póte fi și Costantin Duca Vodă, că âmbla pentru Domnie; déră din poronca puterniceă Impărății a'ă luată Domnia Nicolai Vodă, precum s'a'ă Țisă mai sus, oemvrie 6, la velétă 7218, după obiceiă, de la Vezirul, fiindă Vezir Ali Pașa, a'ă îmbrăcată caftan.

Răpedit'a'ă îndată cu cărțile sele, Nicolai Vodă, pe ună gramatică ală sėă, a- nume Enachi, la Iași, făcėndă Caimacamă pe Ión Buhus logofėtul, și pe Antiohie Jora Hatmanul. Și scrisese cărți și la Mitrea Vornicul, ce nu 'l-a'ă aflată viă. Pre Nicolai Vornicul 'l-a'ă aflată vestea acėsta mergėndă pe cale la casa sa; însă, Ilie Catargiul Visternicul a'ă și plecată îndată din Iași dreptă în jos; érá Ilie Cantacuzino Visterniculă și elă n'a'ă cutezată a ședeă la Șerbescă, ce a'ă plecată érá sė trecă în țera Muntenescă. Venise acmu poroncă la margine de la Domnul Muntenescă sė nu lase pre nime din boțeră, nice pre singură. Ilie Cantacuzino Visternicul (măcar că-ă era cuscru), sė trecă în țera Muntenescă; ce 'l-a'ă tēmpinată dreptă Faraónă cartea de la Băsărab Vodă, și de la Nicolai Vodă, cum sė n'aibă nice o grijă căci a'ă luată Domnia țerei Nicolai Vodă. Intorsu-s'a'ă érá la casa sa, la Șerbescă; însă, a'ă mersă pe la cumnatul sėă, Nicolai Vornicul, de s'a'ă împreunată, și 'i-a'ă arătată și cartea lui Nicolai Vodă; și-ă scria și carte cuscru-sėă lui Băsărab Vodă, Domnului Muntenescă; însă, pe urmă 'i-a'ă venită cărți de la unchiu-sėă, Constantin Cantacuzino Stolnicul, de 'lă sfătura sė nu ședă în țeră de-odată, ce sė trecă în țera Ardélului la Brașovă, unde se aflaă și alți boțeră; căci, și Dumitracșo Racoviță Hatmanul trecuse din țera Muntenescă la Brașovă; și Manolachi Ruset Vornicul trecuse la Brașovă, avėndă grijă, încă de Domnia lui Antioh Vodă, și sciindă pe Ilie Cantacuzino neprietenă (přectur toți Cantacuzinescă, Cupărescilor); însă, din țera Leșescă, pin țeră, de odată la satul lui la Bogdănescă, care sată stă subt munți, apoi pe Oituz a'ă trecută la Brașovă.

Érá gătindu-se Nicolai Vodă, după ce a'ă îmbrăcată ciftană Noemvrie, 29, și a'ă luată și cucă, după obiceiă, de la Impărăție, iată a'ă murită și tată-sėă Alexandru, marele tunică și celă din lăuntru ală Impărăției, și acėsta a'ă fostă zăbava lui Nicolai Vodă, până a'ă astrucată ósele tătăne-sėă.

Érá pre Ilie Cantacuzino Visternicul nu 'l-ră lăsată socotela scrisoriloră lui Băsărab Vodă și a ginere-sėă sė trecă la Ardélă, ce a'ă asteptată în țeră. Érá Nicolai Costin Vornicul, ședėndă la casa lui, iată 'i-a'ă venită și lui carte de la Nicolai Vodă sė se afle și elă Caimacamă la Iași. Purces-a'ă, déră, și elă pe poronca Domnescă főră zăbavă la Iași, unde a'ă aflată și pre Enachi gramaticul sosită în Iași.

Aice la începută s'a'ă arătată înțelėptă chiverniséla lui Nicolai Vodă, pentru

folosul țerei, că nimică n'a'ă făcut'î zăbavă aicea la Iași Enaki Gramaticul, și a'ă purces'ă la Tighinea cu cărțile lui Nicolai Vodă, pentru trebile țerei. Și la boierii caimacam'î poruncă era, nice remășițe și nice un'î fel'î de dare în țeră s'ă nu éså, și cum că nu'î trebue s'ă-I trimită din țeră nici bani, nici altă nimică, ca s'ă nu cadă cu gre'î pămēntenilor'î. Érá dup'ă astrucarea tătāne-se'î, lui Alecsandru, a'ă purces'ă și Nicolai Vodă din Țarigrad'ă spre țeră la scaunul se'î.

Aice ne-a'ă părut'ă cu cale s'ă pomenim'ă pentru acest'ă Alecsandru Tergimanul, tatăl lui Nicolai Vodă. Fost-a'ă Țarigrad'én'î, născut'ă în Țarigrad'ă, care a'ă stătut'ă mare om'ă la Împ'ărăție; că dup'ă mórtea lui PanaŃotaki ce a'ă fost'ă om'ă vestit'ă pre acele vrem'î, și Tergiman mare la Împ'ărăție, stătut'a'ă acest'ă Alecsandru, ce se num'ia din Șlehtecie Mavrocordat'ă, Tergiman mare; și pe-urmă i s'a'ă dat'ă titlul, Ecsaporitu, adică tainicul din lăuntru la Împ'ărăție, om'ă prea învățat'ă în tôte învățaturile, așa filosofesce, astronomesce, cum și teologesce, carele se arată din cărțile ce a'ă făcut'ă, și se află tipărite; om'ă vestit'ă și la împ'ărățiile creștinesc'î. Fost'a'ă trimis'ă de Imp'ărăție și sol'ă la Beci'ă, la Leopold, Imp'eratul Nemțesc'ă, și poprit'ă acolo câtă-va vreme; că pre acea vreme era trimis'ă de Imp'ărăția Turcului la Beci'ă, când avea mare price și r'ésbóle împ'ărăția Turcului cu împ'ărăția Némțului. Pe urmă iarăși cu înțel'ępta chivernis'ęla sa, slobođindu'l'ă de acolo a'ă trecut'ă la Pórtă. Acesta a'ă fost'ă trimis'ă mai pre urmă cu Rami Reiz Efendi la Carlovița, unde s'a'ă legat'ă păcile între împ'ărăția Turcului și între împ'ărăția Némțului, și între Crăia și Republica Leșescă cu împ'ărăția Turcului și cu Venetianii, fiind'ă strinși la Carlovița. Despre acești soli cineși a'ă se'î trimiși, érá despre partea Turcului, acel'ă Rami Reiz Efendi, carele dup'ă aceea în scurtă vreme a'ă agluns'ă și Vezir Azem, și acest'ă Alecsandru Mavrocordat'ă, cum s'a'ă pomenit'ă și mai sus.

Așeđământurile și legăturile păcilor'ă, cine va vrea s'ă scie, va afla alurile. Acest'ă pont'ă numai 'l-am'ă pus'ă aice, pentru căci pe urmă se va vedea ce folos'ă a'ă adus'ă dup'ă sine țerei. Era pus'ă și acest'ă pont'ă: Turc'î séu Tătari, în țera Moldovei nice-odată s'ă nu se lățescă cu stăp'ınirea, ce tot'ă Domn'î trimiși de Împ'ărăție. Legându-se, déră, pace între toți, cum s'a'ă pomenit'ă mai sus, înturnându-se și Camenița iarăși către crăiea Leșescă, și țera Moldovei care era îngimătătită, și luată de Leși, iarăși înturnată de Leși către stăp'ınirea Turcului; adaosu's'î-a'ă mare veste și laudă, ve'î dice, la tótă Europa, acest'ă Alecsandru Mavrocordat'ă, pre carele nu'l'ă vor'ă uita curând vécurile viitóre. Acest'ă Alecsandru Mavrocordat'ă a'ă fost'ă făcut'ă cuscrie cu Domnul Muntenesc'ă, Constantin Băsărab'ă Vodă, logodindu-s'î feciorul'ă Tergimanul, pe Scarlat, cu fata Domnului Muntenesc'ă, cu Ilinca. Făcutu-s'a'ă la anul și nunta în țera Romānescă, aflându-se și câți-va boier'î pribeg'î din Moldova la nuntă în Bucuresc'î. Tēmplatu-s'a'ă într'acea vreme și sfinția sa Dosote'î Patriarhul de Ierusalim'ă, care 'i-a'ă și cununat'ă pre cei tiner'î. Acest'ă Alecsandru Mavrocordat'ă a'ă avut'ă femea, nepótă de fată lui Alecsandru Iliăș Vodă, și nepótă de soră lui Iliăș Alecsandru Vodă.

Dup'ă ce a'ă sosit'ă Tergimanul Alecsandru la Pórtă, fu priimit'ă de Imp'ărăție cu mare cinste, îmbrăcându'l'ă Imp'eratul'ă cu blană de sobol'ă; care acésta este cinstea cea mai mare la Turc'î, când îmbracă pre cineva împ'eratul'ă cu

blană de sobolî; și nice-odată acesta până atunci nu se făcuse, ca să mai îmbrace pe vre-ună Creștină cu blană, nice pe Domnă, nice pe altă cineva. Carele fiindu acmu și îmbetrănită, nu așa din vîrstă, cum de ostenele, slujindă Porții, aș isprăvită Tergimănia cea mare fiului său, lui Nicolai, care și el slujindă Porții 12 ani în slujba Tergimăniei, aș sosită și la Domnia țerei Moldovei de care scriem.

Era pe urmă la mare primejdie fusese Alecsandru bătrînul, tatăl lui Nicolai Vodă, pe vremea zurbalelor Țarigradului, asupra lui Sultan Mustafa la Odrîu, de l-aș mazilită, puindu-lă la închisore; și pe urma lui aș stătită Impărată frate-seu Sultan Ahmet, carele este și acmu Impărată. Și aș cercată tare pre Alecsandru să-lă prindă, pentru păcile ce se făcuse între împărăția Turcului și între împărăția Némțului, și alesă pentru înturnarea Cameniței de sub stăpînirea Turcului, către Craia Leșescă. Pierdutu-ș'aș și averile Alecsandru pe a-eea vreme; l-aș ferită unul Dumneșeu de primejdia vieței.

După ce aș purcesă Nicolae Vodă din Țarigradă spre scaunulă țerei, venită aș poroncă să lă eșă la Galați Ión Sturza Păharniculă, și Ilie Cantacuzino Vist. și Georgiță Apostol biv Vist. Manolachi Hrisovergi Comisul; unde nu numai acestilă ce s'aș pomenită, ci totă boșerimea țerei lă eșită înainte la Galați de i s'aș închinată. Era după ce aș purcesă din Galați, la tôte conacele multime de țeranilă și de slujitorilă ilă eșău înainte: unilă, jeluindu-se de strîmbătătă ce aveau; altilă, fiindă instreinațilă din țera, se poștiaș să vie la pămîntul loră, și îndată pe locă li se făcea ispravă. Intrată aș Domnia în Iași, Genarie 25, cu mare poșfală, cu alaiă împărătescă, și cu iscusite podôbe. Și mergendă la sfântulă Nicolae, s'aș blagoslovită de Gedeon Mitropolitul țerei; și ducenduse la curtea cea domnescă s'aș cetită *Beratul* celă împărătescă, întru care erau multe cuvinte neobicinuite: că scria Impăratul pentru Nicolai Vodă, că este slugă dréptă din părințilă..., și alte laude. Era Duminică, după ce aș eșită de la biserică domnescă de la utrine, aș boșerită, după obiceiă, boșerilă celă mari: ântéiă pre Ión Buhuș Lógofétă mare, pre Nicolai Costin Vornică mare de țera de jos, pre Ión Sturza Vornică de țera de sus, pre Antiohie Jora Hatman, pre Ilie Catargiul Spatară mare, pre Georgiță Apostol Paharnică mare, pre Ilie Cantacuzino Visternică mare.

Era nu lasă aice, mai nainte a pomeni de pecetluiturilă ce scosese în țera Mihail Vodă, care s'a dată la totă omulă ce eșise la pecetluiturilă; éra pe urmă, neputenduse strînge banilă atătăia câtă să lă plinésă lăcomia cea nesație, eșise poroncă la zlotășilă să arunce năpăștilă să se îmbrace totă banilă după somele care eșise din Visterie. Ce, apucându-lă mazilia, o sémă din boșerilă socotău să nu mai supere țera cu acele nevoi, și năpăștile aceloră pecetluiturilă; căci luândă și Nicolai Vodă Domnia, n'aș avută aice poroncă boșerilă, cum era la Domnilă trecuțilă, de trimiteauă banilă înainte la Țarigrad, ce nici ună bană ca să se trimită nu s'aș trimisă. Ce n'aș lăsată altă boșerilă din calmacanilă să fie după socotélă, ce aș poroncită pe la zlotășilă să arunce năpăștilă pe ómenilă și pecetluiturilă albe, nescrise față omulă. Erau și cășilă-va boșerilă, carilă cheltuisă în diléle lui Mihail Vodă, unilă la Visterie, altilă la Sulgerie, altilă la Jicniță, altilă cu împrumutele carilă luău bîștilă boșerilă cu poroncă domnescă de la negușitorilă Turc,

și pe-urmă îi lăsa ne-orându-i, de a venit casele boieresci la mari datorii și răsipă cu împrumutele. Și unii din boierii lui Mihail Vodă, la mazilia lui, își făcuse pecetluituri domnesci, cum, li s'au orânduit câte o somă de bani din tr'acele pecetluituri, că mai multă aceia sta să se ia bani, ce didesă împrumut; era pe-urmă a venit poroncă de la Nicolai Vodă, încă nesosit în scaun, se se lase năpăștile să nu se dea omenilor, care se didesă și se strinsesă și o sémă de bani. Ce, pe-urmă, după ce a sosit Domnia în Iași, a avut boierii mare scârbă, pentru nesocotela a o sémă de boieri; măcar că pe-urmă a oblicitu cine a lăsată acea nesocotelă cu năpăștile pecetluiturilor de s'au dat. Se învitasă acmu țeranii de venia la divan cu piră asupra zloțșilor că le-au luat atâte năpăști; ce îndată poroncă eșta, și cu mare scârbă asupra acelor zloțși cari n'ară întorce banii omenilor ce le-au luat pentru năpăști. Inchisesă pe Rugină Sulgerul, și pe Stefan Luca Visternicul, pentru banii năpăștilor în Visterie; ce, Rugină apucase de-grabă de întorsese omenilor; era Stefan Luca, nedându, cu mare scârbă l-a pus și la închisore în temniță, și vre a păși și mai rău, ce cu mare chizeșie a eșitu de s'au aședat să plătescă omenilor ce le luase.

Era aflându-se boierii în Visterie, iată într'o zi numai ce veni Armașul alii doile, de a luat pre Ion Sturza Vornicul, și pre Ilie Catargiul Spatarul cel mare, de i-au dus la odae de Siimeni de i-au închis; cu mirare fu tuturor cum așa curind, la a doua săptămână dupe ce i-au boierit, de a arătată acéstă scârbă asupra acelor boieri, și cum un Domn așa de chibzuit, după ce i-au boierit a arătată acéstă scârbă, Nicolai Vodă, asupra lor, fiind un Domn ca acela, că nu numai pornirea spre răutate ci rivnă acelor bune îndemnă de, multe, ori pre cei prea înțelepți la fapte ca aceste. Cercau cei-alți boieri pricina, fiind și ei îngrijiți acmu, după ce luasă dintre dênșii pre cei doi boieri la închisore. S'au aflat că mai multă vorbe și îndemnarea lui Iordaki Ruset Vornicul, pre carele măcar că nu lă făcuse cu diregatorie la curte, era la Visterie și la socotelele țerei deatocma cu cei-alți boieri, din poronca lui Nicolai Vodă, se afla mai înainte altor boieri cu diregatorie. Pricina acei scârbe asupra acelor boieri s'au fost alesă asupra Vornicului Sturzii, cum că este pricitori de se pricesce, și se pune împotiva Domnilor, cum făcea la Mihail Vodă. Din gura lui Iordaki Vornicul a fost eșitu acéstă răutate, și cu îndemnarea lui s'au făcut de s'au împotivitu așa degrabă Nicolai Vodă asupra acelor doi boieri, precum se va vedea mai pe-urmă adevărul acestui sfat și îndemnarea viclenă a lui Iordaki Vornicul, precum de nime bine nu grăia, cum l-a descoperit Dumneșu (după cum dice sfânta Scriptură: «grôpa a săpat, și a cădutu într'ênsa.») Era avea și vătămă și bănat mare Nicolai Vodă asupra lui Ilie Spatarul Catargiul, pentru supărările ce făcuse aice în țera pre vremea ce trecuse din țera Muntenescă cu Ilie Cantacuzino Vist. cum s'au pomenit mai sus, de închisesă fără poroncă, și luase și bani de la slujitorii de Focșeni, nefiind de la nice-ună Domnă poroncă, fiind boier de țera, să facă și unuie și altuie supără cu închisorea; și cătră acésta, fusese scârbit și pentru ună tilhară, anume Bucur, ce făcuse multe răutăți și furtișaguri, și aice în țera și în țera Muntenescă, care prindându-se dincóce acelu tilhar

Bucurî, îl didesă Ilie Catargiul de ceea parte căpitanului Muntenescă, peste obiceiul și hotarele țeriloră acestora, de i s'aă făcută aceluî tilhară de ceea parte certare. Însă, pe urmă Nicolai Vodă pricepândă aceea faptă, degrabă, cu închisórea aceloră boieră, aă poroncită fórá nice-o vătămăre de 'i-aă slobođită pe boieră de la închisóre. Didese ei și o sémă de bană Visteriei împrumută, fiindă și țera în mare slăbăciune cu vrémile trecute; însă, după ce 'i-aă slobođită de la închisóre, nu 'i-aă lăsată de totă păgubași, ci la vremea desetenii le-aă orónduită de 'și-aă luată o samă de bană, din împrumuta ce didese, cu adevérință și făgăduință că și cei-alți bană ce aă dată nu'i va lăsa păgubași, și scosése și cei-alți boieră la împrumută de didese, fiindă mai în-grabă a se da o samă de bană pe poronca Impărăției. Érá pe-urmă nu s'aă lăsată păgubași; ce tuturoră li s'aă întorsă bană, nu o-dată, ce pe-rândă.

Érá Ilie Cantacuzino, Visternicul celă mare făcută, n'aă apucată a intra, săracul, în Visterie, că după ce 'l-aă boierită, a doa-đi aă și căđută în zăcare de bólă, din care la sėptémána aă și murită. Érá pe-urmă Pavel Rugină, ce fusése Sulger mare la Antioh Vodă, și cu Luca Visternică ce fusése Logofetă ală-treile la Mihaí Vodă, aă fugită în țera Leșescă esii acmu din tóte nevoile, dați pe chiezășie sė-și mérgă amu la casele séle. Ce, după ce aă fugită iar, Luca Logofetă avut-aă mare călăia pe urmă de înstreinarea sa; și nemică zăbovindă unde aă fostă pribegită, scriindă și la Nicolai Vodă, și pre la boieră aice în țera, 'i-aă făcută pace despre Domnie de aă venită în țera neavéndă nice o nevoie pre-urmă. Érá Rugină Sulgerul, fiindă omă mai sprințară, nu s'aă ma întorsă în țera, ce s'aă trasă spre Moskală, de care la róndul sėu se va pomeni, unde se va scrie de Domnia lui Dumitrașco Vodă Cantemir.

La Tighinea încă aflându-se Craful Șvedescă, după mórtea Hatmanului Mazepă, fiindă despre primăvară, la luna lui April 14 đile, pusăă Hatman Căzăcescă pre Filip Orlik, carele fusése mai 'nainte pisar la Hatmanul Mazepa (precum s'aă pomenită și mai sus); érá după Pașci, April în 23 đile, aă intrată în Iași cu mare cinste și Dómna lui Nicolai Vodă, Pulheria, petrecută de boieră, și de giupănese, și cu slujitoră cu pohfală, precum s'aă căđută.

Trecut-aă la Pórtă pen țera și ună solă Franțuzescă, anume Marchez Dezalor, înainte căruă, din poronca lui Nicolai Vodă, 'i-aă eșită Nicolai Vornicul celă mare de țera din jos, și pentru limba Lătinescă; eșindu'i mai sus de Copoă înainte cu slujitoră, de 'l-aă petrecută până aice în orașă la gazdă.

Érá pre acéstă vreme aflându-se Țarul Moskulă și cu oștile lui în țera Leșescă, după isbında sa la Poltava asupra Crafulă Șvedescă, fiindă Leșii adunați la Varșav la Seimă, și strinși de grijă aă alesă de isnová cu totii, unii și de frică, ales cei ce fusése cu partea lui Stanislavă Craiului în partea Șvedului, aă primită Craiă Leșescă pe Avgust, care fusése părăsită de-o-dată crăia Leșescă. Érá Iosif Potočki, Voevodul ce se chlamă de Kiov, ne puténdăși afla locă de amistuită în țera Leșescă ca ună viclénă (căci mai 'nainte cu puțină vreme aă fostă căđută elă pre mâna Moskaliloră, și érá cu viclesugă aă scăpată); deci, acmu și Craiulă Stanislavă fiindă eșită din țera Leșescă la Pomerania, aă trecută și Iosif Potočki în țera Ungurescă la Racoți, care și elă încă cu o sémă de boieră Unguresci sta împotriva împărăției Némțului, cercându-și

și Halițki slujbă la Racoți; însă, mai cu puțină omenii de cum purcesese, că 'l-au fostu luatū în gónă Moskalii, de au agiunsū pre o samă de Leși neîntrați bine în munți, și 'i-au spărcuitū. Era aice căți-va în țeră boieri, și nemiși Ungurii, pribegiți de frica Nemților, încă din Domnia lui Mihaï Vodă, și o samă și de la Antioh Vodă, anume Mihaï Mikiș, omū de cinste, Petki David, Lazor Ferent, și alți căți-va, cărora le-au arătatū dragoste, și cădută priimirea crestinăscă, Nicolai Vodă. Fost-au și aicea veniți acești boieri Unguresci de s-au adunatū cu Nicolai Vodă; datu-le-au cărți de volnicie și lorū și omenilorū lorū, sē fie slobodi de tóte supărările; și ori ce felū de hrană arū face în țeră, sē n'albă nime despre vameși nice despre părăcālabi nice o nevoie, până când Dumneđu îi va scóte iarăși la moșile lorū.

Éră pentru solulū Franțozescū, de care amū pomenitū mai sus, pre carelo cu mare cinste aducēndu-lū la adunarea sa Nicolai Vodă, de aice 'l-au petrecutū cu omenii sēi până la Tighinea.

Iosif Potočki, Voevodul Halițchi, în scurtă vreme petrecēndū în slujba lui Racoți, au eșitū peste munți, și fōră-veste, prin Cāmpul-Lungū rusescū, aice în țeră, și lasānduși omenii în urmă pe la Cernăuți, ca la 3000, elū singurū cu 40 de omeni ai sēi, cu Gruginskie, Starostele de Rava, și cu alți ofițeri ai sēi, au venitū aice în Iași. De a căruia sosire înțelegēndū Nicolai Vodă, cu cele ce s'arū fi cădutū unū omū de cinste și strēinū deplinū 'l-au căutatū trimițēndu'i la gazda lui de tóte ce 'i-arū fi trebuitū. Trimis'au pre Nicolai, Vornicul de țera de jos, pentru limba Leșescă, cu închināciunea și cercetarea venirei lui.

A doua-đi au purcesū la adunarea sa, cu Nicolai Vodă, pe calū turcescū prea împodobitū, și alți doi cal iar turcesci pentru alți doi ofițeri a lui, cu alaiū domnescū, Siimeni, Paici, până la curte. Acolo, în casa cea mare, scaunū domnescū și lui pusū din stānga, alāture cu scaunul lui Nicolai Vodă; eșindu'i înainte Nicolai Vodă, dreptū Spătārie, petrecutū până în casa cea mare la scaunul seū. Acolo stāndū în picióre amēndoi cu șlicele a mână, āntēiū voróvā Lātinēscā au începutū Voevodulū de Kiov, către Nicolai Vodă; pe urmă rēspunsū la vorova lui a lui Nicolai Vodă iar Lātinēscē. Cine s'au tēmplatū cu mare mirare au fostū a. înțelegē limba lātinēscā din cuvintele alese și împodobite, către Voevodulū De Kiov. Și acolo, eșindū alții într'alte case, numai Nicolai Vodă și Voevodul cu starostele Ravskii, tus-trei rēmași în casā au făcutū voróvā câtā-va; și la purcesū, petrecuți până la Spătārie, iarăși cu alaiū 'l-au petrecutū boierii orōnduiți până la gazda lui. A doua-đi dupē adunare 'i-au trimisū darū unū calū Moldovenescū. Éră pe-urmă ce nemulțāmitorū s'au arētatū lui Nicolai Vodă, la rōndulū seū se va pomeni.

A patra-đi dupē venirea lui în Iași, au nemeritū unū Agă de la Tighinea, împreună cu omul craiului Șvedescū, de au mersū Voevodul de Kiov la Tighinea, lāsāndū în urma lui în țeră 3000 de omeni, Leși și Lipcani; aice mare nevoie și mare pradă și nespuse supărări bleșilorū locuitorilorū. Fost-au poftitū pre Nicolai Vodă, sē'lū împrumuteze cu o samă de bani, seū sē'i orōnduāscā 1000 de țalovițe pentru hrana slujitorilorū lui, arātāndū mare flāmāndăctunea lorū; și mergēndū la Tighinea îi va trimite banii, ori pentru banii, ori pentru acele vite ce se vorū da la slujitorii lui.

N'aũ pututũ Nicolai Vodã s'ei facã indestulũ poftel lui, fiindũ țera in lipsã, și neavendũ nice poronca împãrãtescã, care pe urmã și acẽsta aũ fostũ pricina la neprieteșugul lui Halițkie Voevodul, cu Nicolai Vodã. Erã 3000 de ómenĩ ai lui aũ rãmasũ de aũ vãratũ și peste tómnã aice in țerã la Cãrlegãturã, cu colibĩ pe vãĩ; nu rãmãnea nime nice cu boũ, nice cu vacã, nice cu stupũ, nice cu fnațe, nice cu pãne, cã cãlcaũ țérinele cu caii s'ei, ce'i lãsase slobođi neimpedicați; hãleșteele s'eci de pesci vãnãndu-le ei, erã totũ muriaũ de fóme, și acmu și bólã intrase intrãșil.

La aceste nevoĩ a țerei, Nicolai Vodã fãcea scire și la Împãrãție de stricãciunea țerei despre dãnșil. Veniaũ Leșii și aice in orașũ pe la cãrșme de se îmbãtaũ, âmblaũ cu sabiile-smulte, rãniaũ, bãteaũ, pre mulți și omoraũ pen tãrgũ. Nu era o đĩ s'eu nu vie plingere, vaete pe la divanurĩ, ómenĩ rãniți. Sta tare Nicolai Vodã pentru pãmãntenĩ; de la o vreme se aședãse și gãudecãtorul oștii Leșescĩ aice la gazdã in Iași, pentru gãlcevele ce s'arũ face in tre ómenii lorũ cu ai noștri, s'eu se gãudece. De-odatã se pãrea lucru bunũ, și dórã se vorũ mai inceta gãlcevele; și alesese și Nicolai Vodã pre Nicolai, Vornicul de țera de jos, sciindũ limba Leșescã, despre partea sa. Nemicã nu s'aũ pututũ isprãvi nice cu acea socotãlã; cã mai multe bãtãĩ și morți se fãceau, ómenĩ deprinși in beți, in volnicie nesupuși. De la o vreme aũ datũ voie și poroncã Nicolai Vodã Hatmanulũ de aũ poroncitu slujitorilorũ de âmblaũ totũ cu beldi, și acmu și tãrgovețiĩ âmblaũ cu bețe; poroncã era s'eu âmble și singurũ Hatmanulũ s'eu nu lase unde are a vedẽ cã se facũ gãlceve, ce de la o vreme îi bãteaũ și ai noștri pe Leși. Erã aice, pre Leși fiindũ lãsatũ Reĩmentarũ Gruginskiĩ, Starosteile Ravskiĩ, omũ nebunũ, și grabnicũ la gãlceve și la price, aũ scrisũ in cãteva rãndurĩ la Tighinea la Voevod Halițkii, și acolo fiindũ și Craiul Șvedescũ, s'aũ așĩtatũ neprieteșugul asupra lui Nicolai Vodã, care, cumũ s'aũ obãrșitu, se va cunósce mai pre-urmã.

Erã negușitorii Turci, ce erau și aice in orașũ, și pe la alte tãrgurĩ in țerã, incetase a face supãrãrĩ pentru datoriile s'ele, cum deprinsese mai 'nainte la alți Domni, a face și a supãra cu cametele. Nu'i incungĩura nimicã cu vorovã Nicolai Vodã, nice li da obrazũ, avendũ și Fermanũ împãrãtescũ la mãna sa pentru cametele lorũ; nice se pomenia de camãtã, nice cãrți de plinitũ cu Armași, cu Copii din casã, s'eu cu Aprozi, nu daũ; ce cãrți pe la scaune, la Pãrcãlabi, s'eu chĩeme fața pe cutare cu turcul, s'eu stea s'eu le ia s'ema, și ce ar fi dreptũ pe zapisũ cu đĩ s'ei plãtescã, erã nu cu plinelã sau cu inchișore.

Se fãcuse obiceiũ intr'a-doa Domnie a lui Antioh Vodã, pe boi de negoțũ, de lua, deosebĩ de vamã, de boi cãte unũ leũ; i se pusese acei dãrĩ nume *cornãritul*. Aice in țerã de la o vreme deprinsese negușitorii Turci, neindestulați cu mierea, cu cãra, cu alte negoțe ce preocupãũ, cu dughene prin tãrgurĩ, vedendũ și țera și boierimea lipsite, de 'și fãceau ciređi de boi de negoțũ. Eșisẽ poroncã s'eu deã și Turcii, cariĩ vorũ avea boi de negoțũ, in đilele lui Nicolai Vodã, s'ei deã cornãritul de pe boi; staũ improtivã Turcii tare s'eu nu deã, đicendũ cã ei vama 'și plãtescũ, erã cornãritulũ nici-cumũ nu vorũ da cu altã țerã. Trãgãnatu-s'aũ acẽstã gãlcãvã cãtu-va: Turcii s'eu nu deã, ómenii domnesci, ce erau pe acẽstã slujbã, s'eu ia; pãnã, iatã ce'si-aũ scosu Nicolai Vodã și Fermanũ

de la Împărăție, se-și plătescă Turcii boii de cornăritu; de vreme că ei neguțioresc și cu boi de negoțu.

Era și acesta scrisă în Fermanu de la Împărăție, se nu mai fie slobođi Turcii a neguțitori în țeră cu boi de negoțu. Într'o di, din poroncă s'aũ strinsũ Turcii toți din Cărvăsărie la curtea Domnescă, și acolo eșindũ în Spătărie Nicolai Vodă, ne sciindũ chemarea sa Turcii, unde acolo intrândũ și Turcii, chemândũ și pre Jazagiul de le-aũ cetitũ Fermanulũ împărătescũ, scriindũ se dea Turcii cornăritul, îndată aũ amorțitũ și s'aũ mahnitũ, unil scărșnindũ în dinți aũ eșitũ din Spătărie; căutatu-le-aũ a'și plăti cornăritul de boi de negoțu.

Pe aceeași vreme, scos-aũ Nicolai Vodă *rupta* pe tótă țera, și pe mazili, orõnduise boierii mari pe la ținuturi. Și la Sucévă orõnduise pe Savin, Banũ mare, se socotescă *rupta* aceluĩ ținutũ într'unũ anũ, dându-se somă din Visterie la tóte ținuturile, fõră mazili, ce s'aũ aședatũ din Visterie o sémă. Éră o sémă cariĩ aũ poftitũ se-și cisluescă ei banii, și se se pue *rupta* lorũ cineși pe prilejũ, le-aũ datũ vole; ce Banul, neașteptândũ se-și plinescă slujba, mergẽdu'ĩ zapciĩ așa pentru tabla se trimițã la Visterie, cum pentru fruntea banilorũ ce se orõnduise la tóte ținuturile, aũ pribegitũ în țera Leșescă, luându'și și giupăneșă, și n'aũ mai venitũ în țerã până ce aũ năbușitũ Moskaliĩ în țerã, și elũ cu dẽnșil, precum se va pomeni mai pre-larg unde se va scrie de Domnia lui Dumitrașco Vodă.

Éră la luna lui Iunie, totũ într'acestașũ anũ, s'aũ mazilitũ și Vezirul Ali Pașă, luându'ĩ 1000 de pungĩ Împărăția, dupẽ ce s'aũ mazilitũ. Adevěratũ și lacomũ aũ fostũ aceluĩ Ali Pașă; éră în veziria lui, în care făcuse aprópe de 3 anĩ, mulți bani aũ adunatũ și puși în visteria împărătescã. Cu oștile trecute, și cu lăcomia deosebitã a Ispravnicilorũ mai nainte de dẽnsul la împărăție, la mare lipsã era visteria împărătescã; cã acestũ Ali Pașă, fiindũ Vizirũ, și vrẽndũ se între în voia Împěratului Sultan Ahmet. unde scia Pași avuți trimețea de'ĩ lua avuția și o puneã în visteria împărătescã. Stătut-aũ pre urma lui Ali Pașă Vizir Numam Pașă Kĩuprilãulũ, ce n'aũ făcutũ mai multũ de 2 luni în Vezirie; cu anevoe va fi Vezir dacã nu va fi lacomũ la bani; precum și acestũ Numam Pașă nemicã nu era datũ spre lăcomie, precum totũ nẽmulũ Kĩuprioloescilorũ.

Venisẽ unũ Agã împărătescũ aice în țerã, fiindũ încã Numam Pașă Vezir, la Nicolai Vodă, pentru birul din domnia lui Mihaĩ Vodă, anume Mastrap Mehmet Aga. Acolo la Țarigrad fiindũ mazil Mihaĩ Vodă, și stringẽdu'ũ de rãmãșița birului, aũ fostũ datũ sémã, dupẽ mărturia ce făcuse la mazilia sa cu Iusuf Aga, fiindũ încã ne eșitũ din Iași, Iordaki Vornicul, de aũ pusũ ántẽiũ la cale pre aceluĩ Iusuf Aga (se pricepea la acẽsta Iordaki Vornicul se bage pre alțiĩ în nevoie, și se fie numai elũ slobodũ), de făcusẽ mărturiĩ cu pecețile boierilorũ, cariĩ se tẽmplasẽ pe aceea vreme în Iași, anume Ion Buhuș Logofetul, Ciocãrlan Vornicul, Georgi Pãharnicul, Ruginã Slugeru, Sandul Crupenski Jicnicerũ, și póte fi fostũ și alțiĩ de le-aũ cerșutũ pecețile aceluĩ Iusuf Aga, venitũ cu Mazilia lui Mihaĩ Vodă, de la boierii, dicẽndũ cã va Împărăția se scie, cine a'ĩ rãmasũ din boierii în țerã și cine aũ pribegitũ. Și cu aceluĩ miđilocũ s'aũ fostũ amãgitũ boierii aceia de 'și-aũ datũ pecețile, de aũ mersũ

Într'alte mărturii, în mărturia birului. Nicl puteau boierii să nu'și dea pecețile, ce omu strașnicu fusese acelu Agă.

Venindū, dără, acelu Agă împărătescū, cum s'au pomenitū, strānsu-s'au boierimea și mazili de la țera, venindū poronca domnescă, și Lupul Costaki, ce au fostū Vornicū mare la Mihał Vodă, de țera de giosū, și Ión Pāladi Visternicul, și Bașotă ce fusese vel Vist. la Mihał Vodă, fiindū și Cadiul de Brăila față, de s'au doveditū cum birul s'au luatū din țera, care de nu 'l-au datū Mihał Vodă, să dea sēmă, că țera 'l-au datū; că alte rēmășițe ce lāsase Mihał Vodă în țera, de orōnduise pre la boierii să le ia ei, luāndū domnia Nicolai Vodă tōte din poronca lui s'au lāsātū de nu s'au strinsū, să se mai supere țera, fiindū acmu lipsitā și slābitā de-tot.

Nevoitu-s'au Nicolai Vodă să lipsescă și să se părăsescă pāriile (deprinse de la o vreme încōce asupra domnilorū dupē ce se maziliau), prin miđilōcele și trimiterea la Pōrtă boierilorū; care socotēlā a lui Nicolai Vodă, pentru nevoița să nu se pārescā domniū, nu socotimū să o hulēscā cine-va, ce mai multū să o laude.

Đicea Nicolai Vodă că nicl-unū folosū dintr'acele pārii nu aducū dupē sine țerei, ce mare scādere și stricāciune, și a ochiū luatā la împărăție țera, pomenindu-se de atāta somā de oanī strinsā și luatā din țera, și pe altā parte se plāngea țera de sērācie; și cu acele pārii nemicā alta fōrā cātū folosū altora, și rēsipa țerei, și celū mai mare rēu, ura bēșilorū boierii ai țerei despre acei Domni ce se pārescū de dēnșii; și la domnia sa Nicolai Vodă n'au trimisū pāra asupra lui Mihał Vodă.

Mazilit'au Nicolai Vodă pre Hatmanul Antiohie Joara, la luna lui Iunie, dintr'aceste pricinī: āntēiū, că-lū pricepusē fōrte slabū în slujba Hātmānescă; adoua, că vrēndū să facā cāutare slujitorilorū, din care să se trimiță o samā de salahorī pe poronca împărătescă, au poroncitū, cu cāte-va đile mai-nainte, să fie toți Siimenii Hātmānesci și cei Agesci de cāutare gata, și cineși cu capulū seū, ērā nu argații lorū să se afe la cāutare, să le poroncēscā Hatmanul să nu facā altū meșterșugū. Eșitaū dupē aceea la grajdurile domnesci la cāutare, fiindū toți boierii acole; început-au pre isvōde a'i striga pe numele seū să trecā la cāutare; ce în loculū unuia trecea altulū cu altū nume. De isnovā ilū chema pe acela ce trecea și'lū întreba: «cum te chiamă?» atuncea 'și spu-neau numele care nu era în isvodū, și mai mulți argați eșise la cāutare. A tria pricinā, cuscria lui cu Iordaki Ruset Vornicul, dāndu-și Antiohie Joara Hatmanul fata în nēmūl Kupārescilorū dupē Iordaki, ce fusese Agă la Mihał Vodă, feciorul lui Lascaraki din Țarigrad, și nepotū lui Iordaki Vornicul; și i se đisēse de o samā de boierii să nu facā acea cuscrie, pricepēndū peste voia lui Nicolai Vodă că s'ar face acea cuscrie. Ș'au trebuitū să pricepā și singurū, cānd au poftitū Hatmanul pe Nicolai Vodă să'i cunune fata și n'au priimitū; nu'i đisēse aevea Nicolai Vodă să nu facā acea cuscrie, ērā în sine nu priimia; căci vechiū neprieteșugū era cu Alecsandru bētrānul, tatāl lui Nicolai Vodă cu casa Cupārescilorū. Curēnd dupē ce s'au isprāvitū nunta, care s'au tēmplatū la lāsātul seculū de postul Sān-Pietrului, și în postū 'l-au mazilitū pre Antiohie din Hātmānie, trimițēndū pre Postelnicul celū mare, pe aceea vreme Du-

mitraki Ramadan, omu bună, din ómenii străini, și cucernicu cu toți boierii, fiindu in Spătărie cu alți boieri și Antiohie Hatmanul, i-aú șoptitú la urechi poronca lui Nicolai Vodă; și luându-y toiașul 'l-aú dusú in lăuntru. Érá pe Antiohie Hatmanul 'l-aú pusú la poprelă in Visterie, poroncindu-y și de o sé-mă de bani pentru ținutú, la care erau și alți boieri soție, și cei-alți își dicese partea lorú la Visterie; și atuncési aú poroncitú vátavulu de Aprođi, de aú luatú și pe Iordaki Ruset Vornicul de 'l-aú dusú la odașea lui; așijderea și pre nepotul séu Iordaki Aga, ginerele Hatmanulu Antiohie, de curénd fă-cutú, la odașea lui vel Cămărașú.

Érá pricina lui Iordaki Ruset Vornicul și a nepotulu séu era acea dată: venindú unú Agă de la Pórtă, stándú Vezirú Numan Pașă Chiupriuli—Oul, cum s'aú pomenitú mai sus, ei, socotindú (póte fi cu scire de unde-va) că schimbându-se Vezirul și in grabă venindú acelú Agă, nu cu altă ce cu mazilia lui Nicolai Vodă că vine, aú alergatú ómenii lui Iordaki Vornicul cu Iordaki Aga, de pe la gasdele séle, trimiși sé védă ce se va lucra la curte, și sé audă și fermanul ce va fi adusú acelú Agă; căci, Iordaki Aga, fiindú Țarigrădenú, scia Turcesce. Așa curénd se săturasé Iordaki Vornicul de Nicolai Vodă, neavéndú nici-o nevoie până atunci. Intrat-aú nisce feciori a Vorniculu Iordaki și in casa cea mare, unde intrasé acelú Agă, de s'aú adunatú cu Nicolai Vodă.

Până la acéstă vreme, cum amú pomenitú mai sus, fiindú Vornicul Iordaki o și nelipsindú din voróvele cu Nicolai Vodă, de se ingrijise boierii, dicénd: «Séracii de noi, iar aú incăputú Iordaki Vornicul și la acestu Domnú!» Ce, luéndú séma deamánuntul ómenii lui Nicolai Vodă cei de curte, cum indată se afla ii ómenii lu Iordaki Vornicul la curte cu acelú Agă, și cum așa cu in-drásnelă aú intratú și in casa cea mare, in carea boierii cei mari erau slobodii a intra și a ședea numai, aceste spuindú ómenii de curte lui Nicolae Vodă, a doa-și aú inchisú pe Iordaki. Și atunce, fiindú boierii la curte, după inchisórea Hatmanulu Antiohie in Visterie, și a Vorniculu Iordaki la odașea vátavulu de aprođi, și a nepotu-seú la odașea Cămărașulu celuí mare, nu cu puțină mirare aflându-se boierii; ce, vorbindu-se in desine, aú purcesú nezábavindú nimică, aú intratú in casa cea mare la Nicolai Vodă de s'aú rugatú de-o-dată pentru Hatmanul Antiohie; și, pe rugámintea boierilorú, aú poroncitú de 'l-aú sloboditú din Visterie la gasda sa, dicéndú numai sé caute dumnialuí banii ce s'aú orónduitú a ținutulu, sé'i istovéscă, precum a'ți istovitú și dumniavóstră.

A-patra-și aú poroncitú de aú sloboditú și pre Iordaki Aga, ginerele lui Antiohie Hatmanul, nepotul lui Iordaki Vornicul. Érá pe Iordaki Vornicul, trimițéndú pre Manolaki Hrisovergi Comisul, netémpléndu-se Armașul celú mare acea-dată la dvorba curței, 'l-aú mutatú la odașea lui Baș-Bulluk-baș de Siimeni de léfă. Érá Antiohie Jora Hatmanul, stándú o lună mazilú, după carea, aducéndu-lú la curte, și făcéndu'și incredințare de isnóvă, puindu'și mâna pe Evangelie de aú gíuratú lui Nicolai Vodă, cum fi va sluji cu dreptate, și nu se va uita la cuscria lui Iordaki Ruset Vornicul, atuncea i-aú datú toiașul, făcéndu-lú iară Hatman.

Érá după ce védură boierii cum pre Iordaki Vornicul 'l-aú mutatú de la odașea vátavulu de aprođi, la odașea lui Baș-Bullucbaș, nu cuteza nime sé gră-

éscă din boierii, pricepëndü acmu boierii că arü hi altă pricină a lui, de scirbă despre Nicolai Vodă. Nezăbovindü dupë aceea nimică zăbavă, vrëndü Nicolai Vodă së le aräte pricinile închisórei lui Iordaki Vornicul, chîemat'au boierii in casa cea mare, și acestü cuvëntü aü grăitü cãtrë boierii: «Intre voróvele ce aveamü cu Iordaki Vornicul, nici-odată de-bine de dumniávóstră nu grăia, vëdëndü-vë pre dumniávóstră de noi trași cu diregătoriile curții.» Și 'și aü rădicatü puțin șlicul din capü; «Martorü puü, qice, pre Dumneđeü, cum dumitale acelu felü de hulă își da; dumitale, așijderea, felü-de-felü de hulă (inșirändü pre câți eraü boierii chîamați la acea voróvă a lui Nicolai Vodă), de sta cu voróvele lui, Iordachi, së vë depărtezü pre dumniávóstră de lüngă mine.»

De aice se cunoscea scirba cea maînainte a lui Nicolai Vodă pre Sturza Vornicul și pre Catargiul Spătarul, eșindü maînainte din gura lui Iordaki Vornicul, de vreme că la voróvele lui Nicolai Vodă aflase meidénü și vreme a grăi rëu de boierii; eraü și alte pricinii închisórei lui Iordaki Vornicul aceste s'au cunoscutü, neprieteșugul vechiü casei Cupărescilorü, cu Alecsandru celü bêtrânü, tatăl lui Nicolai Vodă. Érá și nepotu-seü Iordaki Aga, ginerele lui Antiohie Hatmanul, multe rele aü spusü de unchü-seü, de Iordaki, lui Nicolai Vodă.

Doveditu-s'au și acésta asupra lui Iordaki Vornicul, cum, aü îndemnatü pre Turcii carvasaragii së mérgă la Pórtă së părăscă pre Nicolai Vodă, precum aü și făcutü, de 'l-aü și pâritü, că le arü face mare nedreptăți cu datornicii lorü, de nu va së lase së li se plinéscă datoriile.

Și acésta, precum îndemnă și aü îndemnatü de aü fugitü boierii din țeră, së se auđe la Pórtă, cum de rëul lui Nicolai Vodă fugü boierii (deprinsü obiceiü a lui Iordaki acesta); precum și in qilele lui Constantin Ducăi Vodă aü făcutü, de aü îndemnatü de aü fugitü câți-va boierii, uniü in țera Muntenéscă, alții in țera Unguréscă, cu cheltuiala lui, și elü sta in Iași, făcëndü-se că n'arü sci nimică. Precum unü boierü dintr'aciea aü mărturisitü, dupë ce s'au înturnatü din țeri, precum și Luca Logofëtul, dupë ce s'au întorsü din țera Leșéscă in țeră, së fie spusü singurü lui Nicolai Vodă, cum, din îndemnarea lui Iordaki së fi pribegitü in țera Leșéscă; și cãrțile lui, cum pe la Basarab Vodă, nepărăsite, și pen țera Leșéscă, precum s'au aflatü câteva cãrți; că dupë ce'lü închisesë, intr'aceeași qi trimisesë Nicolai Vodă ómenii sëi de casă de aü aflatü fõră veste câteva scrisorii in casa lui Iordaki Vornicul, cãrțile lui Mihaiü Vodă mazilul, și a frățane-seü lui Scarlataki, scriindü Scarlataki precum elü nu dórme, ce âmbli tare, pentru së se maziléscă Nicolai Vodă, și cum este bună nêdejde, că fõră zăbavă va lua Mihai Vodă domnia; și acele ce i-aü fostü scrisü lui Scarlataki, precum le-aü înțelesü Iordaki Vornicul aceste pricinii; nesocotindu-le Nicolai Vodă së le aräte pe-taină asupra lui Iordaki Vornicul, ce la ivéla tuturorü. Eșit-aü lucrurile asupra lui Iordaki de-odată in Spătãrie; érá pe-urmă in divanul celü micü cu pârá de la țeră asupra lui Iordaki Vornicul, fiindü și țera câtă se tẽmplase la divanü, de s'au cetitü asupra lui carte iscalitã de toți.

Scria in carte cu jalobă, cum, fiind Iordaki Vornicul strãinü cu frații lui, cu-vreme aü supusü tóte casele boieresci, și aü stinsü câteva case boieresci;

fiindă frații lui Capi-kihăi la Pórtă atâta vreme, și elü vreme îndelungată puternicü aice în țeră, învrăjbitorü de domni, de nu se mai satură de domni. De cunoscea pe vre-unü domnü că nu 'i imbla în tóte pe voia și plăcerea lui, cerca mijlóce de se mazilău domniä aciea, de alegea pre alții s'ï între în voia lui, și s'ï fie tótă puterea în mâna lui; și acele se făceau cu mare cheltuele țerei, și cu risipa tuturorü. Și pentru acésta atuncea aü pusü Nicolai Vodă de aü întreatü pre Mitropolitul Gedeon, care era față la divanü, dovedindu-se aceste asupra lui Iordaki Vornicul, ce dicea pravila; și mergendü la gazdă Mitropolitul, după ce s'aü rădicatü divanul, aü trimisü Mitropolitul scrisü cu slova lui dindosul cărții ce de pără asupra lui Iordaki Vornicul, cum pravila scrie: *dovedindu-se aceste asupra lui Iordaki Vornicul, mórtea!* Trimisü 'i-aü lui Iordaki Vornicul, unde era închisü, cartea aceea ce scria țera asupra lui, de aü vedüt'o și o aü cetit'o; întrebându'lü ce răspunde la aceste Iordaki Vornicul.

Atuncea Iordaki, de arü hi răspunsü cu bländețe, arü fi eșitü de la închisóre; ce, aü răspunsü improtivä, cu semeție, dicendü căsü minciunä acele tóte. Acestü răspunsü a lui Iordaki, după ce aü intratü la urechile lui Nicolai Vodă, semețe și förä socotélä cuvintele lui (fiindü la poprelä, dar slobodü), s'aü implutü de mânie (cu bländețele ca bumbacul se moloșezä și se imbländescü inimele Domnilorü); de sirgü chëmändü pre Baș-Buluc-baș, poronci s'ï tae limba. Érä afländu-se încă boierii la curte, neeșitü pre la gazdele séle, aü a lergatü la Domnü cu rugäminte de l'aü ertatü de acea slüțire, poroncindü s'ï lü lase. Érä Horopcénul, ce aü fostü căpitanü, trecendü pre la odae unde era închisü Iordaki Vornicul, póte fi fostü și beatü, striga: «S'ï ni'lü dea Vodă s'ï lü ucidemü cu petre pre Iordaki; saü vomü strica rätezile și'lü vomü ucide acolo în odae, că ne-aü mñncatü și ne-aü s'ëräcitü elü cu frații lui, și nu se mai satură de Domni. Aceste cuvinte a Horopcénului, dintr'alții ce le auđise și i le-aü spusü lui Nicolai Vodă, îndatä aü poroncitü de'lü pusë la închisóre pre Horopcénul, și pre alții ce fusesë cu dñnsul; și era s'ï petrecä mare pedépsä Horopcénul. Aicea äncä se vede și se cunósce negraba spre pedépsä a lui Nicolai Vodă, nice spre v'ersare de sânge, macar cu pricinä arätate. Și acmu și boierii staü s'ï nu ésä cu ñile Iordaki Vornicul; Nicolai Vodă nu primä, dicendü: nu voü s'ï m'impläntü mânele în spurcatü sângele lui; și socotindü dintr'acele cuvinte a Horopcénului s'ï nu se facä vre-o nävalä asupra lui Iordaki s'ï lü omóre țera, aü poroncitü de 'l-aü mutatü inläuntru în curte, la odae, subt scări, despre casele Dómnei, și acolo aü fostü închisü până la mazilia lui Nicolai Vodă.

Érä și acésta ni s'aü pärutü cu cale a fi s'ï pomenimü aice: După ce se vedü Iordaki Vornicul în urgia lui Nicolai Vodă, avendü grije s'ï nu 'i cerce casa, o scatulcă ce avea cu odórele séle le-aü trimisü prin tainä la unü Mitropolitü ce fusesë de Ohrida, în Iași, Grigorie, socotindü că, fiindü chipü duhovnicescü, nu o va vedü acea scatulcă. Ce, frumósä tainä! Cä Mitropolitul acela, luändü acea scatulcă cu odórele lui Iordaki Vornicul, o dusë la Nicolai Vodă; spunindü că 'i a lui Iordaki Vornicul, trimisä la dñnsul s'ï o ascundä.

Érä Nicolai Vodă, deschidendü acea scatulcă, în carea aü aflatü și isvodü de câte odóre suntü, și care de câtü prețü, atuncea aü trimisü acelü isvodü

la Iordaki unde era închisă, de i l-au arătată, și l-au întrebată a cui suntă acele odore ce scriu in isvodă; au răspuns Iordaki că s'ă tôte a lui, era nu le scie unde le-au fostă trimisă giupănésa lui se le amistuésă. Și atuncea i le-au trimisă tôte neatinse; ce, Iordaki Vornicul, fiindă la închisore, s'au aflată la densus isvode cu pecetea lui Mihai Vodă, cum că au luată din țără 15,000 ug. Pentru aceea i s'au poroncitu de au dată 12 pungă de bani, in banii birului; insă, și până a nu încăpea la închisore au dată o sumă de bani imprumută, care și aciea s'au socotită tôte de au mersă in nevoile țerei, cu alte imprumute ce s'au fostă dată, precum au arătată tótă séma sea Nicolai Vodă, la a-doa domnie a sea, de care se va pomeni la rândul seă.

Templatu-s'au de a peritū și unū Buliuk-baş. anume Paraschivū, dintr'acéstă pricină. Eșisē la preāmbulare Nicolai Vodă, spre Copoū, și, la intorsul lui de la preāmbulare, îi eșisē inainte vr'o 100 de Siimeni cu beldii, că așa āmbლაუ pen țergū atuncē, de rēul Leșilorū, de strigaū pentru ruptele ce eșisē și pre Siimeni Hātmanesci; insē, pe-ușorū, la greul țerei, se pusesē și Siimeni Hātmanesci, și cei Agesci. Se ingrijisē Nicolai Vodă, vedēndū atāta slujitori cu beldii, care arū fi pututū mai cu cale se fie mersū fōră bețe inainte Domnului; și pre-lungă acéstă, se ințelesesē cum acela Parashivū, ce era Baș-buliuk-baş pe Siimeni Hātmanesci, era se rădices slujitorii asupra boierilorū. Aceste pricină asupra lui Parashivū fiindū și sfātuindu-se cu câți boieri, s'au aflatū, au poroncitu de i-au tăiatū capul, din glosū de grajdūurile Domnesci.

Pe aceeași vrēme trecēndū salahoriū din țera Muntenescă, se mērgă la Vozia, pe la Galați, din ce pricină alta arū fi, nu s'au sciută, că imbātāndu-se in Galați Munteni, au aprinsū țergul de au arsū, și au jecuitū câte-va case in Galați. Veniaū bietii ōmenii cei arși și jăcuiți, aice la Nicolai Vodă, cu jalobă asupra ōmenilorū Muntenesci; ce se facă alta Nicolai Vodă, nevrēndū se va-tāme pe Constantin Bāsārab Vodă, scria la densus, și de acolo iar scrisori pe scrisori veniaū.

Trimisesē cārțile sele pe la margine de slobodii, de curiaū ōmenii in țără de preste Nistru, și din țera Muntenescă, și de preste Dunāre din țera Turcescă; și sfātuiaū boierii se-i mute acei ōmenii de la margine mai inlāuntru țerei, pentru se nu pōtă lesne a trece iar preste Nistru. La aceste rēspundeā Nicolai Vodă, că nu ține pe omū locul, ce mila.

Poroncisesē pe la giudețe la țără, pe la Pārcālabi, se nu inchiđă ōmenii pentru fie-ce vină; ce, care arū fi mai grele giudecāții, se'i orōnduésă la Iași la divan, cu sorocū de la Pārcālabi,

Dupē mōrtea lui Hie Cantacuzino Visternicul, stātuse Visternicū mare Georgiță Apostol Pāhārnicul, pre carele ilū avea Nicolai Vodă aprōpe; ce, elū, nēsīmțindu-se de séma Visteriei, că i-arū lua'o așa curēndū, nu'și lua séma cu diecir de Visterie. Eță de o-dată poruncă la Visternicul se'și caute séma Visteriei; poroncit-āū din boieri lui Iōn Buhuș, fiindū vel Logofētū, și lui Iōn Pāladi, ce fusesē Visternicū mare la Mihai Vodă. Stātut-āū acei boieri câte-va zile in Visterie, luāndū séma lui Georgiță Visternicul, fiindū isvodele din lāuntru scōse, se potrivésă cu isvodele din Visterie; că avea Nicolai Vodă tôte orōnduēlele câte se strāngeāū din țără, așa pre țeranii cum și pre mazili, isvode

Grecesci, pe s \acute{e} ma lui Sculi c \acute{a} m \acute{a} ra \acute{s} ul din nuntru. Aflatu-l' \acute{a} u acei boier \acute{i} pe Georgi \acute{t} ă vel Visternic \acute{u} dator \acute{u} Visteriei cu c \acute{a} te-va. pungi de ban \acute{i} ; \acute{s} i atunci, dup \acute{e} s \acute{e} ma \acute{s} i socot \acute{e} la acelor \acute{u} doi boier \acute{i} , sc \acute{a} rbindu-se Nicolai Vod \acute{a} pe Georgie vel Visternic \acute{u} , 'l- \acute{a} u aruncat \acute{u} la Si \acute{s} meni \acute{l} , la lefe, de 'l- \acute{a} u inchis \acute{u} la od \acute{a} ile s \acute{e} le, (Puind \acute{u} Visternic \acute{u} Mare pe Gligorie Jora). Ținu \acute{t} u-l' \acute{a} u Si \acute{s} meni \acute{l} la od \acute{a} ile s \acute{e} le inchis \acute{u} pentru lefele s \acute{e} le; \acute{a} u dat \acute{u} de-nevoe, v \acute{e} d \acute{e} ndu-se de nisce \acute{o} meni, peste poronc \acute{a} , pedepsit \acute{u} . O s \acute{e} m \acute{a} de ban \acute{i} \acute{a} u dat \acute{u} pe la st \acute{e} guri Si \acute{s} menesc \acute{i} , la cari \acute{l} era or \acute{o} nduit \acute{u} ; \acute{s} i atunci 'l- \acute{a} u slobo \acute{d} it \acute{u} Si \acute{s} meni \acute{l} , c \acute{a} nd \acute{a} u nemerit \acute{u} mazli \acute{a} a lui Nicolai Vod \acute{a} .

F \acute{a} cus \acute{e} Nicolai Vod \acute{a} in domnia sa o socot \acute{e} l \acute{a} , care ni se pare c \acute{a} nu o va huli nime pe-urm \acute{a} , pentru hot \acute{a} rele t \acute{e} rgurilor domnesc \acute{i} , de la o vreme de deprins \acute{e} se Domni \acute{l} cei mai de-cur \acute{e} nd \acute{u} a da, \acute{s} i a boier \acute{i} \acute{s} i a altora, a \acute{s} a c \acute{a} t \acute{u} n' \acute{a} u r \acute{e} mas \acute{u} loc \acute{u} deosebit \acute{u} pentru hrana \acute{s} i agonisita, pe d \acute{a} nsul, t \acute{e} rgurilor. H \acute{a} r \acute{a} zit- \acute{a} u locuri Domni \acute{l} cei vech \acute{i} , a boier \acute{i} , a slujitor \acute{i} , pentru slujba \acute{s} i credin \acute{t} a spre st \acute{a} p \acute{a} u \acute{l} ; \acute{e} r \acute{a} nu a \acute{s} a apr \acute{o} pe, de ora \acute{s} e: c \acute{a} t \acute{u} s \acute{e} n' \acute{a} lb \acute{a} t \acute{e} rgurile deosebit \acute{u} hot \acute{a} rele s \acute{e} le nesupuse zec \acute{u} ielilor \acute{u} a boier \acute{i} \acute{s} i a c \acute{a} lug \acute{e} r \acute{i} , precum se cunosc \acute{u} b \acute{e} tr \acute{i} nele urice, \acute{s} i ispis \acute{o} cele a b \acute{e} tr \acute{i} nilor \acute{u} Domn \acute{l} cu ce \acute{a} u miluit \acute{u} pre al \acute{t} ii. \acute{E} r \acute{a} hot \acute{a} rele trebuit \acute{o} re t \acute{e} rgurilor nu le- \acute{a} u clintit \acute{u} ; ce, de \acute{a} u dat \acute{u} din locurile t \acute{e} rgurilor, ce prisos \acute{a} t \acute{e} rgurilor da, \acute{e} r \acute{a} ce era trebuit \acute{o} re t \acute{e} rgurilor le- \acute{a} u l \acute{a} sat \acute{u} neclintite; nu cum sta \acute{u} acmu, de n' \acute{a} u t \acute{e} rgurile und \acute{e} s \acute{e} se hr \acute{a} n \acute{e} sc \acute{a} , f \acute{o} r \acute{a} dec \acute{u} el \acute{a} de pre al \acute{t} ii. Aceste, socotindu-le Nicolai Vod \acute{a} , nu \acute{d} icea nemic \acute{a} de daniile cele vech \acute{i} (a vechilor \acute{u} Domn \acute{l} celor \acute{u} b \acute{e} tr \acute{i} n \acute{i}), ce, de daniile cestor \acute{u} de-cur \acute{e} nd domn \acute{i} ; ins \acute{e} , \acute{a} nt \acute{e} iu \acute{a} u spus \acute{u} \acute{s} i boierilor \acute{u} se \acute{l} socot \acute{e} la sa. Pus' \acute{a} u de \acute{a} u f \acute{a} c \acute{u} t \acute{u} c \acute{a} r \acute{t} ii s \acute{e} se strice daniile cele ce s' \acute{a} u f \acute{a} c \acute{u} t \acute{u} de Domni \acute{l} mai de-cur \acute{e} nd, cu imput \acute{i} narea locurilor t \acute{e} rgurilor domnesc \acute{i} ; c \acute{a} venise jalobele de la c \acute{a} ti-va t \acute{e} rgove \acute{t} i a c \acute{a} teva t \acute{e} rguri, cum, n' \acute{a} u unde se hr \acute{a} ni. Ce, pe-urm \acute{a} , mai-nainte de ce le-ar \acute{u} trimite pin t \acute{e} r \acute{a} s \acute{e} le sune, pricep \acute{e} nd \acute{u} acmu b \acute{e} natur \acute{i} despre o s \acute{e} m \acute{a} de boier \acute{i} , c \acute{a} ror \acute{a} li se \acute{d} idese daniile, \acute{s} i miluirile acelor \acute{u} Domn \acute{l} trecu \acute{t} i, socotind \acute{u} s \acute{e} nu' \acute{l} m \acute{a} hn \acute{e} sc \acute{a} , \acute{a} u p \acute{a} r \acute{a} sit \acute{u} , de \acute{a} u poroncit \acute{u} s \acute{e} nu se mai iveasc \acute{a} acele c \acute{a} r \acute{t} ii.

Luase Nicolai Vod \acute{a} de la Iordaki Ruset Vornicul satul \acute{S} keea, t \acute{e} rg \acute{u} , nu loc \acute{u} de a t \acute{e} rgului, \acute{s} i Dr \acute{a} g \acute{s} anul, care 'l- \acute{a} u fost \acute{u} dat \acute{u} \acute{a} nt \acute{e} iu Ili \acute{a} \acute{s} Vod \acute{a} Alecsandru, lui Ursa \acute{l} i Visternicul, c \acute{a} nd 'l- \acute{a} u cununat \acute{u} ; pe-urm \acute{a} , de Constantin Vod \acute{a} Cantemir, dat \acute{u} lui Iordaki Ruset Vornicul; ce, aceste pe-urm \acute{a} iar \acute{a} și le- \acute{a} u dat \acute{u} Nicolai Vod \acute{a} , trimi \acute{t} indu' \acute{l} \acute{s} i scrisorile ce avus \acute{e} se \acute{d} e la Constantin Cantemir Vod \acute{a} de i le- \acute{a} u dat \acute{u} lui Iordaki Vornicul.

Dup \acute{e} inchis \acute{o} rea lui Iordaki, pribegit- \acute{a} u Lupul Costachi Vornicul, cu nepotul se \acute{u} Constantin Comisul, ginerele lui Iordaki Vornicul, \acute{s} i cu Catargiul Spatarul, in t \acute{e} r \acute{a} Ungur \acute{e} sc \acute{a} , mai mult \acute{u} pentru inchis \acute{o} rea lui Iordaki Vornicul. \acute{E} r \acute{a} Manolachi Vornicul, fratele lui Iordaki Vornicul, mai-nainte trecuse in t \acute{e} r \acute{a} Ungur \acute{e} sc \acute{a} , p \acute{a} n \acute{a} a nu se inchide Iordaki; leg \acute{a} nd \acute{u} pe un \acute{u} Cihodar \acute{u} a lui Nicolai Vod \acute{a} , \acute{a} u pribegit \acute{u} la Bra \acute{s} ov \acute{u} . \acute{S} i ac \acute{e} st \acute{a} leg \acute{a} tur \acute{a} a omul \acute{n} i se \acute{u} , de Manolachi Vornicul, \acute{a} u mai adaos \acute{u} sc \acute{a} rba pe Iordaki Vornicul.

\acute{E} r \acute{a} la vel \acute{e} tul 7219, de cu t \acute{o} mn \acute{a} , trecut- \acute{a} u Cuc \acute{i} uc Imbrohorul imp \acute{e} r \acute{a} tesc \acute{u} la Crim, la Devlet Gere \acute{l} Hanul, de 'l- \acute{a} u ch \acute{l} amat \acute{u} la Țarigrad. St \acute{a} tuse acmu

Vezir, după Numan Paşa Kıyprıoğlu, Mehmet Paşa Baltacı, cu a- doua Vezirie; de au statut la sfat: din care s'au stricat pacea cu Moscaili, indemnand Craiul Svedesc, aflandu-se totu in Tighinea; de care se va pomeni la rondul se.

Era Nicolai Vodă, intelegendu de Hanul ca au trecut la Porta, si ca s'au schimbat si Vezirul, sciindu pe Hanul neprietenu inca tātane-se, si simtindu si de iernatecul aice in țera a Leșiloru lui Haliçki, cu cheltuēla țerei, si singuru își pohtia mazilie, vedendu si țera slăbită. Aștepta din di in di, se'i sosescă mazilie; precum s'au si tēplatū; că, nezăbovindu vreme, fiindu încă Hanul la Porta, la luna lui Noemvrie in 23 zile, i-au sositū mazilie, după ce au domnitū unū anū. Era intr'o gloi la divanū, Nicolai Vodă, si acolo gludecându două rōnduri de omeni, vedurā boierii, cari se tēplase la divanū, cum au benitū unū Copil din casă de au spusū Postelniculu celū mare cum au intratū doi Turci dreptū la odae unde este închisū Iordaki Vornicul, de au sfărāmatū rātezele, si au intratū in lāuntru la Iordaki. Aceste spuindu-le acelu copilū din casă Postelniculu in taină, si Postelnicul celū mare au șoptitū lui Nicolai Vodă, indatā s'au sculatū de la divanū, insē nemică schimbatū din față; era boierii, cari se tēplase la divanū, indatā au priceputū mazilia domniei, si o sēmă au eșitū pe pōrta despre sfântul Nicolai, că cele-alte porți acum erau închise. Decī, adoa-ți, stringēdu-se boierii la curte, au aflatū Caımacamī puși de la Domnul nou, Dumitrașco Cantemir Vodă, pre Iordaki Vornicul, pre Antiohi Jora Hatmanul, Dabija Paharnicul. Insē, nu așa veselū Iordaki de domnia lui Dumitrașco Vodă, căci nu'i era pe voie nici aceea domnie, numai căci s'au vedutū slobodū de la închisōre; si atuncea si Gheorghitā Visternicul, au eșitū de la închisōre, de la odae Siimenilorū. Si dintr'acei doi Turci ce scosese pre Iordaki de la închisōre, era unul slugă lui Antioh Vodă, învālitū turcesce, anume Saracea, pre carele apoi l'au făcutū Dumitrașco Vodă Agă. Intr'acea di sosise si Iusuf Aga cu mazilie.

Era fermaul celū de mazilie, fiindu'i acelu Agă prietenū, nu s'au cetitū in ivēla tuturorū; ce, l'au datū lui Nicolai Vodă de l'au vedutū, si l'au cetitū singuru, de nime auditū. Era Dabija Paharnicul, indemnatū de Vornicul Iordaki, au mersū la odae Camārașulu celū mare, se ia banī ce va găsi de a lui Nicolai Vodă. Dat-au veste lui Nicolai Vodă pecum Dabija Paharnicul au mersū se cerce pentru banī la cămarā; degrabā, infocatū de mānie, luāndū buzduganul, si purcesese singuru se mērgā la cămarā; ce, oprindu-lū Postelnicul celū mare, Dumitraki Ramadan, arātāndu'i, că nu i se cade singuru se mērgā, au mersū Postelnicul celū mare la cel-alți Caımacamī; si așa, s'au intorsū Dabija Paharnicul din calea sa.

Era Nicolai Vodă, gātindu-se spre calea Țarigradulu, au purcesū Noemvrie in 26 de zile; si, mainainte de purcesū, gālcevitu-s'au Iordaki Vornicul cu Nicolai Vodă inaintea Agāi; care lucru nu'i va lāuda nime, a supēra pre Domnū la mazilie. Petrecutu-l'au boierii cari s'au tēplatū aice cu slujitorii, si Șvedii, si Căzaci cari se aflau aice in orașu pe aceea vreme; numai Iordaki Vornicul, vrēndū se'lū petrēcā si elū, si acum se suisē in leftica lui, căci era slabū de picōre, nu l'au petrecutū, oprindu-lū unū Turcū, trimisū de acelu Iusuf

Aga, dicându'i s'e'și m'ergă la gazdă'i; și aice se veđu că Nicolai Vodă nice petrecerea lui n'aũ vrutũ s'e primescă.

La luatul đioa bură de la boierii ce l'aũ petrecutũ, aũ đisũ g'jurându-se, cum n'aũ avutũ g'ndũ reũ, nice spre boierii nice spre ț'eră; ẽră cine i-aũ greșitũ s'e fie toți ertăț'i.

Buhuș Logofetul era inchisũ in Visterie de Iusuf Aga, pentru acestă pricină: Venise acestũ Agă nainte și cu mazilia lui Mihai Vodă; și atuncea, la aceea mazilie, aflându-se Buhuș cu alți boierii aice in orașũ, cu îndemnarea lui Mihai Vodă, acmu mazil, aũ fostũ făcutũ mărturie acelũ Agă, cu pecețile boierilorũ acelora ce se t'emplase pre acea vreme, între cari și Buhuș Logofetul era, cum, birul ce era s'e'lũ dea Mihai Vodă la Imp'ărăție aũ remasũ asupra ț'erei. Care, pe urmă, venindũ Nicolai Vodă Domnũ, aũ cercatũ cu cadil, și nu se aflas'e asupra ț'erei; ce, acelũ Iusuf Aga, vr'ndũ s'e'și indrepteze acele mărturii cã s'aũ făcutũ drepte, de aũ r'emasũ ț'era datore cu acelũ birũ din đilele lui Mihai Vodă, și Buhuș Logofetul pricinđũ, cum ei n'aũ mărturisitũ atuncea nice sciũ nimicã; ẽră de le suntũ pecețile, atuncea aũ strinsũ peceți cu poronca lui, pomenindũ cã facũ alte mărturii, s'e se scie cine din boierii aũ r'emasũ nepribegitũ in ț'era Leșescă, și cine suntũ r'emași neduși din ț'eră; ẽră de altele nu scie s'e fie mărturisitũ; ẽră pecețile lorũ de le-aũ luatũ, cine scie la ce felũ de mărturii le-aũ pusũ. Și așa, m'aniindu-se Aga, aũ poroncitũ de aũ inchisũ pe Ión Buhuș Logofetul, vr'ndũ s'e-lũ ia cu d'ensul s'e-lũ ducă la Pórtă (Ce, p'ote fi și pentru s'e-i mai ia câte-ceva, dup'e l'acomia lorũ). Fugit-aũ Buhuș Logofetul din Visteriã cu o đ'i mai-nainte de ce era s'e purc'egă acelũ Agă, cu mazilia lui Nicolai Vodă, nóptea, la Miroslava ascunsũ, p'ână aũ purcesũ acelũ Iusuf Agă și s'aũ dep'artatũ, de aũ eșitũ iarăși la gasda sea Buhuș Logofetul.

Dup'e ce aũ purcesũ Nicolai Vodă din Iași cu mazilie spre Țarigrad, de la Piscu s'aũ pornitũ ag'rlicul inainte la Galați; și acolo la Piscu i-aũ eșitũ inainte cãți-va ómeni slobodienii, pre cari i-aũ fostũ adusũ cu cãrțile s'ele dintr'alte ț'eri, in ț'eră, fiindũ in odihnă pe cãrțile de tocmelă ce li s'aũ fostũ datũ, de aũ gr'aitũ inaintea lui Iusuf Agă, care ducea pe Nicolai Vodă la Pórtă, dic'ndũ cã mare strimbătãți aũ făcutũ Imp'ărăția de aũ mazilitũ pe Nicolai Vodă, care aũ făcutũ ț'eră. — «Era unũ Domnũ de se ț'inea de cuv'ntũ; ne-aũ adusũ cu cãrțile s'ele; ne-amũ aș'edatũ in ț'eră; acmu, ne vorũ r'esipi alții». Aceste acmu fiindũ sositũ și Dumitrașco Cantemir cu Domnie la Galați, inț'eleğ'ndũ acmu ag'rliculũ lui Nicolai Vodă, cã Iordaki Aga sosis'e la Galați, aũ pusũ de aũ poroncitũ acelui Agă ce era Ispravnicũ pe ag'rlicul lui Nicolai Vodă, s'e trecă mai ingrabă in ceea parte, s'e nu'lũ apuce đioa in Galați; ẽră Nicolai Vodă aũ intratũ cu toți ómenii sei ce aũ avutũ in Galați, de aũ ș'edutũ oturacũ dou'e đ'ile.

Mers-aũ la Dumitrașco Vodă de s'aũ impreunatũ, de aũ vorovitũ cãt-va am'endoi Domnii, și mai multũ pentru aceste, cã, trimiț'ndũ Nicolai Vodă nisce tescherele și fermanuri Imp'ărătesci, și polițe, mai-nainte, la Țarigrad, și fiindũ unele și pentru s'ema birului ț'erei, pre cale duc'ndũ-se ómenii lui Nicolai Vodă, le-aũ tilnitũ Dumitrașco Vodă și le-aũ luatũ la sine. Pentru acele ilũ pof'tia Nicolai Vodă pe Dumitrașco Vodă s'e i le dea; ci, aũ r'espunsũ Dumitrașco

Vodă cum nu'să la dânsul, nice suntă indemână. Érá trecëndü Nicolai Vodă de ceea parte Dunărea, aă rēpeđitü de isnóvã la Paša de Tighinea, de i-aă trimisü alte tescherele, de aă incheiatü birul datü din domnia sea la Visteria împērătéscă. İi scrisése și priteniı de la Pórtã, precum sē nu'și facã inimã rea Nicolai Vodă de mazilie; căci, așa acéstã-datã aă impinsü vremile; érá fórá zãbavã va fi iar Domnũ; precum aă și poroncitü la o sémã de boierı, sē scie că nu va zãbovi unũ anũ, și va eși Domnũ. Ac-lũ Agã Iusuf, ce venise cu mađilia lui Nicolai Vodă, İi era prietenũ, precum s'aă vēđutü și cu fermanul celü de mazilie, de i'l-aă datü de și'l-aă cetitü singurũ, neađitü de nime, cum s'aă đisü și mai sus.

Acesta Nicolai Alecsandru Vodă era la statü de miđilocũ; era cinsteșü omũ; și in filosofı, și in istoriı, și intr'altele ce se cade a sci unũ Domnũ, era deplinũ invētatü; scia și câte-va limbi, precum amũ arētatü și mai sus; și, omũ Dumneđeescũ, pãzla tare biserica; la mãncare și la bēturã fórtē puđinũ; spre sfintele biserici și mōnãstiri scãpate milostenie făcea; spre sēraci și spre vēduve cu milã era. Dérã era grabnicũ la mãnie, și mai alesü asupra acelora ce'ı cunoscea că mãncãu banı Visteriei, și spre cei ce făceãu strimbãtãři, și supãrãři sēracilorũ, și spre cariı eraũ neascultãtori la poronci; era fórá pregedũ, și cu priveghere la trebile ce eraũ a țerei, gata și cu nevoie a plini poroncile împērătesci. Măcar că nu era rēsipitorũ, dérã încãși spre cei ce slujiaũ cu osãrdie era darnicũ; că, cunoscëndü acele ce suntă de folosü țerei, din multe pricinı impededũ-se nu potü sē se facã, și vēđendü pre unı din boierı că nu eraũ multēmiři, đicea acestea: «Nu odatã se sémãnã și se sēcerã, și nu odatã se altuesce pomul, și se culege dintr'ãnsul rodul; așa și noi, tótã avereã nóstrã o amũ cheltuitü in trebile țerei, și avemũ răbdare. Trebuie și dumnevóstrã sē rugãři pe Dumneđu sē trãimũ și noi in domnie, și pe urmã veři cunosce dumnıavóstrã și plata ostenelelorũ vóstre, și intemeerea caselorũ dumlorvóstre.» Și in domnia lui nicı unũ obiceiũ noũ nu s'aă istovitü: rădicat-aă, dérã, și darea depre popușoi, și aă legatü sē nu mai fie, care s'aă fostü scornitü la alți domni de-mãinainte-vreme.

İnsē, nice acésta uitãrei nu vomũ da: cum aă sositü Nicolai Vodă la Galaři, venindü la domnie, și făcëndü divan, care jeluindu-se cei sēraci pre boierı pentru strimbãtãři ce avea pentru dãnșıı, pentru care vēđendü Nicolai Vodă nedreptatea, n'aă făřãritü nimãruı; ce, pre mulți i-aă certatü din Galaři până la Iași, pre unde aă făcutü pre la conace divanurı, pre obiceiũ. Și in tērgũ in Bãrlad fiindü strınși toți boierı cei mari și micı, și maziliı, și tótã țera de gıosũ, și fiindü temnița Bãrladului plinã de ómeni, pentru datoriele Turcilorũ, din đilele lui Mihaı Vodă, indatã aă poroncitü de i-aă slobođitü pre toți; ce, veniaũ Turciı de arētaũ cãrți de gıudecãři de la boierı; pre cariı intrebãndu-ı Nicolai Vodă, rēspondēdu-le: aceste gıudecãři faceři dumnévóstrã sēracilorũ? Ce, boierı așa aă datü sémã, cum le-aă scrisü cãrțile lui Mihaı Vodă, așa aă gıudecatü. Dupē care, fiindü ei strınși toți de față la divanũ, le-aă rēsponsü: «In đilele mele sē cãutaři la dreptate, ca sē nu điceři pe urmã că nu v'amũ datü dumlorvóstre a ințēlege.» Pre-lungã aceste, cariı nu vreaũ din cei neințēlegãtori sē vie de față la divanũ, dupē jaloba omului, indatã trimi-

tea de'î aduceau ômenî domnesci cu cîubote, fôră voia lorû. Ce, vîclîndu di-
vanurî straşnice, se invitasê ômenîi cei cu strimbătăîi asupraîi, de apucau unul
pre altul, strigândû: «*haide la divanû!*» Decî, cei vinovaîi, şi mai virtosu cei
ce'su mîncătorî din slujbe, vîdut'amû acolea pre-locû, şi din cei mai de frun-
te, şi din boierî, şi din cei mai de gîosu, scotea bani din buzunarû de se îm-
păcau, numai la divanû sê nu mîrgă. Carea apoi şi la Iaşi, in tótă domnia a-
cêsta, mulţi se împăcau afară din divanû, ferindu-se de faţa Domnului sê nu
cadă la ruşine. Şi erau veseli toţi pămîntenîi, mulţămîndu lui Dumnezeu că
ne-au trimisû Domnû bunû şi milostivû, că era linisce mare şi pentru dări şi
de cai de-olacû; nime bou omului, sêu carul, sau pânea sê ia cu sila la jic-
niţă, cum luaû la alţi Domni, br. Sta tîrgul Făinei ezitî de pâne din tôte
părţile; eftinătate şi bilşugû in tôte bucatele. Numai mîncătorîi aveaû voie
rea, că nu puteau mîncă ca in zilele de-nainte altorû Domni; ce in puşina
vreme au fostû acea bucurie bieşilorû pămîntenilorû Moldovenî, că s'au ma-
zilitû Nicolai Vodă, dupê ce au domnitû unû anû, precum s'au pomenitû mai
sus. Şi pre urma lui au venitû la domnie Dumitraşco Vodă, feciorul lui Cante-
mir Vodă, celû mai micû, de au făcutû in ţeră mari zorbale.

De domnia lui Dumitraşco Vodă Cantemir, velêtû 7219.

Domnia lui Dumitraşco Vodă intr'acestaşu chipû au fostû: Fiindû elû omû.
isteşu, sciindû şi carte Turcêscă bine, se vestise acmu in totû Ţarigradul pu-
mele lui de'lû chîemaû Agîi la ospetele lorû cele Turcesci, pentru prieteşugû
ce avea cu dânşii. Alţiî dicû, sciindî bine in tamburû, îlû chîemaû Agîi la o-
speşe pentru dicăturî. Şi ales, au fostû legatû mare prieteşugû cu unû Daul
Ismail Aga, care, fiindû Kapi-Kihae Hanului la Pörtă, decî, chîemându-se Ha-
nul Devlet Gerei, precum s'au pomenitû şi mai sus, prin Cucuk Imbrohorul
impêrătêscû, la Pörtă, şi acmu Hanul avêndû a ochiû pre Nicolai Vodă, afla-
t'au vreme acelû Daul Ismail Aga, prin mişlocul Hanului, fiindû'î Kapi-Kihae,
de au scosû domnia ţerei lui Dumitraşco Vodă, sciindû Turciî şi credinţa tă-
tăne-seu, lui Cantemir Vodă bêtânul, şi fiindû acmu şi pacea stricată între
impêrăşia Turcului cu Moscalîi. Decî, dupê ce a'î luatû Dumitraşco Vodă dom-
nia, nemică zăbavă n'au făcutû, ce, de sîrgû a'î purcesû din Ţarigrad spre
Moldova, in cai de menzil, impreună cu Skimni Aga, fôră tuşurî, fôră sangécû,
fôră tabulhanaoa impêrătêscă; şi pre-urmă, târdiû, i s'au trimisû de la Impê-
răşie tuşurile. Şi au sositû Dumitraşco Vodă la Iaşi, in scaunû, in luna lui
Decemvrie 10 zile. Inse, dacă s'au apropiatû de oraşû, i-au eşitû boierîi ţerei
şi cu slujitorî, şi cu tabulhanaoa ţerei de i-au făcutû alai, dupê obiceiû; ce,
in-loc-de-ôre-care semnû, venîa înaintea lui unû turcû cu o ghigă lungă de
lemnû, fiindû amănă; şi aşa intrândû in oraşû, au mersû la biserica lui sfân-
tul Nicolai, unde i-au cetitû molifta de domnie Kir Ghedeon Mitropolitul ţe-
rei, şi de-acolo, mergêndû la curşile domnesci, s'au cetitû fermanul impêră-

tescū, și, după obiceiū, i-aū sărutatū boierii mână și póla, ca unū Domnū tēnērū, in divanul celū mare.

Dupē aceste tóte, și Dumitrașco Vodă aū făcutū voróvā singurū la toți de obscite, că era slovednicū la aceste, đicēndū sē fie unii către alții intru dragoste, pofindū pre cei bătrāni ca pre nisce părinți, pre cei de vērsta sa ca pre nisce frați, pre cei mai tineri ca pre nisce fi, arătāndū ce arū fi folosul unirei boieresci; și după aceea aū îmbrăcatū pe Caïmacamī cu căftane, mulțāmindu-le de slujbā. Peste trii đile aū boieritū și pre boierii cei mari; érá Decemvrie in 23 đile aū sositū la Iași și Dómna lui Dumitrașco Vodă, anume Casandra.

Aice in Iași, acmu venise vr'o 3000 și mai bine de Leși a lui Halički; eraū amestecați și Lipcani, și Tātari, și Cāzaci; asupra cărorā era mai mare Gruzinski, Staroste Ravski. Ernaticul lorū era din țérā orōnduitū, care aū luatū boierii, cu poronca lui Dumitrașco Vodă, punđi de banđ de la neđuțitorii Turci de le-aū datū Leșilorū pentru iernaticū; ce iernāndū Leșii in Iași, multe rēutāți aū făcutū ómenilorū; ce bātāi și morți, la beția lorū, cum lii obiceiul Leșilorū, care nu le putemū lungi cu scrisóre.

Érá când aū fostū in luna lui Fevruarie, đi āntētū, din poroncā ce aū avutū, aū purcesū toți Leșii din Iași la óste, și ca sē se împreune cu Tātarii la Nistru, la ținutul Sorocel, și cu stēpanul lorū, cu Halički; ce, atāta aū fostū de gerū, vr'o patru đile, câtū, pānā la Soroca, mulți Leși și Cāzaci aū inghețatū; érá pe unde le-aū fostū calea, din Prut pānā in Soroca, câte sate aū fostū totū aū māncatū, de aū rāmasū pađiște.

Tātarii încă le-aū fostū poronca sē mērgā pe de ceea parte de Nistru; ce, ei, ca nisce pāđani cruđi, n'aū bāgatū sēmā, și aū trecutū peste ómeni pen ținutul Lāpușni, și a Orheiului, și a Sorocel; care, sē nu lungescū cu voróva, căci numai că n'aū robitū, érá alte ce aū gāsītū totū aū māncatū, și aū prādatū pe ómeni pānā la Soroca, de n'aū rāmasū cu nemicā. Prinsese ómenii de-veste pentru oștirea Tātariilorū; și s'aū cercatū și la domnie ca sē se dea in laturī din calea lorū; ce, Dumitrașco Vodă, avēndū fermanū de la Hanul și de la Vezirul, și de la Saraskerul, cum sē nu trecā Tātarii pin țérā, și intr'aceea nādejde aū poroncītū acelorū locuitorii sē ședā pre-locū; că, carele se va clāti, de pedépsā va fi; și nu s'aū clātītū, și la mare stricāciune aū rāmasū acei bieți ómeni.

Și așa, împreunāndu-se oștile, de la Soroca aū trasū Halički cu Sultanul la Nemirova, la moșia lui; ce, bieții creștini, locuitorii de pin sate de-pe-acolo, vedēndū atāta spuđime căđēndū asupra lorū, s'aū inchinatū, de aū ernatū Tātarii și Leșii peste dēnșii, pānā in primāvarā; căci, oștile Moskicesci aū fostū depārtate, in țéra Leșescā, o sēmā la Litfa, alta la Riga cu Șeremet, la iernaticū aședate, érá Țarū Petru, la Sant-Petersburg; căci, căți Moscalii oșteni aū fostū din Nistru pānā in Nipru, și Cāzaci de cei nevicieni, dacā aū ințelesū de venirea Tātariilorū, aū pāđitū de s'aū datū toți spre Kiov.

Așijderea, totū atuncea, și de la Crim s'aū sculatū Devlet Gherei Han, cu mulțime de Tātari, și cu Cāzaci Zaporoeni, cari s'aū fostū rocoșitū, și de frica Moskalilorū fugisē la partea Tātariilorū, spre Perecov, pre cari, incālā-

rindu-î Hanul, i-au luat cu sine; și, fiind aple inghețate, mers'a Hanul cu totă greimea pe dincolo de Nipru, până au intrat în țera Moscului, unde se cheamă la Slobozii, la târgu la Harcova, care nice acolo nu se tâmplăse din oștile Moskicesci, fiind depărtate, cum s'au disu mai sus; ce, o sémă de târguri, mai slabe, vedându nevoea, s'au închinat; și iarăși au ernat și acolo Tătari peste dênșii, și multă rëntate și robie au făcut.

Înțelegându Moskali de acésta, căci ei au sciut că au pace, s'au bulucit un Voevod cu oști, împreună cu Hatmanul Căzăcescu, Scoropadski, pre care 'l-au pus Moskali Hatman in locul Mazepel; și așa, au mersu acolo de au dat rësboiu Tătarilor, vitezese; care, vedându Tătari focul Moskalilor, au dat dosu, și cât au putut au robit pre creștinii, și s'au invértejit iar la țera lor, la Crim, cu multime de robi.

Éra Galga Sultan și cu Halițki, totu pre acea vreme, sculatu-s'au de la Nemirova, și de prin tôte târgurile și satele cele închinate, stringându ôste, și mojiici cu sape, și cu hârlețe, și cu alte măestrii, și au mersu de au ocolit cetatea Biela-çircov; unde, numai acolo se închisese puținei Moskali de ôste, și cu orășeni de-locu, și mare năvală le-au dat câte-va zile; făcut'au și metereze; ce, n'au putut isprăvi nimică. Decî, tăvălindu-se Tătari totu pe acolo pen-pregiuru, spunu că au fostu 30,000 de Tătar și cu ôstea lui Halițki; și au venit Galigin Voevodul cu 8000 de Moskali, și cu nisce stéguri de Moldoveni, de cei slujii in léfă, care ei s'au lovit anteu cu stréjile Tătăresci; intre cari au fostu capu Grigoraș Ivanenco Polcovnicul, și frate-seu Ioniță Rohmistrul, care 'l-au fostu robitu Craul Șvedului fără veste de la Iuhurlucu, și apoi fusese scăpatu. Ce, Tătari, cum li' firea cea viclenă, au stătu anteu a dare rësboiu, éra apoi au dat dosu a fugire; Moldovenii au datu intr'ênșii a' gonire, tăindu'li, până au datu asupra Tuului, și atuncea i-au impresurat Tătărimea, și mulți au cădutu sub sabie, și robi, pre mâna Tătarilor. Atuncea au peritu și Ioniță, fratele lui Grigoraș Polcovnicul, fiindu viteză bunu, numai avându smintelă de i s'au poticnit calul și au cădutu gios, și așa fiindu impresurat de păgânii au peritu de sulită. Éra alții puținii au scăpatu; ce, sosindu și Galigin Voevodul cu Moskali, au datu rësboiu față Tătarilor; ce, Tătari, neputându suferi focul Moskalilor, au datu dosu inapo; nice Moskali fiindu ôste grea, nu i-au gonit. Și așa, Tătari, âmplându-se de robi și de alte jacuri, prădându și robindu, s'au invértejit iar inapo, pe la Tighinea, la Bugiac, plin de robi. Acestu bine au făcutu Halițki Creștinilor.

Lucrându-se aceste intr'acele țeri, étă acmu venis de la Impărătie poroncă la Domnul Muntenescu, Basarab Vodă și la Dumitrașco Vodă, ca se facă podu mereu peste Dunăre, la Obluciță; decî, Dumitrașco Vodă orându pre Ion Buhuș biv vel Logofetu, fiindu mazil, se mérgă la Putna pentru sirgueala lem-nului; ce, elu, fiind omu bêtrenu, și cam bolnavu, și neavându nice cal in grabă se purcégă, s'au mâniatu Dumitrașco-Vodă de au pus Copii din casă de 'l-au scosu din târgu numai pe unu calu călare, fără slugi, fără nimică (ocarnică faptă! pentru pricină mică au ocăritu pe boieru mare!). Éra pre-urmă, nu se scie din ce pricină, au venit poronca de la Pörtă ca se porțe de grijă Dumitrașco Vodă pentru Craul Racoți se nu trecă pin țera la oștile Moskicesci;

datu-s'au tare poroncă la strěji pe margine; ce, elü, când au fostü la cea de apoi, au eșitü pe-de-altä-parte pentre munții țerei Unguresci, și s'au dusü la Impëratul Moscului, fiindü la Iavorov. — Ce, de aceste'i destul.

Domnindü Dumitrașco Vodä țera Moldovei, de-odată se părea tuturorü că arü avea de grije pentru chiverniséla spre folosul țerei, ceva; sciindu-se elü pre sine förte a fi invëțatü, n'au socotitü ca se întrebe sfatü de boierii cei bë-trâni; ce, cu mintea sea cea crudă au socotitü de au trimisü pe Pricopie Căpitanul pin țera Leșescă, la Impëratul Moscului, ca să vadă, cercëndu-se cu cărți încă de cu Iernă pe când se afla Hanul in țera Moscului, și Sultanul cu Halițki la Bilașercov, pe cum s'au pomenitü mai sus, dändü parolă că, de va cobori Impëratul Moscului cu oștile in gïosü asupra Turcilorü, va fi și elü totü una, dändü a înțelege că, dändu-i-se banï, va face și elü vr'o 20,000 de Moldoveni călărime. Așjdere și Bäsărab Vodä, Domnul Muntenescü, încă s'au fostü mai-de-demultü cercändü, că așa'si avea rezidentü acolo, ca să fie și elü totü una la acea tëmplare, cu öste Muntenescă.

Impëratul Turcescü încă gătise öste improtiva Moskului, cu Vezirul sëü, Mehmet Baltagiölu, ca la 150,000, alții dïcü că au fostü și mai multü; ce, lui Dumitrașco Vodä, dacă i-au venitü adeverință de la Impëratul Moskului, au începutü și mai tare a âmbla, și in ce chipü arü face să se hălnescă și să nu'i prinďä Turcii de-veste; ce, de-oparte trimitea vestile la Pörtä, de-altä-parte trimitea cu giurämënturi la Moskali despre sine, ca să vie mai tare, și ce se lucrözä la Turci.

Ërä simțindü și pentru Nicolai Vodä, precum nu dörme, și se cercă la Pörtä pentru Domnie, au și orönduitü câți-va boieri să mërgä la Țarigrad cu pirä asupra lui Nicolai Vodä, anume: Iön Sturza, vel Vornicü de țera de sus, Manolaki Ruset, biv vel Vornic, Dabija Banul, Gheorghită, biv vel Visternic, Vasili Hăbășescul Medelnicer, și pre alții mai de gïosü; Fevruarie 13 au purcesü din Iași. Ërä pe Lupul Costaki, vel Vornic, cu o sëptëmână inainte 'l-au trimisü la Tighinea la Cara Mehmet Pașa Sarascherul, de au făcutü și Pașii arzu cu pirä asupra lui Nicolai Vodä; ce, când au sositü boierii la Țarigrad n'au apucatü pe Vezirul acolo, fiindü acmu eșitü și purcesü la Odriü. Decï, nefindü Vezirul, dat'au boierii ruga la singurü Impëratul, aprinďendu'si și o rogojină in capü, că despre Vezirul își tocmise acmu lucrurile Nicolai Vodä, că înțelesese cum vinü boierii cu pärä; ce, nice de unü folosü nu i-au fostü, fiindü Veșirul la Odriü; și macar că au fostü poroncitü Vezirul la Caïmacumul de Țarigrad, să trimiță boierii țerei cu jalobele lorü la Odriü, ce n'ai avutü cum face Caïmacumul poronca Vezirului, căci acmu intrasë in urechile impëratului jaloba asupra lui Nicolai Vodä, și au dositü câtäva vreme de la casa sea. Cë eșise pöroncä de la Impëratul la Baltagi-Baș, de i-au călcatü casele până in trii orï, cercändu-lü; și aücheltuitü boierii câteva ñile acolo; și nemică isprävindü s'au inturnatü ërä in țërä; și încă mare norocü au avutü că nu i-au apucatü acolo pe-locü vestea, precum s'au hainitü Dumitrașco Vodä asupra Impëräției, că n'arü fi mai vëdutü Moldova in veci.

Intr'acestașu anü, velëtu 7219 April 6 ñile, murit'au și Iosif Leopold, Impëratul Nemțescü, fiindü și Impëratul Moscului la Iavorov, in țera Leșescă.

cu oștile la Iernatică. — Era pre-lungă acesta, iubire cetitoră, să știi că amă mai adăosă la această istorie, și nisce răspunsuri din nisce trătăje Moskicesci tiparnice, precum au scrisă Impărăția Turcului la Impăratul Moscului, și apoi și Impăratul Moscului la Impăratul Turcesc, pentru pricinile păcei, cum s'au întărită, și pre-urmă cum s'au stricată; care aceste răspunsuri s'au purtată mainainte, până a nu se cobori oștile Moskicesci din sus in gîos.

Cartea Sultanului Ahmet, către marele Domnul Moscului, Petru Alecsievici.

Sultan Ahmet Han, fiul lui Mehmet Han, pururea biruitoră.

Slăvitului și alesului intru cei înălțați Domni, ce credi intru Iisus, care este intru norodul Potentatului a Mesiei, resjudecătorelui de lucrurile cele mai de trebă a norodului Creștinesc, Domnului înfrumosețului cu mare cuviință covârșitului cu cinste, cu slavă, Imperatorului a domniilor Moskicesci, și a totă Rusia, și altorū multe țeri domnitorū, sub stăpănirea lui aflându-se, lui Petru Alecsievici. (Căruia sfârșitul ca să fie norocitū, și cu bine aflatū, și îndreptatū către cale de spăsenie). Cum această a noastră Impărătescă carte va sosi, înștiințatū ca să vă fie, precum mainainte de acela care s'au trimisū din partea vóstră, patru cărți la solul vostru, care acmu este petrecătorū lungă a mea Pórtă, slăvitul între cei mari Voevođi a norodului Mesiașesc, Petru Andrievici Grosul (a căruia sfârșitul să fie norocitū), și pomenitul solul vostru luându acele de mai sus disc cărți, la a noastră Mărire împărătescă și pentru isprăvirea a lucruri óre-care lui poroncite de la mărirea vóstră, elū, d'era, intru a noastră norocită Pórtă, după vechiul obiceiū a stăpănirii Otomanilor, din rostul seū le-au arătatū nemesnicului Vezirū (a căruia slavă și putere, a lui Ali Pașa, intru totū celū de sus ca să'i înmulțescă in veci). Prin a căruia mișlocire, a noastră Impărătescă mărire amū poroncitū, ca de mai sus numitul solul vostru să se arăte intru seninată și prea înălțată a noastră împărătescă Pórtă, și cu plecată închinăciune, după vechiul obiceiū, să ne dea cărțile vóstre, și după aceea prin pomenitul Vezirul nostru, din trănsele să se prepue. Așijdere, după aducerea solului vostru intru a noastră puternică împărătescă curte, precum se cade s'au adusū, și de totă către a noastră împărătescă mărire s'au făcutū vestire; mai virtosū intru acea d'ântăiū a vóstră iubită carte s'au scrisū, cum intru bună vreme a fericitū răpaosatului nostru frate, Sultan Mustafa Han (carele'i de la Dumneđu aședatū in cuibul raifului), de la mutarea lui Moamet (asupra căruī ca să fie blagoslovenie), in anul 1112 in luna lui Muharem 26 zile, cu pré înălțată Pórtă a fi petrece in veci, cu a vóstră împărăție urmatū este pe 30 de ani ca să stea pace. Și până la acestū numărū, despre âmbe părțile grațurile de pace ferite și pădite suntū neclintitū; ce acmu, de-vreme dintru a sea parte voi că ați socotitū și ați arătatū, cum aceea ca să o înnoimū, și a noastră împărătescă mărire, cum ne-amū rădicatū și ne-amū pusū pre bunū aflatul, pre înălțatul și împărătescul

scaună, și ne-amă coronitū, ce până la acestū numărū, măcar că acestū lucru pentru ore carele prepusurī s'ău delungatū, ce totuși alū vostru cugetū s'ău arătatū curatū, și din partea vóstră solulū vostru depl'n putincíosă voie s'ău datū, pentru aducerea aminte, și pentru întăritura aședărei de prieteșugū și a cădutei păci. Așjdere și dintru. a nóstră Impērătéscă parte s'ău hotăritū acésta pentru bună a vóstră tovrășie, și a sănătăței priimire, și alū vostru curatū prieteșugū a 'lū ținea; pecum din vremea fericitū repaosatului nostru frate, din numărul aședatū, cea întărită cu graurī impērătéscă carte, tocna pe 30 de anī aū fostū datā. Decī, și noi, după cea întărită cu graurī a nóstră impērătéscă carte, cu cele numérate stările, cu tóte graurile de pace aședate și acorde, carele staū intr'acea întărită carte, și din partea Impērăției noastre asemenea innoimū, și denainte prelunatei feței nóstre Impērătéscl, solululū vostru acea carte s'ău datū la mână. Și, așa dar, duple acele de mai sus numite aședările, pentru mai bună întăritură și a stărei, cum s'ău făcutū pace, și către Hanul Crímului, și la marginile impregiuru Niprului, și altorū capete, și diregătorilorū ce se află intr'acele părți, precum se cade fórte tare amū contenitū și amū datū poroncā. Așjdere și din partea vóstră pentru ferința păcei, și a graurilorū pre la locurile ce s'arū cădea, Ispravnicilorū și zapciilorū oștilorū vóstre, érá așa se poronciți, ce, déră, aevea s'arū face, acea vrednică de laude va fi. Érá ce mai poftiți in cărțile vóstre pentru Sfântul Mormētū, carele se află la Ierusalimū, ce, aceea stătátore este intru órecarele socotele, ca după pace de âmbe părțile cu folosū se fie. Și pentru acésta de grăitū cu solulū vostru s'ău intărdiatū, érá cum înainte se grăi, și acele prin de mai sus numitul alū vostru solū, răspunsul vi s-a trimite.

Pe-urma acei cărți, alte ale vóstre trei cărți aū mai venitū, și ce este scrisū intr'ensele, pentru acele cu solul vostru prelargū și din-destul s'ău poroncițū a grăi. Decī, și acele lucrurī precum de amănuntul i se va face lui scire și ce se va cădea amēndurorū părților de întăritura prieteșugului, care și ce s'arū cădea, după datornicésca arētare de tóte vomū face insciințare. Pace, déră, ca se fie asupra acelula carele va urma calea de mântuire.

Scrisu-s'ău in anul 1121, la sfērșitul numărului, in luna lui Zilcadea, intru impērătésca cetate Constantinopoli, intru a nóstră Sultanéscă prea înălțată curte.

CAPITOLA

Adecă întăritură

A tuturor bunătăților Ziditorul, intru totu Puternicul, carele in veci este petrecătoru, neapropiatul, nevăduțu, pururea lăudatu, și pururea slăvitul, unul Dumneșeu și Domnul: cu agiutorul și mila și a Proorociloru, mai Capu, Muhamet Mustafa (asupra cărua ca să fie blagoslovenia lui Dumneșeu), carele este amândurorū luminelorū mai slăvitū, a cărua debivū multe a lui și minunate ciudease, asupra tuturorū ca să fie pace și blagoslovenia lui Dumneșeu.

Sultan Ahmet Han, fiul lui Sultan Mehmet Han, pururea biruitorū.

Eū, a prea cinstitelorū și a blagoslovitelorū cetății și a cinstitelorū hramuri, și a Sfințelorū locuri, unde totu norodul se inchină, de Dumneșeu cinstitei Mecă, sfințu seninatei Medine, și a sfinței cetății Ierusalimului, slujitorū și stăpānū, și Monarha poftitelorū a trei mari cetății, Tarigadului, Udriului, și a Brusei, poroncitorul Vavilonului, și Damascului, avēndū duhul Raifului, și mai alesū in vremile de acmu neprotivnicul Egiptul, a totā Arabia, Halepul, Antiohia, Haldea, Arapia, Persia, Ahea, Dalsia, Richia, Mesopotamia, și a altorū părții de țeri: Vania, Cilicia, Gruzia, țera Mitilina, Giurgia, marea Armenie, Sivas-etna, Caramania, Barbaria, Etiopia, Algeria, Tripolia, și a ostróvelorū, Rodosul, Ciprul, și Candia, a mărilorū cei Negre și cei Albe, și a ostróvelorū Sivaah, Anadolul (adecă mai mică Asia), și țerei Rumeli și a țerilorū Tătăresci, și a țerilorū de la Kefe, și cu țerile carele suntū subt ascultarea ei, și a Bosni, Temișvarul, și alū Belgradului, și cu cetățile țari pin olatul de acolo, și a țerei Muntenesci, și a Moldovei, și a multe slăvite, lăudate, și vrednice către arătare locuri, și a cetății Impēratū, și a visteriilorū celorū direpte, Impēratū peste Impērați, mai milostivū, și mai puternicū Sultan, fiul Sultānescū și Monarha și Monarșescū fiū: *Sultan Ahmet Han*, fiul lui Sultan Mehmet Han, nepotul lui Sultan Ibrahim Han. In ce chipū cu insēmnaire de mainainte, noi, a noastră mārīre Sultānescă, acelu prea înălțatū și mai norocitū, Otomānescū și Impērātescū și Monarșescū, și Sultānescū și fōrte prea lăudatul scaunul cu întăritură l-amū aflatū, ērā mainainte de acēsta intru bunā aflatā vreme a fericitū rēpausatului, carele este de la Dumneșeu aședatū in Raīū, al nostru frate Sultan Mustafa Han (asupra cărua ca să fie milostivire și ertare), cu slăvitul și alesul intre domniī cei înălțați, cari credū in Isus, asupra Potentațilorū ce oblăduescū intru norodul Mesiei, Potentatului rēșgiudecātorului celorū mai de trebā lucruri a noródelorū creștinesci, Domnului ce'i prea infrumușiatū cu prea covēșitā, cu mare cuviință, cu cinste, cu slavā și cu cetenie, Impēratorū a domniilorū Moskului, și a totā Rusia, și a multe ce se aflā subt insu țeri, cu Domnul Petru Alecsievici (a căruī sfērșitul ca să fie norocitū, cu bine aflatū, și îndreptatū către calea de spāsanie), urmatū este de 30 de anī ca să stea pace. Și cum aū fostū grăitā și întăritā cea Impērātescā carte aū fostū datā la mână, ērā acmu, de-vreme ce din partea de-mai-sus numitului Domnū, pentru

cea mai vîrtosă aşedare şi inoire, datu-s'au deplin putincîosă vote solului, slăvitului între cei mari Domni a norodului Mesiaşului, Stolnicului, pre carele 'l-au alesu ca se se afe pre-lungă a noastră seninată Pörtă, lui Petru Andrievici Grosul (a căru sfîrşitu ca se fie norocitu), şi a lui Iubite cărţi au agiunsu cu poftă, cum pre acea întăritură cu grauri d'ânteu împăratăscă carte se o întărimu şi se o inoimū. Şi de vreme că alū nostru celu de frunte sfetnicū, şi alesul nemesnicū, luminatul Vezirū, Ali Paşa (a căru slavă şi puterea, cel intru totū de sus ca se'l imulţescă in veci), către a noastră Impăratăscă seninată faţă pentru acele ne-au datū a înţelege; şi noi, d'era, din partea noastră, cu mai sus numitul Impăratōrū, acea cădută tovrăşie şi cuvētare se o pădimū, poftimū. Dreptū aceea, dupre acestū alū nostru prea cinstitū şi mai puternicū împăratăscul semnū, acele de pace grauri şi acorde, carele intru acea întărită carte cuprindū, cuvēntū intru cuvēntū, innoimū: cu acestū alū nostru prea înălţatū, şi prea slăvitū semnul, a merge 14 statii, ca se fie stătătoare intru acēstă a noastră prea cinstită şi întărită, precum s'au grăitū, cartea, cu întărire o arătămū, in vremea de mai sus pomenitulū şi fericitū repaosatului nostru frate, in anul 1112 in luna lui Muharem in 26 zile. Asemine, tocma pe 30 de ani, pecum s'au fostū puse de mai sus numitele statiile, şi pecetluite puncturi, cuvēntū in cuvēntū, şi eū, cu cinste întărescū; pomenindū pre cele ce au făcutū ceriul şi pământul, şi pre cinstitū, şi pre sfântul numele lui Dumnedeū, şi a celui de-pre-urmă tuturorū prorocilorū, Mahmet Mustafa (asupra căru ca se fie pace, şi blagoslovenie, şi spăsenie lui Dumnedeū), privindū pre a lui multe giudeţe, după alū nostru Monarşescū şi încoronitū obiceiū curatū, pentru ţinerea cuvēntului nostru, făgăduimū, de mai sus prenumitele staturī, pecetluite grauri, şi aşedări, cum se cade se le ferimū până când dintru acea parte nice unū felū de vedere pretivnică nu se va arăta. Era pintru a noastră Impăratăscă parte se poroncesce, ca din partea celorū ce vorū urma, şi mai nainte infiinţati Ispravnici, şi şi dintr'alţi ai noştri prea cinstiţi zapcii, şi despre tōte a le nōstre biruitōre oşti, cu toţi podaniū, pe la noi cu cinstiţi slujitori, nice de unū felū protivire se nu se facă.

Scrisu-s'au in anul 1121 in numărul de'nteu, in luna lui Şeval, in cetatea împăratăscă Constantinopole, intru a noastră Sultănescă prea înălţată curte.

A marelui Domnū carte, către Sultān Ahmet.

Macar că noi de doue-orī către a vōstră Sultănescă mărire, in trecutul anul 1710, in cărţile nōstre, in luna lui Iulie din 17, şi a lui Octomvrie din 18 numărul, prelargū socotirea nōstră, pentru oprirea a Craiului Şvedescū, prin atăta îndelungată vreme intru oblastia vōstră, împreună cu acei intr'unū cugetū a lui rocosenicū dintru ai noştri podani Căzaci, aşjderea şi de a mării sele Craiului Leşescū tovaroşul nostru, cu vicleniū lui, Voevodul de Kiev, şi alţi, amū arătatū, poftindū ca pre pomenitul craiū Şvedescū din oblastie a a sea, fōră de nice o grijă pre cale a poronci se'lū slobođiţi; ca fōră de clin-

tirea păcei se mérgă la stépănirea lui. Cătré cât, amú arătatú și noi: de veți vrea și prin țera Leșescă a'lú slobodi, aceea putemú lui pentru a vóstră Sultánescă mărire a învoînța, a trecere pentre oștile nóstre, cu călărime Turcescă, până in 3000 de ómení; érá prin solul nostru, după aceea amú poroncítú ca se arâte și până in 5000 de ómení. Pentru carea și despre Mária sea Craiul, și a recii-pospolitei Leșesci posvolice, așjderea așa aú fágăduitú, luándú asupra sea aceea petrecere a lui. Și pre-lungă acésta aú arătatú, de vreme ce veți Mária vóstră pre insul a'lú trece preste Polșcea, mai multú de acélú arătatú numérul cu călărime se nu fie cu mai multă putere, și ca se ne dați arătatá vedere și noué, și Craiului Leșescú, cătré clintirí de pace; care aceea n'amú putea suferi, și tovaróșú pre tovaróșú, după datoria legătúrei ce avemú între noi aședate, nu vomú putea lása; și nevinovați vomú fi intru rumptórea de pace: care noi, cineși din partea sea, cu sfántá a ținere fágăduimú. Érá de se va întémpla dintr'aceea ca se ésa vr'o vėrsare de sánge omenescú, aceea va cerca Dumneđeú deasupra aceluí ce'í începătorú a clătirei de pace. Pre-lungă acestea, Craiului Șvedescú, multe și alte drumuri slobode, și osebití de Polșcea suntú de a trecere: érá acéstá cale peste țera Leșescă cu mare numérú de oști, nu este de altá trebútoré, fórá cáttú aducerea prepusul cátré arătatá rumptóre. Cá totuși despre améndoué de mai sus numite a le nóstre cárți, netocma nice-unú răspunsú ca se aflámú, ce încă nice de la solul nostru pre-lungă aceea nice-o veste n'avemú, priimitu-le-aú elú acele la dėsul, și adusu-le-aú la a ta Mărire Sultánescă; ce, mai virtosú dintr'alte părți aúđimú, și de la cei de gios vestile avemú, cum, de mai sus numitul al nostru sol la pađá s'aú pusú, care și in Tarigrad intru totú norodul aeve este, și poronci preste totú trimise, ca se se stringá oști cátré margine; așjderea și la Tătari pretutindene poroncít'aú ca se fie cátré oștirea ta gata. Și ce socotiți pe Craiul Șvedescú se'lú petreceți cu sila peste țera Leșescă, și intru totú a face începere rėsboiului improtiva impėráției nóstre? Pentru aceea, noi amú rėsgiudecatú pentru bune, cu acéstá a nóstră carte, cátré a vóstră Sultánescă mărire, ca din partea nóstră încă odatá a se rėsponde, trebuindú pre acea d'ántėlú, și pre acésta a le nóstre cárți răspunsurí, și de adevėratá a vóstră socotėlá a sci: Veți, dérá, cu noi după aședatá, și din trecutul anú, iarăși de la a vóstră Sultánescă mărire, întáritei, și cu giurámėntul despre voi, denaintea lui Dumneđeú, ca cu unú giudecátorú adevėratul întáritu'í, in 30 de aní de a se ține pace, séú fórá de nice-unú felú de priciní de la noi vi s'aú datú ca aceea șe o surpați? Și étá cá arătámú pre lungá a ceste, de nu cumva la aceste de la a vóstră mărire niscal răspunsurí și nedėjduirea pentru de a ținere pace nu vomú afla, ce, cum și până la acestú numérú aúđitorí vomú fi, pentru a vóstră gătire a oștire, și acea socotítá petrecere a Craiului Șvedescú cu sila prin țera Leșescă, ce de nevoie ne va fi a priimi acésta pentru adevėratá rumptóre de pace. Și nu vomú da nice pre sine adormirei mai multú, nice cu o delungare; ce luándú pre celú de susú intrăgiutorú, vomú fi intru a sea grijá, tóte pășiturele neprietenesci a le întrecere, pentru care acmu și oștilorú séle cátré granițe a cláti amú poroncítú. Și dacă va eși dintru aceea clintire de pace, și vársare de sánge omenescú, ce in-

tru acela denaintea lui Dumnezeu, și denaintea a totă lumea îndreptați putem fi; căci, noi, spre acesta suntemă asupra; întru care pre acelă întru totu de sus la mărturie flă chiamămă. Pentru căci noi nice cum socotela n'amă avută către clintire spre sfânta pace, ce pre însă după făgăduința sea sfântă și neclătită amă ținutū, și înainte a ținere făgăduimă. Și nădăjduimă cum după dreptatea noastră ne va agiuta celū de sus, împotriva tuturorū clintitorilorū de pace și a gjurământului seū. Și spre acesta vomă fi așteptători de răspuns. Era întărâindu-se, eta că vomă priimi acmu pentru adevărată rumptore. Era de vomă afla de la a vōstră Sultănescă Mărire, câtū decurând vre unū răspunsū spre acesta, și nădejdi, cum, pace cu noi, după făgăduința, vei invoința a ținere neclintitū, și Craiul Șvelescū cu bună inchipuire fōră de clintire petrecutū va fi, și alte prepusurī se vorū lepăda; deci, măcarū că oștile nōstre întru a sea grijē, și apropiindu-se către hranițe, ce totuși nice cum neprietnesce lucru n'orū face; și acesta nu va fi priimită din partea nōstră de către voi pentru rumptōrea de pace; căci, socotindu-se, și iarăși de la hranițele vōstre înderăptū duși vorū fi, și pace fōră clintire din partea nōstră, cu a vōstră mărire ținută va fi. Pre lūngă acesta, a măriei tale poftimū sēnătate.

Datu-s'au din Sanct-Petersburg, in anul de la nascerea lui Hristos Mântuitorul nostru 1711 in luna lui Ghenarie 6 zile, la 20 de anī alū stēpaniei nōstre.

Și așa, pre aceste scrisori, fiindū și solulū Moskulū, care s'au pomenitū mai susū, pusū de Turci la inchisōre la Edicule, n'au mai mersū nice-unū răspunsū la Impēratul Moskulū. Și mergēndū și Tătarii in pradă la țera lui, precum s'au ȑisū mai susū, făcēndū multă stricăciune și robie, până ce i-au gonitū Moskalii pre Tătari din țera lorū, tocma atuncea aū vedutū și Moskul cum s'au rumptū despre Turci pacea.

Deci, după această stricare de pace, s'au pornitū și oștile Moskulū tōte in giosū de pre-unde aū fostū la Iernatecū, unele trecēndū pre la Kamenita in giosū, altele aū lovitū pe la Nemirova, impreunându-se dreptū Soroca, de ceea parte, la Ticănauca. Era Boris Șeremet venia mai in urmă; ce, de la Ticănauca aū orânduitū pe unū Polcovnicū de aū mersū cu polcul lui de strajă înainte, totū pe Nistru in giosū, până la Rașcov, unde acolo s'au apucatū a face și podū mereū peste Nistru, pentru ca sē trecă o sēmă de oști de ceastă parte, sē mērgă in giosū. Era o sēmă spunū cum era sē mērgă pe de ceea parte de Nistru, și totū asupra Tighinei, sē o bată; și asupra Bugiacului; ce, Turci, dacā aū prinsū de-veste, trimis'au de sīrgū Pașa de Tighinea, vr'o 1000 de Turci, ca sē nu dea vreme sē facă Moskalii podū peste Nistru; ce, n'au pututū folosi nemică, ca sēl potă sprijini, și aū călutū mulți din Turci acolo. Ce, vedēndū că nu potū sta împotriva, s'au invârtejitū inapoī; era Moskalii, făcēndū podū, aū trecutū o sēmă dincōce; și de arū fi mersū totū cu acela sfatū asupra Tighinei, dōră vrea hi și făcutū ceva isbândă și rēscumpērare intr'aceea parte de locū asupra păgānilorū. Că acmu se trāgea cuvēntul de la o sēmă de Tătari a lui Gīaun Mārza, că cine a birui, lorū totū li'ī unū stēpanū, și de acela se vorū ținea; era și Craiul Șvelescū, și Orlik Hatmanul Căzā-

cescū cu Polcovnicul Preluțki, și cu Lamicovski Obuznicul, și cu alte capete de ai lorū, acmu toți fugisē din Tighine de frica Moskalilorū, până la Kilia spre Dunăre; și Tătarii cești de margine își dusēse muierile cu copii tocma la Ghioluri, in coturi, după catatea Albă, despre marea Négră. Ce, iarăși se dīcemū că norocul celū reū a țerei nōstre aū cursū așa, ca se nu scape de pradă și robie, precum s'aū și tēmplatū. S'aū premenitū sfatul lorū intr'altū chipū, că Dumitrașco Vodă nice-cum nu se părăsīa, ce pururea cerca improtiva Moskalilorū pe la Soroca, că acmu intrasē și in cetatea Sorocei Moskali, și cercaū și spre Rașcov, avēndū la Moskali pe Pricopie Căpitanul. Érá mai înainte trimisesē pe Stefan Luca Logofētul, cumnatul lui Ión Neculcea, Hatmanul seū, la singurū Impēratul Petru Alecsievici, pe la Cernăuți, in țera Leșescă, tocma la Iavorov, de aū intăritū lucrurile mai tare cu giurāmēturi; că Impēratul venīa cu obuzul seū pe urma tuturorū Generalilorū seī. Și așa, i-aū ademenitū și pe Impēratul și pe Șeremet, de aū lăsatū calea spre Tighinea; și aū socotitū se trecă Nistrul se vie spre Prutū, la Iași.

Dumitrașco Vodă avea poroncă de la Mehmet Pașa, Saraskerul de Tighinea, prin poronca Vezirului, se purcēgă mai de sirgū la óste; ce, elū avea mai mare frică se nu vie niscal spahii se-lū ia se-lū ducă fōră de voia lui. Și acmu mazilisē și pe Antiohie Jora din hătmānie, de pusesē pe Ión Neculce Spătarul; ce nu s'aū pututū alta pricepe, fōră câtū pomenisē intr'unū rōndū Dumitrașco Vodă, cum, cu scirea Pașii de Tighinea 'l-aū mazilitū, că ințelesesē că scria Antiohie Hatmanul cărți la Generalii Moskicesci; érá pōte fi, aū fostū și alte pricinī. Ce, făcēndū Dumitrașco Vodă taīne numai cu sfetnicii seī cei tineri ca și dēnsul, și pre-urmă vēdēndū că nu se va putea tăinui despre Turci și despre boierii cei mari lucrurile și āmbletele lui ce avea la Moskali, aū poroncitū lui Ión, vtori Șetrariū, de aū tinsū și corturile lūngă Bahluiū, din giōs de mormēturile jidovesci, Mai 20 zile, la Duminica Sfântului Duh, ca se ducă și tufurile de óste acelo a doua-di; și acēsta o făcea totū pentru Turci se nu pricēpă hainia lui. Și intr'acea di, la chindie, aū mersū și singurū Dumitrașco Vodă la corturi se vadă; érá la apusul sórelui aū și sositū unū călărasū de la Prutū, de la strēji; și, neafândū pe Vodă la curte, aū alergatū spre corturi, și i-aū datū unū răvașū scrisū cu vestea, cum, vine unū Agă cu 20 de Turci, și aū sositū la Prutū, vrēndū se trecă dincóce. Decī, cum aū ințelesū de Turci, indatā 'și-aū prepusū că'i vine mazilie; și, de-sirgū mergēndū la curte, indatā s'aū intrarmatū, și aū datū scire și la boieri; și așa, aū datū spal mā tērgului, fiindū intr'amurgul, de s'aū fostū nădușindū ómenii pe porțile mōnăstirilorū, fugēndū nóptea cu copii, și cine cu ce avea, și nu sciaū de ce fugea. Intrebatu'l-aū unii din boierii cei mari, dīcēndū: «ce este māria tā?» Elū aū datū sēmă, cum, aū venitū veste de la Prutū, de la strēji, că vinū vr'o 50 de Turci se lovescă in Iași pe la gazdele boierilorū se'i prinđă pre toți. Ce, așa, bīeții boieri, unii și-aū pornitū casele intr'acea nópte in sus spre tērgul Frumosū, alții intr'altă parte; numai Vornicul Iordaki aū stātutū cu totul pe locū. (Dīcū, că numai elū aū sciutū ce poveste aū fostū).

Și așa, aū purcesū Dumitrașco Vodă decuséră, cu Ión Neculce Hatmanū, sfetnicul seū, și cu Bănarīul vel Căpitanū, și cu vr'o 100 de slujitori, la mōnăstirea lui A-

ron Vodă. De acolo au cercat pre acei Turci ce veniau de la Tighinea, și aflându'și desupra Stăncei, la masă, au dat poroncă de i-au lovită noaptea într'adormit, și pre doi Turci i-au omorât pre-locu, apărându-se; era pre cei-alți, prindându'și, i-au dusu la Dumitrașco Vodă. Dacă le-au cetit fermanul, atunci au adevărit, cum n'au fost viind cu mazilie, ce i-au trimis Saraskerul de Tighinea, că se făcuse aice în Iași mare gălăvă între Turci și între nisce Tătari Abalgibași, de se rănise unii, și alții omorisă, că au fost și nisce Eniceri adunați; ce, făcuse Dumitrașco Vodă jalobă, cum, făcuse acei Turci jacuri și nebunii, și pentru acei Turci trimisesă Pașa ca să'i prindă să'i ducă la Tighinea. Ce, vedându-se Dumitrașco Vodă la acea greșelă, de-odată au împăcatu pe Turci cu bani, aducându'și în Iași și făcându-le tainu, era de altă parte avea mai mare grijă de-acia înainte de mazilie. Și așa, făcându spaimă și mai mare că vinu Moskalii, și au eșitu cu totă curtea lui și cu Dómna la Cetățue. Era țera, cum au auzit, au și purcesu totă în răsipă la codri, în bejenii, cine încotro au socotit, mai vartosu boierimea, la munte. Era Lupul Vornicul cel mare cu nepoții lui au luat în giosu, și s'au bejenit la monăstire la Bursuci.

Turcii din Cărvăsărie, unii erau duși la earmaroc, la otace, alții, dacă au vedutu că s'au bejenit Iașii, s'au încercat și s'au dus în giosu. Era Mehmet Iazagi Efendi, și cu alți Turci ce au fost mai frunte, pricepându lucrurile, mers'au la Cetățue de atâte-oră de au quisu lui Dumitrașco Vodă în față, strigându, de vreme că nu purcede la ôste este hainu. Elu punea pricină că se hainesce țera, și n'are cu cine merge la ôste, și elu va pune Sangecul Impărătescu în sinu și se va duce la Vezirul. Că acmu se aușia că și Vezirul Mehmet Baltagi se apropie să sosescă la podu la Dunăre; și totu încă nu putea a înțeleg de Dumitrașco Vodă cum este hainu, că el totu vartosu trimitea cărți cum este gata să purcegă la ôste, că întinsesă acmu corturile în șesul Bahluului, despre Cetățue, și scosesă și tușurile; era singuru mânea totu la Cetățue.

Era dacă au înțelesu, cum, au sosit și Șeremet cu Moskalii la Nistru, într'o di, acolo la corturi, s'au făcutu cu buzduganul a bate pe alu seș Agă de dărăban, anume pe Dumitru, făcându-se că 'l-au lipsit și din boierie, să nu'lu mai vadă în curte, suduindu-lu; care, vedându și Turcii, le părea că'i într'adeveru. Era pe de altă parte 'l-au repețit la Șeremet să'i trimață niscal Moskali mai în grabă la Iași, să'l cuprindă, să nu'l apuce niscal Turci să'l ducă la ôstea lor; și peste câteva zile au și venit Dumitru Aga. spuindu lui Dumitrașco Vodă cum sosesce și Cropotul Vasilie Brigadiru cu 3000 de Moskali, la Prutu, și Kigheci Polcovnicul cu polcul lui, cu călărime, cu Moldovenii de cei slujii în lăfă.

Deci, când au fost în luna lui Iunie, di anteyu, Vineri, desdimineta, au eșitu și Dumitrașco Vodă înaintea Moskalilor la Prutu, la Zagarancea, la adunare. Era în turgu au dat poroncă lui Ion Neculci Hatmanul de au dat învătătură Căpitanilor să dea jacu în Turci. Deacie înainte să vedă ispravă; îndată au dat de au jecuit tôte chervăsăriile, și pe Turci îi purtau totu legați pre ulițe, bătându'și să'și spue banii pe la cine sunt. Așijderea și pe la

alte târguri, au purcesu din slujitorii, cine cum au pututu, pentru Turcii; pre unii i-au tâlatu, pre alții s'au poftitu de i-au boteđatu, cari pe-urmă iar s'au făcutu păgâni, dacă s'au intorsu Moskalii; (apoi au pățitu reu despre dênșii și nănașii loru). Deci, când au fostu indeseră, au sositu și Bregadirul Crobotul, și Kigeci Polcovnicul, și s'au tăbăritu pe șesul Bahlululu, despre Tomesci. Atunce au vedutu toți boierii și țera cum s'au hănitu Dumitrașco Vodă, și au adusu Bregadirul și câte-va mi de ruble bani de argintu, totu copeice, de la Impăratul, de au datu lui Dumitrașco Vodă ca se dea lefă Moldoveniloru se facă oște.

Și așa, Dumitrașco Vodă, luându acei bani, făcu pe Stefan Luca Logofetul Visternicu mare, fiindu cumnatu lui Ión Neculce Hatmanu, carele de-curând atunce venise cu răspunsul de la Impăratul Moskului, de la Iavorov, și adusesé lui Dumitrașco Vodă unu lefă de auru cu diamanturi, cu chipul împărătescu, și cu lanțul, si unu ocazu, séu cum dicu, universalu, scriindu cum se fie Dumitrașco Vodă Domnu vecinicu, și pe urma lui feciorii lui neschimbați.

Deci, Dumitrașco Vodă, dacă au vedutu veniti acei Moskali cu Crobotul, i-au parutu bine, (ca când au vedutu pe Dumneđu cu mi de ingeri) și îndată au datu acei bani la Stefan Luca, velu Visternicu, se dea lefă la slujitorii cari se voru scrie de-odată. Așa, au datu cuventu câte 5 ruble de omu intr'o lună, care facu 50 lei proști și unu tultu, făcendu din boierinașii curții și din căpitanii totu Polcovnici și Rohmistrii, dându-le bani cine pe câți omeni au proncitu se se facă la stegu. Deci, Moldovenii, cum au luatü banii de lefă, cum au inceputu a'i bea pe la cărșme dioa, érá nóptea se duceau la drumuri de jecuaui pre omeni de ce aveau, și la drumuri, și la bejenii, și fuciși, érá apoi și fățiși. Alții imblau de stricaui prisecile omeniloru. Și așa au purcesu tote lucrurile țerei d'ântelășii-dată spre resipa și foră socotelă.

Érá Dumitrașco Vodă au și inceputu a scrie cărțile sele pe la tote ținuturile, dându scire tuturilor locuitoriloru, cum se scria și la titulușu cum, este Domnu vecinicu țeriloru Moldovei; și carele din boierii séu dintr'alte cete și breslași, nu va veni la oște asupra păgâniloru, și a perde și moșiile, și va fi și podanu. Și nu'și aducea aminte cum a fi sfărșitul, și cum grăesce prorocul David la psalmul 21: «Eü, dérá, suntü verme, érá nu omü. Ocară omeniloru și defălmare norodulu». Că numai sfinția sea Dumneđu, este vecinicu; érá tu, omü, astăđi escl, érá mâine nu escl, și rémăi defălmatü.

Érá când au fostu la 5 zile a lui Iunie, au sositu și Boris Șeremet Feldmarșal, cu vr'o 30,000 de oște, și Dolgoruki, și alți generali, la Prutu, la Zagarancea; ce, cum au înțelesu Dumitrașco Vodă, îndată au luatü cu sine pe Hatmanul seü, pre Ión Neculce, pre Costantin vel Păharnicu, feciorul lui Iordaki Russet Vornicu, și pe Stefan Luca vel Visternicu, și au mersu la Prutu de s'au adunatu cu Șeremet, și cu Siniar Sava, care totu prin miđilocolul lui s'au isprăvitü lucrurile lui Dumitrașco Vodă, despre Impăratul Moskului. Acestü Sava era de némul lui Dobroveneticu, omü mândru și trufașu. După aceea au sositü la Prutu și altü Generalu cu oște, anume Ianöși.

Iunie 24 zile, Sămbătă, au sositü și Petru Impăratul Moskului, cu obuzul seü, la Prutu la Țuțora, și atunci au venitü și Savin Banul, și Pavel Rugină

Sulgerul, pribegî; unde acolo la Prut, i-au eşit înaintea Ghedeon Mitropolitul țerei, și Iordaki Vornicul și cu alți boieri; că Dumitrașco Vodă nu se tîmplasă la Iași, fiindu dus la obuzul lui Șeremet. Deci, cum a trecut Impăratul Petru Prutul dincóce, i-au urmat Mitropolitul, blagoslovindu-l cu cruce, și cu agiasmă stropindu-l, și boierii toți i-au sêrutat mîna Impăratului. Ce, atuncea la trecătoare, i s'au innecat un maskaragi împărătescu ce avea, vrîndu să facă șagă pe apa Prutului: innotîndu calul, și mascaragiul stîndu în piclóre pe spatele calului, și fiindu, póte fi, și bétu, s'au cufundat.

Deci, Impăratul, cum s'au adunat cu boierii, de la Prut a purcesu numai cu curtea lui și a venit la Iași când apunea sórele, și a mersu în curtea cea domnescă; érá pre urma lui a sosit și Impărătesa lui, ca la un césu de nópte. Apoi a sosit și Dumitrașco Vodă, încă mai târziu; ce acmu, Impăratul venia de la feredeú, și în curte la scări s'au adunat cu Impăratul de i-au sêrutat mîna, și Impăratul 'l-au sêrutat pe capu, luîndu-l în brațe și rădicîndu-l sus cu o mîna, fiindu Dumitrașco Vodă om scund, și Impăratul om de fire intru totu șifaeși. Și Dómna lui Dumitrașco Vodă atuncea se adunasă cu Impărătesa, și i-au dăruit Impărătesa un leftu de aur, cu lanțu și cu petre scumpe, de i-au pus în grumazi.

Duminecă, Iunie 25, i-au făcut Dumitrașco Vodă masă mare Impăratului, și a ospetat pre toți Generalii căți se tîmplasă; ce, Petru Impăratul n'au vrut să ședă în capul mesei, ce a pus pe Vezirul seú, pe Gavriil Holovcin, carele numai acela nu mîncă carne, fiindu postu. Érá din drepta pe scaun a ședut și Impăratul, și mai sus de câtu sine pus-a în capul scaunului pe Dumitrașco Vodă; și când a vrut să ședă i-au sêrutat mîna Impăratului; Impăratul încă 'l-au sêrutat pre capu; și la pîharul de'ntéiu, când i-au inchinat Dumitrașco Vodă, iar așa a făcut sêrutare. De la Impăratul, alu treile mai glos, a ședut la masă și Toma, Spătarul lui Băsărab Vodă, Domnul Muntenescu, și lîngă dînsul altu boieru de a Munteniloru, anume Gheorghie Castriot, Comisú. Și așa, într'acea di s'au veselit în casa cea mare, cu toții, cu tabulhanaoa; și Impărătesa așijderea, cu Dómna lui Dumitrașco Vodă, în casa cea mică s'au ospetat.

A doua-di, Lună diminéță, a eşit Impăratul fórá-veste pe pórtă despre grajduri, singuru, pe glos, și a mersu pîna la Trei-sfetitele de s'au inchinat în mînăstire, sêrutîndu sfintele icóne, și Móștele sfintei Prépádómnei Paraschivei. Acole, atuncea, s'au tîmplat și Mitropolitul Ghedeon, și 'lu póftia pre Impăratul ca să ședă în scaunul celu domnescu; și n'au vrut; ce totu în piclóre a stătat pîna ce a cântat psalții, acsionu, și ectenia. Eșind din biserică, s'au suit la trapezarea Egumenului; atuncea a sosit și curtea lui cu un povodnicu, și apoi sosi și Dumitrașco Vodă, cu curtea lui, după ce a mîncat dulceți, și eșind din trapezare. Érá Dumitrașco Vodă acmușu tocmise de a fostu stîndu dearîndu toți Pólcovnicii și Rohmistrii ce'i făcuse Dumitrașco Vodă din Moldoveni. Și trecîndu Impăratul pîntre dînsii, arătîndu-l Dumitrașco Vodă și Impăratului, și spuindu-l că'su cu léfă, și i-au sêrutat mîna Impăratului toți, dearîndul. De acolo a mersu totu pe glos pîna la Mitropolie de s'au inchinat; și a mersu și la casa Mitropoliei. De acolo eșind a încă-

le lăsaă cu totul și fugeau la tabără unde era temelul; cariî s'aă trasă mai la locă largă, la sată la Stănilesci, într'ună cotă despre Prută, și acolo aă legată tabăra cu pârcaie impregiură, și s'aă mai îndreptată óstea Moskicéscă.

Eniceriî, la ăiuă, s'aă și apropiată de obuză, și aă apucată, în locă de metereză, valea cea rălósă; și acolo aă trasă și puscile cele mari; și mare năvală și răsboiă aă dată despre partea apusului cu tótă Turcimea, și Tătarî fôră numără, cât se întunecase sórele de pravă ce era, și de buhnetele pusciloră și a flinteloră, și de chiotul păgâniloră, de mulțime ce erau; câtă, spună, că ună Eniceră, la acea năvală ce era în frunte, s'aă apucată cu mânele și de pârcaie. Și reă începuse a strica pe Moskali Eniceriî din metereze, că apucase și valea Prutețului; érá cu puscile cele mari cam covârșia, până le-aă luată séma Moskaliî Eniceriloră, de unde'i stricaă.

Ce, așa, aă eșită însuși Petru Impératul de aă dată poroncă, cu șpaga, la nisce róte ofițeri și la granatarî, cariî pórtă la sine cumbarale de cele mici, cu feștilă, de aruncă din mână; și așa, aă purcesă într'acele césu róte după róte, vésândă focă nepărăsită vr'o câte-va césuri spre Enicerî, la metereze; érá dacă s'aă apropiată, aă începută a arunca cu granate asupra loră, și în locă i-aă împinsă pre Turci, de i-aă scosă și din meterezele loră afară, și aă apucată de la Turci și cincî tunuri. Spună, că s'aă omorită într'acele năvală 7000 de Enicerî, în metereze, de granate și de șpăgile Moskaliloră; alțiî ăicū că aă peritū mai mulți, îndoită și întreită; ce, dacă nu s'aă număratū, adeverul nu se scie; érá dintr'acele papară aă peritū mulți, că în locă i-aă depărtatū pre Turci. Și așa, într'acele ăi, Marți tótă ăiua, și peste nópte, și adoua-ăi Miercurî, de ambe părțile s'aă bătutū răsboiul față; ce, vedéndū și Turci că periră fôră sémă, aă încetată a mai năvali; și alțiî spună, pecum le venise veste despre Brăila, pecum o aă dobândit'ó Moskaliî. Și așa, întristându-se, se fie trimisū ei înainte ună Turcū la Moskali de aă strigatū de a păcei, numai se le dea Moskaliî ce poftesce Vezirul.

Moskaliî se gâteau se mai dea ună iurășū mare Turciloră, că acum slăbisé o sémă reă și de fóme, érá mai vértosă caiî loră; că din pârcaie afară pre nime nu lăsa se éśă, nice la érbă, nice la apă; érá vină avea cât-va, și le începuse a hămesi caiî; că unde aă fostū obuzul pe-lungă Prută, belise din luncă toți copaciî de cóje deși hrăniău caiî; și de s'arū hi mai bătutū vr'o triî patru ăile, acolo pe locă arū hi rémasi toți, pedestriî, și la mare cumpănă.

Miercurî, Iulie 11, pre amédă-ăi, aă și strigatū pace de ambe părțile, dândū Moskaliî zălogū pe feciorul lui Șeremet, anume Mihail Boris, la mâna Turciloră, și pe altū boierinū credinciosū Impératului, anume Baron Șafirov, și se dea și cetatea Azapul, și se surpe și cetatea cea nouă ce'i la hotarū despre Crimă; și precum aă grăitū, așa s'aă ținutū de cuvântū.

Și lucrându-se aceste răsboie, érá mai înainte cu câteva ăile aă fostū venitū până la Brăila și Ión Vodă Tergimanul, fratele lui Nicolai Vodă, trimisū de Vezirul în locă de Domnă țereî; carele, îndată aă și scrisū la Ivan Căpitanul, și la Costandaki Aga, și la Tălăbăscul, și la alți boieri căți erau băjeniți la mănăstire la Dumbrăvița, dându-le a întélege, ca se dea scire și altorū boieri în țera de giosū, pe la bejenii, ca se mérgă la dănsul, că apoi, nemergéndū,

va cădea țera în pradă. Și nici unii n'au vrut să meargă, că toți trăgău nădejde de izbînda Moskalilor; și reu au greșit.

Intr'aceea-dată, etă venia și Ren Generalul; și, sosind la Focșeni cu Toma Spatarul Munténul, au rădicat și pe câți-va Munteni de la margine, și au trasu spre Brăila. Ce, Ión Vodă Tergimanul, înțelegendă dintr'ună răvașă a lui Ivan Căpitanul, cum, vinu Moskalii, au trecut de-ceea-parte de Dunăre.

Când au luat Moskalii cetatea Brăila.

Totă intr'această ană, fiindu cursul anilor 7219, în luna lui Iulie 12, (?) zile, Gioi séra, au sosit și Ren Generalul la Brăila; și a-doua-zi, Vineri, Iulie 13, au tocmită óstea de răsboi, și mare navală au dată Enicerilor la meterezele lor. Ce, Turcii de-odată tare au stătu, érá pre urmă n'au mai putut suferi focul granadirilor, și i-au scos Moskalii din metereze. Érá alții le-au luat apa despre Dunăre; și așa, lipindu-se de cetate, au aruncat granadirii cu granate preste zidă în cetate, și până, în muieri și în copii au fost omorind. Ce, vedendă Turcii că le-au luat și apă, numai ce le-au căutat a se închina. Decă, Sămbătă, în răsăritul sórelui, Iulie în 14 zile, (?) s'au și închinat Turcii toți din cetate; și s'au găsit la număr Turci uciși 743, și 100 prinși la robie, vii; érá Moskalii uciși s'au aflat 53, și răniți 78.

Duminică, Iulie 15 zile, au dat Moskalii poroncă Turcilor ca să érá din cetate cu femeii cu copii cu-totă, și să ia asupra sa haîne, argintă, aură, cine cât are putea rădica, și să trecă slobođi preste Dunăre. Érá după ce au făcut Turcii așa, eșindă din cetate spre Dunăre, încărcați cu ce aveau mai bun, depărtându-se, ce Moskalii încă așa i-au meștersuguită de i-au lăsată afară până s'au depărtat de la cetate, și numai cu cămeșile i-au lăsată; érá altă ce au găsită mai bun pe giură densesi, și mai scumpă, totă le-au luată, și i-au dată în vase preste Dunăre. Și decia au intrat Moskalii în cetate, de s'au umplut de avuție, și acmu se găteau să trecă și peste Dăunăre să meargă să strice podul de la Obluciță, după poroncă precum s'au đisă și mai sus.

Érá Lună séra, Iulie 16 zile, au și sosită ună turcă mare de la Vezirul, și cu Moskalii, la Brăila, cu veste de pace, și au dată Moskalii pre toți robii Turci înapoi, și au lăsată și cetatea, fără câtă vr'o 70 de copii și fete de turcă, și mai bine, i-au tănuită de i-au luată cu sine. Care acestea tóte pentru câte s'au lucrată la Brăila mi le-au arătată Ivan Căpitanul, carele au fostă acolo cu Moskalii; decă, și eu așa le-amă însemnată. Érá Miercuri, Iulie 18, au purcesă de la Brăila și Ren Generalul, trecendă Siretul pre la Mácsineni, și au luată Siretul în susă, și au trecută Nistrul pe la Hotin în țera Leșescă, cu multă dobândă. Și mai bună izbândă au făcută elă cu óstea sea de câtă stăpănu-seă.

Érá după ce s'au făcută pace între oști, la Stănilesci, pecum s'au povestită mai susă, Impăratul Moskului câtă gephana au avută, și carete cu stecle, și câte here de meștersugul răsboiului, tóte în Prută le-au aruncată de s'au

cufundatü ; că avea câtă-va somă in care cu flinte, și de haïne, și de totü felul de măestrii ; și de tóte s'aü uşuratü. Vorovescü unii cum se fie datü și o sémă de banii Vezirului până la purcesü de-acolo ; ce, adevërul nu se scie de datul banilorü.

Aice in Iași äntërii aü lovitü Tătarii cu pradă, gioi pe amedă-çi, Iulie 12 zile, și mulți ómeni aü robitü de pin case pin Tătarași, fiindü fórá grijë, in nádejdea Moskalilorü ; și dobitocü cât aü găsitü pe șesul Bahluului, totü 'l-aü culesü, și lovisë vr'o câți-va Tătari și in Broșteni, unde era zahereaüa Moskicéscă, de care s'aü pomenitü mai sus, că erau la 3000 de care, și erau și Moskali de óste câte-va sute ; și Tătari puțini aü fostü. Moskalii n'aü vrutü se sae dupë dânșii, nice Donții, dicëndü că n'aü ucazü ; fórá câtü, din tãrgoveți aü săritü vr'o trei patru ómeni, și aü prinsü doui Tătari, de i-aü adusü in curte la Moskali. Ce, numai Dumeđeü aü feritü tãrgul Iașii, că aü fostü ploii pe totü césul nepărăsite, și ziua și nóptea ; că, de arü fi venitü numai vr'o 500 de Tătari, arü hi arsü toți Iașii de focü ; că așa aü mărturisitü din Tătarii cei prinși de limbă, că pentru ploii s'aü întârziatü de n'aü venitü.

Éră și Vezirul, Ahmet Baltagi (spunea Macsutü Post. carele aü fostü Capi-ki-hae lui Dumitrașco Vodă) pecum aü asteptatü cincii zile dupë pace, ca se vie din boierii țerei cine-va s'îi inchine ; ce, n'aü cutezatü nime. Nu era de șagă s'șii pue cine-va capul atunce in pripă, la mânie, nesfetindu-se nime la Domnie. Ce, boierii, dupë ce aü eșitü din obuzü, toți aü fugitü spre munte, alții pin codrii, pe unde și-aü sciutü casele in bejenii. Și intr'acele zile, spunü unii că s'aü tãmplatü de aü fostü mersü nisce cămilarii de a Vezirului, vr'o 20 de ómeni și mai bine, dreptü érbă, spre satü spre Bãrboși, la ținutul Fãlciului ; și așa, aü eșitü la dânșii Moldovenii carii erau bejenii acolo, nesciindü de pace, aü datü asupra cămilarilorü de i-aü jecuitü, și pre unii s'îi fie și rãnitü.

Deci, vedëndü Vezirul cum nu veniră din boierii țerei se i se plece, și ințelegëndü și dintru cămilarii sei, ce le-aü făcutü Moldovenii, indata, de mânie, aü și datü vole Tătarilorü și Turcilorü se robéscă țera. Și așa, Luni, Iulie 16 zile, aü și purcesü Tătarii in pradă, in țera de giosü peste totü locul.

Dumitrașco Vodă, indata dupë ce s'aü făcutü pace, mai nainte până a nu purcede Tătarii in țeră, Miercurii nóptea spre Gioi, aü eșitü din obuzü, cam pe furișü, cu Moskalii carii erau de aretü pegiurü dânșii, de la Stãniléscii, că'lü cereaü Turcii la făcutul păcei ; și așa, aü plecatü inainte cu slujitorii sei, și s'aü întempinatü cu Tătarii, dreptü Movila Răbăei, carii ducea robii și dufulul ce apucasë din Iași ; și așa, le-aü datü Moldovenii rësboiü Tătarilorü, și aü incepu'ü pre o sémă a'ii și tăia ; deci, vedëndü Tătarii așa, aü lepădatü și robii și dufulul, si aü datü dosü la fugă, și cu acea norocire aü hãlãduitü sãracii creștini de robie. Éră țera de giosü aü cădutü tótă la robie ; care, povestescü bẽtrãni, că mai aü covãrsitü prada care aü fostü la zilele lui Vasilie Vodă ; căci, ómenii ințelesëse de pace, și fórá de grijă eșisë la sãcere, și i-aü lovitü Tătarii fórá-veste, de i-aü robitü, și aü datü focü de aü arsü peste totü locul. Së plătéscă Dumneđeü sfetnicilorü carii aü cãrmuitü pe Dumitrașco Vodă că de la ținutul Vasluiului incepãndü. in giosü, și până la munți, aü istovitü totü, și încă și la ținutul Hãrlãului aü robitü.

Éră Dumitrașco Vodă, după ce s'au întorsu de la óste, au intratú in tégú in Iași, Iulie 14 zile, Sâmbătă la apusul sórelui; și au ședutú in Iași și Duminecă, până s'au gătitú. Éră Luní, Iulie 16, viindú din gîosú și Impératul Moskului trecéndú pe Prutú in susú, s'au rădicatú și Dumitrașco Vodă cu tótá casa lui și cu o sémá de boieri, sfetnici de ai sei, anume Neculce Hatmanú, și Savin Zmucilá, vel Postelnicú; și încă au luatú și tolagul celú de argintú a țerei cu sine, și Stefan Luca vel Visternicú; și s'au dusú Sturza vel Stolnicú, și Ruginá vel Comisú, și Iorga Aristarho Țarigrádenu vel Ușeriú, și Gheorghie vel Spatarú, și alții mai de gîosú boierinași, câți au fostú de casa lui, și s'au dusú cu Moskalii in țera lorú, trecéndú Niprul pe la Kiov. Și 'l au fostú aședatú Moskalii pe Dumitrașco Vodă la unú tégú, anume la Harcova, despre cetatea Azapul, și de acolo 'l-au părăsitú mai toți sfetnicii lui pe Dumitașco Vodă; și de acia s'au mutatú la Stolița cu tótá casa lui.

Éră după eșitul lui Dumitrașco Vodă din Iași, prădândú și arđéndú Tătarii țera de gîosú; așijderea și după dusul lui Ren Generalul de la Brăila, diavolul, neubitorul spre némul creștinescú, și spre sfintele a lui Dumneđeú bisericí, indemnatú-au pe frații sei, pre o sémá de Lazí Turci, și s'au închinatú cu nisce Tătari, și, fôrá poronca Vezirului, au lovitú până in-điuá tégul Galații, și au robitú toți ómenii câți erau la mônăstire la sfântul Gheorghie bejenii; și au spartú și mônăstirea, de au jécuitú totú ce au găsitú; și cu multá dobândá au eșitú cu robi cu totú din Galați. Deci, de pre la alte mônăstiri ce au mai rēmasú ómeni neprádați și nejecuiți, după eșitul Tătarilorú, n'au mai întárđiatú cu șederea, teméndu-se sē nu pața asemine; au eșitú de pin mônăstiri, și s'au dusú cine incotro le-au párutú, unii la Reni, alții preste Dunăre. De acia inainte sē veđi stricăciunea Galațilorú, de Turci! Care, de cândú'i țera Mo'dovei, și câte rēscóle au fostú pe țera, n'au pátitú Galații așa, de au rēmasú mônăstirile numai pétrá; érá icónele și tóte podóbele și odórele sfintelorú mônăstiri, pe unde au fostú tănuite și supuse, tóte le-au găsitú; cá au sápatú Turcii peste totú locul, și pre toți morții i-au desgrogatú, cercándú pentru avere. Desgropatú-au și pe Mazepa Hatmanul, fiindú decuréndú ingropatú, la sfântul Gheorghie; spunú, pecum i-au agiunsú ósele in țermurile Dunărei, aruncate. Și, mai in scurtá voróvá sē grăimú, cá n'au rēmasú la sfintele mônăstiri, nice clopote, nice uși, nice unú herú, și până in jilturi, și sfintele icóne le-au fărămatú și le-au arsú de istovú cu focú. Éră tégul Bârladul și mai rēú au pátitú, cá au rēmasú numai pajiște; érá ómenii n'au căđutú la robie, cá mai de timpuriú au fugitú, de și-au scutitú viața la codri și spre Focșeni; cá intr'acolo n'au lovitú Tătarii cu pradá, fiindú apele mari, și a-doua, póte fi cá s'au feritú și pentru trecerea Moskalilorú pe Siretú, cari veniaú despre Brăila.

Acestú bine au agonisitú țerei Dumitrașco Vodă cu socotéla lui cea grabnicá, de nu se va indrepta mai in veci. — Și au domnitú Dumitrașco Vodă numai șese luni și șese zile, și s'au dusú cu tótá casa lui in țera Mockului, pecum s'au đisú mai sus.

Și după unú anú i-au și muritú Dómna lui Dumitrașco Vodă, și au ingropat'ó acolo la Stolița Moskului, in biserica cea Grecéscá.

**Aice scriemū când aū venitū Curt Mehmet Paşa in scaunul țerei Moldovei
pe urma-lui Dumitrașco Vodă.**

Acestū Curt Mehmet Paşa, fiindū de nēmul lui Bosnēnū, și pentru limba ce scia Sirbēscă, 'l-aū alesū de la urdia Turcēscă de 'l-aū trimisū petrecētorū după obuzul lui Șeremet, și ca să scōță și Turcii pe cari'i robisē Dumitrașco Vodă in Iași, neguțitorī; că rădicēndu-se din Iași, aū fostū luatū pre căți-va Turci Moskalii cu sine, când aū purcesū Dumitrașco Vodă din Iași.

Éră aice, in tērgū in Iași, eraū mōnăstirile pline de ómenī, și la mare grijē cădusē, că nice unū capū de boierū nu rămăsēse nime. Moskalii încă se strecurasē; de la Turci, nime nu venīa, nice de Domnū țerei cine arū hi nu se sfetīa. Ce, rămăsēse unū turcū ce aū fostū Beșlégă la Dumitrașco Vodă, carele era de nēmul lui Léh, scia bine limba lui, și pe vremea Moskalilorū se boteșasē; éră dacā s'aū dusū Moskalii din Iași, iar s'aū făcutū păgānū; și apucasē elū Monarchie in curtea cea domnēscă, și cu vr'o doi turci Lazī, ce scāpasē din robie in becurile curței, la purcesul din Iași a Moskalilorū. Ce, incepusē a face nisce rēutāți pin tērgū, și jacurī; că o sēmă de Siimenī ce era, și cu Arapul Buluc-bașa, ascultāu de dēnsul la ce le poroncīa; și aū jecuitū pre căți-va cu pricinī. Vēdēndū Egumenī și neguțitorī că se ingrōșă lucrul, s'aū sculatū cu toți și aū mersū la curte, și 'l-aū scosū din curte afară, dīcēndū că'lū vorū ucide; și așa, s'aū potolitū; și de-acia pusēră pe Cârstea Vornicul cu toți, să fie capū tērgului, până când vorū sosi de la Turci cine-va.

Dupē acēsta, vēdēndū intārđiarea, că nu venīa nime, scris-aū o carte de aū trimis'o cu doi călārași, ca dōră arū putea ađiunge la urdie, unde era Vezirul, sēu la Lupul Vornicul; și aū āmblatū șese dīle călārașī, și n'aū pututū rēsbi, că acmu cuprinsēse Tātārī cu pradă in țera de gīos peste tot locul; și s'aū intorsū inapoī călārașī, fōră nice o ispravă.

Iulie 21 dīle, Sāmbătă, aū venitū și Curt Mehmet Paşa, numaī cu vr'o 20 de Turci, că aū fostū unū Pașă mazilū, după ce aū petrecutū tabēra lui Șeremet, și aū scosū și robīi Turci, cari'i s'aū fostū robitū din Iași. De acāruia venire ințelegēndū neguțitorī, i-aū eșitū delaturea tērgului de i s'aū inchinatū. Decī, aședēndu-se in curtea cea domnēscă, s'aū mai bucuratū ómenī, că era cu blāndețe; și ómenī totū nu se incredeaū, că totū se temēu de vr'o pradă, să nu pață ca pe aīurea.

Ce, vēdēndū și Curt Pașa cum este pe afară țera turburată, și că nu'sū boierī, aflānduse numaī Grigorie Bozagiul vameșul, impreună cu Cârstea Vornicul și cu Anastasi Vornicul, le-aū datū poroncă pentru tainū să grijēscă; ce, pățīaū rēu despre Turci, că nu se afla orđū. Decī, incepusē Curt Pașa a gīndi lucrurī inalte, și a se scrie la cārți socotitorū țerei Moldovei; și didesē poroncă ómenilorū să nu ósă afară din tērgū nime fōră pecetluitul lui. Pusēsē pe Stefan Beiul de Orheiū Sērdarū, că avea elū vr'o đece slujitorī pe lūngă sine; decī, ilū trimitea cu turci de ai sei la strēje, de păđīaū nōptea la drumurī dealătura tērgului, și cine venīaū la tērgū îi prindeaū și le luaū cai, și arme, și altele ce gāsīaū bunū; și încă, pre unī da la inchisorī de'i bānīaū, apoī îi slobođīaū. Trimisēsē și cārți acmu la urdie la Vezirul, cum se află elū

la Iași in scaună, și va stringe raiuoa de pin bejenii la-locu, și precum ară hi poronca Vezirului, așa va face.

De-altă-parte, strîns-au mehterii și tabulhanagii a țerei, și punea de bătea chindie in tôte țilele in curte; și începuse a boieri boieri, pe Bazagi-Oulu vel Postelnicu, pe Darie Donici, Sêrdarul Hatmanu, pe Diani vel Comisù, pe Iordaki Medelniceru Ușeru mare, pe Vasile Adam Agă, și Căminaru pe Nicolai neguțitorul Vameșu mare. Era până adoua-ți, i-au făcutu de au și datu câte 60 ug. din cîfertu. Apoi atuncea au tăiatu și capul unui fecioru a Ianculu Căpitanu, pârându-lu unu turcu cum că 'l-au tăiatu elu la grumazi; și începuse a inchide și pe Egumeni, dicendu că este poronca Vezirului ca s'î trimiță acolo, și după ce'î dau bani se'u alte daruri, îi slobođia.

Lucrându-se aceste la Iași, era Baltagi Vezirul, înțelegendu de Lupul Costaki Vornicul cum este la Bursuci cu bejenii tăbăritu, indata au făcutu fermanu la dansul. Era Tătarii tot pradau țera pe la bejenii, pe unde afla omeni tăbăriți din codrii; și acolo, la Bursuci, încă in tôte țilele nepărsitu se bătea cu Tătarii. Ce, pôte fi, au mai avutu norocu o sémă de creștini se nu pėra desevėrsitu: cã acmu orõnduisė Vezirul nisce Eniceri, și cu Tătari, ca de n'aru veni Lupul Vornicul, nice pe fermanu, se mērgă s'î spargă tabera, și s'lu dobîndescă și pre dēnsul. Decī, vestindu-se așa, etă au și agiunsu peste-nópte unu Mărzacu prietenu, la Lupul Vornicul, Vineri spre Sămbăta, Iulie 21 țile, și i-au datu veste in-taină in ce cėsū va sosi fermanul de la Vezirul se nu se indoescă. ce indata se purcęgă, cã apoi voru peri de istovū; și etă cã eū fiindu in acestă nópte de strajė, m'amū furatū despre alți Tătari, și amū venitū de 'ți-amū datu scire.

Decī, când au fostu Sămbăta pe apranzul celu mare, etă cã au și sositu Bekir Aga, Talhășciu Impėrătescu; caru, prindendu de-veste Vornicul Lupul, dacă s'au apropiatū de tabera i-au eșitu inainte de 'l-au privatu cu cadutu inchinăciune. Și atuncea și Tătarii de-pre deluri, carii imblaū cu pradă, vedendu pe Bekir Aga venindu, fugeau in laturī de la tabera, contenindu cu prada, vedendu omū impėrătescu; carele, dacă au arătatū fermanul și poronca Vezirului, incredințandu-se, au mersu cu Lupul Vornicul și Bekir Aga, și cu 50 Turci ce erau veniți impreună cu dansul, in tabera. A-doua ți, Duminică, i-au făcutu Lupul Vornicul masă, de 'l-au ospėtatū, impreună cu ofițeri Moskicesci, carii erau cu óstea acolo, și au mersu toți de i-au sărutatū mâna lui Bekir Aga, și ofițeri, și Kigeci Polcovnicul, și-apoi s'au ospėtatū cu toți d'impreună.

Era Lunī, desdimineță, Iulie 23, s'au gătitu și Lupul Vornicul, luându cu sine și pre Dabija celu Negru Păharnicul, și au purcesu cu Bekir Aga; era cu mare frică; mai se lasase și de viață. Și sosindu la urdie, i-au numėratū câți omeni au fostu pre toți, aședendu'ī la cortul chihaii Vezirului.

A-doua-ți au sositu și Ion Vodă de-preste Dunăre la urdie, fratele lui Nicolai Vodă, carele au fostu socotitu de Vezirul Caımacamū țerei mai denainte-veime, fiindu la Brăila, și acmu era gata spre aceea socotelă ca se vie la scaunu in Iași. Era dacă l'au chematū Vezirul pe Lupul Vornicul la adunare la cortul seū, elu indata au ingenunchiatu; și după multă muștrare ce 'l-au infruntatū pentru hainie, s'î fie pomenitu Vezirul și de domnie. Ce, atuncea

aŭ răspunsŭ și Lupulŭ Vorniculŭ. cum elŭ nu este vrednicŭ de domnie;  r  și cine a fi Domnŭ, nice lui nice altu a nu este  era bună de nimic , că aŭ robit'o Tătariŭ mai de-istovŭ. Atunce aŭ  isŭ Vezirulŭ, f c ndu-se că nu scie nemic ,  ic ndŭ cum să fie a a? (Și elŭ, bat 'lŭ Dumne eul singurŭ aŭ datŭ  era in prad ). Pentru care  ic ndŭ Lupulŭ Vorniculŭ Vezirului cum și urdia m riei t le plin  este de robŭ Moldoveni, atunce indata  l-aŭ imbr catŭ cu caftanŭ, puindu'lŭ Caftacamŭ, r spund ndu'ŭ:  t  c ' i daŭ  era in s ma ta; și p n  in de-trei-or  i-aŭ  isŭ: *ișit  Lupulŭ, ghiozun aci*; adec , f rte s ' i deschi  ochiŭ; și altele.

Și după t t  vor va, i-aŭ și datŭ la m n  fermanŭ ca să sc  t  robii, și cu ceaușŭ, ori că' i 'șŭ-arŭ g si in t t  urdia, s 'ŭ ia pre to' i; și aŭ fostŭ trimisŭ Vezirulŭ pe la t te vadurile  meni imp r tesci, de aŭ scosŭ robii de la T tari.  r  Lupulŭ Vorniculŭ, de la Vezirulŭ aŭ mersŭ și la cortulŭ lui Devlet Gereŭ Han, și iar ca mai mult  muștrare i-aŭ datŭ. C tŭ aŭ z bovitŭ Lupulŭ Vorniculŭ acolo, vr'o cincŭ  ile, scos-aŭ la 2000 de robŭ. Și atunce aŭ fostŭ sositŭ la Vezirulŭ și c r ile lui Kurt Paș  din Iașŭ, de carele s'aŭ pomenitŭ mai sus .  r  de a-cinca  i, aŭ purcesŭ și Vorniculŭ Lupulŭ impreună cu Bekir Aga, și cu Mehmet Efendi Iazagiulŭ, și aŭ sositŭ in Iașŭ, Iulie 31 de  ile.  r  Kurt Mehmet Paș , după ce aŭ ședutŭ in Iașŭ  ece  ile, implutu-s'aŭ de robŭ de Moscalŭ, și elŭ și Turcii lui ce venis  cu d nsulŭ, de cei ce r m ses  in urma oștii fl m ndŭ, și bolnavŭ, și de cei fugi' ; și s'aŭ dusŭ la locul lui.

Aice n'am  pututŭ l sa cu cuvîntulŭ și pentru r ndulŭ Muntenilorŭ. M carŭ că aŭ fostŭ amestecatŭ și Constantinŭ B sarabŭ Vodă la socot la Moskalilorŭ, pecum s'aŭ pomenitŭ mai sus ,  r  inc și negraba și chivernis la cea bună trece primejd ia cea rea, pecum s'aŭ v dutŭ și aice. Căci, Costantinŭ B sarabŭ Vodă nice cum din poronca Vezirului nu s'aŭ ab tutŭ in laturŭ, ce și salahori și care de  ste, și de altele aŭ datŭ;  r  singurŭ se afla spre T rgoviște, aștept ndŭ la cea de-apoŭ cum va eși lucrulŭ, dacă se vor  lovi oștile față, și cine va hi biruitorŭ.  r  nu ca Dumitrașco Vodă Cant mir, d' nt lașŭ-dată a se numi Domnŭ vecinicŭ cu feciorii sei, și a num ra conacele cu Moscalii, c te suntŭ p n  la Dun re la podŭ; și de Bugiacul cu Tătariŭ nu'șŭ aducea aminte ce, cum  ice Proroculŭ David la psalmulŭ 20: «cugetar  sfaturŭ, carele nu le putur  sc te la capŭ».  r  B sarab Vodă, numai ce p nd  la ce se va alege lucrulŭ; și indata ce sim'  că s'aŭ lovitŭ oștile și s'aŭ imp catŭ, intr'acela c sŭ și trimis  de-s rgŭ boierŭ la P rta, Vezirului de se aflară cu daruri, așŭjderea și la Hanulŭ, și'șŭ indreptá lucrulŭ despre t te p r ile, și nu i-aŭ c dutŭ  era la robie; macarŭ că aŭ fostŭ Toma Cantacuzino Sp tarulŭ din partea lui trimisŭ la Moscalŭ, și aŭ mersŭ și la Brăila, pecum s'aŭ pomenitŭ mai sus .  r  pe-urmă aŭ mutatŭ vina asupra Tomeŭ Spatarulŭ, cu mare meștersuguit  pricin , cum, s'aŭ sculatŭ ca unŭ viclenŭ f r  scirea domnieŭ, și s'aŭ dusŭ la Moscalŭ de aŭ venitŭ cu d nșii și la Brăila; și așa, Constantin Vodă 'șŭ-aŭ indreptatŭ lucrulŭ despre Turci.

 r  Toma Spatarulŭ, după ce aŭ eșitŭ din Brăila, luas  cale spre  era Rom nesc , pentru indrept cune caseŭ lui; ce, socotindŭ că va cădea in curs , 'șŭ-aŭ luatŭ cale spre  era Ungur sc , unde, de acolo s'aŭ trasŭ iar la Mo-

skali, și 'l-au miluită cu diregătorie, Graf și Generalu. Érá Băsărabu Vodă au cheltuită pre urmă câte-va sute pungi de bani cu Brăilenii Turci, până s'au mântuită de gâlcéva lor¹⁾.

Aice scriemă precum au căimăcămită Lupulă Vorniculă și cu Bekir, Aga Vezirulu, și apoī cum au petrecută.

După ce au mersă Lupulă Vorniculă, chĕmată cu fermană, la Vezirulă, prin Bekir Aga Talhigiă, precum s'au pomenită mai susă. și sosindă acolo și Ión Vodă Tergimanulă, carele era gata să purcégă să vie la Iași să fie Calmacamă, spună unii cum Ión Vodă, dacă au înțelesă de venirea Lupulu Vornicū, 'l-au chĕmată la cortulă seă, și Lupulă n'au vrută să mérgă; și réu au greșită, că n'ar hi pătită pedépsa care i s'au tēplată atocma cu capulă, precum veī înțelegé mai giosă la rōndul seă; căci, că de s'arū hi pricepută Lupulă Vorniculă, încă elū singurū să fie poftitū de la Vezirulă pentru Iónū Vodă să fie venitū Calmacamă. și i-ar hi fostū mai cu ticnelă, sciindulū că'i omū mare, de la ușa împărătésă, și frate de Domnū, și încă și Tergimanū, și nu i-ar hi venitū Lupulu Vorniculă asupră nice o patimă despre nime.

Ce, Lupulă Vorniculă, după ce 'l-au îmbrăcată Vezirulă cu caftană și 'l-au făcută și Calmacamă țerei, pecum s'au đisū mai susă, vrēndū să purcégă spre Iași, au lăsată la Pōrtă pe Kapi-kihaea lui Dumitrașco Vodă Cantemir, anume Ianio Critenulă, cu carele au fostū soție și Macsută Postelniculă, care și Mascută Postelniculă socotindu-se să nu incapă la vr'unū grei despre Vezirulă, s'au fostū lipitū lūngă Ión Vodă, la primejdie de rēscólă. Érá după ce au vedută pe Lupulă Vorniculă la urdie, indată au părăsită pe Ión Vodă, și au mersă la Lupulă Vorniculă de au venitū în țéră la casă'si. Érá Iónū Vodă, vedēndū așa, cerșut-au de la Lupulă Vorniculă ca să'i dea patru pungi de bani din țéră, di-

¹⁾ Érá după ce au făcută pace Turcii cu Moskalii, și s'au dusă împăratulă Petru la țera lui, și vedēndū tōte lucrurile cum i s'au întēplatū, câtū era în cumpănă să se primejduescă Impăratulă să cadă în mâna Turcilorū, érá Dumneđeu celū multū milostivū și puternicū nu 'l-au lăsatū apărāndulū de acea primejdie; după aceea inșciințāndū Impăratulă Petru pe Impăratulă Turcului, de cele ce s'au lucratū prin Constantin Basarab Vodă; și auđindū de aceste Impăratulă Turcului la anul 1714 în đioa de joī mare, în săptămāna patimilorū Domnului Hristos, 'l-au mazilită pe acestū Domnū, ducēndulū cu tōtă casa lui în Ţarigradū, cu Dōmna, și cu patru cuconī, și patru gineri, și i-au pusă la închisōre, fiindū inchiși până la 15 đile a lunii lui Avgustū. Și făcēndū judecată, au poroncitū Impăratulă de au tăiatū capetele āntei la acei patru coconī, după aceea lui Constantinū Vodă, și tōtă avuția o au luatū Impărația, precum le este obiceiulū Turcilorū. Acestū Domnū au fostū fōrte bunū și milostivū spre toși, și au domnită ani 25 și gūmātate. Spunū că pe acestū domnū 'l-au fostū blestemāndū la tōte sfințele bisericī câte au fostū subțū stăpānirea Moscului. Érá după ce au mersă alū doile nepotū alū acestui domnū, anume Nicolai la Petrupoli sau Petruburg, fiindū mersă Mitropolitulă țerei, și trei boierī mari, fiindū și acestū nepotū alū acestui fericitū Domnū, la anulū 1760, fiindū Moskalii în țera Moldovii și țera Românescă, avēndū oște cu Turcii, și căđēndū cu rugāciune acesti mai susū numiții boieri la înălțata Impărătésă Ecāterina, 'l-au ertatū de acēlū blestemū, care și noi toși să đicemū Dumneđoū se'lū erte, și să fie pomenitū intru Impărația : fāntă (Ad usū în manuscriptulă de la D. Poenar).

cëndü, ce aü cheltuitü la Bräila și aiurele, viindü la Călmăcămia țerei; ce, Lupulü s'aü aședatü cu s' trimațä unü omü alü s'eu cu d'ensulü la Iași, și'i va da din țerä.

Deci, după aceste tôte, dacä 'și-aü luatü Lupulü Vorniculü đioa bună de la Vezirulü, viindü la taberä la Bursucü, împreună cu Bekir Aga, și cu Mehmet Efendi Iazagiulü, și cu Halıdar Aga a Hanului, pre carele apoi 'l-aü lăsatü pentru aretulü taberei, că tot încă nu se potolise Tătarii bine cu prada, așijderea aü trimisü Vorniculü Lupulü la Iordaki Aga, feciorulü lui Laskaraki, fiindü ginere lui Antiohie Hatmanul Jora, de 'l-aü adusü de la bejenii, și 'l-aü trimisü să fie și elü Kapi-kihae la Pörtä Vezirului cu cel-altü ce scriemü mai susü, și să porțe de grije pentru scosulü robilorü.

De la Bursucü aü sositü Lupulü Vorniculü in Iași, Iulie in 31 de đile, cum s'aü đisü mai susü; érä Bekir Aga s'aü aședatü in curtea cea domnescă. Ce, Lupulü Vorniculü făcuse atăta cheltuélä cu scosulü robilorü, și la Pörtä, fiindü țera bejenită, ce numai l-aü căutatü de aü scosü asupra bejenarilorü, la tôte ținuturile, câte doi lei de capü să ia, pe aiure și mai điosü. Apoi aü venitü poroncä de la Vezirulü de aü datü țera și 100 de căruțe câte cu patru cai. scoțendü cuvëntü pentru pornitulü Craiului Șvedescü din Tighinea spre țera lui; și aü fostü trimisü și din țera Muntenescă Domnul Bäsärabü Vodä câteva mi de chile zahere, făină și orđü, de aü ședutü carele la Țuțora multä vreme, până incepuse a putređi sacii cu făina, și totuși nu s'aü alesü nemica de acea pâne, descärcändu-se la monăstirea Birnova; și apoi o aü datü la nisce Căzaci zaporojenii de o aü m'ncat'o; căci, Craiulü Svedului își batjocuriä de Turci, și n'aü vrutü să m'ergä.

Aice in Iași, t'emplatu-s'aü de aü venitü și unü Agä de la Pörtä, de la urdia Vezirului, de aü cercatü la cetatea Hotinului cum este; și incepuse a suna cuvëntulü, cum, era să vie unü Pașä la Moldova, că de domnie nu se sftia nime. Boșerii țerei încă nu vreaü să vie la Iași, vedendü că Vezirulü totü ședea cu oștile in gura Sărății; și cu adev'ratü nu era de a credere, de vreme că unii erau fugiți in țera Ungurescă, alții la munți. Érä in t'ergü in Iași s'aü t'emplatü t'ergoveții toți acasă; ce, fiindü Lupulü Vorniculü Caımacamü, împreună cu Antiohie Joara Hatmanü, că așesi de la Vezirulu fi adusese căftanü ca să fie și altü boșeri Caımacamü, pre care a socoti Lupulü Vorniculü; și Macsut Postelniculü încă se afla pre-lungä d'ensii, pentru limba Turcescă pe la Agi ce venläu in Iași.

Fost-aü să dea Lupulü Vorniculü și vr'o 60 pungi de banı la Vezirulü, din venitulü țerei ce iaü domniı, din ocne și din vămı; ce, alți banı nu prea erau, förä câtü copeice și dutce de câte patru banı, și timfi de cei noi Moskicesci. Deci, cu mare nevoință, de-abia s'aü strinsü 12 pungi de acei banı, și aü trimisü la urdie la Vezirulü, și l-aü luatü totü cu scädere.

Érä Costantinü Moselimulü, omulü lui Ión Vodä Tergimanulü, carele aü fost venitü pentru banı, aü ședutü câtä-va vreme, și cum aü venitü, așa s'aü dusü din Iași, förä banı inapoi, și încă infruntatü. Ce, adăogändu-se la neprieteșugü una ca ac'asta despre Ión Vodä, a-doua, și despre Vezirulü, căci nu iaü trimisü banı bunı, și mai multı, atria, nu se scie ce blăstämăție aü făcutü Kapi-kihăile, cari s'aü numitü

mai sus, nu știu ce meștersuguri oră bi făcutu cu scosul robilor, intrându aceste toate la urechile Vezirului, îndată au poroncitu de au prinsu pre Ianio Critenulu, dicendū: «Tu esci celū viclenu Kapi-kihaea lu Dumitrașco Vodă Kantemir-Oulu hainulu; ai sciutu faptele stepănului tēu, și n'ai veditu, și de acnu nu vei mai fi viu.» Și îndată au poroncitu de i-au tăiatu capulu. Era Iordaki Aga, feciorulu lu Laskaraki, s'au priceputu mai curendū și au fugit de la urdie tocma pre Tutova, la satulu socru-sēu, lu Antiohie Jora Hatmanulu, la Tomesci, și avut-au mare norocū, că au lăsatū omeni de straje mai în urmă, că din locū ce au fugitu, au și purcesū gonașil după dēnsulu ca s'lu prindă, și s'au fostu pripitu acole, în curte la Tomesci. Ce, dāndu'i veste străjeril, au păditū de au eșitu cu fuga la delū, pedestru, de 'și au scutitu viața cu pădurea. Era cai lu, cu totul cum erau, așa i-au apucatu Turcil gonașil, și într'acesta chipū au hălăduitu și Iordaki Aga de acea cumplită și de năprasnă primejdie.

Țicu unil, cum, și cu acelu Bekir Aga 'și au fostu imputatu Lupulu Kostaki Vorniculu, și cu Mehmet Efendi Iazagiulu, că Turcilorū cine le pōte satura lacomia lor? Deci, s'lu fie adaosū cu pără la Vezirulu și ei; osebitū de aceste, fōrte ucidea pre mulți sēraci de omeni, pre unil și după vina lorū, -era pre mai mulți pōte fi și forā cale, cu asuprelā pentru banī, ca sē plinēscā poroncile (sau și pēcatulu omulu urmēzā spre osāndā). Era încăși dacāși imultesce omulu urāciunea la neprietinī, nebāgāndū în sēmā, și alesū cei mai putincioși, când nu te gāndesci, atunce te surpā. Care, aceste toate, câte s'au scrisū mai susū, grāmādinu-se una peste alta, mai vārtosū i-au scornitu neprieteniil cuvēntū, cum, au strinsū și stringe banī mulți din țērā Lupulu Vorniculu, și va sē fugā și elū, cum au fugitu și alții din boieril.

Deci, când au fostu într'o di, sosit'au aice în Iași de la Vezirulu unū agā, ce'i dicū Delibaș, carele au petrecutu până aice pre unū solū Leșescū, mergētorū în susū. Ce, Lupulu Vorniculu, încă avea mare gālcēvā de nisce Tātari pentru nisce epe Tātāresci, ce s'au pomenitu și mai susū, și acnu le orānduā ca sē se ia din țērā și să se dea Tātārilorū. Ce, când au fostu Septemvrie 9 zile, așeși din curtea cea domnēscā i-au popritū, arātāndu-le fermanulu Vezirulu; precum s'ē ducā acolo. Și așa, îndată i-au pusū în hiere pre trei boieril: pre Lupulu Costaki Vornicul, pre Antiohie Jora Hatmanulu, pre Macsutū Postelniculu, și cu mare pađā i-au dusū la urdie; și nice i-au adunatu cu Vezirulu; unde de acolo i-au pornitu cu mare urgie, și i-au trecutū preste Dunāre de i-au dusū la cetate la Varna, de i-au bāgatū înuntru cu obezi în picīore și cu lanțuh de grumazi. Și aprōpe era sē se māntuēscā și de viață câte-trei; ce, noroculu lorū, ca sē mai albā zile, de sārgū au trimisū Constantin Basarabū Vodă, Domnulu Muntenescū, milostenie de la sine, 300 lei, de au datū la mai marele cetāței, și i-au mai slābitū de i-au mai scosū afarā la luminā de i-au aședatū; că acnu li se inflasē limbile în gurile lorū, de lanțuh ce avea în grumazū; cātū vrea hi mai zābovitū nescosil, acolo a hi peritū. Și decie înainte au mai ședutū la paza până s'au plinitū la optū luni.

Și au fostu Lupulu Costaki Vorniculu Cahmacamū în Iași numai 40 de zile, până au cāđutū la închisōre, precum s'au disū mai susū.

**Aice scriemū, precum, aū venitū la scaunulū țerei epitropū Iónū Vodă,
frate mai micū a lui Nicolai Vodă.**

Dupe ce aū venitū acelu Agă Delibaș, și aū rădicatū pe boierī din Iași, pecum s'aū povestitū mai susū, érá aice în orașū aū rămasū deacia Caimacamū însuși Bekir Aga Talhâciu. Ce, îndată s'aū măbnițā orășeniī: una, că aū luatū pre acei boierī mari în hiére; adoua, că aū rămasū iar Turculū în scaunū, și socótiaū sē nu cađă cu acele amestecături vr'unū Pașalicū la Moldova, de care prea sfântulū Dumneđeū sē ne ferescă de aceea socotélă, precum ne-aū feritū și până astăđi. Însē, Bekir Aga, a-doua-đi dupē pornitulū boierilorū, netēmplându-se dintr'alți boierī în Iași, fōră câtū aflându-se într'aceea-una-datā Gheorghie Apostolū biv vel Visternicū, 'l-aū chîematū la curte, și îndată 'l-aū făcutū Caimacamū, ca sē pōrte de grijă pentru trebile țerei, dupē obiceiū; érá baniī, de unde veniaū, totū la Bekir Aga îi stringea. Și aū stăpănitū și elū, vr'o 17 đile scaunulū Iașilorū, până aū venitū Ión Vodă Tergimanulū, fiindū cursulū anilorū 7220, Septemvrie 26, într'o Miercurī.

Érá Bekir Aga peste 3 đile încă s'aū rădicatū, plinū de robī; și măncase și bani căđi-va; și s'aū dusū dupē Vezirulū. Déră nice elū n'aū pățitū bine; că, schimbându-se Vezirulū Baltagiulū, i s'aū luatū totū, și căđuse și la pedépsă, cum li' obiceiulū Turcilorū, dupē firea lorū cea nestătătōre.

Dupē ce aū venitū Ión Vodă în scaunū la Iași, atunce fōrte s'aū bucuratū tērgoveții și țera tōtă, trăgēndū nădejde pentru domnia lui Nicolai Vodă, vēđēndū pe frate-sēū sositū cu stăpānirea la scaunulū Moldovei; carele, dupē ce s'aū așeđatū în curtea cea domnescă, îndată aū poroncitū la toți zlotășii, pe la tōte ținuturile, sē nu mai stringă rēmășițele, și sē dea ómenilorū pace sē nu' mai supere. Érá titulușulū lui așa se scriea la cărți: Ión Mavrocordatū. marele Tergimanū : puternicei Împērății, și epitropulū țerei Moldovei, iprocī. Și așa, apoi, cu blāndețe scris'aū cărți pre la toți boierii unde se aflaū prin bejenii, și la pribeđi, ca sē vie cineși la loculū sēū foră de nici o sială.

Cândū s'aū cutremuratū pāmēntulū.

Totū într'acestū anū fiindū cursulū anilorū 7220, în luna lui Octombrie, spre numărulū alū-șeptele, la 8 césuri nōptea, spre Duminecă, fōrte tare s'aū cutremuratū pāmēntulū, în slava lui Dumneđeū, până în de-două-orī; și huetulū venia despre rēsăritū.

Sfirșitulū Letopisețului lui Neculai Costin.

A DOUA DOMNIE
A LUI
NECULAI ALECSANDRU MAVROCORDAT V. V.

IN
MOLDOVA
DE
ACSINTI URICARUL
(1711—1716).

De a doua domnie a lui Nicolai Alecsandru Vodă.

Vrîndu a scrie a doua domnie a lui Nicolai Vodă, facu incepere de unde au părăsit repausatul Nicolai Costin, ce au fostu Logofet mare, carele au scrisu domnia cea d'ânteu a lui Nicolai Vodă, și au scrisu până au mersu Nicolai Vodă la Galați și au trecut Dunărea, mergendu spre Țarigradu; și acolo părăsindu, au începutu a scrie de domnia lui Dumitrașco Vodă Cantemir. — Incependu, dér, eu a scrie de unde au lăsat dumnelui, n'amă lăsat nepomenite nici cele ce s'au întemplat și s'au încratu la mazilia lui Nicolai Vodă, vrednice fiindu de pomenire; sciindu că și de la cele ce se vedu a fi socotele mici, potu cei înțelepți a se folosi și a lua lumină, amă lungitu istoria, nelăsându nepomenite unele din cele mai mici ce s'au întemplat la mazilia și la a-doua domnie a lui Nicolai Vodă, și amă începutu după ce au trecut trei ani din a-doua domnie a măriei séle, a scrie, și amă intratu într'alupatrul anu.

Sosindu la Țarigrad Nicolai Vodă, Decembrie 25, in ziua Nascerei Domnului nostru Iisus Hristos, și mergendu dreptu la casele cele părintesci ce avea la Fănaru, îi era curtea deschisă, și toți boierinașii lui strinși in totă vremea, și mergeau prietenii de se împreună in toate zilele; trimiteau și solii ce erau in Țarigrad pe Dragomanii loru la Nicolai Vodă de'i dicea complimenturi, și'lă mângăiau ca să nu facă voie rea de acea tēmplare a maziilei.

Trimis-au și Vezirulu de au chemat pe Nicolai Vodă indata, cu poronca Impăratului, și pentru ca s'lu mângăie, că nu era cu voia Vezirului acea maziile, precum s'au pomenitu la domnia lui de'nteu; déră mai vartosu 'l-au chemat ca s'lu întrebe de vești, fiindu mersu decurendu despre aceste părți de locu: și au făcutu taină, scoțendu pe toți afară, și au rămasu numai amendo; multe cuvinte de mângăere i-au disu atuncea Vezirulu, și cum că'i este slujba cea cu dreptate cunoscută de Impăratulu, și să nu facă voie rea, că fără de zăbavă i se va da domnia. După aceea, 'l-au întrebatu pentru vești despre părțile creștinesci, ce se aude și ce se lucră, și pentru oștile Moskicesci unde se află. Măcar că oștile Moskicesci până atuncea mai nice au aflatu bine de stricatul păcei; pentru aceea, lovindu fără-de-veste Tătarii cu cēmburu in Ucraina, au robitu multe suflete peste-sēmă. Fost-au cu acei Tătari unu Sultanu, și Voevodulu Kiovski, cu Leși de ai lui și cu Lipcani; și s'au intorsu inapoi cu pace, făcendu multă pradă și stricăcune, și încărcati de dușumuri. La acēstă întrebăcune a Vezirului măcaru că socotia și scia Nicolai Vodă că răspunsurile suntu cu mare primejdie la o vreme ca aceea, nesciindu-se la ce sfērșitu va veni trebile care se incepuse; déră, precum i-au luminatu Dumneđu mintea, au răspunsu la tôte, și au spusu ce au sciutu și ce au socotitu; care, dacă le-au spusu Vezirulu Impăratului, spunu că i-au plăcutu forțe.

Impreunarea aceea a lui Neculai Vodă cu Vezirulu, și mai vartosu că au fă-

cutu taină cu densusul (neobîcînită lucru este la Veziri să facă taină cu Domniî mazil), aŭ zădărită zavistia Domnilorū, și celorl ce erau mazilî in Țarigrad și celorl cu domniî, și aŭ începutu a'lū zavistui nu numai Moldoveniî ce și Munteniî, și cercaŭ să afe vr'unū mișlocū cu carele sē'î pôtă strica. Care mișlocū 'l-aŭ și aflatū Dumitrașco Vodă Cantemir, sfātuindu-se aice in țēră cu o sēmă de boierî, cariî nu'î erau voitori de bine lui Nicolaî Vodă, adecă : sē trimetă boierî la Pörtă și sē facă mare jalobă, precum Nicolaî Vodă aŭ făcutū multe nedreptăți in țēră, și aŭ luatū averea boierilorū, și pentru poclonulū bairamlăcului (ce era sē'lū dea Dumitrașco Vodă, că unū poclonū îlū didese Nicolaî Vodă in nouă luni ce aŭ domnitū), sē dică că 'l-aŭ luatū din țēră și 'l-aŭ popritū la sine ; socotindū că cu aceste vorū face mare stricăclune lui Nicolaî Vodă ; câtū, una, i se va strica numele celū bunū ce avea, și cu greū i se va mai scôte domnia : éră cu cea-altă, socotiaŭ că'î vorū face mare pagubă și sērăcie, ca, și ce are să dea totū, și la mare datorie sē incapă, câtū sē nu mai pôtă lua nici-odată domnia. Déră, dice unū cuvētū, altele suntū sfaturile ómenilorū, și altele poroncesce Dumneđeŭ.

Făcēdu-se, déră, primăvară, aŭ orōnduitū Dumitrașco Vodă pre Manolaki Russet Vorniculū, și pre Ión Sturza Vorniculū, și pre Gheorghia Păharniculū, că acestiî aŭ primitū sē facă acéstă slujbă, și le-aŭ făcutū isvodū de pāra ce era sē facă, le-aŭ datū isvodū de tôte veniturile ce se strinsesē in domnia lui Nicolaî Vodă din țēră, la care isvodū douē lucruri erau făcute din cale afară fórte, și afară de domnie : unulū, că pusesē imprumuta ce aŭ luatū Nicolaî Vodă de la boierî, de douē-orî, și anume de la fiesce carele ce aŭ luatū, și tótă suma deosēbi ; iarăși alū doile, că pusēsē că aŭ luatū Nicolaî Vodă poclonulū bairamlăcului din țēră, și tocmişē și isvódele ce erau la visterie de baniî birului ce strinsesē la Pörtă, și aŭ stricatū unde dicei *baniî birului* și aŭ scrisū in loculū *birului, a bairamlăcului*, care isvóde aŭ călutū tôte in mânele lui Nicolaî Vodă, dacă aŭ luatū iarăși domnia.

Pornit-aŭ Dumitrașco Vodă pre acei boierî la Țarigrad și cu isvódele ce le făcuse, dicēdu-le că vorū lua invēțatură și de la Ianio, carele era Kapi-kihae lui Dumitrașco Vodă; cariî dacă aŭ agiunsū la Țarigrad, aŭ găsitū gata pre Vezirulū ca sē esă cu oștile sē mērgă improtiva Moskalilorū; aŭ apucatū de s'aŭ impreunatū odată boierii cu Vezirulū, și aŭ spusū jalobile lorū ; le-aŭ rēspunsū intr'acea-dată Vezirulū că vorū avea dreptate. Dupē aceea aŭ eșitū Vizirulū din Țarigrad și aŭ mersū la Daut-Pașa, aprópe de Țarigrad, cale de unū cēsū, dupē obiceiulū Impērațeiî Turcesci ce aŭ când vorū sē mērgă la óste, ședū acolo la Duat-Pașa câte-va zile ca sē'și aducă aminte și sē se grijească cu tôte cele trebuitóre de călătorie și de oștire. Mers'aŭ, déră, și acolo boierii și s'aŭ impreunatū cu Kihaea Vezirului și cu Vezirulū, și iar s'aŭ jeluitū de Nicolaî Vodă, și s'aŭ rugatū sē aibă județū dreptū; éră Vizirulū, aflāndū socotelele lorū, și sciindū că nu'lū pirescū cu dreptulū, le-aŭ rēspunsū sē mērgă impreună cu urdia pēnē la Udriî, și apropiindu-se de Moldova le va lua sēma, că aŭ făcutū vechilū Nicolaî Vodă pe frate-sēŭ Ión Vodă, marele Tergimanū. S'aŭ făcutū boierii a fi bucuroși și de acésta, și aŭ disū că vorū mai rēmānea in Țarigradū ca sē se gāteze, și așa, purcegēndū Vizirulū, ei aŭ rēmāsū in Țarigrad; și vedēndū că nimi-

ca n'aũ pututũ isprãvi, și socotindũ cã de vorũ merge la urdie orũ isprãvi și mai rãu, cã aũ cunoscutũ pre Vizirulũ cã avea în dragoste pre Nicolai Vodã, și sfãtuindu-se ce vorũ face, i-aũ îndemnatũ acelũ Ianio sã dea ruca, adicã rãvașũ de jalobã la singurũ Împãratulũ. Și așa, într'o ñi, venindũ Împãratulũ de la Scudari, cã mersese sã se închine, dupã obiceiulũ Împãrațilorũ Turcesci, carif mergũ în tãtã Vinerea cãte la o gémie, de se închinã la gémile cele mari împãrãtesci, i-aũ ținutũ calea boierii; și, aprindẽndũ rogojina în capũ, aũ datũ rucaua. Spunũ sã fie ñisũ atuncea Împãratul cãtre Bostangi-bașa, aceia, precum se vedũ, sãmãnã sã fie nisce tãlpiđi, de vreme ce aũ aprinsũ rogojina în capũ.

Lucru afarã din cale și fãrã de socotãlã aũ fãcutũ acei boieri; și, precum se ñice, cu capetele lorũ aũ vrutũ sã jãce; cã cine dã ruca la Împãratulũ, se chiamã cã nu bagã sãmã pre Vizirulũ, care lucru este de mare primejdie, cã Vizirulũ, ori cum ar fi, potũ ñice cã pãte întocma cu Împãratulũ; dẽrã, osebitũ și de acẽsta, a se pune în price cel mai micũ cu cel mai mari, este nebunie; cu celũ de potrivã de se apucã nescine în price, și încã nu se pãte sã nu se pãgubescã amẽndoi; precum și cãndũ se luptã doi ce suntũ într'o vãrtute, de și se întẽmplã de biruesce unulũ pre altulũ, dẽrã, încã și celũ ce aũ biruitũ suflã tare de ostentã și slãbesce fãrte; cu cãtũ mai vãrtosũ cãndũ se apucã nescine în price cu celũ mai mare și mai putinciosũ de cãtũ dẽnsulũ. De una ca acẽsta aũ ñisũ înțeleptulũ Sirah «ola și cu cãldarea nu pãte sã se lovescã; cã de s'orũ lovi, ẽrã ola se va strica»; asemine este și pãra boierilorũ cu Domniũ; de cãte ori aũ mersũ boierii sã pãreascã Domnulũ mazilũ la Pãrtã, niciodatã n'aũ pututũ isprãvi mai nemica; cã Domniũ, ori cum arũ fi, aũ prietenĩ ómeni mari, și se punũ pentru dẽnsiũ, și nu le potũ strica nimica cu pãra. Așa n'aũ pututũ strica nicĩ lui Nicolai Vodã; cãci, și prietenĩ avea mulți, cã mai toți celũ cu diregãtorii la Pãrtã îi erau voitorĩ de bine; dẽrã, lãsãndũ ajutorulũ celũ de la ómeni, voiũ ñice cã'i ajuta Dumneđeũ la tãte trebile lui, cã multe bunãtãți fãcuse în țerã la sãraci și la sãntele biserici. Pentru aceea, acei ce aũ mersũ sã'lũ pãreascã, s'aũ întorsũ înapoi cu rușine; ẽrã Nicolai Vodã aũ luatũ ẽrãși domnia Moldovei în scurtã vreme.

Dẽcã aũ luatũ Împãratulũ rucaua și aũ vedutũ jaloba acelorũ boieri, aũ poruncitũ Kaimacamului ca sã scãtã pe Nicolai Vodã la divanũ; ẽrã Kaimacamulũ, temãndu-se sã nu se dea cum-va Nicolai Vodã înlature înțelegẽndũ de acẽsta, și sã gĩndescã Împãratulũ cã i-aũ datũ elũ scire de aũ dositũ, aũ poruncitũ lui Cẽuș-bașa ca sã mERGã fãrã-de-veste la Nicolai Vodã sã nu apuce sã se ascundã; și aflãndũ cã era Nicolai Vodã la casele ce avea, la Arnãut-Kioi, pe Bogaz, aũ luatũ și unũ Hasichiũ de la Bostangi-bașa, cãci nu pãte nimeni sã calce casele acele ce suntũ pe lângã mare, fãrã scirea lui Bostangi-bașa; și așa, mergẽndũ acolo unde era Nicolai Vodã (cã se tẽmplase de era la casele lui Ion Vodã, fratelui-sãu) s'aũ supusũ acolo aprãpe și aũ acceptatũ pẽnã s'aũ deschisũ pãrta, vrẽndũ sã ẽsã unũ omũ cu trebã, și așa aũ intratũ Cẽuș-bașa și Hasichiulũ cu tãlfaoa lorũ. ẽrã Nicolai Vodã, prindẽndũ de veste cã i s'aũ cãlcatũ curtea și'lũ cẽrcã sã'lũ prindã, aũ încuiatũ pã din lãuntru ușa ódãei întru care era, și aũ ședutũ acolo. Mers'aũ Cẽuș-bașa și cu Hasichiulũ într'o ódae întru care era o sãmã de boiernași, și din slugi, și aũ întrebatũ de

Nicolai Vodă; ei au dată sémă că nu este acolo; disu-le-au să le descue și o-daea cea incuiată; ei au dată sémă că este incuiată de Tergimanulū celū mare, și cheile suntū la dēnsulū. Și cu atāta s'au dusū de acolo luāndū vr'o doi boierinași și vr'o doi copii din casă, pre carī i-au dusū la poprēla hostangilorū. Mers'au și a doua și Céuș-bașa la saraiulū celū de la Fānarū a lui Nicolai Vodă, și iar altă cercătură n'au făcutū, fără cātū, intrāndū intr'o odăe de cele de josū, au întreatū pe boierinași, ce se întēplase acolo; unde este Nicolai Vodă, și pentru ce se dă înlaturī cândū îlū chiamă Împēratulū. Eră acei boierinași au răspunsī că nu este acolo, nici îlū sciū unde este; și aducēndū cafea și șerbetū de susū, s'au dusū de acolo cu atāta, trimițēndū la Pōrtă pe vr'o doi trei din boierinași ce se întēplase acolo, dīcēndū să fie dīsū boierī că au a se pīri și cu unī din boierinașī lui Nicolai Vodă. Eră Nicolai Vodă, în nōptea aceea ce l'au cercatū la Arnăut-Kioi, orī că s'au temutū, vedēndū că l'au cercatū nōptea, orī pentru ca să nu stea la pīră cu acei boierī, că socotia a fi lucru fōră-de-cinste să stea cu unī ca aceia la divanū, și ca să nu'ī grăescă niscare-va cuvinte improtivă, au socotitū de s'au datū înlaturī, și au ședutū câte-va zile tānuitū; și au scrisū cărți la urdie, la frate-sēū, la Iōn Vodă, și la Vizirulū, cum că au datū boierī ruca la Împēratulū, și cum că au trimisū Kaimacamulū de l'au cercatū nōptea la gazdă; care, întēlegēndū Vizirulū, i-au părutū rēū fōrte, și au scrisū la Kaimacamulū cu bānatū, dīcēndū că nu s'au cādutū să facă una ca aceea; și au însciințatū și pe Împēratulū de acēsta, ndicā cum că au mersū și la dēnsulū acei boierī Moldovenī cu jalobă, și cum că le-au dīsū să mērgă cu urdia, și apropiindu-se de Moldova le va lua sēma, că au făcutū Nicolai Vodă vechilū pe frate-sēū marele Tergimanulū, și i-au datū și tōte dreselē ce avea, și nu s'au cādutū să mai supere Împērāția; care, întēlegēndu-le, Împēratulū, spunū să fie dīsū: «dēcă este așa, s'au cādutū să mērgă acolo să le ia sēma Vizirulū.»

Făcut'au și la Împēratulū ruca Nicolai Vodă, și au dat'o singurā Dōmna, intru care scria cum că și părintele lui Nicolai Vodă și elū din copilārie au slujitū cu mare dreptate Împērāției, și acēstă pīră ce au fūcutū acești boieri este mincinōsă, că numai nouē luni au domnitū, și cum ar fi pututū să ia duoe poclōne a bairamlācului; și intr'acele nouē luni ce au domnitū, au plātītū și birulū deplinū și bairamralāculū aceluī anū, și balgi-bașlācurile, și mierea, și cēra ce se dă la mutpaculū împērātescū, și tōte poruncile Împērāției le-au fūcutū deplinū; eră aceste suntū meștersugurī a lui Dumitrașcu Vodă, că elū are gīndū să se facă hainū și să se inchine Moskalilorū, și pentru ca să'ī rēmāe lui banī bairamlācului și alți banī ce ia din țēră, scornesce aceste pīri; că nici vre o strāmbātate sēū tirānie, precum au pīritū acei boierī, n'au fūcutū; că, cândū au mersū cu domnia, au gāsītū țēra fōrte slābă și rēsipitā; și în cātă vreme au domnitū, au începutū a se tocni și a se strānge ōmenī din tōte părțile; care aceste, unde este tirānie și nedreptāți, nu potū să fie. Aceste și altele au scrisū Împēratului; și i-au eșitū răspunsulū, cum că, precum în zilele împērāției sēle nimēruī strīmbātate nu s'au fūcutū, nu se va face nici lui strīmbātate.

Au mai cercatū în douē trei rāndurī acei boierī la divanul împērātescū, și dau ar-zuhalurī, dēră altū răspunsū nu le-au eșitū; carī, vedēndū că nici cu rucaoa ce

aă dată nimica n'ău isprăvită, și cum că aă încăpută la mare primejdie pornindă pe Vizirulă asupra loră cu urgie, s'ău întorsă înapoi în țeră cu multă gróză, câtă unil s'ău temută a merge pre uscată, și aă mersă cu corabie pe mare; érá carilă aă mersă și pe uscată s'ău amestecată printr'alți călători ca să nu'î cunóscă nime.

Ajungëndă Vizirulă cu oștile împératești la Obluciță unde era podulă făcută peste Dunăre, aă aflată de hainia lui Dumitrașco Vodă, și cum că aă intrată Muskalilă în țera Moldovei, și câte s'ău lucrată aicea în țeră de Moldoveni; și aă socotită de aă orânduită pe Ión Vodă, fratele lui Nicolai Vodă, să mérgă la Brăila; și aă scrisă și fermană la toți locuitorilă țerei ca să se nu se potrivéscă lui Dumitrașco Vodă, și să fie supuși și plecași Împérației precum aă fostă. Și aă mersă Ión Vodă la Brăila cu acea poruncă a Vizirului; și póte să fie avută și alte porunci; și aă scrisă la unil din mazilă ce înțelesese că suntă la margine, precum s'ău scrisă și la domnia lui Dumitrașco Vodă, déră n'ău vrută să înțelégă nime, că erau inflași mai toți pământeni cu nădejdiile cele deșerte, nesciindă voia lui Dumneđeă cum va fi; câtă, cu nesocotéla loră, cândă se țineaă că suntă scăpași de sub giugulă robiei, atunci erau să cadă numai la mare robie, ce și la perire desévêrsită, de nu le-ară fi agiutată érá mila lui Dumneđeă, care nu lasă desévêrsită pe creștini la perđare.

Nevoitus'ău în totă chipulă Vizirulă ca să nu mérgă acéstă veste la Împératulă, cum că s'ău hainită Dumitrașco Vodă, ca să nu se întrist se; déră, neputéndă fi tănuită ună lucru ca acesta, aă aflată și împératulă, și și-aă adusă aminte de cuvintele lui Nicolai Vodă ce'î scrisese în ruca, precum s'ău pomenită, cum că are gândă Dumitrașco Vodă să se facă haină, și popresce poclonulă bairamlăculă, și dicea cum că l'ău luată Nicolai Vodă; și i-aă părută răă Împératulă căci aă mazilită pe Nicolai Vodă; și agiungëndă la toți vestea acéstă, huliaă toți pe Hanulă carele aă fostă pricina de s'ău mazilită ună Domnă ce slujia cu dreptate Împérației și aă tocmită țera Moldovei, și aă făcută pe ună haină. Și puneă la socotéla toți cum că, de va rămâne Moldova pe mâna Împérației, nu este altălu ca să se trimită Domnă, fórá numai éráși Nicolai Vodă; pentru aceea, aă îndemnată pe Nicolai Vodă prietenilă săi să nu mai ședă tănuită, ce să ședă la casa lui; carele, sciindă și pentru frate-séă Ión Vodă cum că l'ău fostă trimisă Vizirulă la Brăila, precum s'ău pomenită, ca să tragă pe Moldoveni să nu se hainéscă, véđéndă și îndemnările prieteniloră, aă eșită de unde era tănuită și aă mersă de ședea la șaraiulă séă.

Ión Vodă, decă aă mersă la Brăila, aă ședută péné cândă aă înțelesă că vină oștile Moskicesci să o ia, și atuncea aă trecută Dunărea în ceea parte, și aă mersă la Măcină; érá a două di aă și sosită Muskalilă și aă începută a bate cetatea care aă și luată péné în trei zile, măcară că aă stătată și Turcilă fórté bine la răsboiă, și s'ău apérată și din cetate cum se cade; déră neputéndă suferi foculă Muskaliloră și setea, că le luase apa, a treia-di aă închinat'ă; și aă dată Muskalilă voie Turciloră să éasă numai cu câtă va fi pe dênșilă și cu câtă oră putea rădica; déră eșindă Turcilă din cetate prin óstea Moskicescă, câtă se depărtaă, ceva de capite, daă năvală dragonilă și'î jecuiă. Érá a două di, dupe ce aă

luatū cetatea, aū și sositū trimișii cu veste cum că s'aū făcutū pace; și aū lăsatū Moskalii cetatea, precum s'aū scrisū la domnia lui Dumitrașco Vodă.

Înțelegendū Ión Vodă că se întorce și Vizirulū, isprăvindū cu Moskalii cele ce aū vrutū, că cuprinđendu'i de tóte părțile cu mulțime de oști, și dāndu-le nāvală nepārāsitū, și nelāsāndū sē le mērgā în obuzū nici unū felū de hrană de cai sēu de ómenī, le-aū căutatū Moskalilorū a cere pace, cu vērsare de sudorī și de avuție, și cu fāgade că vorū face tóte cererile Turcilorū, care aū fostū aceste: sē dea Azaculū, sē strice Șamar cetate și altă cetate, și sē nu lase în țera Leșescā oșt Moskicesci, și alte poncturī, care aceste le trecū, pomenindu-le fórte pe scurtū, de vreme ce le-aū scrisū alții mai nainte de mine. Isprăvindū, dērā, aceste Vizirulū, și mergēndū spre podū ca sē trecā Dunārea, dēcā aū sositū la Cartal, acolo aū mersū și Ión Vodă de s'aū împreunatū cu Vizirulū.

Acolo aū mersū și Lupulū Costaki Vorniculū de s'aū împreunatū cu Vezirulū și 'l-aū îmbrăcatū cu căftanū de Caīmacamie. Dupē aceea aū trimisū de 'l-aū luatū din Iași, d'impreună cu Antioh Jora Hatmanulū, și cu Macsut Postelniculū, și i-aū dusū de i-aū închisū la cetatea Varnei, precum s'aū scrisū, dupē domnia lui Dumitrașco Vodă; și de acolo aū trimisū pe Ión Vodă Caīmacamū și socotitorū țerei Moldovei, adevērinđu'i cum că și domnia se va scóte lui Nicolai Vodă.

Nevoitu-s'aū unii din boierii țerei atuncea ca sē aducā Domnū pe Mihai Vodă, făcēndū magzarurī cum că tótā țera poftesce Domnū pe Mihai Vodă; și le-aū trimisū la Impērație; dērā n'aū pututū isprāvi nemicā nici cu acele magzarurī la Pórtā, nefiindū voia lui Dumneđu.

Trimițēndū Vizirulū pe Kihaea lui la Impēratulū cu vestea isprāvei și a biru-inței ce făcuse împotriva Moskalilorū, mers'aū la dēnsulū Nicolai Vodă de s'aū împreunatū, carele i-aū spusū atuncea cum că va Impēratulū sē'i cērā 50 de pungī de bani, pentru poclonulū bairamlācului ce nu 'l-aū datū Dumitrașco Vodă; putea dupē aceea Nicolai Vodă sē se dea inlaturī, dacā aū înțelesū că va sē'i cērā Impēratulū atāța bani; dērū pusēse gândū sē nu se mai ascundā, că și prietenii așa îlū îndemnaū. Pentru aceea, nu s'aū mai datū inlaturī, ce șe-dea la saraulū ce avea la Fānarū, pe de o parte, nādējduindū în mila lui Dumneđu și așteptāndū din ți in ți sē i sē scótā domnia Moldovei și sē'lū chīeme Impēratulū sē'lū îmbrace cu caftanū, precum îi scriea frate-seū Ioan Vodă și alți prietenī; pe de altā parte, era cuprinsū de māhnire și intristatū, sciindū că va sē'i cērā Impēratulū atāța bani, precum s'aū đisū mai susū.

N'aū trecutū multe đile, și aū trimisū Caīmacamulū unū ciohodarū la Nicolai Vodă ca sē'lū chīeme sē mērgā la Pórtā; care chīemare, macarū că Nicolai Vodă o scia pentru ce este, dērā nevrēndū, cum amū đisū, ca sē se mai dosēcā, s'aū sculatū de aū mersū la Pórtā; toți aū începutū a đice că'lū chīamā ca sē'lū îmbrace cu caftanū de domnie pe Nicolai Vodă, dacā 'l-aū vēđutū că merge la Pórtā, că așa se purta cuvēntulū la toți, cum, de este sē se mai trimatā Domnū creștinū la Moldova, nu se va trimite altulū, fōrā Nicolai Vodă; că venisē lucrulū la cumpēnā, sē se facā Pașā la Moldova, și sē nu mai trimatā Domnū.

Mergēndū Nicolai Vodă la Pórtā, i-aū đisū Caīmacamulū cum că peronca Im-

përatului este să dea 50 de pungî de bani, poclonulü bairamlăculü, ce nu s'aü datü, intr'altü chipü să nu fie; răspuns'aü Nicolai Vodă cum că acelü poclonü 'l-aü luatü Dumitrașco Vodă din țeră, și s'aü dusü cu baniî la Moskalî; dëră de vreme ce este așa poronca Impërăției, va vinde ce are, și'î va plini câtü va putea cuprinde cu ce are, éră câtü nu va putea plini, ce va fi mila Impëratuluiü. Și dicea Nicolai Vodă că in câtă vreme aü domnitü, ca să nu rămăle giosü nici o poroncă impërătéscă, s'aü îndatoritü și aü plinitü și birulü și bairamlăcul, și tóte câte s'aü datü din țeră, și aü rëmasü plin de datorii; că din țeră n'aü apucatü să ia câtü aü datü, domnindü numai nouë luni. Spusu-i-aü Caïmacamulü, precum, poronca Impëratuluiü este să ședă la poprelă până va plini acei bani; și 'l-aü întrebatü unde îi este cu voie ca să-lü orönduïască; și aü poftitü să'lü rönduëscă la Céușlar-Emini, fiindü'î casa apröpe de saraïulü lui Nicolai Vodă; și așa, de acolo aü purcesü dimpreună cu Céușlar-Emini și aü mersü la casa lui la poprelă.

Vedëndu-se Nicolai Vodă la poprelă, și cum că'î cere Impëratulü atăfa bani, aü începutü a se lăsa de nădejdea domniei, și acmu didese poponcă ca să'î scöță odörelle și lucruri ce'î mai rămăsese nezălogite, la vëndare; éră pe afară, între unii ömeni erau voröve totü de rëu pentru Nicolai Vodă; că diceau că nu va mai vedea domnia nici-odată, că nu este lucru prostü a se da cineva înlaturî cândü i-ar poronci Impëratulü să mërgă la giudecată, și cum că aceste le-aü făcutü totü cu meșterșugü Turcii de aü scosü cuvëntü că vorü să'î dea domnia, ca să ésă de unde era ascunsü și să'lü dobëndëscă in mânele lorü, precum s'aü și făcutü, și cum că Turcii gonescü epurele cu carulü, și alte asemenea, fiesce carele dupë socotëla lui grăfa; dëră, precum dice Prooroculü David: «gândurile ömenilorü suntü tóte fricöse și cu greșelă cugetele lorü», altele gândiaü ömenii și alte erau orönduite de Dumneđeü să se facă; că intr'acele zile ce era închisü Nicolai Vodă, étă aü sositü la Impëratulü Talhișü de la Vezirulü, carele îlü trimisese cu sfatulü tuturorü Pașilorü de la urdie, intru carele scria să trimită Domnü pe Nicolai Vodă la Moldova, că altulü nu este de trimisü Domnü, föră de dënsulü, că și Impërăției este credinciosü, și țera îlü vrea; și câte 'l-aü päritü acei trimiși de Beïulü celü hainü erau tóte minciunî; și să'lü trimită föră-de-zăbavă ca să strîngă raeaoa și să caute de poroncile Impërăției. Care Talhișü dacă aü mersü la Impëratulü, și socotindü și Impëratulü cum că cu adevëratü nu era altulü de trimisü Domnü la Moldova, că cei-alți Domni, ce erau mazilî in Tarigrad, aveaü toți câte o pricină mare: Antioh Vodă era frate lui Dumitrașco Vodă, carele să hăinise și mersese cu Moskalî; Mihaï Vodă avea nume că era să fugă la Moskalî, și aü adusü oști Moskicesci in țeră de aü luatü pe o sëmă de Șveđi de la Cernăuți; Costantin Duca Vodă avea nume că aü adusü pe Leși de aü omoritü pe unü Capigi-bașa impërătëscü; și aü socotitü să dea domnia Iarășî lui Nicolai Vodă; și aü trimisü de aü întrebatü pe Muhtiulü de este obiceiü să se dea cuca la Domni de la Impëratulü, nefindü Vezirulü acolo; éră Muhtiulü, fiindü prietenü lui Nicolai Vodă, avëndü prieteșugü cu pärintele seü, cu Ecsaporitulü, aü rëspunsü Impëratului, cum și cuca să se dea se cade, și a se zăbăvi trimisulü Domnului la Moldova nu este bine, și se cade cu unü cësü mai înainte să dea domnia lui Ni-

colai Vodă și s'îl pornescă spre țără, dîcîndu și multe laude pentru Nicolai Vodă. Atuncea aî trimisî și Împăratulî sî chîeme pe Nicolai Vodă de unde era închisî ca s'îl îmbrace cu caftanî de domnie.

«Nu sîntî sfaturile mele ca sfaturile vîstre, nici căile mele ca căile vîstre, ce precum este depărtatî cerulî de pămîntî, așa sîntî depărtate sfaturile mele de sfaturile vîstre, și gîndurile mele de gîndurile vîstre», dîce Dumneđeu prin Prorocul Isaia în sfînta Scriptură; și într'ală parte a Scripturei iarăși dîce: «Dumneđeu cêrtă și iarăși tîmăduesce.» Pentru aceea, toîl înțelegî și dascălî ne învêță, nici sî ne prea bucurămî cînd vedemî tôte trebile făcîndu-se pe voia nîstră, nici sî ne prea întristămî cînd nu urmêză acele ce voimî dupê a nîstră pohtă. Cînd se afla Nicolai Vodă la acea mai mare întristare, perđîndî nădejdea de a luarea domniei, cuprînsî de multă voie rea pentru închisîre, înspăimatî că nu va putea plîni cu totî ce avea acele 50 de pungi de banî ce'î cerea Împăratulî, și fîră nădejde, din bogată mila lui Dumneđeu, carele nu trece rugile acelorî ce se temî dedînsulî și dă plată făcîtorilorî de bunătăți, nu numai în ceea lume, ce și într'aceasta, s'au dăruiî lui Nicolai Vodă tôte cele bune și dorite; și din închisoare s'au scosî, și domnia î s'au datî; și acele 50 de pungi ce cerea Împăratulî le-au lăsatî; și nu este de miratî de î-au trimisî Dumneđeu și ôre ce întristare cu acea închisîre lui Nicolai Vodă, pôte sî fie greșîtu ceva, ca unî omî; cî nu pôte nîme sî fie în lume și sî nu greșescă; și pentru greșelele lui s'î fie trimisî Dumneđeu acea întristare.

Era în anî de la zidirea lumî 7220, în luna lui Septemvrie în 25 đile, cînd aî chîematî Împăratulî sî 'lî îmbrace cu caftanî de domnie pe Nicolai Vodă; și mergîndî la saraiulî Împărătescî, și îmbrăcîndu'lî cu caftanî, și dîndu'î cuca, este obiceiî cînd mergî Domniî sî sêrute pîla sêu pămîntulî înaintea Împăratulî, atuncea dîcî Împărății Domnilorî, prin miđilocolî Vezirulî, câte-va poronci; dupê aceea le dîcî și cu laude de n'orî face așa; êră lui Nicolai Vodă atuncea î-au đisî Împăratulî aceste cuvînte: «Êtă cî iarăși te-amî miluitî cu domnia Moldovei; sî cauți iar sî ne slujești cu dreptate.» Și așa, s'au întorsî la gazdă cu alaiî mare și frumosî, cum se cade.

Îndată dupê ce aî îmbrăcatî caftanî Nicolai Vodă, încă pîna a nu'î veni sangeculî de la Pîrtă, aî învêtatî sî se scrie cîrți în țără; și avea gîndî sî orînduescă Caftacamî, pe Lupulî Costaki Vorniculî și pe Antiohî Jora Hatmanulî, cî încă nu scia cî s'au trimisî Caftacamî de Vezirulî Ión Vodă, fratele sêu, și acestî doi boierî aî căduî la urgie; dêră, într'acelașî cêsî, aî sositî și cîrți din țără de la Ión Vodă, înscîințîndî de tôte de aceste, și cum cî aî trimisî Vezirulî de aî luatî pe Lupulî Vorniculî, și pe Antiohî Hatmanulî, și pe Macsutî Postelniculî, și era sî le taie capetele, și cum cî aî pusî nevoînța de î-au mîntuitî dintr'aceia primejdîe, dêră n'au pututî s'î scîță de-totî, și î-au trimisî Vezirulî la Varna de î-au închisî. Scrisu-î-aî, drept-aceasta, Nicolai Vodă într'acesta chipî: «Iubite frate, îți mulțămimî fîrte cîci, ai pusî nevoînța de n'ai lăsatî sî pîră acei boierî; veî avea și de la Dumneđeu plată, și de la noi mulțămîță.» Aî scrisî și la Ión Buhuş biv vel Logofêtî, și la Gavril Miclesculî Vorniculî, cî sî fie împreună cu fratesêu Ión Vodă sî pîrte grije de trebile

țerei până va merge și singur în scaunul său; scris'au cărți și la toți locuitorii ca să iese din bejenii și să meargă să se așeze pe la casele lor, și să n'arbă nice o temere despre nime; scris'au și la boierii, cari oră fi pribegiti, știindu-se vinovații căci au mers de l-au pârțit la Țarigrad, ca să nu se terna, că l-au ertat pe toți, și să nu arbă nici o grijă, și să meargă pe la casele lor, și cum că l va avea pe toți în dragoste, dându-le că acele trecute le-au dat uitărei; scris'au și la cari oră fi pribegiti, știindu-se că au făcut niscare-va greșele împotriva Turcilor, pe vremea ce erau Moskali în țară, adevărindu-le că n'oră avea nice o nevoie. Făcuse voie rea Nicolai Vodă pentru acei boierii ce l trimisese Vezirul la Varna; dera avea nădejde, împreunându-se cu Vezirul pe drum, că acum se porna de mergea spre Țarigrad cu toate oștile, și socotia să l întâmpine dincoace de Udri, cum se prinde de aice, precum s'au și întâmplat, și acolo avea gând să se roge Vezirului să se l erte și să trimită să l scotă de la închisore, și să l aducă împreună cu sine în țară.

Venit'au lui Nicolai Vodă și sangecul de la Pörtă, iar cu alai și cu obișnuita ceremonie; și avându porocă de la Împăratul ca să purcegă fără-dezăbavă în țară, au început de sargă a se gati și a se griji de cele ce sunt trebuitor la călătorie.

În ziua a-decea a lui Octomvrie, au purces Nicolai Vodă din Țarigrad, și mergendu pe drum se întâlnea cu Pașii ce veniau de la oște, și se împreuna cu dênșii și făcea vorobă, și l arăta toți multă dragoste, grăindu l cuvinte dulci, și arătându că le pare bine căci mergea Domn. Era dacă s'au apropiat de Udri, întelegendu că nu este departe Vezirul, n'au vrut să meargă pe la Udri să nu se întâmple să sosescă și Vezirul acolo, și ară fi făcut și mai multă zăbavă cu împreunarea, și mai multă cheltuială; pentru aceea, de la turgul ce se cheamă Hafsa au lăsat drumul cel mare a Udriului, și luându călăva din boierinași au purces sprinten fără de agărlcă, la patru cesuri de nopte, și tându decurmezisă i s'au făcut ziua dincoace de Udri, la un sat ce l dicit Dervent-Kioi; de acolo, mergendu la un sat ce se cheamă Vacșală, au sosită sera acolo și Vezirul și Hanul Devlet Gerei; și au mers Nicolai Vodă de s'au împreunat cu amândoi; și l-au priimit cu dragoste, și l-au arătat mare prietesug, că Vezirul era prieten încă cu repăosatul Alecsandru Ecsaporitul, părintele lui Nicolai Vodă. Hanul, iarăși știindu-se că au fostă pricina maziiei lui Nicolai Vodă, oră că s'au căit de ce au făcut, hainindu-se cericul lui, Dumitrașco Vodă, oră că l era și milă de Nicolai Vodă, făcendu l atăta pagubă, l-au arătat multă dragoste și prietesug. Aceste lucruri, dragostea și prietesugul, la creștinii se dau fie cui, de la omă câtă de mare la celă mai mică și mai de gios; dera la Turci, este lucrul mare, când arată un creștin, măcar să fie și Domn, nisce omeni mari ca acia, Han și Vezir, dragoste și prietesug; că la Împărăția Turcică este multă mărire, și o numescă dumnezeire pre pământ. Imbrăcatu l-au acolo cu caftan Vezirul, fiind acolo și Hanul; dera n'au cheltuit la amândouă părțile nici 100 lei, puindu pricină că este în drum, și au purces degrabă; și cu făgăduință numai, au potolită lăcomia Turcilor cea multă și nesățiosă.

Rugămintea cea d'ânteu ce au făcut la acea împreunare Nicolai Vodă cu

Vezirulă aŭ fostă ca sã slobodã pe acei trei boierii ce se trimisesã la Varna; dërã aŭ rãspunsã Vezirulă cã nu se pôte, cã aŭ apucatã de aŭ fãcutã scire Impãratulă pentru închisórea lorã, și trebue iar cu scirea Impãratulă sã se slobodã; numai s'aŭ adevëritã cã, mergëndũ la Impãratulã, îi va spune și va trimite de'î va scóte; dërã n'aŭ agiunsã sã mERGã la Impãratulã acelũ Vezirũ Baltagi Mehmet Pașa, ce agiungëndũ la Udriũ, dupã puține ðile aŭ trimisũ Impãratulã de 'l-aŭ mazilitã, și luãndu'î tótã averea, 'l-aŭ trimisũ la închisóre, și puținũ aŭ lipsitũ s'õ'lũ și omóre; cã'lũ pãrise Hanulũ și Craiulũ Șvedescũ la Impãratulã, cum cã ar fi pututũ sã ia la la robie pe toți Moskalii și cu Țarulũ lorã, cu câte puteri avea, și la ce slãbiciune și strimtorire aŭ fostã agiunsã, de n'arũ fi lãcomitũ sã ia mulți galbini și sã facã pace cu dënșii; și în loculũ lui s'aŭ fãcutũ Vezirũ Iusuf Pașa.

Purcãgãndũ de acolo Nicolai Vodã spre țerã, 'l-aŭ timpinatã cãrți din țerã de la Ión Vodã și de la boierii ce erãu Calmacami, scriindũ cum cã nu esũ ómenii din bejenii unii temëndu-se pentru datoriile ce erãu datorii Turcilorũ, alții pentru jacurile ce fãcuse Turcilorũ, când veniaũ Moskalii în țerã. Scirea și pentru óstea lui Voevodũ Kiovski, cum cã aŭ intratũ în țerã și s'aŭ aședatũ de la Orhelũ pãnã la Hotinũ; care, înțelegëndũ Nicolai Vodã, de acolo din locũ aŭ întorsũ pe Ușeriulũ celũ mare sã mERGã la Pórtã; și aŭ scrisũ la Kapi-kibaele sã silESCã sã scóțã fermanurii Impãrãtesci pentru tóte pricinele ce s'aŭ pomenitũ, sã n'albã nevoie pãmëntenii nici pentru jacurile ce s'aŭ fãcutũ Turcilorũ pe vremea Moskalilorũ, nice pentru datorii, și pentru óstea cea Leșescã ca sã se rãdice din țerã; care fermanurii, tóte s'aŭ scosũ, precum le poftise, și s'aŭ adusũ la Nicolai Vodã; și scirea, pentru ce se va fi lucratũ pe vremea oștii nime sã nu supere raeaoa, și datornicii sã pãsuESCã pe ómeni pãnã în trei luni; și pentru rãdicatulũ oștii Leșesci din țerã; num'îi acelũ fermanũ n'aŭ vrutũ Nicolai Vodã s'õ'lũ arête îndatã ce aŭ venitũ în țerã, socotindũ a nu fi vreme.

Dacã aŭ trecutũ Nicolai Vodã muntele, aŭ trimisũ la Bãsãrabũ Vodã, Domnul Muntenescũ, pe Manolaki Aga, pre carele 'l-aŭ fãcutũ Comisũ mare venindũ în țerã, scriindu'î și fãcëndu'î scire cum cã din mila lui Dumneðeũ și a Impãratulă i s'aŭ datũ domnia Moldovei; și 'l-aŭ trimisũ și puțintele dãruri: unũ césornicũ de aurũ, panzehruri, și tenzuhurii, de care și Bãsãrabũ Vodã, dupã ce aŭ venitũ Nicolai Vodã în scaunũ, 'l-aŭ trimisũ cãrți, bucurãndu-se cã i s'aŭ datũ domnia; și 'l-aŭ trimisũ și nisce cãlãmãri de argintũ darũ.

În 29 ðile a lui Octomvrie, aŭ sositũ Nicolai Vodã la Dunãre, și trecënd'o într'aceeași ði, aŭ mersũ la Galați. Nu 'l-aŭ eșitũ nime înainte din boierii țerei, fiindu'î venirea cam degrabã, și fiindũ și boierii rãsipii, unii la pribegie, alții dați cu bejenii spre munte; și încã nici conacele nu erãu grijite bine, macarũ cã pentru conace trimisese bani înainte Nicolai Vodã pe Iamandaki Suțu biv Caminarũ, și aŭ datũ la tóte conacele câte 50 lei, din Galați pãnã în Scãntee, și s'aŭ cumpãratũ de ce aŭ trebũitũ; și aŭ arãtatũ d'ântãlãși datã acestã milã, care nici-unũ Domnũ n'aŭ fãcut'o, sã vie spre țerã cu domnia și sã'si cumpere conacũ pe banii sãi.

Mare jale și durere la inimã avea Nicolai Vodã și în Galați; și dacã aŭ purcesũ din Galați spre Iași, vEDëndũ țera care, cu unũ anũ mai înainte o

lăsase tocmită și imbelșugată, nu numai robită și :ustiită de ómeni, ce și casele și bisericile răsipite și arse; și se ofta de la inimă, vedându pe ticăloșii pământeni, câți scăpase de robie, goii, lipsiți și despărțiți bărbați de femei, părinți de feciori, și frați de surori, cari în toate zilele și la toate conacele veniau și cădeu la Domnă cu lacrimi, tânguindu-se și jeluindu de pradă și de robia ce li s'au întemplată; de cari, făcându-i-se multă milă, îi mângăia cu cuvinte bune, adevărindu-li-se cum că, cu ajutorul lui Dumnezeu, va sili câtă va putea și pentru scosul robilor și pentru odihna lor.

Luându veste Ión Vodă cum că au trecut Nicolai Vodă, fratele-său, Dunărea, și vine spre Iași, au purcesu să'i eșă înainte în timpinare; și trecendu de Vaslui, și trecendu apa Bărladului dreptă Baba-rea, s'au împreunată cu Nicolai Vodă, unde descălecasse Nicolai Vodă, dacă l-au spusu cei ce veniau înaintea lui Ión Vodă, cum că este aproape, și'lă aștepta; și, dacă au început a se apropia, l-au trimisă Nicolai Vodă ună cală turcescă de cei de frunte, cu podóbe frumoșe, pre carele încălecardu au mersu și au descălecatu unde îlă aștepta Nicolai Vodă; și acolo împreunându-se, s'au îmbrățișat și s'au sêrutat; și, ședendu ca vr'ună cêsă la vorová, au încălecatu, și mergeau amândoi alătore vorovindu.

În ziua ce se prăznuiesce soborul Arhangelilor Mihailu și Gavriilu, în optă zile a lui Noemvrie, au intrat Nicolai Vodă în Iași cu alaiu, și cu pompă domnescă; și mergendu la sfântul Nicolai, au intrat în oltaru și l-au cetit molitfa cea de domnie Pahomie, carele era Episcopu Romanului, și făcendu rugă la A-tot-puternicul Dumnezeu, ca să'lă întărescă cu ajutorul celu de susu, au eșit din biserică și au mersu la curte; și stându în divanul celu mare până s'au cetit fermanul celu de domnie, că bereată încă nu se scosese; după aceea, ședendu în scaun, au mersu toți de l-au sêrutat póla, urându'i să domnescă cu pace într'an mulți.

Eră după ce au trecut câte-va zile, au împărțit toate boferiile, și făcendu masă mare i-au ospătat pre toți, la care masă au ședut și Ión Vodă; și fórté s'au veselit într'acea di totă curtea; și s'au sculat boferii de la masă de au giucat în casa cea mare, că acolo se pusese masa; și după ce au giucat au dăruit Nicolai Vodă tuturor boferilor câte-ună postavă și câte ună atlază, și celora-lalți boferinași cari au giucat le-au dăruit câte-ună postavă. După aceea, n'au zăbovit Ión Vodă, și au purcesu la Țarigradu, în cal de olac, grăbindu-se să mERGă la Pórtă.

Dacă au purcesu Nicolai Vodă pre frate-său, pre Ión Vodă, la Țarigradu, iar au mai scrisu cărți la boferii ce erau pribegi, adevărindu-le cu giurământu că, pre cari îi sunt greșiți, i-au ertat, și să viz fórá nici-o sielă în țeră. Li se adevêrta și pentru alte gâlceve, și pentru datorii, că n'oră avea nici-ună supêră și cum că voră avea de la domnia sea cinste și căutare; cari sciindu din domnia d'ântéin că este stătător la cuvântu, s'au incredut, și au venit toți, cari mai ingrabă cari și cu óre-ce zăbavă.

După aceea au pusă mare nevoie pentru scosul robilor; și au orânduit ómeni de au mersu cu fermanul ce se scosese de la Impêrăție, ca unde voră gâsi Mo'doveni robiți să fie volnici a'i lua; scos-au și de la Hanulă Iarlak, a-

semine cu fermanul Impăresc; și au dat Hanul Buluk-bași și Siimeni Hănesci ca să meargă împreună cu omenii cei domnesci, și âmbiau pin Bugiacă, și pe la Kilia, și pe la Smilă, și pe la Brăila, și unde găsea Moldoveni robiți, bărbați și femei, îi lua și îi trimitea în țară; și se scotea sute de omeni, și muieri, și fete, și copii mici, și îi duceau înaintea lui Nicolai Vodă de a vedea pe toți; și poronca de li făcea îmbrăcăminte, că îi aducea gol, și ca val de dâșit; și le da bani de cheltuelă; celor căsătoriți le făcea cărți de scutelă, ca să n'ăibă nici-o supărare; și așa îi trimitea pe la casele lor.

Măcar că la purcesul lui Ión Vodă din Iași spre Țarigrad i-au adus aminte Nicolai Vodă și i s'au rugat, mergând la Țarigrad, să pue nevoință la Pórtă pentru sloboditul boierilor ce erau trimiși la Varna, dera încăși și când au socotit că este agiuns în Țarigrad i-au scris cărți pentru acesta; așijderea au scris și la Capi-kihale ca să silască să facă ispravă și să se slobodă acei boieri. Dera, timplându-se primenela Vezirului, n'au putut face ispravă ingrabă.

Măcar că era pe atunci Devlet Gerei Hanul, mare și putincios, și se temea toți de dâșul, vedându-l că avea mare trecere la Impărăție, dera scriindu-l Nicolai Vodă cu rugăminte, și trimițându-i și ore-ce poclonă, au făcut toate pe voia lui Nicolai Vodă, dându tare poroncă și pentru scosul robitorilor, și pentru ca să gonască Tătarii din țară, cari au fost intrat cu vite până aproape de Iași, și făceau mari supărări și răutăți și năpăști pământenilor; și alte gâlceve mari ce aveau Nohail cu țera, toate le-au potolit. Arătându-se cu dragoste și cu priință lui Nicolai Vodă, scris-au Hanului pentru Nicolai Vodă și Musaii Impăratului, Silihtar Aga, Ciohdar Aga, și Rekiptar Aga, ca să lăibă în dragoste, căci și el și părinții lui s'au socotit vrednici a avea cinste și socotință de la Impărăție; care, dacă le-au cetit Hanul, spunu să fie dîș: noi și până a nu ne veni aceste cărți l-am avut în dragoste pe Nicolai Vodă; era de acmu, scriindu-ne acești fi ai noștri într'acesta chip, îl vom avea și mai în multă dragoste». Și așa, precum am dîș, de câte îl poftia Nicolai Vodă pe Hanul, de toate îi făcea pe voie; și au lipsit supărările cele multe ce făceau Tătarii pământenilor.

Iusuf Pașa Vezirul, carele căduse în locul lui Mehmet Pașa Baltagiul, încă îl avea în dragoste pe Nicolai Vodă, și îi scria adese mehtipur, dera nu așa cu mărire precum scriu alți Veziri, ce forțe cu blândețe, ca cum ar scrie la un prieten; și așeși în mehtipurile lui îl numia prieten și voitor de bine a Impărației; cari titlușuri nu sunt obiceiuite a se da Domnilor creștinesci, nice le-au scris vr'o diniora aceste cuvinte vre-unui Domn alt Vezir; și-l poftia pe Nicolai Vodă ca să i trimită vești de cele ce se înțeleg din părțile de sus; și nu numai vești, ce și sfat cerea de la Nicolai Vodă, dicându să i scrie ce ar ști și ce ar socoti că este pentru folosul Impărației, că cele ce scrie le crede Impăratul, sciind că nu scrie minciuni; dera lui Neculai Vodă forțe îi era cu greu a responde la aceste; că, pe de o parte cunoscea pe Vezirul că era poftitor de pace, pe de altă parte vedea pe Hanul și pe Craiul Șvedesc că âmbiau cu feluri de feluri de meștersuguri, de făcea amestec turl, ca să strice pacea care aședase Mehmet Pașa Vezirul cu

Moskaliî, scriindû la Pórtă multe minciuni, cum că Moskaliî nu se ținû de cuvântû, nice facû cele ce s'aû adeveritû, că nu scotû oștile ce aû in țera Leșescă, și cum că se pogóră și alte oști Moskicesci, și alte minciuni, ca să indemne Iarășî pe Impăratulû să rădice óste asupra Moskalilorû.

Și Muhtiulû ce era pe acele vremi, carele se chîema Ebezadea Efendi, încă aû scricû la Nicolai Vodă mehtiupû, și'i da titulușurî fórte de cinste; care, și acesta este lucru neobiciñuitû la Turci; că Muhtiulû nu scrie carte nice-odată de la sine la vre-unû Creștinû, măcarû de 'arû fi Domnû câtû de mare. Se mira și Nicolai Vodă de atâta socotință ce'i arătaû stăpâniî, déră nu se înălța cu firea nimică pentru aceste, ci cu smerire dicea: «Aceste suntû vântû séu fumû: Dumneđeulû meû la tine imî este tótă nădejdea!» De multe orî, când îlû lăuda vre-unû boierû pentru vre-o trébă cum că aû chivernisit-o bine, și'i dicea: «acésta cu înțelepciunea Măriei tele s'aû făcutû,» răspundea cuvintele Proorocului Davidû: «eû suntû verme și nu omû; mila lui Dumneđeû le isprăvesce tóte cele bune.»

Fórte cu greû îi era lui Nicolai Vodă a plini poroncile împărătesci, fiindû țera prădată și robită; osebitû de acésta pe de o parte intrasé o sémă din óstea lui Halițki, și se aședase pe Iernaticû in țeră, precum s'aû đisû, puindu-se óste de la Orheiû până la Soroca; pe de altă parte, luase la ținutulû Orheiului câte-va sate unû Studinski, Léhû, și unû Géunû Beîû, Tătarû; cariî aceștii, aflândû vreme după ce s'aû dusû Moskaliî in susû, mergéndû la Pórtă și spuindû multe minciuni, aû luatû fermanû ca să stăpănescă acelu locû, precum s'aû đisû, câte-va sate; și se lipsia domnia, neluândû nici-unû felû de dare de la acele sate; pentru care lucru, macarû că scosése Nicolai Vodă fermanû ca să se Ia Iarășî inapoi acelu locû, să fie a țerei, cum aû fostî și mai înainte, déră, vėđéndû că nu dă vreme îndemănă, n'aû vrutû nici s'elû arăte acelu fermanû: că acelu Studinski și cu Géunû aû fostû isprăvitû de aû luatû acelu locû cu miđiloculû Hanului, fiindû Hanulû pe acele vremi, precum s'aû și mai pomenitû putinciosû, s'aû temutû și Nicolai Vodă a mai pomeni ceva, ce ținea fermanulû așteptândû vreme ca acela ca s'elû pótă sluji. Avea fermanû Nicolai Vodă și pentru scosulû oștenilorû lui Halițki din țeră, și 'l-aû trimisû la Saraskerulû de Tighinea, la Kara Mehmet Pașa, carele se și apucase ca să plinescă poronca și să ecóță pe Leși din țeră; déră, tēmplându-se de 'l-aû rădicatû pe dēnsulû de la Tighinea și aû trimisû pe Ismail Pașa Saraskerû, nemică nu s'aû isprăvitû; că Ismail Pașa, nu numai că n'aû scosû pe oșteni din țeră, ce și vole le-aû datû ca să Ierneze in țeră, veghindû voia Crafului Șvedescû; că se purta cuvēntû atunce, căți Veziri și Pași se schimbă toți pentru voia Crafului Șvedescû și schimba Impărăția; și începuse acmu a se teme de dēnsulû Pașii; pentru aceea și Ismail Pașa imbla totû după voia Crafului, și nemică peste voia lui nu făcea.

Scriș'aû atunce și Crafulû Șvedescû la Nicolai Vodă, și Halițki, poftindu'lû ca să lase óstea Leșescă să Ierneze in Moldova; și nu vorû face nici-o supărare locuitorilorû, că și hrana lorû, și a cailorû lorû, își vorû cumpăra cu bani, numai câte puțintelû fânû să se dea acelorû ce n'aû prilejû; răspunsu-le-aû și Nicolai Vodă cum că țera este a Impăratului, și Impăratulû aû datû fermanû

să eșă oștenii din țără; și cum va putea să dea voie să intre oștenii peste raeaoa Impăratului? Trebuie să dea scire Impărăției, și precum va veni poroncă, așa să se facă! Dără n'au așteptat până le va merge răspunsul, ce îndată au trimis ordinanță la toți oștenii Leși, Lipcani, Căzaci, să se scole să meargă unde le va plăcea să ierneze în Moldova. Vădendă și Nicolai Vodă că s'au apropiat de Iași, și tragă spre ținutul Sucevei și a Romanului, neputându ca să'i gonască, au poftit pe căpiteniile lor, ca să nu se imprăștie așa fie cum, ce să se așeze precum îi voru orându boierii pre cari îi trimisese cu acea trebă; dără ei, dacă s'au vădutu volnicii în țără, n'au mai așteptat să le orânduască, ce s'au imprăștiau precum le-au fostu vola; și s'au implută totă țera de sus de densii, și până la Romanu; și nu numai fână, ce și grăunțe, și de-măncat, și de bėutu lua de la pământeni; și încă, acei ce se pusese pe la Hotin și pe la Cernăuți, aruncase și ustavă, precum dicu ei și lua bani de la ómeni, de calu câte un leu într'o lună, și au luat câți-va bani de la acele ținuturi; și făceau mari supărări și răutăți pământenilor; și au început a veni din toate părțile jalobe la Nicolai Vodă de răutățile ce facu Leșii, că bațu, căsnescu, omoră pe ómeni, și își ridu de femei și de fetele ómenilor, și jăcuescu nu numai de pin case ce și pre călători.

De câte ori veniau jalobe pentru răutățile ce facu oștenii, de toate-ori trimitea Nicolai Vodă la Rezydentul Craiului Șvedescu de'i spunea de toate, și'l poftia ca să scrie la Ministrul Craiului să scótă vre o poroncă să se trimită la acei oșteni, ca să nu mai facă acelu felu de răutăți; și totu de-una sciea și Rezydentul, dără nimică nu se isprăvia.

Scris'au și Nicolai Vodă carte la Craiul Șvedescu pentru faptele cele rele ce facu oștenii în țără, și i se ruga în carte să trimită să'i certe pre acei făcători de rău, și să le dea poroncă să nu mai facă supărări și răutăți ómenilor; dără de la Craiu nici vr'o ispravă n'au venit, fõră numai adeverință cum că va trimite de va lua sėma, și va face certare acelor făcători de rele. Trimis'au Craiul și o carte ce se chiamă manifestu, întru care poroncă oștenilor să nu facă nimică afară din cale; dără nice dintr'acela, nice-unu-folosu n'au fostu, că ei făceau mai multe răutăți.

Mare urgie Dumneșească era pe locuitorii țerei iernaticulă acelor oșteni; că multe pagube, supărări și badglocuri le făcea; care, vădendă Nicolai Vodă că de aiurea n'are lėcu, măcar că era lucru de primejdie, că avea pe atuncea Impăratul pe Craiul Șvedescu în multă dragoste, dără pentru folosul deobște, nesocotindă nici puindă la sėmă primejdia sea, au scris cu mare jalobă la Põrtă de toate răutățile ce făcia oștenii aciea în țără; și acea jalobă au mersu în mănile Impăratului, și îndată, milostivindu-se, au trimis hatıșerif gróznicu la Ismail Pașa, Seraskerul de Tighinea, ca să scótă pre toți oștenii den țera Moldovei, că de nu'i va scóte fõr-de-ıntãrdiare, nu va fi bine de densul.

Dacă au mers hatıșeriful Impărescu la Ismail Pașa, și au aflat și Craiul Șvedescu, și Voevoda Kiovski, s'au mániatu toți pre Nicolai Vodă, și bănuiau fõrte, căci au făcutu jalobă la Impărăție. Deci, măcar că era Pașii preste voie acėsta, dără îi căuta a plini poronca, fiindu cu hatıșerif impărescu; în-

cepusese, dreptu aceea, a dice Șvediloru și lui Voevoda Kiovski se trimită se rădăce pre oștenii de la Moldova, după poronca Impărăției; dără ei, cu povești și cu pricină, au totu delungatu vreme până s'au făcutu primăvară. Era dăca s'au desvărătu bine, s'au rădicatu cu toții Leșii și Lipcanii, și o sémă de Căzaci, fiindu Reimentar și capu peste totă oșteă Gruginski, Staroste Ravskii, și au intratu în țera Leșescă și au începutu a prăda satele Hatmanului Sinavski; întâi, cum au trecutū în țera Leșescă, au datū năvală la casa lui Constantin Turculețu, biv vel Medelniceru, carele era Moldovanu și slugă reci-pospolitii Polcovnicu; și prințendū de veste, au apucatu de au fugitū, și au scăpatū. Mers'au de acolo la Sniatin, și s'au nevoitu se facă pre Drăganii ce erau înlăuntru se le inchine zamca; dără nimica n'au isprăvitū, că le-au răspunsū Drăganii că pên' orū peri toți se vorū bate din zamcă, și nu o vorū inchina; era dăcă au trecutū Gruginski cu oșteă, au eșitū și Drăganii din zamca și s'au trasū spre Stanislav, unde mai era oște și Drăganii mai mulți, și câte-va pușce. Era Gruginski s'au învartitū pe acolo câte-va zile, pin preglurū, prădandū și jăcuindū satele Hatmanului Sinavski, până au trimisū și Hatmanulū câteva stégurii cu unū Reimentarū asupra lorū; de care, prințendū de-veste Gruginski, s'au trasū spre apa Nistrului, și au începutū a trece încóce cu oșteă. Ajungendū și o sémă de călărime sprintenă din gonași, au apucatu o sémă de agărlieci ce nu trecuse încă apa, și i-au luatū pre toți, câți nu trecuse, de grumazi, și cu agărlieculū ce s'au aflatū; era Gruginski cu oșteă sea au venitū iarăși în țera. După aceea, dăcă s'au mai odihnitū oșteă și caii, gătiindu-se și mai bine, și luandū și câtă oște mai rămăsese în țera, că au fostū lăsatū câți-va oștenii căroră le era caii mai slabii cu unū Zaciwoiski strajnicu, și luandū și pe cei-alți Căzaci cu asaululū lorū, anume Mirovicii, au intratu cu oște mai grea iarăși în țera Leșescă, avendū gândū se resbată în susū până la Pomerania, se se împreune cu Craiulū Stanislav și cu Cras Generalū, ce era cu oști Șvedesci acolo, și se ia pe Craiulū Stanislav se'lū aducă cu oști se'lū pufe Craiū în țera Leșescă. Inceput'au a se îngloti acea oște dăcă au intratu în țera Leșescă; că mergeau mulți la Gruginski de'i scria la stégurii, că s'au făcutū ca la 20,000 de ómeni, totū înarmați; cari, prădandū pe unde mergeau, au ajunsū până subț Varșavū; și atăta s'au îngrozitū cetățenii, câtū ședeau cu porțile cetăței totū incuiate; și scriaū în gazeturi că au acea gróză ce au avutū Troadenii când au vedutū pe Grecii subț zidurile Troadei, și Rómlienii cândū sciaū pe Anibal lúngă porțile Rómului. Trimis'au și Hatmanulū Sinavski în prejma lorū oște Cvarțana, și alte stégurii mai sprintene; dără nu se cutezaū se le dea răsboiū, ce așteptaū se'i dobândescă la vre o strimțóre, și acolo se le dea năvală. Mers'au, dără, Gruginski cu oșteă în susū până aprópe de Torun, și acolo, dândū piste nisce Moskali ce erau ronduiți la nisce tērgurii pe Iernaticū, i-au lovitū fōră-de-veste, și pe mulți au stricatū; dără, fiindū mai înainte și alte oști Moskicesci, și prințendū veste, au încălecatū cu toții și au mersū asupra lui Gruginski; și, dāndu-le răsboiū, i-au infrāntū, și au datū dosū a fugi; era Moskalii s'au luatū după dēnșii ai goni. Vedendū Gruginski că'i gonescū, și-au strinsuși totă oșteă și au începutū a'i tocni ca se se bată. Prințendū de-veste de acéstă și oșteă Hatmanului, care mergea totū după dēnșii, le-au datū răsboiū

tare denapoi; și așa, puindu'î la mijloc și dându-le război de două părți, îndată un Polcovnic, ce'î dăcea Soltic, s'au închinat cu câte-va stéguri ce erau supt ascultarea lui. Vădendă acesta Gruginski, s'au spălmântat și au plecat fuga; asemenea au făcut și alte capete; era câți au rămas, au început a'î tăia și a'î spărce; și pe unii au prins și vii; era acia ce au scăpat, unii prin Silezia și prin țera Ungurească, alții și prin țera Leșească, strecurându-se. au venit de au intrat iarăși în țera, și s'au apucat a face obiceiurile răutății pământurilor.

Măcară că avea Nicolai Vodă multe greutăți și griji despre toate părțile, că totu-deauna se laudă Leșii că voru trece și cei din ceea parte Leși, de voru lovi pe acești ce erau în țera de a lui Halițki, ori se se certe se nu mai între nici ei în țera Leșească; și avea mari griji Nicolai Vodă se nu facă vr'unu lucru ca acela Leșii, că totu deuna poronciau Leșii din ceea parte, prin starostele de Cernăuți și prin Părcălabul de Hotin, că n'oru suferi călcătura oștenilor lui Halițki, și le va căuta a trece și loră se'î lovască, ori se le dea poroncă se nu'î mai supere nici ei; pe de altă parte, avea voie rea, pen'ru răutățile ce făceau oștenii în țera, și nu puteau dăjdiarii se stringă orânduielele ce eșiau din Visterie, că nu'î lăsa Leșii pe țeranii se imble se însume banii, nici lăsa pe zlotăși se facă trăsura omenilor; ce, de și lua trăsura, săria cu arme dupe dênșii de le lua trăsura. Avendă aceste griji, și grele, Nicolai Vodă, și altele, dera totu nu uita nici pe boierii ce erau închiși la Varna; ce, totu deauna scia la frate-său Tergimanul și la Capi-Kihale, ca se silască pentru scosul acelor boieri, că adese și jupănesele loră veniau la Domn și cădea cu lacrimi, rugându-se se se milostivască pe acei boieri; era Nicolai Vodă le arăta cinste jupăneselor și le dăcea de ședeau, și cu cuvinte bune le mângăia, cum că are nădejde fora-de-zăbavă se vie și dumnelor pe la casele sale. Se arăta cu mila Nicolai Vodă spre acele jupănese și despre altele, făcându-le pe voie de cele ce se rugau, ori pentru scăderea omenilor, ori pentru alte strimbătăți. Scris'au în câteva rânduri la Nicolai Vodă și boierii acei de la Varna, dera răspunsu nu le-au făcut, socotindă a fi lucru cu primedie, fiindă ei supt urgie Împărătească, ca se nu cadă cărțile în mânele cui-va și se le trimite la Pörtă, și ară fi fostu vr'unu prepusu rău; numai, silia, cu mijlocul Tergimanului și a Capi-kihaelilor, se isprăvească, se'î erte Împăratul; cari, dacă au vedutu că de la Nicolai Vodă nu le vine răspunsul cărților ce au scris, au început a se teme și mai rău, socotindă că și Nicolai Vodă le este cu urgie. Pentru aceea, Lupul Vornicul, avendă cunoștință cu Devlet Gerei Hanul, au ajuns cu scrisore la dênșul, gūruind și ore ce bani, precum este obiceiul Turcilor, la cari nici o trebă nu se pōte isprăvi fora dare de bani. Scris'au, dreptă aceea, și Hanul în două rânduri la Împărăție, mărturisindă că nu sūntă vinovați acei boieri, și rugându-se ca se'î slobodă de la închișore; spună, se fie întreată Împăratul pe Vezirul se nu cum-va aibă țera se Domnul Moldovei vre-o pagubă slobozindu-se acei boieri; și dândă semă Vezirul cum că este și cu voia lui Nicolai Vodă, și de-multe-ori au pomenit Capi-kihaelile și Tergimanul, rugându-se ca se se slobodă, au poroncit Împăratul se le dea itlacă ferman, adecă poroncă de slobodit. Sfătuit'au atuncea unii din prietenii lui

Nicolai Vodă ca să nu ia Kapi-kihaelile acelui ferman, ce să mergă la Hanul, de vreme ce scrisese la Impărăție și Hanul; că, de se va trimite la Nicolai Vodă, va bănui Hanul; și s'au trimis fermanul de la Pörtă la Hanul, și Hanul a trimis de l-au scos din cetate de la Varna; încă și acesta a scris prietenii lui Nicolai Vodă, ca să scrie și cu mulțămite Hanului, căci a pus nevointă de a scos pe acei boieri; care, a și făcut, și a scris la Hanul mictiupă cu mare mulțămite.

Dacă aș eșit de la închisore acei boieri, ori din indemnarea cui-va, ori dintr'altă socotelă, n'au vrut să vie drept în țară, ce aș meri întâi la Hanul; și de la Hanul, puindu-se într'un vas, s'au suit pe Dunăre și aș mers în țera Românească la Basarabă Vodă. Părutu-i-aș rău de acesta lui Nicolai Vodă, dacă aș înțeles, și se indema de mânie săși arunce scârbă și urgie pe dâșii, și să le facă mare răutate, ca unor nemulțămitori; că Lupul Vornicul, cum aș eșit de la închisore, aș scris o carte la Nicolai Vodă, și nemică nu'i mulțămia, ce încă ore cum scria cu sumeție; că se începea acea carte ce aș scris, într'acesta chip: «Eă că ne scose și pe noi Domneșii dintr'această închisore, cu mâna Măriei șele Hanului, fiind-ne Măria șea stăpână vechi, și aflându-ne dreptate», și altele ca aceste; dera n'au vrut Nicolai Vodă să mute gândul cel bun ce pusesse din început pentru dâșii ca să le facă bine, și vrea să fie binele deplin, scoțindu'i de la primjdie și din nevoie săși aducă și la casele lor, dicându că, de nu va fi cunoscut de dâșii binele, de Dumneșii va fi cunoscut; dera încăși și ei vor cunșce mai pe urmă, precum s'au și făcut, că, mergându în țera Românească și scriindu la Nicolai Vodă cărți cu puncturi tôte le-aș priimit și la tôte le aș făcut răspuns pe voia lor, și întărindu-le cu adeverință domnească și cu giurămint, cum că, venindu în țară, n'oru avea nice o nevoie, ce încă cinste și căutare Cari, vedându tôte răspunsurile pe voia lor și venindu în țară, pe Lupul Vornicul l-aș pus fără de zăbavă Vornic mare de țera de gios, și pe Antiohie Jora, după puțină vreme, l-aș pus Logofet mare, sevârșindu-se Nicolai Costin ce aș fost vel Logofet; și atuncia să căia, căci n'au venit drept în țară cum aș eșit de la închisore, ce aș imblat pe la Hanul și pin țera Românească.

Când s'au fost făcut fermanul pentru scosul acestor boieri, s'au fost uitat să spue și pre Macsut Postelnicul, ce era închis împreună cu dâșii, și aș rămas la închisore; de care înțelegându Nicolai Vodă, aș scris la Kapi-kihaele și aș scos și alt ferman pentru scosul lui, și l-aș trimis la Nicolai Vodă; carele, trimetându'l cu un Postelnic de rând la Varna, aș scos și pre Macsut; și, venindu în țară, l-aș pus Vornic la Botoșeni. Aceste și altele isprăvia Nicolai Vodă de la Pörtă, că avea trecere și nume bun, și prietenii mulți; dera lucrurile țerei ilă făcea să fie trist și cu voie rea; că țera, pe de o parte, era răsipită, pe de altă parte căduse locustele într'acel an și stricase mai peste-tot locul pânile; pe de alta, Leșii mânca și jăcula tot ce mai găsla; și rămăsese locuitorii țerei la mare lipsă și sărăcie. Birul, poclonele, și alte dări obicnute a țerei, și cheltueele, nu se mai scăduse nici de cum, ce căuta să fie tôte deplin. N'au superat, drept acesta, Nicolai Vodă

pre locuitorii cu niscaia dării grele, ce numai orânduțele lua după obicei, și acele, nu niscaia sume mari; care, acesta multu era cu mirare; că, luându-se din țără bani așa de puțin, se puteau plini toate poroncile Impărătesci.

Intr'acelașu anu au rădicatu Nicolai Vodă unu obicei rău ce se făcuse de câți-va ani înainte, de dau desetină, țărănesce, toți boierii, și mazilii, și monăstirile; și au făcutu carte, cu mare blăstemu, se nu mai fie în țără acelui obicei nice odinioară.

Nu se puneă țenchiu sau hotaru supărărilor, grelelor și nevoilor, ce venia țerei, ce, cu trecerea zilelor se înnoiau și se adăogeau alte nevoi mai prospete; că, totu într'acelașu anu, pornii fiindu din zavistie unu Alai-beiu și cu câți-va Kămiuceni, și au mersu la Tarigradu și au cerșutu de la Impărăție se le dea cetatea Sorociei și cu o parte de locu se stăpânescă, și se dea ore ce venită Impărăției; cari, dusesse acolo isvoditu și locul, cum vine locurile marginei, arătându socotele că ar fi mai de folosu se fie Turci la acea cetate, și pre margine, de câtu se fie Moldoveni; că Moldovenii se hainescu lesne; și fiindu atuncea vremile turburate, venise acestu lucru la cumpănu, pre voia lor se fie, de n'aru fi pusu mare nevoie Nicolai Vodă, scriindu la stăpăni cele ce se cădea, și la Kapi-kihăi ca se cheltuescă și se dea ce oru putea, numai se nu se facă acestu lucru. Avea și acestă bunătate Nicolai Vodă, nu obosia cându i se înglotia nevoile și trebile, nici avea pregetu, ce afla feluri de feluri de mijloce pentru ca se isprăvescă trebile ce erau pentru folosulu țerei. Scris'au, dără, atuncea la Pörtă multe socotele asupra acestei trebi, cum că acesta este improtiva poncturilor păcei ce s'au legatu la Karlovița între Impărăție și între alte împărății și crăii Creștinesci; că așa se aședuse ca se nu ia din pământulu Moldovei nici odinioară; arăta și alte socotele care le scia de la repaosatul Ecsaporitul, părintele său, dicându: că trebuie se fie și se nu strice Impărăția adevărțile ce au datu acel trecuți Impărați raelilor și celor ce li s'au supusu, și se nu i scotă din obicei lor, ca se nu se ferescă și alte limbi și țeri a se supune Impărăției; și precum face acela ce are gându se prindă paseri, hrănesce o pasere într'o cușcă, și o grijesce, ca se amăgescă și se prindă și alte paseri, așa se cade se facă și Impărăția cu acel ce suntă supusi sub stăpânirea sea. Aceste și alte asemenea scriindu Nicolai Vodă, care scia că placu Turcilor, cheltuindu și câți-va bani, și nefiindu voia lui Dumnezeu se se ia până atuncea acea cetate, au isprăvită de nu s'au luat Soroca, precum s'au scrisu.

Făcuse și Nemții o pălancă la Dorna, pe Bistrița, unde se hotărescu Câmpulungeni cu Ardélulu, aflându vreme cându era răscolă în țără, și venise câți-va Nemți și acmu începuse a lua și vamă de la neguțitorii ce treceau pe acolo cu povore, și de la pământeni ce treceau și trepăda în țera Ungurescă, și nu lăsa pre omeni ce ședea pen pregiuru se dea agiutoru la nevoile țerei nice se plătescă goștina. Scris'au Nicolai Vodă la Comendantulu de la Maramorăș pentru acesta, că nu se cade se facă pălancă pe locul țerei, și se trimită se o strice; elu au răspunsu că dau semă Maramorășeni că acel locu este Ungurescu, și dicu că au și direse, și alte pricini ca aceste. După aceea, au scrisu Nicolai Vodă la Generalulu de Sibiu pentru acea pălancă, cum că

s'au făcutu cu indemnul Maramorășeniloru, ca se fie pricina se se începă niscaî vrăjbi între Impărăția Turcască și între Cesarulū; căci, că la puncturile păcei, ce s'au făcutu la Carlovița, scrie și acesta, la margini se nu se facă pălânci, nice despre o parte, nice despre alta; și scriea Generalulū se socotescă se nu vadă mai reū pe urmă, dacă se va auđi la Impărăție, și se nu se potrivescă Maramorășeniloru, că ei arū fi bucuroși se se începă niscare-va amestecăturī; îi scriea și acesta Generalulū, se trimită numai se o răsipescă acea pălancă, că de nu va trimite dumnélul, va trimite Nicolai Vodă și o va strica, fiindū pe loculū țerei; care cărți, dacă au mersū la Generalulū de Sibiu, au trimisū îndată de au rădicatū acei Nemți, și au răsipitū pălanca și alte case ce mai făcuse Nemți acolo.

Totū-d'a-una turbura pre Impăratulū, cu scrisorī, Hanulū și Craiulū Șvedescū, și se nevoiaū se strice pacea cu Moskalii, scriindū cum că Mockalii n'au eșitū din țera Leșescă precum s'au fostū apucatū, și cum că au gândū reū; și alte multe ca aceste scrieaū, ca se se indenne Impăratulū se oștescă iar împotriva Moskalilorū. Trimis-au, dreptū aceea, Impăratulū pre unū Imbrihorū cu solie în țera Leșescă, și au trecutū pe aice prin țeră: venindū și pe la Iași, în luna lui Septemvrie, și împreunându-se cu Nicolai Vodă, au spusū cum că mergerea lui este mai multū ca se aște, eșit-au Moskalii din țera Leșescă, au ba; înaintea acestui Imbrihorū mersese în țera Leșescă și unū Mărzacū de la Hanulū și unū Agă de la Ismailū Pașa, pentru acestă pricină, pre cari, primindu'i Leșii cu cinste și dăruindu'i, i-au trimisū înapoi; și au gătatū și despre partea Leșilorū solū mare, pre Homintovski, Voevodū Mazovski, și l-au trimisū la Pórtă. Cu câtă-va vreme mai înainte se făcea cuvântū de mergerea acestui solū mare la Pórtă despre partea reci-pospolitei și a Craiulū Avgustū, déră s'au trăgănatū vreme de au trecutū mai trei luni până au púrcesū, că totū mergea din tērgū în tērgū gătindu-se și cumpărēndū de cele ce îi trebuia, ca se facă zăbavă, că nu scia bine cum āmblă trebile la Impărăție cu Leșii; că erau Leșii pre atuncea împerechiați; unii țineaū cu Craiulū Avgustū, alții cu Craiulū Stanislav; cei ce țineaū cu Stanislav se aflaū la protecția Impărăției Turcesci, împreună cu Craiulū Șvedescū, adecă Voevoda Kioviski, Vișnoveski, Tarlo vel Stolnicū, Crișpin, Staroste Bobrouski, și alții mai mici, cari diceau cătră Impărăție că totă reci-pospolita Leșescă este cu dēnșii la unū cuvântū, și toți vorū Craiū pre Stanislav; numai una, ea se temū de Moskali; a doua, și Craiulū Avgustū are óste Săsésă pre lūngă sine; pentru aceea, neavēndū ce face, și făr-de voia lorū se supunū Craiulū Avgustū; déră cândū arū oști Impărăția împotriva Moskalilorū, atuncea și ei și toți Leșii, împreună cu oștile Impăratesci, vorū merge asupra Moskalilorū. Unele ca aceste diceau acei ce erau cu Craiulū Șvedescū, precum s'au đisū mai susū; care voróve au făcutū de n'au datū audienție Impărăția, solulū Mazovički, vr'o optū luni. Sosit-au acelu solū în Iași, în optū đile a lui Octomvrie, veleatū 7221, și i-au făcutū Nicolai Vodă alaiū frumosū, precum se cade, trimițēndū înainte boierī și slujitorī, și l-au adusū cu mare cinste, cum este obiceiū de se face solilorū celorū mari; venit-au și la curte de s'au împreunatū cu Nicolai Vodă, cu multe ceremonii și cu mare politică au făcutū voróvā; și la

purcesu, iarăși cu alaiu și cu mare cinste, mergându și siugurū Nicolai Vodă de 'l-aū petrecutū pēn la unū locū.

Dacă s'aū plinitū anulū de cândū aū venitū Nicolai Vodă cu domnia, aū chie-matū pe toți boierii în casa cea mare, și aducēndū catastihele visteriei, le-aū ară-tatū câte dăjdi și câte venituri domnesci s'aū strinsū la visterie într'acelū anū; aū arătatū și catastihulū de câte chieltuele s'aū făcutū cu domnia nouă, și câte s'aū datū la obicnuitele dări a țerei, și la alte chieltuele ce s'aū făcutū cu Vezirii, cu Hanulū și cu Pașii ce veniaū la Tighinea. Se miraū boierii, carii sciaū rëndulū, cândū se cetia anume condeele, de cele ce s'aū datū pentru domnia nouă; că se dedesē fôrte pe puținū și nu cum s'aū datū la alte dom-nii; dēră măcarū că prea multe chieltuele nu s'aū făcutū, totū n'aū cuprinsū suma veniturilorū tôte câte s'aū chieluitū, și s'aū aflatū date de Nicolai Vodă, mai multe pungi de bani. Arătat-aū atuncea Nicolai Vodă boierilorū și séma domniei lui cei de'ntēlū, că eraū în Visterie tôte isvódele de câte se scosēse pe țēră atuncea și de câte venituri se strinsēse; eraū și isvóde de câte se cheltuise și la acea domnie și la tôte dările și trebile țerei; și, luându-se séma, s'aū aflatū chieluită mai multă sumă de bani. Atuncea aū đisū Nicolai Vodă boierilorū: «Boieri dumnévóstră, vėđut'a-ți sēmile și a domniei nóstre cei de'n-tēiū, și a anului ce amū domnitū până acmu, din mila lui Dumneđeū; rėspun-deți dumnévóstră, de s'a fi mai luatū vr'unū venitū și nu s'aū pusū în sémă, séu de este vr'unū condeū în cheltuiiele afară din cale?» Răspuns-aū și boierii într'acestași chipū, cum că și tôte veniturile suntū puse, și chieltuele suntū tôte mai pe puținū de cum se făceaū altē-date. Đis-aū atuncea Nicolai Vodă boierilorū sē se facă zapisū pe banii ce eraū cheltuiți mai multū, și s'aū fă-cutū zapisū, și iscālindu-lū toți boierii, 'l-aū datū în mânele lui Nicolai Vodă.

Dupē ce aū trecutū tómma, în alū-doile anū a domniei lui Nicolai Vodă, în pos-tulū Crăciunului, iar aū intratū în țēră tótă óstea Crafului Șvedescū și a lui Voevodū Kiovski, și s'aū așeđatū pe iernaticū la Hotinū, la Cernăuți, la Su-cévă, la Némțū; agiunsēse unii și la Bacăū, și făceaū multe rēutăți în țēră; n'avea ce sē le mai facă și Nicolai Vodă, vėđēndū la câtă socotință avea Impē-răția pre Crafulū Șvedescū; și se temea și Ismailū, Pașa de Tighinea, de dēn-sulū, că atuncea de curēndū mazilise Impērăția pe Vezirulū, Iusuf Pașa, și aū făcutū Vezirū pe Suliman Pașa. Se purta cuvēntulū cum că Crafulū Șvedescū și cu. Haulū Devlet Gerei aū fostū pricina maziliei lui; căci, Crafulū Șve-đescū și Hanulū îndemnaū pe Impēratulū sē strice pacea cu Moskalii; érá Iu-suf Pașa totū punea pedecă și se nevoia sē nu se strice pacea. Dacă s'aū ma-zilitū, dēră, Iusuf Pașa, dorindū Impēratulū ca sē ésa din Țarigrad la Udriū, pentru ca sē trimiță și pe Crafulū Șvedescū la țera lui cu cinste, precum se adevērise, aū datū poroncă sē se stringă tôte oștile, că va sē oștēscă imp-ro-tiva Moskalilorū; și așași, și singurū Impēratulū aū purcesū, în luna lui No-emvrie, din Țarigradū, și aū mersū la Udriū; dēră multe semne rele i s'aū tēmplatū la acea călătorie, că aū ploatū în câte-va đile necurmatū ploii mari și reci, și mulți ómeni din óstea Impērătēscă s'aū innecatū pe drumū.

Mare părere-de-bine avea Crafulū Șvedescū, înțēlegēndū că aū venitū Impē-răția la Udriū, și cum că va sē oștēscă imp-ro-tiva Moskalilorū, socotindū că va

intra și elu cu oștile Impărătesci în țera Leșescă, și va face ce va vrea; dără bucuria lui era îndesertă; nice scia cele ce se gătiau s'î vje asupra, precum se va scrie la rîndul seü tîmplarea.

Trimis'au Impăratul poroncă la Hanul și la Ismail, Pașa de Tighinea, pentru Craful Șvedesc, ca Hanul să aducă toți Tătarii de la Crimă; érá Ismail Pașa să porțe grije de tôte ce arü trebui pentru călătoria Crafului; și amêndoi s'î ducă pen țera Leșescă cu oștile; și de orü vedea că Leșii dau cale și nu se punü împotivă nimică, să opréscă și ei oștile și să nu le lase să facă vr'o stricăciune în țera Leșescă; érá de le-arü eși înainte, ori Leși ori Moskali, vrêndü s'î impedece, atunce și ei să se apuce de arme și să le dea rêsboiü; și ori cum arü fi, numai să facă cale Crafului Șvedesc și s'î ducă până la Pomerania. Trimis-i-au Crafului Șvedesc Impăratul tôte câte îi erau trebuitore, bani de agiunsü, cai, podóbe, care, și alte lucruri; și'î scriea să se gâteze ca să mérgă la țera lui, împreună cu Hanul și cu Saraskerulü, cu oștile ce s'au rînduitü.

Făcutus'au tótă gătirea pentru purcesul Crafului Șvedesc, și au venitü mulțime de Tătari de s'au tábăritü împregiurulü Tighinei. Vêdêndü și Crafulü că tôte suntü gata, și numai la purcesü au rêmăsü lucrulü, au începutü a arăta și elü semne că se grijesce de purcesü; și au trimisü ofiteri în țera, cu bani, de îmblaü cumpêrandü cai; și aceste le făcea ca să se prelungéscă vremea, că aștepta să soséscă Crafulü Stanislav de la Pomerania, la carele trâmisesse pe unü secretarü alü seü credinciosü ca s'î aducă, dără fórte pe-taină, câtü nime să nu scie de acésta. Érá Hanul și Ismailü Pașa, dacă au venitü vremea care socotiau să pornéscă pe Crafulü, a tria-și dupé baframläculü Turcesc, acmu orînduise și scrisese și conacele; și se gătise și Nicolai Vodă să le ésa înainte la Tuțora; și era să purcégă și Hanul cu Tătarii înainte; érá Crafulü și Ismailü Pașa mai în urmă erau să mérgă, pe altü drum, și să se împreune la Tuțora cu toții; și acolo era să le scótă Nicolai Vodă conacü și daruri. Dără, dacă au venitü vremea, și i-au disü Crafului să purcégă, elü au rêsponsü că nu póte așa ingrabă să purcégă, puindü multe pricinü; dără pricina cea adevêrată era care s'au scrisü mai susü, că aștepta pe Crafulü Stanislavü, numai nu vrea să spue.

Scris'au Hanul carte la Impăratul cum că au făcutü tótă gătirea pentru purcesul Crafului Șvedesc, și Tătarii și-au lăsatü casele și au venitü pentru dînsulü, și elü acmu află pricinü și îndelungă vremea, și nu va să purcégă. Măniatus'au fórte Impăratul, dacă au vêdutü cartea Hanului; dără și mai înainte, până a nu'î merge cartea, începuse a se căi de cele ce făcuse pentru Crafulü Șvedesc, de au stricatü pacea cu Moskali; și au cunoscutü că nu le plăcea acésta nici Ulemalilorü, nici oștenilorü; și socotia că, de nu va vindeca acésta, póte să se facă și vr'unü zurbalicü; pe de altă parte, adevêrindu-se că nevoința Crafului Șvedescü nu este pentru folosulü Impărăției, ce iar pentru folosulü seü, érá Impărăția să albă și pagubă, îndemnândü să oștéscă asupra Moskalilorü, și elü, când va socoti să facă pace cu Moskali, aceste au începutü a gândi și a prepune Impăratul; și la acestü prepusü 'l-au pusü mai multü armistiția ce făcuse Șteinbok, Generalü Șvedesc, în Holsația, cu Mo-

skalii și cu Sasi, cari, atuncea, avându răsboi acolo pentru Pomerania, au dată parola în 15 zile să nu se apuce de arme nice unii nice alții; care, spună să o fie făcută Șveții ca să pôtă scôte pe Craiulă Stanislavă pen oștile Moskicesci, și să'lă pornescă teptilă spre Tighinea, precum s'au și făcută. Pen-acestă pricină, dără, și pentru altele nesciute, că, să dice, inima Impăratului este fântână adâncă, au schimbată și Impăratulă socotela și dragostea ce avea cătră Craiulă Șvelescă, spre prepusură și spre urăciună, precum s'au și arătată mai pe-urmă; și i-au scrisă singură Impăratulă Craiului Name, ca să se scôle și să se ducă în țera lui, pin țera Leșescă, cu oștile ce i s'au rându-ită. Era Craiulă, cunoscându în câtă dragoste îlă avea Impăratulă mai înainte, au socotită că și atuncea va lăsa pe voia lui; dreptă aceea, au răspunsă că nu'l gata bine, nice au putută așa în grabă să se găteze; ce, să'lă mai trimită Impărăția și alți bani de cheltuială, și, gătindu-se bine, se va scula și va merge la țera lui; și cu socotele ca aceste socotia să întorcă pe Impăratulă să'lă mai lase. Dără, și Impăratulă, acmu socotise și alesese pentru Craiulă Șvelescă numai să'lă pue în mână, ori cu voie ori fără voie; și, dacă i-au mersă veste cum că nu va să purcégă, și pline pricină, s'au aprinsă Impăratulă de mânie și au trimisă pe Imbrohorulă celă mare și pe Céuș-bașa, și au scrisă și la Craiulă hatîșerifă să caute să se ducă în țera lui fără de nimică zăbavă cu oștile ce i s'au rându-ită să'lă ducă; era de are altă gândă ca să facă într'altă chipă, să socotescă, că apoi se va face și almintrelea; pentru aceea, să nu facă într'altă chipă, ce numai, să se ducă. Așa scria hatîșerifulă Impăratului, că s'au scosă suretulă și s'au trimisă de la Thiginea.

Scris'au și Hanulă poroncă să facă cum ară sci și să'lă pornescă pre Craiulă; și de n'ară vrea de bună voie, să facă în ce chipă ară socoti să'lă prindă și să'lă trimită unde era poronca Impărăției; care poroncă, dacă i-au mersă Hanulă, au trimisă la Craiulă și i-au disă să se scôle să purcédă. Era elă atuncea au răspunsă că, de'lă voră omoră, nu se va duce nicăirile; atuncea au poroncită Hanulă și Pașa de i s'au tălată obrócele ce i se dau de la Impărăție, și i s'au rēdicată și odăile cele Eniceresci celă păziau, și au pusă de i-au incunjurată curtea óstea Tătărăscă și óstea Turcescă, care venise de la Cetatea Albă și de pre aiurea, și le-au poroncită nice apă să nu lase pre Șveți să ia; și iar au răpedită la Impărăție cum că nice într'ună chipă Craiulă nu vra să ăsă, ce dice că acolo va peri.

Dacă au pornită la Impărăție Hanulă și Pașa și acestă mai de pre-urmă răspunsă a Craiului, au trimisă și aicea în țeră Agi și Beșlii și Siimeni Hănesci, și au scrisă buirultăură la Nicolăi Vodă ca să pue să scotă din țeră pre toți Leșii; și'lă sciea să orânduescă slujitoră de agiunsă, împreună cu cei trimiși de la Thiginea, ca să'lă pôtă goni din țeră afară și pre Leși și pre Șveți; era de s'oră pune cum-va improtivă, fără de nici o milă, bătendu'lă și omorindu'lă, să'lă scotă din țeră; și au chemată Pașa pre Capi-kihaea, ce era la Thiginea, și l-au învățată din gură să scie la Nicolăi Vodă să pue nevoința la această trēbă și să trimită óste multă, măcară și singură să incalece și să mērgă, și numai să scotă pre toți oștenii din țeră; că, de nu va putea să'lă scotă, este mare rușine Devletului (adecă Impărăției), și apoi va vrea să dea samă; pen-

tru aceea, și singur se incalcece, că s'arū fi trimisū și mai multă ște de la Thiginea, numai, ca se nu făcă călcătură țerei, nu s'au trimisū. Aceste cuvinte au dīsū Pașa Capi-kihaei se le scrie la Nicolai Vodă. Sosit'au mai înainte Agilorū cărțile Capi-kihaei, care, vedēndū Nicolai Vodă, îndată au chematū pe Antiohie Jora vel Logofētū, și pe Ioan Balș vel Banū, și pe Gheorghii vel Paharnicū, și pe Iamandi vel Jignicerū și le-au datū, poroncă se se gâteze se mērgă cu Agii și cu șteea ce vine de la Thiginea se scōtă pe oștenii ce ernaū în țēră, orānduindu-le se ia și din Silmenii de curte o sāmă, și din Silmenii Hātmanesci și Agesci, și din Catane; că avea Nicolai Vodă un stēgū, atuncea, totū volnicī, Sērbii, și ședeau în curte, și din călărași; s'au orānduitū se dea și boierii și mōnăstirile cāte o sēmă de omeni.

Dupē ce au datū poronca acelorū boierii și au orānduitū slujitorii și cei alți omeni ca se mērgă împreună cu boierii, au scrisū cărți la mazilii și la pārcălabii de pe la ținuturile acele la care erau Leși pe iernaticū mai cāte puținei, la Cāmpul-Lungū, la Bălțatesci, la tērgulū Nēmțului, la Pétră, și pe aiurea, cum că au venitū poroncă se'i scōtă pe Leși din țēră, și se caute se'i scōtă de pe la acele locuri pe unde erau; și, măcarū că în buirultăuri sciea bātēndū'i și omorīndū'i se'i gonească din țēră, dēră Nicolai Vodă, avēndū inima creștinescă, tare poronci trimitea nime se nu'i jēcuescă sau altū supērū se le făcă, ce numai se'i scōtă din țēră afară. Mare bucurie fu, și părere de bine tuturorū, cāndū au aflatū de acēstă poroncă pentru scosulū Leșilorū, cātū, fōră indemnulū nimerū, intr'aceā și, sēra, au tra'ū tōte clopotele la tōte bisericile, și au făcutū Paraclisū și Acatistū, așijdorea și a doua-și diminueța, și laudau pre Dumneđeū că au mātuitū țēra de Leși; și au făcutū litanii și rugăciuni pentru sāmātatea lui Nicolai Vodă; că mari și nesuferite rēutăți incepuse atuncea mai pe urmă a face bieților pāmēntenii, că, māncāndū și istovīndū totū de la bieții țērāni, (lasū a dīce cele mai mari grozāvii ce făceau) incepuse de mergeau și pe la casele mazililorū, și la case boieresci, și la mōnăstiri, și istoviau totū ce gāsiau. Mergēndū, dēră, poronca la mazilii pentru oștenii ce erau imprăștiați pînă țēră mai cāte puținei, au uitatū poronca ce le-au datū Nicolai Vodă, și'i puneau în butuci pe Leși și'i jēcuiau de ce gāsiau la dēnșii; de care lucru înțelegēndū Nicolai Vodă, iarū și a doua-ōră și a tria-ōră au trimisū poronci ca se nu'i jēcuescă pe Leși, ce numai se'i scōtă din țēră afară; dēră, de și înțelegeau unii, ēră cei mai mulți faceau cum sciau ei, luaū totū ce gāsiau la dēnșii, și'i duceau golii și desculții, numai cāte cu unū sucmanū rēu asupra-le, și'i dau peste hotarū, unii spre Unguri, alții spre Leși.

Au mai venitū și altă carte de la Capi-kihaea de Thiginea intru care sciea că, incunjurāndu-se curtea Craiului Șvedescū, au prinsū nisce cărți ce le trimitea la oștenii ce erau în țēră; care, cetīndu-le, sciea intr'acesta chipū: Étă că trimite Hānulū și Pașa ște ca se vē scōtă din țēră de la Moldova, dēră voi se nu băgați sēmă; ce, se vē stringeți la unū locū, și de vorū veni asupra vōstră, voi încă se vē apērați și se vē bāteți cu dēnșii; căci aceste ce facū ei, nu sūntū cu sciea Împēratulū. Și sciea Capi-kihaea cum că au mai scāpatū mai înainte și alte cărți, și se'i fie aminte de acēstă; trimis'au Nicolai Vodă îndată de au chematū pe rezidentulū Craiului ce era în Iași, și 'l-au întrebātū

de l-au venitū niscareva cărți de la Craiulū; elū aū spusū dreptū că i-aū venitū și le-aū trimisū îndată la Cernăuți. Atuncea aū poroncitu Nicolai Vodă se nu mai fie slobodī Ţveđii ce erau în Iași; și aū orōnduitū unū Buluc-bașa cu slujitorī de l pāzīaū la gazda ce erau, ca se nu mērgā la dēnșii nime, őrā nu cu vre-o altā necinste, și oboroculū ce aveaū li se da deplinū. Rāpeđit'aū Nicolai Vodă îndată ca se întōrcā cărțile ce aū trimisū la Cernăuți; dērā n'aū pututū se le ajungā, că Ţveđii aveaū cai de poștā la tōte conacele, din Tighinea până în Iași, și din Iași până la Cernăuți și până la Ocnā, numai pentru purtatulū cărților.

Sosit'aū în Iași Ginzič, și Agii, și oștenii ce venise de la Tighinea pentru scosulū Leșilorū, și aū ședutū trei ȃile de 'și-aū odihnitū caii și s'aū gātitū bine; și a treia ȃi aū purcesū împreună cu boierii și cu cele-alte glōte ce se orānduise, și mergeaū spre Cernăuți, că acolo erau tōte capetele oștii Leșesci, Zaciwoiski strașniculū, Becherski, Rosohavski Polcovnicii, și alții; cari acmu prinsese de veste cum că mergū se l scōtā, și aū rāpeđitū de 'și-aū strānsū toți slujitorii cari erau mai pe aprōpe, și staū gata grijiți. Înțelegēndū de acēsta și boierii cari mergeaū cu Agii și cu oșteā, măcarū că didese Nicolai Vodă cărți în mānele boierilorū, scriindū la toți locuitorii de orū trebui și le vorū porunci boierii se aibā a sārī toți, cine cu ce arme arū avea, őrā totū aū socotitū că le-arū mai trebui oște; și aū scrisū la Nicolai Vodă se mai trimitā și pe Hatmanulū, și se mai dea și alți slujitorī, că Leșii aū prinsū de veste și se strāngū la unū locū, și aū gīndū se nu se dea, ce se se apere; de care înțelegēndū Nicolai Vodă, aū orōnduitū și pre Iōn Buhușū Hatmanulū cu o sēmā de slujitorī de cei de curte și din cei de afarā, și cāți-va boierinași de curte, că pe Hatmanulū l-aū poftitū și mai înainte boierii ce s'aū trimisū āntēiū, scriindū că arū trebui se fie și Hatmanulū cu oștile, că unde este Hatmanulū ascultā și oștile mai bine, și alta că are tobe și trāmbițe, și se dā scire oștenilorū la purcesū și la alte trebī. Purces'aū dērā și Hatmanulū, cu cari s'aū pomenitū mai susū; dērā, pēnē a sosi acolo acei trimiși āntēiū, apropiindū se spre Cernăuți, și luāndū veste adevēratā acei oșteni ce era strānsi acolo, cari erau ca vr'o 2000 de omeni Leși, cu Lipcani și cu Moldoveni, ce se scrisese la Leși, aū socotitū āntēiū se trimitā podghēzū se ia limbā, se afe cātā sēmā de oște vine, și ce socotelā este, că alte vesti de la Tighinea nu le mai veniaū, fiindū Craiulū Ţveđescū încungiuratū, numai acele cărți ce amū ȃisū că aū scāpatū de le-aū mersū, în cari scria că va se mērgā oște se l scōtā din țērā, dērā se nu se dea. Apoi őrā aū socotitū de n'aū trimisū podghēzū, ce aū trimisū unū ofițerū Ţvedū de aū mersū de s'aū impreunatū cu Agii și cu boierii la Botoșeni, și aū întreatū pe Agi cu ce poroncā mergū în susū; Agii aū rēspunsū că aū venitū poroncā de la prea-puternica Īmpērāție, cāți oșteni or fi de ai lui Voevodū Kiovscki în Moldova, se ėsā toți din țērā se se ducā ori unde orū vrea, őrā cāți orū fi Ţveđii se mērgā la Craiulū lorū, și se vorū da omeni de orū merge cu dēnșii. Rēspuns'aū și elū că nimeni nu se va clāti din locū pēnā nu le va veni ordinanțū de la Craiulū Ţveđescū; pre carele, dēcā aū rēspunsū intr'acestū chipū, s'aū māniatū Agii și l-aū datū se lū ție cu pađā. Venise cu dēnsulū și cāți-va Lipcani, și pe aceia i-aū luatū beșlii Pașii în sēma lorū,

fiindü de lege Turcescă; și întrebându'i nóptea, aü spusü cá acelü ofițerü aü venitü in chipü de iscödă ca sē vēđă ce de óste este, și de arü putea sē ia și limbă. Apoi diminēța, Agil și boierii aü socotitü de aü scrisü carte la acei ce erau strânși la Cernăuți, și aü trimis'o totü cu acelü ofițerü, intru care scria intr'acesta chipü : „Ētă cá aü venitü poruncă de la puternica Īmpărăție sē eșiți dumnă-vóstră din țera Moldovei; trimis'aü spre acēsta și óste cu noi, ca, de nu'ți înțelege dumnă-vóstră sē eșiți, și fără de voie sē vē gonimü și sē vē scótemü din țeră afară; de care nici Domnulü nostru, nici noi, n'amü pofti ca sē petreceți dumnă-vóstră vr'unü răü. Pentru aceea, prietenesce sfātuimü pe dumnă-vóstră, sē vē sculați sē vē duceți in țera dumilor-vóstre, ori aiurea, unde veți vrea, și sē nu vē puneți improtiva poronci Īmpărătesci.“

Răspuns'aü, dēră, și Leși, mai in scurtü, cum cá cinstea Măriei sēle Domnului o ferescü, dēră nice din locü sē se scóle fōră de ordinanțulu Craiului, nu vorü putea; insē, se rógă sē mai aștepte pēne le va veni răspunsü, cá aü scrisü și ei la Tighinea.

Crișpinü, Staroste Bobrouski, fiindü la Tighinea, s'aü apucatü inaintea Hanului pentru Ulanü Polcovniculü cu toți Lipcani cum cá nu se vorü pune improtivă, și se va inchina lui; și aü trimisü și unü rohmistru a lui, Lipcanü, a- nume Iusuf, ca sē le dea sc're sē nu se pue improtivă, ce sē se inchine, carele mergea totü impreună cu Agil și cu boierii.

Apropiindu-se, dēră, de Cernăuți Agil și boierii cu oștile, Gavrilü Miclesculü biv-vel Vornicü fiindü acolo Staroste, măcarü cá era cuprinsü de Leși in Cernăuți, și cu vărți impreglurulu gazdei lui, dēră totü se agiungea cu Moldovenii ce erau scriși la Leși, și'i indemna sē sē osăbescă ei din Leși și sē remăe in țeră, cá'i va erta Domnulü de greșela lorü; trimisu-le-aü acēstă poroncă și boierii și Agil ce erau afară cu oștile, așijderea aü trimisü cuvēntü și lipcanilor sē nu se pue improtivă, ce sē se inchine. Și, măcarü cá intr'acea și se gătise și avea gândü sē se bată, éră a duoa-și diminēța aü eșitü äntēiü Moldovenii și s'aü inchinatü. După aceea aü eșitü și lipcanii toți, cu carii s'aü amestecatü și Leși, dicēndü cá se vorü inchina și ei; éră căți Leși aü mai remasü, i-aü trimisü cu căți-va beșlii și cu slujitorii Moldoveni ca sē'i petrecă peste hotarü și sē'i scótă din țeră. Așijderea și pe lüngă lipcani aü pusü beșlii și slujitorii ca sē'i ducă spre Tighinea; éră pe o sēmă de drăganii Leși, in portü Șvedescü, carii erau de toți 70 călări și 150 pedestrii, pe acestia i-aü luatü Agil cu sine și'i duceau impreună cu boierii spre Leși, ca sē'i ducă la Tighinea; insē, fōră de Hatmanulü, cá pēne a agiunge Hatmanulü la Cernăuți, fiindü purcesü mai in urmă, precum amü disü, s'aü isprăvitü aceste tóte. După aceea, aüdindü Hatmanulü cá Leșii carii i-aü trimisü sē'i scótă din țeră nu eșise pēne atuncea, ce totü zăbăviaü la Toporăuți, aü mersü cu slujitorii intr'acolo ca sē'i scótă din țeră.

Mare grije avea Nicolai Vodă de acei oșteni decă aü înțelesü cá se stringü la unü locü, și aü gândü sē se pue improtivă; éră decă i-aü venitü veste cum cá s'aü isprăvitü o trébă mare ca acea fōră nimică zăbavă și galcévă, s'aü bucuratü fōrte, și aü datü laudă lui Dumneđeu.— Fiindü încungiurată curtea Craiului Șvedescü, precum s'aü scrisü, trimis'aü Hanulü la Nicolai Vodă unü Agă, a-

nume Eiup Beiū, făcându'î scire cum că aū luatū veste adevorată pentru Craiulū Stanislavū, că cu bună sémă intr'aceste zile este sē trecā pin Moldova, și sē'î fie aminte sē'lū prinđă și sē'lū poprēscā. Nu sciū, acēstā veste din cărți ce prindea, după ce aū incungiuratū saraiulū Craiului Șvedescū, aū de la altulū cine-va o aflase Hanulū; macarū că acēstā veste o simțise și Nicolai Vodā din nisce avisil ce scieaū, că Craiulū Stanislav aū purcesū din Holsația de la Meclemburgū și mergea cu poște; și unil đicū că mergea sē mai aducā óste Șvedēscā, alțiil că mergea spre Tighinea, dērā totū nu'lū credea Nicolai Vodā sē facā una ca aceea Craiulū Stanislavū. Pentru aceea, aū rēspunsū și lui Eiup Beiū și Hanului, că acēsta pōte sē fie și minciunā, și pōte sē se facā acēsta și cu meștersugū; dērā, încāși ū va fi aminte; și așa, cu aceste rēspunsuri aū pornitū pre Eiup Beiū inapoil; dērā aū mersū acea grije in inima Domnului, și aū datū poroncā in tóte părțile, oril ce ofițerū Șvedū arū nimeri sē'lū trimatā la Iași.

Intr'acele zile, étā aū venitū și nisce cărți de la Vorniculū Manolaki Ruset carele se tēmplase la unū satū a fiu-sēu Stefan Stolniculū, lūngā tērgulū Bacăului, scriindū ántēiū pentru Leșil oșteni ce eraū la Bacāū că cereaū multe provianturi de la ómeni, și făceaū multū supērū ómenilorū, și se láudaū că vorū aprinde și curțile Stolnicului Stefanū; și cum aū încālecatū cu căți ómeni aū avutū și căți aū mai pututū stringe, și lovindu'î fōrā-de-veste cu glótā, i-aū spartū și i-aū prinsū pe toți, și cum că'î aducū pe toți in butuci și cu stēgurile lorū, și cu ofițeril lorū.

Dupē acēsta, scia sē fie mai nemeritū acolo trei ofițeril Șvedil și cu patru slugi, și se vedū a fi ómeni detrebā, și cum că vedēndū aceste tulburāri cu prinsulū Leșilorū, i-aū gfuluitū galbinil de aurū ca sē'î trecā in țera Ungurēscā de unde aū venitū, și sē nu'î scie nime; și cum, după ce le-aū đisū Vorniculū Manolaki că aceea nu se pōte, ce trebuie sē mērgā la Domnū, aū priimitū; numai, s'aū rugātū sē nu'î ducā điuā in Iași, și vorū merge și la Domnū. Și sciea Vorniculū că vine cu dēnșil, și'î va aduce la monāstire la Galata, și sē atbā rēspunsū de la Domnū. Vedēndū Nicolai Vodā ce'î sciea Vorniculū Manolaki, indatā aū prepusil că intre acei ofițeril va fi și Craiulū Stanislav; și pe omulū ce aū trimisū inainte aū datū rēspunsū Vornicului Manolaki sē'î ducā, sosindū nóptea la Iași, la gazda lui, și sē'î facā scire. El, venindū, aū mersū pe la Galata și aū intratū cu toțiil acolo; și lāsāndū pe cei mai mari acolo cu fiu-sēu Stefan Stolniculū, aū venitū Manolaki Vorniculū cu unulū in Iași; și, macarū că trecuse câte-va de nópte și se culcase Domnulū, dērā, venindū Postelniculū celū mare și făcēndu'î scire, aū trimisū de i-aū chīematū la curte pe Manolaki Vorniculū și cu acelū ofițerū; insē, ántēiū aū chīematū Nicolai Vodā pe Manolaki Vorniculū, și 'l-aū întreatū de ámánuntulū. Dupē aceea, aū chīematū și pe ofițerulū acela, și 'l-aū întreatū ce ómeni suntū, și dincotro vinū, și unde mērgū; elū aū datū sémā pentru sine că este Șvedū, érā pentru celū-altū ce rēmāsese la Galata, cum este Franțuzū, și'î este numele Laurentius Burs, Colonelū, și se afiā și elū in slujba Craiului Șvedescū, și vinū din Pomerania, și aū trecutū din țera Ungurēscā in țera Muntenēscā, fiind-le aminte sē cumpere și niscare-va ca'î, și acmu mērgū la Tighinea la

Craiul lor. Aă întrebată Domnulă, pentru ce n'au venită și celă-altă; elă aă dată sémă că este cam bolnavă, și aă rămasă la mănăstire; érá diminéță va veni și elă. N'au vrută mai multă se'lă ispitéscă Nicolai Vodă, ce 'l-aă trimisă se mâte la gazda lui Manolaki Vorniculă, până a doua-đi; și aă începută a gândi și a socoti, de va fi Craiulă Stanislav ce trebuie se facă, și unde se'lă dea gazdă; socotia într'ună rândă se'lă aducă în curte se'lă pue în casa cea mare, apoi érá aă socotită ántelă se'lă ducă la mănăstire în Trei-sfetitele, și apoi iar cum va socoti va face, și se vadă ántelă este acela, aă ba; și de este acela, vrea-va se se spue, aă ba?

Și așa, a doua-đi, aă trimisă Domnulă la Treisfetitele și aă ăisă Egumenu-lui se éśă din odăile cele Egumenesci, că voră se vie nisce óspeți Șvedli; și aă mersă iar Vorniculă Manolaki la Galata se'lă aducă pe toți; déră totă n'au vrută se vie ăiua, ce aă áșteptată până aă innoptată, și atuncea aă venită și aă intrată în Treisfetitele, unde li se griji-se gazde. Trimită Domnulă ómeni de cei de casă, către cari spunea taine ca aceste ca se ia séma, arată seme-nele a fi Craiă acelă omă ce era prepusă; luaă séma acei trimiși, și, măcară că silia despre o parte se se ascundă, déră totă arunca și câte ună cuvântă ăicéndă, că de ne va ágiuta Domnulă pre noi, va avea prietenă două Crai pu-tincioși.

Poftitu-s'aă acela ce se făcea a fi Franțuză de aă venită de s'aă împreu-nată cu Nicolai Vodă, la care împreunare numai atăta aă lipsită se ăică, că eă suntă Craiul Stanislav; déră totă voróva lui ilă arăta cine este, și 'l-aă cunoscută Domnulă îndată, sciindă pe tată-seă, pe Leșcinski, de la Țarigradă, cândă aă mersă cu solie; déră n'au vrută se'lă spue că'lă cunosce, fórá câtă i-aă ăisă: «Eă pre dumnéta, ca pre ună Colonelă a Craiului Șvedescă te so-cotescă; érá de'mă vei spue alesă cine ești, atuncea te voiă căuta într'altă chipă.» Elă atuncea altă n'au răspunsă, fórá câtă aă ăisă: «Eă suntă ună Colonelă nenorocită, și sunt în mâna Domniei téle; și de mă căuta și de mă vei ágiutori, vei avea ca pe o slugă pe Craiulă Șvedescă.» Și așa, s'aă dustă iar la gazdă.

A doua-đi, s'aă poftită de aă mersă la biserică cea Ungurésă se asculte liturghia, și se se pricistuescă; érá după liturghie aă trimisă pe preutulă de la biserică Ungurésă la Nicolai Vodă ca se'lă ăică că va se trimită pe acelă ofițeră ce mersese și ántelă, care ofițeră era secretar Craiului Șvedescă, și se'lă spue tóte tai-nele lui (că poftia se se descoperă către Nicolai Vodă se'lă scie cine este), și se'lă céră sfată ce se cade se facă, căci socotia că venirea lui va conteni furtuna ce venise Craiului Șvedescă. Érá Nicolai Vodă, dacă aă vedută că are gândă se spue cine este, și se céră sfată, aă priimită pe secretarulă; carele, mergéndă la Nicolai Vodă i-aă spusă cum că acelă de se făcea Colonelă este Craiulă Stanislav, și cum că 'l-aă trimisă Craiulă Șvedescă pe dănsulă de 'lă aă adusă de la Pomerania, ca se'lă ducă la Tighinea, și aă ăisă că séra va veni și sin-gură, érá teptilă, și oră vorovi cele ce se cade.

După ce aă inoptată și aă eșită toți boțeri din curte, aă venită și Craiulă Stanislav cu secretarulă la curte, teptilă; și, apropiindă-se de casa cea mică, i-aă eșită Nicolai Vodă înainte; și, inchinându-i-se până la pământă 'l-aă pri-

mită cu mare cinste; și au făcută taină numai câte trei, Craiul, Nicolai Vodă și secretarul; și au vorovitu vr'o două césuri. Dis'au Craiul Stanislav să scrie cărți la Pórtă pentru venirea lui, făcându scire; și spre acésta 'l-au îndemnată și Nicolai Vodă să scrie; după aceea au mersă la gazdă, și a doua-zi au scrisă cărțile la Vezirulă, și la Hanulă, și la Pașa de Tighinea, și le-au trimisă cu ună omă ală seă și cu ună omă a lui Nicolai Vodă, tóte la Hanulă, ca să trimită la Pórtă, cele ce scria la Vezirulă; orónduit'au Nicolai Vodă, după aceea, tóte ce'i trebuia a le mesei, și alte de afară, de i se da tóte deplină ca să nu cheltuésca ună bană; și'i trimetea în tóte zilele pe acelu preută Franciscană de'i făcea liturgie în casă; și orónduise Nicolai Vodă de'lă-pădău ómení de al seă, pe Spandoni vel Căminarū, pe Cupariulă, pe vátavulă de copil, pe cămărașulă de dulceți, și pe cafegiulă, și pe ună căpitană de catane, omă și acela de casa lui Nicolai Vodă, ca să fie pururea lúngă dēnsulă. După aceea au mersă Nicolai Vodă în doă rânduri de s'au împreunată teptilă la gazda lui în Trei-sfetitele.

După ce au încungíurată saraulă Craiului Șvedescă, cum s'au disă și mai susă, și au scrisă iar la Impărăție, dāndu'i scire cum că Craiulă nici într'ună chipă nu va să asculte poronca, și cum are gândă să se și bată, (că tocmise împregíurulă palatului seă unde ședea, implēndă tóte vasele câte aveaă barilce și altele cu pāmēntă, și pusese împregíură ca să se pótă supune ómenil lui și să dea cu sineșile), până a veni răspunsulă de la Impărăție, au mai trimisă Hanulă și Pașa, și Imbrihoră Aga cuvēntă Craiului, să nu se pue împrotiva poroncií Impărătesci, ce să éasă s'elă ducă. Craiulă le-au dată răspunsă, că mai rău îi va crede acmu și pe Hanulă și pe Pașa, de vreme că i-au făcută atâte răutăți, de nu'i lasă ómenil nice apă să ia nice într'ună chipă; déră să nu socotéscă că se va încrede să se dea în mânele loră, ce, mai bine va perí acolo. Eraă împreună cu Craiulă și Iozef Potocki, Voevoda Kiovski și Ccenje Vișnovițki, și Tarlo, și Crișpină, cari, vedēndă că nu suntă semne bune pentru Craiulă, au eșită de la dēnsulă și au mersă la Hanulă și la Pașa, și le-au dată gasde în Varoșă, afară din cetatea Tighinei, și au ședută câte-va zile; apoi, într'o nópte, nu sciū ce s'au socotită, și iar au fugită și au iutrată unde era Craiulă.

Genarie 30 zile, au sosită și răspunsulă de la Pórtă cu Iusuf Aga, Capigi-Bașa, carele au adusă hatișerifă împărătescă ca să ia pe Craiulă s'elă ducă la Salonică; érá de n'a vrea și s'a pune împrotiva, s'el dea rēsbolă, orí s'elă omóre, orí s'elă prindă viū; și iar au trimisă Pașa la Craiulă pe Selem Agasi, și Hanulă pe ună Sefer Șahă Mírzea, de i-au făcută scire că au venită hatișerifă împărătescă, ca să éasă să mérgă unde este poronca Impărăției; elă totă așa au respunsă, că acolo va perí, déră n'a eși.

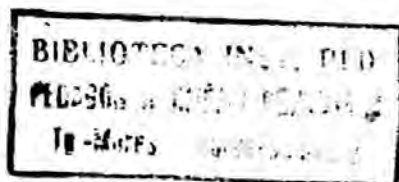
Atuncea au poroncită Pașa de s'au strinsă toți Ciorbagiil, și Eniceri, și tótă óstea, și au pusă de au pogorită din cetatea veche tunură, și le-au tocmită să bată asupra casei Craiului; și adoua-zi, Sămbētă; au eșită Hanulă Devlet Gerei cu Tătariil, și încinsă cu sáhaídacele, și Pașa cu pistóle la cală, și cu tótă óstea călărime ce era la Tighinea, și au începută a da din tunură asupra casei, unde eraă ca la 700 de ómení cu Craiulă; déră nu credea nici într'ună chipă.

Crafulu că'i voru face până într'atâta. Și aũ poroncitũ Pașa Enicerilorũ sã dea nãvalã asupra Șvedilorũ și sã le dea rãsbolũ cu focũ; ei aũ rãsbunsũ cã la ómenĩ ce nu rãdicã arme asupra lorũ, nici ei n'orũ rãdica arme; și așa, aũ începutũ a dice: allah, allah! și s'aũ întorsũ toți Enicerii spre cetate, și s'aũ dusũ pe la gazdele lorũ. Remas'aũ Hanulũ cu Tãtarii, și Pașa numai cu Ciohodarii, și cu puținã cãlãrime, plinũ de mãnie amẽndouĩ; apoi s'aũ întorsũ și ei în cetate. Acãsta ce aũ fãcutũ Enicerii și n'aũ vrutũ sã dea rãsbolũ Șvedilorũ, aũ fãcut'õ orĩ cã nu se înduraũ de Crafulũ, cãci le da multũ bacșisũ, orĩ cã agiunsẽse Crafulũ cu daruri la capetele Enicerilorũ, și pentru aceea n'aũ vrutũ într'acea ãi sã'i dea rãsbolũ.

Adoã-ãi Duminicã, Fevruarie ãntãlũ, desdemenãtã, chĩemat'aũ Pașa iar pe Ciorbagii, și pe Eniceri, și pe toți bãtrãniĩ Enicerilorũ, și pe Eniceri-Agasi, și aũ scosũ hatıșerifulũ de 'l-aũ cetitũ, și 'l-aũ auditũ toți; rãsbuns'aũ și ei cã aceea ce aũ fãcut'õ Sãmbãtã de n'aũ vrutũ sã dea rãsbolũ Crafulũ, nu s'aũ pogoritũ de la dãnșii, și nu este vina lorũ, ce este a Emacilorũ cã n'aũ vrutũ sã se batã; și aũ ãisũ sã mãrgã și ei la Crafulũ sã'i grãescã, dõrã ii va crede pe dãnșii sã ẽsã, și'lũ vorũ lua ei asupra lorũ, și'i vorũ face zapisũ cum cã nu va avea nici õ nevoie, și sã'lũ ducã pãnã unde este poronca Impãratului. Și i-aũ posvolitũ Pașa, și aũ mersũ toți Ciorbagii și Odobașii, și aũ grãitũ Crafulũ cum cã'lũ i-aũ asupra lorũ, precum s'aũ ãisũ mai susũ; ẽrã Crafulũ le-aũ rãsbunsũ cã nu'i crede nici pe dãnșii, fãcã ce orũ vrea, cã n'a ẽși. Au-ãindũ și ei acestũ rãsbunsũ s'aũ mãniatũ, și aũ ẽșitũ inapoi toți Enicerii, și aũ lãsatũ tunurile care adusẽse ãntãlũ, și aũ adusũ și mai mari baliemezuri și cumbarale, și aũ mersũ asupra Crafulũ. Crafulũ încã tocmise Șvedii, și stau supuși la locurile ce tocmise; macarũ cã Crafulũ avea mare nãdejde la Eniceri, cã nu'i vorũ da rãsbolũ, cã'i umpluse pe toți cu darurile, dẽrã totũ ii tocmise pe al sei sã se apere.

Dẽrã Enicerii, cum s'aũ strinsũ la unũ locũ, indatã aũ sloboãitũ cãte-va tunuri și aũ aruncatũ și cumbarale; dẽrã nice una n'aũ nemeritũ casa Craiului, ce õ covãrșia pe d'asupra, orĩ cã nu'i vreaũ sã'i omõre, orĩ cã nu erau meșteri buni la acele trebĩ. Dupã aceea, indatã aũ datũ iurusũ, și aũ intratũ pe õ ferãstrã în casã și aũ începutũ a jẽcui și a scõte pre Șvedii afarã cãte doui și cãte trei. Craiulũ ședea într'õ casã mai inlãuntru cu cei mai aleși, și se bãteaũ și se apãraũ de acolo, și nu aveaũ putere sã'i fãcã nimicã. Vẽdẽndũ Turcii cã n'aũ putere sã'i strice, și se apãrã din casã, aũ poroncitũ sã dea focũ casei; ẽrã Șvedii ce erau inlãuntru pããiaũ de stingeaũ; și acãsta s'aũ fãcutũ cãte-va cãsuri, pãnã aũ luatũ sãma Enicerii pe unde esũ Șvedii peste acoperemintũ, de stingã foculũ, și pããiaũ acelũ locũ acolo; și cãtũ se ivia vre-unũ Șvedũ sã stingã foculũ, daũ într'insulũ cu senețele; și așa, s'aũ pãrãsitũ Șvedii de a ẽșire sã stingã foculũ, și s'aũ aprinsũ acoperemintulũ, și aũ începutũ a arde casa; și Craiulũ totũ ședea, și nu vrea sã ẽsã, pãnã aũ mersũ nisce Generali de al lui și 'l-aũ impinsũ afarã, ãicãndu'i ce șede sã ardã în casã? Și aũ ẽșitũ afarã cu arme, și aũ începutũ a se bate cu Turcii, și 'l-aũ rãnitũ unũ Turcũ la õ mãnã pușintelũ. Vẽdẽndũ Turcii cã se apãrã, s'aũ strinsũ multũ, și acolo l'orũ fi istovitũ, de n'arũ fi strigatũ unũ Generalũ cã este Craiulũ; și

44-243

atuncea au datu năvală Enicerii și 'l-au prinsu și 'l-au luatū; numai haînile îi erau crunte; și 'l-au mai sgăriatū unū Turcū lângă nasū cu o sulia. Și intr'acelū cēsū s'au strigatū la meceturi ezanulū, ce se chiamă iața, la douē cēsuri de nōpte. Decī, așa cum au fostū, 'l-au dusū acei Eniceri la Pașa; carele, cum au vedutū pre Pașa, ridēndū au începutū a'ī dice: «aferim, aferim, adecă bine m'ați chivernisitū». Și așa, 'l-au trimisū intr'o odae în saraiulū Pașii, dāndū bacșișū câte dece galbinī și câte două-decei acelorū Eniceri ce 'l-au adusū.

Dupē ce au luatū pre Craiulū, îndată au începutū a jēcui ce mai rămăsese în saraiulū Craiului, și au aflatū multe lucruri scumpe, rafturi împērătesci, argintării și alte odōre, pēnē au cuprinsū de totū foculū de nu se mai puteau apropia; și așa, s'au pusū streji împregiurulū focului ca sē nu se mai apropie nime. Eră pre Șvedī, și câte muieri a lorū și copii au fostū, i-au luatū pre toți vii; n'au peritū nici dece omeni, numai s'au rănitū câți-va; și așa, Enicerii îi împărțeau pre Șvedī, deosebindu'ī de muieri cari aveau, și de copii. Răpit'au și Tătarii câți le-au venitū îndemānă, și i-au dusū de i-au ascunsū prin gropi, precum este obiceiulū lorū; și intr'o mică de cēsū acea vestitā intru vitejie curte a Craiului Șvedescū venise la atāta, cātū diceau toți cā s'au stinsū de pre fața pământului.

Pus'au Pașa a doa și de au întreatū pre Craiulū, care omeni de ai sēi va sē'ī ducă sē fie lângă dēnsulū; și au cerutū întâiū pre doftorulū lui, și pre Croton Generalulū, și pre Muler Cantelarulū; și au trimisū Pașa de i-au răscumpēratū de la Eniceri și i-au trimisū la Craiulū: eră pēnē în doē trei zile s'au strinsū vr'o 30 de Șvedī lângă Craiulū, totū răscumpērați de Pașa; și au începutū Pașa a se arēta cu bine către Craiulū: ori cā i se făcuse milă de dēnsulū, vedēndu'lū la ce au aglunsū, ori cā socotia cā pōte sē i se întōrcă eră spre bine trebile.

Eră Vineri, Fevruarie 7 zile, au încălecatū Mustafa Pașa, carele era acolo la Tigheana, cu Imbrohorulū, ce venise mai înainte cu poronca Impēratalulū ca sē pornescă pre Craiulū, și bātāndu'și mehterhanēoa Pașa, au mersū la saraiulū lui Ismailū Pașa, și au încălecatū și Ismailū Pașa, și stau cālari amēndoi, așteptāndū sē esă Craiulū și sē între intr'unū rādvānū ce'ī gătise sē'lū ducă; și stau și Enicerii alaiū, și multe glōte de omeni, cari așteptau sē esă Craiulū sē'lū privescă; și au așteptatū acolo Pașii amēnduoi mai bine de unū cēsū cālari, și Craiulū nu esă. Dupē aceea 'l-au scosū și pre Craiulū, și era înfășuratū intr'unū menderū, cātū nu i se vedea nici capulū nice piclōrele, și îi rădicaū șese omeni ca pre unū mortū; și așa, 'l-au băgatū intr'unū rādvānū și 'l-au acoperitū și cu alte borfe, cātū numai borfele se vedeau, eră altā nemică; și au intratū și Croton Generalulū cu dēnsulū în rādvānū; și așa, au purcesū Pașii alături înainte, și pre urma lorū rādvānulū acela, și dupē rādvānū mergeau Kihaelile Pașilorū, și pre urmă mergeau mehterhanelile bātāndū; și au mersū Ismailū Pașa pēnē la unū locū, nu multū, și s'au întorsū inapoi; eră Imbrohorū Aga și cu Capigi-bașa purcesese mai înainte cu unū cēsū, și au masū la Căusenī. Și de acolo 'l-au totū dusū cātinelū pēnē lângă Odriū; și dacā s'au apropiatū de Odriū, au poroncitū Impēratalulū de 'l-au dusū la unī tēr-

gușorū ce se chiamă Demirdeșū, și de acolo 'l-aū mutatū la altū tērgū ce se chiamă Dimotiha.

Făcēndu-se aceste, pēnē a nu veni veste ce s'aū alesū de Craiulū Șvedescū, fiindū în Iași câți-va ofițeri Șvedī, cariī cu slugi cu totū ce făceaū ca vre o 40 de ómeni, și auđindū că pe Craiulū 'l-aū bătutū cu pușcele. și aū aprinsū casa asupra lui și 'l-aū prinsū viū, făcēndu-le unī și spalimă cum că vinū Tātariī sē'ī robescă și pe dēnșii, s'aū intrarmatū acei Șvedī și aū încălecatū toți, și aū eșitū la marginea tērgului din susū. Trimis'aū Nicolai Vodă pe Aga sē'ī întórcă și sē le dīcă sē nu se témă; dēră ei nu înțelegeaū; ce, dīceaū, de câtū sē'ī robescă Tātariī, saū sē'ī cuprinđă și sē'ī omóre pin case, mai bine vorū muri în câmpū, bătāndu-se ca nisce oșteni. Aū nevoitū Aga de aū chiamatū pe căpitanū, carele era residentū în Iași, ce'ī dīcea Brian, și 'l-aū adusū la Domnū; întrebatal'aū Domnulū pentru ce s'aū speriatū, și facū lucruri ce nu se cade, ca acele; elū aū rēspunsū totū acele cuvinte ce amū scrisū mai susū că aū dīsū și către Aga. Domnulū 'l-aū mângăiatū și i-aū dīsū sē nu se témă, că'ī ia asupra sa pe toți Șvedii, că n'orū petrece nici unū rēū dēcă s'aū tēmplatū aice, și sē'lū crēđă că, precum le adeverește, așa va fi. Elū totū de Craiulū întreba, este viū, aū ba; și de va fi petrecutū Craiulū ceva, seū sē fie peritū, lorū ce le mai este bună viața; numai, de câtū sē'ī omóre pin case, seū sē încape la robie, mai bine orū peri în câmpū ca nisce oșteni și ómeni de cinste; éră de viața lorū nu li'ī grije nemică. (Și adevēratū, mi se pare că n'orū fi alți ómeni în lume a nu se teme de mórte ca Șvedii; și a avea atāta dragoste cătră Craiulū lorū, câtū de le-arū fi dīsū cine-va tuturorū sē móră pentru folosulū Craiului lorū, toți pe locū arū fi muritū) Îmblānditu'l-aū Domnulū, dīcēndū că și Craiulū este viū, și ei n'orū petrece nici unū rēū; și așa, aū mersū acelu căpitanū și aū spusū celorū-alți, și s'aū întorsū cu toți iarū la gazdele lorū.

Dupē aceea, aū trimisū Ismailū Pașa la Nicolai Vodă pe unū frate alūsēū, Ahmet Aga, Kapigi-bași, cu unū calū ce 'l-aū trimisū darū, ca sē cerce și pentru uneltele Șvedilorū, carele, venindū, altă nemică n'aū aflatū, foră câtū nisce caī ce se cumpărare pe bani crăesci; dus'aū Domnulū și pe câți ofițeri erau popriți în Iași ca sē mărturisescă înaintea Agăi, de suntū niscal lucruri Șvedesci; și mergēndū înaintea Agăi, nici unulū n'aū dīsū că este Șvedū, ce altulū că este Franțuzū, altulū Englezū, altulū Némțū, și așa, i-aū scrisū Aga pe toți anume, și caī câți aū fostū crăesci, și aū purcesū la Tighinea. Între acei ofițeri era și Generalulū Șmigelski, Leah, ginerile lui Voevoda Kiovski, care venise și elū teptilū, și'și pusese numele Amilton; era și unū Colonelū a Craiului Prusiei, anume Swerin, carele venise cu veștile isbāndei ce aū făcutū Șteimbok Generalū cu oștile Șvedesci împotriva oștilorū Daniel; și trimițēndū la Tighinea cărțile, elū aū vrutū de aū remasū în Iași; atuncea s'aū apropiatū și Capigilar Kihae a Pașii, și Mehmet Aga a Hanului, cu Bešlii și cu Sifmenii cariī mersese în susū de aū gonitū oștenii ce iernaū în țēră, și aduceaū cu sine și acei 220 dragoni cu Șvedii ce am pomenitū, pre cariī s'aū socotitū sē nu'ī mai aducă pin Iași, și i-aū trecutū dreptū spre Tighinea. Numai Mexmet Aga a Hanului aū venitū înainte, și aū adusū și pe unū Oberst-

leutenant, anume Ioan Hristian Schültz, cu patru ofițeri mai mici; și i-au poprită Nicolai Vodă vr'o trei zile, împărțindu'i pin odăile boțerinașilor; apoi i-au slobođitū și pe aciea, și s'au dusū dupē ce'i-alți la Tighinea.

Craulū Stanislav, dacā 'și-au pornitū cārțile la Tighinea, și a'i remasū in Trei-sfetitele socotitū, și grijitū, cum s'au đisū, aū inceputū a pofti și altele, adecā sē se arate tuturorū cum este Craiū, și sē facā curte, și sē trimetā sē'și aducā oștile cāte aū rēmasū, și sē nu mai fie nesciutū și teptilū precum ilū apucase vremea; rēspunsu-i-aū Nicolai Vodā cā acēsta nu iī este in mână; cā, de arū fi făcutū scire Împērăției cāndū aū vrutū sē intre in țērā, și de arū fi intratū ca unū Craiū, atuncea i-arū fi eșitū inainte la margine, și 'l-arū fi adusū cu alaiū, și arū fi petrecutū ca unū Craiū; ērā de vreme ce singurū aū poftitū de s'au făcutū teptilū și aū intratū necunoscutū in țērā, totū cu aceli chipū trebuie sē rabde, și sē aștepte pānā va veni rēspunsulū de la Împērăție; spuindu'i pilde, cā și alți Crai, vrēndū sē trecā pintr'alte țeri teptilū, n'au fostū nepopriți; ce, Domniī acelorū țeri i-aū popritū și aū datū scire la Împărății lorū. Din cuvinte ca aceste s'au potolitū Craiulū, asteptāndū rēspunsulū cārților ce aū scrisū.

Dacā aū mersū cārțile Craiului Stanislav la Hanulū și la Pașa, fiindū ei intr'acea vreme asupra tulburārei, cāndū se nevoia sē facā ce orū face Craiulū Șvedescū, și socotindū cā venirea lui Stanislav Craiū pōte sē schimbe cum-va lucrurile, aū pusū gāndū rēū și pentru dēnsulū; și aū trimisū Hanulū unū tātārū și Pașa unū turcū, ómeni proști, ca sē'lū ia pe Craiulū Stanislav, ca prin iscōdā adecā, și sē'lū ducā la cetatea Albā; și'i sciea Domnului multe politice, și'i da laude ca aceste: cum cā nici unū Domnū n'au făcutū slujbe Împērăției, ca aceste, și de acmu sē nu se mai témā cā va fi mazilitū cātū va trăi; și aceste iī sciea ca sē se bucure sē'lū dea pre Stanislav, pe mână trimișilorū. Darā, Nicolai Vodā, una, vēđēndū cā in scrisōrea ce'i trimisēsē de'lū cerea, nu pomenia nemicā de numele lui Stanislav Craiū, ce, numai sciea sē dai pe aceli ómeni ce ne scrii cā aū nimeritū acolo pe mānele acestorū trimiși; alta, nu putea nici intr'unū chipū sē dea pe unū Craiū creștinū pe mānele a doi ómeni ca acia, cariī eraū asemenea cu aceea ce perdū vinovații; ce, aū socotitū de le-aū făcutū rēspunsū intr'acesta chipū: Cā nu pōte sē'lū dea pe Craiulū Stanislav in mānele a doi ómeni, fiindū încă atāte oști Leșesci de a lorū in țērā, și cum cā'i trebuie sē'i trimetā scrisā poronca și sē scie in tr'ēnsa anume: *sē dai pe Craiulū Stanislav in mānele Agilorū ce s'au trimisū*, și sē scie și numele Agilorū, și sē trimetā Agi de ispravā și cu ómeni mai mulți; și aū popritū aciea pe aceli doi ce venise, đicēndu-le cā așteptā sē'i mai vie unū rēspunsū de la Hanulū și de la Pașa, și sē mai aștepte și ei. Dacā aū mersū acestū rēspunsū a lui Nicolai Vodā, acmu se isprāvisē și glōca Craiului Șvedescū, cālū pornise spre Odriiū, precum s'au đisū; și, vēđēndū Hanulū cā Pașa aū apucatū cu bine pe Craiulū Șvedescū, pōte și dintr'alte principii care eū nu le sciū, aū inceputū a se invrajbi între sine Hanulū cu Pașa; și s'au și cāitū Hanulū cāci s'au amestecatū in trēba Craiului Stanislav, și aū trimisū omū împreună cu a Pașii, ca sē'lū ia și sē'lū ducā la cetatea Albā; și mulțemia lui Nicolai Vodā cāci nu 'l-aū datū atuncea pre mānele acelorū ó-

menî, și aŭ Țisŭ că nu se va mai amesteca la acésta până va veni răspunsŭ de la Împărăție; și n'aŭ făcutŭ răspunsŭ nici Craiului Stanislav nici lui Nicolai Vodă, numai aŭ sloboȚitŭ pe omulŭ craiului Stanislav carele mersese cu cărȚi, de s'aŭ întorsŭ înapoi la Iași; căci, când 'l-aŭ trimisŭ Craiulŭ Stanislav pe acelŭ omŭ alŭ seŭ la Hanulŭ și la Pașa, 'l-aŭ fostŭ pusŭ în fêră, și 'l-aŭ datŭ la unŭ turcŭ la poprelă, și atuncea 'l-aŭ sloboȚitŭ. Și aŭ Țisŭ și Capi-kihăiŭ Hanulŭ, că elŭ nu se amestecă la acésta trébă pênă îi va veni răspunsŭ de la Împărăție, nici va trimite omŭ se'lŭ ia, că'lŭ poftia Pașa pe Hanulŭ să trimetă unŭ omŭ împreună cu omulŭ seŭ ca se'lŭ ia pe Craiulŭ și se'lŭ ducă la Tighinea.

Dupê ce aŭ mersŭ răspunsŭ de la Nicolai Vodă, încă și acésta aŭ Țisŭ Hanulŭ Capi-kihăiŭ, să facă scire Domnului că, de va mai trimite Pașa se'lŭ cêră pe Craiulŭ Stanislav, nu se pôte să facă Domnulŭ într'altŭ chipŭ, ce trebuie se'lŭ dea; că Pașa este unŭ Vezirŭ, și nu se cade se'lŭ mânie, nici să se pue improtivŭ poronciŭ lui; êră elŭ nu va bănuî căci îlŭ va da, macarŭ că l-aŭ părutŭ bine căci nu 'l-aŭ datŭ ântêiŭ; êră de'lŭ va mai cere, trebuie se'lŭ dea. Așa, se vedea la ivală Hanulŭ a fi voitorŭ de bine lui Nicolai Vodă, dêră de la inimă nu'î era, că scrisese la Împărăție cam cu pâră pentru Nicolai Vodă, adecă cum că aŭ trimisŭ și elŭ și Pașa ômeni ca se'lŭ ia pe Craiulŭ Stanislavŭ și n'aŭ vrutŭ se'lŭ dea; dêră nu i s'aŭ Ținutŭ în sêmă nemica; una, că acmu îlŭ urise și Împêratulŭ; alta, că trimisese Nicolai Vodă la Pôrta suretulŭ acei cărȚi ce'î trimisese Hanulŭ și Pașa, cerșândŭ pe Craiulŭ Stanislav, și scrisese tótă povestea, și aŭ cunoscutŭ Împêratulŭ că'î slujescă dreptŭ Nicolai Vodă.

Dupê ce aŭ mersŭ acelŭ răspunsŭ a lui Nicolai Vodă la Pașa, pentru Craiulŭ Stanislav, iar aŭ trimisŭ Pașa unŭ Agă și pe Baș-beșliagă cu căȚi-va beșlii, și scriea la Nicolai Vodă ca să trimată pe Craiulŭ Stanislav la Tighinea; mers'aŭ Nicolai Vodă și cu acelŭ Agă și s'aŭ împreunatŭ cu Craiulŭ, și i-aŭ spusŭ că'lŭ poftescă Pașa la Tighinea. Părutu-l-aŭ rêu Craiului căci nu i-aŭ scrisŭ Pașa răspunsulŭ cărȚei ce'î scrisese, nici Hanulŭ, și ôre cum vrea să se mai zăbăvescă în Iași, dicândŭ că încă nu s'aŭ gătîtŭ bine; dupê aceea aŭ mersŭ și a doua-Ți, iarăși, Nicolai Vodă cu Aga ce venise, și 'l-aŭ îndemnatŭ acelŭ Agă să nu facă zăbavă, ce să purcêgă cu unŭ cêsŭ mai înainte, și mergêndŭ la Tighinea de acolo i se vorŭ îndrepta tôte trebile spre bine; și așa, aŭ priimitŭ. Și a doua-Ți Duminică, Fevruarie 18, aŭ purcesŭ cu acelŭ Agă ce venise, și cu Comisulŭ celŭ mare, și cu vel Jicnicerŭ, și cu doi boferinași de curte, și Căpitanulŭ de Catane cu totŭ stêgulŭ lui, pre cariŭ l-aŭ orânduitŭ Domnulŭ de 'l-aŭ petrecutŭ până la Tighinea; și cândŭ era să purcêgă, aŭ mersŭ și Nicolai Vodă la Trii-Sfetitele, și aŭ stătutŭ glosŭ până aŭ intratŭ Craiulŭ în rădvanŭ carele îi dedese Nicolai Vodă, și aŭ învățatŭ se'lŭ grijescă și pe drumŭ de câte l-arŭ trebui.

Dacă s'aŭ apropiatŭ Craiulŭ Stanislav de Tighinea, aŭ trimisŭ Aga ce'lŭ ducea unŭ Ciohodarŭ înainte să spue Pașii că este aprópe Craiulŭ Stanislav. Pașa l-aŭ trimisŭ înainte unŭ calŭ Turcescŭ cu podóbe frumóse, și aŭ poroncitŭ la căȚi-va Agi de l-aŭ eșitŭ înainte, șicălărimea ce se chiamă Sacikol și Solcul; și aŭ pusŭ Enicerŭ de la pórta cetăȚei până la gazda unde grijise, de l-aŭ fă-

cută alaiū; și apropiindu-se de cetate, aū datū șapte pușce din cetate. Eșitu-i-aū înainte și Voevod Klovski, și Vișnoviski, și Tarlo, și alți Leși; și așa, 'l-aū dusū cu cinste până la gazdă, și l-aū făcutū și obróce. A doua-ți aū chle-matū Pașa pe boșeri ce aū mersū de aice cu Craiulū, pe vel Comisū și pe vel Jicnicerū, și l-aū îmbrăcatū cu căftanū.

Măntuitu-s'aū óre ce, după acésta, ticălósa de țeră, de Leși și de Șvedī; și aū avutū óre ce răsufare și Nicolai Vodă de supărările ce'l făceaū acei oșteni, și de jalobile pămētenilorū; dēră, pe de altă parte nu'l lipsia supărarea, că ómenii rămăsese fórte sēracī; nevoile eraū tóto pe locū. La Udriū încă eraū turburări, că Împēratulū vestise că va se oștēscă iar împrotiva Moskalilorū, și se faceaū gătire de óste; și aice aū venitū poronca se curēte Prutulū din Dunăre pēnă în Țuțora cu ai sei, ș' se aibă zahere fórte de ajunsū. Pe de altă parte, éră, se purta voróvă cum că nu'lū vorū lăsa pe Împēratulū se facă rēs-boiū cu Moskali; și staū lucrurile în cumpēnă, nesciindu-se rēsboiū va fi, aū pace.

Devletū Gerei Hanulū, măcarū că de la inimă nu iubīa pe Nicolai Vodă, éră la ivală se arăta voitorū de bine și prietenū, și cerea de la Nicolai Vodă sē'l trimatā ceva poclonū, dicēndū că n'are de cheltuélă; éră Nicolai Vodă, măcarū că'lū scia că nu'lū iubesce și cum că aū scrisū cu pīră la Pórtă, căci n'aū datū pe Craiulū Stanislav, și scia că nu va lungi multū cu Hānia, dēră încāși neavēndū ce face, l-aū trimisū poclonū bani, care bani 'l-aū fostū de cheltuélă la mazilia lui și la vreme de nevoie; și așa aū cumpētātū Dumneđeū de la cela ce l-aū făcutū rēū și cerca sē'l mai facă, de la acela se aibă bani de cheltuélă la vreme de nevoie: gândindū acésta, se se osāndēscă. N'aū trecutū, dēră, multeđile, și étă aū sositū de la Împērăție unū Capigi-bașū la Hanulū, chle-māndu'lū ca se mērgă la Pórtă de sirgū. Cum aū eșitū acéstă veste că s'aū trimisū Capigi-bașū la Hanulū, îndatā aū pusū la socotelă cei înțelepți că este Hanulū mazilū; că'lū urise toți pentru căci era omū neticinitū, și mai vārtosū Împēratulū, pentru multe lucruri rele ce aū făcutū; dintre cari, o vină era și acésta, de nu cea d'antēiū la rānduélă; dēră a doua vină și greșélă póte se se socotēscă, căci, aū fostū pricina de s'aū mazilitū Nicolai Vodă, și s'aū datū domnia lui Dumitrașco Vodă, carele s'aū hainitū; éră de aū și avutū Hanulū prepusū că vorū sē'lū mazilēscă, dēră socotia că'lū chīamă și pentru sfatū; că atunce scosese și pe Voevoda Mazoveșki, solulū celū Leșescū, că era cu chipū de poprélă, și s'aū împreunātū cu Vezirulū.

Purcegēndū Devlet Gerei Hanulū de la Căușeni cu Capigi-bașū, încă până a nu aglunge la Udriū, fiindū la unū satū, ce'l dicū Kioi, aū trimisū înainte și 'l-aū luatū și 'l-aū adusū la Rodosū, făcēndu'lū surgunū; și în loculū lui aū făcutū Hanū pe frate-sēū, Kaplan Gerei. După aceea aū trimisū Împērăția la Tighinea pe unū Capegi-bașū, ca se rădice pe Ismail Pașa de la Tighinea și se mērgă la Azac; și în loculū lui s'aū rōnduitū Abti Pașa de aū venitū la Tighinea; și după o sēptēmānă aū sositū la Tighinea și altū Capegi-bașū, la Ismail Pașa, cerșāndu'l 70 pungi de bani ce l-aū fostū trimisū Împērăția de cheltuélă cândū era se ducă pe Craiulū Șvedescū la țera lui, precum se apucase, și'l

cerea și alte lucruri ce i s'au trimisă de la Împărăție; mai pe urmă, luându'î totă averea, Împăratulău a trimisă de l-au tălată și capulă.

Fiindă aceste priminele, adevă mazilia Hanului și a lui Ismail Pașa, încă și altele la Pórtă, că s'au mazilită Céuș-bașa; și acia ce nu sciaă pricinile pentru ce se faci aceste socotele, socotiaă că le face Împăratulău pentru voia Craiului Șvedscă. Și mai vèrtosă Leșil ce țineaă cu Șvedil, câtău a începută a se înălța érá, aă și trimisă oștenil în țérá de s'au aședată la Hotină și la Cernăușil.

Nicolai Vodă, măcară că avea veștil și însciințare de la Capi-kihaele și de la alșil prietenil, cum că Craiulă Șvedescă este totă la Dimotiha, și n'are nicil o socotință, număil li se dá câte pușintelău taină câtău s'ăși ție sufletulă, și cum că s'au poftită solulă franțudescă ca să se împreune cu Craiulă Șvedescă și nu l-aă lăsată, măcară că tóte aceste le scia, dérá făcendă chivernisélă aă lăsată de aă mersă oștenil Leșil și Lipcanil la Hotină și pe la Cernăușil, péné va vedea cum mergă vremile, măcară că scosese Capi-kihăile și altă fermană s'ă scótă din țérá pre toșil; și așa, érá intrândă în țérá Leșil, aă începută a supéra pre pămēntenil, érá nu ca întéiil.

N'ăi trecută multe țile, și aă mazilită Împărăția și pre Vezirulă, și l-aă pusă Căpitan-pașă, și Veziră aă pusă în loculă lui pre ună Mola Ibrahim-pașa, carele era Căpitan-pașă. Acestă Mola Ibrahim aă fostă ună kaikciă la Țari-gradă, și întēplāndu-se de aă intrată Împăratulău odată teptilă în kaiculă lui, precum aă obiceiă Împărașil Turcescil, s'au luată Împăratulău a vorovi cu acestă Ibrahimă kaikciă; și plăcendă voróva lui, după ce aă mersă la saraiă aă trimisă de l-aă chēmată și l-aă făcută Căpitană pe o catargă; după aceea l-aă făcută Căpitan-pașă; mai apoi, l-aă făcută și Veziră; dérá n'ăi vezirită multă; că trecendă 20 de țile, aă trimisă Împăratulău de i-aă luată pecetea, și i-aă tălată capulă.

Pentru multe lucruri ce s'au întēplată la aceste vremil, este să se mire omulă de judecățile lui Dumneđeș; că, întéiil la Craiulă Șvedescă se vedea gludecata lui Dumneđeș, carele, viindă în protecția Turciloră, și făcendă acele turburări mari, de aă scornită atăta vrajbă între Turcil și între Moskalil, și aă intrată Tătărimea intr'acea érnă în Ucraina și până subț Kiev, de aă robită mil de suflete; după aceea s'au făcută și aice bătălie, la Prută, de s'au vèrsată sânge nevinovată; după aceea s'au tēplată și aice în țérá atăta pradă și robie; carele, nicil cu atăta nu se odihnă, ci éráșil făcendă amestecăturil, aă așitătă pre Împăratulău Turcescă spre oștire improtiva Moskaliloră, și érá aă intrată o sémă de Tătăril în Ucraina, subț ținerea Moskulul, la velétă 7221, pe postulă celă mare, și aă făcută nu pușină pagubă aceloră creștinil ce locuescă pe acolo; și aă poftită oștil Turcescil și Tătărescil, ca să între pin țérá Leșescă să mérgă la țérá lui, să nu rămăe nice țérá Leșescă necălcătă și neștricătă de oștil ca acele Turcescil și Tătărescil; lasă a dice acmu de câte réuțășil aă fostă pricina de s'au făcută aice în țérá. Pre acelașă Craiă l-aă gludecată Dumneđeș; și aceil protectoril a lui, Turcil, l-aă încungiturată în casă și lă bâteaă cu pușce și cu cumbarale ca pre ună dușmană, câtă și casa peste dēnsulă aă aprinsă și oril căcil este Dumneđeș îndelungă răbdătoră, oril pentru alte taine nesciute a lui Dumneđeș, aă scăpată dintr'acea primejdie, și aă

incăpută ca ună robă pre mânele Turciloră, și'lă ducea la Împărăție infășurată în borfe, precum s'au scrisă mai susă, și băgată într'ună rădvană prostă, pre acelă Craiă și vestită viteză!

Așijderea și Craiulă Stanislav, dorindă de sîrgă, se între la moșia lui cu oști Turcesci și Tătăresci, și se dobândescă scaunulă crăiei Leșesci cu vîrsare de sânge creștinescă cu mîni păgănesci, cum aș intrată în țera Moldovei unde'l erau oștile, îndată aș privită cu ochii lui ună triamvă groznică, precum ăcea cătră unii cândă mergemă trimiși de Domnă, cândă era în Iași la Treisfetitele, amă vîdută ună triumfă (terebile), că cum aș agînsă la Bacău, aș dată peste acea gălcăvă cândă aș lovită Moldovenii pre acel Leși ce erau la Bacău, și năguindă la Mărgineni la casa lui Stefan Ruset Stolnică, precum s'au scrisă, aș privită cu ochii lui pre oșteri și pre oștenii lui trecendă pe de nainte gol și în butuci; érá după ce aș venită la Iași și aș înțelesă Hanulă Devlet Gerei, și Saraskerulă Ismail Pașa, de venirea lui, aș trimisă pe acel doi gelași (adecă ucigași de ómen) ca s'ă luă ia, precum s'au scrisă prelargă, măcară că s'au mîntuită dintr'acea primejdie, cu gîducățile ce le scie Dumneđeă singură, și prin nevoința lui Nicolăi Vodă.

Déră lucru mai de mirată este pentru Voevoda Kiovski, cum 'l-aș răbdată Dumneđeă de nu i-aș trimisă vre o urgie și pedépsă mare; că pricina a multe réutăți aș fostă elă, aducendă atăta óste Leșescă aicea, care aș iernată două ierni în țéră, și aș făcută pagubă țării mai multe pungi de bani; după aceea aș mai făcută necadă și pagubă Mitropolitului țării, și Episcopului de Radauți și altoră mazili de la Sucăvă, pentru nisce unelte ce i s'au jécuită la vreme cândă venise Moskalii în țéră, precum se va pomeni mai înainte; care, acestă Voevoda Kiovski, atăta era de réu, câtă nu potă alege cui se fi fostă mai urită, Leșiloră aceloră ce eșise cu dînsulă din țera Leșescă, aș Leșiloră cari țineaă în partea Craiului Avgust, aș Moldoveniloră; că Moldovenii ilă hulău și'lă blăstemaă, căci aș făcută atăta réutate și pagubă țării, elă și ómenii lui; Leșii, ce țineaă în partea Craiului Avgust, ilă hulău și'lă afurisiaă, numindu'lă Iuda, căci aș trimisă într'atate rînduri oștile lui în țéră Leșescă, care'l era moșia, de aș făcută multă pradă și stricăciune; Leșii, ce erau cu dînsulă, încă ilă blăstemaă și'lă făceaă păgănu fôră sufletă și fôră Dumneđeă, că avendă mulți bani loră nu le da nemică, ce'l lăsa se se hrănescă cu răpitulă, și cu tălhușagulă, seă se móră de fóme, precum și muriaă, câtă nici a patra parte n'au mersă înapoi, cândă aș mersă în țera Leșescă. Atăta bine avea numă la sine, că era din némulă Potockesciloră; déră și șlehticia și blagorodnicia cândă nu este cu fapte bune, nu cinstesce, și mai vîrtosă ocăresce pre omă; nu se pôte se nu'și ia și elă plată. Pe Dumneđeă ómenii cei de multă ilă zugrăviaă cu piclórele de lăna și cu mîni de heră.

Décă aș mersă Craiulă Șveđescă la Demirdeșă, n'au trecută multe zile și au trimisă Vezirulă de aș întinsă câte-va corturi afară din Udrii; și a doa-đi, Vezirulă și cu Hanulă, mergendă la corturi, trimisă aș pe Reiz Efendi la Craiulă Șveđescă, de 'l-aș chîemată ca se mîrgă acolo, unde s'au adunată acei ómeni mari din poronca Împărăției, ca se facă vorová și se pue la o cale trebile lui; érá Craiulă aș răspunsă că, ne fiindă Împératulă acolo, nici elă nu va merge; ce,

de voră priimi, va trimite Generali de al sei, și cu sfetnicul lui, și cu aciea voră grăi ce va hi de grăitū. Și așa, s'aū întorsū fōră de ispravă Hanulū și cu Vezirulū.

Dupē acēsta, trecēndū trei patru zile, aū trimisū Impēratulū de aū luatū pecetea de la acelū Mola Ibraim Vezirū, și i-aū tăiatū și capulū. Dicu unii sē'lū fie omoritū singurū Impēratulū cu mână lui.

Cătū aū fostū Craiulū Stanislav la Tighinea, îi scriea Nicolai Vodă câte-odată, dīcēndū că și de acmu înainte este gata ca sē'i slujescă; așijderea cum că și frate-seū Tergimanulū, la Pōrtă îi va sluji, și alte complimenturi îi făcea. Și Craiulū îi făcea răspunsul, scriindu'i prietinesce; érá mai pe-urmă, daçă s'aū adevēritū din mulți că Nicolai Vodă aū fostū pricina de s'aū feritū dintr'aceia primejdie mare, nedāndulū la acei doi gelați ce aū trimisū sē'lū ia, dacă i-aū mai scrisū Nicolai Vodă și i-aū trimisū și unū calū Turcescū, i-aū făcutū și Craiulū răspunsū fōrte frumosū intr'acesta chipū, și aū scrisū cu mână sea, care scrisōre amū scris'o și aice lătinesce, precum era scrisă intr'acesta chipū:

Celsissime Principis.

«Si ex parte celsitudinis tuæ, quotidie erga me augetur amicitia, jam meam profiteor ad illum pervenisse perfectionis gradum, ut nihilo ipsam maturiorem reddere possum, nisi constantiâ, de qua dubitare non potest celsitudo tua. Cum ex divina providentia tot casibus acquisita, meritis celsitudinis vestræ firmata, ex ipsa itaque justitia perennis erit benevolo affectu cooperante. Generosus dominus Georgius Cuparius attulit mihi donum gratissimum; utinam ille feliciter equus adducat me ad proſeria, et adducet certe, si operâ cels, tuæ, et fratris ipsius via mihi parabitur apud perfulgidam Pordam, Cura carissimo princeps, ut hoc tibi debeam. In cæteris D. generalis locum-tenens et dapifer regni Smigielski crit mentis meæ interpres facilis. Maneo semper

Addictissimus

STANISLAUS REX.

A căreia cărți tălmăcire este acēsta:

Pré înălțate principe.

De vreme că din partea înălțimei tēle, in tōte zilele către mine se adaoge prieteșugulū, alū meū acmu mărturisescū sē fie venitū la mēsură cea desēvărșitū, cătū cu altă cu nemică a'lū face mai deplinū nu poclū, fōră cătū numai cu stătătoria, de care nu pōte sē se indoescă înălțarea ta. De vreme ce din Dumneșceșca Pronie cu atâte tēmplări dobēnditū, și cu atâte faceri de bine a înălțimei tēle întăritū, și pe dreptate va fi neclătītū, fiindū aglutoritū cu bună învointăre. Dumnēlū Georgie Cupariulū 'mī-aū adusū darū prea drăgăstosū; sē dea Dumneșcū acelū calū sē mē ducă cu fericire la a le mele; și adevēratū mē va duce de mi se va găti cale prin silința înălțimei tēle și a fratelui sēū la prea luminata Pōrtă. Nevoesce, prea iubite Principe, ca sē'fi fiū datorū cu acēsta. De altele, dumnēlū Generalulū și Stolnicū mare Șmigielski va fi credinciosū tălmăcitorū a voiei mele; și rēmānū pururea

Nedespărțitū

STANISLAV CRAIŪ.

Acastă carte, și altele asemenea scriea la Nicolai Vodă, făgăduindu-i-se că nu'î va uita prieteșugulū nicî odată; dără mai pe urmă nu s'au ținutū de a-deverință, că s'au cunoscutū a nu fi voitorū de bine.

Dupē perđarea lui Mola Ibraim, au rămasū caimacamū Ali Pașa Silibtarulū, carele era și ginere Impēratulū, și se arăta că nu priimesce veziria: și totū așa au fostū caimacamū, până au mersū Impēratulū la Țarigradū; și in Țarigradū încă, câtă-va vreme totū cu nume de caimacamū au petrecutū; éră mai pe urmă au începutū a merge la divanulū Impērătescū cu calevi, adecă cu cealmaoa ce pōrtă Vezirii, care vine in trei cornuri; și de atuncea s'au incredințatū toți că este deplinū Vezirū Ali Pașa. Acestū Vezirū Ali Pașa atăta era de învățatū la lucrurile politicescī și istețū la minte, câtū pocū dice că n'au stătutū nicî odată la Impērăția Turcescă Vezirū ca dēnsulū; și'lu iubia Impēratulū fōrte, și nicî o treabă nu făcea fōră scirea lui; și celū mai de miratū lucru, că mǎzdă séu daruri, afară din cele obicnuite, nu lua nicî cum; și nicî o trébă nu se făcea cu dare și cu mǎzdă, că se temeau toți sé ia de la cine-va mǎzdă, sciindū pe Vezirulū că nu ia.

Nu este nevoie saū urgie Dumneđeescă a căreia greulū sé nu'lū pōtă purta firea omenescă, dice Euripid, scriitorulū de tragodii. Mulți fiindū născuți din părinți blagorodnici, și crescēdu-se cu multe desmerdări, in mare fericire, se întēplă de cadū la robie și petrecū multe grele nēcazuri și chinuri; așijderea și multe cetăți slobode și țeri, ce le era dintru sine stēpănirea, au cădūtū subtū ascultarea altorū stēpăni, și plecândū grumaziī subtū giugulū robiei, au suferitū și au purtatū tōte nevoile și grelele ce le-au venitū din poronca stēpănitorilorū. Unele ca aceste mai cu sporū s'ai întēplatū de la o sēmă de vreme in pāmēntulū Moldovei, precum se vedū in letopiseșulū țerei și intr'acastă istorie; dără pōte că nu s'au plătitū cu câte s'au întēplatū până in vremile acele ce au pomenitū și au insemnatū această istorie, ce, îi era orōnduitū sé'î vie și altă rană mai mare și mai cumplită de câtū celealte ce i-au venitū, — luarea, adecă, cetăței Hotinului. Că, precum cândū are unū trupū o rană in vre-o-parte, bolnăvesce totū trupulū și slăbesce, și încă cândū nu se grijesce acea rană, și începe a se lăți, aduce totū trupulū la primejdie și la mōrte, așa și luarea Hotinului, ca o rană țerei, multă slăbicune și scādere i-au făcutū, precum se va arăta la această istorie; numai vraciulū tuturorū sé o tāmăduescă această rană și sé însănătoșede și totū trupulū.

Fiindū Impērăția încă la Odriū, și avēndū gătire ca sé vie cu tōte oștile sé mērgă asupra Moscalilorū sé dobândescă cetatea Kiovil, nevoindu-se și Craiulū Șvedescū sé pue pe Stanislav Craiū in țera Leșescă cu puterea Impērăției Turcescī, căreia giuruise, precum se purta vorōva, sé dea Camenița și o parte a țerei Leșescī, ce se chiamă *Podolia*, și sé'î fie agiutorū și Craiulū Șvedescū și Craiulū Stanislavū cu tōtă óstea Leșescă cândū va merge inprotiva Moscalilorū; nu se pōte sci bine ce au socotitū Impēratulū și au poroncitū sé se ia cetatea Hotinului, și sé se tocmescă, orī socotindū că la o vreme va fi de folosū, fiindū pe sēma Turcilocū, orī numai ca sé afe această pricină cu tocmitulū Hotinului și sé trimită oști in susū, că n'au vrutū sé facă rēsboiū cu Moskaliī; și de va face și pace, dără sé o facă Moskaliī pe vola

Impărăției, vedându oștile Turcesci apropiete; și avea gându Impărăția să așede pe Stanislav la Crăia țerei Leșesci și să ia Camenița și Podolia ce i le gîruise, și să între și Craiul Șvedescu în țera Leșescă, și să i vie tôte oștile câte avea la Pomerania, și, ori într'acelu anu, ori la alu douile, de n'orū face Moskali pace cu Turcii, să se apuce cu toții de dênșii. Decī, pentru aceste pricinī, seū și pentru altele, aū orōnduitū Impărăția tōtă ôstea ce se strinsese ca să mērgă asupra Moskalilorū, de aū mersū la Hotinū: pe Caplanū Gerei Hanulū cu tōtă Tătărimea, și cincī Pași cu câte trei tuțuri, pe Beulū Misiriulū cu șapte ogēcuri de Misirlī, și alți dece Pași cu câte douē tuțuri; pe toți pe acesti i-aū orōnduitū să mērgă la Hotinū și să stea acolo la tocmitulū cetăței.

Dēcă aū venitū acēstă veste, cum că va să ia Impărăția Hotinulū, multū s'aū amăritū Nicolai Vodă, și aū scrisū la Capi-kihăi ca să pue nevoință cu totū felulū de mișlocū să nu se facă acēsta; aū scrisū și la alți prietenī, cu mare rugăminte; aū scrisū și la stăpāni, cu lacrimi; și câte socotele aū sciutū, tôte le-aū pomenitū și le-aū arătatū, care pentru lungitura vorōvei nu le scriū câte una. Dēră puindū acmu în gândū Impēratulū ca să trimită oștile la margine, precum s'aū đisū, ca să pōtă face pace cu Moskali precum îi era voia, seū fiindū voia lui Dumpeđeu ca să se cerce încă și cu acēsta pământulă Moldovei, nu s'aū pututū isprăvi nimică; și s'aū orōnduitū Hanulū și acei Pași, ce s'aū pomenitū mai susū, și alți Agi Impērătesci, ca să mērgă cu oștile la Hotinū, pentru tocmitulū cetăței.

Iunie 15 s'aū făcutū sfatū mare la Impărăție; s'aū strinsū toți Veziri și Ulimali, și ogēcurile și toți Agi, și s'aū sfătuitū multū; după aceea aū trimisū de aū adusū și pe solii Moskicesci, și aū aședatū iar să fie pace între Impărăția Turcescă, și între Moskali; și a doua-đi aū îmbrăcatū Impărăția cu blană de sobolū pe Caplanū Gerei Hanulū, ca să purcēgă la Crimū; după aceea aū socotitū să mērgă la Hotinū, și 'l-aū și pornitū.

Iunie în 30 aū sositū la Tighinea Capigilarū Kihae a Vezirului, și aū adusū fermanū lui Apdi Pașa, cum că 'l-aū făcutū Impărăția Saraskerū peste tôte oștile Anadolului și a Rumeli, și 'l-aū orōnduitū să mērgă la Hotinū cu Hanulū dimpreună.

Sosindū și Hanulū la Tighinea, aū mersū de s'aū împreunatū cu Apti Pașa Saraskerulū și aū făcutū vorōvă; și intorcēndu-se Hanulū i-aū eșitū înainte Craiulū Stanislav, și descălecāndū amēndoi aū făcutū vorōvă; atuncea s'aū rugatū Craiulū Stanislav Hanului ca să i fie de agiutorū să ia Crăia Leșescă; Hanulū i-aū đisū că nu pōte să i dea pentru acēsta rēspunsū de la sine, până nu se vorū stringe Mirzacii, ce se chiamă Șerini; érá dēcă vorū veni acia la Tighinea, atuncea să dea scrise poftele lui.

Cine pōte să scrie câte una poroncele cele grele ce veniaū tot-dē-una lui Nicolai Vodă după ce s'aū făcutū acēstă socotēlă a Hotinului! poronci pentru care, pentru salahori, pentru zahere, și alte multe, și în tôte đilele treceaū, și în susū și în giosū, și Ciohodari de la Pōrtă, cu cari făcea Nicolai Vodă multă chieltuélă, că i căuta pe toți să i dăruescă câte unū ôre-ce.

Iulie 22 aū eșitū Nicolai Vodă din Iași cu alaiū frumosū, și aū mersū până la

corturi, care erau întinse despre Prut, aproape de tîrg; și s'era iar s'au întorsă înapoi numai cu curtea sea; și Iulie 31, mergîndu iar la corturi Nicolai Vodă, au îmbrăcatu cu caftane pe Calmacarii cari' lăsase în Iași; și totu într'aceea și au purcesu și au mersu la Zăgarancea; și a doua-și au sositu și Hanulu și Sarașkerulu acolo, și au tăbăritu preste Prut. Era a treia-și au mersu Nicolai Vodă cu boierii și cu curtea sea și s'au împreunatu cu Hanulu; au mersu și boierii cei mari și i-au s'erutatū p'ola; după aceea au făcutu taină, și au ședutu vr'o două césuri la vorová; după aceea au venitū Vezirulu Hanulu, și au îmbrăcatu pe Nicolai Vodă cu kirake, și peste kirake cu căftanū f'orte frumosu; și sculându-se se m'ergă, i-au adusu și unū calū Cerchezescu cu șea ferecată cu argintū, darū de la Hanulu; și pe acela încălecându, s'au întorsu la corturi. Era acelū Caplanū Gerei Hanulu cam m'enușelū la statū, d'era cinstesū și cuviosū la chipū, și dulce la vorová.

După aceea au mersu Nicolai Vodă de s'au împreunatu și cu Apti Pașa Sarașkerulu, și cu cel-alti Pași ce erau cu câte trei tuțuri; și la împreunare i-au făcutu toți cinste mai osebită de cum este obiceiulū Turcilorū a face Domnilorū creștinesci, cari suntū subt ascultarea lorū; și făceau toți taină, și lū țineaū multe césuri la vorová, și ore-cum nu se puteau sătura de vorová lui, fiindū ei toți însetați ca se scie vești, și sciindū pe Nicolai Vodă deplinū la minte și întregū la socotelă.

Intr'acele zile au venitū la Saraskierulu unū Kapigi-bașa Imp'ărătescu, cu hatisherifū, intru care sciea Imp'ărăția cum că are prieteșugū cu Leșii, și poroncia se se ferescă se nu dea pricină se se facă vr'o gâlcévă sau turburare la margine; și pe Craiulu Stanislav se lū rădăce de acolo și se lū ducă iar la Tighinea; că mergea cu oște și Craiulu Stanislav, și l' didesē corturi frumoșe, și era și elū acolo preste Prut, la Zăgarancea, cu t'otă curtea lui ce avea, așteptându se m'ergă la Hotinū și se se facă acele ce năd'ejduia. Mers'au, d'era, Hanulu la otaculu Sarașkerulu, și au trimisū de au adusu și pe Craiulu Stanislav, și i-au spusū poronca Imp'ărătescă, și i-au șisū numai se se rădăce se m'ergă la Tighinea; era a doua-și, zăbovindū cu purcesulu, au trimisū de l-au încungiuratu, și l' obor'au corturile cu necinste, și cu mare grabă l-au pornitu spre Tighinea, și au orânduitū omenī ca se lū p'ăd'escă pe cale.

Mai în t'ote zilele trecea preste Prut Nicolai Vodă, câtū au ședutu oștile acolo la Zăgarancea, și mergea la Saraskierulu și la Pași; așijderea și de la undie treceau dinc'oce mai în t'ote zilele și ven'au la Nicolai Vodă Agi, și din cari ven'au cu poronci de la P'ortă și din cari erau acolo cu slujbe, și făcea mare cheltuélă cu d'ensū, d'arvindū-le ca, sau postave, atlaze și alte daruri; nime nu se întorcea de acolo ne d'aruitū; zăbovindū a veni și zăheréua, le-au datū Nicolai Vodă și căți-va saci de faină și de orșū darū; pentru acésta li făceau toți mare mulțămită, d'ic'endū că, de nu le-arū fi datū acea p'ane, arū fi muritu mulți de f'ome, căci încă nu sosise șeicele cu zăheréoa ce le tr'ageau pe Prutū în susū. Au ședutu Saraskierulu la Zăgarancea până au venitū toți Pași; era Avgustū 20, s'au rădicatu t'otă oștea de la Zăgarancea și au purcesū pe Prutū în susū, pe de ceea-partē. Intr'aceeași și au purcesū și Nicolai Vodă, și mergea pe dinc'oce de Prutū, și făceau popasurile totū împ'rotiva ur-

diei Turcesci; și Avgustū 28, aū trecutū Prutulū la Zalucea, și aū tăbēritū la Rucșin, éră Saraskierulū cu Misirlii aū tăbēritū lūngă Hotinū, și cei-alfi Pași totū inpréjmă; și îndată aū pusū Saraskerulū de s'aū apucatū a curăți cetatea, și a săpa șanțulū, și a lucra altū lucru ce mai trebuia. Atuncea îndată aū mai sositū și altū Kapigi-bașa de la Impērăție, și aū adusū name Hanulū, și i-aū adusū și blană de sobolū de la Impēratulū; așjderea și Saraskierulū i-aū adusū blană și fermanū; și le sciea Impēratulū sē pue nevoiņță sē toc-mescă cetatea mai de sirgū, de vreme ce s'aū apropiatū érna, și sē se ferescă sē nu dea vr'o pricină Leșilorū, căci cā suntū prietenī Impērăției.

Pe Moldovenī, acolo la Hotinū, la altă nu i-aū pusū fōră de cātū de aū tăiatū lemnū, și pe Muntenī i-aū pusū de aū scosū lemnulū; éră Spahii săpau șanțurile, și alții cu meșterii lucrau la cetate.

Avgustū 31, aū sositū solū de la Țarulū Moskicescū la Odriū.

Ședut'aū Nicolai Vodă la Hotinū până in luna lui octomvrie, după sf. Dimitrie; éră in 24 a lui octomvrie, aū venitū Ceauș-bașa de la Impērăție cu fermanū ca sē rămāle Apdi Pașa Muhavizea la Hotinū și Saraskerū, sē rămāe și Pașa de Brusa, și Bejulū Misiriului cu toți Misirlii și Enicerii, și Topcii, și 100 de salahori Moldovenī și 200 Muntenī, éră cele-alte oști sē se întōrcă inapoī la locurile lorū. Atuncea aū mersū și Nicolai Vodă de 'și-aū luatū diuoa bună de la Saraskerulū ca sē vie la Iași, și 'l-aū îmbrăcatū cu caftanū, și aū îmbrăcatū și pe 17 boierī, și aū isprăvitū unū fermanū ca sē aibă a ședea la Hotinū Părcălabū, precum era și mai înainte, și sē asculte de dēnsulū ómenii cei de locū, și ca sē nu se scie Moldovenii la stēgurile Turcesci. Octomvrie 30, aū purcesū Nicolai Vodă spre Iași cu toți boierii și cu toți slujitorii, lăsāndū numai 100 de salahori, cum s'aū đisū. Hanulū incă aū purcesū spre Bugécū, și agiungēndū la Țuțora aū mersū și acolo Nicolai Vodă de s'aū împreunatū cu Hanulū, aū chematū și pe boierī de i-aū sērutatū póla, și le-aū đisū: «pentru voia Domnului vostru, carele nu este asemenea cu alți Domni, voiū căuta țera vóstră», și 'l-aū îmbrăcatū cu caftanulū acela ce trimisese Impēratulū, și i-aū dăruiatū unū calū cu șea ferecată cu argintū și cu tóte podóbele lui; și Noemvrie 11 aū intratū Nicolai Vodă in Iași.

Nevoitus'aū multū Nicolai Vodă pentru oștile Turcesci, care erau sē se întōrcă de la Hotinū, ca sē mērgă pe de aceea parte de Prutū pe unde și venise, și sē nu mērgă pe Siretū saū pe Bērladū; și s'aū isprăvitū și fermanū pentru acēsta; și aū mersū toți Pașii și óstea pe unde aū venitū; numai o sēmă din Bosnenī, fiindu-le dreptū a merge la țera lorū pin țera Muntenescă, n'aū ascultatū de poroncă, și aū intratū pin țeră și aū mersū pe Siretū, și aū făcutū cātă-va pagubă pe unde aū trecutū. Scosesē și Muntenii fermanū ca sē nu între oștenii pin țera lorū, ci sē mērgă pe la Brăila sē trecă Dunărea, și adusesē și unū Agū de ședea la Focșeni, ca sē nu'ī lase sē între in țera Muntenescă pe acolo; dēră ei nu numai cā nu băgau in sēmă fermanulū, ce'lū suduiaū și pe dēnsulū și pe cine 'l-aū trimisū; și mergeau pe unde le era voia,

Pe vremea aceea mersese in țera Muntenescă prea fericitulū Kir Hrisantū. Patriarhulū a sfintei cetăți Ierusalimului; vrēndū, dēră, Nicolai Vodă ca sē vie și aice in țeră ca sē ia blāgoslovenie, și sē'lū indestulede de invēțaturī du-

hovnicesci și politicesci, fiindu ună Patriarhū fôrte învêțatū, câtū potū dice că în toți creștinii nu se afla pe atunce asemenea cu densuslū la învêțaturī, și era omū îmblatū, că 'l-aū trimisū unchiu-sêū, reposatulū Kir Dosoteū Patriarhulū Ierusalimulū, de aū îmblatū mai tótă Europa, din țera Moskicescă până în țera Franțudescă și până la Englitera. Scrisu-i-aū, dreptū aceea, Nicolai Vodă, cu poftă și cu rugăminte ca să ostenescă să vie în țeră; carele, și pentru căci 'l-aū poftitū Nicolai Vodă, și pentru ca s'și vedă și s'și cercé mônăstirile ce avea în țeră, care suntū închinatē la Sfântulū Mormêntū, aū scrisū înapoi cum că este bucurosū, și va veni după serbătorile Nasceriī Domnului Nostru Iisusū Hirstosū. Êră decă aū trecutū serbătoreā Botezulū Domnului, aū trimisū Nicolai Vodă pe Constantinū Costaki vel Stolnicū, și pe Postelniculū alū douele, cu lefticā înainte, până la Focșeni, și 'lū aū adusū cu mare cinste și socotințā până în Iași; și fôrte s'aū bucuratū Nicolai Vodă de venirea lui, venindū unū omū prea învêțatū și prea sfântū ca acela în țeră, în vremea domniei sêle.

De multū avea gândū Nicolai Vodă să facă două lucruri bune în țeră ce nu erau : una, *Tipografie*, ca să tipărescă cărți; și a doua, să facă școle ca să învețe cine ce arū vrea, fôră de plată; și acêstă socotelă pomenind'o sfinției sêle Patriarhulū, 'l-aū datū blagoslovenie și 'l-aū îndemnatū, numai să rôge pe Dumneđeū, și să începă a face aceste două lucruri lui Dumneđeū plăcute, că'i va fi Dumneđeū într'aguturū și le va vedea sêvêrșite; și așa, aū trimisū de aū adusū meșteri tiparnici și de slove Grecesci și Slovenesci; și aū făcutū case bune la sfântulū Sava, și aū aședatū tipografia acolo; și în șurtă vreme aū începutū a se tipări cărți. Adus'aū și două dascalii de cartea. Elinescă și unul de cartea cea deobște Grecescă, ca să învețe cine arū vrea, și unū dascalū ca să învețe carte Slovenescă, și altulū ca să învețe pe înțelesū Moldovinesce; și le-aū rânduitū dascalilorū plată precum se cade, ca să ia pe anū din veniturile domnesci; și s'aū făcutū testamenturi cu mare blăstemū, și legături, ca să fie stătătore și neclătite acele socoteli; și acele școle și tipografii le-aū datū în sêma mai susū pomenitulū prea fericitulū Patriarhū, ca să le fie purtătorū de grije și chivirnisitorū; și cândū se va duce din țeră, să le pôrte de grije Epi-tropii sfinției sêle, cariī orânduise din Egumenii monastirilorū ce suntū închinatē la Sfântulū Mormêntū, și dintr'alții de pe la alte monastiri.

Trimis'aū Împêratulū Turcescū, Sultanū Ahmet, pe unū Capegi-bașū la Băsărabū Vodă, Domnulū de țera Românescă, s'elū mazilescă; carele, sosindū Martie 23 în Bucuresci, aū mersū în curte a doa-ți Miercuri, care era septemâna cea mare a postului celui mare; și stringendū pe toți boierii, le-aū arêtatū poronca Împêrătescă, ce sciea de mazilia lui Constantinū Băsărabū Vodă, puindu'i pricină că aū trimisū de aū luatū Brăila cu Moskalii, și altele, și poroncia țerii ca s'elū dea cu tótă casa lui și cu tótă averea lui s'elū ducă la Împêrăție; êră a doua-ți aū sositū și Imbrohorulū celū mare a Împêratului; și stringendu-se la densuslū tótă boierimea țerii, aū pusū Domnū pe Stefanū Cantacuzino, carele era Spatarū mare. Êră pe Constantinū Băsărabū Vodă 'l-aū pornitū la Targrad cu Dômnă și cuconii lui, și cu toți ginerii lui, și cu tótă averea; și Imbrohorulū aū rēmasū în Bucuresci ca să cercé s'elū afle tótă averea ce mai rēmasese,

și s'î vîndă tôte bucatele, și sê ducă baniî la Împărăție, precum s'au și făcutu. Êră pe Băsărabu Vodă, ducendu'lă la Țarigradu Capigi-bașa carele ilu mazilise, 'l-au băgatū în Edicule cu tōtă casa lui; êră averea lui au luat'o la Împărăție; și după ce au trecutū câtă-va vreme, au trimisū de 'l-au scosū de la Edicule și 'l-au dusū la închisōrea lui Bostangi-bașa, și 'l-au ținutū și acolo câtū-va, îngrozindu'lū totū-deauna că'î vorū da munci, ca sê'și spue averea; și încă, spunū, sê'lū fie și muncitū. Êră Avgustū 15, în ziua praznicului Adormirei Preacistei, 'l-au scosū de la închisōre, pe dēnsulū și pe patru fiî ai lui: Constantinū, carele îșluase soție de aice de țēră, o fată a lui Iōn Balșū vel Banū; Stefanū, carele ținuse pe fata lui Ilie Cantacuzino Visterniculū, iar de la Moldova, și murise mai înainte; Radulū, carele era logoditū cu o cucōnă a lui Antiohie Vodă, și i se gătia atunci nunta; și Matei, acelū mai micū, dēră și acela era voinicū; și ântēlū au tăiatū pe tōte Beizadelele aceste înainte ochilorū lui, începēndū de la celū mai mare, și pe rōndū pēnē la celū mai micū; apoi au tăiatū pe unū boierū ce'lū chîema Enaki Văcăresculū vel Paharnicū; pe urmă au tăiatū și pe bētrānulū Băsărabu Vodă. Care veste venindū la Nicolai Vodă, multū i-au părutū rēū, și fōrte s'au intristatū; êră gineriî lui, cu Dōmna, și câți-va boieri, au rēmasū totū la poprēlă. Acestū sēvērșitū au luatū acelū vestitū Domnū, Băsărabu Vodă, carele au domnitū 27 ani cu multă fericire, și au făcutū țēra Muntenescă sciută și vestitā în multe părți a lumei; și nu este de miratū, că tōte a le lumiî suntū deșerte, și bogățiile și slavă; și înțelepți și fericitiî suntū acia ce le socotescū ca cum arū fi fumū sēu umbră, și își întărescū nădejdea la singurū Dumneđeū, precum đice Proroculū Davidū: «mie însē a mē lipi de Dumneđeū este bine, a pune pre Domnulū nădejdea mea.»

Cândū au luatū Nicolai Vodă a doua domnie, fiindū lucrurile neaședate, și-au lăsatū dōmna și cuconiî la Țarigradu; êră dēcă au trecutū douî ani și au cunoscutū Nicolai Vodă că este pace, au trimisū de 'și-au adusū Dōmna și cu toți cuconiî, și au sositū în Iași după sf. George.

Dēcă au trecutū alū douele anū, iarăși au arētātū Nicolai Vodă sēma Visteriei, fiindū de față și sfinția sa Patriarhulū de Ierusalimū, și toți arhieroiî și boieroiî țerei; și êră s'au aflatū cheltuitū mai multū de Nicolai Vodă în trebile țerei, neputēndu-se cuprinde tōte din veniturî; și iar au luatū zapisū, iscălitū de arhieroiî și de boieri. Avea grijă Nicolai Vodă că'î va veni poroncă într'acelū anū sē mērgă la Hotinū; dēră nu i-au venitū, ce, numai i-au venitū poroncă ca sē trimită salahoriî și care; nevoitus'au într'acelū anū ca sē nu trecă Turcii ce mergeau la Hotinū pin țēră, ci sē mērgă pe de ceea parte de Prutū; așijderea și la întorsū; dēră unii au trecutū și pin țēră, numai n'au făcutū atāta stricăciune.

Intr'acea vară au socotitū Nicolai Vodă ca sē nu mai imble orānduele pe țēră, și au aședatū țēra cu rupta, de daū omeniî pe cifeturî.

Dēcă au întăritū Împărăția pacea êrăși cu Moskaliî, așijderea și cu Leșii, au vorovitū cu solulū Nemțescū pentru Craiulū Șvedescū ca sē scrie la curte ca sē'lū lase prin țēra Ungurēscă sē mērgă la țēra lui; așijderea și pentru Craiulū Stanislavū, ca sē mērgă unde arū vrea, prin țēra Ungurēscă; făcuse a-

ședământu și pentru Domniî Leșesci ce erau cu Craiul Șvețescă ca să mērgă și ei la țera lorū.

Vēdēndū atunce Voevoda Kiovski că aū rēmasū numai să se ducă, multū s'aū nevoitū ca să'și plinēscă paguba din țēră ce i s'aū făcutū cândū venise Moskaliî în țēră, i-aū jēcuitū nisce borfe și odóre, și alte unelte ce ținea ascunse la mōnăstire la Suceviță; pentru care, îndată ce s'aū făcutū pacea cu Moskaliî, până a nu se trimite Domniî în țēră, aū făcutū jalobă la Pōrtă și aū isprăvitū unū fermanū, și aū venitū unū Agă ca să facă cercătură, și se acolisia de Gedeon Mitropolitulū și de Episcopulū de Rădăuți, Calistru, și aū încăputū la poprēlă căți-va mazili de Sucēvă. Și venindū Nicolai Vodă cu domnia, de multe ori aū trimisū să'î plinēscă paguba, dēra nu s'aū pututū așeđa, de vreme că cerea mai multū de 15 pungi de bani. Ēră atunce, dēcă aū vēdūtū că va să mērgă la țera lui, aū pusū și mai multă nevoieță, și ēră aū făcutū jalobă la Pōrtă, și aū isprăvitū unū fermanū, dēra nu după voia lui, ci ca să vie aice în țēră și să se așeđe; și venindū aice, aū stătutū tare Nicolai Vodă, și nu i-aū datū mai multū de cinci pungi de bani, că avea însciintare pin taină de la frate-sēu, marele Tergimanū, cum să'î fie dīsū Vezirulū mai multū de atăta să nu'î dea.

Într'acea primăvară, și Mazoviți, solulū Leșescū, s'aū împreunatū cu Împēratulū, și iar aū întăritū pacea între Împērăția Turcēscă și între Recipospolita, precum se legase la Karloviță, și 'și-aū luatū diua bună; și purcēgēndū, aū venitū aice, și s'aū împreunatū cu Nicolai Vodă, și i-aū făcutū cinste cum se cade, și i-aū orānduitū conace de ajunsū, din Galați până la hraniță, și aū trimisū boierī de l'aū petrecutū până la margine, cu slujitorī de ajunsū, și s'aū dusū în țera Leșescă la Varșava.

Într'acea vară aū mai apēratū Nicolai Vodă țēră de o pagubă ce era să o plătēscă din domnia lui Constantinū Duca Vodă; care, venindū pe acele vremi aice în țēră cu slujbe unū Mubaegi Aga, și avēndū a lua bani pentru trēpādulū lui, și mai împrumutāndū și cu alți bani pe Constantinū Duca Vodă, i-aū făcutū zapisū de câte-va pungi de bani; și trecēndū cătă-va vreme, aū apucatū pe o sēmă de boierī în Udrii, și i-aū trasū în giudecată, și i-aū făcutū de i-aū mai datū și altū zapisū, cum că este țera datōre cu acel bani, și aū făcutū și hogetū după zapisū. Murindū, dēră, acelū Mubaegi Ahmet Aga, aū datū arzuhalū copiī lui la Vezirulū, Ali Pașa; și Vezirulū îndată aū datū fermanū și aū trimisū unū Agă Bumbașirū ca să plinēscă toți banī; aflāndū acēsta Capi-kibăele, scriaū lui Nicolai Vodă să facă o chivirniselă, că acēsta nu este gālcevă asemine cu alte gālcevi vechi; și Vezirulū acesta unde trimite va să'și plinēscă, să nu se întōrcă cu deșertū, și acēstă datorie este întărită și cu alū douele zapisū și hogetū, și alte ca aceste; și scria să nu cum-va facă împrotivă să scirbēscă pe Vezirulū. Ce, după ce aū venitū vechilulū și Bumbașerulū, i-aū popritū aice să șēdă până va da scire la stăpāni; și aū scrisū la Vezirulū precum se cade, că țera nu este putinciosă să plătēscă datorīi vechi ca aceste; și țereī n'aū datū niscalī banī împrumutū, fōră cătū i-aū făcutū acelū zapisū Constantinū Duca Vodă ca să'î isprăvēscă ceva de la Împērăție; și țera este sēracă, și de arū putea rădica poruncele Împērătesci. Aceste, și alte asemenea

scriindü, aü poruncitü Vezirulü se se rădîce de aice Bumbaşeriulü şi vechilulü şi s'aü mântuitü ţera de acea galcévâ.

Aseşându-se pacea cu Moskalii şi cu alţii, după cum s'aü şisü, aü sloboşitü Împărăţia, către toamnă, pe solii Moskicesci şi zălógele, ce eraü poprişi de cândü aü avutü Turcii cu Moskalii bătafe la Stănilesci, pe Prutü, cari zălóge eraü Mihailü Boris, feciorulü lui Şeremetü, aceluî vestitü Cnéz Moskicescü, şi altulü, şi le-aü datü Împărăţia voie se mérégă la ţera lorü; deci, luându'si şiaua bună, şi purceşându, cum aü trecutü Dunărea la Smilü, feciorulü lui Şeremetü, şi s'aü răşbolitü, şi de grabă i s'aü tēplatü mórtea, şi grijāndü trupulü cu balsamü, l-aü dusü la ţera lui.

Într'aceiaşi toamnă aü venitü poroncă de la Împărătie la Aşti Paşa ca se se rădîce de la Hotinü şi se mérégă la Misirü, făcēndü'lü Paşă acolo; şi venindü pe de ceea parte de Prutü, i-aü eşitü Nicolai Vodă înainte mai susü de Zăgărancea, şi s'aü împreunatü cu dēnsulü, şi i-aü grijitü Nicolai Vodă conacü, şi aü mersü până la Țuțora împreună; acolo aü odihnitü o şi; şi aü mai mersü Nicolai Vodă de s'aü împreunatü, şi l'aü îmbrăcatü cu caştanü, şi i-aü dăruitü şi unü calü frumosü, cu şea şi cu tóte podóbele; şi a treia şi aü purcesü. Era acestü Aşti Paşa omü numitü la Împărătie; că era şi bătrānü de vērşta, şi'lü cinstia toţi Paşii şi Vezirii, şi avea trecere mare la Pórtă. Mare norocü aü avutü Nicolai Vodă de acestü Aşti Paşa, avēndü'lü mai denainte cunoscutü şi prietenü; că multü i-aü fostü îndāmānă lui Nicolai Vodă şi ţerei cu dēnsulü, venindü acele grele şi multe porunci de cândü s'aü începutü Hotinulü; şi nu numai de cândü s'aü începutü Hotinulü, ce şi până era Paşă la Tighinea multe isprāvi aü făcutü ţerei; şi nu trimitea desü Agi şi Ciohodari ca se facă cheltuclă. Pentru aceea, multü i-aü părutü răş lui Nicolai Vodă de depărtarea aceluî omü mare; şi fórtē ilü avea în dragoste pe Nicolai Vodă, câtü, cândü s'aü despărşitü de Nicolai Vodă, i s'aü umplutü ochiil de lacrimi, şi'lü dicea se nu'lü uite.

Într'acea toamnă, cu îndemnarea prea fericitului Patriarhü Kir Hrisantü, aü socotitü Nicolai Vodă, şi aü rădicatü dajdea preuşilorü din tótă ţera, ca se nu mai dea preuşi acei doi ung. (galbeni) ce aşēdase răpaosatulü Cantemir Vodă, de daü preuşi pe anü; că pēn la Cantemirü Vodă daü cu ţera; şi s'aü făcutü testamentü, legatü cu marü blăştāmuri, şi l'aü iscălitü şi sfinşiasa Patriarhulü.

Într'acēştă toamnă aü pornitü şi pre Craiulü Şvedescü se mérégă la ţera lui. Aü datü voie şi Craiulü Stanislav se mérégă unde arü vrea. Deci, Craiulü Stanislav, purceşându de la Tighinea, aü venitü pin Iaşi şi s'aü împreunatü cu Nicolai Vodă; şi iar i-aü arătatü multă dragoste şi mulşamitā; şi deacia aü trecutü pe Oituzü în Ardélü, şi apoi pin ţera Ungurēscă s'aü dusü în ţera Şvedului; érá Domniü Leşesci, ce eraü cu Craiulü Şvedescü, aü mersü şi ei în ţera Leşescă ca se şi facă pace de la Craiulü Avgustü şi se rēmae la moşiiile lorü. Érá Craiulü Şvedescü aü mersü cu o sēmă de Turci şi aü trecutü prin ţera Muntenēscă; şi Turcii de la hotarü s'aü întorsü înapoi; érá Craiulü, cu toţi Şvedii căşi rēmēsese cu dēnsulü, şi cu căşi eraü în ţeră şi la Tighinea, (că le trimēsese poroncă de s'aü ridicatü toşi, şi l-aü eşitü în timpinare) aü trecutü în Ardélü, pe la vama Beranului, mergēndü la Braşovü, fiindü necunoscutü:

și de la Brașov s'au dusu pin țera Ungurască la țera sea, la Svedia. Acestu Craiu, fiindu omu cumplitu, și cu multă răutate asupra nămului Creștinescu, precum scrie la istorii, 17 ani au avutu ôste cu Craiul de la Danemarca, și cu Craiul de la Prusia, și cu Craiul de la Polonia, și cu Cur-furstii de la Sacsonia, și cu alții. Acestu Craiu atât s'au fostu măritu și s'au fostu sumețitu, câtu, făcându monede de bani, la o parte era chipul seș, de altă parte era leul culcatu, și scriea împrejur (oculis dormitat apertis), ce se înțelege: cu ochii dorme deschiși; care se și scriea la patentele sele: *leu nebiruitu*; cu atăta mărire și sumeție era. După aceea s'au sculat cu ôste și asupra Împăratului Petru Alecsievici, socotindu că'lă va birui și pre acesta; dăru Dumneșeu, ce au lucratu ca unu puternicu, știindu tôte a le omului cugete, și pre celu ce se înalță îl smeresce. și celu mândru îi stă împotriva, așijderea și acestu Craiu au arătat puterea sa; că, sculându-se cu mare sumeție și îndrăsnire asupra Împăratului Petru, așa bătălie gróznică s'au făcutu lângă cetatea Pultava, și au fostu desvârșitu biruitu, precum scrie la aséstă istorie, și neputându se scape la țera sea, au scăpatu la țera Turcăscă, la Bender sau Tighinea, precum s'au scrisu. După ce au mersu la țera sea, au uitatu nevoile care au pătimitu, și iar s'au sumețitu și s'au sculat iar asupra Craiului Danemarcăi; la anul 1718, Decemvrie 11, s'au sculat cu ôste, mergendu asupra unei cetăți ce este a Craiului Danemarcăi, la graniță, anume Frederikshall; și fiindu mare geru și pământul înghețatu, au poroncitu se facă șanțuri împregiurulu acei cetăți se o bată, și fiindu și Craiul Șvedu acolo, poroncindu soldaților ca se sape la șanțuri, macaru că era pământul forte tare înghețatu; și așa dându în cetate cu tunuri și cu pușci, au nemeritu pre Craiul cu unu glonțu de pușcă pin capu; și așa l-au fostu sfârșitul acelu Craiu vestitu, care se scriea: *Leu nebiruitu*. Așa răsplătesce Dumneșeu celoru mândri și sumeți.

Eră Craiul Stanislav, mergendu de la Tighinea, au mersu pe la Oltuz; trecendu pin țera Ardélului și pin țera Ungurască au mersu la Pomerania, în țera Șvedului; și fiindu acolo, cu multe mesterșuguri au umblatu ca se scóță pe Craiul Avgustu se rămăe elu Craiu; eră Moskali, fiindu intru agiutorulu Craiului Avgustu, nimic au pututu isprăvi Craiul Stanislav; ci încă deabia au scăpatu la Dunța, fiindu s'elă prință Moskali; și de acolo cu mare mesterșugu deabia l-au scăpatu Danțcani, fiindu Moskali împregiurulu Danțcei, și cerendu'lă ca s'elă dea în mânele lor. Și de acolo scăpându, au mersu la țera Franțulească, la Craiul, ce îi era ginere; și de acolo l-au trimis Craiul Franței la țera Loteringi, și acolo au fostu pên la sfârșitul vieței sele.

După ce au scăpatu țera Moldovii de la multe greutăți și supărări ce avea despre Șvedi și despre Leși și despre Lipcani, au datu laudă și mulțămitu toți la Dumneșeu.

Într'acea tómnă fiindu vedrăritulu câte patru bani de vadră, au rădicatu Nicolai Vodă doi bani, și au rămasu se dea numai câte doi bani; și au făcutu și testamentu, cu blăstămu, care l-au iscălitu și sfinția sa Pataiarhulu de Ierusalim, Kir Hrisanth; și mai înainte cu doi ani rădicase și pogonăritulu viiloru, care era câte 20 bani de pogonu. Era scornitu și acestu obicei, de la

o vreme încóce, carele îl rădicase cu doi ani mai înainte de totu, ca să nu mai fie.

Într'acea toamnă, începându-se alu patrulă anu alu domniei lui Nicolai Vodă, fiindu Împărăția în Țarigradu, au trimisū în Ți întei a lui Decemvrie de au chiebatu pre solulu Venețianiloru la Pórtă împărătescă. și i-au poroncițu: în trii Țile să nu se afe acolo, ce, să se ducă încotro va vrea; iar după câte-va Țile au trimisū și 'l-au închisū în Edicule cu totă curtea lui; și s'au trimisū poronci în tóte părțile ca să se stringă tóte oștile degrabă mai nainte de primăvară, ca să mērgă la Morea; și, la Decemvrie 18, s'au scosū tuiurile, și au începutū a face Împărăția mare gătire de oștire.

Mers'au poroncă de la Împărăție și la Mehmet Pașa, care era la Tighinea, să se rădice de acolo și să mērgă la Hotinū; și fiindu să trecă pin Iași i-a'i eșitū Nicolai Vodă înainte la Țuțora, în 28 a le lui Decemvrie; carele sosindū a doăa-Ți, cu alaiū frumosū 'l-au dusū în Iași, și i-au făcutū multă socotința, și i-au trimisū frumoșe daruri; și odihnindu-se o Ți, a doua-Ți a'i purcesū spre Hotinū, petrecându'lū iarăși Nicolai Vodă cu alaiū până afură de tērgū.

Éră Mustafa Pașa, carele era la Hotinū, i-au mersū poroncă să mērgă la Bosna în cał de olacū; și fiindu'i și lui drumulū pin Iași, i-au făcutū Nicolai Vodă și lui totū aceeași cinste, eșindu'i înainte și petrecândulū la purcesū; după câte-va Țile i-au trecutū și haremulū pin Iași; cu a căroră trecere prin Iași nu puțină cheltuclă și supērare s'au făcutū țerei și lui Nicolai Vodă.

Dupē aceste au începutū a veni poronci grele pentru óstea de la Morea, ca să trimiță cał, care, și altele, osebitū de poroncile ce erau pentru Hotinū, șalahorī, care, să care zahere, și alte poronci, care se vedeau a fi peste puțină a se implini, la ce ajunsese țera; déră, cu ajutorulū lui Dumneđeū, și cu nevoința lui Nicolai Vodă, s'au plinitū tóte, și au mersū la vreme și deplinū; și încă, carele ce s'au trimisū la óste au avutū norocū de nu le-au luatū Vezirulū până la Moreea, ce au rămasū cu urdia Împărătescă; și după ce s'au întorsū óstea, au venitū toți ómenii inapoī cu fórte puțină pagubă. Éră carele din țeră Muntenescă ce trimisese Stefan Vodă, luându-le Vezirulū cu urdia sa până la Moreea, s'au prăpăditū toți boii, și din ómenii mulți au peritū.

În 12 Țile a le lui Genarie au purcesū din Iași și sfinția sa prea fericitulū Patriarhū Ierusalimnēnulū, spre Bucuresci; și au trimisū iar Nicolai Vodă pe Constantinū Costaki vel Stolnicū, și pe Iordaki Ramadanū vel Postelnicū, de 'l au petrecutū cu mare cinste până la margine.

În 14 Țile ale lui Fevruarie, s'au scosū tuiurile și corturile la Daut-Pașa; după aceea s'au făcutū alaiurile, alu isnafurilorū și alu Enicerū Agasi, și alu Împēratuluf, după obiceiū.

În 21 de Țile a le lui Martie au purcesū Împēratulū și cu Vezirulū de la Daut-Pașa spre Odriiū, și la Martie 29 au sositū acolo.

Dacă au ajunsū Împărăția la Odriiū, și s'a'i strinsū tóte oștile, n'a'i așteptatū să se facă vară bine, și în luna lui Aprilū, șēpte Țile, au socotitū de au purcesū Vezirulū înainte cu tóte oștile; și după Vezirulū au purcesū și Împēratulū, după câte-va Țile, avēndū gândū și singurū Împēratulū să mērgă la Moreea. Dēră n'au apucatū ca să ajungă la Moreea; ce, fiindū la Seres, i-au ve-

nită veste cum că au dobândit și au supus Vezirul totă Peloponisulă, adică Moreea; și acolo făcându dumanma, s'au întorsă înapoi la Odrii.

Întemplantu-se într'aceea vreme de au avut mari turburări și supărări prea sfântul Patriarșescul scaun al Alecsandriei, pentru care pricină au încăpută la multă datorie prea fericitul Kir Samuilă, Patriarhul al celui prea sfânt scaun, carele, vedându-se la atâta greș și supărare despre datornici, și neavându puțință să se ușureze, au pusă gândă, din Dumneșcă îndemnare, să vie și spre aceste părți de locă, ca să afe mângăere și ajutorința din milostenia Domniloră, boieriloră, și altoră creștină de a le aceste două țeri; și așa, mergându întâi în țeră Romănescă, au venit și în țeră Moldovei, în luna lui Iunie 1715; carele, fiind un Patriarh bătrân la vârstă, învățat, și vrednic de evlavie, l-au părut bine lui Nicolai Vodă de venirea lui; și au trimisă de l-au adus de la margine cu căduță cinste, și l-au prămită cu mare dragoste; și nu numai Domnul l-au ajutorit cu milostenie, mai multă de câtă avea nădejde să'i dea, ce și totă curtea lui, și toți boierii cei mari, și mici, și din mazili au îndemnată de l-au ajutorit cu milostenie, fiesce care după puterea sa; și au mulțamită forțe că au strinsă peste câtă nădăjduia.

După aceea, avându Nicolai Vodă rivnă ca să facă și mai multă bine celui prea sfânt Patriarșesc scaun, ca să aibă și din țeră Moldovei vre un venită din ană în ană, au pusă gândă să'i închine vre o mănăstire de cele mari a le țerei. Într'aceea vreme au eșit la divanul lui Nicolai Vodă și un Eghemen de o mănăstire, ce se chăamă Hangu, zidit de răposatul Domn Miron Barnoski Vodă, și făcea mare jalobă pe Visterniceșa lui Ilie Cantacuzino, cum că'i stăpănesce două sate a le mănăstirei fără dreptate, anume Bălțatescii și Mănjescii. Atunce au poroncit Nicolai Vodă să eșă la altă divan; și au trimisă poroncă și la Visterniceșa lui Ilie, ca să vie să stea de față cu Eghemenul; și au dată scire de s'au strinsă și toți arhierii; și făcându Nicolai Vodă divan în casa cea mare, unde era față sfinția sa mai sus pomenitul Kir Samuilă Patriarhul, sfinția sa Kir Gedeon Mitropolitul Sucevei, sfinția sa Kir Sava Proin-Mitropolitul, Episcopii țerei, și totă boierimea, au începută mai sus pomenitul Anastasie, Eghemenul de Hangu, a face totă aceeași jalobă, și au scosă și două urice, unul de danie, de la ctitorul mănăstirei, Miron Barnoski Vodă, cum că au dată acele două sate mănăstirii Hangu; și altul, de la Vasile Vodă, de întăritură, întărindă dania aceloră mai sus pomenite sate, Bălțatescii, și Mănjescii. Întrebată Nicolai Vodă pe Visterniceșa lui Ilie Cantacuzino ce răspunde la aceste, și cu ce drese au stăpănită acele sate; Visterniceșa au răspunsă că drese n'are, și cum că au avut și s'au răsăpită, fiindă trimise la ginere-seu Stefan Brăncovenul. Au întrebată Nicolai Vodă și pe nepoții lui Ilie Visternicul, pe Constantin Costaki vel Stolnică, și pe Iordaki Cantacuzino vel Șătrară, și nici ei n'au putută îndrepta. Atunce au începută a întreba Nicolai Vodă întâi pe Patriarhul, de vreme ce s'au fostă închinată acele două sate de un Domn la acea sfântă mănăstire, și apoi s'au întărită acea danie și de altă Domn, pôte să se mai ia de cineva acele sate? Răspunsă au la acestă întrebăciune sfinția să cu sfânta pravilă, și cu alte pilde din sfânta Scriptură, cum că ună lucru ce se dă și se închină

la mânăstire sau la biserică, acela nu mai pôte s'elü instrăineze nimene de la acelü sfântü löcaşü, cu nici unü feliü de mişlocü; asemenea aü răspunsü şi cei-lalţi arhieriei, toţi şi cum că cu mare nedreptate s'aü luatü acele douë sate de la acea sfântă mânăstire; aşijdere şi toţi boierii, întrebându-se, asemenea răspunsü aü datü. Şi așa, cu multe socotele drepte, din sfânta Scriptură, şi din sfintele pravile, s'aü socotitü, cu sfatulü tuturorü, că se cade s'ie acele sate iarăşi sfânta mânăstire; şi atunce Nicolai Vodă, cu blagoslovenia Arhierilorü şi cu sfatulü tuturorü boierilorü aü datü rămasă pe Visternicéşa, şi aü datü acele douë sate ca s'le stăpânescă iar mânăstirea Hangulü; şi aü poroncitü de s'aü făcutü uricü, şi s'aü scrisü într'ansulü tóte socotelele ce s'aü pomenitü la acea judecată, şi din sfânta Scriptură şi din sfintele pravile, puindu-se mai gîosü şi groznicie blestemări asupra cui arü strica acea judecată, întru care s'aü iscălitü şi sfinţia sa părintele Patriarhulü şi ceilalţi arhieriei, scriindü şi alte blăstămuri şi afurăsaniü asupra acelorü ce s'arü ispiti s' strice acea giudecată. Avëndü déră rîvnă Nicolai Vodă ca s'ie închine vre o mânăstire la prea sfântulü scaunü alü Alecsandriei, şi socotindü că, de vreme ce mânăstirea Hangulü 'şi-aü scosü acele douë sate, închinand'o la acelü Patriaşescü scaunü, va putea s'elü fie de folosü, s'aü sfătuitü cu Arhieriei şi cu boierii ţerei, şi cu sfatulü tuturorü aü închinatü acea sfântă mânăstire Hangulü, cu tóte veniturile şi moşile ei, prea sfântulü scaunü alü Alecsandriei; şi aü mersü de i-aü sărutatü mäna sfinţiei s'ele Patriarhulü änteiü Mitropolitulü, dup' aceea Nicolai Vodă şi Episcopii, şi toţi boierii, rugându-se s'ie primescă acestü puţinü darü şi din ţera Moldovei; care, cu bucurie aü priimitü, şi i-aü blagoslovitü şi aü mulţumitü.

Macarü că se făgăduise Mustafa Paşa lui Nicolai Vodă, cândü aü trecutü pin Iaşi, cum că, mergëndü la Hotinü, il va fi cu bine la tóte trebile lui, dér nu s'aü ținutü de cuvëntü; şi cum aü mersü la Hotinü aü începutü a'lü sup'era cu multe: nu numai că lua ómeni de ţeră, şi cu birü, şi i' făcea slobodiani, şi nu i' läsa s'ie dea ajutorü la nevoile ţerei, ce şi, dacä s'aü făcutü primăvară, s'aü nevoitü multü ca s'ie ia pe Nicolai Vodă la Hotinü; déră nimicü n'aü pututü isprăvi, cá i-aü ventü poroncă de aü trimisü numai salahori ca s'ie lucrede la Hotinü, şi alţii ca s'ie tragă şelcile ce veniaü pe Prutü în susü cu zahere, şi care de căratü zahereaoa.

Dacä s'aü apropiatü Ali Paşa Vezirü Azemulü de Moreea, la létü 7223, în luna lui Iunie, îndată, foră de nici o împedecare, aü intratü într'ansa cu tóte oştile; şi mergëndü la cetatea ce se chiamă Corinthos, aü luat'o foră zăbavă; dup' aceea aü luatü cetatea Anapoli, Mothoni, Monemvasia, şi într'o lună aü supusü tótă Morea şi Agiamavra; şi, la Avgustü, aü purcesü spre întórcere; érá la Octomvrie în 24 aü sositü la Odriiü, unde'lü aştepta Împ'ratulü. Érá la Octomyrie 25 aü muritü şi Valideaoa, muma Împ'ratulü, acolo la Odriiü, şi aü trimisü de aü îngropat'o la Tarigrad, la Uskiudar.

Venindü veste şi la Nicolai Vodă cá s'aü luatü şi s'aü supusü Împăr'ţiei tótă Morea, aü chiamatü căşi Turci s'aü întemplatü în Iaşi, şi le-aü spusü de biruinţa ce aü făcutü Măria sea Vezirulü cu oştile Împ'ratesci; şi aü făcutü şanlicü, dändü tunuri şi puşce, dup' obiceiü.

Mai nainte de venitulü vestei cá s'au luatü Morea, fiindü Vezirulü pe drumü

mergându, au trimisü fermanü la Paşa de Hotinü ca se se ia totü ținutulü Hotinului de subtü ascultarea domniei Moldovei, cu toți ömenii ce au fostü intr'acelü ținutü, și cu töte bucatele lorü ; care fermanü mergându la Mustafa Paşa Seraskerulü, au scrisü la Nicolai Vodä ca se se orânduéscă doui boieri care vorü sci rândulü bine, și au datü și Paşa doui Agi, ca se umble se scie totü ținutulü Hotinului de giurü împregiurü câte césurü este, și de a curmezişulü câte, și câte sälişti suntü cu ömeni și câte pustii, și câte căți ömeni suntü la fiesce care satü, și câte bucate au, că așa'i venise poroncă și Paşii d' la Vezirulü. Și au rânduitü Nicolai Vodä boieri de cari sciaü bine rondulü Hotinului, și a umbla cu Agii, și au făcutü dupë poronca stăpânilorü ; și s'au păgubitü dintr'acelü anü țera Moldovii de acelu minunatü ținutü alü Hotinului, și au lipsitü și pärcälabü și căpitanü de acolo. Că, de cândü se luase cetatea, până atuncea era și pärcälabü la Hotinü, trimisü de Nicolai Vodä, și căpitanü mare, și căpitanü mic; érá dacă au luatü ținutulü, s'au rădicatü toți. Numai vama rëmäsése puținä vreme, până s'au întorsü Vezirulü de la Morea ; și atuncea au scrisü Mustafa Paşa la Pörta Împërätéscă cumü că nu se cade se ia domniei Moldovei vama de la cari mergü la Hotinü din țera turcéscă și din țera Leşéscă cu negoții, nici de la cari trecü pe la Hotinü in țera Leşéscă; și era se se dea fermanü de la Împërätie, pe voia Paşii, și s'arü fi făcutü mari pagubi in vama țerei, că s'arü fi făcutü toți neguitoriü că mergü la Hotinü, și arü fi trecutü pe la Hotinü. Numai, au scrisü Nicolai Vodä la fratele Märiei séle, și la Kihaele de au grăitü și s'au mai deosebitü lucrulü, numai cariü trecü la Zvancea se nu dea, și cariü mergü de la Chilia și de la Smilü la Hotinü, acia se nu dea vamä. Și așa s'au luatü și vama Hotinului, și s'au scädutü și dintr'acelü venitü ce aveau Domniei Moldovei din vamä.

Măcarü că vedea Nicolai Vodä că țera merge totü spre scädere, și töte veniturile domniei se imputinédä, dérü vedëndü că și scaunele Arhiereilorü și monăstirile, din întemplările vremilorü au ajunsü la lipsä, ca se nu se scape de podöba și infrumusețarea lorü, avëndü mare evlavie spre besericile lui Dumnezeu, iubindü buna cuviință casei Domnului, și loculü säläşluirei slavei lui, și socotindü că și cu căți bani se iaü de la acele sfinte locaşuri, puținü folosü și ajutorü va fi țerei, au ertatü dajdea Arhiereilorü și a tuturorü monăstirilorü, și au făcutü testamentü cu blestemurü mari, ca se nu mai scöțä dajde pe Arhiereü și pe monăstiri, carele 'l-au iscălitü și sfinția sea pärintele Patriarhulü.

Intr'aceea tömnä s'au ținutü Nicolai Vodä de cuvëntü; precum și la altele câte făgäduise, și au scosü vädrăritulü, și numai câte doi bani de vadrä au rëmasü; și au datü Dumneleü de au eşitü totü aceea sumä câtü eşise și in anulü celü trecutü, cândü era de vadrä patru bani.

In luna lui Octomvrie au purcesü din Iași și Patriarhulü Alecsandriei, și au mersü pe la Bălăteşci și pe la Hangulü de au vedütü Monăstirea ce i-au inchinatü Nicolai Vodä și țera, și apoi au trecutü in țera Românéscă, și acolo cu mare laudä pomenia pre Nicolai Vodä, licëndü că 'l-au căutatü și 'l-au miluitü mai multü de câtü au avutü nädejde.

Mergëndü Vezirulü la Udriü, 'l-au primitü Împëratulü cu mare cinste, și i-au

făcutu multe laude, câtu și la hatișerifurile ce au trimisū la Hanulū și la alții, așa sciea de Vezirulū : că numai câtu au mersū la Moreea și au căutatū cu ochii asupra'i, fu biruită și supusă totă; și ședendū la Udriū vr'o douē sēptēmāni, au purcesū spre Țarigradū; și în luna lui Noemvrie au intratū în Țarigradū totodată cu alaiū Impēratulū și Vezirulū; dēră numai câtu au intratū cu alaiū, dēră n'au ședutū în Țarigradū, ce afară, într'alte saraluri despre Elup, și corturile le-au întinsū la meldēnū; și au datū poroncă tuturorū ca sē fie gata, că de primăvară vorū sē oștēscā iar asupra Venețianilorū, sē mērgā sē supue și alte locuri a le Venețianilorū, cum este Dalmația, și altele.

Ēră dacā s'au plinitū patru ani și trei luni din a doa domnie a lui Nicolai Vodă în Moldova, fiindū cursulū anilorū de la zidirea lumei 7224, Decemvrie 25 zile, în ziua Nascerei Domnului Iisus Hristos, au trimisū de la Pōrtă de au chematū pre Dimitrakī Iuliano, Kapi-kihææoa lui Nicolai Vodă, și mergēndū la Vezirulū au disū : «Ētā Domnului tēu lui Nicolai Vodă, i-au datū puterniculū nostru Impēratū domnia țerei Romānesci; decī, sē mērgā cu o zi mai înainte sē stēpānescā Rææoa și sē fie nevoitorū la trebī.» Și 'l-au îmbrăcatū cu caftanū; și mergēndū la gazdā dimpreună cu fratele lui Nicolai Vodă, cu Tergimanulū, au scrisū cărți și le-au trimisū cu Mihalaki Aristarhulū în cai de olacū la Nicolai Vodă, dimpreună cu Kapigilarū-kihææasi alū Vezirulū, ce 'l-au trimesū cu caftanulū de domnie; carele, au sositū în Iași la Genare, 11 zile; și eșindu'i înainte Nicolai Vodă cu totă boțerimea și slujitorimea, au mersū la curtea domnescă și au îmbrăcatū în divanū pre Nicolai Vodă cu caftanulū de la Impērație, și i-au cetitū fermanulū, întru carele sciea Impēratulū într'acēstū chipū : «De vreme ce ne slujescī cu dreptate și te puī tare pentru Rææa, étā că te-amū miluitū cu domnia țerei Romānesci». Și cetindu-se fermanulū, au mersū toți de i-au sărutatū pōla; și au începutū a se găti Nicolai Vodă de drumū, că'lū grăbia și Aga, carele venise ca sē'lū purcēdā, că așa sciea și în fermanū ca sē purcēdā cu o zi mai înainte. Dēră boțerī arātaū puțină grijē pentru gătirea lui Nicolai Vodă, și mai virtosū Lupulū Vorniculū, fiindū din fire nemulțumitorū, măcarū că vēduse multū bine și cinste de la Nicolai Vodă, și elū și totā rudenia lui. A doa-zi, îndată au trimisū pre Constantinū Ciuki Vel Comisū, și pre Constantinū Ramadanū vātavulū de aproți înainte în țera Romānescă, și au scrisū cărți la boțerī țerei, orōnduindū sē fie Caīmacamī Mihaī Cantacuzino biv vel Spătarū, și Radulū Golesculū vel Logofētū, și Șerbanū Bojorēnulū vel Vistū, scriindu-le sē nu fie nici cu o indoire și nici cu o măhnire pentru venirea Măriei sēle, ci toți sē aibā bucurie, și boțerī și țera, că Măria sea vine cu gândū bunū spre toți, și vorū avea căutare și milă de la Măria sea, și altele.

Gătitu-s'au Nicolai Vodă în cincī zile, și au purcesū din Iași la Genarie 16 zile, domnindū la a doua domnie în Moldova patru ani și trei luni, apērândū țera de multe rele, făcēndū multe bunătăți, și multe obiceiuri prōste rădicandū; că într'acēstā domnie a lui Nicolai Vodă s'au rădicatū sē nu dea dejmăritū mōnăstirī, boțerī, și mazilī; s'au rădicatū pogonăritulū viilorū; s'au rădicatū dajdea preuților, mai pe urmă și Arhiereilorū și tuturorū mōnăstirilorū; s'au rădicatū douī bani din vādrăritū; glupănesele sēræce nu numai

nu daŭ nici unŭ banŭ, ce aveaŭ ŝi argaŝi în scutelă; boierii aveaŭ cinste ŝi trecere, ŝi ŝi isprăviaŭ trebile singurii de la Nicolai Vodă, érá nu prin alții saŭ prin mite. Cinulŭ preuŝescŭ era cinstitŭ; slujitorii își luaŭ mer-ticele ŝi lefile deplinŭ, ŝi pe séraci nu'i călcaŭ nimenea, nici îi mâncaŭ ca altă dată; ŝi alte bunătăți multe erau în țéră; cari, temându-se pămênteni că viindŭ mutarea domniei lui Nicolai Vodă se vorŭ duce ŝi acele obiceiuri bune dimpreună cu Nicolai Vodă, aveaŭ toți multă întristare, care s'aŭ ŝi vëdută la începutŭ, că cum aŭ venitŭ Mihaï Vodă în scaunŭ, îndată aŭ pusŭ pe preuși sê dea la cai de ôste: érá cele alte ce s'aŭ lucratŭ ŝi se vorŭ lucra, se vorŭ scrie la a tria domnie a lui Mihaï Vodă, ŝi la alte domnii a Moldovei. Fôrte pușintei din boierii erau cu părere bună de mutarea lui Nicolai Vodă din dom-nia Moldovei, aciea numai cari sciaŭ că răpiturile ŝi strâmbătățile nu placŭ lui Nicolai Vodă, érá ceilalți toți erau triști ŝi măhniți fôrte.

Purcégându Nicolai Vodă din Iași cu tótă slujitorimea ŝi boierimea, aŭ mersŭ cu toții până la unŭ locŭ; ŝi mergându boierii sê ŝi la ertăciune ŝi sê se în-tôrcă înapoi, le-aŭ disŭ Nicolai Vodă sê rămăe sênătoși, ŝi cum că arŭ vrea sê albă prietesugŭ cu Mihaï Vodă, ŝi cum că poftesce binele ŝi bună starea țerei, ŝi multe învățaturii le-aŭ disŭ, ca sê fie toți uniți la unŭ gândŭ ŝi în dragoste; ŝi de acolo mergea spre Focșeni, pe Siretŭ; déră nu erau conacele gătite ŝi grijite bine, din socotéla Caimacamilorŭ lui Mihaï Vodă; pentru aceea nici aŭ orânduitŭ sê mérgă cu Nicolai Vodă până la margine vré unŭ boierŭ, doui, ce numai pe Adam Luca Sulgeriulŭ; ŝi fiindŭ sê agiungă în Focșeni, în luna Ianuarie în 22 zile, i-aŭ eșitŭ înainte, la gârlele Putnei, Vintilă vel că-pitanŭ de margine, cu tótă slujitorimea ŝi cu stégurile câte suntŭ pe margine, ŝi, la o movilă ce este cale de unŭ césŭ de la Focșeni, i-aŭ eșitŭ înainte bo-ierii ŝi slujitorii cari venise din Bucuresci, Pătrașco Brezoénulŭ vel Vornicŭ, i Grigorie Bălénulŭ biv vel Vornicŭ, i Radulŭ Dudesculŭ vel Spătarŭ, i Radulŭ sân Hrizei Vistierulŭ, vel Vornicŭ la Têrgovește, ŝi alți boierii; ŝi tocmindu-se alalulŭ de acolo din locŭ, aŭ intratŭ într'aceeași di în têrgŭ în Focșeni, ŝi cu mare pompă ŝi mulțime de ómenii; ŝi mergându întéu la biserică la mônăs-tirea Focșenilorŭ, după aceea aŭ mersŭ în gazdă la casele căpitănesci.

Cade-sê sê pomenimŭ ŝi cine aŭ fostŭ boierii mari la acéstă a doua dom-nie a lui Nicolai Vodă din Moldova, până când i s'aŭ datŭ domnia țerei Ro-mănesci.

Logofétŭ mare făcuse pe Nicolai Costinŭ, pe acelu vestitŭ carele era ŝi din pă-rinți blagorodnicŭ ŝi învățatŭ, feciorulŭ lui Mironŭ Costinŭ, ŝi dintru sine cu a-devêrat împodobitŭ cu învățatură, ŝi'lŭ avea Nicolai Vodă întru deosebită dragoste ŝi socotință; érá după ce aŭ trecutŭ unŭ anŭ, în luna lui Septevrie, mergându la țéră pentru plimbare ŝi pentru cercetarea moșiilorŭ ŝi a bucatelorŭ lui, ŝi bolnăvindu-se puține zile, cu pocăință, ŝi precum se cade unŭ bunŭ creștinŭ aŭ plătitŭ datoria cea obștêscă. Totŭ întru aceeași vreme bolnăvindu-se ŝi Ni-colai Vodă greŭ; ŝi numai puținŭ de câtŭ rudeniile lui, i-aŭ părutŭ rêu lui Nicolai Vodă de mórtea acelu boierŭ, ŝi aŭ arătatŭ deosebită milă casii lui; ŝi nelăsându cuconii rēposatulŭ Nicolai, cu multă nevoință pentru pomenirea lui, aŭ pusŭ de aŭ scrisŭ istoriile țerei Moldovii, care le scosese cu ostenéla lui;

și în locul lui a pus Logofetă mare pe Antiohie Jora, carele și altă dată a stătu Logofetă mare, și Hatman; dera și acesta nici două ani deplin n'au fost în boierie, că slăbise foarte rău din toate, nu atât din bătrânețe, cât din bălă. Pentru aceea, singurul de bună voie să intrând la Nicolai Vodă, s'au rugat să-l erte și să facă pe altul în locul lui.

Vornic mare de țera de jos a pus pe Gavril Miculescu biv Vornic, dera după un an, eșind din închisoarea Varnii Lupului Costaki, și viind în țera, de bună voie a lăsat Vornicia Miculescu, și s'au dat Lupului; dera nici de la Miculescu n'au lipsit cinstea cea de'nteu, nici socotina, nici scutela, ce toate le avea până când a lăsat Logofetia Antiohie Jora, [după cum s'au pomenit mai sus, și atunci l'au făcut pre densus Logofetă mare.

Vornic mare de țera de sus a pus pe Ilie Catargiu biv vel Vistier, de vreme ce acel boier, măcară că greșise în domnia de'nteu lui Nicolai Vodă, pribegind în țera Ungurească, dera la a doua domnie fără de nici o învoire i-au eșit întru întipinare la Tecuci, și a cerșut ertăciune, și pe lângă ertăciune a luat și Vornicia cea mare.

Hatman a pus pe Ion Buhuș biv vel Logofetă, a căruia cea deosebită bunătate era, că nu s'au aflat la amestecăturile Moscalilor.

Postolnic mare a pus pe Dimitrakie Ramadan.

Spatar mare a pus pe Ion Palade.

Ban a pus pe Ion Balș biv vel Paharnic.

Paharnic mare a pus pe Georgie Apostol, dera aproape de sfârșitul anului al treilea fiind venit în țera și Iordaki Roset Vornicul, așijderea și frate-său Manolaki Roset Vornicul, și dobândind amândoi multă dragoste și socotina de la Nicolai Vodă, ca și cei alți boieri, ca să nu fie de tot nepărășită de cinstea curții și casa lui Iordaki Vornicul, a pus paharnic mare pe fiul său Constantin, era pe Gheorghia. l'au mângăiat dându-i în seamă căpitania Codrului.

Visternic mare a pus pe Grigorie Jora.

N'au rămas neschimbată această orânduă a boierilor, până când a venit mutarea domniei lui Nicolae Vodă, ce s'au mai prefăcut; că, murind și Buhuș Hatmanul, a pus Hatman pe Miculescu, și Logofetă mare pe Ilie Catargiu, și vornic mare pe Ion Balș; murind și Grigorie vel Visternic Jora, a pus Visternic pe Darie Donici, care a fost Sărdar.

Sfârșitul domniei a doua a lui Nicolai Mavrocordat Vodă, scrisă de

ACSINTI URICARUL

LETOPISETULU ȚEREI MOLDOVEI

DE LA DABIJA V.V. PÂNĂ LA DOMNIA LUI IÓN MAVROCORDAT V.V.

(1662 — 1743)

Cuprinzându o sémă de cuvinte pentru Domni și pentru țéră ce nu se
afă în letopisetele Costinescilor.

DE

IÓN NECULCE

BIV VEL VORNICŪ DE ȚÉRA DE SUSŪ

PRECUVENTARE.*

Acestu pământu a Moldovei n'au fostu aşedatü de de multü de ómenü, së fie fostü trãitü într'énsulü cu pace; ce, in câte-va rëndurü, au fostü şi pustiü. Decü, pentru aceea, nu se aflü letopiseşe scrise de pãmãntenü vechü. Ce, de la o vreme, de la descãlecatulü lui Dragoşu Vodã, târðiü s'au apucatü Ureki Vorniculü de au scrisü din istoriile a doui istorici Leşescü, şi 'l-au scrisü pãnã la domnia lui Aron Vodã.

Apoi au mai fãcutü, dupë Ureki Vorniculü, şi unü Simionü Dascalü, şi unü Misailü Cãlugãrulü, şi unü Evstrati Logofëtulü, şi iar 'l-au scrisü, câtü au scrisü Ureki Vorniculü, pãnã la Aron Vodã. Numai acestü, póte fi, au fostü ómenü neinvëţãü, de n'au cetitü bine la istorii, cã au defãimatü pre Moldovenü, scriindü cã suntü din talharü; pentru acësta, dérã, nimene din scrisorile lorü, nici cele ce arü fi fostü adevérate, auđite, sau vëđute, a lorü nu le potü ómenii a credere. Érä pre urma acestora, s'au apucatü dumnelü Mironü Costinü vel Logofëtü, de au fãcutü unü letopiseşü, şi câtü n'au pututü istovi Mironü Logofëtulü, 'l-au istovitü fiiü sëü Nicolai Costinü, biv vel Logofëtü; 'l-au scrisü din inceputulü lumei, arãtãndü cine au trãitü pre acestü pãmëntü, cu mãrturii a istorici streinü, şi 'l-au scrisü pãnã la Dragoş Vodã; şi de la Dragoş Vodã 'l-au scrisü de pe isvodulü lui Ureki Vorniculü, pãnã la Aron Vodã; insë, multü 'l-au mai împodobitü mai frumosü şi Mironü Logofëtulü, şi fiiü-sëü Nicolai Costinü. Érä mai înainte, pãnã la Dabija Vodã, s'au mai scrisü de Mironü Logofëtulü. Érä mai de parte nu se gãsesce scrisü; póte fi, de orü fi şi scrise mai nainte de Nicolai Logofëtulü, dérã orü fi, póte, tãinuite, şi pãnã acum la ivalã n'au eşitü.

Érä de la Dabija Vodã înainte, indemnatum'amü şi eü, Ión Neculce, biv vel Vornicü de ţera de susü, a scriere intru pomenirea Domnilorü; insë, pãnã la Duca Vodã celü bëtrãnu, 'l-amü scrisü de pe nisce isvóde ce amü aflatü la unii şi alţii, şi din auđitele celorü bëtrãni boierü; érä de la Duca Vodã celü bëtrãnu înainte, pãnã unde s-a vede la domnia lui Ión Vodã Mavrocordatü, nici de pre unü isvodü a nimëruü, ce,

* Ortografia pãditã de Ion Neculce in cronica sa este intocma aceea a lui Nicolai Costin, contimpurcanulü sëü; numai cu atãta deosebire cã in multe rëndurü in locü de ş elü se stujesce de s; acësta arü denota o meteahnã in pronunţãiunea autorului.

amă scrisă singurū dintru a mea sciință, câte s'au tēplatū de au fostū în viața mea. Nu'mi au mai trebuitū istoricū străinū sē cetescū și sē scriū, că au fostū scrise în inima mea. Decī, vē poftescū, cetitorilorū, pre unde arū fi greșitū condeiulū meū, sē priimiți; sē nu gândiți că dōră, pe voiea cuī-va, saū în pisma cuī-va, ce, precum s'au tēplatū, cu adevērū s'au scrisū; dōrū niscai velēturi a anilorū de s'orū fi greșitū, ēră cele-alte întru adevērū s'au scrisū.

Maī socotit'amū și din letopisețulū luī Evstratie Logofētulū, și a luī Simion Dascaluluī, și a luī Misailū Călugăruluī nisce cuvinte câte-va, de nu le-amū lăsatū sē nu le scriū, ce le-amū scrisū, macarū: că dumnēluī Mironū Logofētulū și cu Nicolai fiū-sēū, nu le-au scrisū, și'ī ocăresce; și se cade sē'ī ocărescă, unde face că suntū Moldoveni din talharī; bine face că'ī ocăresce, și dice că suntū basnc. Éră pentru Dumbrava Roșie, cum că au arat'o Bogdan Vodă cu Leșiī, Miron Logofētulū au lăsatū de n'au scrisū; dēră aceea țicu sē nu fie basnă; pentru nēmulū Movilescilorū, și cum li s'au numitū acestū nume, dintru Stefan Vodă, celū bunū Mogila, ērū nu'ī basnă; și altele multe, n'orū fi sciutū istoricī ca sē le pomenescă tōte. Decī, o sēmă de istoriī, maī alesū, și noi nu le-amū lăsatū sē nu le scrimū; insē, nu le-amū scrisū la rōndulū lorū, ce s'au pusū de o parte; înaintea domniei Dabijeī Vodă s'au scrisū; ce cine va vrea sē le credă, bine va fi, ēră cine nu le va crede, ērăși bine va fi, cine cum iī va fi voīa așa va face. Că mulți istoricī străini de alte țeri, nu le sciū tōte câte se facū într'altū pāmēntū; totū maī bine sciū cei de locū, de câtū cei străini. Insē, ce se face în viața lorū, ēră nu îndelungate vremi; ēră istoriile cele vechi maī bine le sciū istoricī, că le-au scrise, ēră nu auđite.

Decī, frațilorū cetitorilorū, cu câtū vē veți îndemna a cetire pre acestū letopisețū maī multū, cu atāta veți sci a vē ferire de primejdiī și veți fi maī învățați a dare răspunsuri la sfaturi, ori de taină, ori de oștire, ori de vorōve, la Domnī și la norōde de cinste.

ION NECULCE

biv vel Vornicū.

O SĂMĂ DE CUVINTE

Ce suntu auđite din omŭ in omŭ, de ómeni vechi și bėtrăni, și in letopisețele nu suntu scrise; ce s'aŭ scrisŭ aice dupė domnia lui Ștefanuța Vodă, inaintea domniei Dabijej Vodă.

1. Ștefanŭ Vodă celŭ bunŭ, luăndŭ domnia Moldovei, și viindŭ Turcii in ȕilele lui sė trecă in Moldova la Galați, i-aŭ bătutŭ fórte rėu pre Turci și aŭ luatŭ și cetatea Albă și Kilia de la Turci; apoi, mai pe urmă, iar le-aŭ luatŭ Turcii aceste două cetăți; și in câte-va rōnduri s'aŭ bătutŭ Ștefanŭ Vodă cu Turcii; őră cāndŭ s'aŭ bătutŭ la Rėșboieni, atuncea s'aŭ aședatŭ Turcii cu Ștefanŭ Vodă, și le-aŭ datŭ hotarŭ și ollatŭ Bugėculŭ, și aŭ făcutŭ pace; și Turcii, apoi, aŭ adusŭ Tătari din Crimŭ și i-aŭ aședatŭ in Bugėcŭ, cari stau și pānă astăđi, precum aŭ aședatŭ și la Hotinŭ Lipcani.

2. Ștefanŭ Vodă celŭ bunŭ multe rėsbóte aŭ bătutŭ; și așa se aude din ómeni vechi și bėtrăni, că câte rėsbóte aŭ bătutŭ, atâte mōnăstiri și biserici aŭ făcutŭ.

3. Ștefanŭ Vodă celŭ bunŭ, cāndŭ s'aŭ apucatŭ sė facă mōnăstirea Putna, aŭ trasŭ cu arculŭ Ștefanŭ Vodă dintr'unŭ vėrvŭ de munte, ce este lŭngă mōnăstire, și unde aŭ agiunsŭ sǎgėta acolo aŭ făcutŭ pristolulŭ in oltarŭ, și este multŭ locŭ de unde aŭ trasŭ pānă in mōnăstire. Pus-aŭ și pre trii boferinași de aŭ trasŭ, pre vātavulŭ de copii și pre doi copii din casă; decŭ, unde aŭ cāđutŭ sǎgėta vātavului de copii, aŭ făcutŭ pórta; őră unde aŭ cāđutŭ sǎgėta unui copilŭ din casă, aŭ făcutŭ clopotnița; őră unŭ copilŭ din casă đicŭ sė fi intrecutŭ pe Ștefanŭ Vodă și s'ŭ fi cāđutŭ sǎgėta intr'unŭ delușelŭ ce se chŭimă Sionŭ, ce este lŭngă mōnăstire, și este semnŭ unŭ stălpŭ de pėtră; și đicŭ se'ŭ fie fătatŭ capulŭ acolo; dēră intru adevėrŭ nu se scie; numai ómenii așa povestescŭ. Fost-aŭ și bisericuța de lemnŭ intru acelŭ delușelŭ, și s'aŭ rėsipitŭ, fiindŭ de lemnŭ. Și așa aŭ fostŭ făcutŭ mōnăstirea de frumósă, totŭ cu aurŭ poliită; zugrăvela, mai multŭ aurŭ de cātŭ zugrăvelă, și pre dinăuntru și pre din-afară, și acoperită cu plumbŭ. Đicŭ cālugėrii sė fi fostŭ făcutŭ și sfeșnicele cele mari și cele mici, și policandru, și hora, toțŭ prinse de argintŭ, și pe urmă sė le fi luatŭ unŭ domnŭ și sė fi făcutŭ altele de spijė, care le amŭ apucatŭ și noi; őră stricāndu-se unŭ clopotŭ mare la mōnăstire, și făcēndŭ cālugėrii clopotulŭ a două-óră, aŭ pusŭ aceste tóte, ce scriŭ mai susŭ, in clopotŭ ca sė fie mai mare.

Lăsat-aŭ Ștefanŭ Vodă celŭ bunŭ la mōnăstirea Putna, dupė mórtea lui, arculŭ lui și unŭ pāharŭ, ce vorbŭiatŭ cālugėrii la mōnăstire că este de iaspisŭ, ce era in chipulŭ marmurei albe și a farfuriei, ca sė fie intru pomenire la sfānta mōnăstire; și arculŭ 'l-aŭ fostŭ trǎgēndŭ cu vėrtejŭ. La vremea lui Constantinŭ Cantemirŭ Vodă, fiindŭ rėscólă, aŭ venitŭ nisce Căzaci cu Leși și Mol-

doveni Joimiri, vrëndü ca se jëcuëscă ce arü găsi în mönăstire. Decî, fiindü unü turnü cu bună tãrie, nu puteau se jëcuëscă; decî, au ñisü cãlugërilorü se dea turnulü, cã nu vorü lua a mönăstirei nimicã. Èrã cãlugërii necreðendü, nu vroiaü se dea turnulü; èrã acei Cãzaci, cu Leși, și cu Moldoveni, îndatã au aprinsü mönăstirea; èrã cãlugërii, vëdëndü cã aprindü mönăstirea, îndatã au datü turnulü. Atuncea, îndatã, avëndü pușce de apã acei Cãzaci, Leși și Moldoveni, au stinsü foculü. Decî, atuncea au jëcuitü totü din turnü ce au fostü a boierü și a negușitori; èrã a mönăstirei nu au luatü nimicã, fõrã numai arculü lui Stefanü Vodã. Èrã pãharulü au fostü pãnã la a tria domnie a lui Mihai Racovișã Vodã, și scoțendu-lü din turnü unü Egumenü, pre anume Misailü Chisãlișã, și vrëndü se se fãlescã, au bëutü la masã cu acestü pãharü a lui Stefanü Vodã, cu nisce slugi boieresci ce erau zlotasi; și bëndü multü cu acelü pãharü, s'au îmbãtatü, și fiindü befi au stricatü unü lucru scumpü domnescü și de minune ca acela.

4. Stefanü Vodã celü bunü bätându-lü Turcii la Rësboieni, au mersü se între în cetatea Nëmțului; și fiindü mumã-sa în cetate, nu l-au lãsatü se între, și i-au ñisü cã: *paserea în cuibulü seü pierë*. Ce, se se ducã în susü se stringã öste, cã isbãnda va fi a lui; și așa, pe cuvëntulü mãne-sa, s'au dusü în susü și au strinsü öste.

Èrã Impëratulü Turcescü au venitü cu tötã puterea lui la cetatea Nëmțului, și au suitü pușcele deasupra unui munte, despre Moldova, și au începutü a bate cetatea Nëmțului fõrte tare. Èrã pre acea vreme era unü Nëmțü închisü în cetate; și vëdëndü cã batü cetatea, au ñisü pãditorilorü se spuie mumei lui Stefanü Vodã se lü slobodã de la închisõre și temnișã pre dënsulü, cã elü va mãntui cetatea de acelü rëu. Decî, slobodindu-lü pre acelü Nëmțü de la închisõre, s'au și apucatü acelü Nëmțü de au îndreptatü pușcele din cetate asupra Turcilorü unde stau acolo în munte, de avea nevoie cetatea, și au și lovitü în gura unei pușce Turcesci de au sfãrãmat-o; și au începutü a bate în corturile Turcilorü; câtü și boldulü de la cortulü Impëratulü l-au sfãrimatü; decî, nu au mãi pututü sta Turcii într'acelü vërfü de munte; de unde avea cetatea nevoie, ce, numai le-au cãutatü a se dare în lãturi de la acelü locü.

Èrã Stefanü Vodã, mergëndü de la cetatea Nëmțului în susü pre Moldova, au mersü pe la Voroneșü, unde trãia unü pãrinte sehastru, pre anume Daniilü, și bätëndü Stefanü Vodã în ușã sehastrului se lü descue; au rëspunsü sehastrulü se așteptë Stefanü Vodã afarã pënë și-a isprãvi rugã; și dupë ce și-au isprãvitü sehastrulü rugã, l-au chematü în chilie pre Stefanü Vodã, și s'au ispoeditü Stefanü Vodã la dënsulü; și au întreatü Stefanü Vodã pre sehastru: ce va mãi face, cã nu pöte se se mãi batã cu Turcii. Inchina-va țera la Turci au ba? Èrã sehastrulü au ñisü se nu o inchine, cã rësboiulü este a lui, numai dupë ce va isbãndi, se facã o monastire acolo, în numele sfântului Gheorghie, se fie hramulü bisericii. Decî au și purcesü Stefanü Vodã în susü, pe la Cernãuși și pre la Hotinü; și au strinsü öste felü de felü de ömeni și au purcesü în glosü. Èrã Turcii, înțelegëndü cã va se vie Stefanü Vodã cu öste în glosü, au lãsatü și ei cetatea Nëmțului de a o mãi bate, și au începutü a fugire spre

Dunăre; érá Stefanú Vodă aú începutú aí gonire în urmă și a'í batere până i-aú trecutú de Dunăre. Și întorcându-se înapoi Stefanú Vodă, s'aú apucatú de aú făcutú mănăstirea Voronețului, și aú pusú hramulú bisericii sfântulú Gheorghie.

5. Stefanú Vodă celú bunú cândú s'aú bătutú cu Hroitú Ungurulú, precum dicú unil la Cașinú, érá letopisețulú scrie că s'aú bătutú la Șkee, pe Siretú, aú fostú căđutú calulú cu Stefanú Vodă în răsboiú; érá unú Purice aprodulú i-aú da'ú calulú lui; și nu putea în grabă încáleca Stefanú Vodă, fiindú omú micú. Și aú đisú Purice aprodulú: «Dómne, eú mă voiú face o moviliță, și vin'o de te sue pe mine și încálecă!» Și s'aú suitú pre densusulú Stefanú Vodă și aú încálecatú pre calú; și aú đisú atuncea Stefanú Vodă: «Sărace Purice, de oiú scăpa eú, și tu atuncea 'ți-eí schimba numele, din Purice Movilă». Și aú datú Dumneđeú și aú scăpatú améndouí; și 'l-aú și făcutú boierú, armașú mare, pre Purice, și dintru acelu Purice aprodulú s'aú trasú némulú Movileșilorú, de aú aglunsú de aú fostú și Domní dintru acelu némú. Dérá și aprođii, atuncea, nu eraú din ómení proști, cum suntú acum, ce, eraú totú feciori de boieri, și portulú lorú era: îmbrăcați cu șarvanale cu cabanițe. Așa trebuie și acum se se afe slugi se slujescă stăpênulú, și stăpênulú se miluescă pre slugă așa.

6. Cândú aú aședatú pace Stefanú Vodă celú bunú cu Leșii, fiindú Ión Tăutulú Logofetú mare, 'l-aú trimisú solú la Leși, și aú dăruițú Craiulú Leșescú Tăutulú aceste sate la margine: Câmpulú-Lungú Rusescú, Putila, Răstócele, Vijnia, Ispasulú, Miliea, Vilavcea, Carapciulú, Zamostia, Vascăuți, Voloca. Tóte aceste le-aú dăruițú Craiulú Leșescú Tăutulú Logofetului, și aú pusú hotarú apa Cirimușulú, întru o Duminică dimineța

7. Stefanú Vodă celú bunú, vrëndú se mérgă la biserică într'o Duminică dimineța la Liturgie, în tégú în Vasluiú, și eșindú în polimari la curțile domnesci ce eraú făcute de densusulú, aú auđitú unú glasú mare de omú, strigândú se aducă boii la plugú. Și mirându-se ce omú este acela că ară duminica, îndată aú trimisú în tóte părțile ca se'lú găsescă pre acelu omú se'lú aducă la densusulú; și 'l-aú aflatú pre omú în susú, pre apa Vasluiului, cale de patru césuri, arândú la o movilă ce se chiamă acum movila lui Purcelú; că pe acelu omú încă îlú chiema Purcelú. Și ducându'lú pre acelu omú la Stefanú Vodă, 'l-aú întreatú Stefanú Vodă, elú aú strigatú așa tare, și pentru ce ară duminica? Elú aú đisú, că aú strigatú elú se aducă boii la plugú, și ară Duminica, că este omú sêracú, și într'alte đile n'aí vrutú frate sêú se'í defe plugulú, și acum Duminica l-aú datú. Decí Stefanú Vodă aú luatú plugulú fratelui celui bogatú și 'l-aú datú fratelui celui sêracú se fie a lui.

8. Stefanú Vodă celú bunú și cu filulú sêú Bogdanú Vodă de multe ori aú avutú rêsboe cú Leșii; și multe robii aú făcutú în țera Leșescă, câtú aú pusú pe Leși în plugú de aú și aratú cu dênșii, de aú sêmănatú ghindă, de aú făcutú dumbrăvi, pentru pomenire ca se nu se mai acolisescă de Moldova: Dumbrava Roșie la Botoșeni, și Dumbrava Roșie la Cotnarú, și Dumbrava Roșie mai glosú de Romanú; și Leșii încă nu tágăduescú, că scrie și în chronica lorú. Numai mă mirú de Mironú Logofetulú cum aú acoperitú acestú lucru de nu 'l-aú scrisú. Și așa vorbescú ómenii că, când aú fostú arândú cu dênșii, cu Leșii, i-aú fostú împungëndú cu strămurările ca pre boi, se tragă; érá ei se rugă

să nu'i împungă, ce s'î bată cu biciușcele; érá cândü îi bătea cu biciușcele, ei se rugău s'î împungă.

9. Cândü aü muritü Stefanü Vodă celü bunü, aü lăsatü cuvëntü fiului s'eu, lui Bogdanü Vodă, să închine țera la Turci, érá nu la alte némuri; căci némulü Turcilorü suntü mai înțelepți și mai puternici, că elü nu o va putea ține țera cu sabia ca d'ensulü.

10. După ce aü luatü Bogdanü Vodă domniea, aü și trimisü pre Tautulü Logofetulü solü la Turci. Când aü închinatü țera la Turci, așa vorbescü ómenii, că 'l-aü pusü Vezirulü de aü ședutü înaintea Vezirului pre măcatü, și n'aü fostü avëndü mestii la nădragi, că trăgându'i ciobotele numai cu colțunii aü fostü încălțatü, și dându'i cafe nu sciea cum o va bea; și aü începutü a închinare, să trăescă Imp'ratulü și Vezirulü; și închinându, aü sorbitü felegénulü ca altă bëutură.

11. Cândü aü pusü țera înt'ü Domnü pre Petru Vodă Rareșü, elü nu éra a-asă, ce se t'emplase cu măjile lui la Galați, la pesce; și aü trimisü boierii și Mitropolitulü halne scumpe domnesci și caretă domnescă, cu slujitorii, unde l'artü întimpina s'elü aducă mai îngrabă la scaunü s'elü puie Domnü. Deci, elü întorc'endu-se de la Galați, aü fostü agiunsü la Docolina de aü masü acolo, cu dece care câte cu șese bot carulü, pline de pesce. Și peste nópte aü visatü unü visü, precum délulü celü de ceea parte de Bêrladü și délulü celü dincóce éra de aurü cu dumbrăvi cu totulü, și totü săltău, giucau, și se plecau, se închinau lui Rareșü; și deșceptându-se din somnü dimin'eta aü spusü visulü argașilorü s'ei celorü ce érau la care. Érá argașii aü șisü: «bunü visü ai visatü, giupăne; că cum omü soși la Iași și la Sucévă, cum omü vindé pescele totü.» Și aü și ingiugatü carele dimin'eta, și aü purcesü Petru Vodă înaintea carelorü; și cândü s'aü pogoritü în vadulü Docolinei, 'l aü și înt'empinatü glóta, și aü începutü a i se închiua; și 'l aü îmbrăcatü cu halne domnesci. Érá elü s'aü zimitü a ríde, și aü șisü că, «de multü așeptamü eü una ca aceasta s'emi vie». Și cândü a i purcesü de acolo, argașii lui i-aü șisü: «d'éră noi ce omü face, Dómne, cu carele cu pescele». Érá elü aü șisü: «s'ei fi carele cu pesce cu boii, cu totü, a vóstre; și veniți dup' mine, să v'eu facü cărți de scutélă, să nu dați nimica în d'ilele mele.»

12. Petru Vodă Rareșü, fug'endu pin t'ergü pin Pétră și gonindu'lü Petrenii, 'l-aü fostü agiung'endu unü popă, și aü trasü Petru Vodă înapoi în popă cu arculü și 'l-aü lovitü cu săgéta în oblănculü șelei, și i-aü șisü: «întórce-te, popo, înapoi, nu'ți lăsa liturgia nesfârșită.» Érá după ce aü venitü Petru Vodă Domn'ü cu a doua domnie, aü scosü ochii popii și Petrenilorü ácelora ce 'l-aü gonitü, și le-aü făcutü și blestemü de afurisenie.

13. Petru Vodă Rareșü, când éra închisü în cetatea Ciceului, în țera Ungur'escă, avea nevoie de Nemți și de Unguri; érá fiindü Dómna lui Sêrbóică, de némulü Despoșilorü, fata lui Despotü Craiü, aü scrisü o carte sêrbescă la Imp'ratulü Turcescü și Vezirulü, cu rugăminte, și aü slobođitü cartea pre o feréstră glosü din cetate, și aü învețatü pre o slugă a lorü Sêrbü ce avea, să se ducă cu cartea la Pórtă la Vezirulü. Și merg'endu sluga aceea la Pórtă, a

lui Petru Vodă, au scrisă Vezirulă la Unguri s'elă slobolă pre Petru Vodă, și după ce 'l-au slobodit s'au dusu la Pörtă.

Érá după ce s'au dusu Petru Vodă la Pörtă, așa vorbescă uomenii, că au grăitū Vezirulū Împēratulū s'elū erte și s'elū puie i-ar Domnū în Moldova. Érá Împēratulū au răspunsū că'i giuratū până nu va trece cu calulū preste dēnsulū sē nu'lū lase. Decī, Vezirulū au đisū, că'i prea lesne a plini Măria ta giurămīntulū. Și 'l-au scosū la câmpū, și 'l-au culcatū la pământū, fovălitū într'unū harariū, și 'l-au săritū Împēratulū de trei orī cu calulū; érá alții đicū că au șđđtū suptū unū podū, și Împēratulū au trecutū de. trei orī pe podū. Decī 'l-au îmbrăcatū cu caftanū sē fie iarăș Domnū în Moldova. Decī, cum au slujitū mai pre-urnă Turcilorū, scrie letopiseșulū.

14. Iliășū Vodă, feciorulū lui Petru Vodă, după ce s'au turcitū, đicū s'elū fie rēmasū o fată creștină, după mōrtea lui; și au luat'o unū Grecū mare, bogatū, vestitū la Pörtă, anume Scarlatū, carele și Sulgeria Împēratēscă o ținea elū, și cine s'au născutū dintru acea fată, mai giosū arată la rōndulū sēu.

15. Alecsandru Vodă Lăpușnēnulū, fiindū Domnū, au făcutū mōnăstirea Slatina; și așa đicū ómenii, că trăindū unū sehastru acolo, și fiindū unū paltinū copriciū mare, unde este acum prestolulū în oltariū, vedea acelu sehastru, spre Duminicī și spre alte đile mari, multe lumini întru acelu paltinū la vremea slujbei bisericeī. Și i s'au arătatū Maica Precista în visū, și i-au đisū sē mērgă la Alecsandru Vodă s'elū đică sē facă mōnăstire; și mergēndū sehastrulū la Alecsandru Vodă, s'au îndemnatū Alecsandru Vodă de sehastru de au făcutū mōnăstirea Slatina, întru acelu locū unde au fostū paltinulū; și au adusū și capulū sfântulū Grigorie Bogoslovū, de stă până astăđi la sfânta mōnăstire, la Slatina, ferecatū cu argintū și cu petre scunpe.

16. Începerea lui Despotū Vodă, cum au fostū de au agiunsū de au fostū Domnū. — Elū nu au fostū rudă lui Despotū celū mare; ce, au fostū slugă lu Despotū; și murindū Despotū, precum đicū unii, la Veneția, érá alții đicū că au muritū la Rōm, s'au sfătuitū cu cele slugi sē đică că elū este nepotū lui Despotū, și sē împartă ei averea lui Despotū, și s'elū dese lui tōte scrisorile câte au avutū Despotū celū mare, și puținū din averea lui; érá ceea-altă avere au împărțit'o cele-lalte slugi. Și așa, mărturisindū către Venețienii că este nepotū lui Despotū celū mare, au cređutū Venețienii că este nepotū lui Despotū și n'au luatū nimică din averile lui Despotū Venețienii, ce tōtă averea lui Despotū celū mare au împărțit'o slugile. Érá Despotū, ce au đisū că'i este nepotū, au luatū numai scrisorile și hrisovulū celū de la Carol Împēratulū Nemțescū, și cu acele scrisori au făcutū meșterșugū de au fostū Domnū, precum scrie letopiseșulū.

17. De la a doua domnie a lui Alecsandru Vodă Lăpușnēnulū, au începutū Domniū a se așđa mai cu temeii în scaunū în Iași; și cândū au purcesū de la Pörtă cu a doua domnie, đicū s'elū fie învățatū Turcii sē tale boierii, s'elū slăbēscă; și, pe cuvēntulū Vezirulū, au tălatū atăta mulțime de boieri. Și au trimisū și au alesū din curtenii de țēră pre Racovișeci, și pre Sturzeseci, și pre Bălșeci, și pre alții mulți.

18. Ieremia Vodă a'i fostū pusū multă avere la mōnăstire la Suceviță, în-

tr'unu beciu, subtă curțile domnesci;  ră dup  m rtea lui, venit'au D mna cu ginerii ei din țera Leșescă și au luat  acea avere t tă, de s'au dus  cu d nsa de au f cut   ste in țera Leșescă, și au venit  in Moldova, care sta  ta nele și p nă ast q i deșarte unde au fost  acea avere.

19. C nd  au b tut  Turcii pre Gașpar  Vodă la Țuțora, intorc ndu-se Leșii inapoi, tăiat'au un  T tar  pre Jolcovski, Hatmanul  Leșesc , l ngă Movilă, precum scrie și letopisețul . Numai t tarul  nu 'l-au sciut  că este Jolcovski Hatmanul  Leșesc ; ce, după ce 'l-au omorit , au g sit  c sornicul  in s n , de aur  cu diamanturi; și afl nd  t tarul  că au fost  Hatmanul  Leșesc , să fi  is  t tarul  acela că nu trebuesce s  tr esc  omul  in lume dacă nu va ave noroc , și să se fi giunghiat  singur .

20 Av nd  Radul  Vodă o fată din trupul  lui,  ic  să fi fugit  cu o slugă, eșind  pre o fer str  din curțele domnesci din cetatea H rl ului, și s'au ascuns  in codru; și au f cut  Radul  Vodă n vod  de  meni, și au găsit'  la mișlocul  codrului, la f nt na ce se chiamă f nt na Cerbului, l ngă podul  de lut . Deci, pre slug  'l-au omorit , i-au t iat  capul ;  ră pre d nsa au dat'  la călugărie și au călugărit' .

21. Radul  Vodă, f c nd  nuntă cu fiul  s u Alecsandru Vodă, Domnul  Muntenesc , au luat  pre fata lui Scarlat  celui bogat  de la Țarigrad , care se pomenesce intr'alt  r nd  mai sus  că au ținut  Scarlat  fata lui Ili ș  Vodă celui turcit ; și, av nd  fata lui Scarlat  albaț  pre un  ochi , nu au avut  viață bună cu Alecsandru Vodă; și au trimis  Scarlat  ferman  Imp r tesc  de 'și-au luat  fata de după Alecsandru Vodă, de au dus'  la Țarigrad , și au dat'  dup  un  gramatic , anume Mavrocordat ; și acel  Mavrocordat  au f cut  pre Alecsandru Ecsaporitul , și Alecsandru Ecsaporitul  au f cut  pre Nicolai Vodă, și Nicolai Vodă au f cut  pre Constantin  Vodă, carele au fost  Domn  aice la noi in Moldova, in anii de la zidirea lumei 7242, carele se trage de pre str m ș -sa n m  din Domnii cei vechi Moldovenesci.

22. Barnovski Vodă merg nd  cu multă gl t  din țer  la P rt , cu mulți boferi, și mazili, și curtenii și cu de cellalți mai proști, și preuți, și cu c lug ri, și merg nd  pre drum  și poposind , și șed nd  la masă, au inceput  a strănuta Barnovski Vodă des  și tare.  ră boferii, cari erau la masă cu Barnovski Vodă, i-au  is , dup  obicei : *«s n tos , D mne, și pre voia M riei t le.»*  ră pre urmă, v d nd  c  tot  strănută un  bofer  să fi  is : *«vierm , D mne;»* și cum i-au  is  viermi d mne, au și tăcută de str nutat .

23. C nd  i-au t iat  capul  lui Barnovski Vodă, calul  lui au și inceput  a s ri, c t  n'au mai putut  s 'l  ție Comisul  in m n , pe loc  au c qut  de au murit . Și v d nd  Turcii, mult  s'au mirat  și au  is : *«nevinovat  au fost  acest  om »*; și au cunoscut  pre Barnovski Vodă Turcii că au fost  drept , și s'au c it  pentru că 'l-au t iat , și s'au giurat  ca să nu mai tafe de acum Domn  de Moldova. Numai, letopisețul  de ac sta nu scrie nimic ;  ră  menii aș  vorbesc  că au apucat  unii dintru alții.

24. Vasile Vodă, după ce au luat  domnia de la Țarigrad , s'au rugat  Vezirului, să lase țera de bir  trei ani, și in alii treile an  s  dee birul  țerei odat ; și pre Turci, pre cari ar  avea datorie in țer , să'i sc t , să nu

supere ómenii. Şi i-au făcutu pre voie Vezirulú; şi dupe ce au venitú elú in ţerá la scaunulú domniei, conţesú cu sobolú n'au îmbrăcatú trei ani, ce numai cu hulpi; şi pe di numai o merţă de pâne se mânca, şi doi berbeci, şi o Ialoviţă, la curtea domnescă. Cheltuélá puţinú; mai multú doui galbini pe di nu eşiaú; şi au făcutú cărţi de slobođie in tótá ţera, şi nimicá din ţerá nu au luatú până nu s'au plinitú trei ani; numai din desătină şi din mortasipi, din goştină şi din vamă, ce lua se chivernisia. Érá până in trei ani s'au umplutú ţera de ómeni, şi au scosú atunce pre ţerá fumăritú, câte unú leú de casă, şi au plinitú atunce tustrele birurile de le-au trimisú la Pórtá, şi încă au rēmasú şi lui Vasilie Vodă o mie de pungí de bani dobândă. Atunce au trimisú la Pórtá poclonú de au mulţămitú Impēratulú, şi Vezirulú, şi altorú Turci mari, blane de spinări de sobolú, pentru binele ce au făcutú de au aşceptatú ţera; care, acestú darú, n'au fostú nici de unú folosú ţerei, că au rēmasú obiceiú de dá ţera baraimlăcú de atunce in cóce in toţi ani. De miratú lucru este, că au fostú Domnú strēinú, şi nu au fostú grabnicú la lăcomie.

25. Totú atunce, cândú au venitú Vasilie Vodă in scaunú, erau nisce Joimiri Moldoveni in ţera Leşescă, şi prădaú in multe rōndurí ţera acēsta a Moldovei. Deci, Vasilie Vodă scriea la Leşi sē poroncēscă ómenilorú sēi celorú de óste sē nu strice ţera Moldovei; érá Leşii se mântuiaú de către Vasilie Vodă, şi ōiceaú că nu suntú Leşi, ce suntú Moldoveni acei ce pradă. Ce Vasilie Vodă vedēndú că'i dau acelu rēspunsú de la Leşi, au alesú şi elú puşintei Moldoveni de ai lui, şi au strigatú in lefe ómeni de óste slujitori, şi i-au pornitú a pradă in ţera Leşescă. Deci, Moldovenii cei din ţera Leşescă ce stricaú şi prădaú aice in ţerá, vedēndú aşa, au venitú toţi la Vasilie Vodă, de s'au închinatú, şi au începutú şi ei a pradă in ţera Leşescă. Apoi Leşii, vedēndú aşa, au începutú a scrie bānatú la Vasilie Vodă; érá Vasilie Vodă rēspundēndú; «cei ce pradă ţera mea acei pradă şi ţera vóstră». Şi nu au ținutú aicea prea multú acea gálcévá, şi s'au aşędatú cu Leşii Vasilie Vodă; şi pre Joimiri aceia i-au aşędatú la margine slujitori; numai pre doui trei, ce erau mai căpiteni, neaşędēndu'i, i-au omoritú, şi apoi s'au făcutú bună pace.

26. La domniea lui Vasilie Vodă rēmāsese o Beizade a Radului Vodă, tēnērú, şi au fostú avutú Radulú Vodă unú Turcú mare prietenú, la Pórtá, şi se ruga acelu Turcú Vezirulú totú-de-auna pentru acelu Beizade a Radului Vodă sē'lú facă Domnú in Moldova, in loculú lui Vasilie Vodă. Şi poruncindú Vezirulú sē'lú aducă sē'lú facă Domnú in Moldova, in loculú lui Vasilie Vodă, au ōisú că'i prea tēnērú, dacá 'l-au vedutú Vezirulú, şi au ōisú Turculú sē mai aşcepte vr'o doi trei ani, şi apoi 'l-a face Domnú la Moldova. Şi au trimisú pre acestú Turcú la Moldova Vezirulú cu o trēbă şi sē vadă şi pre Vasilie Vodă şi ţera cum este. Érá Vasilie Vodă oblicise pentru acelu turcú că'i este neprietenú, şi'i este stricatá domniea despre acelu turcú; şi au şi repeđitú la Galaţi, şi i-au eşitú mulţime de slujitori inainte, şi la Bārladú, şi la Vasluiú, şi la Scāntee, şi la Iaşi încă şi mai mulţi slujitori; şi la drumú au poroncitú şi i-au eşitú mulţime de pluguri şi ţerá inainte de'i vedea turculú. Şi cum au sositú la gazdă in Iaşi, cum i-au trimesú Vasilie Vodă cincí mií de galbeni de aurú; şi apoi, dupē ce s'au împrecunatú-cu Vasilie Vodă, poronca ce au a-

vutü acelu turcü îndată añ plinitü ; și ständü la vorbă cu turculü Vasilie Vodă, añ spusü poveste cum că elü șcie că'i este domniea stricată despre dënsulü, și i-añ dărüitü și atunce la purcesü cincü mil de galbinü de aurü ; și după ce añ purcesü turculü pe drumü, i-añ mai trimisü și alte cincü mil de galbenü de aurü. Êrä cândü añ agiunsü turculü la Tarigrad, i-añ mai datü alte cincü mil de galbenü de aurü, care s'añ făcutü preste totü douë-deci de mil de galbenü de aurü. Êrä după ce añ mersü turculü la Vezirulü de s'añ împreunatü, între-bändü-lü Vezirulü de Vasilie Vodă, añ începutü turculü a'i dice Vezirulü : «Bine ai nemeritü. Măria ta de nu te-ai grăbitü s'elü mazilesci pre acestü Domnü harnicü și detrebă, și putinciosü ; ca este multime de ómeni in țera lui ; și de 'l-ai fi mazilitü, s'arü fi făcutü mare greșelä, că are slujitorü multü și țerä cu putere mare, și póte s'arü fi hrinitü și arü fi venitü și elü la o peire. Și acmu elü șcie că vei Măria ta s'elü mazilesci, și se puî Domnü pre feciorul Radulü Vodă, și este in grije. Deci, de vei socoti Măria ta, se faci surgunü pre feciorulü Radulü Vodă, se audä Vasile Vodă, și atunce îi va eși grija.» Deci, Vezirulü îndată añ poroncitu de 'l-añ făcutü surgunü, și s'añ tēplatü de añ muritü feciorulü Radulü Vodă in surgunie ; și s'añ mântuitü Vasilie Vodă cu douä-deci de mil de galbenü de aurü și añ rēmasü in pace. Așa ținü Turcii prietesugulü pentru voia banilorü.

27. Vasilie Vodă, aprópe de mazilie, añ greșitü lui Dumneđeü, că i s'añ intunecatü mintea spre lăcomie de añ stricatu mōnăstirea Putna, gândindü că va găsi bani, și n'añ găsitü. Și s'añ apucatü se o făcă de nou iarăși precum añ fostü și nu i-añ agiutatü Dumneđeü se o făcă, că añ zidit'o numai din temelie, din pământü până la ferestri, și i-añ luatü Dumneđeü domnia. Că s'añ sculatü Gheorghie Stefanü Logofetulü cu óste asupra lui, și 'l-añ scosü din domnie. Êrä plumbulü cu carele añ fostü acoperitü mōnăstirea Putna 'l-añ luatü căzacii lui Timușü a ginerelui lui Vasilie Vodă, de 'l-añ dusü la cetate la Sucéva, de añ făcutü glonțuri de pușcă, se apere cetatea Sucevei despre Gheorghie Stefanü Vodă. Ce, sciü că añ apărat'o bine, că s'añ osinditü și Timușü, pentru prada și jacurile ce añ făcutü pe la sfintele mōnăstiri, și 'și-añ pusü și elü capulü de glonțü, precum scrie Ietopisețulü. Și pre urmă añ gätitü mōnăstirea Putna Georgie Stefan Vodă, după ce añ lutü domnia, de este ziditü precum se vede acmu.

28. După se s'añ dusü Vasilie Vodă la Pórtă, 'l-añ inchisü Turcii in Edecule, și'lü pírfaü Domnulü Muntenescü și Domnulü Moldovenescü, și Rakoți Crafulü Unguresch, și staü tare asupra lui, s'elü omóre Impērăția, și giurulaü rei mil de pungi de bani. Êrä Vasilie Vodă își perduse tótă nădejdea de vi-età, și 'și-añ chlämatü tóte slugile câte avea pre lüngä dënsulü acolo la Edecule, și 'șau împărțitü tótă averea lorü, și le-añ disü : «'e a peri, se fie a-vereä acea a lorü ; era de nu va peri, se i-o dee iarăși inapoi» ; și își așcepta numai cēsulü se vie s'elü omóre». Êrä atunce Vezirulü añ chfematü pre toți Pașii ce erau la Pórtă Impērătescă, și añ sfätuitü cu dënsii, și le-añ spusü cum că dăruescü trei mil de pungi de bani ca s'elü omóre pre Vasilie Vodă, și toți añ sfätuitü s'elü omóre. Numai unulü dintre dënsii añ disü că multü bani suntü ; dera la o Impērăție o lēfä nu agiungü bine, și nu suntü multü, și acestü omü póte fi este trebuitorü, de giuruescü ei atäte pungi de bani s'elü

omóre, că acestu omu se cunoşce că'i harnică, şi pôte să vie o vreme să tre-
buască şi să slujască Impărăţiei, mai multu preţulu de câtu trei mi de pungi
de bani, îndecitū de câtu giuruescū ei. Şi grăindū acelū Paşă acelū cuvântū,
aū lăsatū toţi după cuvântulū lui, şi 'l-aū ertatū Impărăţia pre Vasilie Vodă,
şi 'l-aū slobođitū din Edecule. Şi după aceea curëndū era sélū pue Domnū;
ér'i n'aū zăbovitū şi aū muritū.

29. Gheorghie Stefanū Vodă cândū era boierū, murindu-i giupănésa, aū rē-
masū văduvoiu; şi telnindū o giupănésă sēracă, frumósă, tēnēră, anume Safta
de nēmuli Boescilorū, aū tēmpinat'o pe drumū mergēndū cu rādvanulū la Iaşi,
şi aū popritū rādvanulū cu sila, şi s'aū suitū fōră de voie în rādvanū, şi aū
întorsū rādvanulū înapoi la casa lui. Şi pre urmă aū priimitū şi ea, şi s'aū
cunumatū cu dēnsulū, care aū agiunsū de aū fostū şi Dómna.

30. Gheorghie Stefanū Vodă, cândū era Logofetū mare, aū fostū şedēndū o-
dată în divanū cu tolagulū în gură; ér Iordaki Cantacuzino celū bētrēnū, vel Vis-
ternicū: «ce đicī în fluerū dumnēta, Logofete?» Érá elū aū rēspunsū: «đicū
în fluerū sē mi se cobóre caprele de la munte, şi nu mai vinū.» Elū aū rēspunsū
în pildă, şi alţi nu s'aū priceputū, că elū aşcepta oştile Unguresci să vie de
preste munte.

31. Gheorghie Stefanū Vodă, trecēndū cu oştei Ungurescă prin Romanū sē scō-
tă pre Vasilie Vodă din domnie, érá unū bivolarū bētrēnū a lui aū eşitū în-
ainte dintr'o crăşmă, fiindū beatū, în miđilloculū tērgului, şi aū începutū a ri-
de şi a bate în palme, şi a đice: «dragulū badei Stefanū Vodă, mai bine îți
şede în domnie, de câtū în boerie; așa sē mi te porți!» Érá Stefan Vodă 'l-aū
întrebatū: «ce îți voiea, măi?» Érá bivolarulū aū đisū: «o bute de vinū amū
neguțatū, şi nu amū bani sē o plătescū, sē béu pentru sănătatea Măriei tēle,
şi a oştei măriei tēle». Atunce Stefanū Vodă s'aū zimbitū a ride, şi aū đisū la
şoltuzulū: «pasū sē ț'o plătescā.» Şi aū mersū de aū bēutū butea cea de
vinū tōtă cu soțiile lui, cu cine aū fostū, şi aū plătitū şoltuzulū butea de vinū.

32. Georgie Stefanū Vodă, după ce aū luatū pre Dómna lui Vasilie Vodă din
Sucéva la mâna lui, şi pre Stefăniță Vodă, pre fiulū seū, 'l-aū însemnatū la
nasū puțintelū; şi pre Dómna aū vrutu sē'și ridă de dēnsa. Ce, Dómna lui
Vasilie Vodă 'l-aū probođitū şi aū începutū a'lū blēstema, şi a'lū sudui, şi a'i
đice dulău fōră de obrazū, cum nu se teme de Dumneđeș, că i-aū fostū dom-
nulū seū stēpănū, şi i-aū măncatū pita. Şi așa i-aū datū pace şi o aū trimisū
la Bucūlesci de aū închis'o în curțile lui şi i-aū luatū averea, şi multă spa-
mă i-aū făcutū.

33. Georgie Stefanū Vodă după ce aū prinsū pe Toma Vorniculū Cantacuzino în
Sucéva, 'l-aū îmbunatatū până a aduce pre fratele seū Iordaki Cantacuzino din țē-
ra Leşescă, cu giurământū, de la Camenița; şi apoi, prinđēndū pre amēndou
frați, i-aū închisū pre amēndou frați, împreună cu Dómna lui Vasilie Vodă, la
Bucūlesci, şi acolo multă grōză le făcea, şi umbla nóptea cu luntre pre apa
Bistriței, de'i speriea că'i vorū rēsturna în Bistriță. Şi le-aū luatū totū ce aū
avutū, şi sate, şi haîne, şi odóre, şi bucate, şi bani gata nouă-đeci de mi de
galbinī de aurū Unguresci! Şi aū trimisū pre armaşulū celū mare, pre Hăbă-
şesculū, sē'i omóre; ce, Hăbăşesculū nu s'aū grăbitū cu mōrte; şi aū scrisū

În două rînduri Gheorghie Stefanu Vodă numai s'î omóre. Érá alú treile rîndú-scriindú Georgie Stefanu Vodă la armaşulú Hábăşesculú numai s'î omóre, şi stándú cărţile gata pre masă, întru acelu césú aú sositú unú căpitanú din ţé-ra Muntenéscă, anume Uşurelulú, cu cărţi de la Constantinú Vodă Băsărabú, Domnú noú, poftindú cu scrisóre pre Gheorghie Stefanu Vodă s'î slobódă pre a cei doui boieri s'î nu'î omóre; érá de'î va omori, vorú strica prieteşugulú, şi s'î fie gata de răsboiú. Şi Georgie Stefanu Vodă nu scia nimică de mórtea lui Matei Vodă, că cum aú muritú Matei Vodă aú şi rădicatú Domnú pre Constantinú Vodă slujitorii, -şi boierii, şi ţéra. Întru acelu césú aú cădútú cu rugă-minte Constantinú Postelniculú Cantacuzino, fratele Tomei Vornicului şi a lui Iordaki Visternicului, de aú scrisú Constantinú Vodă Băsărabú la Gheorghie Stefanu Vodă, precum s'aú pomenitú mai susú. Şi căpitanulú acela ce aú venitú cu cărţile într'o di şi într'o nópte din Bucuresci de aú aglunsú în Iaşi, i-aú pusú Munteniú nume de atunce *Uşurelulú*; carele, după aceea, multă milă aú avutú de la Cantacuzinesci; şi așa, cu acéstă tâmplare, i-aú ertatú Gheorghie Stefanu Vodă pre aceşti doi boieri, şi le-aú datú moşile înapoi; érá altă nimică nu le-aú datú ce le luasé.

34. Gheorghie Stefan Vodă, după ce s'aú dusú în ţéra Unguréscă, umblat'aú pin multe părţi de locú ca s'î dee óste pe la Nemţi, pe la Leşi, pe la Moskú, pe la Şvedii, şi aú dărunitú Impératulú Moskicescú o cruce ferecată cu aurú şi cu petre scumpe, de patru sute de pungi de baní, ca s'î dee óste s'î vie în Moldova; şi totú 'l-aú purtatú cu voróve şi nu i-aú mai datú óste, până ce i s'aú tēmplatú de aú muritú acolo la Moskú, şi pe urmă i-aú adusú ósele lui în Moldova în mōnăstirea lui, la Caşinú, de 'l-aú îngropatú.

35. Érá pre Dómna lui Georgie Stefanu Vodă, pe Safta, ce o luasé cu sila, precum s'aú scrisú mai susú, o urisé Gheorghie Stefan Vodă, îmblándú pin ţeri streine, şi aú trimis'o în ţéră aice până a nu muri elú; şi elú 'şi-aú fostú luatú o slujnică pītóre, dintru acele ţeri streine. Érá Dómna Safta aú trăitú aice în ţéră, cu multă vreme şi după mórtea lui Gheorghie Stefan Vodă.

36. Fost'aú luatú Iordaki Cantacuzino şi Toma fratele seú tóte moşile Cǎurescilorú pentru acea pradă ce le-aú făcutú Gheorghie Stefan Vodă, cu dreptate şi cu gñudecată; dérá mai pe urmă s'aú socotitú Toma Vorniculú şi cu frate-seú Iordaki Visterniculú, de voia lorú, şi le-aú datú iar la némurile lui moşile, la Cǎuresci, s'î le stēpánéscă. Érá Racovişescii, nu se scie din ce pricină, aú fostú luatú şi ei moşii de a Cǎurescilorú atunce, şi nu le-aú mai datú înapoi; cari moşii din némulú Racovişescilorú şi astădi le ţinú de le stēpánéscú, satulú Racovulú şi altele.

37. Ghica Vodă, de némulú lui fiindú Arbănaşú, copilú tēnérú, aú purcesú de la casa lui la Ţarigradú s'î găséscă unú stēpánú s'î slujéscă, şi cu dēnsulú s'aú mai luatú unú copilú de Turcú, iar sāracu, din satulú Kǐupri; şi mergéndú amēndouii din preună la Ţarigradú, multe vorbe bune aú vorbitú de vorú gási pită, s'î se caute unulú pre altulú. Şi aú disú Ghica Vodă: «tu esci Turcú, poţi s'î aglunghi s'î fi omú mare; şi ce mi'î face pre mine atunce?» Érá Turculú aú disú atunce: «de voiú fi eú omú mare, te voiú face de veiú fi mai mare în Kǐupri |gludecătorú.» Şi mergéndú în Ţarigradú, s'aú despărţitú

unul de altul să se caute stăpâni. Deci, copilul cel de Tarcu a nemerit la un Agă, ce era de curtea Impăratăscă; și a slujit așa, din stăpân în stăpân, până a ajuns de era Pașă; și fiind Pașă sărac, avea un prieten Musaipu Impăratăscu, și pe acea vreme se tâmpla de era multe zurbale în Țarigradu de nu se mai putea așeza Pôrta. Deci, Kiupruliulu așisă cătră acel prieten Musaipu de casa Impăratăscă: «de m'arū pune pre mine Vezirū, eū așu potoli zurbalele aceste.» Era Impăratulu i se supărase cu zurbalele, și se mira ce va face, și întreba sfatū și pre unul și pre altul; și aflându vreme acel Musaipu Impăratăscu așisă Impăratulu că este un Pașă sărac, și elū dice s'elū pu Măria ta Vezirū, că a potoli tôte gâlcevile aceste, pre carele ilū chiamă Kiupruliulu. Deci, Impăratulu îndată 'l-a adus, și 'l-a pus Vezirū; îndată aș și pus de aș strigatū ôste, și pre altă parte aș început a tăia capetele celor vicleni, până i-aș spăriatū, de aș aședatū tôte zurbalele; și aș rămasū Vezirū lădatū la Turci, precum s'aș vedutū și se vede și până astăzi nēmulū lu. Era Ghica Vodă, intrându în Țarigradu, a nemerit la Kapi-kihăile Moldovinesci de aș slujitū; apoi aș venitū la Moldova cu negușitorie; apoi la Vasilie Vodă totū de un nēmu Arbănașū, și vrēndū și Dumneđeū, aș ajunsū de aș fostū Kapi-kihăile la Țarigradu, și Vornicu mare aice în Moldova. Deci, tâmplându-se atunce, la vremea lu Gheorghie Stefanū Vodă, de aș fostū la Pôrta cu alți boeri, Vezirulū vedēndu'lu 'l-aș și cunoscutū cine este; era Ghica Vodă nu'lu cunoscea pre Vezirulū. Deci, Vezirulū Kiupruliulu, aș și chematū pe haznetarulū lu și i-aș șisū în taină: «Vedī celū boierū bătrānū Moldovanū ce stă la divanū, s'elū iel și s'elū duc la odae ta, până s'a rădica divanulū, și apoi s'elū aduc la mine în taină, că'mi trebuesce.» Era Ghica Vodă, după ce 'lū luasē dintre cei alți boeri, se speriesē tare, că nu sciea povēstea ce este; și după ce s'aș rădicatū divanulū și 'l-aș dusū la Vezirulū, 'l-aș întreatū Vezirulū ce omū este, și de unde este, și aș șisū: «Cunōsci-mē pe mine, aș ba?» Era Ghica Vodă s'aș spus de unde este de loculū lu, era a cunōsce pre Vezirulū nu'lu cunoscea. Atunce Vezirulū Kiupruliulu s'aș spus, și aș șisū: «șil minte ce amū vorbitū cândū veniamū amēndou pre cale? și aș șisū: de ai ultatū tu, dēra eū n'amū ultatū; și etā că te volū face Domnū în Moldova; numai sē tacī mulcum» Era Ghica Vodă aș și mersū de i-aș sērutatū mâna, și s'aș rugatū atunce pentru stăpāne-sē s'elū lasē sē fie Domnū sē nu'lu mazilēscă. Era Vezirulū aș rēspunsū: «acmu de odatā ilū lastū sē fie; era mai pre urmă cuvēntulū meū giosū nu'lu volū lāsa; cē te volū face pre tine.» Și pre urmă chemāndū la Pôrta pre Gheorghie Stefan Vodă sē mērgă, aș pusū pre Ghica Vodă Domnū în Moldova, după cum scrie letopisēșulū. Așa aș fostū povēstea eșirei acelorū dou omeni, Kiupruliulu Vezirulu, și Ghicai Vodă: că unde este voia lu Dumneđeū, se biruescū tôte firele omenesci.

38. Stefanuțā Vodă, feciorulū lu Vasilie Vodă, fiindū Domnū tēnērū, demerdatū și inimosū, de multe ori eșindū cu boierilū la primblāri, punea de lua frāile din capetele cailorū boierilorū și le da ghlontū cailorū, de cădeaū boierilū de'și sfărmaū capetele; câtū se îngrozise boierilū a mai merge cu dēnsulū cu cai bunī la primblare.

39. Stefăniță Vodă, vrëndü odată se scötă fumăritü pe țără, câte șese orți de casă, și înainte vreme era obiceiü de da numai câte unü leü de casă, ăra Toma Vorniculü și cu Iordaki frate-sëü, Cantacuzinescîi, nu'lü lăsa se scötă mai multü de câtü unü leü, și'l diceaü se nu facă obiceiü noü, că nu'l bine. ăra Stefăniță Vodă îndată s'aü mâniaü, și aü scosü hangerulü și s'aü răpe-ditü se dea într'ênșil, și ei aü fugitü din casă afară. Măcarü că erau Greci, dără se puneau tare pentru țără și pentru obiceiü noü se nu se facă, că obi-ceiele cele noue facü risipa țerilorü și peirea Domnilorü.

40. Auđindü aceste fapte rele Vasilie Vodă, tată-sëü, la Țarigradü, nu'l pă-rea bine, și'l scria de multe ori se se lase; și de nu arü fi muritü, era numai se'lü scötă din domnie pre fiulü sëü, se vie elü Domnü în Moldova, că cunos-cea că nu va procopsi fiulü sëü în domnie.

41. Era unü boferü Nicolai Milescu Spatarü, de la Vasluiü de moșia lui, prea învățatü și cărturarü, și scia multe limbî: Elinesce, Slovenesce, Grecesce și Turcesce, și era mândru și bogatü, și âmbla cu povodnici înainte domnesci, cu busdugane și cu paluse, cu soltare, totü sfrmă, la cal; și lui Stefăniță Vo-dă îi era prea dragü, și'lü ținea prea bine, și totü la masă îlü punea, și se giuca în cărți cu dënsulü, și la sfaturî; că era atunce gramaticü la dënsulü. ăra cândü aü fostü odată, nu s'aü săturatü de bine și de cinstea lui Stefă-niță Vodă, ce aü ședutü și aü scrisü nisce cărți viclene, și le-aü pusü într'unü bățü sfredelitü și le-aü trimisü la Constantinü Vodă celü bëtrenü Băsărabü, în țera Leșescă, ca se se rădice de acolo cu oști, se vie se scötă pre Stefă-niță Vodă din domnie. ăra Constantinü Vodă nu aü vrutü se se apuce de a-cele lucruri ce'l scria, ce s'aü sculatü și aü trimisü bățulü acelü sfredelitü, cu cărți cu totü, înapoi la Stefăniță Vodă de le-aü datü. Decî, Stefăniță Vodă, cum aü vedutü bățulü cu cărțile, s'aü prea mâniaü, și 'l-aü și adusü pre a-celü Nicolai Milescu înaintea lui, în casa cea mică, și aü pusü pre calău de i-aü tăiatü nasulü; scoțëndü Stefăniță Vodă în grabă hangerulü lui din brău, aü datü de i-aü tăiatü calăulü nasulü; și nu aü vrutü se'lü lase pe calău se'l tale nasulü cu cuțitulü lui calău, ce cu hangerulü lui Stefăniță Vodă i-aü tăi-atü nasulü. După aceea Nicolai Cărnulü aü fugitü în țera Nemțescă, și aü gă-sitü acolo unü doftorü de'l totü slobozia sângele din obrazü, și-lü boția la nasü; și așa, din di în di, sângele se încheaga, de i-aü crescutü nasulü la locü, de s'aü tãmaduitü; ăra cândü aü venitü aice în țără, la Domnia lui Ilieș Vodă, numai de abia s'aü fostü cunoscëndü nasulü că'l tăiatü. Numai totü n'aü șe-đutü în țără multü, de rușine; ce s'aü dusü la Moskü la marele Impăratü la Alecsîi Mihailovicî, la tatălü marelui Petru Impăratü carele aü venitü la noi aice în Moldova; și pentru învățatura lui aü fostü Tergimanü Impăratului, și învăța și pre fiulü Impăratului pre Petru Alecsievicî carte, și era la mare cinste și bogăție; și 'l-aü trimisü Impăratulü Alecsîi Mihailovicî solü la marele Impăratü alü Kitailorü, de aü zăbovitü la Kitai vre o doui treî anî; și aü avutü acolo multă cinste și darü de la marele Impăratü alü Kitailorü, și multe lu-cruri de miratü aü vedutü la acea Impărăție a Kitailorü, și i-aü dăruitü unü blidü plinü de pietre scumpe și unü diamantü ca unü ou de porumbü. Și în-torcëndu-se pe drumü înapoi s'aü tãmplatü de aü muritü Impăratulü Mosku-

lui, pre anume Alecsii Mihailovici; érá senatorii de la Moskü i-au eșitü intru întempinare, și i-au luatü acele daruri, și totü ce au avutü, și 'l-au făcutü surgunü la Sibirü, și au ședutü câțiva ani surgunü la Sibirü.

Érá mai pre urmă rădicându-se Petru Impăratü, fiulü lui Alecsii Mihailovici, carele au venitü aice în țără în Moldova de s'au bätutü cu Turcii la Prutü, la Stănilescü, din giosü de Huși, în ținutulü Fălciului, agluns'au Cärnulü din Sibirü cu cărți la dënsulü, la Impăratulü Petru Alecsievici, de i-au făcutü scire de tôte ce au făcutü, și cum este surgunü. Atunce Petru Alecsievici Impăratü îndată au chiebatü senatorii, și au întrebatü dicëndü: «unde este dascälulü meu celü ce m'au învățatü carte? acum, curëndü-së'lü aduceți!» Și îndată au răpeșitü de olacü și 'l-au adusü la Petru Alecsievici, Impăratulü Moskulü, în Stoliță, și 'l-au întrebatü ce au vedutü și ce au pășitü; și i-au plätitü lucrurile tôte acele de la senatori ce'l luase, până la unü capü de ață; și diamantulü celü mare, Impăratulü, după ce 'l-au vedutü, s'au miratü, și 'l-au datü în hasneaoa cea Impăratëscă; érá Cärnulü i-au datü opt-deci de pungi de bani; și 'l-au luatü iar în dragoste și în milă, și 'l-au pusü iar șfetnicü. Și cândü au rasü barbele Impăratulü Moskalilorü, atunce cândü și-au șimbatü portulü, atunce singurü Impăratulü i-au rasü barba cu mâna lui. Și au trăitü Cärnulü până la a doua domnie a lui Mihai Vodă Racoviță, și atunce au muritü, care mare cinste i-au făcutü Impăratulü la mörtea lui, și mare părere de rău au avutü după dënsulü că era trebuitorü la acele vremi.

Rëmas'au aceluï Cärnü feciorü și nepoșü, și au aglunsü unii de au fostü Polcovnicü spre slujba oștirei, că se însurase elü acolo de luase Moskalcă, și s'au mai dusü după dënsulü de aici din Moldova trei nepoșü de frate, de se aședase și ei pe lüngă unchiulü sëü, și acei avea milă de Impărație, și acolo au muritü.

42. Ștefăniță Vodă, dicü unii, că pentru vrăjmășia lui și supărarea ce făcea boșerilorü atunce la Tighine, la Benderü, cândü s'au bolnăvitü, së fie muritü de otravă; dëra adevërulü nu se scie, că letopiseșulü nu scie nimicü de acestü lucru.

KAP I.

Domniea Dabijej Vodă.

După mórtea lui Stefăniță Vodă, feciorul lui Vasile Vodă, în anul 7170, a trimis boierii la Pórtă pre Chirița Drace cu rugămintele de la boierii și de la țără, pre cine ar vói ei să le dea Domnă de țără; și le-au eșit răspunsul de la Împărăție să mērgă boierii toți la Pórtă, și acolo pre cine oră alege ei, pre voia loră voră face. După aceea mers'au toți boierii la Țarigrad, după porunca Vezirului, și cu dēnșii era și Evstratie Dabija Vorniculă; și dintre cei boierii mulți cari trăgeau nădejdea domniei, numai Toma Vorniculă și cu frate-sēu Visterniculă Iordaki, Cantacuzineșcii cei bătrân, s'au agiunsu cu nepotu-sēu, cu Cupariulă Ruset celă bătrân; avēndu Cupariulă trecere și cinste la Pórtă, aș isprăvită lucrul de domnie pentru Dabija Vorniculă. Și eșind boierii înaintea Vezirului, se ținea cela de cela s'ei alēgă de Domnie; era Dabija Vorniculă nimica nu scia, nici în gându nu' era; ce cum intrară boierii în casă la Vezirulă, fiindu lucrul tocmită și aședat de Cupariulă, și întrebă Vezirulă care este Dabija; și arētându'lu boierii, 'l-au și îmbrăcată cu caftană de domnie. Era alți boierii ce trăgeau nădejde de domnie aș rēmasu numai cu nădejdea.

Venit'au Dabija Vodă în scaunul domnescu în Iași, tuturoră cu bucurie de bună părere pentru Domnă bună de boieră de țără; și era tuturoră cu bine; și nu era nici ună boieră în prepusă saș în minciună la acestă Domnă, nici țera nu era impresurată cu dările pre acea vreme.

Acestă Domnă avea obiceiă, cându ședea la masă și vedea nisca'va ómeni sēraci davorindă prin ograda, învēta de lua câte douē-trei blide de bucate din masa lui, și pâne și vină, și le trimitea aceloră ómeni, de mâncau în ograda. Și dicea către boierii: «de multă oră fi davorindă ei și oră fi flământită, neavēndu de cheltuēlă.» Și făcea divanuri dese ca să nu zăbovescă ómeni multă, decă oră veni la Iași pentru nevoile loră; și multe divanuri făcea și din ameață-și în deseră, cari acele divanuri din ameață-și în deseră, nu cădeau tóte prea de laudă. Așijdere elă bea vină mai multă din ólă roșie de câtă din păhară de cristală, dicēndu că'ei mai dulce vinulă din ólă de câtă din păhară. Și elă era de loculă lui din ținutulă Putnei; și sciindă elă încă din boierie că aș ómeni sēraci dobândă bună din vii, din tóte cele rele aș scornită și elă acestă obiceiă rău de vii, de pogonulă de vie câte ună leuă să dea, care de atunce s'au trasă multă vreme, la mulți Domni.

Avēndu ună hiastră ală sēu, pre anume Lupașco, făcută de Dómna Dabijóia cu Buhuș, căci Dabijóia aș mai avută și alți bărbați mai înainte până a o lua Dabija, făcut'au mare nuntă în curțile domnesci cu acelă hiastră ală sēu, cu Lupașco, care acelă Lupașco aș agiunsu pre urmă Spătară mare în țera

Muntenescă, și au luat o fată a lui Iordaki Visterniculă Cantacuzino. Și încuscrindu-se Dabija Vodă cu Iordaki, 'l-au pusă Spatară mare; și n-au spătarit vreme multă, și au murit Iordaki Spatarulă, care cu multă pohfală și cu mare jale despre toți pământeni, în mănăstirea Barnovski 'l-au îngropat; că măcară că era Grecă, omă streină, dără cra omă bună; se pune tare pentru pământeni, la domnie. Într'aceea vreme avea oștire Turculă cu Némțulă, și au venită poroncă la Dabija Vodă de s'au gătită de oște, de au mersă la Uivară, în țera nemțescă; și au trecută Dunărea pe la Rușava, împreună cu Grigorie Vodă feciorulă Gicăi Vodă, Domnulă țerei Muntenescă; și, împreunându-se cu Vezirulă, au bătută cetatea Uivarulă, și au dobândit' o de la Nemți; și s'au întorsă înapoi cu multă dobândă Moldoveni și Munteni, aducându care încărcate de haîne și de multe lucruri.

Eră la anulă după această oștire, iar au venită poroncă de la Pörtă la Dabija Vodă, și la Grigorie Vodă, de s'au gătită de oștire, de au mersă în țera Nemțescă la Leva, împreună cu oștile Turcescă cu Vezirulă. Au lăsată Vezirulă la Leva pre ună Sarascheră cu oște Turcescă, și pre ună Sultană cu trei-deci de miă Tătară, și cu Domniă acestoră țeri la cetate la Leva se o dobândescă, eră Vezirulă se dusesse la altă cetate mai înlăuntru; și 'l-au bătută pre Vezirulă Nemți de la acea cetate; și după ce 'l-au bătută pe Vezirulă Nemți, s'au dată Vezirulă cu oștea în latură, și s'au răpedită cumă mai de grabă și oștile carele le lăsase la Leva se mērgă la Vezirulă s'ei de agiutoră. Ce n'au apucată se mērgă la Vezirulă: lovită au Nemți și pre acea oște de la Leva, 'l-au bătută Nemți și 'l-au rēspinsă, că li se și supărase Turciloră a mai oști, fiindă vreme de toamnă, pe la Sămetru. Și trăgēndă și nădejde ca dără îi voră sloboși se mērgă pre la casele loră, și Dabija Vodă și cu Grigorie Vodă se sfātuise se fugă în țera Leșescă; și cum au lovită Nemți acolo la Leva, fugēndă oștea Turcescă înapoi spre Dunăre, Domniă acestoră țeri au și trecută Dunărea cu oștile loră, foră scirea Vezirulă, și au venită prin țera Muntenescă. Eră Stamati ce era Postelnică mare la Dabija Vodă, au șisă Dabijeii Vodă: «să nu fugă, Măria ta, ce se te întorci înapoi la Vezirulă, că apoi pōte se vie din urmă poroncă la țera se te prindă; ce se lași pre Grigorie Vodă se facă elă ce scie». Deci, Dabija Vodă s'au întorsă și 'și-au tocmită lucrulă despre Vezirulă.

Grigorie Vodă, nesciindă nimică de întorsulă Dabijeii Vodă, 'și-au pornită Dōmna cu totă casa lui de au trecută în țera Ungurescă; eră elă au venită prin țera Moldovei ca se afe pre Dabija Vodă în țera, și au mersă până la Suceva; și neaflāndulă pre Dabija Vodă, i s'au rēșlețită și oștea sa ce avea de dēnsulă, și au rēmasă numai cu cincă-deci de omeni, și temēndu-se se nu sară țera după dēnsulă s'elă prindă, au purcesă nōptea de la tērgulă Sucevei spre Botoșeni, și de acolo au lovită la Prută la Bogdānescă, și de acolo au luată asupra Nistrului, și au trecută tocmai la Movilău. Și cândă au trecută diminēța, pre o negură, pre lūngă Botoșeni, i s'au rātăcită ună camarașă a lui, anume Iștocă, cu o păreche de desagi cu galbină; și călēndă pre mână Jorăi, ce era atunce Vornică în Botoșeni, au luată bani, și 'l-au trimisă pre Iștoc la Dabija Vodă și cu bani; numai, până ală triimite, au despecetluită ba-

nii Jora, și au luat câți-va galbini și au dat samă cătră Dabija Vodă că așa despecethuși l-au găsit.

Grigorie Vodă nu au zăbovit mult în țera Leșescă, și au trecut prin țera Ungurescă de și-au luat Dómna, și au trecut cu totă casa lui la Beciú, la Împăratul Nemțescú, și au zăbovit acolo câți-va ani la Beciú.

Deci, pre acea vreme, auđindú Stolnicul Constantin Cantacuzino, fratele lui Șerbanú Vodă, îndată s'au dus și elú din țera Muntenescă la Beciú, de au făcut jalobă la Împăratul Nemțescú pre Grigorie Vodă, precum, cândú era Grigorie Vodă Domnú în țera Muntenescă, au închisú pre tată-séú, pre Constantinú Postelniculú, la monăstire la Snagovú, și i-au făcutú acolo multe cazne și munci, și i-au luatú mulți bani, și l-au și omoritú, și elú n'au fostú vinovatú lui Grigorie Vodă cu nimică. Éru Grigorie Vodă tăgădufa, dicéndú că'lú năpăstuesce înaintea divanului Împărătescú; éra Constantinú Stolniculú s'au agiunsú cu o slugă a lui Grigorie Vodă, pre anume Ionașcu Cap-de-ghindă, și l-au scosú marturú înaintea divanului Împărătescú de au mărturisitú cum că l-au omoritú stăpănu-séú, Grigorie Vodă, foră de nici o vină, pe Constantinú Postelniculú. Deci, Grigorie Vodă, dacă au vedutú că mărturisesce așa sluga lui, n'au avutú ce mai răspunde, că se apucase pe capú înaintea divanului că'i este năpaste; și au rémasú vinovatú, și au cădutú la închisóre și în mare grije. Sfătuitus'au cu unú prietenú se se facă Catholicú, ce într'altú chipú nu va pute scăpa de mórte; și așa, priimindú și-au datú și unú copilú la Împăratul de l-au boteđatú, și l-au pusú și nume copilului Leopold, pre numele Împăratului.

Cătatus'au vreme Grigorie Vodă și au fugitú de la Beciú la Venetia; și așa i s'au trăgănatú vreme de au zăbovitú în străinătate șapte ani, până și-au făcutú pace la Turci, și s'au dusú pre-taină iar la Țarigrad; și ședea în Țarigrad pre taină, de nu'lú scia nime. Érá boierii Muntenesci rădicase capú un Domnú în loculú lui Grigorie Vodă, pre unú omú prostú, pre anume Antonie, și l da nafaca lui pre đi de cheltuclă câte dece potronici. Érá Vezirulú au trimisú de au chie-matú pre acelú domnú la Pórtă cu boierii d'impreună, dicéndú se le înnoescú domniea; și îndată s'au rădicatú, pre poronca Vezirului cu Antonie Vodă, și au mersú la Pórtă, nesciindú nimică de venirea lui Grigorie Vodă, că'lú ținea Vezirulú tănuítú.

Deci împreunându-se boierii cu Vezirulú, rugatus'au Vezirulú se le pue unú Domnú dintre dênșii pre care și arú alege ei; că acelú Domnú ce'lú rădicase ei este unú omú prea prostú. Atunce i-au întreatú Vezirulú, pre boierii pentru Grigorie Vodă unde se află, și de i-arú scrie óre arú veni? Érá Muntenii ilú suduía că'i omú réú, și nici a mai veni de unde este dusú. Đisu-le-au Vezirulú: «alegeți-vé unú Domnú dintre voi pre cine vé va plăcea, și veniți mâne diminéță se vi'lú facú.» Érá Grigorie Vodă, de după perdéoa Vezirului asculta tóte. Ducéndu-se boierii la gazdă, sfătuitus'au și au alesú dintre dênșii pre unú frate mai mare a lui Șerbanú Vodă, anume Drăghic; și cum au purcesú cu dênșulú, a doua đi la Pórtă se l imbrace caftanú, și au intratú în casă la Vezirulú; érá Vezirulú au și scosú pre Grigorie Vodă și l-au îmbrăcatú cu caftanú; érá boierii Muntenesci, decă l-au vedutú numai ce au încremenitú; și i-au

datu pre toți de grumađu, pre mâna lui Grigorie Vodă. Numai ce au scăpatu Șerbanu Vodă dintre dênșii, că vrându se între și elu în casă la Vezirulu după cel-alți, unu prietenu i-au spusu în taină că Grigorie Vodă este în casă la Vezirulu, și elu n'au mai apucatu se spue celoru-alți frați, și îndată au fugitu și s'au ascunsu. Era pre Drăghici Cantacuzino și pre frate-său Mihai, și pre frate-său Constantinu, cari ilu pârise pre Grigorie Vodă la Beciu, și pre frate-său Matei și pre Iordaki, i-au luatü pre acestii pre toți de grumađu, de i-au dusu în țera Muntenescă. Deci, pre Drăghici 'l-au omoritu; era pre cel-alți i-au închisu în curțile domnesci la Sîmenî. Și au repețitu Grigorie Vodă ómenii săi înainte cu Schimni-Aga de au prinsu pre giupănésa lui Șerbanu, și pre celealte aceloru-alți boieri, de le-au închisu la Sîmenî. Și după ce au mersu în Bucuresci Grigorie Vodă, îi totu bătea și'i chinuța pre acei boieri și pre giupănese; care lăsămü acum povestea lui Grigorie Vodă, de vomü scrie mai înainte cândü 'l-a veni rëndulu, și începemü era a Dabijeii Vodă, la rëndulu nostru.

Dabija Vodă aice în țera domnindü cu pace și cu domnie aședată cu țera întemeiată, era omü bunü și bländü, förä de nici o rëutate; și neplinindü bine patru ani a domniei lui, fiindü și omü bëtânü, au plätitu și elu datoru cea de obște de au muritu, și 'l-au dusu cu totä boierimea cu mare cinste, de 'l-au îngropatu în monastirea lui, în Bärnova, care este de dênșulu isprăvitä; era din temelia ei au fostü început'o Bärnovski Vodă a o zidire, și n'au apucatu se o isprăvescă, că au peritu la Pörtä, precum se pomenește mai susü.

CAP II.

Domniea întâiu a Ducăi Vodă celui bëtânü.

Duca Vodă era de moșie din țera Grecescă, de la Rumeli, și viindü aice în țera de copilü au slujitu la Vasile Vodă în casă și la alți Domni, pênë au agiunsü la boierie mare, și s'au însuratü aice în țera de au luatü o fatä a domniei Dabijoei, anume Nastasia, ce era făcutä cu Buhușü; și au agiunsü de au fostü și Visternicu mare în ñilele Dabijeii Vodă. Ce, după ce au muritu Dabija Vodă, au mersü dómna Dabijóia în Țarigradu cu Duca Visterniculü, ginere-său, avëndü pre Cupărescii cei bëtânii în Țarigradu purtători de grijä de trebile domniei la Vezirulu și la alte căpitenii a Porții Impëratesci. Scris'au și Toma Vorniculü Cantacuzino la nepoții lui, la Cupăresci, ca se fie nevoitorü pentru Duca Visterniculü, și așa i-au isprăvitü de 'l-au îmbrăcatü cu caftanu de domnie în țera Moldovei, în locul Dabijeii Vodă.

Deci, viindü Duca Vodă în scaunulu domniei, în Iași, le era tuturorü cu bine, fiindü și elu din boierii țerei Moldovei domnitü, câtü nu se plängea niue nici de o strimbätate; dera numai giumätate de anü au domnitü și i-au și venitü mazilie, pentru povestea unei cărți ce au scrisü elu la Hanulu Tătărescü.

Țică că atunci se cerca acel Hanu să se închine la Impărăția Moscului, și să lipsească de sub Impărăția Turcului; și înțelegându Impărăția de povestea acăsta, n'au crețut'o, ce au scrisu Vezirulu la Duca Vodă aice în țără, să caute numai să adevărească acestu lucru să'i facă scire. Și Vezirulu din Țarigradu au purcesu la ôste; ăra Duca Vodă vrëndu să ispităscă pre Hanulu să afe adevărulu, pre poronca Vezirulu, au scrisu și elu la Hanulu cum și elu este robu și plecatu sub puterea Hanulu, și altele multe ca aceste. Și mergëndu omulu Ducăi Vodă pre la cetatea Vozia, la trecătórea Niprulu, l'au prinsu Pașa de Vozia, și fiindu Pașa neprietenu Ducăi Vodă, i-au și trimisú cărțile la Țarigradu la Caïmacamulu, și Caïmacamulu, nesciindú povestea, îndată au arêtatú cărțile Impărăției; și Impărăția au trimisú de l'au mazilitú pre Duca Vodă, și era să'si pue și capulu. Atunce, ingrabă au pusú Impăratulu pre Iiaș Vodă, feciorulu lui Alexandru Vodă, Domnú.

Numai noroculu Ducăi Vodă ce au fostu, de nu 'și-au pusú capulu; că Caïmacamulu au trimisú acele cărți a Ducăi Vodă la ôste la Vezirulu de le-au vëdutu. Decí Vezirulu au scrisu la Impărăție cum că Duca Vodă cu poronca lui au scrisu la Hanulu, ca să'lú ispităscă, și nu'l vinovatú; și așa au scăpatú Duca Vodă cu ðile, de n'au peritú; iar mazilú totú au rămasú; că apucase Impărăția de pusese pre Iiaș Vodă Domnú. Și au domnitú Duca Vodă numai șese luni intru acéstă domnie dântéiú.

Și cândú i-au venitú mazilia, era eșitú Ducă Vodă la primblare, cu tótă casa, și boierii lui pe Prutu în susú, la Berehoesci, de'si lua séma oilorú ce avea din boierie; și acolo fóra de nádejde i-au venitú mazilia, și de acolo luändulu Aga Impărătescú, cu tótă casa lui, l'au dusú la Țarigradu.

CAP III.

Domniea lui Iiașu Vodă, feciorulu lui Alexandru Vodă.

La vremea ce au venitú cărțile Ducăi Vodă, la Pórtă, care le scrise Duca Vodă la Hanulu și le prinsese Pașa de Vozia, precumú arată mai susú, s'au tulburatú tare Impărăția, și au întreatú Impăratulu, ce Domnú se află aice la Țarigradu mazilú? Și tēmplāndu-se de murise Alecsandru Vodă, tatálu lui Iiașu Vodă, rămāindú sēracú, și la mare lipsă, și cu datorii multe, dupre cum este obiceiulu Domnilorú celorú mazili, de rămānú sēraci dupē ce se mázilescú din blestēmulú celú multú alú ómenilorú, mergea și Iiașu Vodă dupē ósele tātāne-sēú la ingropare, cu multă grijă și frică de datornicii tātāne-sēú, să nu'lú prinđă să'lú închiđă. Și tēmplāndu-se intru acéstú cēsú de l'au întimpinatú cu ósele, ducāndu-le la gropniță, unú omú impărătescú, și tēmplāndu-se la acea întrebare a Impăratulu de Domniú mazili, de Moldova, ăra acelú omú Impărătescú, cine arú fi fostú, au datú sēmă că au vëdutu acumú pre Iiașu mer-

gându după ósele tătâne-sëu ; și așa îndată au repeđitü Împëratulü unü ceasuș de 'l-au luatü de la îngroparea tătâne-sëu, și l-au dusü la saraiü de 'l-au îmbrăcatü Împëratulü cu caftanü de domnie, de 'l-au pusü Domnü în Moldova în loculü Ducăi Vodă, precum se pomenesce mai susü. Érá până a'lü îmbrăca cu caftanü, fórtë rëu se speriese, că nu scia la ce 'lü duce, și la ce. Ce mila Dumneđească este mare, de bucură pre omü când nu gândesce.

Și după ce au venitü Iliăș Vodă Domnü în țërá, pre acea vreme era pace; și acestü Domnü era bunü țërei și boierilorü. Îi avea în cinste pre boierü; numai fiindü născutü, crescutü în Țarigradü, nu scia limba țërei, ce grăia cu tãlmacıü la divanü ; și multe giudețe a lui fiindu cu tãlmacıü, nu se giudecaü bine ; și câte-va ispisóce au eșitü pre urmă rele. Așijderea pe o sëmă de boierü ce erau de casa Ducăi Vodă, i au pusü câți-va bani de au datü împrumutare, și pre cariü boierü îi aflase că au fostü sfetnicii la rădicarea țërei asupra tătâne-sëu, lui Alecsandru Vodă, încă nu le prea căta bine.

Tëmplatús'au pre acea vreme de au venitü și unü feciorü a lui Batiște Visterniculü cu domnia din Țarigradü, și afländü unü Orheianü, anume Bosie, care au fostü ucisü pre tată-sëu, Batiște Visterniculü, 'l-au fostü închisü pre acelü Orheianü în vartă fórá de scirea domniei. Érá după ce au vedütü alții că l'au închisü, pre afară au începutü a striga, și a gálcevi, ce póte së fie acestü lucru. Decü, domnia înțelegëndü. îndată au poruncitü de 'l-au slobođitü, și poruncindü së nu se témă nime de nimică, că acele lucruri tóte le-au ertatü ; și încă au ținutü și pre feciorulü lui Batiște rëu. Și țërá era impresurată cu dările, că se făcëu cheltueli mari la Visterie ; și era și darnicü ; bacșișuri da mari, că era omü bunü. Și așa se pomenesce, că după ce s'au mázilitü și au trecutü Dunărea, n'au fostü avëndü de cheltuelă ; s'au fostü indatorindü la boierinași de bani, de au fostü cheltuindü pe drumü. Și puținü n'au plinitü trei anü cu domnia, și s'au mázilitü ; și fiindü Duca Vodă Domnü mázilü la Pórtă, au eșitü domnü alü douile rëndü, cu a-doua domnie, în anulü 7177.

CAP IV.

Domnia a doa a Ducăi Vodă celui bėtrănü

Viindü Duca Vodă cu a doua domnie în țërá, arătase la fire mai aspru de câtü cum era cu domnia d'ântëiü ; și inceptu a zidi mőnăstirea Cetățuia, că era țërá plină de ómeni, și cu hrană, și cu agonisită bună. Érá în alü-treile anü alü domniei lui în anulü 7180, rădicatus'au Hăntescii cu toți Orheeniü și Lăpușnenii, cu óste asupra lui, pentru urăciunea Grecilorü ce adusesese pre mulți de la Țarigradü, și mai alesü pentru Cupărescii ce erau aice în țërá. Decü, viindü Hănculü și cu Duracü Sardarulü aice în Iași, cu tóte oștile, strigaü șë'i prinđă pre Greci së'i omóre. Fugit'au tótă boierimea, care în cotro au pututü. Érá Duca Vodă, vedëndü că s'au rădicatü atăta țërá asupra lui, au eșitü din curtea domnescă cu tótă casa lui, și au purcesü în giosü pre Iazü ; érá Hăn-

cescilor au intrat în curtea cea domnescă, și prin casele boieresci și neguțitoresci, prin târgu, stricându și jăcuind, și prinzându pre Greci; pre câți i-au găsit, pre toți i-au omorât.

Duca Vodă au trecut de odată preste Dunăre și cu o semă de boieri; era o semă trecuse în țera Muntenescă. Și isprăvinduși Duca Vodă de la Pörtă, și și-au luat Tătari câți i-au trebuit de i-au trimis cu Alecsandru Bubușu, ce era pre aceea vreme Sărdar, de au lovit pre oștea Hănceștilor la Epureni, și i-au bătut pre Hăncesci și i-au imprăștiat.

Era Tătarii, după ce au bătut pre Hăncesci, pre mulți omeni au robitu, dintru acele ținuturi; și pre mulți din căpitenii, capitani, hotnogi, prinzinduși i-au spânzurat, și pre unii i-au înțepat Duca Vodă, după ce s'au întors de preste Dunăre. Erna era mare atunce; Hăncescii atunce, nu scimă, n'au vrut au n'au îndrăsnit să facă vre-un rău Domnului; ce, pentru doui trei vinovați, au perit mulți nevinovați, și s'au potolit toți. Numai numele Hăncescilor au rămas întru pomenirea omenilor de atunce până astăzi.

Era după aceste zărve, cât s'au făcut vară, s'au gătit Împărăția Turcului și au purcesu cu oști să vie asupra țerei Leșesci, să dobândescă vestita cetate Camenița; și au trimis poroncă la Duca Vodă să-i trimită chip și starea cetății Cameniței, să vedă ce loc, și ce țarie ară ave. Duca Vodă au trimis pre un Nemișu din ținutul Hotinului, pre anume Grigorie Cornesculu, ce era foarte meșter de scrisori și de săpături la petre și la alte lucruri, de au făcut chip cetății Cameniței, de cără, cu toate tocmelele ei din lăuntru și din afară, și o au trimis la Împărăție de o au vedut. Și mult s'au mirat de mărirea ei, ce era din singură starea locului cu apă și cu stinci de petre împregiur; minunat loc! Și mai multă acesta au îndemnat pe Împărăție de au venit la Camenița.

Vezi era atunce Kiupruliulu, și nu era cu voie să vie Împărăția la Camenița; și au scris și la Duca Vodă, cât or pute să pue pedică, arătându că este prea tare Camenița și n'a puteo lua. Dera nimic n'au putut isprăvi; numai ce s'au pornit Împărăția la Oblucița; sosind, au găsit podul gata preste Dunăre și au trecut cu oștile se. Leșii, nesciind nimic, nici avend veste, nu se gătisă nimic de oște.

Duca Vodă, gătind conace și poduri preste toate părăele, cu multă grijă, se nu afe Împărăția vre o pricină săși pue capul, venit au și Grigorie Vodă, Domnul Muntenesc cu oștea sea, după poronca Împărăției, de era de agiutor împreună cu Duca Vodă.

Întru acest an făcut s'au și o minune mare, arătare, la Hotin, într'o mânăstire mică ce este supt cetate; au lăcrimat icóna Maicei Preciste, cât se răsturna lacrimile pre chipul icónii de le vedeau toți omenii, și pica într'o tîpsie ce era pusă supt icónă, de era de mirare a privi arătare și semn ca acela, carele au fost adevărat semn de peire a mulți Creștini în țera Leșescă, și începătura durerii și stricărei țerei noastre; că de atunce, din an în an, tot rău și amar de Creștini, și pustiiuri au rămas locurile pre acolo.

Trecut au Împărăția Dunărea; și de acolo au purcesu spre Prutu cu multă oște și cu multe tunuri grele și mari; și la un tun puneau câte optă-șeci de

bivolii; unele erau și mai mici, feluri de feluri de harmate; și sosindu la Țuțora, au ședut cu totă oștea de au odihnită optă zile. Țera era bejănită numai din șlăbulu oștii; érá în laturí, stau toți cineși pre la casele lorú; nu avea nime nici o nevoie, nici la mersú nici la întorsú.

Venit'au în primblare Împărăția de la Țuțora în Iași, și s'au scoboritú pre la Necoriță în Căcaina, și s'au suitú prin Têrgulú Boilorú, și au descălecatú în câmpú suptú saivanú, de la delú de Têrgulú Boilorú. Și Duca Vodă mergea cu toți boierii pe gîosú, pre-lungá Împărăție; și s'au întinsú câte-va bucăți de atlazuri și de tăfți pre imbe părțile de uliță pe unde mergea Împărăția.

Érá dacă au descălecatú Împăratulú suptú saivanú, Duca Vodă i-au închinatú multe daruri: câți-va cai Turcesci cu podóbe scumpe, și ligénú cu ibrícú de argintú și alte lucruri scumpe; și de aci iar s'au întorsú Împăratulú la urdie la Țuțora. Și iar, după aceea, au mai venitú Împăratulú în primblare, și s'au suitú în delú la mănăstire la Cetățue de au vedut'o, și privindú loculú în tóte părțile, și iar s'au întorsú la urdie la Țuțora. Țicú, atunce, se fie strigatú și Hogeá în clopotniță la sfântulú Nicolai în Iași, și au stătatú beserica pecetluită până la venirea cu domniea lui Antonie Vodă.

Deci, boierii atunce, aflândú vreme, au jăluitú pre Duca Vodă la Împărăție fórté tare, mai cu deadinsulú Ursaki celú bătránú; și era atunce s'elú mazi-léscă la Țuțora; numai, Vezirulú au grăitú Împăratulú că nu'í bine s'elú mazi-léscă pre cale, ca se nu facă smintélá pentru cele ce trebuescú, se grijéscă conace, poduri, și de alte ce trebuescú pentru tréba Împărăției până la Nistru. Și așa 'l-au îngăduitú Împăratulú, precum au đisú Vezirulú, până la Nistru, și 'l-au mazilitú acolo. Purces'au Împărăția de la Țuțora pe Prutú în susú, fiindú boierii orânduiți de purtaú grije ce era tréba, pâne, orđú, lemne, țerúse de corturi, ialovițe, berbeci, untú, mîere, și de alte multe ce trebuie la conace. Acestú Împăratú era călărețú bunú și vênătorú, mergea totú pre câmpú, cu puținei ómenii de curtea lui, până la conacú. Și întru acestú anú era mare belșugú în țérá de tóte, și duceau ómenii la urdie de vindeau fórá de nici o grije, ialovițe, mîere, untú, póme de totú felulú, cine de ce avea, de se umpluse ómenii de bani. Cândú au sositú la Nistru, era podulú gata peste Nistru, din gîosú de Hotinú, la unú satú anume Várnovița. Și trecéndú Împărăția, érá Duca Vodă sta la capulú podulú de ceea parte de Nistru, așcepta pentru slujbă s'elú imbrace cu caftanú. Érá Împăratulú, avéndú pre dënsulú mërazú, și gândú s'elú mazi-léscă, cum au trecutú, au și făcutú semnú de luară pre Duca Vodă, de 'l-au dusú de 'l-au închisú la Bașcéușú. Atunce s'au vedutú Duca Vodă că este mazi-lú; și i-au scrisú totú ce au avutú la Împărăție; și din pira lui Ursaki 'l-au bătutú Împărăția; și au cheltuitú mulți bani, și era se pérá.

Numai, noroculú lui, s'au tēmplatú o blană de hulpe de Moscú négrá, prea bună și scumpă; și aceea i-au scosú capulú; că ducându-o la Vezirulú, Vezirulú au arătat'o Împăratulú, care s'au miratú și Împăratulú de acea blană; și atunce au găsitú vreme Vezirulú, fiindú'í prietenú, de au grăitú, de n'a fi apucatú a perí, se fie mîlá Împărăției s'elú erte. Și atunce Împăratulú 'l-au er-

tatü de capü, și 'l-aü datü pre mâna unui Agä de 'l-aü adusü prin Iași de 'l-aü rădicatü cu totü ce aü avutü și 'l-aü dusü la Țarigradü ; în locü de milä și cinste ce așcepta së albä, ei 'l-aü mazilitü.

Eșit'aü răspunsü boferilorü, pre cine vorü alege Domnü dintre dênșii, së mérgä së'lü îmbrace cu caftanü de domnie. Sfätuit'aü cu toții și aü alesü dintre dênșii pe Petriceico Clucerulü, și 'l-aü dusü la cortulü Vezirulü, ne avëndü elü nici unü cugetü alü sëü së ésä la domnie. 'L-aü îmbrăcatü cu caftanü de domnie. Apoi și Petriceico Vodä, ce 'l-aü alesü boferii, vedeveți la câtä stingere și robie aü adusü țera cu faptele lui, precum vomü scri pe rândü mai giosü.

Leșiü, neavëndü grijä de venirea Turculü la Cameniță așa fără-de-veste, nici öste aü gătitü împotriva Turculü, nici Camenița aü întărit'o cu niscai-va oști, së se sprijinéscă de Turci, că pre acea vreme aveäü gälcévä cu Șvedii ; nici țera lorü nu se bejenise prin pälänči, nesciindü nimicä.

Craiu Leșescü era atunce Mihailü Wișnovetki, și Hatmanü Sobiețki, carele pre urmă aü fostü și Craiü. Staü satele pre marginea țerei Leșesci pline de ömeni ; și le spuneäü Moldovenii : «*Fugiți, fugiți, că vinü Turcii în țera vösträ!*» Ei nu credeäü, staü pre locü. Turcii, cum aü trecutü Nistrulü, cum aü începutü a prädare, și robire, și a dare focü, câtü aü pututü agiunge, prin țera Leșescä, forä de nici o grijä de Leși.

În Cameniță eraü numai vre o șese miü de drăganü, de pađa porților, și tērgoveții ; și cum aü agiunsü Turcii subtü Cameniță, trei patru ðile aü bätutü din pușce, și s'aü și închinatü cei din cetatea Cameniță, adeverindu-le Turcii milä dacä se vorü închina ; și deschidëndü porțile, aü intratü Turcii, și aü făcutü dova în limba lorü, și veselie mare de isbändä că aü luatü cetate ca aceea vestitä, Cameniță, așa prea lesne förä de nici o scädere de oști și vēr-säri de sânge. Așa daü din tunuri câtü se cutremura loculü ; și aü eșitü toți locuitorii Cameniței pre porți afarä cu totü ce aü avutü, și i-aü aședatü pre toți pre dinafarä pre lüngä cetate së locuéscă.

Erä Volodiovski, Starostele de Cameniță, dacä aü vëdutü că închinü cetatea, elü aü infratü în erbärie de aü datü focü de aü arsü și elü cu érba, socotindü mai bine sëși facä mörte cu mânele sële, de câtü së incapä în mânele pägänilorü robü.

Deci, Turcii, întăringü cetatea cu pusce, și cu zahere, și cu öste, aü aședatü și Pașä ; și prädändü câtü aü pututü agiunge oștile Turcesci în susü, prin țera Leșescä, aü purcesü Împărăția în giosü, iar pre acelu șlähü ce aü venitü, și aü trecutü Dunărea la Oblucință, cu multü planü de robü și de duiumü.

Erä pe Petriceico Vodä 'l-aü läsatü cu östea sea cu Moldoveni în Hotinü ca së fie de pazä țerei și a șlähului Cameniței, ca së nu închidä Leșiü drumulü neguțitorilorü së nu flämändéscă östea din Cameniță.

Trimis'aü Vezirulü la Petriceico Vodä, cândü era Împărăția la Nistru, së a-légä pre unü boferü care'i mai de trebä së'lü trimetä la cortulü sëü că'i trebuesce. Ales'aü Petriceico Vodä din toți boierii țerei mai de trebä la vorövä pre Mironü Costinü, care aü fostü mai pre urmă și Logofëtü mare ; și mergëndü Mironü Costinü la cortulü Vezirulü, pusul-aü Vezirulü de aü ședutü înaintea lui, și i-aü ðisü Vezirulü së'i spue dreptü : «pare-le lorü bine că aü luatü Împē-

răția Camenița, aū ba?» Érá Miron aū răspunsū că se teme a spunedreptū. Vezirulū s'aū zimbitū a ride, și i-aū ȓisū sē grăescă, sē nu se témă. Atunce Miron aū ȓisū: «Suntemū noi Moldoveniī bucuroși sē se lăȓescă Împărăȓia in tōte părȓile câtū de multū; érá peste țera nōstră nu ne pare bine sē se lăȓescă.» Atunce Vezirulū iar aī risū, și i-aū ȓisū. «Dreptū aī grăitū;» și apoi 'l-aū întreatū, cum socotesce: lăsa-va óste Turcescă la Hotinū cu Petriceico Vodă sē fie de paza țerei și a Cameniȓei, până in primăvară, și nu va avea vre o primejdie de Leși? Érá Miron aū răspunsū că nu'ī bine sē lase óste Turcescă, că este vreme de érnă, și sē șăȓă óste de érnă la unū locū. nu o va putea birui țera de fânū, și de grăunȓe, și de alte bucate, că este țera sē-racă, și a flămânȓi óstea. Sē o rēschire pin sate, satele suntū rare, și arū lovi podgézurī, din ceca parte, astăȓi intr'unū satū, mâne intr'altulū, și pēnă in primăvară a pēri óstea Împărăȓească tōtă, și pintre óstea Turcescă arū strica podgézurile și țera. Numai óstea Turcescă sē se ducă in glosū; numai sē le dee voie Împărăȓia sē scrie Moldoveniī la Leși cu rugăminte și cu imbunături, fiindū totū de o legă; orū crede Leșiī și orū lăsa de nu vorū face stricăciune Moldovei, și orū chivernisi și cetatea de bucate până in primăvară.

Și așa aū lăsatū Vezirulū, dupē sfatulū lui Miron; érá unīl din boierī, dupē ce le-aū spusū Miron sfatulū, ȓiceaū că'ī mai bine sē lase Turciī sē erneze, că potū pre dēnșii sē'ī prăde Leșiī, și țera. Érá Miron ȓicea că n'orū prăda-o; érá de orū și prăda-o, nimică n'a hi, de câtū sē le ia Eniceriī muerile și copii, și sē rēmēe și așēȓatori sē nu se mai ducă.

CAP. V.

Domnia lui Petriceico Stefan Vodă.

Stātu Domnū Stefan Petriceico Vodă la anulū 7180, și dacă s'aū așēȓatū Domnū, aū rēmasū cu óstea sea la Hotinū, pentrugrija podului și a Cameniȓei, până in postulū Crăciunului; apoi aū venitū la Iași in șcaunū. Érá in primăvară, aū venitū Împărăȓia până la Obluciȓă, și aū trimisū pre Husain Pașa cu oșȓi la Hotinū. Mers'aū și Petriceico Vodă cu óste, și cu toȓi boierī sēi, și Domnulū Muntenescū Grigorie Vodă iarăși cu óstea sea, la Hotinū; érá la Țuȓora aū stătutū Caplan Pașa cu óste Turcescă.

Atunce Leșiī, gătindu'și óste, aū venitū asupra Turcilorū la Hotinū cu Sobietki, Hatmanulū Coruniī, carele pre urmă aū fostū și Craiū, cu Sinavski Hatmanū Polniī, cu frumósă óste. Érá Mihailū, Craiulū Leșescū, Vișnoveȓki, era cu tōtă puterea sea la Liovū. Turciī, vedēndū că vine óste asupra lorū, făcut'aū șanȓuri pre-lungă cetatea Hotinului și aū intratū in șanȓuri; érá Moldoveniī și cu Munteniī, osēbiȓi, intr'alte șanȓuri incungturaȓi; ce, ei, ca cei cu nevoie, s'aū sfătuitū ei in de ei, Grigorie Vodă cu Petriceico Vodă, sē se inchine la Leși, sē stee cu toȓi sē bată pre Turci, ca sē nu apuce a se așēȓa in cetatea Hotinului Pașă, pe cum se așēȓase in Cameniȓă; că așēȓându-se in Hotinū Pașă, deaci in Mol-

dova n'are de ce mai domni Domnă. Și aglungându-se cu Leșii, ei îi chîemaă să vie mai curëndü, că ei încă vorü ține cu dênșii asupra Turcilorü; decî Leșii au priimitü cu bucurie, și îndată s'au pornitü asupra Hotinului.

Husain Pașa, ce era Saraskerü, cu alți Fași ce erau în Hotinü, înțelegëndü că vine öste Leșescă asupra lorü, se sfätüiaă cum orü tocmi öste acolo în șanțurî, pedestrime, și cum orü tocmi călărimea afară din șanțurî, se se bată cu Leșii. Au chîematü și pre Domnă, pre Grigorie Vodă și pre Petriceico Vodă, la sfaturî, să vedă cum orü socoti și ei. Decî, Grigorie Vodă și cu Petriceico Vodă rugaă pre Dumneđeü, și așteptaă să vedă cum mai degrabă isbînda Leșilorü asupra Turcilorü, ca să nu se pötă așeđa Turcii în Hotinü.

Dis'au Pașa acestorü Domni, dupë ce au venitü la dênșulü: «Marele și puterniculü Impëratü ne-au trimisü cu öste la acéstă cetate, la Hotinü, cu puterea sea cea nebiruită, să ținemü loculü și cetatea acésta, și să purtămü de grijă, și de aretü să fimü cetăței Cameniță care este decurändü luată, din norocită primblare a Impëratului nostru, ce s'au primblatü până aice, ca să fimü raialii țerei Moldovei, ce este subt ascultarea Impërației, de aretü și de apărare despre Leși, aflându-se neprietenî Impërației despre acéstă margine. Acum, cum socotiți să tocminü öste, pedestrimea și călărimea, să putemü lua isbînda neprietenilorü celorü ce vinü acum asupra noastră cu oști».

Éră Grigorie Vodă au răspunsü Pașii și au disü: «Eü de acésta nu potü sfätui într'altü chipü, föră numai östea puterniculü Impëratü, fiindü deprinsă la locü largü, călărășce a dare răsboiü förte este tare, și cu nădejde de isbîndă, föră de nici o smintélă; éră din șanțurî este cu grijă a se luptare cu neprietenii cei din afară; că de multe ori se prilejesce că cei din afară incungiuură pre cei din lăuntru, și'i ținu închiși și flămăndescü, și pre urmă, de nevoie, se închină și cadü în mânele vrăjmașilorü săi föră de nici unü răsboiü. Ce eü socotescü să eșimü de aice cu öste, să lăsămü cetatea Hotinului, și să ne pogorimü în gîosü pe Prutü, unde, vomü alege locü largü și bunü de bătălie; și, de vomü vede că nu putemü sta împrotiva neprietenilorü, vei trimite Măriea ta de a veni și Kaplan'î Pașa cu östea de la Tuțora, și'i vomü bate».

Éră Saraskerü Pașa, dacă au auđitü pre Grigorie Vodă đicëndü'i să lase cetatea să ésä la locü largü cu oștile, s'au mănecatü prea tare pre Grigorie Vodă, câtü au scosü hangerulü să'lü lovescă, să'lü omóre; și au răcnitü de i-au đisü: că pentru cetatea acésta 'l-au trimisü pre dênșulü Impëratulü. Éră Grigorie Vodă cu Petriceico Vodă s'au ingrozitü, și de sirgü au eșitü de subt cortü afară; și cum s'au dusü la otaculü lorü, îndată au trimisü la Leși să vie mai curëndü să nu zăbovescă. Venit'au östea Leșescă apröpe de Hotinü; tăbărindu-se, și au töcmitü östea pre oröndueła lorü de răsboiü. Eșit'au și Turcii, öste alésă călarime, din șanțurî, și Petriceico Vodă cu Moldovenii, și Grigorie Vodă cu Muntenii; și, începëndü răsboiü, mergeaă Turcii cu năvală asupra polcurilorü Leșesci; éră Leșii, incetü pășindü, sprijiniaă năvala Turcilorü, până au venitü apröpe de șanțurile Turcilorü; și ständü Leșii vetejesce, s'au și închinatü Petriceico Vodă și Grigorie Vodă, împreună cu oștile lorü, la Leși,

și s'au amestecat cu Leșii, și au și început cu toții asupra Turcilor a'î tălare.

Deci, călărimea Turcilor, vedându așa, n'au mai avut vreme să facă năvală asupra Leșilor, ce numai le-au căutat de au intrat în șanțuri, la ceea pedestrime a lor, ca să se apere; erau stégurile husăresci, pășind înaintea, au intrat în șanțurile Turcesci, și după densesii cea-altă oște, și au și început a'î tălare pre Turci, câtă n'au mai putut să se mai îndrepte Turcii, și au și purcesu în răsipă: unii au apucat pe pod, ce era peste Nistru, sub cetatea Hotinului; alții pin Nistru dau de se îneca; alții pre sub cetate de stincă, dau de se sdobla; și podul încă s'au rumpu de năvala Turcilor, la mișlocul Nistrului, de s'au înecat mulțime de Turci; numai câți au apucat cu Pașa înainte de au trecut asupra Cameniței, atâția au hălăduit. Perit'au opt-spre-dece mii de Turci; umplutus'au Leșii, și Moldovenii, și Muntenii, de cai Turcesci, și de arme, și de haîne, și de bani, și de alte lucruri bune. După ce au făcut Leșii această isbândă, chemat'au pre acesti Domni de s'au sfătuit să purcedă în giosu, să trecă Dunărea în țera Turcescă; și au orânduit pre Moldovenii și pre Muntenii să meargă înainte pe Prutu, să le fie de strajă, și să stringă oștii zahere. Și cu acea socotelă au purcesu Domnii în giosu pe Prutu; erau Leșii, așteptându să le mai vie oște pre-urmă, au luat de la Hotin pre sub codru, asupra Toporașilor, întru întimpinarea ceii alte oști ce venia despre Snetin, ca să se împreune cu totă oștea la un loc să purcedă în giosu, precum le era sfatul.

Deci Domnii au trecut Prutul pre la Zaluca, în cea parte, și de acolo s'au despărțit; Petriceco Vodă au mersu la satul lui, la Tătărășeni, și de la Tătărășeni au luat pre sub codru asupra Iubănescilor, întru întimpinarea Leșilor; era Grigorie Vodă au luat în giosu, că nu avea intr'altu chip cum face, că era Dómna și cuconii în Țarigradu în mâna Turcilor. Deci, Hatmanii Leșesci, vedându'lu pre Grigorie Vodă că au luat în giosu, și calea nu' era intr'acolo, au trimis unu Domn să'lu întrebe pre Grigorie Vodă, de ce merge pre acolo, că calea oștii nu' era intr'acolo. Era Grigorie Vodă au datu semnă către acel domn, că merge să dea scire țerei să nu fugă nici să se bejănescă, și să orânduască conace pentru tréba oștii, că intr'altu chip n'are pre unde merge, că se voru sperie omni și se voru bejeni, și nimică nu voru găsi hrană de tréba oștii. Și acestu răspuns au luat acel domn Leșesc, și s'au întorsu înapoi la Hatmanii. Grigorie Vodă, după ce au purcesu acel domn Leșesc înapoi la Hatmanii cu acel răspuns, scris'au o carte la Hatmanii Leșesci, și au trimis'o pre de altă parte să'lu erte, și să primască de la densulă acea slujbă cu isbânda ce au făcutu, că atâta au putut, era mai multu nu póte, fiindu' Dómna și copiii în Țarigradu în mâna păgânilor; și au purcesu cum mai degrabă în giosu Grigorie Vodă de au trecut Dunărea pre la Galați, și au trimis de au datu scire Vezirului la Oblucița că și el au scăpat cum au putut, și vine la póla Impărăției.

Deci, Vezirul, dacă au auditu că vine Grigorie Vodă, s'au mirat, știindu'lu că s'au închinat la Leși, avendu Vezirul veste de la Husain Pașa că s'au

închinatū la Leși; nu credea Vezirulū că vine, și totū trimetea, ni pre unulū, ni pre altulū, înaintea lui sē vie mai curândū. Sosindū Grigorie Vodă la O-blucitā, aū mersū la Vezirulū, și 'l-aū întreatū cum aū fostū lucrulū lui Husain Pașa Saraskierulū, la cetatea Hotinulū, de aū prăpăditū óstea.

Atunce, avēndū cale Grigorie Vodă cuvintelorū sēle, aū spusū Vezirulu cum aū sfătuitū pre Husain Pașa sē esă din șanțurī, cu óstea Impēratululū, pentru căci că óstea Impēratululū este deprinsă a dare rēsboiū neprietenilorū la locū largū, érá nu la strimțóre; și Husain Pașa s'aū māniatū, și aū scosū hangerulū sē'lū omóre, și i-aū făcutū de aū intratū in șanțurī, și pre Moldovenī și pre Muntenī; și viindū óstea Leșescă, i-aū încungīuratū din tóte părțile, și numaī Pașa aū scăpatū pre podū preste Nistru; érá pre dēnșii pre toți i-aū prinsū Leși; ce, pre urmă, elū aū făcutū cum aū pututū, și 'și-aū adusū capulū la póla Impērāției. Decī, Vezirulū, dacā aū aūditū așa, aū đisū: că bine aī fostū sfătuitū; și nu te-aū ascultatū. De care lucru așa 'și-aū tocmitū lucrulū că aū adusū și marturī Grigorie Vodă înaintea Vezirululū de aū arātatū; decī, Vezirulū aū trimisū de aū tăiatū capulū lui Husain Pașa.

Și pre Grigorie Vodă, de bucurie mare ce avea Vezirulū că aū venitū de s'aū închinatū de la Leși la dēnsulū, i-aū datū iar domnia in țera Muntenescă, sē fie Domnū; că, înțelegēndū că este hainū, pusēse Domnū pre Duca Vodă, in loculū lui, fiindū Duca Vodă mazilū la Țarigradū, și luase și pre Dómna lui Grigorie Vodă cu cuconiī la saraiulū Impērētescū sē'ī turcescă. Decī, Vezirulū îndatā aū repeđitū la Țarigradū de aū slobođitū pre Dómna lui Grigorie Vodă și pre cuconi, și aū opritū și pre Duca Vodă sē nu mērgā in țera Muntenescă.

Decī, Grigorie Vodă s'aū rugatū Vezirululū sē'lū lase sē mērgā pre la Țarigradū sē'și vedā casa și copiii, că i se și supērase cu óste; și mergēndū la Țarigradū, apucatu-l'aū Muntenī cu multe piri, mai vārtosū Postelnicesciī, fiindū și cu a Ducāi Vodă indemnăturā, temāndu-se sē nu'ī smintescā domnia ce'ī didese.

Și Postelnicesciī fusese eșiți de la închisórea lui Grigorie Vodă, mai înainte vreme; că dupē ce aū venitū Duca Vodă mazilū de la Moldova in Țarigradū, și Șerban Logofētulū, carele pre urmă aū fostū și Domnū, aū scăpatū de nu 'l-aū fostū prinsū la mână sē'lū lee, precum aū fostū prinsū pre cei-alți frați a lui, precum se pomenesce mai susū la cee-altā poveste a lui, aū fostū isprăvitū Șerban Logofētulū cu miđilocolū Ducāi Vodă de aū fostū mersū unū capegi-bașa de aū luatū pre toți frațiī lui Șerban și némulū lui din închisórea lui Grigorie Vodă, din Bucuresci; și mergēndū Grigorie Vodă la Țarigradū s'aū tēmplatū și ei acolo, și 'și-aū aflatū vreme a'lū piri felurī de felurī de piri, pentru casne și rēutāți ce le-aū făcutū.

Ce Grigorie Vodă era unū omū harnicū, și tare, și sumețū, și gata la rēsponsū, și la tóte socotelele, și se piriāu ei față înaintea divanululū Impērētescū cu Postelnicesciī, cu Șaitanicesciī, cărorā le đicū și Cantacuzinesciī; și mai vīrtosū giupānesele lorū ilū piriāu înaintea divanululū Impērētescū, că le-aū fostū puindū pe giupānese de aū fostū cărāndū varū și petró, împreună cu țiganiī cei de dārvalā, la cūrțile domnescī.

Ce Grigorie Vodă aū miđilocolitū cu prietenī lui, și iar i-aū doveditū, și

i-aŭ pusŭ iar pre toți la poprelă; și Șerban Logofetulŭ iar prinsese de veste, și se ascunsese ca și ăntăiŭ. Ce căsuși Impărețesci 'l-aŭ găsitŭ ascunsŭ în casa lui Duca Vodă, în podŭ, și de acolo 'l-aŭ luatŭ, și 'l-aŭ făcutŭ surgunŭ la Critŭ; și multŭ muștra Grigorie Vodă, și se cîortia cu Duca Vodă ce se punea pentru nisce ómenŭ rēi ca aceia. Și Grigorie Vodă se gătia sē purcēdă cu mare vālfă, de alŭ triile rōndŭ, în țera Muntenescă cu domniea.

Numai, Dumneđeŭ este multŭ milostivŭ, érá apoi de sírgŭ întórce mila sea; că îndată s'aŭ rōsbolitŭ Grigorie Vodă, și aŭ muritŭ. Norocolŭ Cantacuzinescilorŭ; dicŭ unŭ sē se fie agiŭnsŭ Cantacuzinescŭ cu unŭ doftorŭ, și s'elŭ fie otrăvitŭ.

Și apoi, murindŭ Grigorie Vodă, aŭ purcesŭ Duca Vodă cu domniea în țera Muntenescă; și mai cu vreme, după ce aŭ mersŭ Duca Vodă în țera Muntenescă, aŭ stătuțŭ cu mare cheltuélă, de aŭ scosŭ și pre Șerban din surgunie de la Critŭ, și 'l-aŭ adusŭ în țera Muntenescă și 'l-aŭ făcutŭ Logofetŭ mare.

De aice înainte lăsămŭ pentru țera Muntenescă sē scrie Munteniŭ; și noi iară ne întórceamŭ la urmă, sē scriemŭ pentru țera noastră.

Petriceico Vodă era omŭ bunŭ și slabŭ, prostŭ; n'aŭ cutedatŭ sē facă ca Grigorie Vodă, sē mérgă la Turci; și de la Tătărășeni s'aŭ dusŭ la Iubănesci, așceptândŭ pre Leși sē se scobóre în giosŭ; și gândindŭ că se vorŭ mai stringe Moldovenŭ s'elŭ înmulțescă óstea, sē stringă zaherea, ca sē fie de tréba oștii Leșesci.

Érá boierŭ Moldovenŭ cariŭ eraŭ cu dēnsulŭ, veldēndŭ că Grigorie Vodă s'aŭ despărțitŭ, și s'aŭ dusŭ la Turci, sfătuitŭ aŭ și ei, în de ei, și s'aŭ agiŭnsŭ, și cu tóte capetile, căpitanŭ slujitorilorŭ, sē ție la unŭ cuvēntŭ, și s'aŭ dusŭ cu toți la Petriceico Vodă și aŭ începutŭ a se rugare lui Petriceico Vodă s'elŭ lase pe acasă s'elŭ iee femeile și copii s'elŭ dee în laturŭ, sē nu'ŭ iee Tătariŭ, și iarăși orŭ veni întru întimpinarea lui Petriceico Vodă. Ce Petriceico Vodă, nesciindŭ că și slujitorŭ suntŭ cu dēnsŭ la unŭ cuvēntŭ, óre cum cu sumeție le grăia, și nu'ŭ credea, și nu vrea s'elŭ slobódă, dicēndŭ că și óste Leșescă vine multă.

Érá Mironŭ Logofetulŭ aŭ răspunsŭ: «Orŭ sē fie voia Mărieŭ tale, orŭ sē nu fie, noi nu ne vomŭ lăsa casele sē le iee Tătariŭ; și s'aŭ închinatŭ și i-aŭ dŭsŭ: sē fi Măriata sănătosŭ, și aŭ eșitŭ afară. Și așa, toți boierŭ și căpitanŭ aŭ purcesŭ cela după cela, pre rōndŭ, a se închinare, și aŭ eșitŭ afară; și cum aŭ eșitŭ afară aŭ începutŭ a încălecare pre cai, și aŭ purcesŭ cu toți în giosŭ. Érá Petriceico Vodă aŭ rămasŭ numai singurŭ, numai cu Hăbășesculŭ Hatmanulŭ și cu casa lui, și aŭ începutŭ a plângere, și a blăstēmare pe Mironŭ și pe alții, și a dicere: la ce 'l-aŭ adusŭ, și aŭ trecutŭ codrulŭ întru întimpinarea Leșilorŭ, de la Iubănesci spre Cernăuți.

Érá boierŭ, după ce aŭ purcesŭ, și aŭ mersŭ la Căcăceni, s'aŭ sfătuitŭ și aŭ scrisŭ cărți la boierŭ cei de țera de giosŭ, la Gavriliță și la Buhușŭ, și la alții, precum ei și cu tótă óstea s'aŭ despărțitŭ de Petriceico Vodă, și vinŭ în giosŭ la dēnsŭ; ce sē facă scire Veziruluiŭ, sē poftescă Domnŭ dintre dēnsŭ, s'elŭ pue pre cine vorŭ socoti; și fórá zăbavă, și ei își vorŭ alege Domnŭ, și vorŭ merge cu toți la Vezirulŭ; și aŭ datŭ cărțile la Georgiță Mitre se le ducă la boierŭ cariŭ suntŭ pomeniți mai susŭ.

Deci, cândŭ aŭ mersŭ Georgiță aŭ găsitŭ pre toți boierŭ în Galați, și pe Dimitrașco Vodă Cantacuzino, pusŭ Domnŭ de la Impărație; și cum aŭ v-

datu pre Gheorghită Mitre că au venit cu cărțile, 'l-au și chiebatu de 'l-au spusu de tôte, și s'au bucurat, și 'l-au boerit, 'l-au pus Postelnicu al doele; și au și păditu de au scrisu, de au făcutu scire Vezirulu cum că toți boerii, și totă slujitorimea, și țera s'au lăsatu de Petriceico Vodă, și au venit și 'și au adusu capetele subt mila Împărăției.

CAP VI.

Domniea lui Dimitrașco Vodă Cantacuzino, în anul 7182.

Aușind Vezirulu, fiindu la Obluciță, de lucrurile ce s'au făcutu la Hotin, și cum s'au hainit Petriceico Vodă, de s'au închinat la Leși, acolo în grabă nici unu Domnu sau fecioru de Domnu mazilă nu era nime; numai ce s'au aflatu Dimitrașco Vodă, care era Capi-kihale lui Petriceico Vodă, și fusese mai înalte vreme și Visternicu mare în țera Muntenescă, la Grigorie Vodă, și era Grecu Țarigrădenu de felulu lui, nemu de Împăratu creștinescu, de Cantacuzinescu, și scia rōndulu acestorū țeri; și neaflāndu-se nime atunce, precum se pomenesce mai susu, 'l-au pus pre dēnsulu Vezirulu Domnu în Moldova, în locul lui Petriceico Vodă. Și luāndu castanū de domnie, au mersu în țergu în Galați, și s'au strinsu totă boierimea la dēnsulu, și ôste, ca puil de pătărniche, după cum s'au scrisu mai susu; și au orōndit Vezirulu și unu Pașă cu câtă-va ôste Turcescă, și pre unu Sultanu cu două-șeci de miș de Tătari ca s'elū ducă în scaunū în Iași, și sē se bată cu acei Leși ce orū veni asupra lui.

Deci Leșii, dacā s'au tălnit cu Petriceico Vodă spre Cernăuți, au purcesu în giosu totu dinpreună; apoi s'au despărțit, și au trecut obuzulu Leșescu în giosu până lūngă movila Răbăiei. Dimitrașco Vodă, din Galați au pornit pre acelū Pașă cu Turcii, și pre Sultanulu cu două-șeci de miș de Tătari și cu ôste Moldovenescă, și cu o sēmă de boeri Moldoveni, anume Alexandru Buhușu Hatmanulu și cu Constantinu Cantemir Sardarulu, carele au fostu pre urmă și Domnu, și cu Stefanu Cerchezulu Comisulu, și cu Mitre, și cu frate-sēu Georgiță, și alți mulți, și au purcesu intru întimpinarea Leșilor, și era în obuzulu Leșescu capu Hatmanulu Sinavski. Și după ce s'au tălnit acolo la Răbăia, le-au datu rēsboiū prea tare, și s'au bātut totă dioa; érá cându au fostu nópte, au făcutu Leșii mulțime de focuri, unu omū câte cincii șese focuri. Deci, Pașă au chiebatu pre Buhușu și pre Cantemir și 'l-au trimisū sē yea limbă; și cându au mersu, au găsitū numai locul și focurile, érá obuzulu Leșescu se întorsese inapoi, că fusese de toți șese, șapte miș de Leși. Deci spuindū Buhușu Pașii, s'au bucurat, și au mai mersu o sēmă după dēnșii, până au trecut de Iași Leșii. Turcii și cu Tătarii s'au întorsu inapoi, că era în postulū Crăciunulu, vreme de érnă, și Leșii s'au totu dusu în țera lorū, și Petriceico Vodă încă s'au dusu cu dēnșii, și Hatmanulu Hăbășesculu împreună cu dēnsulu. Numai ce au lăsatū o sēmă de Nemți, în cetatea Nēmțulu și în Sucéva, cari s'a tēmplatū de au ședutū acei Nemți mai bine de unu anū; și erau

acele cetăți pline de odóre și de haine a tótă țera, boieresci și negușitoresci, după cum este obiceiul la vreme de răscóle deși punú ómenii cine ce are mai bunú prin cetăți și prin mónăstiri. Éra în Hotinú, după ce au bătutú Leșii pre Turci, n'au mai lăsatú nici óste, ce 'l-au lăsatú pustiú. Dumitrașco Vodă după ce au vedutú că s'au curățitú de Leși, rădicatus'au cu tótă boierimea și s'au dusú la scaunú în Iași, și s'au aședatú la scaunú. Decí Demitrașco Vodă, teméndu-se de Leși se nu slobódă niscalva podgézuri cu indemnarea lui Petriceico Vodă, se'lú iee, scris'au la Vezirulú de 'l-au făcutú scire de tóte de aceste, precum s'au tēmplatú. Decí, Vezirulú au poruncitú se erneze Tătarii în țera, pentru se'lú apere și pre dēnsulú și raeaoa; érá mai multú au fostú socotéla Turcilorú, pentru ca se slábescă raeaoa, se nu se pótă hañni lesne. Đicú se fie đisú Vezirulú lui Dumitrașco Vodă, cândú 'l-au pusú Domnú la Oblucița, de se vorú apuca boierii se facă zapisú la mâna Vezirului, cum că nu vorú veni podgézuri se strice țera, și domniea va trái cu pace în Iași; vorú rădica se nu erneze Tătarii în țera. Decí o sémă de boieri s'au fostú apucēndú se facă zapisú; déră Miron Logofētulú đicú se nu fie priimitú la acelu sfatú, đicēndú că s'au făcutú multă vrajbă cu Leșii, și sciindú și pe Petriceico Vodă că'l dusú cu dēnsii, nu se vorú pute răbda se nu se slobóză podgézuri se strice țera, și pre urmă a căde greú în capetele lorú; érá așa, de orú erna Tătarii în țera, mai bine va fi; că vorú apăra și țera de podgézuri, că și în țera Leșescă vedú că ernéză Joimirií, și nu mai este nimică. Și așa au socotitú, și n'au vrutú se facă zapisú, și au lăsatú de au ernatú Tătarii în țera.

Déră aceste voróve nu suntú nimică, fórá de câtú Dumitrașco Vodă fiindú prea telpizú, și fricosú, și neavēndú nici o milă de țera, punea pricină asupra boierilorú și lui Miron, că sfátuescú ei, și'l bine se erneze Tătarii în țera, și ei n'au priimitú se facă zapisú; déră lui îi era voia și silla pre acela lucru, că se temea se ședă în Iași, se nu vie niscalva podgézuri se'lú iee din Iași.

Decí, intrat-au Tătarii în țera ca lupii într'o turmă de oi, de s'au aședatú la ernaticú, pin sate, pe ómenii, din Prutú până în Nistru și mai susú până în apa Jijiei; nemáruí neliindú nici o milă de sáracă țera! Cum arú fi fostú țera fórá Domnú, așa era jacú într'ēnsa; cum arú fi fostú ei, sáracii, pricină réutáței; cum arú fi ei, sáracii, sfátuitú se vie Leșii cu óste la Hotinú; cum s'au înduratú a da țera în pradă, fórá nici o nevoie! Numai pentru frica cea blēstemățescă, și chiverniséla lui, au socotitú de au ernatú Tătarii în țera, până în primávară. Joimirií în țera Leșescă, ce mánăncă gospodarii casei, mánăncă și ei, și au frică și strinsóre de rohmistrii lorú, de nu potú face ómenilorú réutáți.

Érá Tătarii suntú lupi apucători, pradă, robescú, batú și căsnescú pre creștinii, neavēndú grijă nici strinsóre de Mázracii lorú; și Tătarii nu mánăncă ca Joimirií ce mánăncă gospodarii casei, ce mánăncă totú carne de vacă și de óe, de nu'l póte se'lú biruescă cu hrana pre dēnsii și pre caii lorú; că unú sacú de orđú da pe đii unui calú, și câtú nu putea se mánănce unú calú într'o đii, ilú deșerta din traiste și'lú stringea deosebí; și dacá își sfárșia bietulú omú orđulú din grópă, érá tátarulú ilú făcea pre omú de cumpéra orđulú cela ce stringea elú din traiste. Mánăcat-au totú, și páne și dobitocú, și au jácuitú totú,

până la unu capu de ață! Pre mulți au și robitu furișu, femeii, fete, copii; rămas'au bieții ómenii numai cu sufletele, bătuti și struncinați, precum era mai rău și mai amarū, cum nu se póte nici a se scriere, nici a se povestire casele și ucisurile lorū ce au avutū de la Tătari. Decī, viindū primăvara, s'au rădicatū Tătarii din țeră.

Éră Nemții totū ședeau prin cetăți, în Némțu și în Sucéva, și jăcuiau ce puteau prin pregurulu cetățilorū, pentru mănecare; și Moldovenii stau cu óste prin pregurulu cetățilorū, ca s'ei scótă, și nu' puteau; și stau prin pregurulu cetățilorū și tot-d'a-una aveau cu dênșii bătac; și boferimea de prin pregurū erau bejenii de rēlū lorū.

Purces'au, la alū doile anū a domniei lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino, Vezirulū, cu óste în țera Leșescă pre Nistru, pre de ceea parte, totū stricându și arlëndū prin Podolia, cetățile și tērgurile, cu balimezurile și pușcele cele mari, și Hanulū cu Tătarii robindū tótă Podolia, în susū, până au agiunsū la Jeravna.

Éră nice au orōnduitū pre Caplan Pașa cu óste Turcescă, și cu Moldovenii, de au stătutū prin pregurulu cetăței Sucevei câtă-va vreme; și nu puteau scóte pre Nemții ce erau în cetate, până au flământitū, și s'au inchinatū de bună vole, și viindu-le și poroncă de la Leși s'au ósă din cetate. Éră cei din cetatea Némțului, neavēndū bucate, n'au zăbovitū multū, ce au eșitū, legāndū tabera de au mersū la Sucéva, la cei-alți Nemți. Era atunce Alecsandru Buhuș Hatmanū, și cum i-au intimpinatū Hatmanulū Buhuș la Podișore, aprópe de tērgulū Sucevei, și dāndu-le nāvală vitezescē acolo la Podișore, cu slujitorii s'ei, au rumptū tabera Nemților în două. Atunce au lovitū dintr'unū sinețū calulū de subt Hatmanulū Buhuș, și cădusē Hatmanul într'unū rēzorū cu fața în susū, de nu se putea îndatā s'ei scóte; și nemții nāvālfau s'elū apuce. Éră unū căpitanū Moldovanū, anume Decusarā, au grābitū cu calulū asuprā-le, și s'au apucatū Hatmanulū de cōda calulū lui Decusarā, și fiindu-se bine 'l-au scosū din nāvāla Nemților. Decī, Hatmanulū, încālecāndū și pre altū calū, le-au mai datū nāvāla în câte-va rōnduri, și mulți din Nemți au peritū; iar pre unii i-au prinsū vii; éră o sēmă s'au totū apāratū, până au intratū în cetatea Sucevei la cei-alți Nemți. Trimis'au Nemții cei vii ce i-au prinsū în rēsboiū și capetele celorū morți, în Iași, la Dumitrașco Vodă, și Dumitrașco Vodă i-au trimisū la Impērație. Și ședeau pregurū cetăței Sucevei óste, și nu' puteau scóte; și doi anii totū au ținutū Nemții cetatea Sucevei; nu i-au pututū scóte.

Tēmplatu-s'au de au muritū și Craiulū Leșescū Mihai Vișnovețki, și era multā amestecăturā între Leși, că nu'și puteau alege Craiū; și din susū cu Șvedii nu erau bine așeđați; din giosū ii bāteau Turcii și cu Tătarii, precum s'au pomenitū mai susū. Decī, Leșii au agiunsū la tótă Creștinātatea, cății suntū în Europa, și la Némțu, și la Moskū, și la Franțuzū, și la Venețianii, și la Papa; tóte crāiile câte suntū creștinescī au scrisū cărți la Impēratulū Turcescū și la Vezirulū s'ei de pace Leșilorū s'ei nu se mai atingā de dênșii, că apoi ei cu toții se vorū scula asupra lorū.

Decī Vezirulū atunce era la Jeravna, și era Hanulū pre de altā parte, și

alți Pași pre alte locuri, de totu stricaū zidurile cetățilorū și ardeaū și prădaū. Decī, atunce la Jeravna, cum aū venitū acele cărți de la creștinătate, aū și stătuțu Vezirulū cu Leșii la pace; că acolo la Jeravna era strinsă și oste Leșescă, și așa s'aū aședatū sē deē Leșii tōtā Podolia, olatū cetăței Cameniță din Nistru de la Bucegī, pe la Satanova, și până la Nejiboje, și pe la Leticiova câtū cuprinde Podolia tōtā Ucraina și sē eșā și Nemții de pin cetăți din Moldova, și podgézurī in Moldova sē nu mai facā, și Camenița sē aibā pace de podgézurī, și sē coronescā și pre Hatmanulū Sobiețki sē le fie Craiū; pentru căci, Hatmanulū Sobiețki avea prieteșugū bunū cu Hanulū, și aū stătuțu Hanulū, la miđlocū, cătrē Vezirulū, de aū aședatū sē'lū pue pre dēnsulū Leșii Craiū. Și așa aședānduse de ambe părțile, s'aū întorsū Vezirulū inapoī pre Nistru, pre la Tighinea, de s'aū dusū la Pōrtā.

Scris'aū atunce Vezirulū la Dimitrașco Vodā, eșindū Nemții din cetățile țerei Moldovei, sē trimiță se le strice tōte, ca altā datā sē numai vie oști sē intre intr'ensele. Așa se vōrovesce, că mai multū sfatulū și indemnătura lui Dimitrașco Vodā aū fostū, de câtū voia Vezirulū.

Triimis'aū Dimitrașco Vodā pre Panaitaki Ușerulū Morona, cu unū Agā turcū pentru sē strice cetățile, și cu alți boierī; și atunce eșindū Nemții din Sucēva, aū intratū acelū Panaitaki, și cu acelū Agā, tālmaciū fiindū Panaitaki Agā, și aū spartū sēcriile și lăđile unora și altora, cari aū fosti pusū acolo; și multe lucruri scumpe și odōre aū luatū, de s'aū umplutū de avere; ērā mai preurmā i-aū rēmasū feciorulū de murīa de fōme, a lui Panaitaki. Decī, atunce aū stricatū cetatea Sucevei, și a Nēmțului, și a Hotinului. Pre Hatmanulū Buhușū flū ținea la mare cinste Dimitrașco Vodā, pentru viteziile ce făcuse acolo la cetăți. Cândū aū venitū de la oste la Iași, făcutu-i-aū mare cinste și alaiū, cu toți slujitorii curții, cu dobe, cu surle, ca unū Hatmanū ce era vestitū de slujia Domnului cu dreptate, și țerei.

Făcut'aū acestū Domnū, Dimitrașco Vodā, unū obiceiū rēū și spurcatū in țērā, care n'aū mai fostū până atunce, de aū datū hārtii de scriū fețele όμεnilorū, de la micū până la mare, care aū rēmasū pomanā lui, de nu o mai lasā nici unū Domnū sē se uite acea pedēpsā a sēracilorū.

S'aū scornitū și o ciumā mare in tōtā țērā, in đilele acestui Domnū, in anulū 7183, de la luna lui Iunie și aū ținutū până la Genarū; și aū muritū mulți όμεni, câtū nu'i puteaū îngropa, și'i aruncaū prin gropi de'i nāruiāū.

Ērā Dimitrașco Vodā, vedēndū atāta omorū, aū eșitū in dealū la Galata cu boierii, și acolo ședeaū; și atunce s'aū tēmplatū unū Pașā, anume Kaplanū, fiindū la Țuțora cu oste, petrecāndū haznelele ce mergeaū la Cameniță, i-aū venitū fermanū de la Pōrtā sē mazilēscā pre Dimitrașco Vodā.

Decī Caplanū Pașā, cum i-aū sositū fermanulū, aū și trimisū la Dimitrașco Vodā de 'l-aū chieimatū, și i-aū arātātū fermanulū celū de mazilie; și la Țuțora de acolo nu 'l-aū mai lāsātū sē se mai întōrcā la Iași, ce 'l-aū și pornitū in giosū la Țarigradū; numai ce aū trimisū la Iași, de 'și aū luatū agārliculū, că Dōmna lui era la Țarigradū. Ērā in loculū lui aū pusū Domnū pre Antonie Vodā Ruset.

CAP VII.

Domniea lui Antonie Vodă Ruset în anul 7184.

Dacă auzim mazilită Caplană Paşa pe Dimitraşco Vodă la Țuțora, auzim venită Domnă Antonie Vodă Ruset, iar Grecu Țarigrădeană, rudă cu Dimitraşco Vodă Cantacuzino. Acesta, dacă auzim venită în scaunul domniei, fiindă bună și milostivă, s'au apucată a face lucruri Dumneșești, beserici, se'au rămăie pomană; auzim dresă clopotnița la sfântul Nicolai, și auzim șindrilită preste totă, și auzim făcută zidă împreglură, și auzim zăgrăvită pristolulă precum se vede, și auzim adusă și apă pre ole, până în zidul acestei biserici, care pre urmă cu vreme s'au astupată, netocmindu-o nime. Zidit'au și la Monăstirea sfântului Sava zidulă împreglură, ce n'au apucată se'au istovescă. Era ală doele ană ală domniei lui, i-au venită poroncă de auzim mersă la oște cu Vezirulă, la Cehrină.

Mers'au și Duca Vodă, Domnulă Muntenescă, și, bătdă cetatea Cehrinulă câteva săptămăni, și viindă și oștea Moskicescă cu ună Kněză, anume Ramadană auzim bătdă pre Turci, și mulți Turci s'au innecată în apa Tesmenulă. La Antonie Vodă era Hatmană Gavriliță; era dacă auzim mersă oște la Cehrină, fiindă sciindă Halep-Paşa pre Buhuș Hatmanul, carele auzim mersă cu zaheraoa la Cameniță, și Buhuș Hatmanulă făcea podă preste Nistru, și viindă oște Leșescă ținea cale se nu lasă zaheraoa se o trecă la Cameniță, și s'au făcută ună răsboiă mare unde sta Buhuș vitezescă. Și acelu Pașă întrebându'lă pre Antonie Vodă Ruset, unde este Buhuș Hatmanulă, era Antonie Vodă auzim dată se'mă că auzim bolnăvită și n'au putută se vie în oște, și auzim făcută pre Antonie Vodă, de auzim trimisă cum mai de sirgă de 'l-au adusă pre Buhuș, tocma acolo la Cehrină. Și mergendă Buhuș cu slujitorii ce avea, pre câmpă pustiă, auzim dată preste nișce Căzacă ce țineaș șleahulă Turciloră la nișce stăncă de pără, și nime nu le putea strica nimică; era lovindu'ă Buhuș i-au luată pre toți de grumașă, până auzim apucată ei se între în stăncă; și mergendă Buhuș la adunare, i-au închinată la Pașă pre Căzacă. Pentru care slujbă auzim dobăndită ciuste și nume bună de la Pașă, și îndată auzim poroncită Pașă lui Antonie Vodă Ruset de 'l-au pusă Hatmană pe Buhuș, și auzim disă, se nu aște că'lă mai schimbă din Hătmănie. Deci, pentru Buhuș era și Duca Vodă, Domnulă Muntenescă, îndemnătoră la Pașă ca se'lă pușe Hatmană, fiindă cumnată; dără și hărnicia lui ilă arăta la stăpăni vrednică, cum și atunce n'au mersă cu mânele gole la Pașă.

Era la anulă după acăsta, auzim mersă Turcii cu oște și cu Domniă acestoră țeri, la Cehrină, și auzim dobăndită Cehrinulă cu vicleșugulă lui Ramadanovski. Dicu se fie cădută în robie la Turci ună fecioră a lui Ramadanovski, dintr'ună podgăză ce auzim fostă mersă Moskaliș spre Crimă, mai înainte de oștirea Turciloră la Cehrină, și 'l-au fostă și turcită pre acelu fecioră a lui Ramadanovski. Și

auzindü elü că este tată-seü cu oștile Moskicesci, acolo la Cehrinü, aü spusü Turcilorü s'elü ducä și pre d'ensulü acolo; că dacă ilü va sci tată-seü elü va inchina cetatea.

Deci, mergendü Turcii a două-örä cu oști la Cehrinü, aü dusü și pre feciorulü lui Ramadanovski, și aü scrisü la tată-seü s'elü scotä din robie; și agiungendü Turcii și cu bani la Ramadanovski, elü aü făcutü viclesugü, scoțendü'și feciorulü din robie; aü îmbätatü cu holercä pre Cazacii cei din cetate, și dormindü befi, aü datü scire Turcilorü, și aü intratü Turcii in cetate, și aü prinsü pre toți Cazacii, și aü arsü și cetatea până in pământü, că era de lemn și de pământü. Erü Ramadanovski s'aü făcutü a fugire, și timpinându-se cu óstea Moskicescä, ce venia asupra Turcilorü la Cehrinü, dacă aü ințelesü că aü luatü Turcii Cehrinulü, s'aü întorsü inapoi in deșertü. Pe-urmä, ințelegendü Moskali de viclesugulü lui Ramadanovski, 'l-aü prinsü Împ'eratulü Moskicescü, și aü topitü banii ce aü fostü luatü de la Turci, și 'l-aü turnatü in gura lui Ramadanovski; și așa 'și-aü luatü plata dup' fapta lui.

Erä la Pórta Împ'erätiei Turcesci, pre acea vreme, ämbra Dimitrașco Vodä Cantacuzino s'elü mazil'escä pre Antonie Vodä Ruset din Moldova, și Șerbanü Cantacuzino Logofetulü din țera Muntenescä ämbra pentru domniea țerei Muntenesci s'elü mazil'escä pre Duca Vodä, domnulü Muntenescü; că pe Șarbanü Logofetulü ilü lăsase Duca Vodä Calvacamü in Bucuresci și ispravnicü s'elü facä curțile domnesci acolo in Bucuresci; și dacă aü gätitü curțile, elü n'aü mai așeptatü pe Duca Vodä s'elü vie de la Cehrinü, că atunce aü gäsitü vreme bună de fugä, și s'aü dusü cu totä casa lui, și cu totü n'umulü lui, Cantacuzinesci, că avea mulți și mari neprietenii la Duca Vodä, de staü in totü c'esulü s'elü mănance capulü, pe toți Cupärescii, și pe alți boieri de țera Muntenescä tovar'esi cu Cupärescii, și staü totü de'lü piriaü; și in dou' ränduri 'l-aü adusü Duca Vodä, pe gurele lorü, la Bucuresci, s'elü taie capulü. Numai se punea Dómna și cu fratele Dómnei, Lupașco Spätarulü, cumnatü fiindü lui Șerbanü Logofetulü, de'l scotea capulü; erä pe urmä, t'empländu-se de aü muritü Lupașco Spätarulü, aü vedütü Șerbanü Logofetulü că n'are cine se mai pune pentru d'ensulü, și numai ce 'l-aü cätatü de aü fugitü.

Deci, Duca Vodä, dacă aü ințelesü de la Cehrinü că aü fugitü Șerbanü, Logofetulü la Udriü și cu totü n'umulü lui, s'aü mähnitü. Ch'emat'aü atunce pre Constantinü Stolniculü, fratele lui Șerbanü Logofetulü, și pre nepotu-s'eu, Constantinü Bräncovenulü Postelniculü, de le-aü giuratü Duca Vodä pentru Șerbanü Logofetulü, cum că nu va avea nici o nevoie, numai s'elü se întörkä inapoi; că pe Stolniculü Constantinü ilü credea Duca Vodä, că 'l era cumnatü, și se apuca că va întörce pe frate-s'eu de la Udriü inapoi. Și așa aü amägitü și el pe Duca Vodä, de 'l-aü trimisü și pe d'ensii de la óste tocma la Udriü, la cei-alți; deci, Șarbanü Logofetulü, dacă aü vedütü și pe frate-s'eu scäpatü de la Duca Vodä, n'aü cätatü s'elü se mai întörkä inapoi; ce, avendü prietenii la Pórta Împ'erätiei, aü făcutü cum aü pututü, cu cheltu'elä, și aü luatü domniea țerei Muntenesci. In'se, pe Duca Vodä nu 'l-aü pututü mazili, ce aü mazilitü pre Antonie Vodä Ruset din Moldova; și aü venitü Duca Vodä din scaunulü Muntenescü, Dómnu aice in Moldova, in loculü lui Antonie Vodä. Deci, ințorcendü-se Antonie Vodä

de la Cehrinu, au venitü până la Soroca, și'lü pîrise o sémă de boieri pe Antonie Vodă, și Antonie Vodă cheltuise o sută de pungî de bani și mai bine, atuncea, la Vezirulü, și scia că 'și au aședatü lucrulü, și au mersü de 'și-au luatü dioa bună de la Vezirulü și au îmbrăcatü caftanü să mérgă la Iași cu domniea, în Moldova. Érá Buhuș și alți boieri cari ilü pîrise, daca au vedütü că au îmbrăcatü caftanü de la Vezirulü, au începutü a'și prinde caii să fugă cari incotro orü pute. Mers'au Antonie Vodă și la Kihaeaoa s'e'și ea dioa bună; érá atuncea au și nemeritü unü Agă de la Împărăție cu mazilie, și acolo de la Kihaeaoa Vezirulü i-au luatü caftanulü din spate, și 'l-au pusü în hiere, și 'l-au dusü la Împărăție, la Udriiü; și au pusü Calmacamü până a socoti Împărăția se pue Domnü. Atuncea, auđindü boierii cei ce erau să fugă, s'au bucuratü și au datü laudă lui Dumneđeș.

Érá pe Duca Vodă, atuncea nu 'l-au mazilitü, și au mersü de la Cehrinü la Bucuresci; și în Bucuresci dacă au mersü, au trimisü Împărăția de 'l-au mazilitü; și au venitü cu mazilia Constantinü Brâncovénulü Postelniculü, în Bucuresci, cu cëlma în capü, föră-de-veste, și nimica nu scia Duca Vodă, și împreună cu Skimni Aga s'elü ducă în țera Moldovei, și în loculü lui, în țera Muntenescă, să vie să fie Domnü Șerba. Logofëtulü

Vrut'au atuncea Constantinü Brâncovénulü Postelniculü, nepotulü lui Șerbanü Vodă, și au umblatü ca să prinđă pre toți neprieteniilü lui Șerbanü Vodă, s'e'ție la închisóre până a veni Șerbanü Vodă cu domniea de la Țarigradü. Decî, pe Cupăresci fiindü Greci, nu i-au pututü lua de la mâna Ducăi Vodă; érá pe boierii Muntenesci, cari erau dușmanii lui Șerbanü Vodă, Stoica Paharniculü și cu alții, dacă au prinsü de veste, au făcutü cum au pututü, și au fugitü și acei în Moldova. Érá pre Hriză și pre alți mulți boieri Muntenesci, i-au prinsü; și după ce au venitü Șerbanü Vodă, pre toți i-au omoritü, cu grele și cumplite morți; érá Duca Vodă au purcesü la scaunulü s'eü în Moldova, în postulü Crăciunulü.

Érá la vremea lui Antonie Vodă, după ce s'au întorsü de la Jeravna Vezirulü și cu Hanulü, coronit'au Leșii atuncea pre Ioan Sobiețki să fie Craiü în țera Leșescă; și după ce 'l-au coronitü, stätut'au cu tötă recîpospolita, și au alesü pre unü domnü mare Leșescü, și 'l-au trimisü solü la Pörtă pentru întemeiere și așădămëntulü păcei, ce au fostü făcutü la Jeravna; și au trecutü pin Moldova, pin Iași, cu mare și multă polivală; și i-au eșitü Antonie Vodă înainte, și i-au făcutü mare cinste și polvală; și au făcutü mare zăbavă la Țarigradü, și târđiü s'au întorsü la țera lui.

Antonie Vodă, macarü că era Grecü, și străinü Țarigradénü, déră era mai bunü Domnü de câtü unü pämënténü; că nici unü obiceiü réu în țera; în țilele lui, n'au făcutü; ce încă și câte au găsitü de alții rele, multe au lăsatü. Numai, la toți Domnii se află câte unü Musaipü, omü réu; așa și la Antonie Vodă, era o rudă a lui, anume Alecsandru Ramandiu, Postelnicü mare, Grecü de némulü lui, sumețü, mândru, nebunü, lacomü; trecea preste toți, nu cunoșcea pre nime, avëndü trecere și cinste de la Antonie Vodă. Déră, încă, și pre cum vedü acum Musaipii la Domnulü, nu numai străini, ce și de ai noștri, cari au cinste și suntü apropî la Domnii, au întrecutü cu de ce părți cu réu-

tate și neomenie pe Ramandin; că Ramandin nici unu obicei rău n'au îndemnată pre Domnă să facă, nici au făcută; că acești de pre acum, câte ciu-me rele, și răutăți, toate le-au scornită și le-au făcută, precum le'ți vede la rîndul lor înaintea, că s'au însemnată totu anume la ce Domnă s'au făcută, și cine au fostă Musaiți.

Fost'au și feciorii lui Antonie Vodă desmerdați, fără de frică; amblău pin țără cu mulți feciori de mazili nebuni, strinși cu dînșii, de făcea multe gîocuri, și beții, și nebuni, prin tîrguri și prin sate boieresci, de lua femeile și fetele ómenilor cu deasila deși rideau de dînsele; ce nu numai a ómeni proști, ce și a ómeni de frunte și de cinste. Și de și oblicia Antonie Vodă, încă nu le dicea nimică, și nu' certa cu cuvîntul, ca unu părinte ce le era; și pentru aceea, pôte, în osindă, mai pe urmă, Antonie Vodă au agînsu; că au mersu boierii la Pórtă de 'l-au pîritu prea tare, cu multe năpăști, în locu de bine ce au făcută Antonie Vodă țerei, de n'au scosu nici unu obicei rău. Cu acestu felu de mulțămítă, boierii i-au mulțămítă, că 'l-au închisă Turcii, și 'l-au bătut, și 'l-au căznit cu felu de felu de cazne, până și tulpanuri supțiri îl făcea de înghiția, și apoi le trăgea înapoi de' scotea mațele pe gură, și 'l-au făcută de au dată o mie de pungi de ban, și mai bine. Și după ce 'l-au slobođită Turcii să mîrgă la casă'si, și apropiindu-se de casă'si, numai ce au vedută că' arde și casa; și puținele odóre ce' mai scăpase mistuite în casă au arsă și acele.

Vedeți păcatul și osinda la ce aduce pe omu, la vreme de bătrînețe sărăcie și cazne! Și câtă au mai trăit Antonie Vodă, cu milostenie își ținea viața lui, și feciorii lui la mare lipsă au agînsu; se hrănea cu pescăria în Țarigradu. Și d'era, și boierii ce' ce 'l-au pîritu, încă nimică nu s'au mai alesu de casele lor; la Alecsandru Buhușu Hatmanulu nimică nu i s'au alesu de casa lui, și de feciorii lui, care se vede și până astăzi.

Așijdere și Mironu Costinulu logofetulu, când au pusă Constantinulu Cantemirulu Vodă de i-au tălatu capulu în Romanu, care este povestea scrisă la rîndu înaintea, dicea și striga în gura mare, «că nu este vinovată cu nimică lui Cantemirulu Vodă, și pere pe dreptate; numai osinda lui Antonie Vodă îl gonesce, și pentru aceea pere că 'l-au pîritu cu strimbătate.» Și alții mulți ca acesta.

Deci, bine aru fi, fraților, să nu vă îndemnați a pîrire pre Domnă, că suntă stăpăni și pomăzaniei a lui Dumnezeu; macaru de v'aru și poronci Domnulu carele va fi atunci în scaunul stăpănitoru, încă din cele drepte să le mai împuținați, că năpăști s' nu puneți; că osinda nu se erta, nici trece pe omu; încă pe mulți amă vedută, îndesindu-se pentru cinste să dobăndescă, de pîrescu Domnulu, și se laudă între dînșii că se temu Domnulu de dînșii, și dicu că știu bine a pîrire. Era pe urmă, cu acel felu de hărnicie, nici pre unulu n'amă vedută viindă la vre o pricopseală.

CAP. VIII.

Domnia a treia a Ducăi Vodă celui bătrân în țera Moldovei.

Venit-aŭ Duca Vodă cu a treia domnie în țera Moldovei, din țera Muntenescă, în anul 7187, și aŭ intratŭ în Iași la scaunulŭ domnescŭ, Decembrie în șese zile, în ziua Sfântului Nicolai. Venit-aŭ și câți-va boieri Muntenesci aice în țera în Moldova cu Duca Vodă, de frica lui Șerbanŭ Vodă, precum s'aŭ scrisŭ mai susŭ. Atunce era greu în țera, pentru zaherele și meziluri, la drumulŭ Cameniței, și cheltuella cu schimbatulŭ Pașilorŭ de Cameniță; și din Iași până în Cameniță era loculŭ pustiŭ, încă din ernatulŭ Tătarilorŭ, din zilele lui Dimitrașco Vodă Cantacuzino. Și aședându slujitorŭ în Tabără și în Ștefănesci, Antonie Vodă ținea mezilulŭ din Ștefănesci până în Cameniță; era mai pre urmă aŭ aședatŭ omeni în Hotinŭ, și în Perirăta; atunce veniaŭ podgézuri din țera Leșescă la drumulŭ Cameniței de lovia pe Turci și pe negușitorŭ carŭ mergeaŭ la Cameniță, și le făceaŭ multe pagube și stricăciuni.

Era după ce s'aŭ întorsŭ solulŭ celŭ Leșescŭ de la Pörtă, ce trecuse în zilele lui Antonie Vodă, aŭ alesŭ loculŭ Cameniței, și aŭ hotăritŭ totă Podolia să fie olatŭ Cameniței, din Nistru de la Bucegi până în Ucraina, și cu Ucraina cu totŭ până în Cehrinŭ, și până în Vozia în giosŭ, aŭ rămasŭ să fie totŭ sub ascultarea Turcilorŭ. Și aŭ eșitŭ mulțime de Ruși din lăuntru din țera Leșescă, și s'aŭ aședatŭ în olatulŭ Cameniței, de s'aŭ făcutŭ sate și raia; și aŭ pusŭ Turcii pin sate subași, după obiceiulŭ lorŭ; și âmbლა Turcii la Leși, și Leșii la Turci, fără de nici o grijă. Atunce și în Moldova s'aŭ aședatŭ slujitorŭ pre la meziluri, și pre la margini, și aŭ începutŭ a se face și slobozii pre la Cernăuți și pre la Hotinŭ.

Era în alŭ doilea anŭ a domniei lui, aŭ tălatŭ Duca Vodă pe trei boieri, anume: pre Vasilie Geuca vel Visternicŭ, și pre Georgie Bogdan vel Jicnicerŭ, și pre Lupulŭ Sulgerulŭ, carŭ aŭ fostŭ făcutŭ cărți hielene, cu iscălitura lui Dimitrașco Vodă Cantacuzino, la Orheeni și la Lăpușneni, să se rădica cu ôste să mērgă să prindă pre Duca Vodă cu totă casa lui, și pre o sēmă de boieri ai lui, și cu isvodŭ cu ce morți s'ŭ omóre pre toți; și trimeșindŭ cartea aceea cu Lupulŭ Sulgerulŭ, ca cum ar fi fostŭ de la singurŭ Dimitrașco Vodă, la Căpitanŭ de la acele ținuturi, era unŭ Căpitanŭ, anume Decusară, dacă aŭ înțelesŭ ce scrie întru acea carte, s'aŭ făcutŭ a trimite poronca la alți Căpitanŭ; er pre de altă parte aŭ și purcesŭ de aŭ venitŭ la Iași, cum mai de grabă, și aŭ mersŭ la Buhuș Hatmanulŭ de l aŭ întreatŭ cu a cui scire este. Era Buhuș Hatmanulŭ, nesciindŭ nimică de aceste, îndată aŭ mersŭ la curtea domnescă, și aŭ spusŭ Ducăi Vodă; și Duca Vodă aŭ trimisŭ pe Gheorghită Ciudin Sardarulŭ, și aŭ prinsŭ pre Lupulŭ Sulgerulŭ cu acea carte hielenă; era Geuca și Bogdanŭ nu sciaŭ nimică; ce, cum l-aŭ adusŭ pre Lu-

ca Sulgerulă la Duca Vodă, 'l-aŭ întreată Duca Vodă pre Lupulă Sulgerulă, cu a cui învățatură aŭ făcută aceste. Țră elă aŭ spusă că 'l-aŭ trimisă Geuca și Bogdană; și îndată Duca Vodă aŭ trimisă nisce bulubași cu Siimeni de i-aŭ luată de pre la gazdele loră, și i-aŭ închisă; și a doua-ți i-aŭ scosă la divană între tătă boerimea, și nimică n'aŭ mai putută să tăgăduiescă faptele loră, și i-aŭ spusă dreptă Ducăi Vodă, că suntă vinovați. Decă Duca Vodă multă i-aŭ muștrată, și aŭ orânduită pre Toderă Fliondoră, vel Armașă, poruncindu'i de le-aŭ tălată capetele a tustrăi, țioa amedă-ți, la fântână, denaintea porții curților domnescă. Și în loculă Geucăi au pusă Visternică mare pre Toderășcu Cantacuzino, feciorulă lui Iordaki celă bătănă. Fost'aŭ giupănesă Geucăi vară primare cu Dómna Nastasia a Ducăi Vodă, dără nimică nu i-aŭ putută folosi.

Țră după ce s'aŭ plinită doi ani de domniea Ducăi Vodă, aŭ mersă la Țarigrad la Impărăție, avendă piră cu Stefană Beizade, fecioră Radului Vodă, pentru logodna ce aŭ fostă făcută cu fiică-sea Catrina; că, fiindă feciorulă Radului Vodă grozavă la față, puneă pricină Duca Vodă și nu vroia să i-o dea. Decă, aŭ rămasă feciorulă Radului Vodă pre Duca Vodă, de la divanulă Impărătescă. Atunce aŭ cheltuită Duca Vodă mulți bană la Pórtă, aprópe de o mie de pungi de bană, și i-aŭ dată Turcăi și Hătmăniea Ucrainei, caftană, și șlică, și buzdugană, și ună tuiă; și aŭ purcesă din Țarigradă din preună cu feciorulă Radului Vodă, ginere-său, cu trăi tuiură și cu buzdugană, de'lu duceau înaintea lui, cu mare alaiă intrândă în Iași.

Îndatăși s'aŭ apucată de aŭ făcută mare și frumoasă nuntă, Trimis'aŭ în tătă țera de au poștită pe tătă boierimea și mazilimea, de la mică până la mare, și de alte căpiteni; ce nu poroncă, ce cu poștă; și după ce s'aŭ strinsă cu toții la Iași, făcutule-aŭ oboeroce tuturoră de la domnie, de le daŭ de tóte ce le trebuiaŭ, de nu cheltuiaŭ nime nici ună bană.

Așijdere, mai adus'aŭ optă soli, doi din țera Muntenescă, și doi din țera Ungurescă, și doi din țera Leșescă, și doi din țera Căzăcescă cea mare, de preste Nistru; și aŭ adusă soli multe daruri și frumoșe, de aŭ închinată Ducăi Vodă. Și s'aŭ veselită două săptămăni cu feluri de feluri de musică și de jocuri, și peilivani, și cu pușce; și giucaŭ două danțuri pin ograda curților domnescă, și pre ulițe, cu toți boierăi și giupănesele, împodobiți, și toți neguțitorăi, și totă țergulă; și ună Vornică mare purta ună capă de danță, și altă Vornică mare purta altă capă de danță, îmbrăcați cu șarvanale domnescă. Numai mirele și mirésă, fiindă feciori de domni, nu giuca în danțuri pe afară, ce numai în casă; Țră la danță numai ce giucaŭ boierăi; câtă, nu era nuntă, și era minune. Și după ce aŭ nuntită, aŭ mulțămită soliloră, și s'aŭ dăruită bine, și i-aŭ dusă la țerile loră.

Pe urmă s'aŭ gătită și aŭ purcesă la Ucraina, la Nemirova, și s'aŭ strinsă tătă Căzăcimea acolo la Duca Vodă, la Nemirova, și aŭ alesă din capete dintre dênșăi, și aŭ pusă giudecătóri, și polcovnică, și sotnică; și le-aŭ pusă și în loculă lui namesnică, în locă de Hatmană, ca să le pórte de grijă loră, anume Eni Gredinevică, omă slujită, sciindă și limbă Căzăcescă, de némulă lui Grecă fiindă, și aŭ făcută și curți lângă Nemirova, în marginea Buhului, și aŭ făcută și alte curți în marginea Nistrului, la Țicanovka, împotriva Sorocăi, și de acolo

s'au întorsu în toamnă la Iași; și stăpănia Duca Vodă și Ucraina, și țera Moldovei, Domnă fiindu cu trei tuiuri; și acolo, cându au fostu la Ucraina, multă cinste au făcutu Căzacilor.

După aceea, mers'au în primblare la unu sată a lui, ce este în ținutul Némțului, anume Prăjescii, avându și curți acolo, cu totă casa lui, cu ginerii și cu feciorii lui, și cu totă boierimea și curtea lui; și au zăbovită acolo vr'o două-trei săptămâni, âmbându pre la vênatură, și pre la alte sate a lui. Chie-matu'l-au în cinste și unu boieru, pre anume Constantinu Postelniculă Ciobanulă, la unu sată a lui, anum la Săliște, de 'l-au cinstitū două zile; și așa, iarăși s'au întorsu la Iași la scaunū. Duca Vodă, vrëndu s'și scôtă banii ce au cheltuitū la Pörtă pentru Hătmănia Ucrainei, și avându și casă grea cu mare cheltuélă, și nu cheltuia ca unu Domnū, după puțină țerei, și vrea sē cheltuéscă ca unu Craiū, și veldëndu și hicleșugulū boierilorū celorū ce i-au tăiatū, de cum era rēu de felulū lui, încă și mai rēu s'au făcutū, și mai groznicū asupra boierimei, și asupra țerei. Scos'au nisce hărtii pe țeră. mari, câte de șese, câte de optū ung. (galbeni,) și câte n'au îmbrăcatū pre fețe, le-au datū năpăști prin sate. Și după ce au datū tablele în visterie, au aruncatū orinduelele pe hărtii, de unu galbănū șeispre-șeș galbeni; și cari luase hărtie de șese galbeni, li se făcea mai bine de sută; și dacă nu găsia cu ce plini de la omū lua a altue pentru acela; și pre unde era pustiū, făcea pre zlotășii de plătiaū de la casele lorū, și bătea pe zlotășii cu busduganulū, de au omoritū vr'o doi-trei. Deci, veldëndu că morū zlotășii de busduganū, au făcutū unu bățu în optū muchi, de bătea pre boieri și pre zlotășii cu bățulū; și punea pe boieri dăjdi și împrumute peste puțină lorū, câtū nu se mai puteau plăti, că era boulū doi galbeni, și vaca unu galbenū, și istoviau zlotășii totū; și nici cu odorele ce le zălogiau pre la neguțitorii nu se puteau plăti; ce erau pline închisorile de boieri, și grosurile de cei sêraci, de 'i băteau și 'i căsniau, cū capetele pin garduri, și leșinați de fōme, și bărbați și femei, și muriau prin grosuri; și pre giupănese sêrace, încă le legaū la pusce și le închideau la Siimeni pentru bani. Pentru acea vrăjmășie și grōză ce îi âmpluse inima diavolulū, de lăcomie ce avea, uritu-l'au toți pe Duca Vodă, și se rugau toți lui Dumneșeu s'î mântuéscă din mânele lui; și 'lū blêștēmaū de la micū până la mare, de auđiau slugile lui cu urechile. Atunce, fugit-au mulți boieri și mazili, de grōza lui, printr'alte țeri, de și-au pusteitū casele, anume: Tudosie Dubău vel Spătarū au fugitū într'o nôpte din tērgū din Iași în țera Leșescă; așijdere și Savil Zmucilă vel Medelnicerū, și cu frate-sēu Gheorghită Postelniculū; și i-au agiunsū gonașii Lipcani în codrulū Hertii, și s'au bătutū cu dēnșii, și nu le-au pututū strica nimică; și Moțocū, și alții mulți.

Êră în anulū 7191, gătitu-s'au Vezirulū de ôste sē mērgă asupra Nemțilorū; venit'au poroncă și la Duca Vodă sē mērgă în ôste; făcut-au atunce Duca Vodă mare gătire de ôste; și au adusū și câte-va polcuri de Căzaci de la Ucraina, și călărășimea, și Lefecii, și Curteni, și Hânsari; și pe țeră au orōnduitū ômenii de ôste, și boieri, și mazili, cu câte șeș, două-spre-șeș slugi; și au pusū și pre unu Brahă căpitanū de au făcutū unu stēgū de ômeni totū din vătajii boierilorū, și a giupăneselorū celorū sêrace. Și au puresū cu totă ôstea sea

de aice din Iași, în două-deci de zile a lui April. Boierii și țera, toți erau bucuroși să purcedă Duca Vodă în oște, să se mântuască și să hălăduască de vrăjmășia lui; și-lă blăstemați toți să nu se mai întorcă de unde mergea; că și atunci, la purcesu, multă strinsore făcea pentru rămășița banilor birului, să istovască boierii, și nu puteau istovi, că banii nu erau nicăire; vândare în vite nu era. Ce și pre cale până la Focșeni mergându cu oște, toți zapciiturii erau; mergea încet și făcea oturace câte cinci-șese zile, și mai mult, la un loc. Atunci, trecându Hanul cu Tătărimea pre la Fălciu în oște, multe jacuri au făcută pin țără, slobozindu-se Tătarii prin sate și pre la casele boieresci, de au făcută inultă stricăciune, până au trecut în țera Muntenescă, mergându la oște; și dacă s'au strecurat Tătărimea de prin țără, și apoi au trecut și Duca Vodă pre la Focșeni cu totă oștea lui. N'arū hi făcută Tătarii atâta stricăciune prin țără trecându, de arū fi dată Duca Vodă poclonă deplină precum cereau; numai Duca Vodă n'au vrut să dea.

Remas'au atunci Caïmacamū în Iași Nicolai Racoviță Logofetul și Paladi Spatarul, și Țoderașcu Visternicul; cari la purcesul Ducăi Vodă s'au sfătuit cu o semă de boieri de cei ce au mersu cu domnia în oște, ca, de s'arū mai întorce Duca Vodă, ei să nu vie cu densusu, că nici ei nu-l voru mai așcepta în Iași, ce se voru duce săși prindă capetele printr'alte țeri, că nu-l mai potū sătura. Mergendu Duca Vodă cu oștea prin țera Muntenescă au trecut peste munte, și au mersu alături cu țera Ungurescă, pre la Sibiu, pre la Logojū, pre la Temișvarū, pre la Sarvașū, pre la Sonokū ce este la apa ce se chiamă Tisa, și de acolo la Dunăre la cetatea Buda; și au trecut Dunărea pre podū din glosu de Buda, și acolo intr'unu câmpū au agiunsu pre Șerban Vodă cu oște; și au venitū Șerbanū Vodă de s'au adunatū cu Duca Vodă. Era Vezirulū cu oște, și cu Hanulū cu Tătărimea, erau înainte la Ston-Beligradū; atunci Vezirū era Kara Mustafa Pașa; și cu acea gătire mergea, anume să dobândescă cetatea Eniculū, ce este în marginea țerei Nemțesci, cu îndemnarea lui Tiukil Gróf, și altorū domni Unguresci, ce îndemnesă pe Vezirulū să mergă. Deci Nemții avându veste de venirea oștilorū Turcesci la Enicū, au grijitū cetatea cu oște și cu bucate; era Vezirulū, sosindu cu oște la Enicū, au prinsū limbă care au spusū că cetatea Eniculū este grijită foarte bine, și cu tărie mare; nu o voru pute dobândi. Era cetatea Beciulū este fără de nici o grijă; nici oște nici bucate nu au, și suntū numai cei de locū în cetate; de va merge, prea lesne o va dobândi. Vezirulū, luându acastă veste, nimicū lūngă Enicū n'au zăbovitū, ce au și purcecu cu oște în susū, pre lūngă Dunăre, la Beciū, și au tăbăritū lūngă Beciū; și în cinci zile a lui Iulie au început a batere cetatea din tunuri.

Impăratulū Nemțescū era atunci cu oști intr'altă parte de se bătea cu alți megieși ai săi; era în Beciū era numai unū Generalū, anume Sterimberg, cu două-deci și cinci de mil de Nemți; și au zăbovitū Turcii pregătū cetatea Beciului, din cinci zile a lui Iulie până în două zile a lui Septemvrie; și nepărăsitū dau din tunuri, cum și cei din cetate se apărau bărbătesce; și erau în mare strinsore cei din cetate, câtū erau în cumpănă de peire, neviindu-le agiutorū nici de o parte; până ce au venitū Ión Sobietki, Craiulū Leșescū,

cu oște, și au bătut pe Turci, și au mântuit cetatea Becului de năvala Turcilor. Și întorcându-se Vezirul fără de nici o isbândă, l-au sugrumat în Beligrad, și i-au dus capul la Impărăție; că el se apucase că va aduce cheile cetății Enicului la Impărăție, apoi și a Becului. Era Dumnezeu nu i-au aglutat, după sumeția lui, ce au rămas țera Nemțescă prădată și arsă, câtă numai pământul au fost rămas pe urma lor. Decă s'au întors oște Turcescă de la Beciu, au venit la Buda; și pogorindu-se și oștea Leșescă pe Dunăre în gios la Ostrogon, era Turcii s'au sumețit și s'au întors înapoi, și au lovit pre Leși; și Leșii, fiind negătiți, nu i-au putut sprijini pre Turci, ce au îndereptat înapoi a fugire. Atunte au perit feciorul Hatmanului Polni¹⁾ și alți mulți; și nu era multă să peră și Craful Sobiecki; numai norocirea lui au fostă că l-au întimpinat nisce polcuri de Husari de l-au mai rătuit, până au agiuns și pedestreimea, Nemți. Deci iar i-au infrint pre Turci, și au rămas isbânda la Crețin, era cu mare scăderea oștii Leșesci; și până a veni peirea Vezirului și zabovind la Buda, nici pre Domni acestor țeri nici nu vrea Vezirul să lase. Piritus'au atunce Duca Vodă cu Șerban Vodă la Vezirul, pentru o semă de bani ce au fost rămas la Duca Vodă a țerei Muntenesci, când au fost Domn în țera Muntenescă; și au rămas Șerban Vodă pre Duca Vodă să plătescă toți banii la visteria Împărătescă. Deci, luându-și dionă bună Duca Vodă de la Vezirul, se vie în țera, au lăsat zalog la Vezirul pentru acei bani pre Apostol Catargiu vel Comis, și pre Tănase de Soroca, până a trimite banii; și Duca Vodă au purces în gios de au venit la ținutul Putnei, la sat la Domnesc; era pre Dómna cu casa lui au lăsat'o în Focșeni; că fugise Dómna din Iași mai înainte de Leși, la Brăila; și i-au eșit Duca Vodă înainte la Focșeni. Vezirul încă, dacă au purces Duca Vodă, încă i-au venit sconcenie, precum s'au scris mai sus, de au perit; era boierii cari erau zalog atunce, perind Vezirul, au fugit; ce n'au venit la Duca Vodă, ce, s'au dus în țera Ungurescă, că le-au fost casele acolo, cu alți boieri ce pribegise din Moldova.

Era Duca Vodă, de la Domnesc scrise la Calmacam, la Nicolae Racoviță vel Logofet, și la Toderascu vel Visternic, și alți boierime, să eșă, diu Hangu, din bejenii, să mērgă la dēnsul la Domnesc, să nu se tēmă de Leși, că Leșii sunt nisce tálhari. Era boierii, cum i-au vedut cartea, îndată au făcut pătășci, și au fugit pe potică în țera Ungurescă, în Giurgedu, cu toate casele lor, ca să nu mai dea într'ochi cu Duca Vodă.

Era când i-au luat dionă bună Duca Vodă și cu Șerban Vodă de la Vezirul, și i-au îmbrăcat Vezirul cu castane, au fostă dicēnd Șerban Vodă Ducă Vodă: «Écă, în țera Moldovei se aude că au eșit Leșii: Blem pe la mine că îți este și Dómna la Brăila, și y șede cātăva vreme acolo, și te voi griji de conace, și până vei vedea cum a mai fi; și d'acolo te vei putea chivernisi, și vei merge cu temeiu». Eră el n'au vrut să facă așa, precum îi dicea Șerban Vodă, și au trecut Dunărea în cēsta parte, de au venit drept

¹⁾ Fiind pre lângă Craful, strigand Craful «ratuise Moțpanie.»—Adaos în copia făcută pentru Post. Alexandru Hurmuzaki la anul 1766.

prin țera Ungurască, de au mersu pe la Apafi Mihai, Crafulu Ungurescu. la Beligradu, si i-au facutu Crafulu masa frumosa Ducai Vodă, si 'l-au cinstitu tare, si au glucatu amendo si cu toti boierii; si Crafulu Ungurescu inca ii spunea Ducai Vodă, se nu vie in țera Moldovei ca au venitü in țera altü Domnu de la Leși, ce se așepte acolo la densusu, si'i va da de tote ce i-a trebui, saü de a vrea se'i dea câteva mi de catane se'lü petrécă până la scaunü. Si elü nici așa n'au priimitü; si, purcegându de acolo, si agiungându la Cotele, lüngă Brașovü, o sémă de boierü a Ducai Vodă, cărora le era giupănesele in țera Muntenescă cu Dómna, si erau la sfat cu cei lalți boierü din Moldova, cu Caïmacami, sfătuia pe Duca Vodă, se trecă de la Brașovü in țera Muntenescă, gândindü că'si vorü apuca giupănesele si se vorü inchina la Leși cu cei lalți boierü ce erau Caïmacami.

Eră Miron Logofetulu, si cu Buhușu Hatmanulu si cu Constantin Postelniculu Ciobanulu, fiindü mai apröpe de casa Ducai Vodă, n'au priimitü acelü sfatü, se trecă de la Brașovü in țera Muntenescă dicëndü: «Dacă n'am mersu pin țera Muntenescă cândü ne imbiea Șerban Vodă, era de aici ce se cătămü? Ce, mai bine este se mergemü dreptü prin Oltuzü, si, dacă omü vedea ca n'omü putea merge la Iași de reülü Leșilorü, noi omü lua pe Trotușu in giosü, si omü merge la Focșeni». Si pe acelü sfatü au purcesü, si au eșitu pe Oltuzü. Decü östea Ducai Vodă, fiindü supërată de la sfântulu Gheorghie până la sfântulu Nicolai, s'au si rësipitü, cari in cotro au pututü, pre la casele lorü; si au rëmasü numai douë stëguri de Lipcani, si pușini Siimeni; decü la Iași n'au avutü cu cine merge, si au luatü in giosü, de s'au dusü la Domnesci.

Boierii cari sfätulaü pe Duca Vodă de la Brașovü se mërgă pin țera Muntenescă, dacă au vëdütü ca nu le ascultă sfatulü lorü, ei s'au răslețitü de Duca Vodă de la Brașovü, si s'au coboritü in țera Muntenescă, de 'si-au gäsitü giupănesele acolo, dupë cum le era sfatulü cu cei-lalți boierü, cândü au purcesü din Iași la öste, ca se'lü pärăsescă pre Duca Vodă, se nu'lü mai vadă in ochi; anume Gavriilișu Costaki vel Vornicü, si Ión Racovișă vel Paharnicü, si Gheorghișă treti-logofetü, si alșii s'au dusü in țera Muntenescă, precum mai susü s'au scrisü.

Viindü veste in țera Leșescă precum Crafulu Sobietki si cu Nemșii au bätutü pe Turci la Beciu, au si inceputü a se slobozire podgëzurü in Podolia, in Raeaoa Turcescă, a tălare si a robire pre Turci. Decü, Turcii, căți au pututü prinde de veste, au fugitü si s'au inchisü in cetate in Camenișă; eră prostimea, satele, s'au rësipitü cari in cotro au pututü, si au inceputü a se slobozire tălhăritü in Moldova, si Brănescii de la Cernăușii si au inceputü ömenii de la câmpü a se bejenire spre munte.

Atunce boierii Caïmacami își făceaü spaïmă mai multü ei de câtü alșii; își gäsise vreme de au speriatü pre Dómna Ducai Vodă, de au fugitü in giosü la Brăila, si au fugitü si boierii la munte, se nu mai dea ochi cu Duca Vodă, se'si mai dea sémă de atăta mulțime de rëmășițe ce le era asupra, precum mai susü s'au scrisü. Atunce si ömenii cari era inchisii, câte de unü anü si mai bine, pe la tërgurü si grosurü, s'au sloboțitü, si au datü laudă lui Dumnezeu.

Rădicatus'au Petriceico Vodă din țera Leșescă cu boierii cari erau pribegi cu dânsul, și au venit cu oște în Moldova, și s'au coborît Petriceico Vodă la Sucéva cu Demidețki, și cu Conețki, și cu puținea oște Căzăcescă, să ȳea Moldova, să mērgă să bată Bugéculū, fiindū Tătariū duși în oște la Beciū; și de la Sucéva s'au coborît Petriceico Vodă la Iași, și au trimisū pe Savil Medelnice-riulū Zmucilă, carele pe urmă au fostū și Banū, și pre alți, prin bejăni, de scoteau omeni la oște, pe Moldoveni, pe unii de voie, pe alți de nevoie, și s'au dusū impreună cu Cazaciū și cu Conețki în Bugécū. Érá Petriceico Vodă au rămasū în Iași; decī, totū tăia și ardea Bugéculū; Tătarcele cele burdu- hōse le spinteca și punea copii pin pari, și slobozia robii de pin obeze, și ȳ lua cu bucatele cele Tătăresci, și aducea diumuri multe, câtū nu mai putea să le ȳea séma, că nu avea cine să le stea împrotivă; și așa au âmblatū câtăva vreme, arđendū și stricândū Bugéculū.

Duca Vodă, dacā s'au așădatū în Domnesci, au trimisū pe Buhușū Hatma- nulū de au bătutū pre nisce adunături ce erau cu Vasilie Hăbășesculū; se strin- sese multe căpitenii și omeni de țera la Movileni, în malulū Siretiulū, despre Tecuci, și erau și acei mergători la Bugécū, și i-au rēsipitū, câtū nu s'au pu- tutū apuca de nimică.

Petriceico Vodă, dacā au sositū în Iași, îndată au slobođitū podgézuri, Că- zacii și Leși, cu Demidețki și cu Constantin Turculețū, Polcovniculū, și cu Ba- inski Sardarulū, să mērgă să lovescă pre Duca Vodă la Domnesci; și purce- gēndū podgézulū din Iași, au mersū pre Siretiū în glosū, și luāndū mazili, și căpitanii, și slujitori, și pre cine aflau pin țera, să se înglotescă câtū de mulți.

Duca Vodă, înțelegēndū că vine podgēzū pre Siretiū, s'au sfătuitū cu boie- rii cum vorū face. Buhușū Hatmanulū sfātuia să se cobōre Duca Vodă din Dom- nesci la Focșeni, la margine, că este mai fōră de grijă, și se vorū găsi și slu- jitori în lefe, dacā orū trebui, că în Domnesci este cu grijă. Dōmna Ducăi Vodă încă venise de la Brăila în Focșeni; érá Miron Logofētulū au sfătuitū să nu se clintescă nicăiri din Domnesci, că acei ce vinū suntū nisce tălharī. «Ce pu- tere au ei să vie asupra Măriei tale? Sé nu dānū loculū, că pāmēntulū acesta este frāmāntatū cu sāngele moșilorū și a strămoșilorū nostri!» Și cu acestū sfatū iușelătorū nu s'au clătitū Duca Vodă din Domnesci, ce au făcutū căuta- re slujitorilorū, Siimenilorū, și s'au aflatū numai șesedeci de Siimeni, și i-au băgatū în curte, că până atunce erau dinafară. Eraū și Lipcani, optzeci de o- meni, la două stéguri. Acēsta au fostū Lunī, în đioa de agiunulū de Crăciunū; și au trimesū Duca Vodă doispredece Lipcani, cu Muharecico căpitanulū lorū, în susū spre Răcăciunī, de straje; și a două-đi era să mērgă și Hatmanulū, în đioa de Crăciunū, cu cel-alți Lipcani, intru întimpinarea podgézulū. Érá so- sindū podgézulū la Răcăciunī intru acea séră, au prinsū pre Lipcani acolo în Răcăciunī, și i-au tăiatū pre toți; numai unulū au scăpatū, și viindū nóptea să dea scire, au datū peste nisce omeni la Copăcesci, pe apa Trotușulū, și dān- du ȳ unū omū s'elū ducă la Domnesci, elū ȳ-l-au dusū pīntr'o dumbravă, rētă- cīndulū până în đioă. Și când au sositū Lipcanulū dreptū Domnesci, pin dum- bravă, atunce și podgézulū au fostū agiungēndū la curte în Domnesci, fōră-de veste, și incungiurāndū, curtea, era să între pe pōrtă unū Rohmistru ce venia

înainte. Ce, întâmplându-se în poartă un bulubașă, anume Cercezu, a vădit că sunt Leșii, și a dat cu pușca, și a lovit pre acel Rohmistru de nu s'a mai clătit, și a apucat poarta de o a închis Siimenii, cu mare greu, că năvălise Leșii la poartă să intre. Duca Vodă atunci ședuse la masă; Lipcanii, luându banii de lefe, erau toți la gazda Căpitanului de le împărția lefile; a plecat fuga cine în cotro a putut să scape caii lor pre la gazde, prin sate; n'a apucat să se încălăreze. Mironu Logofetulu ședea cu Duca Vodă la masă, și cu Constantin Postelniculu; era Buhușu Hatmanulu era la o casă, departe de curte, mai în giosu; și dacă a auzit gâlcăva la curte, numai cu Dediulu Sardarulu și cu vre o cinc șese Lipcani ce scăpase călări a purcesu spre curte. Ce timpinându-se cu Cazaci și cu Leșii, n'a putut să răsi spre curte, sciind că în curte erau slujitorii Siimenii, și curtea lui Vodă tare, și se voru apăra; ce și-a întors giupăneșa de a fugit în luncă cu sania; era elu, hărățindu-se ore-ce, a dat dosu, ore-ce sprijinindu-se, și Leșii cu Moldovenii a gonire, și nimica nu le-a stricat. că nici gonașii nu prea îndrăsniau.

Au trimesu Hatmanulu în Focșeni la Dómna pre Manolaki Sulgerul, să dea bani să facă oște de acolo din Focșeni, și să vie la densusu, să mērgă să se bată cu Leșii, să potă face vre o isbândă; și dacă a mersu Manolaki la Dómna, n'a pus să stringă în lefi niscai slujitorii, ce a și călecatu Stefan Vodă, ginerile Ducăi Vodă, cu nisce Siimenii și cu slugi de pre la boierii, ce erau cu Dómna, și intru acea nopte, a venit la Hatmanulu în Zăbrăuți la Șoldesci. Era Hatmanulu, dacă a vădit pre ginerile Ducăi Vodă, numai ce s'a ciuditu pentru ce a venit, că elu vra să mērgă cu glóta, ce era să dea rēboi cu aru fi putut, era cea vrea fi stătu în lături, și lungă densusu vrea rămâne cei ce venise Hatmanulu întru agiutoru.

Purces'a cu toții din Zăbrăuți, și a mersu de nopte în cornulu dumbervei, dreptu Domnesci; n'a vrut să lovēscă nopte, temēdu-se să nu repue ómenii; ce a socotit să ascepte până în dioă să vedă cine sântu. Era ne îndrăsnindu-le, să va întorce și va stringe oște, sciind că în curte erau șesezeci de Siimenii și boierinași de curte, și altă glóta; se voru apăra câteva zile, ca și bucate, și hrană de cai, și erbă de pușcă, de agiunsu avea. Și dacă s'a făcutu dioă, s'a apropiat prin arini lungă satu, pre din giosu de curte, într'o ripă, și a eșitu de a prinsu limbă, pre unu celednicu Léh, și acela a spusu câte stéguri sântu de Cazaci, și câte sântu de Leșii și de Moldovenii, de toți ca cinc sute de ómeni. Leșii stau dinaintea porții curții, țindu caii de friu, că avea grijă de Buhușu Hatmanulu, să nu vie cu Tătarii să lovēscă. Hatmanulu Buhușu vedēdu'i că stau stoliți, a scos pre Dediulu Sardarulu cu vre o doăzeci de slujitorii ai lui, de a mersu spre oștea Leșilor, ca dórú aru încăleca Leșii, și s-a slobođi asupra lor: și atunci, depártându-se Leșii de curte să dea năvală și Hatmanulu cu ai săi, să apuce despre curte, și eșind și cei din curte, se voru bate cu Leșii, că cee-altă glóta de țeră, ce era luată cu deasila în podgēdu, erau toți gata de fugă, câtú orú vedea pre Hatmanulu. Ce mergēdu Dediulu Sardarulu până aprópe de dēnșii, a încălecatu numai trii inși din glóta Leșilor, și le-a eșitu înainte, întrebându'i ce caută? Dediulu Sardarulu a rēspunsu în limbă Turcēscă. Era

ei au is: «ve scim noi cine suntei, mai bine se veniți se fim tot de unii.» i s'au ntors înapoi la ai sei; er temeiul lor, a Leilor, sta neclinti dinaintea curței. Hatmanul încă s'au dat în gios spre girle, trimiend se' mai vie agiutor, i deaci se vie asupra Leilor, anume că Siimeni din curte vor sta pentru Domn. er ei, cum s'au cltit Hatmanul de acolo, au i deschis portia, de s'au chinat la podgd un bulubaa anume Dediul, nici de o nevoie, nici de o strinsre, numai de viclen ce era. i ntrnd Leii, i Czaci, i Moldoveni, au luat pe Duca Vodă, i pre alti boieri pre toi; desbrăcându', i-au lsat cu peile góle, i s'au ntors podgdul cu dobnd. i au dus pe Duca Vodă în era Leesc, i acolo au murit. Cnd il duceau pe drum, il pusese într'o sanie cu două cai, unul alb i unul murg, i cu hamur de tei. ca vai de dnsul, ocări i sudlmi, de auia cu urechile; i agiungnd spre Sucva la un sat, au poftit puintel lapte se mnnce; er femeea, gazda, i-au rspuns: «N'avem lapte se'i dm, că au mncat Duca Vodă vacile din er; de 'l-ar mnca viermi iadului ci neadormii!» Că nu scia femeea aceea că este el singur Duca Vodă; er Duca Vodă, dacă au auit aa, au nceput a suspinre i a plângere cu amar; c elŭ se inea i vorovia în casa lui, i se spitia se fie Crai în era Ungursc, i un fecior a lui în era Moldovei Domn, i altă fecior Domn în era Muntensc, i ginere-su Hatman n Ucraina; el ii inea lucrul pre sus. Curtea lui, masa lui, cheltueia lui ca un Crai inea; i cnd eia afar în norod, tot posomorită căuta, ca se fee omeni de frică; c el apucase nvatur de la Vasilie Vodă, fiind cămărașu mare la Vasilie Vodă. Era om nu prea nalt, i gros, burduhos i btrn; numai ii cernia barba; pe atta se cunoscea, că nu avea a cătare minte, se frica lui Dumnee. i ce gândia el se facă, i la ce se spitia, i la ce 'l-au adus pcatul i osinda de la Dumnee! i aa, 'l-au dus pe Duca Vodă în era Leesc de au murit acolo; aa 'i-au agonisit, de lcomia banilor ce avea!

Era un boier, anume Ursaki, bogat întru acst er a notr; deci cnd venia birul de la Imprtie, de multe ori cnd era în grabă, il încărca de la casa lui i'l pornia la Prt, i mai pe urmă ii lua Ursaki banii de la er; i nu 'l-au putut se'l rabde Duca Vodă pre cel boier, precum sunt muli pinqr'alte eri boieri bogai; ce, din domniea a două au nceput a se acolisire de dnsul, i a'l prdare. i neputnd rbda acel boier Ursaki pe Duca Vodă, 'l-au pirit i la Prt, precum mai sus s'au scris: er mai pe urmă, acmu sciind Duca Vodă pe Ursaki că au avut glcv i pr cu un neguitor mare din era Leesc, anume Balaban, i au avut i giudecat acolo în era Leesc mult, pentru nisce bude, trimis'au Duca Vodă la acel Balaban, de au venit în er aice, de au pirit pre Ursaki, i i-au facut strimbtate lui Ursaki Duca Vodă, că 'l-au dat rmas pre Ursaki se dee lui Balaban vr'o patru, cinc sute de pungi; i aa, i-au luat tot lui Ursaki, i 'l-au chis în temnia cu talhari, i'l scotea în tte ilele de'l bătea la talpe, pn ce i s'au sgrcit vinele, i au rmas olog pn la mrteea lui; i la mrteea lui, din cea bogtie mult ce avusese, n'aveau cu ce'l grii; au vndut un sat la Bacău, anume Fntnelele, de 'l-au griit. Aa

aŭ făcutŭ Duca Vodă lui Ursaki, și pe urmă i-aŭ plătitŭ Dumneșeu și Ducăi Vodă.

Fost'aŭ și trei semne mari în ȕilele Ducăi Vodă, cândŭ aŭ purcesŭ la ôste la Beciŭ; că s'aŭ arătatŭ o stea pe cerŭ cu cõdă, de s'aŭ vëdŭtŭ multe ȕile Mâncaŭ și lupiŭ ômeni. Fost'aŭ și cutremurŭ prea mare; cădŭt'aŭ atunce și turnulŭ celŭ mare din cetatea Sucevei, ce'ŭ ȕiceaŭ ômeniŭ Turnulŭ Nebuisei.

Ëră Dõmna Nastasia a Ducăi Vodă, dupë ce aŭ luatŭ Leșiŭ pe Duca Vodă, aŭ rëmasŭ de odată în țera Muntenescă, și aŭ umblatŭ multŭ pentru Duca Vodă, ca s'ë'lŭ rëscumpere de la Leși; și'lŭ negușase cu Leșiŭ dreptŭ șapte-deci de pungi de bani s'ë deë Leșilorŭ și s'ë'lŭ lase. Și trimițendŭ bani pin țera Ungurëscă, i-aŭ popritŭ Ungurii, cu indemnarea lui Șerban Vodă, temëndu-se că va eși și'lŭ va sminti din domnie. Duca Vodă atunce era în Liovŭ, slobodŭ; și oblicindŭ că aŭ popritŭ Ungurii banii, 'l-au lovitŭ cataroi*) de voie rea, și aŭ muritŭ în locŭ. Ëră Dõmna Ducăi Vodă vëdëndŭ așa, s'aŭ dusŭ cu totă casa ei la Tarigrad; și așa, aŭ inceputŭ a o apucare datornicii, unii de o parte, alții de alta, cu feluri de feluri de pricinii, și a o îngroșire, și a o închidere, și a o jăcuire, cariŭ cum puteaŭ, agiungëndu-o osinda Creștinilorŭ; care mai pre urmă aŭ venitŭ și la mai mare osindă și ocară, că aŭ amăgit'o unŭ Grecŭ de s'aŭ măritatŭ dupë dënsulŭ; avëndŭ ea doui feciori și patru fete, n'aŭ socotitŭ cinstea ei, că era mai multŭ bêtrână de câtŭ tënëra. Și dupë ce aŭ mersŭ dupë acelŭ Grecŭ, aŭ amăgit'o de aŭ datŭ bani și odóre câte aŭ mai avutŭ, de aŭ datŭ Turcilorŭ de 'l-aŭ pusŭ Beiŭ la Mania, și aŭ mai ședutŭ vr'o sëptëmână cu dinsa, până 'și-aŭ făcutŭ chefulŭ, și s'aŭ dusŭ la Mania, ȕicëndŭ că o va duce și pre dënsa, și așa vr'o doui trei ani aŭ ședutŭ acolo, și n'aŭ mai trimisŭ la dënsa s'ë o lee, până s'aŭ hainitŭ și elŭ de la Turci. Ëră ea, la bêtrânețe, aŭ rëmasŭ și sëracă și ocărită, de vorõva ômenilorŭ, și cu o casă plină de copii. Așa aŭ plătitŭ și Dumneșeu Ducăi Vodă, precum aŭ făcutŭ și alŭ altora.

CAP IX.

Domniea a doa a lui Petriceico Vodă, de la Leși.

Petriceico Vodă, dacă aŭ înțelesŭ că aŭ bătutŭ pe Turci la Beciŭ, s'aŭ coboritŭ, și aŭ venitŭ cu Moldovenii pribegii, și cu pușintei Leși, în tãrgŭ în Sucõvă, și aŭ inceputŭ a stringere pe boierii, pre unii de nevoie, Ëră alții veniaŭ de bună voiea lorŭ, și de acolo s'aŭ coboritŭ de aŭ mersŭ la Iași; și aŭ trimesŭ podgëzŭ de aŭ luatŭ și pe Duca Vodă; și aŭ trimisŭ și Moldovenii în Bugëcŭ, cu pușintei Căzaei cu Coneșki, a prădare și a stricare, după cum le este obiceiulŭ Moldovenilorŭ, gata la jacuri, dupë cum mai susŭ s'aŭ scrisŭ la domnia Ducăi Vodă.

*) Ce se ȕice damla. — Adaostŭ în copia Post. Hurmuzaki.

Deci, în scurtă vreme au nemerit și Tătarii din oște de la Beciu, la Bugăcu, și vedându de atâta stricăciune ce le-au făcutu Moldovenii și Căzaci, datu-le-au mare răsboi Moldovenilor și Cazacilor. Deci, Moldovenii, cum sunt gata la jacă, sunt gata și la fugă; și în scurtă vreme au început a se răsipire în fugă, de au perit ca vai de dânsii; și în Prut s'au înecat; era Căzaci, cu tabăra legată, au trecut peste Nistru; deci Tătarii au pradat și au tăiat în țera, cât le-au fost voia.

Era Petriceico Vodă, vedându că n'are cu cine se stee, s'au întorsu din Iași iar la Suceva; și înțelegându că au pusu Turcii Domnă pe Dimitrașco Vodă Cantacuzino, luat'au și elu miere, și vinu, vaci, și boi, și turme de oi, ce au putut apuca, și s'au dusu în țera Leșescă, și au stăpănit și elu, de la Leși, de la Noemvrie până la Fevruarie. Bogat bine, și folosu au rămasu țerei și de la Petriceico Vodă; pradă și fomete mare! Și s'au dusu și din boierii cu dânsulu, Mironu Costinul vel Logofetul, și Apostolu Katargiulu vel Comisul, și Ilie Drăgușesculu Sardariulu, și Savil Zmucilă Medelniceru, și cu frate-său Georgiță, și cu alții.

CAP X.

Domniea a doua a lui Dumitrașco Vodă, Cantacuzino, la velet 7192.

Înțelegându Turcii de ce se lucră în Moldova, cum au luat pe Duca Vodă Leșii, au pusu pe Dimitrașco Vodă Cantacuzino; și viind la Galați, răpedit'au cărți, în toate părțile, se vie cineși la locurile sele, că de la puternica Împărăție sunt toți ertați, oru cine ce greșelă ar hi făcutu. Deci, cine de pe unde au fostu, și au auditu, de pin țera Ungurască, și din țera Muntenască, toți au venit, fără cât numai Buhuș Hatmanulu au rămasu în țera Muntenască; și cei din țera Leșescă n'au venit; au mai zăbovit; și au venit la domnia lui Cantemiru Vodă. Deci viind domniea în Iași, și așezându-se în scaun, era mare fomete, că fusese țera totă bejănită, și nu putuse omeni ara, și nu se făcuse pâne; erau omeni totu leșinați, morți, pe drumuri și pe ulițe, cât se mânca omu pe omu! și podgézuri din țera Leșescă totdeauna se sloboia de stricău și pradău; tâlhăritu multu era; și de la Cotnaru în susu era țera pustie.

Preste Prutu pădiau Joimirii drumulu Cameniței de jăcuia; și Tătarii încă făcea mari gâlcevi pentru prada lor; și viind fermanu de la Hanulu de la Pörtă, s'au așezat. Pâne aduceau omeni de pin țera Ungurască, și de la Tătari câte puțintelu. În Iași era mare nevoie, că treceau Pași la Cameniță, cu haznele și cu zaherele, și nu erau harnici să'i grijescă de bucate și de cai și amblau Turcii singuri pre la gazdele boierilor de luau cai. Atuncea, domnul Muntenescu, Șerban Vodă, au încărcat pâne de a lui, arată cu plugurile lui, câte-va sute de care, de au dus-o la Cameniță, avându poroncă de la Împărăție. Omeni, în tégă în Iași, încă ardeau curțile boierilor și ogrădile,

și a altora, de arsese tîrgulul mai gîmătate, că nu era cine să aducă lemne. Vitele erau scumpe; mierea era scumpă; găinele mai nu erau în țără; găina era câte un leu, oulă câte un potronicu (zece bani), ocoa de untu câte două orți bătuți, și era și câte un zlotu, ocoa de brînză era câte doi potronici (douăzeci bani); țăra banî eşise mulți în țără; țăra bucate nu erau.

Ăra cîndu aă fostu în al-doele anu a domniei, început'aă a venire mulțime de tabere de care Tătăresci cu malaă de vîndutu în Iași; deci, Dimitrașco Vodă pus'aă de aă făcutu merța mare, și aă pusu de aă strigatu crafniculă să nu cumpere nime pînă în trei zile, că'lă va înțepa pre carele va cumpăra; și așa aă rumptu prețulu merței câte un leu bătutu; și peste dou-trei săptămânî s'aă coboritu merța și la zlotu. Deci, aă începutu sêracii omenî a se săturare; numai era greă că murlaă, că erau hămesiți de fôme.

Chiemat'aă Dimitrașco Vodă atunce de câte-va ori pe Buhuș Hatmanulă să vie în țără, fiindu omă harnicu la oștire, și trebuitoru la acea vreme; dera Buhuș, vedendă vremile neașdate în Moldova, și fiindu și bolnavu, n'aă vrutu să vie, care i s'aă templată așa și môrtea acolo, în satu în Ruși.

Ăra Dimitrașco Vodă, vedendă că nu va să vie Buhuș, aă căutată, în pismă, și aă alesu pre ună boferă, care era mai sêracă și mai prostă, anume Zosin Bașotă; macarū că era de nêmu vechiū, dera nu era elū harnicu de acea boferie la acele vremi; nici elū nu avea acea nădejde, nici în gându nu l'era și așa, numai foră de veste din tîrgu l'aă luatū și l'aă dusū la curte de l'aă îmbrăcatū cu caftanū, și l'aă pusū Hatmanū.

Dimitrașco Vodă era ună omă bătrănu, Grecu Țarigrădenū de nêmulū lui, de Cantacuzinesci; și mai înainte vreme fusese Visternicu mare în țera Muntenescă, la Grigorie Vodă Ghica; și era omă nestătătoru la vorovă, telpizū, amăgitoru, gembășu de cei de la Fanarū din Țarigradū; și după aceste, după tôte, era bătrănu și curvarū. Dômnă lui era la Țarigradū; ăra elū aice își luase o fată a unei rachierife, de pe Podulū Vechiū, anume Arhipoe; ăra pre fată o chîema Anița, și era țitorea lui Dimitrașco Vodă; și o purta în vedelă între tôtă boferimea; și o ținea în brațe de o sêruta; și o purta cu sălbi de galbeni, și cu haîne de șahmarandū, și cu șlicū de sobolū, și cu multe odóre împodobită; și era tîneră și frumôsă, și plină de sulimanū, ca o fată de rachierită; și o trimetea cu careta domnescă, cu Silmeni, și cu Vornici, și cu Comiși, dioa amedă-di mare, pe uliță, la feredeū, și pe la mônăstiri, și pe la vii și primblări, și făcea și pre boferi deși trimeteaă giupănesele cu dēnsa; și după ce venia de la primblări, trimetea giupăneselorū daruri, canavițe, belacose, căci i-aă făcutu cinste de aă mersū cu dēnsa în primblare. Și după ce s'aă mazi-litu, aă luat'o cu dēnsulū, și aă dus'o în Țarigradū, și aă măritat'o după o slugă a lui, după unū Grecu. — Căutați, frați, iubiți cetitori, de vedeți ce este omenia și curviea grecescă! că elū, de bătrănu, dinți în gură nu avea; dimineta îi înclaea de l' punea în gură, ăra sêra îi descleea cu uncropū, și l' punea pe masă; și carne în tôte posturile cu Turcii dinpreună mânca. Oh! oh! oh! Sêracă țără a Moldovei, ce norocire de stêpani ca acesta ai avutū! Ce sorti de viță țî-aă călutū! Cum aă mai rēmasū omă trăitoru în tine, de mare mirare este, cu atâte spurcăciuni de obiceiuri ce se tragū pînă astă-di în tine, Mol-

dovă! Și din vreme în vreme totu' s'au mai adaosu' spurcatele de obiceiuri, care mai înainte se voru' scrie cineșu' la rîndulu' loru'.

Templatu-s'au atunce da s'au găsitu' câteva mil de galbinî în mănăstire în Râșca, puși de ctitori, pentru tréba mănăstirei, și i-au luatü toți galbinii Dimitrașco Vodă, și nimică n'au lăsatü mănăstirei de chivernisélă, séu sê tocméscă ceva, fiindü mănăstirea sêracă.

Așijdere, feciorii lui Chiriac Sturziî Vornicului, Ión și cu Sandul, care acela Ión au aglunsü mai pe urmă și Vornicü mare la alți Domni, acești boierii pîrîau pe o maștihá a lorü la Dimitrașco Vodă, dicéndü cum că arü fi rēmasü multii bani de la tatálu' lorü, Chiriacü Sturza, și lorü nu va maștiha lorü sê le facă parte. Decî Dimitrașco Vodă, cu meșteșugurile lui, au aflatü unde erau banii, și au trimisü și i-au luatü toți, și nimică nu le-au mai datü acestorü boieri, nici lorü, nici maștihei lorü; și, după ce s'au mazilitü Dimitrașco Vodă, s'au dusi maștiha acestorü boieri, Vornicésa lui Chiriacü Sturziî, la Țarigradü, de au zăbovitü giumătate de anü, și 'și-au aprinsü rogojinii în capü de 'l-au pîritü la Impêratulü pe Dimitrașco Vodă, și nimică n'au pututü face, sê isprăvescă ceva; și au mánecatü banii toți Dimitrașco Vodă.

Éră boierilorü celorü mari le aréta dragoste și cinste; că nici prea multü n'au domnitü a doua domnie, nici vremile nu'i slujiau; ci nu avea într'altü cum face, ce numai îi căuta sê le aréte dragoste, că nu'i da mâna într'altü chipü sê facă.

Șerbanü Vodă, fiindü Domnü în țera Muntenéscă, era verii primari cu Dimitrașco Vodă, de pe Cantacuzinesci, și aveaü vrajbă și pismă între dēnșii, încă de pe cândü erau tineri, de pre la Grigorie Vodă, și totü se pîrîau la Pórtă unulü pre altulü. Atunce au chîematü Șerbanü Vodă pe Buhuș Hatmanulü, și 'l-au invētatü sê mérgă la Focșeni și sê se aglungă cu boierii Moldovenesci, și sê le dică sê fugă la dēnsulü în țera Muntenéscă, că elü le va purta de grijé, sê nu ședă în Moldova, că Dimitrașco Vodă au făcutü fermanü sē'i tale pre toți boierii din Moldova, dicéndü că boierii au adusü pre Leși de au luatü pe Duca Vodă, și au prădatü Bugéculü; și ține acelu' fermanü ascunsü, gata. Decî Buhuș Haumanulü, pe poronca lui Șerbanü Vodă, s'au dusü la Focșeni, și au spusü lui Gavrilă Vorniculü. Decî Gavrilă Vorniculü, cum au înțelesü, s'au și rădicatü cu feciorii lui, și cu alți boieri din țera de gîosü, cu căpi-va, și au fugitü în țera Muntenéscă la Șerbanü Vodă. Éră Șerbanü Vodă, după ce i-au vēdutü că au venitü la dēnsulü, tare s'au bucuratü, și au și rēpeditü la Pórtă arzuri de la boieri, cu pîră asupra lui Dimitrașco Vodă; și cu silința și chieltuéla lui Șerbanü, au isprăvitü sê mérgă boierii la Obluciță, la Suliman Pașa, fiindü Saraskerü acolo, sê le íee séma cu Dimitrașco Vodă, sē'i giudece. Decî Șerbanü Vodă, avēndü prieteșugü cu Suleiman Pașa, și avēndü nădejde pe dēnsulü, au chîematü pre boieri de au sfătuitü, pre cine vorü rădica Domnü dintre dēnșii, după ce orü isprăvi; și au socotitü cu toții, pre Constantinü Cantemir Clucerulü, fiindü omü bētrēnü, ca de șapte-deci de anii, și omü prostü, mai de gîosü, că nici carte nu scia, socotindü boierii că'lü vorü purta precum le va fi voia lorü; și de va fi rēü, încă nu va trăi multü, că era bētrēnü; că alții mai de cinste și mai de némü nu primiau sê fie Domnü

Și aș gîurată Constantină Cantemiră Clucerulă, lui Șerbană Vodă, că din cuvîntul lui nu va eși, ce'i va poronci pe voie i-a face de tôte; și i-aș dîsă Șerbană Vodă lui Cantemir să nu fie protivnică Creștiniloră, că elă încă nu este. Căci Șerbană Vodă avea bună nădejde că va desbate tôte creștinătatea din Țarigradă încôce de subt mîna Turciloră, că pe aceea vreme se bătea Sultan Mehmet cu Nemții, cu Leopold Impăratulă Nemțescă, și'lă totă bătea Némțulă pe Turcă, și luasă multă locă Némțulă de la Turcă, și se agînsese Șerbană Vodă și cu Nemții, și cu Moskulă, și cu Leșii; și Moskalii încă bătuse la aceea vreme cetatea Azaculă, și erau să mērgă și la Crimă. Și gîndulă și gătirea lui Șerbană Vodă era să fie elă Impărată în Țarigradă, și cu acelă mișlocă silă să facă pe Cantemir Domnă în Moldova, coborîndu-se și Leșii, să se împreune să se facă totă unii asupra Turciloră. Și érašii aș mai gîurată Cantemiră lui Șerbană Vodă, pentru doi boierii Grecii ce erau în Moldova trăitorii, frații, pre anume: Iordaki și Manolaki, fiindă de nēmulă loră aceștii doi boierii Rusătescii, cum a merge Cantemir cu domniea să'i și prîndă să'i omóre; și mai aveaș aceștii doi boierii încă tîrii frații la Țarigradă, pre anume, Lascarachi, și Mihalachi, și Scarlatachi, cincii feciorii a Cupariului celui bătrână totă de ună nēmă de pe maică cu Șerbană Vodă; numai, să apucasă de se învrăjbisă de la vremea Ducăi Vodă, când era Domnă Duca Vodă în țera Muntenescă. Așijdere aș mai giurată Cantemiră și lui Gavrilăță, luândă domniea Cantemir, să nu se atingă sabia lui de dēnsulă său de vre ună fecioră a lui; pentru căci elă vedea și cunoscea Gavrilăță pe feciorii lui că nu suntă toți aședății la minte, ce o sēmă suntă și cam slobivii.

Și cu aceste lucruri, după ce s'aș sfătuită, și le-aș aședată, aș purcesă cu toții la Obluciță la Suleimană Pașa. Decii și Dimitrașco Vodă, despre partea lui, aș alesă boierii de cinste și de frunte, și i-aș trimisă acolo la Suleimană Pașa, să stee la piră cu cei-alții boierii; și aș ședută acolo la piră câteva zile. Și într'o zi numai ce aș îmbrăcată cu caftană de domnie în Moldova pe Cantemir, și aș gătītă pe Husain-beiulă de la cetatea Vozia de 'l-aș trimisă cu mazilăia înainte la Dimitrașco Vodă, să'lă ție din Iași, să'lă ducă la Țarigradă. Éra boierii cei trimesii despre partea lui Dimitrașco Vodă, dacă aș vēdută că aș îmbrăcată pe Cantemir cu caftană de domnie, s'aș închinată lui Cantemir Vodă; decii, Cantemir i-aș și pusă pe dēnsii, pe acei boierii, pe Balș Vorniculă și pe alții, de aș scrisă cărți cu viclesugă lui Dimitrașco Vodă, pe cum aș isprăvită ei caftană pe voia lui Dimitrașco Vodă; și 'l-aș trimisă înainte pe Husain-beiulă de la cetate de la Tighine, cu caftanulă înainte, împreună cu Armașulă Tóder Fliondoră; că Armașulă Fliondor încă fusesă pribagă cu cei alții boierii; numai cei-alții boierii a lui Dimitrașco Vodă scrieau bine de dēnsulă, cum nu'i nici ună vinovată, că nu s'aș amestecată cu cei alții boierii pribegii; éra pre acei boierii, pe Cantemir și pe Gavrilăță, i-aș pusă Suleimană Pașa totă în here, și i-aș dată pe mîna loră, să'i aducă cum mai de sirgă la Dimitrașco Vodă.

Decii, Dimitrașco Vodă, cum aș vēdută cărțile boieriloră lui, a lui Balș Vorniculă, și aceloră alții, indată aș creșută; și s'aș bucurată, și s'aș gătītă cu mare alăș de aș eșită întru întimpinarea lui Husain-beiă, la valea Adn-

că, după obicei; și întimpinându-se cu Husain-beiu, acolo s'au împreunatu cu densulu. și nimică nu i-au spusu. Nicu Dimitrașco Vodă n'au priceputu de mazilie; și acolo și Toderu Fliondorū s'au împreunatu cu densulu, și lū căia Dinitrașco Vodă pe Fliondorū, și arăta dragoste și milă cătră densulu; și de acolo s'au întorsu înapoi, după ce s'au împreunatu cu alaiulu, și cu caftanulu înainte, până ce au intratu în Iași în curțile domnesci.

Și așeptându Dimitrașco Vodă s'el pue caftanulu în spate Husain-beiu, era elu i-au cetitu fermanu de mazilie; și au pusu caftanulu în spatele lui Ion Racovița Vorniculu, să fie Caïmacamū până a veni Cantemir Vodă în scaunulu domniei.

Era Toderășcu Visterniculu, feciorulu lui Iordaki Cantacuzino celui bătrănu, fiindu vėrū primare cu Dimitrașco Vodă, era în mare cinste la Dimitrașco Vodă; elu era alfa și omega atunce în țera Moldovii. Pusu-l-au pre dumniaulu, Husain-beiu, în here, și l-au dusu la gazda lui, ca s'el pue la poprelă, până a veni Cantemir Vodă, să dea sēma de risipa țerei; deci, mai pe urmă au stătuțu boierii Caïmacamū, și cu puținea cheltuēlă la Husain-beiu, și l-au datu pe chizășia lorū să stee față. Era Dimitrașco Vodă, vedēndu aceste, plāngea de se risipia înainte a totu norodulu; și s'au gătitu a treia di, și au purcesu la Țarigradu, precum este obiceiulu Domnilorū mazili; și la purcesulu lui Dimitrașco Vodă din Iași, s'au făcutu mari gālcēvi și calabalicu. Fliondorū Armașulu, și cu frate-seu Georgița Ciudinū, cu Mitre Căpitanulu, cu Milescei, și cu alții, au burzuluitu totu tērgulu, și slujitorimea asupra Grecilorū, totu cu petre și cu bete, de era curtea domnescă plină de omeni, și pe ziduri stău omeni. Era Grecii totu în casă ședeau, lângă Dimitrașco Vodă, și se ascundeau cari pe unde puteau; și mai virtosu căutaū unu Grecu, pre anume Saraeni, carele au fostu de au fostu bătutu stupii lui Gavrilița Vorniculu, și au fostu datu știbeelorū focu. Și oblicindū Husain-beiu de la gazdă, au alergatū mai degrabă, cu câțiva Turci slujitorii ai lui, și au începutu a batere și a împrăștiare norodulu; și au prinsu pe fratele Milesculu, de l-au bătutu prea rău cu busduganulu, Husain-beiu. Și purcegēndu din Iași Saraeni, și alți Greci, totu dinaintea lui Husain-beiu mergeau, ca s'el nu lū pōtă lua Moldovenii, că se agiunsēse Dimitrașco Vodă cu Husain-beiu, de ținea cu densulu; și la eșitulū din curtea domnescă arăta fantasie de diceau surlele și trāmbițele, și băteaū dobele. Dera norodele totu ilu suduiau și lū hātcāiau, și aruncaū cu petre și cu lemne după densulu; și cu acēstă cinste frumosă au eșitu Dimitrașco Vodă din Moldova! Și i s'arū fi căduțu pre cale și mai mare cinste să petrecă, că de la densulu s'au scornitu hārtiile; elu le au scosu āntēu, de este acelu mademū bunū și până astăzi în Moldova!

Așjdere, la acea gālcēvā, prins'au Fliondorū Armașulu la gazdă pre unu Grecu, anume Mavrodin Paharnicū, și l-au bătutu, și l-au desbrăcatu, de l-au lāsatu numai cu cămeșă, și l-au pusu pe unu calū, îndreptu cu fața spre cōda calulu; și l' dedese cōda în mână de o ținea în locu de frēu, și lū ducea prin mișloculu tērgulu la Copou, la primblare, și lū privia totu norodulu dioa amēdăcū mare, și l' diceau feciorii celū duceau: „Di, Grece: calū murgū la fōntāna Bōrili.” Era elu nu putea dice calū murgū la fōntēna Bordii, ce, dicea: „Alogo

murgo sto fuintina Bordi.» Eră slugile lui Fliondorü îi dau palme și 'i diceau: «*Di, Grece, bine, nu dice așa!*» Acestü felü de zeefetü frumosü i-au făcutü; și după ce au venitü Cantemirü Vodă, iar 'l-au mai bătütü, și 'l-au surgunitü; eră apoi, la Constantinü Duca Vodă, iar au venitü în țeră, de au fostü Visternicü mare; și mai pe urmă iar 'l-au prinsü Antiohü Vodă Cantemirü, și 'l-au jăcuitü, și 'l-au pusü și în ocnă; și la Mihai Vodă iar au venitü în țeră, de au trăitü până ce au muritü de bețrănü, și nu s'au mai putütü curăți țera de densulü! Așjdere tēplatu-s'au și altü Grecü, la mazilia lui Antonie Vodă Rusetü, anume Palaloga, de 'l-au luatü cu pelea, golü, din feredeü și pre acela, de se pomenesce până astădî. Și la Alecsandru Vodă Iliășü iar, ce au pătitü Batiște și alți! Și la alți Domni; și în țera Muntenescă de câte ori, în câteva rōnduri s'au tēplatü Grecilorü de au pătitü necinste și rēutate, și nu s'au mai putütü curăți aceste doue țeri de densi!

Așa socotescü eü cu firea mea acestă próstă: când a vrea Dumneđeü, se facă se nu fie rugină de herü, și Turci în Țarigradü se nu fie, și lupii se nu mănance oile în lume, atunce póte nu vorü fi nici Greci în Moldova și în țera Muntenescă; nici orü fi boieri, nici orü pute mănca aceste doue țeri cum le mănancă; eră altü lécü n'au rēmasü cu condeilü meu se mai pomenescü ca se potü geci. Foculü ilü stingi, apa o ezesci și o abați pe altă parte, vintulü când bate te dai în lături într'unü adăpostü și te odihnesci, sórele intră în nuori, noaptea cu întunereculü trece și se face iar lumină, eră la Grecü milă sau omenie, sau dreptate, sau neviclesugü, nici unele de aceste nu suntü, sau frica lui Dumneđeü; numai cândü nu póte se facă răü, se arată cu blāndețe; eră inima și firea, totü câtü arü pute, este se facă rēutate. Cătați de cetiți la hronografulü Grecescü, de ve incredințați și mai bine; pe cândü au fostü Grecii puternici, și Impărăția era a lorü, ce făceau pre atunce, și ce lucrau?)

După ce au venitü Cantemirü Vodă la scaunulü domniei în Iași, trimis'au boieri de țeră la Pórtă după Dimitrașco Vodă, de 'l-au piritü la Udriü; și au trimisü și pe veru-séu Toderășcü Visterniculü Cantacuzino, împreună cu cei alți boieri, de 'l-au piritü totü la ochi; și 'l-au închisü pe Dimitrașco Vodă, și 'l-au făcutü de au cheltuitü bani mulți. Numai, norocirea lui, au scăpatü cu zile; că au apucatü de au dăruitü unü hangerü de mare prețü Vezirului, și așa au hălăduitü cu viața; și după aceea n'au prelungitü, fiindü mazilü acolo, și au muritü, și i-au rēmasü casa în multă și mare sărăcie.

Așjdere și Toderășcü Visterniculü, după ce s'au piritü cu Dimitrașco Vodă acolo la Udriü, s'au rēsbolitü și au muritü; și fiindü Șerbanü Vodă cu densulü verü-primare au trimisü cu mare cheltuélă de i-au luatü ósele de la Udriü; și le-au adusü pin țera Muntenescă, și le-au adusü în Moldova, de le-au îngropatü feciorii lui în mōnăstire în Bisericanî, fiindü ei ctitori, acești boieri Cantacuzinesci, la acea sfântă mōnăstire; și au rēmasü datorü din Visternicie,

Orî ce este disü în patimă, își găsesce lesue intimpinarea sea; Vorniculü Alecsandru Beldiman (Veți mai departe la note s'au însărcinatü a rēspunde imputărilor ce Neculce face Grecilorü.

ce au fostu Visternicū mare la Duca Vodă, cu vre o doădecē și mai bine de pungi de bani. Așa suntū de bune boierile în țera Moldovei, de la Vasilie Vodă încōce.

CAP. XI.

Domniea lui Constantinū Cantemirū Voevoda, în anul 7193 Iunie 10.

Venit'au Domnū țerei Moldovei Constantinū Cantemirū Vodă, pre carele 'l-au alesū la domnie boierii țerei Moldovei în loculū lui Dimitrașco Vodă, cu nevoința și cheltuēla lui Șerbanū Vodă, Domnulū Muntenescū, precum mai susū s'au scrisū. Acestū Domnū Cantemirū Vodă au fostū de ómeni proști, de la ținutulū Fălciului; și dacā s'au rădicatū la vristă, s'au dusū în țera Leșescă, de au slujitū la óste, până au agiunsū de au fostū Rohmistru; apoi, viindū în Moldova, s'au dusū cu Grigorașco Vodă Ghica în țera Muntenescă, și au fostū acolo cēușū Spătărescū; și era omū vitēzū și cu sfatū bunū. Dupē aceea, viindū aice în țerā în Moldova, și slujindū bine, 'l-au pusū Căpitanū mare, și apoi au fostū și Sardarū, și mai pe urmă au fostū și Clucerū mare; fost'au și Kapi-kihale la Pórtā Impērăției, sciindū limbī, și fiindū omū bătrānū. Cu alesulū tuturorū boierilorū, ce erau pribegī în țera Muntenescă, 'l-au rădicatū Domnū cu cheltuēla lui Șerbanū Vodă, Domnului Muntenescū, precum mai susū s'au scrisū, și titlușulū lui nu sciea Cantemirū Voevoda, ce numai Constātinū Voevoda.

Carte nu sciea, ce numai iscălitura invēțase de o făcea; practicā bunā avea; la voróvā era sănātosū; mănca bine și bea bine. Semne multe avea pe trupū de la rēsbóte, în capū, și la mână, de pe când fusese slujitorū în țera Leșescă. La statū nu era mare; era grosū, burduhosū, rumēnū la față, buzatū; barba îi era albā ca zăpada. Cu boierii trăia bine până la o vreme, pentru că era omū de țerā, și 'i scia pre toți, totū anume, pre carele cum era; și nu era mândru, nici făcea cheltuēlā țerei, că era unū moșnégū, fōrā Dómnā; și avea doi feciorī Beizadele, pre Antiohie și pre Dimitrașco, și acesta era zalogū la Pórtā și cu alți feciorī de boieri. Și era bine în țerā dintr'alele; numai, nu putea trăi ómenii de podgézurī Leșesci, că era țera pustie din Iași în susū. Din toți boierii era mai alesū, la acestū Domnū, Gavrilită Vorniculū și cu feciorii lui; era elū boierū, și chivernista precum îi era vola; și era o sēmā din feciorii lui, cam fōrā de ispravā, zlobivi, Lupulū și Solomonū, și Costaki; aveaū slugī tálharī la casele lorū de țineaū drumurile, de ucideaū Turcii, și furaū bucate din Bugeacū, cai, epe, și se făceaū farmutale totū déuna, și slimurī cu Tătarii, pentru faptele lorū, și nu putea sē dicā nime nimicā de frica lui Gavrilită; și Domnulū, de și scia, răbda.

Venit'au atunce și Mironū Logofētulū din țera Leșescă, fōrte scăpatū, și 'l-au avutū Cantemirū Vodă în milā și în cinste; și avēndū trei feciorī, i-au boieritū; pe Ioniță 'l-au făcutū Sardarū, pe Nicolai Logofētū alū treele, pe Patrașco Camarașū

mare; și 'și-a' logodit' Cantemir' Vodă și o fată cu d'nsul, pre anume domnița Safta. Eră pe Miron' Logofet'ul' 'l-a' făcut' Staroste la Putna; pre aceea vreme pusese Cantemir' Vodă Hatman' pe Velic'co, ce era frate cu Miron' Logofet'ul'; și intr'acea vreme eșit'a' Hatmanul' Velic'co, cu puținea ôste ce avea, spre ținutul' Sucevei, improtiva a multe podgézur' Leșesc' ce imbla de strica' în ț'ără; găsit'a' atunce un' podgéz' mare la Bae, și s'a' lovit' Hatmanul' Velic'co cu d'nsii prea tare, cât' 'l-a' lovit' pe Hatmanul' dintr'un' sineț', de i-a' rupt' zaoa de pe l'ngă grumaz'. Velic'co năvăl'a în r'șboi' singur' cu sulița a mână, și altul' 'l-a' lovit' de i-a' rupt' spogărnic'ela de la frăul' calului, și altul' i-a' lovit' din sineț' dărlogul' de la șea. Și n'a' putut' s' isbândescă, și a' purces' Moldovenii în r'șipă; și a' fugit' Hatmanul' Velic'co; și multă stricăciune a' făcut' acel' podgéz' Leșesc'; și alte multe podgézur' Leșesc' lovia' pe alte locur' de strica' în ț'ără.

Ma' lovit'a' un' podgéz' Leșesc' pe Velic'co Hatmanul' între vii, la Copo', de 'l-a' gonit' până în Iași. Velic'co Hatmanul' era un' om' de fire, și de tr'ebă la tôte socotelile lui, și îndrăzneț' bun'; numai, neav'nd' nici cu cine, a' doră nici noroc' la r'șboi' n'avea s' slujescă, că pe unde mergea il' tot' bătea.

Atuncea, av'nd' Nemții ôste cu Turcii, încă de pe când' s'a' fost' bătut' la Beci', și tot' bătea' Nemții pe Turci, și se lășia; deci, și Leșii erau la un' cuv'nt' cu Nemții și dau lefe Moldovenilor, și se dusesse ma' toți Moldovenii la Leși, boțerenași, slugi boțeresci, slujitor', și venia' de jăcuia' în ț'ără în Moldova.

Venise trii S'rbii la Duca Vodă, nice în ț'ără, s' slujescă, cari' acei S'rbii, ma' înainte vreme fusese kesăgii, anume Ilie și Stanciul', și Dimaiuruc'; ispoveduit' a' la un' călug'er' Grec' la Galați, trec'nd' Dunărea; și acel' călug'er', i-a' p'rit' la Duca Vodă de le a' luat' Duca Vodă ș'ptezeci de pungi de bani, și multe odóre scumpe; și pe urmă 'și-a' găsit' vreme acei S'rbii, de s'a' dus' în ț'era Leșescă; și acei a' bătut' pe Hatmanul' Velic'co la Bae; și făcea' multe podgézur' și r'utăți ț'erei; că erau ômeni fôrte harnici; și așa, s'a' t'emplat' intr'un' podgéz' de i-a' impresurat' mulțime de Tătari. Stanciul' a' perit' acolo în r'șboi'; eră cei-lalșia' scăpăt' cu multe rane; deci, dintru acele rane s'a' spăriat' și s'a' dus' în ț'era Nemțescă, de a' agluns' acolo Ilie și cu Dimitrașco de erau capete ma' mari la Împ'ratul' Némțului, pe doș-deci de mil de S'rbii. Eră, Dimaiuruc' ma' pe urmă 'și-a' făcut' pace, și a' venit' aici în ț'ără în Moldova, de a' fost' Bașu-bulucbaș' la Constantin' Duca Vodă, și a' perit' și el' de foc' împreună cu Totoescul' vel Capitan', când' s'a' aprins' erbăria în Iași. Vedeți acum ce a' făcut' acel' duhovnic' Grec'; drept' dragul' s' te ispovedesc' la d'nsii!

Coboritus'a' atuncea și doi Hatman' Leșesc' cu oști, pe Prut' în gios', până la sat' la Boian'. Eșitule-a' Suleiman'-Pșsa Saraskerul' înainte și cu Cantemir' Vodă, și le-a' dat' Leșilor' r'șboi' prea tare și frumos'; cari' Leșii, n'a' putut' ține r'șboiul', și peste nôpte pintreg' a' tălat' lunca, și a' trecut' peste Prut' și a' fugit'. Eră Suleiman'-Pașa și cu Tătarii, și cu Cantemir' Vodă, s'a' întors' înapoi, care, Cantemir' Vodă, de atuncea a' dobân-

ditu de la Turci mare cinste, și laudă, și credință. căci mergea prea bine și frumos la război; că așa mergea în frunte, de nu se putea ține cei tineri de densul.

Deci Leșii dintr'aceea au prinsu și mai mare pismă pe densul; de sloboziau podgézuri în toate părțile de stricău țera; și țera era totu bejenită. Lipsă de pâine, că nu puteau ara omeni, era stupii și vinul se făcea, că era omu norocitu. Țera biru nu da, că era ertatu birul țerei de la Pörtă. Numai nu putea trăi de vrajbă, că și caii lui Cantemiru Vodă din ceairu i-au luat Crupenki cu unu podgézu Leșescu, care, pe urmă, acel Crupenki au agiunsu de au fostu Jigniceru mare. Și domniea în Iași, după ce i-au luat caii, n-au pututu șede, ce s-au mutat în Cetățue; că de nu s'arū fi mutat în Cetățue, cându au bătutu podgézulu pe Velicico Hatmanulu la Copou, 'l-arū fi luat și pe Cantemiru Vodă din Iași.

După vorova ce au avutu Șerbanu Vodă cu Cantemiru Vodă, prins'au Cantemiru Vodă pe Iordaki Postelniculu Rusetu de 'l-au închis și 'l-au muncitu, că i-au cetluitu capulu și 'l-au făcutu de au datu vre o trizeci-patruzeci de pungii de bani; și pe urmă 'l-au luat Gavrilița Vorniculu și cu Velicico Hatmanulu în chizășie, cum că nu va fugi din Moldova, și 'l-au sloboțitu; era mai pe urmă i-au datu veste lui Iordaki Velicico Hatmanulu că'i stă cu price Șerbanu Vodă, și este se pe. Și înțelegendū Iordaki Rusetu Postelniculu, au fugitu în țera Ungurescă.

Atuncē, cându au mersu Suleimanu-Pașa cu Cantemiru Vodă înaintea Leșiloru la Boianu, venit'au și Șerbanu Vodă cu oște din țera Muntenescă până în Iași; și au descălecatu cu oștea la mănăstirea lui Aronu Vodă; și au ședutu vre o patru cincii zile, și 'și-au isprăvitū de la Suleimanu-Pașa, avendū grije de Nemți de s'au întorsu înapoi; și au mersu pe Birladū totu vëndū vëndaturu și pesce.

Era în alu doile anu a domniei lui Cantemiru Vodă coboritus'au Crafulu Leșescū, Sobieșki, cu totă puterea sa, și cu toți Hatmanii țerei Leșesci, și cu totă reclospolita, și cu multe podgézuri în toate părțile, în totă țera Moldovei, pre la Ocnă pre la Birladū, pre la Bujoreni, de n'au rămasu unu locu neprădatu și nestrictu. Tălat'au atuncē Leșii și cu Căzaci pre Dómna Rucsanda, fata lui Vasilie Vodă, la cetate la Némți, și pe Andreișoe, și pre Enaki Gramaticulu, fiindū Camarașu la Ocnă, și pre alți mulți; că se făcuse tălhari, nu numai de la oștea Leșescă, ce și din Munții Unguresci eșiau tălhari de jăcuiau mănăstirile, și alți tălhari despre Bugécū; incotro căutai, totu tălhari erau în toate părțile.

Atuncē mulți boieri și giupănese s'erace 'și-au lăsatū casele, și au fugitu în țera Muntenescă de reulū tălharitulu. Atuncē Crafulu Sobieșki s'au coboritu în glosu pin tērgū pin Iași, și au mersu în glosu pe Prutu, până la Pagulū, și de la Pagulū n'au pututu merge mai înainte, și s'au întorsu înapoi, că i-au eșitu Turcimea și cu Tătărimea înainte, și s'au întorsu încungiuratu de Tătari. Carele cum eșia din obuđulu Leșescū, cum ilu și luaū Tătarii de grumađu. Și s'au întorsu iară pin Iași înapoi; și era și Petriceico Vodă cu densul; și au lovitū pe la Tērgulū-Frumosū, și n'au agiunsu cailorū obuđulu Leșescū apă heleșteulū celū mare de la Prigoreni; și au luatū Siretulū în susū, și au lo-

vită pe la Cernăuți la Sniatin în țera lui. Era Cantemiră Vodă 'l-au gonit pe Craiul cu Tătarii până la Hărmanesci, pe Siretă.

Atunce au arsă Leșii și Tătarii multe curți boieresci la țeră și la Iași. Ara'au în Lungani, în Obrejeni, în Popl, în Doroscani, la Leca, în Căcăredeni două părechii, în Podobiți, într'altă Lungani, în Albesci, în Brăesci, în Prigoreni, în Gănesci, în Tergulă-Frumosă, în Crivesci, în Petrișu, în Hălăștieni, în Hăbășesci, în Ruginosa, în Hălăucesci, în Cosmesci, în Purcelesci, în Stolniceni, în Pașcani, și pe alte locuri multe; totă curți șindilite boieresci au arsă atunce, fiindă omenii închiși pin mănăstiri, de frica Leșilor și a Tătarilor; era în Golia atunce oca de apă ună potronică.

Atunce au luată Craiul și pe Dosoteiă Mitropolitul din Iași cu tôte vestimintele și odorele sfintei Mitropolii, și au luată și mōștele sfântului Ión Novii, ce au fostă la Suceva, care au fostă adusă aceste sfinte mōște din țera Turcescă Alecsandru Vodă celă mare și bună; și le-au dusă acele sfinte mōște, împreună cu Dosoteiă Mitropolitul, în țera Leșescă, la ună tērgă a Craiului Sobiețki, anume Jolca, de staă acolo și până în ziua de astăzi. Și Dosotei Mitropolitul încă acolo au murită.

Acestă Dosoteiă Mitropolitul nu era omă prostă de felul lui; era nemă de mazălă*) prea învățată; multe limbi scia; Elinesce, Latinesce, Slovesce, și alte: Adincă din cărți scia; și deplină călugeră, și cucernică, și blândă ca ună mielă; în țera noastră pre aceste vremi nu se află omă ca acela. După ce au mersă la Jolca, îlă punca Craiul Sobiețki de se îmbrăca cu vestimintele cele scumpe și odorele Mitropoliei țerei noastre, și slujia Liturgie la zile mară, și Iordană la Boboteadă cu ceremonie după obiceiul țerei noastre; și se mira Craiul și toți domni Leșesci, și lauda frumoșă ceremonie ce era în biserica țerei noastre.

Cantemiră Vodă s'au fostă mâniață foarte rău pre acelă Mitropolită, și i-au fostă făcută afurisenie de la Patriarșă; dără nimica de dēnsulă nu s'au atinsă. că, dicită omenii că'i sfântă. Era de Cantemiră Vodă, dicită omenii că s'au atinsă, că 'l-au găsită legată; ce, nu se scie dintru aceea pricină, au dinr'altă pricină. Cantemiră Vodă, cândă au venită Craiul Leșescă Sobiețki, rămăsese mai singură; boierimea, slujitorimea fugise cariă încotro au putută; numai preă cu pușintă omenii de curte rămăsese, și'lă îndemnaă o sēmă de boieri să se închine la Leși; și'i scriea și Șerbană Vodă să se închine, că s'a închina și elă, că se scoboră și Nemții despre țera Nemțescă, și Moskaliă încă mergă la Crimă, și se voră face totă una.

Era Cantemiră Vodă nu s'au potrivită: una, că scia rōndulă Leșiloră, că slujise la dēnșii; a doua, fi era feciorulă la Pōrtă zalogă, Antiohă Beizade, ce nu'i da mână într'altă chipă. Ce elă, cu cine au avută pe lūngă dēnsulă; s'au trasă spre l'alcii asupra Tătariloră, precum mai susă s'au scrisă; și cu acēsta au nemerită bine, că i-au eșită mare laudă de la Turci.

Pre acea vreme erau vre o patru-deci și mai bine de Codreni tălhară de șinea drumurile în țera de giosă; agluns'au acei Codreni la Cantemiră Vodă

*) Fecioră de negușitoră, dicită copia Post. Hurmuzaki.

de i-añ ertatü, și aũ venitü toți în Iași, și i-añ dusü pre toți în mănăstire în Galata, de aũ juratü, cum vorü sluji lui Cantemirü Vodă și țerei cu dreptate; și le-aũ datü lăfă câte patru lei pe lună; și aũ pusü capete dintre dênșil, pe Zaharia și pe Sandulü, și le-aũ datü cărți de volnicie, se stringă ómenil de óste câtü de mulți. Și aũ purcesü spre munte, și cum aũ sositü la Pétră, aũ găsitü unü podgézü de Leși și cu Căzacil, vre-o douë sute și mai bine; și așa i-aũ lovitü fõră de veste, pe o negură, de i-aũ spartü și i-aũ spărcuitü; și i-aũ prinsü pre unil și vii, de i-aũ dusü la Cantemirü Vodă de i-aũ înțepatü și i-aũ spînzuratü. Decil, dintru acea isbândă, aũ începutü Cantemirü Vodă a facere stéguril de Lefeciil în Romanü și în Cosmescl, și în Têrgulü-Frumosü, în Hârlău, la Podulü-Ilóel, în Iași; și aũ începutü a'i biruire pre tâlhari, și a'i prindere, de'i ducea la Cantemirü Vodă, de'i totü omoria cu felü de felü de cazne.

Așjidere și Mironü Logofétulü, fiindü Staroste la Putna, aũ făcutü Siimenil și Hânsari, și aũ începutü și dintr'acolo a risipire tâlhariil, că numai odată, la o bătae, aũ prinsü patru-decil de tâlhari, și i-aũ totü tălatü câte în patru bucăți, și i-aũ pusü pin prepelece pe la drumuril. Pus'aũ Mironü Logofétulü, de aũ lărgitü și drumulü la lunca Mândrușcăil; că fiindü drumulü strimpü, nu puteaũ ómenil se ámbles de réulü tâlharilorü. Și așa, cu-aceste, aũ începutü a se mai stirpire tâlharil; că de ce omoria, de ce se făceaũ mai mulți, în dílele acestul Domnü.

Așjidere atunce, cândü aũ venitü Craiulü Leșescü Sobietki, mai înainte, după ce aũ făcutü Cantemirü Vodă slujitoril, vedëndü Șerbanü Vodă că ámbilă tâlhăritü multü în Moldova, și n'are cine se le stee împotriva, și Cantemirü Vodă n'aũ ținutü parola, cum s'aũ apucatü cândü i-aũ pusü Domnü, se omóre pre Iordaki Rusetü, și Iordaki Rusetü aũ fugitü în țera Ungurésca, trimis'aũ și elü pre Mănăilă căpitanulü cu Saragele, se prinďă pre giupánésa lui Iordaki Rusetü. Decil aflându-se giupánésa lui Iordaki Rusetü, cu multe bejănii, pe Oituzü, la unü satü anume Grozescil, de frica unil podgézü Leșescü ce yenia din susü, aũ apucatü numai ea, Iordakióe, singură cu rádvantulü, numai de aũ fugitü, și aũ scăpatü de n'aũ prins'o Saragele; érá altă ce aũ avutü agărlicü, i aũ luatü totü Saragele, și peste nópte s'aũ întorsü Saragele preste munte în țera Muntenésca; și bejănariil cine aũ fostü acolo, aũ săritü dupe dênșil a-doa-đi pe șlêhü de i aũ gonitü, și nu i-aũ pututü ajunge, și s'aũ dusü cu pace.

Trimis'aũ pe Gavrilită Vorniculü în țera Muntenésca la Șerbanü Vodă, Cantemirü Vodă, că veduse că s'aũ mâniatü Șerbanü Vodă pentru Iordaki; și pentru căci nu s'aũ închinatü la Leși, după cum se adevérise cândü i-aũ pusü Domnü; și întorcëndu-se Gavrilită Vorniculü inapoi, îndată aũ și muritü; dicü se 'lú fie otrăvitü Șerbanü Vodă. Caută de acum înainte de vedil ce s'aũ lucratü, din zavistie și din réutate, în Moldova și în țera Muntenésca, din pisma lui Șerbanü Vodă și a Cupărescilorü, ce aũ avutü pismă veche de demultü.

Índatăși aũ făcutü pace cu Cantemirü Vodă de aũ venitü de la Tarigradü în Iași Cupărescil, și aũ pusü pe Iordaki Visternicü mare de i-aũ datü Can-

temirü Vodă chelea țerei în mână, și 'l-aü datü și o sémă de bani, pentru cei ce'l luase; éru pentru o sémă de bani ce 'l-aü fostü mai remasü, 'l-aü datü țergulü Șcheea, și satul Drăcșani; și pe frate-seü Manolaki 'l-aü pusü Staroste la Putna, pentru ca să se mai adaoge vrăjbile cu Munteni. Pus'aü și pe frațiil lorü acestorü doi boieri pe Scarlataki, și pe Lascaraki, și pe Mihalaki să fie Kapi-kihăi la Țarigradü. Ține-te sêracă țêră Moldovă, de acumü înainte de jacurile și de mâncăturile a toți acesti tuscinci feciori a Cupariului celui beștrănu, cariil nu se săturaü unul câte cu o sută saü și doue sute de pungii!

Dat'aü totă taia Cantemirü Vodă, ce aü avutü cu Șerbanü Vodă, Cupărescilorü; bucurat'aü Cupărescii pe Cantemirü Vodă că 'l-orü face Domnü în țera Muntenescă; și așa, totü se pîriaü și se mâncaü unii pre alții.

Murindü Gavriiliță Vorniculü celui beștrănu, pus'aü Cantemirü Vodă Vornicü mare pre fiulü seü Vasilaki, dera nu avea trecere la domnie ca tată-seü; și pe cei-l-alți frațiil ai lui aü începutü a'l mai scădere din volnicia ce aveaü cândü trăia tată-seü. Scos'aü atunce și pe Velicco din Hătmănie, și 'l-aü pusü Vornicü mare de țera de susü; și Hatmanü aü pusü pre ginere-seü Bogdanü. Deci Iordaki Vorniculü aü și legatü frăție cu Bogdanü Hatmanulü, vedëndü că este ginere lui Cantemirü Vodă, de ținea la unü cuvëntü; și pe cei-l-alți boieri aü începutü a'l călcare din obiceiurile lorü, și scotea mulțime de orânduiele pe țêră, și pe mazili dăjdiil grele, și pe breslași greutate, de s'aü stinsü de atunce, că erau breslași mulți în țêră atunce cu miil de stupi. Și Cantemirü Vodă carte nu scia; séma nime nu le lua, că'l supusese pe cei-l-alți boieri, că birulü țerei era ertatü de la Împărăție. Éra Lascaraki Kapi-kihăia totü trimetea la sute de pungii de bani de lua, ni cu o pricină, ni cu alta. Ore ce sta împrotivă pentru țêră Mironü Logofetulü, și cu frate-seü Velicco Vorniculü; îi dicea lui Cantemirü Vodă la masă: «mai desü cu păharele, Măria Ta, și mai rarü cu orânduiele; că birulü țerei este ertatü de la Pörtă, și'l vrea se'ți dai Măria Ta séma odată, și nu'l pute.» Și Velicco și mai tare tot-déuna se sfădă cu Cantemirü Vodă, și cu Iordaki Visterniculü; cariil, dintru acele voróve, avëndü frică, aü căđutü la prepusü, de 'și-aü pusü și capetele.

Șerbanü Vodă făcuse gătire mare de oști în țera Muntenescă, și făcuse câte-va vase, șelce, la Argeși, cu zahere, de staü gata să se scobóre pe Dunăre, și se agiunsese cu tóte capetele Serbimei pe de ceea parte de Dunăre, și trimesese și la Nemți pe frate-seü Iordaki Spatarulü, și pre ginere-seü Aga Bălăcénulü, ca să vie cu o sémă de óste Nemțescă. Agiunsese și la Moskü să se scobóre Moskaliil să mérgă la Crimü; și ständü împrotiva sfatului unü Cnezü mare la Moskü, cheltuit'aü Șerbanü Vodă de 'l-aü otrăvitü, ca să nu mai fie protivnicü sfatului. Agiunsese și cu Craiulü Sobiețki ca să se scobóre în giosü la Bugécü. Și așa, și elü să purcédă cu acéstă gătire, să apuce Țarigradulü, cândü orü fi Turcii la Beligradü la Nemți. Numai, era piedecă Cantemirü Vodă și cu Cupărescii, că 'lü totü pîria la Pörtă. Deci, Șerbanü Vodă, vedëndü împedecarea lui Cantemirü Vodă, aü strinsü cățiil-va boieri Moldoveni ce erau în țera Muntenescă pribegi, unii de frica lui Cantemirü Vodă,

alții pentru frica podgédurilor Leșesci; strinsu-i-au pre toți la densusul, la sfat, la Bucuresci, și au alesu pre Ilie Drăguțescul să 'lă facă Domnă în Moldova, cu totă cheltuēla lui, ca să se mântuēscă de Cantemirū Vodă, să nu 'i mai fie pedecă. Și n'au zăbovitū după acesta sfatū prea multū Șerbanū Vodă, și au și muritū. Dicu unii se 'lă fie otrăvitū frații lui, Stolniculū Constantinū și Spatarulū Mihai; că era unū omū gróznicū; nu veghīa nimerūl voīeu; era omū mare la statū, cu ochi ca de boū, harnicū și darnicū, milă făcea mare la cei străini și la slujitorī; cheltuīa multū ca să 'i facă nume, eră nu se stringă.

Cantemirū Vodă încă de aceste oblicindū de tóte, pīrise la Pórtă pe Șerbanū Vodă, și Turcii nu puteau să 'lă mađilēscă, că se temeau de numele lui Șerbanū Vodă; ce scrisese la Hanulū să se gáteze să mérgă să erneze în țera Muntenēscă să prindē pe Șerbanū Vodă; ce gátindu-se Hanulū, 'i-au și venitū veste că au muritū Șerbanū Vodă. Ce gândesce omulū, nu dá Domnulū; că cine scie la ce cumpēnă arū fi venitū și țera Muntenēscă de n'arū fi muritū Șerbanū Vodă atuncea.

Rădicat'au frații lui Șerbanū Vodă, Constantinū Stolniculū și cu Mihai Spatarulū, Domnū atuncea, pre unū nepotū a lorū de soră, anume Constantinū Brăncovanulū Băsărabū, în loculū lui Șerbanū Vodă. Avea Șerbanū Vodă feciorū mare, și n'au vrutū frații lui Șerbanū Vodă să 'lă pue pe densusul, pentru că nu trăia bine cu Dómna.

Dupē ce s'au aședatū Brăncovanulū Vodă în scaunū, în Bucuresci, gálceva și zavistia cu Cupărescii totū au rēmasū și la Brăncovanulū Vodă, cumū era și la Șerbanū Vodă, de se totū pīriaū unulū pre altulū la Pórtă, de se totū făcea cheltuēlă amendurorū țerelorū.

Început'au Brăncovanulū Vodă a supērare pre Dómna lui Șerbanū Vodă, cu feluri de feluri, și a 'i luare banii de pe unde erau mistuiți: că fiindu 'i nepotū lui Șerbanū Vodă, și în cinste la densusul, 'i scia banii pre unde erau. Deci Aga Bălăcēnulū, ginerele lui Șerbanū Vodă, dacă au înțelesū de acea supērare, n'au vrutū să vie de la Nemți; și au rēmasū asolo la Beciū. Eră Iordaki Spatarulū, fratele lui Șerbanū Vodă, au venitū la Brăncovēnulū de la Nemți, de unde ilū trimesēse Șerbanū Vodă. Deci Dómna lui Șerbanū Vodă căduse în mare prepusū, vedēndū că au rēmasū ginere-sēu Aga Bălăcēnulū la Sibiiū; și pusēse trei stēguri de Lefecii Moldoveni cu Căpitanii lorū, pre anume: Beșlōga, și Vicolū, și Tatulū, de o păđiaū pre dēnsa și pre feciorulū ei, pre Georgie Beizade, la satū la Drăgānesci, să nu fugă la ginere-sēu, la Nemți.

Eră după ce au trecutū unū anū a domniei Brăncovanulū Vodă, coboritu-s'au Aga Bălăcēnulū cu oști Nemțesci și cu Heizerū Generalulū, de au venitū în tērgū la Bucuresci.

Dēră feciorulū lui Șerbanū Vodă, cum au înțelesū că au trecutū Nemții în țera Muntenēscă de vinū la Bucuresci, într'o séră s'au imbrăcatū în haīne próste și au eșitū prin straja de la Drăgānesci ce 'lū păđia, necunoscēndulū strajerii, și s'au dusū înainte oștii Nemțesci, și au rēmasū numai Dómna singurā la Drăgānesci, în pađă.

Brăncovēnulū Vodă, dacă au vedutū că se apropie oștile Nemțesci de Bu-

curesci, au lăsată Bucurescii și s'au coborît la sată la Ruși cu totă casa lui și boierii și boierinașii din curte, și slujitorii, și au ședut acolo la Ruși vr'o două trei săptămâni. Elu ședea în Ruși, și Nemții în Bucuresci, cale de optă-nouă césuri unii de alții; și purta de grijă Brâncovanulă Vodă de zahere, de le da totu de agiunsu de ce le trebuia; éra pe de altă parte au făcutu scire la Pórtă și la Tătarii se vie.

Trimis'au atunce Generalulă Heizeru pre unu Colonelu cu vre-o sută de Nemți la Drăgănesci de au luatú pre Dómna lui Șerbanu Vodă de au dus'o în Bucuresci; cu voia Brâncovanului Vodă era, că Drăgănescii de Ruși nu suntú departe, cale de două césuri.

Dupé ce au rădicatú pre Dómna din Drăgănesci, venit-au numai singurú Generalulă Heizer cu capulú lui, cu vr'o sută de ómeni, de la Bucuresci la Drăgănesci; și s'au sculatú și Brâncovanulă Vodă de s'au dusú la Generalulú în Drăgănesci, de s'au împreunatú cu densusú; și au mâncatú și au vorovítu cinci-șese césuri, ce le-au trebuitú; și așa s'au întorsú Generalulú iarăși la obuzulú lui în Bucuresci, și Brâncovanulă Vodă s'au întorsú la obuzulú lui la Ruși. Țera nu o lăsa se se bejenescă; că pe cine fi prindea le tăta nasulú și urechile, de staú pe locú, ca se porțe de grijă zaherelei oștilorú.

Atunce toți boierii Muntenesci indemnau pre Brâncovanulă Vodă se se închine la Nemți: numai unchiu-séu, Stolniculú Constantinú, n'au primitú acestú sfatú, și nu l-au lăsatú se se închine; cândú va Dumneđu, și omulú neme-resce sfatulú.

Atunce fiindú domnia nouă, și viindú oști, și neavéndú cu ce se chivernisi, îngrabă trebuindú bani, au scosú vácăritú antéași-datá, unú tultú de vitá și doi orti de calú, de au rémasú obiceiú de au fostú în multí ani; și de acolo de la Munteni, peste câții-va ani, la domnia lui Constantinú Ducăi Vodă, au săritú scânteca și la noi în Moldova, de s'au aprinsú acestú pojarú de obiceiú réu.

Deci, în scurtá vreme au purcesú și Tătarii a venire în țera Muntenescă; Brâncovanulă Vodă îndatá atunce au datú scire țerei se se dea înlaturí la munți, și 'și-au trimisú Dómna la mónăstire la Bradú, la munte; și elú au purcesú intru întimpinarea Sultanului la Buzéu; și numai într'acea și se nu se fi timpinatú cu Sultanulú era se prăde țera.

Éra Nemții, dacá au înțelesú că vini Tătarii, s'au rădicatú cu Dómna lui Șerbanu Vodă, și cu toții, din Bucuresci, și au trecutú munții la Brașovú; și Tătarii cu Brâncovanulă Vodă i-au gonitú până au trecutú munții, și nemicá nu le-au pututú strica. Éra pe țera au stricat'o fórte réu Tătarii, că numai căci n'au luatú robí, éra altá ce au găsitú totú au luatú; că acolo suntú munții goli; nu potú se se ascundá ómenii și dobitócele, și era vreme de érná; ce au rémasú ómenii numai cu sufletele.

Éra de vará, dupé ce s'au făcutú, trecut-au Tătarii două-trei rónduri pin țera Muntenescă; și la mersú și la întorsú totú pin țera Muntenescă treceaú, de mergeaú la Beligradú, unde se băteaú Turcii cu Nemții, de făceaú bogatú stricăciune țerei Muntenesci.

În alú doile anú a domniei Brâncovanului, rónduit-au Impératia Turcescă

pre Munteul și pre Moldoveni, și pre Tătari, și pre unu Saraskerü cu Turcii, o sémă se ducă pre Tiukel grofú sélü pue Craiü in țera Ungurésca. Decí, de aice din Moldova aü mersü Hatmanulü Bogdanü, cu o sémă de Moldoveni, și unü Sultanü cu Tătari, și Brâncovanulü Voă, cu capulü sêu cu Munteni; și agiungëndü la marginea țerei Muntenesci, unde se chiamă Câmpina, eșitule-aü Helzer Generalulü înainte și cu Aga Bălácénulü, și cu câte-va mil de Nemți, și 'și-aü datü rësboiü förte tare, de ämbe părțile, și groznicü, câte-va césuri; și pe urmă aü spartü pe Nemți, și aü purcesü Nemți in risipă. Și atunce aü prinsü pre Helzer Generalulü la mâna lui Tiukel grofú; și Aga Bălácénulü aü peritü in rësboiü; dera aü peritü și Sararkerulü Turcescú, cá 'l-aü lovitü unü glonțü tocmai in gură. Dicü cá la acelu rësboiü se fie fostü mai multü isbânda despre partea Cázacilorü Brâncovanulü, căroro le era capü unü Moldovanü, anume Costinü Căpitanulü de Focșeni, feciorulü Nenulü.

Dupé ce aü aflatü Brâncovanulü Vodă pe Aga Bălácénulü mortü in rësboiü, trimisu-i-aü capulü la Bucuresci de 'l-aü pusü într'unü prepelécü in miđilloculü ogrădiü lui, de i-aü ședutü vr'unü anü capulü in prepelécü, și aü invățatü de i-aü risipitü și curțile și ograda, de aü rëmasü numai jăriște.

Dupé isbinda ce aü făcutü acolo, intrat'aü Tiukel Grofú in țera Ungurésca cu tóte oștile ce scriü mai susü, și aü începutü a stricare, și a ardere, și a robire pre care nu vrea se se inchine lui; și așa aü ämblatü câteva zile stricândü prin țera Ungurésca, până ce s'aü rădicatü altă öste Nemțescă și aü purcesü asupra lorü. Decí Grofulü cu Turcii și cu Tătari n'aü cutezatü se stea improtivăle, și aü fugitü preste munți inapoi in țera Muntenescă; eru Bogdanü Hatmanulü, vrëndü se esă dreptü pe Oituzü la țera Moldovei, eșitu-i-aü țeränimea, Secuü, înainte la Oituzü, la strimțore, de i-aü datü rësboiü totü nóptea, și cu mare greü aü scăpatü de aü eșitü din mânele lorü, cá erau se peră cu toți. Eru Tătari s'aü dusü in Bugécü acasă. Eru Tiukel Grofú cu östea lui, cu Ungurimea, aü remasü in țera Muntenescă, de aü ernatü și aü veratü, și multă stricaciune făcea țerei; numai până a se rădicare, Tiukel Grofú, de s'aü dusü in țera Turcescă, förte cu pușuntea öste, Curuți de ai lui remăsese, cá pusese Brâncovenulü Vodă ömeni de ai lui pre care Curuți ilü gășia inlaturi pe taină ilü și ucidea.

Făcut'aü Leși atuncea la Zvancea ocopü, din susü de Zvancea, de aü aședatü öste. Trimis'aü și in cetatea Sorocel pre unü Polcovnicü er cu öste. Aședat'aü și in ținutulü Cernăuțului in câteva locuri de aü făcutü parcanes, de aü aședatü öste, Joimiri Moldoveni și Leși. In Vasileü pe Nistru Drăgan; in Orășeni, pe Zaharovski cu Leși; in Coșmanü, pre Dobravski tijü, cu Leși; in Bănila, pe Turculețü celü mare, cu Moldoveni; in Hliniță, pe Botezü tijü, cu Moldoveni; in tãrgulü Cernăuți, pe Brănesci; in Cucurü, pe Turculețü celü micü, cu Moldoveni. Și așa, cuprinsese totü ținutulü Cernăuților de lü țineaü; și altă trëbă nu aveaü, in tóte zilele se băteaü cu Turcii subtü Cameniță, cá păđiaü drumulü Cameniței; decí cine trecea totü ilü luaü de grumazi și robiaü, și se slobođiaü furișü in Moldova și in Bugécü de apucaü hergheliä a cul gășiaü, și luaü și limbă; și cândü de ceaü Turcii zaherele in Cameniță, le eșiaü înainte, ori la dusü ori la intorsü, de lü loviaü, și de bogatë ori ilü și smin-

tlău. Așijderea și Lipcanii din Camenița și cu Turcii eșlaă și loviaă pre Joimiri pre unde erau aședați, foră de veste, și de bogate ori se templa de'i și stricaă.

Tătarii din Bugécü, Hanulü. Sultani, câte de trei patru ori pe anü mergeaă in țera Leșescă de prădaă câtü le trebuiaă; și la intorsü, slăbindu-le caii, fiindü une ori érnă, eșlaă Joimiri de pen zămce de'i loviaă, pe urmă și scoteaă dulumuri și robi; érá une ori îi loviaă Tătarii pe dênșii.

Odată, eșindü Turculețü celü mare ja Stefănesci, la drumulü Cameniței, se ia limbă, aü vëdütü vre o pătruđeci de Turci pe șlähü, viindü de la Camenița; deci Turculețü, trecëndü Prutulü pe ghiața se mERGă la dênșii se'i lovescă, aü apucatü de aü trecutü numaı vre o triđeci de Joimiri și s'aü și ruptü gıața, că era primăvară și aü remasü óstea cea multă a lui Turculețü de césta parte neputëndü trece Prutulü, că se rupsese ghiața. Deci Turculețü aü eșitü inaintea celorü patruđeci de Turci; și așa s'aü bătütü, față la față, vre o două césuri, că nu putea ceea óste se trecă se le dea agütorü; și i-aü infrântü Turculețü pe Turci, și i-aü prinsü vii carji n'aü peritü la bătălie; numaı doi aü scăpatü; érá pre cel-lalți i-aü luatü robi de grumazi de i-aü dusü in țera Leșescă. Pre unii i-aü trimisü la Crafulü de 'și-aü făcutü nume și cinste; pre alții i-aü ținütü la dênșulü la Bănila, de s'aü rescumpëratü. Și aü gäsitü atunce la acei Turci neguțitori cinđeci de pungü de bani, foră de odóre, și haïne, și cai.

Érá in alü șesele anü a domniei lui Cantemirü Vodă, coboritus'aü Crafulü Leșescü, Sobiețki, cu oști grele éru in țera Moldovei, fiindü indemnatü și de Munteni, de Brăncovenulü Vodă, după cum era invëțatü. ca se facă reü acestei țeri, de se totü acolisia de dênșă totüdeuna; precum și mai pe urmă, de aü adusü și pe Moskali cu faptele lui. Care, Dumneđeü, pentru suspinurile seracilorü, i-aü plătitü, de s'aü stinsü pomenirea lui cu totulü. Și aü venitü Crafulü cu obuzulü pe la Botoșeni și pin Cotnarü, până la Tergulü-Frumosü; și de la Tergulü-Frumosü éru s'aü intorsü la țera lui, că era vreme de toamnă. Și atunce, intorcëndu-se, aü lăsatü óste cu bucate, in cetate in Némțü, și in Sucéva, in monăstirea arminescă, și in monăstire in Agapie, și in Seculü, și in Câmpulü-Lungü, și in Hangü; și cândü aü agünsü Crafulü cu obuzulü lui pe Siretü, pe la Ropce, așa i-aü lovitü o plöe cu ninsöre de i-aü ținütü acelu viscolü vr'o trii patru ðile, de aü muritü óstea mai bine de gümătate inghietată și leșinată, că era pe la Noemvrie; érá caii le-aü muritü toți din obuzü, de le-aü rëmasü carele, și caretele, și puscele cele mai mari, tóte, la Ropce. Dicü, că nici Crafulü mai n'aü fostü avëndü calü se incalece; de abia aü mersü până la Slatin, că i-aü fostü lovitü mânia lui Dumneđeü, de nu era numaı vicolulü, ce'i lovisé și o bôlă de muriaă și ómenii și cai; și la anulü, de primă-véră, aü trimisü din țera Leșescă de aü luatü puscele de la Ropce.

Tătarii și cu Cantemirü Vodă n'aü vrütü se mERGă mai inainte după dênșii de la Crivesci, ce s'aü intorsü inapoi; indemnatu-i-aü Cantemirü Vodă pe Tătarii se mERGă inainte; că de arü hi mersü i-arü hi luatü pre toți de grumazi; numaı Tătarii n'aü vrütü se mERGă.

Dicü unii, că Sobiețki s'aü fostü agünsü cu Tătarii de aü fostü totü una;

numai în vedea Leșilor se arătau neprieteni. Că, odată, s'au fostu templată într' nópte de au tălată pre nisce Tătari prea rău Turculețu alu nostru cu Moldovenii; și a doua-zi, vedëndu Sobietki, au fostu jeluindū pe Tătari și au fostu dicëndū, păcatū că au peritū atâtea veteji; și au fostu dicëndū lui Turculețu pen-tru ce i-au lovitū nóptea furișu; că elū avea prietașugū cu dênșii încă din Hătmanie.

Dupē ce s'au dusū Craiulū în țera lui, scris'au cărți la Impēratulū Nēmțului, și la Papa de Rômū, de se fălia pe cum au luatū atâtea cetăți din țera Moldovei; și pe acele scrisori Papa de Rômū, totū îlū credea și i trimeea bani sē facā ôste asupra păgănilorū; pentru că așa erau vorbiți și cu Impēratulū Nēmțului, elū sē mērgă pe de o parte, și celū altū pre de altă. Trimis'au Cantemirū Vodă o sēmă de Tătari și cu Moldoveni lefecii în Cămpu-Lungū și în Hangu, de au prădatū și au arsū ca sē scōțā pre Joimiri; și nu i-au pututū scōte; ări dușumū și robi au luatū multū Tătari; și întorcēndu-se înapoi pe la Iași, încă le-au dăruițū Cantemirū Vodă tuturorū Mărzacilorū postavuri și atlașuri, și s'au dusū în Bugēcū.

În alū șeptele anū a domniei lui, gătitus'au Cantemirū Vodă cu ôstea lui de au mersū sē în cetatea Sorocēi, împreună cu Daltabanū-Pașa, Saraskerulū Obluciții, și cu Hatmanulū Stețū, a Ucrainei Hanulū, și cu câteva miū de Tătari; și au stătutū pin pregiorulū cetăței câteva șeptēmăni, de au bătutū cetatea și au făcutū meterezuri și lagunuri; și au datū năvălii prea mari, și n'au pututū luā cetatea; și au peritū multă ôste atunce, cândū năvălise Turcii și Moldovenii; și nu era atăta ôste în cetate, ca douē-trii sute de Draganii și Căzaci. Numai, ei din cetate nemeriaū totū în omū, ăra cei din afară nu puteau sē le strice nimică; și s'au întorsū înapoi la Iași fără nici o isbândă, și cu multă pagubă de ôste.

Totū întru acelū anū, mai înainte de ce au mersū la Soroca, strinsus'au toți feciorii lui Gavrilă, și cu alți boieri mulți de țera de giosū, la nunta lui Ión Păladi, la Băcani, din susū de Birladū; și acolo au fostū și Vorniculū Velicico, fiindū cumnatū lui Păladi; și stringându-se acolo la acea nuntă, au sfătuitū și s'au giuratū cu toții, ei în de ei, sē fugă în țera Muntenescă la Brâncovanulū Vodă, sē le dea agiutorū de cheltuclă, sē mērgă la Pōrtă sē piresca pe Cantemirū Vodă sē'lū scōtā din domnie, sē rădice Domnū dintre dênșii pe Velicico Vorniculū.

Deci s'au sculatū unū boierū dintre dênșii, anume Ilie Țifesculū, pre carele îlū poreclia mai pe urmă de i dicea Frige-vacă, și i-au piritū la Cantemirū Vodă pe boieri, de le-au spusū totū sfatulū lorū; că erau boierii de la o vreme prea supērați de Cantemirū Vodă; că erau la curtea domnescă boierinași totū feciorii de mojiți, Codreni, și Gălățeni; și dicea Cantemirū Vodă, că Domnulū face nēmurile, Domnulū le stinge; și i erau uriți feciorii de boieri, sē nu i vedā în ochi, dupē cum îi ăra nătura lui. Și era în cinste numai Hatmanulū Bogdanū, ginere-sēu, și cu Iordaki Visterniculū Rusetū; acesti doui skivernistaū și mâncaū țera cum le ăra voea. Deci, boierii pre acea vreme nu mai puteau suferi sē fie călcați de acei doui boieri, și de mojițea celor-alți mai mici de curte;

că, cându eştau la țără cu slujbe boferinașii, făceaū multe necazuri caselorū celorū mari a boferilorū.

Deci Cantemirū Vodă, cum aū înțelesū acelū sfatū a boferilorū, din Ilie Frige-vacă, aū și răpeditū într'o nōpte boferinașii de ai lui, și cu slujitorii, se'ī prindă pre toți aceia. Deci unii aū scăpatū în țera Muntenescă; ăra pre carii i-aū prinsū, i-aū dusū la Iași, și pre Velicico Vorniculū, după ce 'l-aū dusū la Iași, era zavistia mai mare despre Cupărescii, imponcindu-se cu vorba mai dinainte vreme, și avea și sieală de dēnsulū pentru că era mai omū de câtū toți. Atunce în grabă Cantemirū Vodă, în mânia l-aū bătutū cu busduganulū, și 'l-aū închisū în beciū. Deci neprietenii lui Velicico, atunce aū și aflatū vreme de aū ăisū lui Cantemirū Vodă: «De vreme că te ai grăbitū de 'l-ai bătutū, nu'lū lăsa viū; pădesce de'lū omōră, că de va scăpa viū, mânia poimânia elū ne va omori pre toți.» Și elū încă îndată aū ascultatū, și 'l-aū scosū nōptea de i-aū tăiatū capulū deaintea porții, pentru binele ce aū făcutū Velicico de aū datū scire lui Iordaki Visterniculū de aū fugitū în țera Ungurescă cândū vrea se'lū omōre Cantemirū Vodă; acum i-aū mulțamitū și Iordaki intru acestū chipū ca unū Grecū. Și aflare atunce neprietenii vreme de ăiseră lui Cantemirū Vodă: «Acum de vreme că ai omoritū pe Velicico, trimite de prinde și pre frate-sēu Mironū Logofetulū, de'lū omōră; ori vinovatū, ori nevinovatū se nu scape, că apoi încă a hi mai rēu și de tine și de noi.» Deci, Cantemirū Vodă nu 'și-aū socotitū vieța lui, că era trecutū cu bătrinețile, omū de șeptedeci de ani, de numai câtū nu'ī sosise cēsulū morții și lui; ce s'aū potrivitū neprietenilorū și nu 'și aū cruțatū sufletulū sēu, ce ca unū tiranū aū trimisū pe Macri, vătavulū de Păhărniceii, cu slujitorii din Romanū, de 'l-aū luatū de acolo, de la casa lui, de la Bărboși, de 'l-aū dusū până în Romanū și i-aū tăiatū capulū. Și cândū 'l-aū găsitū Macri acolo, la Bărboși, atunce îi murise și glupăneșa, și nimicū nu scia de sfatulū frăține-sēu sau de acelor-lalți boferii, că nu era amestecatū cu ceil-alți boferii la sfatū; că elū pornise atunce pre unū feciorū a lui, pe Nicolai, se ia fata Ducăi Vodă de la Țarigradū, și se gătise și cu celaltū feciorū, cu Pētrașco Cămărașulū, se ia fata lui Cantemirū Vodă, se se încuscrede, și nici cu gândulū nu gândia că ia veni o furtună ca aceea.

Đisu-iaū slujitorii, cândū 'l-aū găsitū la Bărboși, se fugă, că nu'ī departe în Nēmțū; ăra elū n'aū priimitū, sciindu-se dreptū; gândia că'lū orū duce la Iași; și se va îndrepta, ăra după ce aū venitū Macri, și viindū zapciū după zapciū se pēră, nu i-aū mai îngăduitū, și aū pusū de 'l-aū tăiatū în Romanū, și multū s'aū rugatū lui Macri se'lū ducă până în Iași. ăra Macri, ca unū omū rēu și de nimică, nu i-aū fostū milă de sufletulū stăpănu-sēu, și s'aū grăbitū de 'l-aū omoritū, că, de 'l-arū fi dusū în Iași, pōte s'arū fi îndreptatū, și n'arū fi peritū; ca multe slugi se tēmplă la domni vrednice, de nu se grăbescū, și ferescū pre stăpēni de păcatū, și mai pe urmă cadū la laudă și despre omeni și despre stăpāni, și despre Dumneđeū. ăra acesta, ca unū varvarū, nefiindū de nimică, n'aū socotitū. Cantemirū Vodă, după aceea, multū s'aū căitū ce aū făcutū, și de multe ori plāngea între tōtă boferimea, și blāstema pe cine 'l-aū

îndemnată de aș grăbită de i-aș tăiată ; că după aceea n'aș trăită ună ană nici Cantemiră Vodă, și aș murită.

Éră pe Vasilie Vorniculă, feciorulă lui Gavriță, și pe frate-său Solomonă, și pe frate-său Costaki, și pe Gheorghită Mitre, și pe Dediulă Spătară Arbănașă, și pe tustrei feciorăi lui Mironă Logofătulă, pre toți pre acesti i-aș prinsă și i-aș închisă, pre ună în turnă la curtea domnescă, pre ună la Siimenă, pre alți prin becluri, și pe Nicolai, feciorulă lui Mironă Logofătulă, mergendă se se însore la Țarigradă, 'l-aș întorsă de la Birladă de 'l-aș închisă și pe dănsulă.

Éră Lupu, feciorulă lui Gavriță, și Constantină cumnatu-său, Paharniculă Lambrino, și cumnatu-său Ivașcu, și Antiohă Jora, și Bujorănesci, și alți din Bujorănesci, aș scăpată în țera Muntenescă la Brâncovanulă Vodă, și de acolo s'aș gătită și s'aș dusă la Udriiă la Pórtă se pîrască pe Cantemiră Vodă. Și le-aș disă atunci Brâncovanulă Vodă se nu se grăbescă se mérgă atunci la Pórtă, că este Vezirulă prietenă Cupăresciloră ; și ei n'aș ascultată, și aș pădită de aș mersă.

Éră Cantemiră Vodă, după ce aș întălesă, aș răpedită și elă pre Bogdană Hatmanulă, și pe Iordaki Rusetă Visterniculă, cu alți boieri mulți de țeră, de s'aș pîrită cu toți la divană, și i-aș dată pe toți de grumază de i-aș pusă în obezi, și i-aș adusă la Cantemiră Vodă, în Iași. Decă Cantemiră Vodă, după ce i-aș adusă, i-aș pusă la închisore, și nu i-aș omorită, că aș poroncită Pórtă se nu' omóre ; și 'și-aș adusă aminte și de giurământulă ce aș giurată Cantemiră Vodă lui Gavriță Vorniculă celă bătrenă, se nu'și atingă sabia lui de némulă fecioriloră lui. Ce aș pusă bană pre toți, se'și întorcă chiețuelă de la Pórtă ; și i-aș pusă pre ună câte de ce pungă de bană, ; re alți câtă cincă, pre alți câte cum aș socotită ; și după ce 'și-aș plinită buniă, i-aș dată pe chizășie și i-aș slobođită. Decă, cariă aș avută puțină și prietenă mai curendă aș dată, și i-aș slobođită ; érá cariă aș fostă mai neputincioși aș ședută multă închisă ; și pre ună i-aș și bătută până 'și-aș plătită bană.

Éră fecioriloră lui Mironă Logofătulă nu le-aș luată nimică, și i-aș dată pe chieșie, și i-aș slobođită. Din toți boierăi rămăsese Dediulă Spătară Arbănașulă, închisă în turnulă clopotniței la Trii-sfetitele, și'lă pusese de ce pungă de bană, și nu avea cu ce plini, că era ună omă mai scăpată ; și poté avea și pismă pre dănsulă, că'lă scosese în două rōnduri se'i taie capulă. Decă elă, într'o nópte, aș îmbătată pre Siimenă, pe străjerăi ce'lă păđiaș, și s'aș slobođită cu o fringhie pe o ferăstră din turnă până giosă, și aș apucată de aș încălecată pre cală, și cu doi fecioră, și aș fugită.

Déră Cantemiră Vodă, a doua-đi, decă aș oblicită că aș scăpată, aș poroncită se nu'lă mai caute nimea, nici se'lă mai gonescă, đicendă : că, de vreme că aș apucată de aș încălecată pre cală, nu este nime harnică se'i stea împrotivă, seú se'lă prindă pre omă pre acela, că'lă scia ce vitěză bună este, că aș fostă cu dănsulă la răsboiă ; și cândă alergă pe cală câtă putea, săria de pe ună cală pe altulă, și punea trei cai alătura, și de pe giosă se repeđia, și'i săria pe tustrei pe susă. Nu era altă omă în țeră ca dănsulă harnică și

viteză pre acea vreme; și n'au zăbovită prea multă și 'și au făcută pace, și au venită în țeră, și 'l-au ertată Cantemiră Vodă.

După aceea, Cantemiră Vodă a stricată logodna cu Pătrașco Cămărașulă, feciorulă lui Mironă Logofătulă, și 'și-au alesă din toți feciorii de boierii, pre Mihălaki, feciorulă lui Iónă Racoviță Vorniculă, de 'l-au luată ginere, care acela mai pe urmă a agățunsă de aă fostă și Domnă, căruia îi dăcă Mihă Vodă; și aă făcută nuntă cu dănsulă domnescă, și 'l-au și boierită, 'l-au făcută Comisă mare: ăra mai pe urmă 'l-au făcută Stolnică mare. Număi, n'au avută parte de dănsulă, că n'au trăită multă cu dănsa, și i-aă murită fică-sea (domnița Safta); căci Cantemiră Vodă era cumătru cu cuscru-său, Iónă Racoviță Vorniculă, că'i botezase Cantemiră Vodă ună copilă lui Iónă Racoviță, mai mică de cătă ginere-seu Mihălaki, și pentru aceea, pôte fi, n'au rădată Dumneșe. Număi Mihălaki mai pe urmă, la domnia lui Antiohă Vodă, aă luată altă fată de boieră, a Dediului Spatarului de la Galați, și cu aceea aă viețuită, de aă făcută cuconă, și aă fostă și Domnă.

Cantemiră Vodă cu Cupărescii s'au mai apucată și de altă danță, asupra Munteniloră, și Munteniă asupra loră. Țineți-vă, săraceloră țeri, dacă sunteți putincioșe de acum să biruiți nevoile, din pismele vechi, la ce s'au începută să se lucreșe!

Era ună boieră, de multă pribagă, din țera Muntenescă în țera Ungurescă, pre anume Stolco Păharniculă, și cu alți mai mici, ăra Munteniă pribegă, încă de pe cândă aă fostă luată domnia Șerbană Vodă. Chiematu-i-aă Cantemiră Vodă de la Brașovă, de aă venită aice la dănsul în Moldova, și aă începută a face piră și harzură la Pórtă, a piră pe Munteniă cu feluri de feluri de pîre, cum suntă haină și bogăți. Ce Pórtă, de'ntăi i-aă îmbucurată; și i-aă trimisă Cantemiră Vodă la Pórtă, la Cupăresci, la Spatarulă Lascaraki, fiindă Capi-kihaia lui Cantemiră Vodă, să pîrască pre Munteniă și să isprăvescă domnia lui Cantemiră Vodă în țera Muntenescă.

Deci, sciă că aă isprăvită Cantemiră Vodă bine; că, după ce aă oblicită Munteniă, aă cheltuită Brăncovanulă Vodă la Pórtă o mie de pungi, și aă luată Brăncovanulă Vodă pe boierii acei Muntenesci pribegă, ce'lă pîrise la Pórtă, pre toți de grumazi; și pe Spatarulă Lascaraki, fratele lui Iordaki Visterniculă, 'l-aă făcută surgună la Rodos; și era să mazilască și pe Cantemiră Vodă. Număi, aă sosită vestea la Pórtă atunce că aă murită. Dusu'l-aă pe Stolco la Brăncovanulă Vodă în Bucuresci cu o lacată cătă ună șlică de mare la grumază, și 'l-aă scosă la divană înaintea a tótă țera ce s'au aflată în Bucuresci; și apoi 'l-aă purtată totă țergulă cu lacata de a grumaziă, și apoi 'l-aă spănzurată, imbrăcată, încălțată, la Têrgulă de afară; și, și pe cele soșii ai lui, pe unii i-aă spănzurată și pe alții i-aă ertată.

Intr'aceea vreme, vorovit-aă tustrei feciorii lui Mironă Logofătulă, și cu Vasi-lășco Spatarulă Contacuzino, și cu frate-său Ilie, și cu Dimitrașco Ursaki, să fugă din țeră, de grele dăjdi și prepusuri; că nu mai putea birui de răulă lui Iordaki Visterniculă, că se învățase Iordaki de le totă cumpăra odorele și satele, fôră de preț, că'i totă ingreuia cu dăjdiile. ăra Cantemiră Vodă, oblicindă că voră să fugă, trimisă aă stéguri de slujitori, să'i prinșă; deci feciorii lui

Mironu Logofetulu au prinsu de veste si au scapatu la Comendantulu de cetatea Nemtului; era pe cei-alti boieri, ne avendu veste, i-au prinsu Lefecii si le-au jaceutu casele, si i-au pusu in here, si i-au pornitu la Iasi; si candu au agiunsu in valea Letcaniloru, i-au si intimpinatu vestea, noroculu loru ca au muritu Cantemiru Vodă. Si i-au sloboditu din here. Deci, au mersu in Iasi slobođi, de au fostu si ei la ingroparea lui Cantemiru Vodă, si s'au impreunatu cu Beizadea, feciorulu lui Cantemiru Vodă, anume Dimitrasco si iau imbunatu Dumitrascu cu cuventu bunu, dicendu: ca, de va da Dumneđu se fie pe vocea lui de la Pörtă, i-a milui si i-aru boieri. Se ruga si ei se erte pe tata-seu, si i-au sloboditu se merga acasa, si cum au mersu acasa, cum au si fugitu in țera Muntenesca, la Brancovenulu Vodă, ca le era rudă; si au si rapeditu Brancovanulu Vodă la Pörtă pentru Constantinu Vodă, feciorulu Ducăi Vodă celui bețrănu.

Cantemiru Vodă, după ce au muritu, tinutu-l-au mortu, tălnuitu, o di si o nopte până s'au gătitu cărțile de au făcutu harzuri de la țera, la Pörtă, de poftiau se pue pe unu fecioru a lui Cantemiru Vodă, Domnu in locul lui; si au rapeditu pe vătavulu Părvulu si cu Stefănița Rusetu, fecioru lui Manolaki Postelniculu; si după ce au pornitu cărțile, a două-di s'au agiunsu Bogdanu Hatmanulu si cu Iordaki Visternicul si cu toți slujitorii, se redice pe Dimitrasco Beizadea, feciorulu lui Cantemiru Vodă, Domnu, in locul tătăne-seu. Deci, au gătitu divanulu celu mare, si s'au strinsu totă boierimea, si Mitropolitulu, si slujitorii, la curte; si au adusu la curte si pre unu Agă a Vezirulu, turcu, ce era venit cu trebă Impărătesci in Iasi.

Atunce, au spusu la totu norodulu ca au muritu Cantemiru Vodă; ce slujitorii au si inceputu a strigare ca altulu nu le trebuie se fie Domnu, ce numai Dimitrasco Beizadea, feciorulu lui Cantemiru Vodă. Ce, boierii si țera nu cuteđau se dica intr'altu chipu, ca se temeau de slujitorii; ce, numai le căuta se priimesca si sa dica cum diceau slujitorii. Turculu Aga, vedendu ca striga cu toți intr'unu cuventu, au luat u unu caftanu si au pusu in spatele lui Dimitrasco Beizadea; si Beizadea au imbrăcatu pe turcu cu unu conteșu cu soboli, si au ședutu amēndou in scaune, si au inceputu a slobođire puscele cele mari, si a dicere surlele, trâmbițele, si a batere dobele, pe obicei, tabulhanaua; si toți boierii, si slujitorii, căpiteniile, cineși după rōnduēla sea, au purcesu a sērutare pōla Turculu si a lui Dimitrasco Beizadea. Si după aceea au încălecatu cu alaiu domnescu si au purcesu de au mersu la sfântulu Nicolai, de i-au cetitu molitfa cea de domnie, după obicei.

Scos'au osele lui Cantemiru Vodă, boierii cei mari, afară subt u cortu, in ogrăđiōra cea mică la curtea domnescă, si l-au tinulu trei zile până au grijitu ce au trebuitu, si apoi l-au dusu la sfântulu Nicolai de l-au ingropatu, in gropnița lui Antoni Vodă; si s'au tēplat u atunce la prohodulu lui patru Patriarhi, unulu de Ierusalimu, si altulu de Antiohia, si altulu de Alecsandria, si unulu mazilu de Tarigradu, Iacovu. Si au domnit u Cantemiru Vodă puținu nu deplinu optu ani, si și-au plătitu si el u datoriea, după obiceiulu acestei lumi.

După ce au ingropatu pe Cantemiru Vodă, au ședutu in scaunulu domnescu fiu-seu, Dimitrasco Beizade, de au domnit u trei sēptēmăni; si au venit u unu Capegi-bașa de la Pörtă de au luat u pe Dimitrasco Vodă Beizadea; era Bog-

dană Hatmanulă și Iordaki Vesterniculă, întru acele trei săptămâni n'au dormit, ce s'au gătit, și au pus străji, din Galați până în Iași; și când au sosit Capigi-bașa în Iași se ia pe Beizadea și pe dênșii, ei au fugit din Iași.

Pentru că atunce, mergându veste la Pörtă că au murit Cantemiră Vodă, Brâncovenulă Vodă, Domnulă Muntenescă, au apucat înaintea și au isprăvit domniea lui Constantină sîn Duca Vodă celăl bătrân, de au îmbrăcată caf-tană de la Pörtă, de domniea Moldovei. Atunce au făcut și pe Lascaraki Spătarulă surgună la Rodos, și au luat și pe Stoica de grumați; totă odată, atunce, s'au tēplată de au trimis și la Dimitrașco Beizadea sîn lui Cantemiră Vodă, să'l ducă la Pörtă, și să prindă pe Bogdană Hatmanulă, și pe Iordaki Visterniculă, să dea sēmă pentru ce au mncată țera. Deci, Bogdană și Iordaki au fugit în țera Leșescă, precum mai sus se pomenesce. Pre aceste lucruri, pōte și alții să se încrede cu Pōrta Turcescă; că unele se gătiau, și altele s'au făcută!

Acelă Capigi-bașa ce au venit cu mazilia, ce au luat pe Dimitrașco Cantemiră Beizadea din Iași, au fost bun prieten mai înainte vreme lui Cantemiră Vodă, și de nēmălă lui era Cerkeză; și fără zăbavă după aceea au cădută de au fost și Pașă, și musaipă la Impēratulă, căruia îi dicea mai pe urmă Cerkeză-Mehmetă-Pașă Imbrihorulă. Era și ună boieră atunce aice la Moldova în Iași, Stefană Comisulă Cerkeză; deci, atunce Stefană Comisulă Cerkeză, multă s'au rugată acelu Capigi-bașa, pentru Dimitrașco Beizadea, dicēndu'i să'i fie milă de dēnsulă că este ună copilă; avēndă elă cunoscintă cu acelu Capigi-bașa, încă de la domniea lui Cantemiră Vodă, fiindă ei și de ună nēmă amēndoi, Cerkeză. Eră după ce l-au dusă la Pörtă pe Dimitrașco Beizadea, stătută Munteni și cu Constantină Duca Vodă, cu multe pricină, asupra fecioriloră lui Cantemiră Vodă, de le cereau multe sume de ban; ci nimica nu le-au putută strica, că s'au pusă tare acelu Capigi-bașa pentru dēnșii. Și mai pe urmă, după ce au agiunsă mai la mare cinste acelu Capigi-bașa, au făcută și au isprăvită și alte lucruri mari, cari la rōndulă loră se voră scrie.

De la Cantemiră Vodă niscaiva avere nu le-au rămasă Beizadeloră, pentru că ce era venitulă îlă mâncau alții, precum mai sus s'au scris. Atunce, la mōrtea lui Cantemiră Vodă, cinzeci de pungi de ban le-au dată la Patriarhulă de Ierusalimă să le mistuēscă, și Patriarhulă, pentru voia Mūnteniloră, a Brâncovanulă Voda, le-au spusă Turciloră și le-au luată, și copiiloră nu le-au rămasă mai multă de câtă vr'ō de ce cincsprezece pungi de ban; ce, Dumneđeu unde vrea nu trebuēscă ban; că acelu Cerkeză Mehmetă Pașă, fiindu-le prietenă, le-au prinsă mai bine de câtă mi de pungi de ban; că unde vrea Dumneđeu suntă și ban, și prieten, și de tōte. Că nime nu mai gândă că voră mai eși fecioră lui Cantemiră Vodă la domnie, precum se va vedea înainte. Acestă Cantemiră Vodă i-au rămasă în urmă doi fecioră Beizadele, anume Antiohă și Dimitrașco, cari mai pe urmă au eșită amēndoi Domni în Moldova, precum li se va arăta înainte la rēndulă loră istoria loră.

CAP. XII.

Domniea lui Constantin Vodă fecioru Ducăi Vodă celui bătrănu, anul 7199 Martie 17.

Imbrăcându caftanū de domnie Constantinū Vodă, feciorulū Ducăi celui bătrănu, era omū tēnērū, ca de șesespredce șeptespredce anī, cândū aū luatū domniea. Atunce eraū și nisce boierī de aici de țēră, la Pórtă, trimiși de Cantemirū Vodă cu trebile țerei; decī, vĕqlēndu-lū pe Constantinū Vodă că aū imbrăcatū caftanū, s'aū dusū la dēnsulū de s'aū închinatū dupē obiceiū; așijderea și de aice, Lupulū, feciorū lui Gavriliță Vorniculū, și alțiī, înțelegēndū de domnie nouă aū alergatū la Constantinū Vodă și mulți feciorī de boierī, că nu avusese milă și căutare de la Cantemirū Vodă, pe vina lorū, că'lū ocăriaū și nu vrēū s'ē' slujească ca unui Domnū, ce pentru aceea miluīa pre cei proști. Trimis'aū Brāncovanulū Vodă pe Mihai Spatarulū și cu alți boierī ce se tēmplase acolo, pribegī, de s'aū dusū la Țarigradū, de aū aședatū logodna cu fiica Brāncovanulū Vodă, anume domnița Maria, cu Constantinū Vodă, feciorulū Ducăi Vodă. Și stringēndu-se atāta boferime acolo atunce, la Pórtă, aū făcutū mare cheltuēlă țerei, cu multe podóbe, și cam fōră de trebă precum era țera atunce slabă caī, rafturī, corturī, doă sute de Siimenī cu haīne și cu lefe, și alte multe cheltuelī fōră de trebă și fōră de ispravă. Și zăbovindū acolo atunce cu atāta boferime și ómenī, de la Martū până la Iunie, decī, aū făcutū multă cheltuēlă; ce Constantinū Vodă, fiindū tēnērū, și nesciindū rōndulū, ilū bucura Lupulū, feciorulū lui Gavriliță, ca unū bezmeticū ce era la mințe; dicea că este țera bogată și suntū mulțime de bucate a boferilorū pribegī, a lui Bogdanū și a lui Iordaki, are de unde scóte sē plătēscă datoria ce făcea. Decī și lui Constantinū Vodă nu'ī era uritā datoria, și'ī era dragă și mândria, și avea casă grea; și maică-sa Dómna Nastasia cu atāte fete, aū încārcatū mulțime de datorī. Așijderea Lupulū Gavriliță, pirīa la Pórtă pe feciorīi lui Cantemirū Vodă că aū luatū tatā-sēu din țēră o mie de pungī de banī, și birulū țerei aū fostū ertatū de la Impērație. Decī, Turciī stāu de ascultaū acele voróve ce grāfa din gura lui, și feciorilorū lui Cantemirū Vodă nu le aū pututū strica nimicā; éră țerei aū făcutū mare stricācfune, că de aice înainte nu vreaū Turciī sē mai erte birulū țerei, și'lū cereaū deplinū. Și din cea laudă mare, de bucatele boferilorū pribegī, a lui Bogdanū și Iordachi, dacā aū inceputū a le stringere, n'aū găsitū atāta pe câtū socotīaū că vorū găsi; și aū făcutū datoria, și aū rēmasū neplătītă. Decī, sosindū Constantinū Duca Vodă la Galați cu atāta ómenī, și aū adusū și cățiva Grecī cu dēnsulū din Țarigradū; cu mare alaiū, în postulū Simpetrulū, eșitu-i-aū tótă boferimea și mazilimea înainte cu mare bucurie, sciindū-lū că este feciorū de Domnū și va căuta nēmurile boferescī; și viindū la scaunulū domnescū, pus'aū boierī pre

toți Gavrilișescii și pre toți Mironescii, și pre alți dintr'acele némuri, mai mult tineri de câtă bătrâni. Și se apucă de făcu nuntă cu o soră a lui, a-nume Domnița Elena; o dede după Nicolai Costin, sin Mironu Logofetulu, și'lă pusă și Hatmanu; și făcu nuntă frumoasă domnescă; că era și maică-sa cu dânsulu, Dâna Nastasia, a răposatulu Ducăi Vodă celui bătrân, cu alte fete mai mici.

Atunce nu s'au aflatu în Visterie mai multu de câtă o sută de pungi de banî gata, strinși de boierii Calmacamî; că la mórtea lui Cantemiru Vodă scosese nisce hârtii și nu apucase Cantemiru Vodă a luare banî. Decî, puindă Constantinu Duca Vogă pe Lupulu Gavrilișă Visternicu mare, n'au agînsu acei banî, două trii luni, de cheltuclă Visteriei; care apoi, mai pe urmă, 'l-au și scosă din Visternicie, cu mare bănată, pentru acea slujbă curată. Pus'au atunce pe mazilî, și pe țeră, banî stéguluî, grei banî; început'au a prindere pe boierinașii lui Cantemiru Vodă, cei rădicați din némuri próste, ce dicea Cantemiru Vodă că i-a face némuri; și începură a'i batore, și a'i închidere pin temnițe și pe la Siimeni, și'i sărăciră, de rămaseră precum le au fostu postrigulu, mojici; érá unii, dintr'acele bătaî, au și nebunitu, de au rémasu nebuni; și pe cale le-au făcutu; că, vai de boierulu ce se rógă mojiculu.

Așijdere au trimisă la casele boieriloru celor fugiți, anume a lui Bogdanu Hatmanulu, și a lui Iordaki Rusetu Visterniculu, de i-au luatú totú ce au găsitu, și le aduseră și giupănesele în Iași, și le prindeau vătaviî de'i munciau; și femeile, și fetele, slujnicele din casă, le băteau să spue banî și odóre, și haîne mistuite, și bucate ce avusese. Și se aflară multe mistuite, și ascunse pin țeră pe la prietenî, după cum este obiceiulu celui fugaru a ascundere; și luară totú ce găsiră, și pe urmă le făcură pe giupănesele lorú surgune la Focșeni, și de la Focșeni le-au dusu cu căruțe și cai rei, și cu podvođi, pin munți, până în Hangu, și le-au trecutú la Némțu la Cetate, la boierii lorú, cu bogată lipsă, și nevoe; își risé după cum îi venia la minte; și mai multú era acestú sfatú de boierii cei mari, și de Munteni îndemnarea. Osindă pe casele lorú, pentru vârsarea sângelui lui Mironu și a lui Velicico ce făcuse Cantemiru Vodă, cu sfatulú acestorú doui boieri pribegi. Și după aceea scrise Constantinu Duca Vodă la Pórtă, că au trimesu Bogdanu și Iordaki podgézú din țera Leșescă, de 'și-rú luatú giupănesele și au făcutú mare stricăciune țerei; pentru ca să strice pe copili lui Cantemiru Vodă, Turcii, și pe Cupăresci. Dera Turcii, fiindú înțelepți și cuprinși de minte, nu s'au potrivitú scrisorile lui, că au priceputú că scrisorilorú lui suntú deșerte și de pismă.

Bogdanu și Iordaki din țera Leșescă nu dormiau, nici le ședeau scrisorile; trimeteau la Camenița, la Caraïmanu-Pașa, că era prietenú vechiu lui Cantemiru Vodă, și la Daltabanu-Pașa, Saraskerulá de Oblucița, și la Tarigrádú, de jeluiau la Pórtă și înscințiau de tóte faptele lui Constantinu Ducăi Vodă, ce făcea; ce, nu le au pututu strica nimicá feciorilorú lui Cantemiru Vodă, mai multú își strica numele lui cu aceste lucruri.

Érá cândú fu de tómnă, intru acelu anú a domniei lui, se apucă de făcu nunta șieși, și trimise Brâncovanulu Vodă pre fiică-sa, domnița Maria, cu unchiu-séu, Stolniculu Constantinu Cantacuzino, și cu maică-sa dâna Stanca, și

cu mulți alți boferi și giupănese, rudenii de a loră din țera Muntenescă, de eniră în Moldova, în tãrgă în Iași, și le dede tuturoră gaz de pin curți boferesci și neguțitoresci, și griă de tôte sã nu le lipsescă nimică. Țã miresii îi dete gazdă în casele Vornicului Vasilie Gavriliță, și acolo făcea nunta miresă; Țã domniea, în curțile domnesci; și boferimea a două țeri nuntiră trei septemăni, cu mare pohvăli și podobe, și cu feluri de feluri de muzice, și cu pehlivănil de mirare în tãrgă în Iași: că era sã facă nunta la Focșeni; numai fiindă tãmna vreme de iarnă, aũ făcută nunta la Iași. Și încălecă singură Domnulă, ca ună mire împodobită, și cu surguciă în capă, și cu mare alaiă, de aũ mersă a gazda miresii de aũ luat'o, și după ce aũ luat'o de la gazdă, aũ mersă la mănăstire la Goliea, și acolo fiindă ună Patriarhă de Țarigradă mazilă, anume Iacovă, ilă cunună acolo în Goliea; și de acolo aũ purcesă cu mare alaiă prin mișloculă tãrgului de susă și prin tãrgulă de giosă până la curțile domnesci. Atunce, pre acea vreme, și eũ, Iónu Neculcea vel Vornicũ, eram tãneră Postelnicũ și mergeamă cu alți Postelnici împreună, cu tolage a mână, pe giosă, înaintea Domnului. Și după istovulă nunții petrecă domnia pre boferii Muntenesci până la Valea-adâncă, cu mare cinste, și își luară dioa bună de acolo.

După aceste, începură a venire datornicii de la Țarigradă și așli cerere datoriiile, că li se plinise dioa; și începură a venire și porunci de la Pörtă, havalele, a cerere obiceiă de la țeră, că nu vrea sã le erte, ca la Cantemiră Vodă că lăudase Lupulă Gavriliță la Pörtă că aũ luată Cantemiră Vodă mulți bani; și Turcii, sciindă aceea, nu ertaũ. Atunce s'aũ cunoscută ce aũ grăită Lupulă la Pörtă. Țera era puțină, și boferii erau tãneri; nu sciaũ cum voră chivernisi'o; ce învățară de scóseră și aice obiceiulă celă rău ce 'l-aũ scornită Brâncovanulă Vodă în țera lui; aflaresc și aice sfetnici, fõră de lege și tirănescă zavistie, rană fõră de lécũ, ce se chiamă lepra, saũ fistula în pântice, *văcãrită*, de vacă ună zlotă, și de cală ună leũ; sã dea totă omulă, de se trage acestă obiceiă rău și spurcată până astăli în pământulă nostru a Moldaviei; că ori ce Domnă vine în țeră, îi dragă acelă obiceiă, și nu'lu mai lasă.

Și dintr'acelă césă ce aũ scosă văcãritulă, se și cunoscută că nu va lungi domniea, nici va pricopsi casa loră, de lacrimile cele multe a sãraciloră; și în scurtă vreme agiunse blăstemulă mai de grabă pe Dimitrașco Căurulă vel Logofetă, fiindă sfetnică, că'i scurtă Dumneđeũ viața, că muri cumu'i mai reũ, în dubă, frențită; și i se istovi și casa lui, și trii feciorii ce aũ avută; se stinse pomenirea lui cu sunetă; și moșiile lui cădură la mână streine. Sfetniculă de Domnă, rău, pentru cinstea ce are, orbită fiindă de rãutate, gãndesce și'i pare că nemeresce; și pe urmă mai reũ se greșesce, că pe urmă rãulă celă mai mare și osinda cadă în capulă lui; că lacrimile sãraciloră, nici sõrele, nici vintulă nu le pôte usca, după cum dice și Isusă Sirahă că: ruga smeritulă nourii în ceră pătrunde.

Țã de vară, în ală doele ană a domniei lui, vedẽndu'lu Munteni, de lucruri slabe ce avea de la Pörtă, ilă totă grăbia de bani, ce era ei chizeși pentru dẽnsulă, ce luase în datorie; și elă fiindule ginere, sã nu'i mãnie, silă sã le facă voia sã se plătescă. Și aũ scornită ună obiceiă nouă pe țeră, de aũ scosă de pogonulă de popușoiă și de pãringă celă făceaă ómenii cu sapele

tiva otrăvei, și n'au murit, ce încă și mai tare și mai mare pîră 'și-au scor-
nită Constantină Duca Vodă asupra'și. Constantină Duca Vodă avea ună Grecă
din țera Frâncescă pre anume Nicolai Deport, pe lîngă dânsul, omă învê-
țată și telpiză, de scia despecetlui cărțile; și pe acea vreme sciea Tiukel
grofă de la Pórtă la Franțuzi și le trimitea cărțile pin Iași pe la Constantină
Duca Vodă, și Constantină Duca Vodă le da la ună residentă a lui Tiukel
grofă, ce ședea în Iași, și residentulă le trimetea la Franțuzi; numai, le totă
despecetluia Duca Vodă cu acelu Nicolai Deport de le cetea și le izvodea,
să scie ce scie, și apoi le pecetluia óră și le da la residentă de le trimitea
la Franțuzi până odată totă așa făcea. Érá cândă aú fostă odată, aú price-
pută Franțuzi, că li s'au despecetluită cărțile, și aú scrisă lui Tiukel grofă.
Deci, Constantină Duca Vodă, simțindă, și temendu-se, aú luată pre acelu
residentă a lui Tiukel grofă, și 'l-aú trimisă într'o nópte la Cămărașulă de
Ocnă, la Ión Buhuș, vărulă lui Constantină Vodă, de 'lă ținea la Trotușă
închisă cu taînă; și cândă i-aú venită maziliea, aú trimisă pe Irimiea Jora
de 'lă sugrumată, temendu-se să nu 'lă apuce Antiolă Vodă la mână, pre-
cumă mai susă s'au scrisă. Atunce avea pîră la Pórtă Duca Vodă și despre
Tiukel grofă, pentru că nu 'i este omulă, și aú perită din Iași; și s'au bo-
țită tóte aceste până odată, ce scriu mai susă, asupra lui Constantină Duca
Vodă, la Pórtă.

Deci, atunce îngrabă nu 'lă-aú mazilită, că aú purcesă Împărăția la óste;
ce aú trimisă ună Kapegi-bașa fórtă omă mare și de credință să plinésă
banii birului deplină de la Constantină Duca Vodă; și 'lă aú învêțată Vezirulă
pe taînă se cerce pentru pîra ce 'lă pîrise Daltabană, și Camenițeni, și Ti-
ukel grofă, este adevărată așa, aú ba, și cumă chivernisesce țera; și aflândă
că este cu adevărată așa, cândă se va întórcă Împărăția de la óste să 'lă ma-
zilésă, luândă și banii birului deplină. Și cu aceste poronci aú mersă cestă
Kapegi-bașă în Iași.

Érá Împăratulă, Sultană Mehmetă, singură cu capulă seă, împreună cu Ve-
zirulă și cu Tiukel grofă, aú purcesă la óste prin capulă țerei Muntenescă
de aú intrată în țera Ungurésă; și nu prea multă stricară Turcii în țera
Ungurésă; și le-aú eșită Nemții înainte și i-aú bătută prea rău. Și așa, în-
grabă aú trecută munții inapoi Împărăția, în țera Muntenescă, precumă n'au
gândită. Deci, atuncea Brâncovanulă Vodă n'au mai putută într'altă chipă să
facă alte viclesuguri, ce, i-aú căutată numai de aú eșită inaintea Împărăției,
și așa fórá veste fiindă, nimeică gătire de zaherele n'avea ce trebuia conace
Împărăției; ce, cu multă grijă și frică i-aú căutată numai a eșire înainte, și
aú apucată numai de aú luată în nisce cubni cu cală ai lui vr'o sută de chile
de orđă, și aú luată și trei sute de pungi de bani cu dânsulă; și agiungendă
la Împăratulă cu acei bani, aú astupată gurile tuturoră, cine ce cerea. Orđulă
'lă-aú dată Vezirulă, érá Vezirulă 'l-aú împărțită cu caii Împăratulă.

Fostă prinsă atuncea doi Nemți, Turcii, și i-aú fostă fiindă aprópe de
cortulă Vezirulă legați; și aú fostă spuindă Turciloră acei Nemți, că Brân-
covanulă Vodă aú făcută scire Nemțiloră că intră Turcii în țera Ungurésă;
și se temeă prea rău Brâncovanulă Vodă pentru aceea.

Deci, Buiuk-Imbrohorulü, fiindü prietenü Brâncovanului Vodă, aü dîsü Vezirului pentru acesti doi ghiaurî Némþi, ce stau legaþi acole, sê poroncesc Măria Ta sê'î tale, sê nu fugă la nópte, sê dea scire Némþilorü unde suntemü; și a fi mai rëu. Deci, Vezirulü îndată aü poroncitü de i-aü tăiatü, și s'aü mai curăþitü Brâncovanulü Vodă de grije. Atunce aü dîsü Imbrohorulü Brâncovanului Vodă, acumü sê më cunosci că'î suntü prietenü.

Brâncovanulü Vodă mergea totü înaintea Împëratului pe drumü; și aü trimisü Împëratulü de 'lü aü întreatü cumü de nu suntü ómenî pe cesta locü. Érá Brâncovanulü Vodă aü datü sémă, că, de cândü âmbilă oștile, aü mutatü ómenii mai în glosü den sléhü; érá Împëratulü i-aü dîsü: «bine, și cu socotélă ai făcutü». Și așa, mergëndü până la Dunărea, cândü aü ședutü Împëratulü în șeică sê trecă Dunărea, i-aü pusü și Brâncovanului Vodă caftanü în spate, de s'aü întorsü înapoi la Bucuresci Iarășî Domnü. Cândü este mila lui Dumneđeü, slujesce și mintea omului, și banii folosescü; érá cândü este mânia lui Dumneđeü atuncea nici mintea nu slujesce, nici prietenii, nici banii, precum mai înainte la rëndü va arăta istoria.

Kapigi-bașa care mersese în Iași pentru banii birului și pentru alte pricinî, care mai susü s'aü pomenitü, era în gazdă în casele Postelnicului Constantinü Ciobanulü, și aü zăbovitü multü în Iași, și se mira cum arü face, că banii birului nu'î da Constantinü Duca Vodă; și adevërulü nu scia pentru acele pricinî de pîră ce'lü pîrise de la Cameniță, și Daltabanü Seraskerulü, și Tiukel. Ce, aü chiebatü Kapigi-Bașa pe Tudosie Dubău vel Logofëtü și pre Panaitachi Morona vel Postelnicü, și aü începutü a'î întrebare cu taină și a'î ispitire pentru acele lucruri, și le-aü spusü că are fermanü și de mazilie. Deci, acei doi boierî îndată aü spusü taina Turcului, lui Constantinü Duca Vodă; ce, Constantinü Duca Vodă îndată se spăria, și nu'lü mai lăsă frica sê se sfătuescă cu socru-sëu Brâncovanulü Vodă, saü cu alți boierî de sfatü a lui, sê vedă cum arü face sê se mântuescă de acelu lucru. Ce'sî chiebatü pe cumuatu-sëu Nicolai Cöstinü Hatmanulü, și feceră sfatü amëndoî, și aleseră sfatulü reü și fõră socotélă, că trimise la Moisei Sărdarulü, la cetate la Némþü, de aü venitü cu vr'o trei patru sute de Joimiri într'o nópte, și în faptulü zilei aü lovitü pe Kapigi-bașa în Iași, de i-aü tăiatü capulü, și aü prădatü Cărvăsăria Turcescă; și pre unii Turci i-aü tăiatü, érá pre unii i-aü luatü robî, cariî n'aü pututü scăpa, și pre Balci-bașa Aga Hanului 'l-aü luatü robü de la gazdă, și s'aü dusü la Némþü cu pace. Érá Constantinü Duca Vodă s'aü făcutü a sărire dupë dënșii, pe urmă, și s'aü dusü până la valea Lețcanilorü, și s'aü întorsü înapoi.

Acestü Moisei Serdarulü eră de casa lui Cantemirü Vodă, și fugisê în Némþü de frica unorü Tătari, ce'lü pusese Cantemirü Vodă lavrenea lui de'î tăiasc la Prutü, viindü Tătarii din susü cu robî, și mai pe urmă oblicindü Tătarii flü cereaü, și elü de frică aü fugitü în țera Leșescă. Deci, Moisei Serdarulü, cum aü sositü în Némþü, cum aü și umplutü loculü că 'l-aü chiebatü Constantinü Duca Vodă sê facă acea faptă. Deci Bogdanü și Iordaki eraü atuncea în Némþü; vedëndü acelu lucru, tare s'aü bucuratü; că, una ca aceea sê se facă, de multü o așteptară. Căutați de vedeți ce sfatü și lucru de nimică! Nu

socotia că'i va veni asupra mai mare lucru. Trei patru sute de ómeni, ce taină va să fie! Că unū omū, și nu póte ținea taina, déră atâta ómeni? Aū stinsū bine foculū cu paie. Decī, Iordaki și Bogdanū din Némțū în tóte părțile aū răpeditū, la Cameniță, și la Daltabanū-Saraskerū de la Obluciță, și la Pórtă aū datū scire ce aū făcutū Constantinū Duca Vodă, și Turcii din Cărvăsărie aū jăluitū de jacū și de peire ce aū trasū, și Hanulū pentru omulū lui, ce era Balci-bașa, iar aū jeluitū, de aū āmplutū urechile Porții Caută acum de veđi telpizliculū la ce cinste aduce pre omulū mare! Decī, Impărăția totū nu sosisă în Țarigradū din óste, precum mai susū s'aū scrisū.

Constantinū Duca Vodă, pe urmă, vėdėndū că aū greșitū prea rėu, stātu multū în gāndurī cum arū face să potolėscā sunetulū ómenilorū de greșela ce aū făcutū, că se āplusese loculū pretutindene, că aū chiebatū elū pre Moisei Serdarulū de aū lovitū Iașii; ce scrisē elū la Pórtă că aū trimisū Bogdanū și Iordaki din Némțū, Joimiri de aū tātātū pe Kapegi-bașa și 'și-aū luatū și giupănesele din țerā de le-aū dusū la Némțū, cum scrisese și altā datā; ce acum nu i se trecu scrisóra ca āntėiū, că dupē ce aū sositū Impărăția la Udriū, aū și trimisū unū Kapegi-bașā de 'l-aū mazilitū.

Ce până a venire mazilia, se mânia pe cumnatu-sēu, pe Nicolai Costinū, și'lū scóse din Hătmănie, și pusē Hatmanū în loculū lui pre Antiohū Jora; și se apucā și de altū sfatū, ca să'și póta acoperi greșela, să'și facā nume bunū la Pórtă; și strinse óste pe tainā și trimise într'o nópte pre Hatmanulū Antiohū Jora de aū lovitū pārcanele de subt cetatea Némțului, fōrā de veste, să prindā pre Bogdanū și pre Iordaki, că le era gazdele giosū. Decī, cum aū sositū, într'o nópte, aū și spartū o bucatā de pārcane, și i-aū datū focū, și aū făcutū óre-ce și stricāciune. Numai, pre Bogdanū și pre Iordaki nu i-aū pututū prinde, că le-aū făcutū unū prietenū din Iași veste, și întru acea sérā s'aū mutatū în cetate.

Apoi, óstea Hatmanului Antiohū s'aū și simețitū și s'aū dusū la mōnăstire la Agapia, și la Secu, și la Skitū, ce este în Hangu, și aū totū bātutū și aū scosū pre Joimiri și pre Drăganī de pin mōnăstiri; și aū începutū a se înglotire óstea Hatmanului Antiohū; ca la patru cincī miī se făcuse. Dupē cum este obiceiulū norodului omenescū, unde audū și vėdū dobāndā alėrgā din tóte părțile; așa și acolo se stringeaū, dacā aū auđitū, unii din Bugėcū, unii de la Munteni, Turcii din Cărvăsărie; Joimiri, dacā se inchinaū, le daū cārți de ertare și lefe; și, pe ți ce trecea, totū se inglotia óstea Moldovenescā.

Decī, dacā aū ințelesū Iablonovski, Hatmanulū Leșescū, de acestā socotėlā ce începuse Constantinū Duca Vodă, îi pāru de odatā că'i o basnā, pentru că Constantinū Duca Vodă purure avea respundenție și prieteșugū cu Hatmanulū Iablonovski; trāla bine, nu ca Cantemirū Vodă. Podgėzurī în țerā nu āmblaū prādāndū; și în totū cėsulū trimitea Constantinū Duca Vodă vesti de la Pórtă; și cāndū mergeaū cėmbururī Tătāresci în țera Leșescā să prāde, elū da scire la Leși să se pādėscā.

Decī, Hatmanulū Iablonovski nu se tulburā prea rėu, ce scrisē la Turculețū Reimentarulū, ce era pe margine pe Cirimușū, să ia vr'o đece douāspređece stėgurī să ėsā înaintea Hatmanului Antiohū să vėdā ce suntū acele lu-

cruri, și pentru ce se facu aceste socotele, pentru că ei au legătură bună de prieteșugă.

Deci, Turculețu, luându oște și mergându intru timpinarea Hatmanului Antiohă, începură întâiu să vorbescă. Joimirii ocăriau pre Moldovenii întâi de le diceau *epași*. Ai noștri Moldovenii le diceau *gliganți*, cum este rîndul norodului prost. Și stău de o parte Reimentarul Turculețu, cu Melenti Stegarulă, Hatmanului Antiohă, de voroviau de pace. Era un Cămpu-lungenu din oștea Reimentarului Turculețu au și slobođitu un sinețu in Melenti Stegarulă. Deci oștea Moldovenescă cum au vedutu așa, au și năpustitu asu-Joimirilor; și puțină bătălie au avutu și au și începutu Joimirii lui Turculețu a fugire, și Moldovenii, cu Turcii, cu Lipcanii, ai spargere și ai tăiare; și așa, prinse și pre Reimentarul Turculețu, viu, subt cetatea Némțului, unde era numai să sale peste parcanе. Se boțisă oștea fugindu la strimțore, și Turculețu răstăindă oștea lui denapoi, 'l-au boțitu la un gardu și 'l-au prinsu viu Tatulu Căpitanulu, fratele lui Vicolu, și 'l-au oboritu cu sulita de pe calu.

Deci, Hatmanulu Antiohă, după acea isbândă ce au făcutu au trimisă pre Costaki sen Gavriliță cu veste la Constantină Duca Vodă că au prinsu pe Turculețu; ce Constantină Duca Vodă se ample de mare bucurie unde auđi acea veste, gândindă că și va astupa greșela lui ce făcuse de la Pörtă cu Capegi-bașa, prindendă pe Turculețu; căci, la Pörtă se scia numele lui Turculețu, că de multe ori avea bătaie cu Tătarii, și la Cameniță, precum mai susu s'au scrisu. Și îndată învățară de gătira puscele și surlele să facă Constantin Duca Vodă șinlicu de bucurie, după ce au spusu Costaki vestea aceea.

Indată ce găti Constantină Duca Vodă aceste tôte, numai câtu se începă a dicere surlele, trâmbițele, și se bată dobele, și se slobođă puscele cele mari și mici, atunce numai Capegi-bașa și intră pe pörtă cu mazilia, și învățară să prindă porțile că este mazilie, că este Doamnă Antiohă Beizadea, sin Constantină Cantemiră Vodă. Deci îndată se schimbă bucuria in scirbă, că se strică giucăria, de nu dederă nici puscele, nici diseră surlele. Și începură Siimenii a închidere porțile. După cum dice sfânta Scriptură, că: «cine sapă grópa altuia, cade elu in trénsa», așa dá Dumneđu; că paserea viclenă dá singură in lațu.

Era boierii lui Constantină Duca Vodă, până a venire Dubău Logofetucu de'lu pusă Capegi-bașa Caimacamă, au eșitu despre Dómna și au fugitu in țera Muntenescă, că nu avea cine îi goni; că slujitorii erau cu Antiohă Hatmanulu in oște; și au fugitu, anume Nicolai Costină Hatmanulu, și frate-seu Ioniță Serdarulu, și frate-seu Pătrașco Logofetulu alu treile, și Vasilașco Cantacuzino vel Spătaru, și alții mulți mai de giosu. Și mai pe urmă, după ce au venit și Antiohă Vodă, au fugitu și Hatmanulu Antiohă, și Mavrodină, de se făcuse o cétă mare in țera Muntenescă de boieri din Moldova, de au ședutu vr'o patru ani in țera Muntenescă, in țilele lui Antiohă Vodă, de făceau multe mestecături la Pörtă și cheltuélă țerei; și nimică n'au pututu isprăvi, precum se va arăta mai înainte la rîndu.

Deci, Constantină Duca Vodă, vedendu-se că este mazilu, trimise pe taină la Antiohă Hatmanulu, la Némțu, ca să aducă mai degrabă pe Turculețu s'lu

dea pe mâna lui Capegi-başa, s'el' ea s'el' ducă la Pórtă împreună cu densusul. Érá boierii Caimacami, Dubău Logofétulú şi cu Manolaki Rusetú, înţelegéndu că au trimisú Constantinú Duca Vodă să apuce pe Turculeţú, au şi răpeditú Caimacami şi 'l-au timpinatú la Podulú-Ilóei şi 'l-au luatú pe Turculeţú din mâna Hatmanulú Antiohú şi 'l-au dusú la Galata; şi peste nópte, din mânele slujitorilorú Caimacamilorú, au şi fugitú Turculeţú iar la Némţú. Deci, Antiohú Hatmanulú, mergéndu cu óste la Iaşi, şi spuindú lui Constantinú Duca Vodă că au luatú Caimacami pe Turculeţú din mâna lui, 'şi-au făcutú mare voie rea, şi s'au agiunsú cu Capegi-başa de au trimisú nóptea unú stégú de Lipcani să ia pe Turculeţú din mâna ómenilorú Caimacamilorú s'el' ducă la Iaşi; érá până a mergere Lipcanii, Turculeţú au apucatú de au scăpatú.

Agiungéndu veste la Némţú, la Hatmanulú Bogdanú şi la Iordaki Rusetú Visterniculú, de mazilia lui Constantinú Duca Duca Vodă, ei îndată au purcesú de la Némţú şi au mersú la Iaşi, şi au apucatú pe Constantinú Duca Vodă nepurcesú din Iaşi; şi mergéndu la curte de s'au împreunatú cu Constantinú Duca Vodă şi cu Capegi-başa, era atunce mare calabalicú de slujitori în curte, de'şi cereau lefele de la Duca Vodă. Inceput'au atuncea şi Bogdanú şi cu Iordaki a se pricire tare cu Duca Vodă, înaintea Capegi-başei, şi înaintea a tótá boierimea, pentru ce le-au prádatú casele, şi le muncise slujile şi slujnicele din case, şi le purtase giupánesele pe la Focşeni, şi pe la Hangú, şi le trimisese în Némţú, şi scrise la Pórtă că au trimisú ei podgézú Leşescú de le-au luatú, şi pentru ce trimisese la Moisei Serdarulú de au venitú cu Joimirii din Némţú la Iaşi, de au prádatú Cărvăsăria şi au tăiatú pe Capegi-başa, şi pentru ce despecetluse cărţile lui Tiukel grofú, şi 'i omorise omulú. Tóte aceste, şi mai multe de câtú aceste, i le diceau faţă, şi spuncau şi Capegi-başei celú ce venise cu mazilia, şi înaintea Turcilorú din Cărvăsărie ce erau prádaţi de Moisei. Érá Duca Vodă nu putea nimicú să mai răspundă, de ruşine şi de frică; numai ce schimba feţe; une orí se făcea roşú, une orí galbănú; şi 'i era mai mare ciuda cum că sciau tóte tainele ce le făcuse, şi le diceau faţă în vedélá; precum dice sfânta scripturá, că nici o taínă nu póte să nu se scie, dérú încă care este şi cu vėrsare de sánge, şi mai tare şi mai degrabú, curéndu se ivesce, că sángele celú nevinovatú cere judecatá de la Dumneđeú, şi nu lasá.

Deci a doua di ilú gătirá de'lú pornirá, cu multú calabalicú despre slujitori, pentru lefe, şi blástamurii multe de la ómeni, de auđia cu urechile, pentru vácăritú. Érá dómna lui, fata Bráncovanulú Vodă, fiindú ténérá şi desmerdatá de tatá-seú, se bocia în gura mare Muntenesce, de dicea: «Aolío! Aolío! că va pune taica pungă dá pungă din Bucuresci până în Ţarigradú; şi, deú, nu ne va lása așa, şi iar ne vomú întórce cu domnia îndărăptú». Érá după ce au agiunsú la Ţarigradú, n'au avutú acelú norocú, să se mai întórcă, că au tráitú numai vr'o doué trei luní şi au muritú de ciumă. Şi se şi cunoscú schimbatú cu slábăciunea noroculú lui Constantinú Duca Vodă, şi de la Bráncovanulú Vodă mai puřintelú agiutorú şi silință a 'i aráta.

În zilele acestuí Domnú, măcarú că nu era pace, au trecutú unú solú Le-

șescii din Iași la Pórtă, și fórá zăbavă vreme s'aú întorsú inapoí fórá de nici o ispravă, anume Reuțki; acestú Reuțki peste puțină vreme aú cădútú în țera Leșescă și Hatmanú Coronii.

Pre acestú Domnú, Constantinú Duca Vodă, întru acéstă domnie d'ântéiú, era numai cu numele Domnú, că'lú stăpăniaú Muntenií; și pe cine điceaú Muntenií s'è'í boierescă, pe aciea îi boieria; și ce điceaú Muntenií, aceea făcea. Și era măsa, Dómna Nastasia a Ducăi Vodă celui bătrănú. și se amesteca și ea la răutăți; și boierii încă eraú tineri, și nu se mai scia ce mai este de chiverniseala lorú.

Boierii lui Constantinú Duca Vodă cine aú fostú.

Dumitrașco Céurulú vel Logofétú.

Tudosie Dubăú biv vel Logofétú 'l-aú pusú Banú; érá după ce aú muritú Dimitrașco Céurulú, 'l-aú pusú iar pe Tudosie Dubăú vel Logofétú; și fiindú omú de trébă, era dverélă după vel Logofétú.

Vasilie Costaki vel Vornicú.

Neculae Donici vel Vornicú.

Neculaí Costinú Hatmanú.

Vlasto vel Postelnicú.

Vásilașco Cantacuzino vel Spatarú,

Antiohú Jora vel Paharnicú.

Iordăkiță Cantacuzino vel Stolnicú.

Ilie Cantacuzino vel Comisú.

Încălecat'aú unú Sultanú cu cătă-va Tătărime în alú doele anú a domniei Ducăi Vodă, de aú lovitú fórá de veste pe Oítuzú în țera Ungurésca, érna, de aú prădatú trei đile cătú aú pututú, și s'aú întorsú inapoí cu pace; éra în țéră la noi ce aú găsitú în calea lorú aú mâncatú și aú stricatú totú.

Acestú Sultanú s'aú rădicatú și asupra Turcilorú de aú arsú Chilia, și Smilulú, și Renii.

CAP XIII.

Domniea d'ânteid lui Antiohü Voevodü, sin Cantemirü Vodă, anulü 7204.

Dupë ce porniră pre Constantinü Duca Vodă la Pörtă, rămaseră Calmacamî în Iași de Antiohü Vodă, Tudosie Dubău Logofëtulü, și Bogdanü Hatmanulü, și Iordaki Rusetü Visterniculü ; și din rămășițele ce au găsitü de la Duca Vodă în țeră, strigându-le Bogdanü și Iordaki, 'și-au mai întorsü öre ce din paguba ce i-au jécuitü Duca Vodă, precum mai susü s'au scrisü.

Viindü Antiohü Vodă cu domniea la scaunulü Domnescü în Iași, era omü tënëru, ca de douë-đeci de ani, omü mare la trupü, cinstișü, kipișü, la minte așeđatü, judecătorü dreptü; nu era prea cărturarü, numai nici era omü prostü. Minciunile și telpijicurile nu le iubia ; la avere nu era lacomü, obicei noue nu primia sê le facă prea peste sémă ; era vënătorü și slujitorü bunü, dupë firea tătăne-seü ; spre partea celorü rëi era strașnicü, sê nu greșescă fiesce cine și föră de vreme cu dënsulü ; și era și credinciosü la jurëmintü, își ținea cinstită horba, și boierii în curtea lui, precum i se va arăta vięta lui înainte la rëndü, totü cu cinste ämbra. Mänie avea strașnică ; de multe öri răcnia tare, cam cu grabă ; și de aceea se depărtaü inimele boierilorü de dënsulü.

Dupë ce și așeđă la domnie boierii, dupë obiceiü, iar boierenași tătăne-seü a lui Cantemirü Vodă vrea sê se bucure de domniea fiului tătăne-seü ; dëru nu puteau, la foculü, sê ție inima, sê se bucure ; că așa erau de bătuți și de stälciți, și de jăcuiți, câtü rămăsese cu peile, de nu aveau cu ce eși inaintea stăpăne-seü ; alții, fiindü pedepsiți de închisöre, își perduse și mintea. Decü, Antiohü Vodă, dupë ce i-ai vëdutü într'acesta chipü, se mira și elü ce va face cu dënsü. Atunce și Lascaraki Ruset, feciorü Cuparului Rusetü celui bëtănü, încă au eșitü din surgunie de la Rodos ; numai, nici de unü folosü nu fu lui Antiohü Vodă, că veni de la Rodos în Țarigradü, bolnavü de dropică, și peste puțină vreme au muritü ; și nu'y era lui Lascaraki atăta jale de mörte, câtü îi era jale că'y venise zamanulü de îi era pe voia lui, și nu putea sê și respălătescă rëntatea ce trësese de cătră Munteni.

Ce, Antiohü Vodă puse Capi-kihaie la Portă pe unü frate a lui Lascaraki, anume Kiriță Mihalaki, și cu frate-seü belzade Dumitrașco sê'y porțe de grijă trebilorü ; și atunce, la luarea domniei, n'au cheltuitü multü la Pörtă, nici pe drumü n'au făcutü atăta cheltuélă ; că mai multü de câtü cu vi'ö trei đeci de ömeni n'au venitü de la Țarigradü ; și boieri pre acești boieri :

Boierii lui Antiohü Vodă.

Nicolae Donici vel Logofëtü.

Vasilie Costaki vel Vornicü.

Dumitrașco Mitre vel Voruicü.

Lupulă Bogdană Hatmană.

Cumnatulă lui Antiohă Vodă, Manolaki Rusetă, vel Postelnică.

Mihalaki Racoviță vel Spatară țijă cumnată, pe urmă aă cădută și

Domnă de'î țică Mihaï Vodă.

Iónă Buhușă vel Paharnică.

Iordaki Rusetă vel Visternică.

Ilie Țăfăsculă vel Stolnică,

Stefan Cercheză vel-Comisă.

Și așa se aședară și se tocmiră boierile la tôte trebile de chivernislaă cum se cade; că erau Bogdană și Iordaki mai aleși, și capete bune, de'î agîungea la tôte socotelele, de domnia Antiohă Vodă cu cinste și cu pace.

În scurtă vreme se tēmplă de muri sora lui Antiohă Vodă ce o ținea Mihalaki Racoviță Spatară, anume Domnița Safta; și avu mare jēle și părere de reă Antiohă Vodă după dēnsa; și pe Mihalaki Spatarulă după aceea nu 'l-aă mazilită din boierie; totă în boierie aă fostă, și la cinste, câtă aă fostă Domnă Antiohă Vodă, și încă i-aă dată voie de s'aă și însurată în țilele lui, de aă luată altă fată de boieră, anume a Medelnicerului Dediulă, de la Galați.

Sfătuitu-s'aă Antiohă Vodă cu boierii de aă făcută prieteșugă cu Leșii; și trimiseră cărți, cu rugămintē, la Craiulă și la Hatmană, să nu posvolēscă, să slobodă podghēzură în țeră să o strice, că'î păcată, că suntă Creștini; și cândă s'a tēmplă să mērgă ciambururi Tătăresci în susă în țera Leșēscă, omă face și noi scire Leșiloră să se pădēscă. Deci, Craiulă Sobiețki și cu Hatmanulă Iablonovski, îndată cu bucurie primiră că nu voră mai trimite podghēzură, și se aședă lucrulă mai cu pace a trăire despre Leși. Nu face ca tată-sēu Cantemiră Vodă, să se pue împrotiva unei crăii cu o mână de ómeni slabī.—Pađa bună trece primejdia rea; melulă blândă suge la două mume; capulă plecată nulă prinde sabia.—Așa bună chivernisēlă face și Antiohă Vodă atunce:

Antiohă Vodă era logodită cu o soră a lui Constantină Duca Vodă, încă din vremea tătāne-sēu, încă cândă era la Țarigradă, anume Domnița Maria; și gāndisē să trimită să o aducă sē'î fie Dómnă; ce'î și veni veste precum aă murită, și avu mare părere de reă de acea veste. Trimisē Antiohă Vodă solă pre Bogdană Hatmanulă în țera Muntenēscă la Brāncovanulă Vodă pentru aședarea păcei să nu se mai pīrēscă la Pórtă aceste două țeri, să se strice, și cerșu și o fată sē'î dea sē'î fie Dómnă. Deci, Brāncovanulă Vodă pentru pace i-aă adevērită, și pentru fată numai îi rēspunse să omóre pre Iordaki Rusetă Visterniculă, și să se lepede și de ceī-alti frați a lui Iordaki, de Cupăresci ce'î suntă Capi-kihaele la Țarigradă. Deci, Antiohă Vodă nici cum acelă lucru nu vru să priimēscă, și se lāsă de prieteșugulă lui, și își alesē Dómnă fată de boieră de țera nóstră, fata Logofētului Dimitrașco Claurului, anume Ecaterina, și făcu cu dēnsa nuntă domnēscă în tērgū în Iași, după obiceiulă acestei țeri, în ală doile ană a domniei lui.

Brāncovanulă Vodă, vēdēndu-lă pre Antiohă Vodă că'î mērgă lucrurile cu întemeere bună, începu în sfături cu boierii pribegii și cu Constantină Duca Vodă, a amestecare tare pre Antiohă Vodă, și pre Cupăresci, prea multă la Pórtă. Așijderea și Dumitrașco Beizadea, fratele lui Antiohă Vodă, și cu Cu-

părescii dimpreună, pre de altă parte amestecău și ei pre Brâncovanulă Vodă și pre Munteni; precum place Turcilor, așa făceau ei, de ambe părțile, și nu'și puteau strica unii altora nemică; fōră de câtă cheltuiau sute de pungi de bani la Pōrtă, și la acele cheltueli mari, scōse și Antiohū Vodă, de la țēră, obiceiulū Ducăi Vodă, văcăritū, în două erni, încă și mai greū: doi lei de calū și unū galbenū de vacă, ca să se apere de dușmanī; ēră dușmanī nu'ī mai da rēsbunū nici o-dată. Și vėdu Antiohū Vodă că nu este obiceiulū bunū de țēră, că se face mare pustiire țerei, și făcu mare legătură cu blēs-tēmū de la Patriarșī, și'lū lāsă ca să nu mai fie acelū obiceiū rēu și spurcatū aice în țēră; și câtū aū fostū elū Domnū, nu 'l-aū mai scosū, nici în a doua domnie.

Constantinū Duca Vodă aū piritū la Pōrtă pre Antiohū Vodă, dīcēndū că la mazilia lui aū fostū prinsū pre Turculețū, hainulū celū mare a Impēratulū, carele ținea drumulū Cameniței, și era sē'lū aducă la Pōrtă; ēră Bogdanū și Iordaki, ómenii lui Antiohū Vodă, aū venitū din Némțū și 'l-aū luatū din mână ómenilorū lui, și 'l-aū slobođitū, de s'aū dusū iar în țēra Leșescă. Decī, atuncea s'aū tēmplatū și doi boierī Moldovenī la Pōrtă, trimiși de Antiohū Vodă cu trebī, anume, Dabija Clucerulū și Silionū Medelnicerulū, și aū datū sēmă acei boierī înaintea Vezirulū, că nu este așa cum piresce Duca Vodă, că nu i-aū slobođitū Bogdanū și Iordaki; numai, aū fostū pe mână unū lui Căpitanū de țēră de'lū păđia, anume Cernatū, și den pađa acelū Căpitanū într'o nópte aū fugitū.

Poroncit-aū Vezirulū sē aducă pre acelū Căpitanū față sē spue; decī, aducēndū pre acestū Căpitanū față, n'aū spusū precum aū fostū dreptū că 'l-aū scăpatū elū, ce aū spusū pe pira lui Duca Vodă că 'l-aū luatū Bogdanū și Iordaki din mână lui de 'l-aū slobođitū decī, acelū Căpitanū era de casa Mironescilorū și se agiunsese cu dēnșil de grăla pe voia lorū. Atuncea se mániesē, și aū poroncitū sē tale pre acei doi boierī, dīcēndū că aū grăitū mincunī. Atuncea Dumitrașco Beizadea și cu Cupărescii aū cheltuitū vre-o șese-deci de pungi de bani, de aū scosū pre acei doi boierī de la mōrte, și aū datū Vezirulū de grumazi și pe Cernatū Căpitanulū, în mână lui Dumitrașco Beizadea; și n'aū zăvovitū doă trei đile, și aū fugitū Cernatū Căpitanulū de acolo din Țarigradū în țēra Muntenescă; ēră peste doă trei luni de đile, 'și-aū făcutū pace Cernatū Căpitanulū de greșēla ce aū făcutū, și aū venitū în țēră. Ea'n căutați acum greșēla lui Cernatū, și cautați și mila și bunătatea lui Antiohū Vodă, cum aū fostū de bunū și de milostivū!

Dumitrașco Beizadea, vėdēndū neașēdarea Muntenilorū asupra frăține-sēu, începū și elū a amestecare prea tare pre Munteni, sē ia domnia în țēra Muntenescă; că căđuse la mare cinste Cerkezū Mehmetū Pașa Imbrihorulū, carele era mare prietenū cu Dumitrașco Beizadea de la mōrtea tătāne-sēu lui Cantemirū Vodă când aū venitū cu mazilia de 'lū-aū luatū, și era acelū Pașă și Musaipū la Impērăție, și alți Turci mulți prietenī Cupărescilorū, și spēria pre Munteni prea tare, că mai în tōte lunele cheltua Brâncovanulū Vodă câte cinci-șese sute pungi de bani; și nu era nici de o laudă, nici Moldovenilorū, nici Munteni-

loru de atâta cheltuélă. Atunce Iordaki Visterniculü Rusetü, întru acele vremi de vrăjbe, slăbisé tare din prilejü (cu dăjdile) mōnăstirile și breslașii.

Logodisé-se Dumitrașco Beizadea cu o fată a lui Șerbanü Vodă, ce era atuncea în țera Ungurésca cu taînă; și prinseră Muntenii de veste, și 'i staü pedecă despre Nemți, că nu lăsa pe Dōmna lui Șerbanü Vodă să 'i-o dea, și încă mai mare vrajbă dintr'aceea se făcea.

Dupē poronca de la Pōrtă, trimis'ăü Antiohü Vodă pre Bogdanü Hatmanulü, din preună cu unü Sultanü cu Tătariü, de aü dusü la Cameniță, érna, zaherea și hazne; érá în alü doele anü a domniei lui, venit'ăü poroncă de la Pōrtă lui Antiohü Vodă să se găteze să ducă zeherea și hazne și mai mare la Cameniță; și până a sosi haznéoa și Turcii și Tătariü, venit'ăü cărți de la Caraïman-Pașa din Cameniță la Antiohü Vodă să păzescă cu zaheréoa până în doă săptămâni, să sosescă în Cameniță, că, nesusindü, n'are putere să fie Camenița de fōme, că și mâncasé și caii și totü ce avusése, și haznéoa și óstea de la Pōrtă încă nu sosise. Decî, ingrabü aü gătitü pre Moisei Sărdarulü cu trei sute de slujitori și cu trei sute de cai în povodü, și totü calulü câte doă chile de pâne, și aü trimisü pe furișü, cumü aü pututü, de aü dusü aceea pâne în Cameniță, de le-aü mai prinsü fōmea de o dată cu aceea pâne. Că lui Moisei Sărdarulü îi făcuse Antiohü Vodă fermanü de la Pōrtă de pace, pentru Kapegi-bașa ce 'lă tăiasé, și pentru Cărvăsăria ce o prădasé în ȕilele lui Constantinü Duca Vodă, de nu 'i ȕicea nime nimică.

Érá mai pre urmă aü sositü și unü Pașă cu o mie de Iniceri și cu optü sute de pungi de bani, haznéoa, și Kihaéoa lui Iusufü Pașa Saraskerulü de Obluciță, cu șese sute de Spahii și cu unü boierü Sărdarü muntenescü cu șese sute de slujitori Munteni, și Elagasi din Bugégü cu doăsprezece miü de Tătari, și Antiohü Vodă cu totă óstea sa, ca la o mie și cincî sute de slujitori; și așa, cu toții aü purcesü cu zaheréoa și cu haznéoa; și se făcusé care la o mie și cincî sute cu pânea, și cu cele negușitoresci, și cu cirezii de vaci, și cu multe turme de berbeci negușitoresci, și aü purcesü cu aceste cu tōte de le-aü dusü în cetate în Cameniță; și pe multe locuri, la drumuri, se făcea spaimă de Lești; érá Tătariü mergeaü totü înainte de apucaü limbi de pe unde puteaü, din susü.

Érá cândü aü aglunsü la Nistru, Antiohü Vodă, cu zaheréoa, Tătariü erau trecuți preste Nistru, și slobozise clambururi în tōte părțile mai susü de Cameniță, cale câte de o ȕi, de prădaü; numai ce se auȕiaü tunurile dândü din ocopuri și de pin zămcii dândü. Ce, Antiohü Vodă, întru aceea séră pădi de trecu căruțele cu banii, și 'i trimise pre Bogdanü Hatmanulü cu o sémă de óste de apucă de intră în Cameniță.

Érá Antiohü Vodă și cu cea-l-altă óste, și cu Tătariü ce 'i rămăsése la Coșü, aü ședutü și a doa-ȕi până a treia-ȕi de aü trecutü și ei cu zaheréoa și cu totü argălăculü; și fiindü Nistrulü mare, da Tătarilorü de totü carulü cu pâne câte doi zloți, de legaü boii din carü de códele cailorü de treceaü Nistrulü în notü. Și cumü aü trecutü Nistrulü, cumü aü și trimisü de grabü inapoî de aü făcutü veste la Pōrtă, că aü băgatü zaheréoa în Cameniță; și își făcu Antiohü Vodă de la Pōrtă mare cinste și laudă pentru acésta. Așjiderea și în

Cămeniță, după ce a mers, l-a făcut mare cinste Karaîmanu-Paşa; și o săptămână a zăbovit acolo la Cămeniță, până a descărcat zahereoa, și s'a întors înapoi.

Atunce Muntenii se agiunsese cu Iusufu Paşa Saraskerulü, și sta Kihăoia lui cu pricină numai să întorcă zahereoa și hazneoa, dîcîndu că vinu Leșii, și voru lua zahereoa și hazneoa. Era Antiohü Vodă a luatü asupra lui, și n'a primitü să o întorcă, și a dus'o în Cămeniță, pe poronca Împărătescă. Era, Muntenii, vedîndü așa, numai se trântiau și plesniau de ciudă, că nu puteau să strice nimicü lui Antiohü Vodă. Totü întru acestü anü, de cu érnă, muriș'au și Craiulü Sobiețki; și a avutü Craiulü Sobiețki trei feciori; și nu s'a învoitü Leșii, să pue dintre feciorii lui Sobiețki nici pe unulü Craiü, și a pusü omü străinü, pre Avgustü, Prințipulü de Sacsonia, bucurându-se domni Leșesci la soma de bani mulți ce le-a datü. Bucurându-se la bani, a gânditü că'i voru mânca banii, și pe urmă 'lă-orü goni, și se voru mântui de densulü, precumü le va fi voiea, precumü mai făcuse și altă dată lui de Condé Craiulü, de la Franțuzi; ce, acestuia, lui Avgustü, după ce 'lă-a pusü Craiü, n'a pututü să'i facă așa, precumü i se va arăta istoria la rândü înainte.

După ce 'lă-a pusü Craiü pre acesta Avgustü, a și începutü a arătare lucruri mari și vestite; și a adusü öste multă din Sacsonia, și s'a gătütü și Leșii, și a purcesü în glosü cu mare gătire, cu două obuzuri, unulü Leșescü, șeptedeci-optüdeci de mil și mai bine de öste, și altü obuzü a Craiulü Avgustü cu Nemții, iar cu cîndeci-șesececi de mil de öste; și așa le era sfatulü, să mergă să la țera Moldovei și Bugégu, până în Dunăre. Atunce, înțelegîndü Antiohü Vodă de acea gătire bună a lorü, trimis'au și elü pre Eni Parcalabulü, și pre Kargalovicü, și pre Mihulețü, cu cărți înainte la Craiulü Avgustü, și cu daruri, poftindü pe Craiulü, pogorindu-se în țera să nu facă stricăciune țerei și să nu vie pin țera, ci să mergă pe Prutü dreptü asupra Bugégului, și dändü Dumneșü să bată pre Tătari, și luändü Bugégulü, atunce și elü cu totă țera i se va închina. Atunce Craiulü tare s'a bucuratü și l-a primitü darurile cu cinste: unü calü Turcescü förte frumosü cu tôte podöbele lui ce'i trimisese; și Craiulü încă l-a trimisü lui Antiohü Vodă alte daruri, și s'a a-deveritü că nu va face stricăciune în țera nimicä, și va merge totü pe Prutü dreptü asupra Bugéculü.

Numai, l-a poftitü pentru zaherea, pâne, bucate, să'i scötă înainte dreptü Iași, să'i scötă să cumpere cu bani érá nu în darü; și câte ponturi trimisese Antiohü Vodă de poftia la Craiulü Avgustü pentru aședämentulü domniei și a țerei, cum va fi, după ce a birui pre Turci, tôte pre voia lui Antiohü Vodă le-a lăsatü Craiulü; după cum este aședată Litva, așa să fie și țera Moldovei.

Deci, a venitü Craiulü Avgustü cu acele două obuzuri de öste până la unü satü, anume Cernelița, ce este din susü de Horodînca, pe Nistru, cale de unü césü; și Leșilorü nu le era cu voie să vie Craiulü, ce ämbiau cu feluri de feluri de meșterșuguri și de pricinü, ca să strice acea cale. Ce, după ce a sositü obuzurile la Cernelița, a învêțatü capetele cele mari Leșesci pre unulü mai ténérü din némulü Potocescilorü, anume pisarü Coronii, de a făcutü pri-

cină cu unŭ ofițerŭ, nepotŭ a Craiului Avgustŭ, de i-au datŭ palme subț cor-tulŭ Craiului; și de acolo au fugitŭ în obuzulŭ Leșescŭ. Și trimițendŭ Craiulŭ s'elŭ în din obuzulŭ Leșescŭ se vie la giudecată, Leșii cei mari n'au vrutŭ s'elŭ dea; deci, Craiulŭ Avgustŭ, vedendŭ acea socotelă a lorŭ, așa s'au mâniațu tare, și a doua zi s'au și întorsŭ cu obuzulŭ înapoi la Liovŭ. Leșii, dacă au vedutŭ așa, ei încă s'au întorsŭ cu obuzulŭ lorŭ, și au începutŭ a se răsipire cinesi pre la casele lorŭ, și s'au stricatŭ acea oștire.

Atunce, într'acea vară, gătitu-s'au și Sultanŭ Mehmetŭ, Impăratulŭ Turcescŭ, singurŭ cu capulŭ lui de ai mersŭ la cetatea Varadinului; și atunce au mersŭ și Dumitrașco Belzadea, fratele lui Antiohŭ Vodă, la oște cu Impăria. Numai, până a purcede Impăria de la Udriiŭ, ăra elŭ au venitŭ în cai de olacŭ de la Udriiŭ aice în Iași, la frate s'eu, cu trebŭ Impărețescŭ, și au ședutŭ aice în Iași numai patru cincŭ zile; și iar s'au întorsŭ în cai de olacŭ înapoi, de au purcesŭ cu Impăratulŭ la oște. ăra Brâncovanulŭ Vodă era în mare grijă pentru acelŭ olacŭ a lui.

Atunce, pre acea vreme, era unŭ feciorŭ de mazilŭ, de'lŭ cheama Dăvidelŭ; slujisŭ în țera Leșescă, de aglunsese Rohmistru, și era la cinste mare; aveă citelă pravilă mare, și nu se scie ce i se părea lui, că âmbra pentru domnia Moldovei. Anteiŭ au scrisŭ la Nemții de închina țera; apoi au fugitŭ de la Leși în Cameniță, și din Cameniță s'au dusŭ cu cărți la Hanulŭ, și au șisŭ către Hanulŭ că de'i va da oște se mērgă cu dēnsulŭ, s'a închina; câtă țera și cetățŭ a Moldovei au luatŭ Leșii, tôte se vorŭ închina la dēnsulŭ. Și au mersŭ Hanulŭ singurŭ su dēnsulŭ de au prădatŭ în țera Leșescă, și nimică din câte au șisŭ n'au fostŭ; ce, mergendŭ și Hanulŭ cu Impăria la oște la Varadinŭ, au mersŭ și elŭ, și au grăitŭ Hanulŭ Vezirului, și era numai s'elŭ pue Domnŭ în Moldova. Numai, prințendŭ de veste Dumitrașco Belzadea, au spusŭ Vezirului șicēndŭ că acela este unŭ omŭ nebunŭ; nu este de domnie; și așa, au lipsitŭ de n'au luatŭ domnia câtŭ s'arŭ rumpe unŭ pēru.

ăra după ce au aglunsŭ Impăria la cetate la Varadinŭ, s'au și auditŭ că vine prințipulŭ Evghenie cu oște Nemțescă; deci, Impăratulŭ Turcescŭ au lăsatŭ cetatea și au purcesŭ înapoi la podŭ se trecă apa Tisei se nu le apuce Nemții podulŭ. Deci, mergendŭ asupra podului, Nemții încă au șositŭ cu tabăra lorŭ, și s'illau carii de carii oștea se apuce mai curēndŭ la podŭ; și nu se bătea temelulŭ oștilorŭ, numai aripile se hărățiau, și totŭ mergeau alăturēă obuzurile, până ce au însēratŭ. ăra peste nôpte au fugitŭ Turcii, de au apucatŭ la podŭ, de ai păditŭ de au trecutŭ Impăratulŭ și cu curtea lui. ăra Nemții diminēța, vedendŭ că nu suntŭ Turcii, au și purcesŭ după dēnsii în gônă; și pre carii cum îi agiungeau îi tăiau și'i jeculau; și așa, s'au făcutŭ unŭ hrēmățu mare și o spalmă de'napoi în Turci, de trecea omŭ peste omŭ, câtŭ s'au rumpțu și podulŭ de la o vreme; și așa, șosindŭ temelulŭ Nemțilorŭ i-au luatŭ pre Turci pre toți de grumazi. Vezirulŭ și Enicerŭ-aga au peritŭ în rēșboiŭ; și toți Enicerii acolo în metereze, la capulŭ podului, la doă sute de miŭ de oște pecte totŭ, s'au potopitŭ; trei-deci de Pași, foră de alți agalarŭ, o șufă doă-deci de tunarii mari, și tōtă urdia, carele, și mulțimea de bucate negușitoreșci, au luatŭ atunce.

Tisa este o apă mälösă pe margine ; și Turcii cari cum săriau în apă cu calul se și înglodiau ; și așa, totu omu peste omu cădea de se ineca ; dintr' o sută, de scăpa unul, era bine ; și se tăia ei în de ei ! Éra Impăratul Turcescu cu căpi au scăpatu saltu, nóptea și a doua-zi, au totu fugitu până au agiunsu la cetate la Beligradu, și asolo s'au popritu.

Tătaril veldendü așa, n'au mai stătu la bătae, și au luatü în giosu pe malul Tisei. până au găsitü unü vadü de au trecutü în notu cu pace ; atunce și agărlăculü lui Dumitrașco Beizadea și a Capi-kihaelelorü acolo s'au prăpăditü ; numai ce au scăpatü ei cu capetele.

Éra în alü treile anü a domniei lui Antiohü Vodă, trimis'au Turcii solü la Nemți, pre Rami Reiz-Efendi, și pre Alecsandru Terzimanulü Mavrocordatü, ce'i diceau și Ecsaporitulü, la Nemți, se stee se facă pace ; și au mersü și Vezirulü până la unü locü cu óste gata de au stătu acolo, că se spăriese Turcii a se mai batere cu Nemții ; și s'au dusü solii la Carloviță.

Așijderea și Nemții s'au gătitü cu óste de au mersü până la unü locü ; și au trimisü și ei solii la Carloviță. S'au strinsü din tóte țerele acolo la Carloviță solii Evropei, de la Leși, de la Franțuzi, de la Veneția, de la Anglia, de la Olandia, de la Moskali, și de printr' alte țeri, de au ședutu acolo la Carloviță doă trei luni, tótă vara, deși au aședatü păcile cu toții. Numai cu Franțuzii, Nemții nu s'au pututu aședa, și au rămasü totü se se bată ; pentru crăia țerei Ispaniei nu s'au pututu învoi. Moscalulü încă au datü cuvëntü seși așede pace în alü doile anü.

Turcii cu Nemții s'au aședatü într' acestü chipü : câtü locü au luatü de la Turci, luatü se fie ; încă opintea Nemții se fie Dunărea hotarü, déră n'au primitü Turcii ; și s'au apucatü Turcii se le dea bani, câte optü sute de pungi de bani pe anü până în două-deci și cincü de anü, se fie pace, pentru cheltuēla și stricăciunea ce au făcutü Turcii Nemților în șeptespredece anü ce au avutü totü bătae, pentru că începătura bătăliei au fostü întēiu despre Turci cândü au mersü la Beciu ; și le-au totü datü Turcii Nemților acestă somă de bani câtü au trăitu acestü Impăratü, Sultanü Mehmetü. Leși încă cereau tare țera Moldovei ; déră Turcii au răspunsü pentru țera Moldovei, dicendü : că, țera Moldovei nu potü se o dea se le fie lorü podană, că este *volnică*, că Turcilorü este *inchinată*, nu este *luată cu sabia*. Deci, Leși, veldendü așa, s'au aședatü într' acestü chipü : cetățile din Moldova și mănăstirile câte au luatü și câtü locü, totü, se le dea inapo Moldovenilorü ; și Turcii se dea cetatea Camenița Leșilorü cu totü olatulü ei, și Ucraina ; și pre Nobai se'i rădice pre toți din Bugégü se se ducă la loculü lorü preste Donü se rămăe numai Bugegenii. Și Hotinulü se nu'lü tocmescă Turcii nici o dată, nici altă cetate se nu facă în Moldova Turcii, nici Pașă se nu puțe. Așijdere și în țera Muntenescă, cetății se nu facă, nici Pașă se puțe. Așa s'au aședatü cu toții ; și de tómnă s'au întorsü solii fie care la stăpânii sei.

Atunce, pe acea vreme, Impăratulü Mosculü, anume Petru Alecsievici, s'au dusü șingurü cu capulü lui la Impăratulü Nemțului, anume Leopoldü, și multü s'au rugatü Impăratulü Nemțescü se nu facă pace cu Turcii, pentru că atunce se apucase se facă și elü orânduēlă de óste ca la Nemți, precum pre urmă

aŭ și făcutu. Déră Impératulú Nemțescú n'aŭ pututú s'í facă pe voie, s'e nu facă pace cu Turcîi, că slăbise tare; și'í dicea Impératulú Moskulú: «măcarú că te apuci că mi'í da câțiva ani cheltuclă oștii, déră nu pociú, că acmu elú mă rógă; déră pe urmă cine scie s'a mai ruga, saŭ ba; că póte s'e se lungescă mulți ani înainte bătaea, și eú amú slăbitú, că eú nu mă batú numai cu Turcîi, și mă batú și cu Franțuzii, și acolo amú mai mare bătae de câtú cu Turcîi». Decí, Impératulú Moskulú, întorcéndu-se înapoi la țera lui, îndată atunce s'aŭ și apucatú a radere barbele boțerilorú și a slujitorilorú, și le-aŭ schimbatú și hafnele, și fece obiceiurí și orânduclă totú nemțescă; și aŭ dusú și câteva capete Nemți, de'í invêța pre Moskali, precum suntú până astăzi.

Totú într'acelú anú, de primăveră, în postulú celú mare, trecut'aŭ unú solú micú de la Leși la Pórtă, iar Reuțki, carele trecuse și mai înainte vreme, și la Constantinú Duca Vodă, pentru trebile păcii; și după ce 'și aŭ isprăvitú trebile, de tómnă s'aŭ întorsú iar înapoi, pin Iași; și 'l-aŭ cinstitú Antiohú Vodă ca pe unú solú, și mergéndú la Pórtă, și viindú.

Antiohú Vodă atunce, totú într'acea érnă, trimis'aŭ pe Vasilie Purice Vorniculú, despre Dómna, cu taină, în țera Ungurésca, la Dómna lui Șerbanú Vodă, de aŭ datú Dómna pre fíică-sea, domnița Casandra, de aŭ adus'o s'e o la frate-seú Dimitrașco Beizadea; că era logoditá cu densusú. Era și cu scirea Generalulul de Brașovú; numai, Generalulú se feria, că se temea de Brâncovanulú Vodă; că Brâncovanulú Vodă avea mare cinste și trecere la Leopoldú, Impératulú Nemțescú, și nu'í era cu voiea Brâncovanulú s'e o ea Dumitrașco Beizadea. Și după ce aŭ adus'o la Iași, i-aŭ datú gazdă la Iordaki Rusetú Visterniculú, fiindu'í némú; și aŭ trimsú Antiohú Vodă la Țarigradú de aŭ făcutú scire de aŭ venitú frate-seú, Dumitrașco Beizadea; și după Ispasú, atunce, în alú patrulé anú a domniei lui Antiohú Vodă, în anulú 7108, aŭ făcutú nuntă domnescă în tégú în Iași, după obiceiulú domnilorú; și aŭ ședutú în Iași în nisce curți a lorú, ce le cumpérase tatá-seú Cantemirú Vodă de la Ghiculésa Visternicésa, și acolo aŭ ședutú în gazdă, până s'aŭ dusú mai pe urmă la Țarigradú, cu Dómna lui și cu totú agărlăculú ce aŭ avntú.

Decí, atunce în scurtă vreme, totú întrú acea vară, alú patrulé anú a domniei lui Antiohú Vodă, i-aŭ și venitú fermanú, s'e se gătescă s'e mérgă s'e rădice Turcîi din Cameniță, și s'e dea Camenița pre mâna Leșilorú, împreună cu unú Pașă, și cu óstea, și cu câteva perechi de bivoli, pentru rădicarea balimezilorú, și cu unú Sărdarú cu óste de la Muntení; și purcese Antiohú Vodă vołosú; și se învoeșla tótă țera de acea veste, unde se rădică acea nevoe de asupra țerei și a creștinilorú, și dederă slavă lui Dumneđeú. Și atunce eramú și eú vel Vornicú, pe acea vreme, vatavú de Aprođi.

Decí, dacă sosi Antiohú Vodă la Cameniță, îndată se apucă și făcu podú mereú peste Nistru, în gura Smotriciulú, la unú satú anume Várnovița, și ședú acolo câtáva vreme, de aștepta s'e aducă Leși fermanú de la Pórtă la Pașa din Cameniță s'e éșă, că era și comisarií Leșesci acolo, anume Hatmanulú Litviei, și Adamú Sinavski, Voevoda Belskií, carele mai pe urmă aŭ agiunsú de aŭ fostú Hatmanú mare de coróna Leșescă, și Stanislavú, Voevoda Posnavski, și

Stefanū Potočki, strajnicū Coronii, și alții, cu oște ca la zece miș stați cu obuzulū din ceea parte de Nistru. Și Antiohū Vodă sta din cęsta parte de Nistru; și fermanū nu le mai trimitea Leșilorū solulū lorū, Reuțki, carele era la Pórtă, că ponturile de pace iscălise; numai Craiulū Avgustū nu iscălise, și Turcii póftia să iscălęscă și Craiulū Avgustū și tótă recipopolita; și aceea era pricina zăbavei.

Deci, s'aū apucatū chizeșū la Pórtă solulū Inglezului, precum că va iscăli Craiulū Avgustū și tótă recipopolita; și aū trimesū fermanū pe omulū Inglezului de 'l-aū datū la Comisarii Leșesci; și Comisarii 'l-aū datū în mânele lui Cahremanū Pașei să ęsă din Cameniță și să dea cheile cetăței Cameniței în mânele Leșilorū. Țră omulū Inglezului s'aū dusū în susū la Craiulū Avgustū cu ponturile păcei să iscălęscă Craiulū Avgus'tū și tótă recipopolita. Deci, apoi, Pașa aū și începutū a deșertare cetatea Camenița; tēmplatus'aū multă zăbavă de ședere acolo la Nistru, până s'aū așędatū aceste trebī.

Atunce s'aū făcutū mare eclipsisū, întunecare de sóre, câtū nu se vedea omū cu omū; întunecase lumea, în anulū 7208 Septemvrie în doăspredece zile, într'o*di Marți.

Găsitus'aū atunce și unū ursū mare gróznicū, și sārise tótă óstea, și Moldovenęscă și Muntenęscă, și nu'lū putea ucide; și aū datū în câteva rōnduri în Nistru și iară ęșia afară; și gonindu'lū pe Nistru cu unū podū, se suise în podū, și ómenii aū sārītū din podū în Nistru; și multă grozăvie făcea; câțiva ómenii s'aū impușcatū, slobođindū foculū s'elū lovęscă, și imbulđindu-se ómenii se lovīaū ei în de ei. Nu era curatū; trei patru cęsurī tótă óstea 'l-aū gonitū și deabia 'l-aū ucisū; și era prea mare, de mirare.

Apoi, gătindu-se și scoțēndū totū din cetate din Cameniță, într'o di, totă-de-o-dată s'aū rădicatū Leșii a mergere la Cameniță pe de-o-parte, și Antiohū Vodă pe de altă parte, și s'aū intimpinatū la Pórtă de susū, ęșindū și Pașa din Cameniță numai cu curtea lui; și așa, se întâlneră tustrei odată la unū locū, ca cândū i-arū fi tocmitū cineva, și merseră așa cu toții la unū locū, câtū o pestrēlă de sągētă până la unū săivanū a Pașei ce era întinsū, de descălecară cu toții, și Pașa, și Antiohū Vodă, și Leșii. Țră agărlăculū Pașei și cu Turcimea tótă, ce era în cetate în Cameniță trăitori, totū păđiaū cu care, cu căruțe, cine cu ce avea, de ęșiaū din cetate pe altă pórtă din giosū.

Apoi, după ce descălecară Leșii, dederă fermanulū de la Pórtă în mâna Pașii de'lū ceti, și Pașa dede în mânele Leșilorū trei pungi de urșenicū cu trei chei a porților cetăței Cameniței. Țră Leșii începură a ridere și a vorovire voróve de glume cu Pașa; și întru acele vorbe de glume vorbiră și altele mai de trebă, și i cinsti Pașa cu cafe și cu cerbetū, după cum este cinstea Turcęcă. Și și luară dioa bună de acolo, unii de la alții; și purcęsē Pașa și cu Antiohū Vodă în giosū. Țră Leșii cei mari stătură pre locū afară de nu intrară degrabū în cetate. temēndu-se să nu fie pusū Turcii vre unū lagumū în cetate; și apoi intrară și Leșii cei mari în cetate în Cameniță și o curățiră de tótă scárnăviea, și desgropară pe Pași, de pin besericī, ce le făcuse mecuturī, și făcură osfeștenii de le sfințiră, și așędară pușce mari a lorū Leșii și óste leșęcă câtū aū trebuitū. Țră Pașa și cu Antiohū Vodă, dacă aū trecutū

Nistrulü în cęsta parte, purcęse înainte la Tighinea, Paşa cu carele lui şi cu curtea lui. Țără Antiohü Vodă cu puşcele cele mari în urmă; şi puse pre geabhană şi pe erva cea de puşcă cu carele pre Mihälaki Racoviţă velü Spatarü, carele fusese cumnatü cu Antiohü Vodă; ęrá pe Nistru cu podurile aü pusü cumbaralele şi glonşurile cele de puşce şi cu multe fere mänunşurü şi plute şi şelci, pe apa Nistrului le-aü pornitü; şi aü fostü Ispravnicü pe aceste cumnatu-seü Lupulü Bogdanü Hatmanulü, de aü mersü cu öste până în Tighine, pe malulü Nistrului.

Şi atunce aü datü şi Leşilü agiutorü lui Antiohü Vodă poduri de a lorü, de pe Nistru, pentru mai degrabü deşertarea, şi Paşilü încă i-aü dăruitü doă mil de galbinü Leşilü, sę ęsă mai de grabü din Cameniţă, pentru că Paşa mai zăbovia vreme pentru sę se gäteze; şi Leşilü cu unü cęsü mai înainte era i bucuşilü sę ęsă Turcilü din Cameniţă, ca sę nu mai pue vre o pricină Turcilü.

Şi făcuse Leşilü Comisarilü şi zapisü la mâna lui Antiohü Vodă, pentru móştele Sfântului Iönü celü nouü, ce aü fostü la Sucéva, sę le dea sę vie iar aice în ęrá, cu odórele tóte, şi veştmintele Mitropoliei; numai, póte fi voia lui Dumneđeü n'aü fostü, că s'aü tępplatü acelü zapisü de s'aü răsăritü; şi când aü trebuitü sę'lü scótă, nu 'l-aü găsitü; şi aşa, aü rēmasü móştele sfântului Iön iar în ęra Leşescă.

Şi alésę Antiohü Vodă pre Lupulü Costaki, fectorü lui Gavriiţă Vorniculü, şi 'lü făcu Comisarü dimpreună şi cu alţi boşeri, şi 'lü trimise la Sucéva, şi la Nēmşü de scóseră pre toşilü Leşilü din ęrá; şi viindü Antiohü Vodă la Iaşilü la scaunulü domnescü, după ce duse tóte lucrurile în Tighine, rămase ęra tótă în mâna lui Antiohü Vodă, Hotinulü, Sucéva, Cernăuşilü câtü stăpănise Leşilü. Şi aü mai făcutü Antiohü Vodă fermanü de la Pórtă, şi aü isprăvitü de aü luatü şi ținutulü Orheiului în mâna lui, că era Ucraină pre atunce, de'lü stępănea Hanulü; şi se făcu bună pace de tóte părşile ca de mulşilü vecilü, şi nu se simşla nimică nicăire de tälhari.

Deci, atunce în scurtă vreme aü trecutü, după ce aü datü Cameniţa Turcilü Leşilorü, şi solulü celü Leşescü de la Tarigradü, anume Reuşki, şi s'aü dusü în ęra lui, precum mai susü s'aü scrisü.

Țără de ęrnă, totü într'acelü anü, venit'aü altü solü din ęra Leşescă, mai mare, pre anume Leşcinski, Voevoda Poznavskilü, ce era ginere Hatmanului Iablonski, a căruia unü fectorü, anume Stanislavü Leşcinski, aü agiunsü de aü fostü Craiü în ęra Leşescă, ce 'l-aü pusü Carolü, Craiulü Şvedului, mai pe urmă; precum i se va arăta istoria la rindü înainte. Deci, acelü solü mare venia cu multă pohvală şi podóbe; şi cu mulşilü fectorilü de domni Leşescilü; şi i-aü eşitü Antiohü Vodă înainte pe Bahlulü, cale de unü cęsü, şi aşa totü alătore aü venitü cu dęnsulü până la gazda lui. Şi apoi a doa-đi Antiohü Vodă 'l-aü pofşitü pe solü la curtea domnescă la cinste. Deci, acelü solü se şinea prea mare; după cum li se şi cade sę se şie, că n'aü călcare de nime, şi suntü nelipsilü de cele trebuitóre ce le trebuescü, şi nu sciü pedępsa sęracielü acestei lumilü, ca noi; şi i-aü ręspunsü lui Antiohü Vodă, de'i va eşi înainte sę'lü timpine la giumătate de scări a cerdacului, va veni la cinste; ęrá de nu'l va eşi înainte aşa, nu va veni. Deci, aşa s'aü aşędatü sę se scóbóre Antiohü

Vodă până la trei scări, și solul se sue iar până la trei scări; și la alu șeptelea scară, unde este gîmătate, se se închine unul altuia, și așa alătura se mîergă până în casă; și la bîntu totu odată se bea amînduoi. Era la acea vreme fiindu eă, Ión Neculce, vel Agă, eramu rînduitu de domnie de grijiamu pe solu la gazdă de cele ce'i trebuia.

Deci, i-au făcutu Antiohă Vodă mare cinste solului; si au purcesu după aceea solulu de s'au dusu la Tarigradu pentru întărirea păcii, pentru ca se fie pace vecnică Leșii cu Turcii. Deci, noi Moldovenii ne bucuramă unde auđiamă că este se se facă pace vecnică, fiindu pămîntulu nostru supêratu de podghiazuri și de pustietate; dera nu ne pricepemu că mai cu amarū pre urmă ne va fi vecnică pace; de rîutate și de amarū ne-au căduțu noș Moldoveniloru pe urmă, că ni s'au micșuratu cinstea de la Turci, că ne-au înmulțitu obiceiurile rele asupra, și ne-au făcutu omeni de nimică, de suntemu; că ne-au călcatu precum le-au fostu voia, care înainte se voru arăta tôte pre rîndu.

După aceea, în scurtă vreme au și venitū, érna, fermanu de la Pórtă se mîergă Antiohă Vodă și cu Hanulu dinpreună se scóta pre Nohaí din Bugégū, se se ducă la Donū, se trăescă acolo, după cum s'au aședatu la pace; și ei se puneau împotriva Hanului, și nu vreaū se ésa din Bugégū. Deci, Antiohă Vodă, îndată se găti și purcésă cu frumósă óste; că atunce era și Turculețu cu vr'o două mií de slujitorí ce fusése Joimiri subtū ascultarea țerei. Deci, purcésé din Iași pre Bărladu, până la Fălcii; și de acolo s'au întorsu iar la Iași, că s'au aședatu Hanulu cu Nohaí se'i lase până în primăvară; și cum au venitū primăvara s'au și rădicatu de bună voia lorū, de s'au dusu la Donū se trăescă.

Érá, Antiohă Vodă, de primăvară, în alu cincele anū a domniei lui, au făcutu cărți de slobozie pen tôte siliștile, și au mutatū slujitorii de pin Pétră, și din Romanū, și de pin tôte tîrgurile ce erau pin mijloculu țerei aședati, și i-au mutatū pe la mîarginile țerei, pe la vaduri, pe Nistru și pe Prutu îi aședă. Și scósé și ruptă pe țera de'i aședa pre omeni pe putință cu pecetluituri roși domnesci, pe fețe, de totū omulū anume, și cu giurămîntu mare că voru da de patru ori într'uaū anū. Deci, așa purcésé omeni din tôte țerile a isvorire și a venire cineși la loculū seū și la moșia sa.

Așjderea și boferii cari erau pribegi în țera Muntenescă încă de la mazi-lia lui Constantinū Duca Vodă, de făceau multe amestecături atunce, vedéndu că s'au făcutu pace, și nu mai potū isprăvi nimică, nici cu Constantinū Duca Vodă, nici cu Brâncovanulu Vodă, și-au plecatū capetele în Antiohă Vodă și au venitū în țera; și Antiohă Vodă i-au priimitū cu dragoste, și'i ținea la mare cinste. Cari, mai pre urmă, acei boferi i-au fostu de mare folosū la mazi-lia lui Antiohă Vodă, precum se va arăta mai înainte; numai ce au rēmasū în țera Muntenescă, Nicolai Costinū Hatmanulū, că era cumnatū cu Constantinū Duca Vodă, și Mavrodinū Visterniculū că era Grecū; nu avea la ce veni.

Tare se bucurau omeni atunce și de pacea și de chiverniséla cea bună a lui Antiohă Vodă; și începura boferii ași facere curți și a ezire. ézuri pe la siliști, și cu tôte se siliaū.

Íntorsu-s'au și solulū celū mare Leșescū de la Pórtă, anume Leșcinski, Vo-

evoda Poznavski, și i-au eșitū Antiohū Vodă înainte, și iar 'l-au cinstitū, după obiceiū; și s'au dusū la țera lui în țera Leșescă.

Atuncea, după aceste după tôte, s'au rădicatū și Dimitrașco Beizade din Iași cu Dómna'și și cu totū agărlăculū sēū, și s'au dusū la Țarigradū sē trăescă acolo. Érá Brâncovanulū Vodă, după ce aū vēđutū că aū mersū Dimitrașco Beizadea la Țarigradū, s'au umplutū de grijă și de frică că'lū va piri, pentru că scia Dómna lui din țera Ungurésă tôte tainile ce avea Brâncovanulū Vodă cu Nemții; a doa, pentru mulți banī ce luase Brâncovanulū Vodă a lui Șerbanū Vodă; și'ī era aminte sē nu'lū smintescă și din domnie cu prietenulū sēū, cu Cerkezū Mehmetū Pașa, cū Cuciucū Imbrihorū Musaipulū Împēratulū; că Dimitrașco Beizadea scia bine rîndulū Porții, și avea mare cinste de la Turci.

Ce, Brâncovanulū Vodă se sfătui multū cu unchiū lui, cu Constantinū Stolniculū și cu Spătarulū Mihaī, cum are face, sē se pótă mântui de Cantimiresci, ca sē nu vie la vre o primejdie, cu Constantinū Duca Vodă, sē'lū cheltuescă sē'lū scótă la domnie; nefindu'ī ginere, flū urise, și dicea că, cândū ū eraginare și nu'lū asculta, dēră acum dēca va eși la domnie, nici 'l-arū băga samă.

Și sfătuiră și trimiseră pre unchiulū sēū, pre Mihaī Spătarulū la Pórtă, și âmblă Spatarulū Mihaī, și cercândū și giuruindū multū Vezirulū sē mazilésă pre Antiohū Vodă, și sē pufe Domnū streinū pre care aū alesū Brâncovanulū Vodă; și Brâncovanulū Vodă alesese pre unū Toderășco de la Galați; care acelu Toderășco aū fostū neguțitorū, omū era și kipișū de fire, dēră mai rēū, și mai spurcatū, și mai varvarū, și mai tiranū, nu era altū omū pre acele vremi în țeră; că de arū fi fostū acela Domnū în Moldova, nici unū boierū până în doă trii luni, n'arū fi rēmasū viū în țeră.

Acelū felū de milă avea Brâncovanulū Vodă pe țera nóstră a Moldovei, și pe boierī; ce Dumneđeū nu s'au înduratū, că aū rēspunsū Vezirulū Spatarulū Mihaī că nu va mai înmulți Domniī; ce, de va mazili pre Antiohū Vodă, a pune pre Constantinū Duca Vodă, iar pre alții nu va pune.

Auđindū acestū rēspunsū de la Vezirulū, Spatarulū Mihaī, nu 'l-aū mai încăputū vremea a mai așteptare într'altū chipū, că avea grijă de Dimitrașco Beizadea; ce numai i-aū căutatū a se lipire iar de Constantinū Duca Vodă sē'lū scótă la domnie.

Nu sciū ce vomū dice; nenorocirea țerei Moldovei. aū mânia lui Dumneđeū, se tēmplasă la acea vreme de ținea gazdă solulū Nemțescū în casele lui Constantinū Duca Vodă, și i se rugă acelu solū, țiindū gazdă la dēnsulū, de aū grăitū solulū Vezirulū sē'lū facă Domnū pre Constantinū Duca Vodă; și atunce Vezirulū flū ținea la mare cinste pre acelu solū; și numai ce i-aū căutatū a'ī face voea, puindu-sē chizeșū Muntenii și agiutându'lū și cu banī.

Venit'au atunce la Iași la Antiohū Vodă și altū solū micū, Moskalū, de la Țarigradū, carele mersese pe la Azacū pe apă cu unū galionū, și Turcilorū nu le părea bine unde 'lū-aū vēđutū că venia pre apă, de aū deschisū drumulū pe apă, și aū învēțatū a face galióne și ei. Și multū se miraū și se strângeaū noróde de priviaū acelu galionū Moskiceskū; că nici cu gândulū nu gândiaū, ne tocma sē vađă galionū Moskiceskū sē vie la Țarigradū; și auđia mai înainte că facū Moskaliī galióne, dēră nu credeaū; dēră atunce 'lū-aū vē-

cută și cu ochii. Ce, întorcându-se acelu solă pe uscată pin Iași, 'lă-aă cinstitū Antiohū Vodă după obiceiū și după cinstē. I-aă spusū acelu solă că este mazilū, că înțelesese din solulū Nemțescū; pentru acēsta numai nici de unū folosū nu I-aă fosti lui Antiohū Vodă că I-aă spusū. Că, cum aă purcesū solulū din Iași, érá: a doa-đi I-aă și sositū unū Kapepi-baša cu maziliea. Căutați acum de șocotiți ce fōră de norocū țéră și ómeni; că numai șēpte-optū lunī didese Dumneđeū de era rēsuflare în țéră, și se bucurase țera tare; dēră de arū fi ținutū șēpte-optū ani sau dece, așa n'arū fi pututū ómeni și dobitócele încăpē în țéră. Dēră Dumneđeū nu va sē erte pēcatulū și greșēla acestei țeri; totū mai tare și mai rēu și mai amarū, și mai suspisū se adaoge. Decī, cum dede maziliea, îndată și apucără porțile, și începūră a căutare pre Bogdanū Hatmanulū și pe Iordaki Rusetū Visterniculū, cu fermanū făcutū de la Pórtă, de Constantinū Duca Vodă și cu Munteni; și se strânsēră într'unū cēsū slujitorii de' I puse Kapegi-baša împregiurulū curții domnesci, de staū de străjulaū sē prindă pre acei doi boieri, pre Bogdanū și pre Iordaki. Érá acei doi boieri ședeau în casă la Dómna mistuiți, ascunși, și nu cuteđa Kapegi-baša sē între în casă la Dómna sē' I a de grumađu, că' I oblicise că suntū acolo, și era turculū omū împērătescū.

Érá a treia-đi aă stătutū Antiohū Vodă de aă miđlocitū lucrulū, cu boierii cariī fusese pribegī, cariī mai susū s'aă scrisū că aă venitū la mila lui, și cu alți boieri de țéră ce se tēmplasă în Iași din capētū, anume Vasilașco Cantacuzino Spatarū, și cu frate-seū Ilie Cantacuzino Visternicū, și cu Ioniță Serdarulū, feciorū lui Mironū Costinū Logofētulū, și Antiohū Hatmanulū, și Lupulū, feciorū lui Gavriliță Vorniculū. Vorovit'aă Antiohū Vodă cu toți cu acești boieri și I-aă poftitū, și I-aă rugatū pentru Bogdanū și pentru Iordaki; decī, acești boieri n'aă pututū călca voea lui Antiohū Vodă; și, măcarū că avusese multū supērū de Bogdanū și de Iordaki, întēiū Ioniță Serdarulū, feciorulū lui Mironū Costinū Logofētulū, avēndū mare rană în inima lui pentru tăierea capulū tātāne-seū lui Mironū Costinū Logofētulū, în vremea lui Constantinū Cantemirū Vodă, că mai multū era prepusulū de Bogdanū și de Iordaki că arū fi îndemnatū ei pre Cantemirū Vodă atunce, de aă peritū tātā-seū, și acmu vēdēndū rugāmintea lui Antiohū Vodă, le-aă lāsātū tóte gīosū și s'aă sfătuitū cu toții și eșindū sēra la gazde aă îmbrăcatū pe Bogdanū și pe Iordaki în haīne próste, și I-aă făcutū în locū de slugi de aă mersū după acei boieri pin miđloculū slujitorilorū până aă eșitū pe pórtă afară.

Însē, fiindū și Bașū-bulukbașū de casa lui Antiohū Vodă, s'aă agīunsū și cu dēnsulū de aă pusū nisce slujitorī ca acēa cu plată, de n'aă luatū tare sama cândū aă eșitū. Decī Hatmanulū Bogdanū, după ce aă agīunsū la gazdă Lupulū Visterniculū, îndată aă încălecatū cu câteva slugi și aă fugitū în țera Leșescă; érá Iordaki Rusetū Visterniculū aă mersū după Ilie Comisulū Cantacuzino până la gazdă pe gīosū, și n'aă pututū încăleca pe calū și elū că Bogdanū, sē fugă, fiindū omū bētrānū și slabū, și aă purcesū Cantacuzino la țéră; și așa, într'o kuhne (cocie) 'lă-aă ascunșū; și apóy aă fugitū și Ilie Cantacuzino pentru voea lui Iordaki Rusetū Visterniculū dinpreună, și s'aă dusū

pin Hangu și aŭ trecutŭ în țera Leșescă amândoi; și așa s'aŭ tēplatŭ de aŭ scăpatŭ.

Ēră Antiohŭ Vodă s'aŭ gătitŭ și aŭ purcesŭ la Țarigradŭ, dinpreună cu Kapegi-bașa; și aŭ domnitŭ cincŭ ani fōră de trei luni; și le părea rēŭ tuturora, și 'lŭ pomeniaŭ de Domnŭ bunŭ până în ziua de astăzi; că avea norocŭ la tōte, bucatele de se făceaŭ în zilele lui; nici bōlă în bucate nu era, și stapil nici într'o vară nu s'aŭ făcutŭ rēi. Acestŭ norocŭ aŭ avutŭ Antiohŭ Vodă și plată de la Turci; pentru slujbe ce aŭ făcutŭ, ei i-aŭ plătitŭ cu mazilia.

KAP XIV.

Domniea a doa a lui Constantinŭ Duca Vodă, la anulŭ 7209 în 14 Septemvrie.

Constantinŭ Duca Vodă, dacă aŭ îmbrăcatŭ caftanŭ de domnie de la Pōrtă, cu cheltuēla și agiutorulŭ Muntenilorŭ, fece ēră cheltuēlă mare, și cu datoriea a domniei cel d'antēiŭ neplătită, se încarcă, de se fece o somă mare de banl, și îndatori țera și pe vaci, și pe oi, și pe miere, și pe cēră, de lua banl de la negușitorŭ. Și decă i-aŭ venitŭ veste că aŭ scăpatŭ Hatmanulŭ Bogdanŭ și cu Iordaki Rusetŭ Visterniculŭ, se otrăvia de mânia pe Caïmacamii din Iași, pentru ce i-aŭ scăpatŭ pe acei doi boieri; și se mânia și le părea rēŭ și Muntenilorŭ că i-aŭ scăpatŭ, și nu'și aŭ pututŭ face chefulŭ pismeii cel vechi ce aveaŭ; căci, sfatulŭ lorŭ cu Constantinŭ Duca Vodă gândia că vorŭ găsi la dēnșii multă avere, sē'și plătescă nevoiea și datoriea ce avea după capŭ; și acelŭ sfatŭ și gândŭ dede Dumneđeu de nu'ŭ fu nici de unŭ folosŭ.

Dupē ce veni Constantinŭ Duca Vodă cu a doa domnie în Iași, puse boierii, după obiceiŭ, anume: pre Iōnŭ Buhușŭ, vērulŭ lui, vel Logofētŭ; pre Dumitrașco Mitre, vel Vornicŭ de țera de gōsŭ; pre Pavelŭ Ciocărlanŭ, vel Vornicŭ de țera de susŭ; pre cumnatu-seŭ Nicolai Costinŭ, Hatmanŭ; pre Panalotaki Morona, vel Postelnicŭ; pre Cuza, vel Spatarŭ; pre Savilŭ Smucilă, vel Banŭ; pre Gavrilŭ Miclesculŭ, vel Paharnicŭ; pre Gheorghită Mitre, vel Visternicŭ; pre Pătrașco Zosinŭ Bașotă, vel Stolnicŭ; pre Manolaki Hrisoverghi, vel Comisŭ. Acestii eraŭ boierii lui Constantinŭ Duca Vodă în domniea a doua; ēră mai alesŭ din toți era la sfatŭ Panalotaki Morona, vel Postelnicŭ, că se și potrivia cu stēpanu-seŭ la o fire.

Deci după ce'ŭ boieri, îndată trimise boieri la Pōrtă cu pără asupra lui Antiohŭ Vodă și asupra frăține-seŭ lui Dumitrașco Beizadea, cu multe năpăști și pricinl fōră de cale, și învăța pre boieri cu de-a frica de'ŭ pãriaŭ, fiindŭ și Munteni învățatorŭ, și indemnătorŭ, și agiutorŭ la piră; și de o dată închiseră Turcii pre Antiohŭ Vodă. Că Antiohŭ Vodă, cândŭ s'aŭ mazilitŭ, mai multŭ de doăzeci și șapte de pungi de banl în casa lui n'aŭ avutŭ; macarŭ că aŭ fostŭ Domnŭ cincŭ ani; și nu avea cu ce sē se sprijinescă de neprietenŭ, după cum este obiceiulŭ Turcilorŭ, de'ŭ face prietenŭ cu dare. Pe acestŭ lucru se pōte socoti că Antiohŭ Vodă era omŭ bunŭ și nelacomŭ; unde sē se găsescă altulŭ de potrivea lui sē fie!

Dumnezeu nu'î lăsa multă în pedepsă, că se schimbă Pórtă, și'și tocmiră Cantimirescii trebile, și eși de la închisóre Antiohú Vodă. Érá Duca Vodă, dacă aúdi că ședú Cantimirescii la casele lorú cu pace, îndată se îmbracă cu cămeșă de ghiță; deci și trimise pe vládica de Romanú, anume Avrentie, la Bogdanú și la Iordaki în țera Leșescă de le giurá și le adevéri mare milă, și'î aduse în țéră la pământulú lorú, să petrécă cu pace.

Érá Muntenii trimiteau totú déuna la Duca Vodă, de cereau datoria cea veche și éstă nouă, și nu le mai da nimică; și de cea ilú poftiaú, sau invětaú elú nu'î asculta ca în domniea d'ântéiu, nici se mira de dênșii. Ce se mánieră și ei tare; și vedéndú și pe Cantimiresci că au eșitú de la închisóre, le-au intratú și lorú óre ce grije de dênșii, și își arătară obrazii de făcură pace, cu taíná, să nu scie Duca Vodă; numai pace suliminită; că, cândú le venia Muntenilorú zamanulú, torú îi impedeau la trebii pe Cantimiresci.

Și începu Constantinú Duca Vodă a scótere grele și mari nevoi pe țéră, și începu a îndesire cíviturile ce le scosese Antiohú Vodă; din patru cíviturii, dederă ómenii optú într'unú anú; și ómenii începură a se spériare și a fugire, și pe mazilii a'î îngreuea cu dăjdii grele și dese. Și la Bogdanú și la Iordaki totúdeuna trimitea la dênșii de le lua împrumutári mari, pungii de bani, și înapoi nu le mai da nimică; și nu ținea giurámintulú, că era în prepusurii acești boierii, după cum este acelú obiceiú la toți Domnii, de au prepusurii pre unii boierii.

Atunce, Iordaki Rusetú Visterniculú, încuscrindu-se cu Vasilie Costaki Vorniculú, fecilorú lui Gavriiliță, fece sfatú la nunta fiilorú sěi, ce vorú face să se potá mântui de acestú Domnú, că nu mai potú rădica nevoile. Deci Vasilie Vorniculú, macarú că era la cinste, déră pentru voiea cuscruseú, lui Iordaki, îi întunecă mintea, și îndată se sculă cu toți frații lui, anume Lupulú, și Solomonú, și Costaki, și cu alți boierii, Mihálaki Racovița Spatarú, ce fusese cumnatú cu Antiohú Vodă, și Ilie Frige-vacă Spatarú, și cu alți mulți boierii, ca la vr'o cincideci și mai bine, și o șemă lovira pe la Bogdanú, pe la casele lui, pe la Ivěsci, nesciindú Bogdanú nemică, și ilú îmbunără, cum vorú să fugă, și să céră pre Antiohú Vodă de la Pórtă să le fie Domnú; și cređu și fugi și Bogdanú cu dênșii în țera Muntenescă; cu toții se duseră.

Érá Iordaki rămase în Iași cu mare grijă, făcéndu-se bunú, că nu scia nemică; deci Duca Vodă, dacă vedú așa, se turburá tare, și'și aprinse pólele de tóte părțile, și ce strinsese bani de la țéră nu apucá a dare pe la datornici, și începu a triimete bani la Pórtă, și la Hañulú, și la Iusuf Pașa Saraskerulú de Baba, și isprávi de scóse fermanú sěi la pre toți Duca Vodă de grumazi din țera Muntenescă. Ce, și Brâncovanulú Vodă, de odată nu'î dede, și trimise în doá tuii rîndurii jalobă la Pórtă, de ce le făcea Constantinú Duca Vodă, și totú nu le ținu în șemă Pórtă. Deci, Brâncovanulú Vodă, vedéndú că nu le póte isprávi de la Pórtă, státu să le facă pace de la Duca Vodă, și trimise pe boierii la Focșeni să stea împreună cu Cápitanulú de Focșeni, să le giure și să trecă în Moldova. Și trimise și Constantinú Duca Vodă pre Hatmanulú Ioniță sin Costinú, și pe Mitropolitulú Misailú, de merseră la Focșeni de giurá boierilorú că nu le va fi nemică despre Domnulú Constantinú Duca Vodă.

Și trecură boierii toți în Moldova la casele lor; însă Brâncovanul Vodă nu' i dede pre toți, ce erau mai cu prepusu și mai capete, ce' i mistui Brâncovanul Vodă pre aciea de cătră Capeți-bașa ce venise se' i ia, anume: pre Vasilie Costaki Vorniculă, și pre Bogdanu Hatmanulă, și pre Mihalaki Racoviță Spatarulă, și pre Ilie Stolniculă Frige-vacă, și pre Macsutu Postelniculă. Pre aceștii îi propi Brâncovanul Vodă, că se temea se nu' i omóre. Era Constantinu Duca Vodă, vedëndu că nu i-au datu pre acei boieri, iar s'au apucatu de pîră la Pórtă, mai tare pe Brâncovanul Vodă, cu jalobă.

Deci, Iordaki din Iași, iar pe taînă, au îndemnatu pre alți boieri și au fugitü în țera Ungurésca, anume: Ilie Cantacuzino, și Balșu, și Ursaki, și Ioan Sturza, și alții; și pre alții îndemna de fugi în țera Leșésca, anume: pe Macri Banulă, pe Georgiță Comisulă, pe Pilatu Șatrarulă, și alții mai micí dîn căpitenii. Deci, dacă au înțelesu Constantinu Duca Vodă cumcă au fugitü boierii în țera Ungurésca, și în țera Leșésca, i se aprinse inima de voie rea, și slăbi a mai pîrire pe Brâncovanul Vodă la Pórtă pentru boierii cei mai de frunte ce' i propise Brâncovanul Vodă de nu' i dedese; că își tocni apoi Brâncovanul Vodă lucrul de la Pórtă, se nu' i dea pe boieri, și rămaseră acolo. Că trimisese Duca Vodă pe Dumitrașco Buhușu se omóre, pre furișu, în Bucuresci pre Bogdanu Hatmanulă; ce Buhușu, ca unu fecioru de boieru și de némă, n'au vrutü se facă acelü lucru tâlhărescu; și după ce au mersu la Bucuresci, au spusu lui Bogdanu și Brâncovanul Vodă.

Brâncovanul Vodă, cum au auditü acelü lucru, îndată fece mărturie de la mulți Turci și de la boieri, și au trimisü la Pórtă de fece scire; și cu acea socotelă își strică obrazulă și numele și mai rău de la Pórtă Constantinu Duca Vodă, și n'au mai pututü se céră pre acei boieri ce rămăseră acolo la Munteni.

Atunce strică Contrantinu Duca Vodă legătura vácăritului ce făcuse Antiohü Vodă, și scóse vácăritulă, de calü doi lei, și de vacă unü galbenü, și adaoșagü de totă vita unü tultü; și apoi, vedëndu că se strică țera și se pustiesce, se spériă căși-a pune capulü, și fece și elü legătura se nu mai fie vácăritü, și scrise și cărți pe la margine de milă. Și trimise la boierii cei pribegi de la Unguri și de la Leși cu giurământü seși vie în urmă la pământulü lorü; și veniră iarăși inapoi acasă; déră cei cincí boieri din țera Muntenésca totü au rămăsu la Munteni; n'au venitü, nici cum nu s'au încređutü.

Intru acéstă vreme, Mărzacii Nohal cu órdele lorü începură unii dintre dênșii iar a se întórcere în Bugégü; și Turcii îi goniau, iar inapoi, nu' i lăsaü. Ce, se burzului unü Sultanü cu dênșii asupra Turcilorü și făcură multă réutate în olatulü Kilieii, și arseră și Renii; și, de arü fi fostü înghiețată Dunărea, până în Țarigradü arü fi fostü agiunsü; și au scrisü acelü Sultanü la Constantinü Duca Vodă, se incalece și elü cu Moldovenii la óste, că apoi va prăda țera. Ce, Constantinü Duca Vodă au căđutü cu rugămintē, dicëndü că n'are cu cine se incalece, și i-au trimisü Sultanului cinspredece pungi de bani, și așa l-au lăsatü.

Venit-au atunce Iusufü Pașa Saraskerulü improtiva aceiui Sultanü, la Smilü, și au șeđutü câte-va săptămâni acolo, cu metereze, până i s'au strinsü óste;

și trimisese și la Constantinū Duca Vodă să mērgă și elū la ôste; și aū purcesū din Iași de aū mersū numai până la Bârnova, și s'aū întorsū iar, că s'aū așe-
datū Saraskerulū cu Tătariī.

De vară, s'aū mutatū Iusufū Pașa de la Baba cu saraskerlăculū la Tighinea, puindū pricină zurbalăculū Tătariilor; și, vedēndū că este vrajbă în țera Leșescă, nu avea cine sta improtivă să nu facă saraskerlăcū la Tighinea. Decī, s'aū apucatū a tocmire și a diregere cetatea, și a o maī mārire; și aū lucratū câțiva ani, precum se vede, cu aceste doă țeri. Și pe Tătariī aū inceputū a'ī călca și a'ī pune de a lucra la cetate dévalma cu creștiniī, și i-aū făcutū de plătiaū tōtă paguba ce făcuse raealeī la Tighinea și la Renī. Totū la acēstă vreme, Crafulū Leșescū, alū doele Avgustū, inceptu și elū să strice volnicia Leșilorū să fie numai optū sfetnicī și să ia totū venitulū stărostiilorū, să strângă aceī banī să facă mulțime de ôste; și se giuca în cărți cu Dōmnele cele frumōse a Leșilorū; și care'ī plăcea o ținea câte doă trei luni la dēnsulū. Âncă, pe a lui Liobomirski aū dus'o și în Sacsonia de aū ținut'o vre o doi ani; și pentru dragostea ei 'l-aū pusū dre dēnsulū Hatmanū, după ce aū muritū Iablonski. Êră Domniī Leșescī nu puturā răbda, ce fecerā sfatū cum arū face să se mântuēscă de dēnsulū s'elū gonēscă din țerā, precum aū maī gonitū pre unū craiū anume de Condé, ce venise de la Franțuji; și se căirā multū atunce că n'aū pusū Craiū pe unū fecorū a Crafulū Sobietki; și mēserā cu toțiī la Crafulū Avgustū și incepturā a'lū indemna să mērgă să ia cetatea Rigā de la Șvedī, că este a lorū de moșie, și tulburarā mintea Crafulū; și se apucā de gālcēvā cu Crafulū Șvedescū, și merse la Riga să o ia. Ce, Leșilorū nu le era trebuitōre Riga; numai, le era voia să incēpā, gālcēvā cu Crafulū Șvedulū, și ei să se facā totū una cu Șvedulū, și lui s'elū dea peste capū. Decī, Șvedulū era o țerā puternică; Crafulū lorū era tēnerū, numai de vr'o șeșespredece-șeptespredece ani, și bunū vitēzū, dārzū; îndată trecu marea Balticum și eși în Livonia întru tēmpinarea Leșilorū, și nu puturā sprijini Leșiī pre Șvedī, și incepturā unī a se închina la Șvedī, êră unī se făceau a ține cu Crafulū Avgustū.

Atunce nu zăbovi vreme, și muri Iablonski Hatmanulū Coronī, carele era capū la totū sfatulū incepturilorū Leșescī, celū maī mare; pentru că elū se socotia că se va mântui de Avgustū Crafulū, și elū va lua pe Crăesa Crafulū Sobietki, fiindū neinsuratū; și a fi elū Craiū Leșilorū. Ce, n'aū apucatū să isprăvēscă ce gāndise, și se āmplu țera Leșescă de oști străine, de rēmaserā ca unū roiū fōrā de matcă Leșiī.

Pus-aū Crafulū Avgustū Hatmanū Coronī pre acelū Liobomirski, carele maī susū s'aū scrisū, și nu zăbovi vreme și muri și Liobomirski. Apoi aū pusū Hatmanū Coronī pre Adamū Sinavski; era omū micū de statū, dērū întregū la minte, cu dreptate Crafulū, și învētatū fōrte, și omū Dumneșescū, și la ciī străini fōrte milostivū. Sfātuit-aū atunce pe Crafulū Avgustū de s'aū agiunsū cu Moșkulū, că vedū că pe Șvedū, nu'ī putinciosū. Crafulū Avgustū s'elū, batā singurū; că Leșiī maī mulți erā cariī ținea cu Șvedulū, precum maī sus s'aū scrisū; și ascultā cuvēntulū Crafulū Avgustū, și se legā la unū cuvēntū cu Țarulū Moșkulū, cu Petru Alecsieyici. Țarulū Moșkulū îndată priimi bucurosū,

că elu încă își schimbase atunci portul de luasă orându-la Nemțescă, și vrea să-și ispitescă norocul oștii sale; și dăde și elu pricină Șvedului pentru totă țera Livoniei, ce au luat Șvedul de la streșii lui fără de cale; și începu și elu gâlcăvă și a se batere pe de altă parte cu Șvedul, de au luat cetatea Narvei și altele. Ce, Șvedul rămasă a se batere în două părți. Și Moskulă, cu oștea lui, iar bătea în două părți: cu o samă de oște se bătea la Narva, cu Șvedii; era pe altă parte dăde oște lui Avgustă, Craiul Leșescă, întru agiutoră. Ce birui Șvedul pe Craiul Avgustă, și-lu goni în Sacsonia, în țera lui, și Șvedul se duse după dânsul, de au ernată acolo în Sacsonia cu totă oștea. Și de frică, Craiul Avgustă, că-l-a istovi țera, făcu pace cu Șvedul, și-l giură Craiul Șvedescă, cum, nu-l mai trebuie să ăasă în țera Leșescă să fie Crai. Și după aceea se rădică Craiul Șvedul și veni în țera Leșescă, și coroni pre Stanislavă Leșcinski, carele era fecioră solului celui mare, ce trecuse în zilele lui Antiohă Vodă la Pörtă, anume Voevoda Poznavski, și pre Iosefă Potocki, Voevoda Kiovski, l-au pusă Hatmană Coronă, fiindă rude cu Leșcinski. Era Hatmanul Adamă Sinavski, și cu Oginski Hatmanul, și cu Zapieva Hatmanul, și cu oștea Moskicescă, erau spre Litva într'altă parte. Deci, Carolă, Craiul Șvedescă, au lăsată pre ună Generală a lui cu oște, anume Crasă, cu Stanislavă Crai în țera Leșescă; era Craiul Șvedul au purcesă cu obuzulă lui dreptă în țera Căzăcescă, de au trecută Niprulă pre la Staridubă; și ce au lucrată se va scrie înainte la rōndulă sēu.

Atunci Leșii, fiindă Racoți pribagă la dânsii, i-au dată vre o două-deci de stēguri de oște întru agiutoră, de au ășitū și elu în țera Ungurescă cu zorba, ca să-și desbată țera Ungurescă de la Nemți; și i-au dată Leșii cari țineaă cu Șvedulă, că se temeă de Nemți să nu dea agiutoră lui Avgustă Craiulă, fiindă Nēmțului electoră, ce i-au dată pentru să facă Nemțiloră impedecare. Deci, Racoți, cum au ășitū cu acele două-deci de stēguri în țera Ungurescă, au și începută multime de Ungură a se strānge la dânsulă, de se făcuse la cindeci-șesedeci de mil de oște, că alergău din tōte țerile, din Moldova, de la Munteni; până și Tătari, fără de poroncă, pe furișă, se duceă la lēfă la dânsulă. Atunci Moldoveni mulți și fecioră de boieră se duceă la lefe, unii la Moskali, unii la Leși, unii la Racoți, unii la Șvedă pentru agonisită.

Și Racoți, pre unde găsia Nemți îi totă bătea și îi scotea de prin cetăți; mai își desbătuse țera, că au āmblatū vre o două trei ani pin țera Ungurescă. Nemții la acea vreme se băteaă cu Franțujii, și nu puteău să stea să se bată și cu Racoți. Deci, mai pe urmă au dată Nēmțului agiutoră Inglezulă, patru-deci de mil, și Dania trei-deci de mil, și-și au inglotitū oștea Nēmțului, și au începută a se batere și cu Franțujii și cu Racoți. Ce, pe Racoți l-au biruită și l-au gonită la Franțuzi. Era o sama de boieră Ungură, cari țineaă cu Racoți, au pribegitū aice în Moldova, era unii în țera Leșescă; ce, cestii de aice, în scurtă vreme și-au făcută pace, și s-au dusă în pământulă loră.

Atunci, la acea vreme, totă Evropa se turburase cu oști de au āmblatū căți-va ani aceste oști ce mai susă s-au scrisă; numai Turcii aveău pace, și le totă āmblău cărțile și soliile, ni la unulă ni la altulă, de-l totă îndemna și-l învrăjbia; ce în scurtă vreme veni și la dânsii zorba, precumă înainte arată.

Să lăsăm acum cele străine, să venim iar la Moldova. Brâncovanul Vodă chieamă pre boierii pribegii la dânsul, și făcură sfat, pe taină, să stea să le facă Domnă pre unul dintre dânsii, érá nu din Cantimiresci; și se feriră de Bogdan, fiindu Cantimiresciloră cumnat, să nu scie nimică de acelu sfat; și trimise Brâncovanul Vodă la Constantină Duca Vodă, ca în chipu de sol, pe un Mitropolită a Patriarhului Dosotei de Ierusalim, anume Hrisant, carele, acelu Hrisant, mai pe urmă aș cădutu și Patriarhă la Ierusalim. Și mergendă la Duca Vodă și-a dat solia ce aș avutu, iar pe taină; cu Iordaki Rusetă Visterniculă aș avutu altă solie, de'i giură de la Brâncovanul Vodă pentru cele trecute pizme vechi, și gróze, și pagube, ce aș avutu Iordaki, să fie ertate; și face și logodnă cu un fecioră a lui Iordaki, anume Nicolai, să ia pre o fată a Brâncovanului Vodă, și de aici înainte să fie frați, și de Cantimiresci se fie despărțitu și lepădatu de prieteșugulă loră. Și'lă întrebă pre cine va socoti din boierii Moldovei ce suntă pribegii acolo să cheltuască Brâncovanul Vodă la Pórtă s'elă pue Domnă. Deci, Iordaki, măcară că era omă înțeleptă, érá firea îi era de grecă, lacomă la cinste, nu sosoti nici la Dumnezeu, nici rușinea de ómeni, nici la osîndă, saș la ce va veni pe urmă lucrul. Și îndată făcu logodnă și priimi să se lepede de Cantimiresci. Pre Antiohă Vodă încă 'l-aș rugată Brâncovanul Vodă s'elă dee fata și să se lepede de prieteșugulă Cupăresciloră, și n'aș priimită; érá lui Iordaki cum îi veni zamanulă îndată priimi cu bucurie. Ce, să sciți, fraților, că nu numai Iordaki, ce toți Grecii, mai drepti și mai bune slugi nu'y altă némă în lume până este stăpânulă în cinste și în putere; érá câtă se slăbesce saș se micșurază cinstea stăpânului, îndată se și lasă și alérgă la altulă, pre carele îlă vede că este mai cu putere; precum și Iordaki, făcendă acéstă grabă, mai pre urmă la multe primejdii de viață și de pagube aș venit, care se voră arăta înainte la rîndulă loră.

Dis'aș Iordaki cătră acelu Mitropolită că este bună de domnie Mihalaki Spătarulă, feciorulă lui Ion Racoviță Vorniculă, că este némă de boieră vechi, Moldovan, și este rudă și Brâncovanului Vodă, și este și bună, că nu'y va eși Brâncovanului Vodă din cuvântă la ce i-ară poronci. Érá acésta nu o dicea Iordaki pentru altă, ce o dicea pentru că era Mihalaki Spătarulă de casa lui, rudă aprópe,*) și gândia că va face precum i-a fi voiea lui, și va mânca țera, precum aș mâncat-o și la domnia lui Antiohă Vodă; care așa i s'aș tēplată de aș făcută precum aș și gândită.

Și cu acestu sfată încă și mai mare mulțămită arată Iordaki Rusetă lui Antiohă Vodă; că Mihalaki Spătarulă era plină de némă. Boierii cariă erau mai capete în țera și erau toți de casa Cantimiresciloră, érá după ce aș luată Mihalaki Spătarulă domnia, acestii s'aș despărțitu toți de casa Cantimiresciloră, și s'aș făcută toți de casa lui Mihalaki Spătarulă; și Cantimirescii rămăsese din boierii cei de frunte numai cu cumnatu-său Bogdan, Hatmanulă.

*) Fiindă giupânésa lui Iordaki vară primară lui Mihalaki Spătarulă. — Adaosă în copia Postelniculă Hurmuzaki.

Aşa le aşedă aceste vorbe tóte acelu Mitropolitú, şi se duse de le spuse Brâncovanulu Vodă tóte deplinú.

Constantinú Duca Vodă de acestú sfatú nemică nu sciu, nici pricepu, şi încă îlú şi boferi pre Iordaki Rusetú; îlú puse Vornicú mare de ţera de glosú, ca s'elú facă alú seú prietenú. Decí, sciú că 'l-aú făcutú, ca óea pre lupú.

Atunce, Constantinú Duca Vodă aú scosú pre ţeraní mîere şi cérá, de aú datú pe desătina de stupiní, şi de porcí, de totú mascurulú şi de unú stupú câte o ocă de mîere şi de cérá.

Trecut'aú atunce unú solú Moskicescú, mare, de la Tarigradú viindú pin Iaşi, mergendú la ţera luí la Moskú, anume Cnézulú Dimitrie Galicinú, şi aú bozetatú unú coconú a luí Constantinú Ducá Vodă de s'aú incummetritú; şi 'l-aú cinstitú Constantinú Duca Vodă, pre obiceiú.

Atunce, din boferí ceí pribegí ce erau în ţera Muntenescá, anume Vasilie Costaki vel Vornicú, i se tēmplá mórtea acolo în pribegie, şi n'aú apucatú s'şí vie la pámēntulú luí şi la casa luí, nici sē se bucure de sfatulú ce începuse.

Pre aceea vreme era Vezirú Rami-Reizú-Efendí, carele aú fostú solú, la pacea cândú s'aú făcutú la Carloviţá, şi luase aminte de scia tóte faptele şi meşteşugurile Muntenilorú, încă până a nu fi Vezirú, şi dicea: «Eú, de aşú cădea Vezirú, sciú ce aşú face Muntenilorú pentru Moldova, că ei aú prăpădit'ó, cu meşteşugurile lorú; i-aşí face pre dēnsí de arú ample ţera de ómení, şi tótá cheltuēla sē fie de la dēnsí.» Decí, în scurtá vreme aú şi cădutú Vezirú; ce, cum aú cădutú, îndatá aú şi chēmatú pe Brâncovanulú Vodă la Pórtá, ca s'elú mazilēscá din scaunú, că se temeá Turcíi că nu'lú vorú putea prinde la máná. Decí, fiindú în multe prepusurí la Împērátie, o domnie îndelungatá ca aceea, nu vrea sē mērgá la Pórtá; érá unchiú luí, Cantacuzinesciú, sfetniciú luí, nu 'l-aú lāsátú sē ia într'altá parte, ce 'l-aú îmbárbátatú şi 'l-aú îndemnatú, numai sē mērgá la Pórtá, că apoi, nemergendú, va aduce peire ţerei şi boferimeí. Şi așa, cu mare grijá aú purcesú la Udriú; şi mergendú încetú până aú sositú în Udriú, 'şi aú tocmitú lucrulú cu baní, ca unú Domnú bogatú ce era, câtú nici Vezirulú n'aú avutú ce'l face; ce încă 'l-aú gráitú de bine către Împēratulú; că, încotro se întorcea Vezirulú, totú de bine îlú gráia pe Brâncovanulú Vodă. Ce, dacá aú sositú la Udriú, 'l-aú întreatú Împēratulú pe Vezirulú de ce aú adusú acolo pre Domnulú Muntenescú; érá Vezirulú aú đisú, că 'l-aú adusú că este omú înțeleptú, cu sfatú, şi avutú; că la acéstá vreme ne trebuesce sfatú şi baní. Érá Împēratulú aú đisú: «sē nu'lú zábăvescí aice, ce s'elú înbrací cu caftanú, sē nu stea ţera aceea fórá de Domnú.» Vezirulú, dacá aú audítú așa, 'l-aú chēmatú la adunare pe Brâncovanulú Vodă; şi pentru altú ce aú avutú aí dice, 'l-aú întreatú şi pentru ţera Moldoveí, ce s'aú stricatú şi s'aú pustiitú, óre de schimbárele domnilorú, aú de oşti ce aú călcat'ó? Érá Brâncovanulú Vodă, vrēndú sē mazilēscá pre Constantinú Duca Vodă, aú đisú cătrá Vezirulú că aú stricat'ó Domnulú carele este acum Domnú în tr'ēnsa. Érá Vezirulú i-aú đisú: «dér putē-vei tu sē porţi de grijá acei ţeri, s'şí fie pre samá, sē o tocmescí, sē fie plină de ómení» Érá Brâncovanulú Vodă, dacá aú audítú așa. fórtē lí era cu voiea sē fie Domnú la doá ţeri, că pentru aceea aducea oşti strēine pin ţera nóstrá, şi schimba Domniú din tr'ēnsa, sē o

strice și să rămăne pustie. Deci, la această întrebare, Brâncovanul Vodă n'au putut da răspuns Vezirului, până nu va lua răspuns de la unchiul sei, alesu de la Constantin Stolnicul Cantacuzino; ce s'au rugat Vezirului să'l aștepte în cinci zile, să se socotască și atunci îl va da răspuns Vezirului pentru acestu lucru. Era Constantin Stolnicul i-au scris să mulțumescă lui Dumneșu, că nu'l pe voia neprietenilor, și să'l păzescă tréba și grija țerei sale; era mai multă să nu scie că se amestecă; că apoi, de nu'l va asculta și va face peste voia lui, bine să scie că, cându va încăleca elu din Udriiu, elu va inhăma în caruță și va trece în Ardelu, și cându va sosi Brâncovanul Vodă în Bucuresci, elu va sosi în Udriiu; și ce va vedé să nu se sparie.

Era Brâncovanul Vodă, a cincea zi luându acestu răspuns de la unchiușeu, au mersu la Vezirul și i-au datu răspuns că nu va puté purta de grijă a două țeri, ce suntu de margine; și au disu Vezirului: «ce, să mazilescă Măria ta pre ceta Domnă, și să poruncescă la țera, să'l alegă ei pre cine va plăce Domnă; și așa, alegendu'l cu toții, așa voru nemeri omu bunu, și va tocmi țera; că așa m'au alesu și pre mine țera Muntenescă, de m'amu invoitu cu boierii și amu tocmitu țera.» Și acesta nu o grăia Brâncovanul Vodă pentru altă, numai pentru sfatul ce sfătuisé cu boierii Moldoveni să puie pe Mihalaki Spătarul Domnă; și au mai disu Vezirului, Brâncovanul Vodă, că Constantin Duca Vodă s'au incumetrut cu solul Moskicescu, carele au mersu la Moscú pe acolo, și'l este gândul să fugă la Moscú, și pentru acesta strică țera.

Vezirul, înțelegendu aceste, cu taia, au rēpedit unu Capegi-bașa, la Iusufu Pașa Sarascherul, să prindă pre Constantin Duca Vodă să'l trimată la Pórtă cu bună pază; ce, Sarascherul, împreună cu Capegi-bașa, au trimesu pe Capegilaru-kihae a lui, și pre Alai-Beiu, cu două sute și mai bine de Spahii; și cându s'au apropiat de Iași acei Agi cu óste, au trimesu înainte la Constantin Duca Vodă să le grijescă conacul, că mergu să hotărăscă la Horodince despre Leși, că se jeluise Leșii că au strimbătate despre Moldoveni.

Deci, descălecendu Turcii la gazde, dimineța n'au disu nimică; era cându au fostu pe la chindie, numai ce au implut Turcii ograda domnescă de au apucat porțile și împregturul zidului, câtu se spăriese toți căți erau în curte, că nu aveau unde să scape. Și l-au închis pe Constantin Duca Vodă în casa cea mică, și au pus la ușe Turci de padă; și casa cea mare și cea mică erau pline de Turci. Așa 'lu au ținut patru-cinci zile, de nu 'lu lăsa din casă să ésa afară; nici la Dómna să mérgă, până l-au pornit; și au pus pe Iordaki Rusetu Caïmacamă, și atunci a deschis porțile.

Duca Vodă, vedendu așa urgie, au priceput că se voru rădica boierii cu piră asupra lui și nu se va mai întorce la domnie, căci fermantul nu'l sciea de mazilie, numai îl sciea să 'lu ducă la Pórtă. Agiunsu-s'au Constantin Duca Vodă, atunci, cu Capigi-bașa, și au și început a trimetere harzurii la Pórtă, și la Hanul, și la Sarskerul Iusufu Pașa, și în tóte părțile, pre unde avea prieten; Brâncovanul Vodă încă au făcutu veste boierilor ce erau pribegi în țera Muntenescă precum au aședat cu Vezirul. Deci, boierii cei pribegi din țera Muntenescă au și făcutu scire acestor din țera, cum s'a rădica Constantin Duca Vodă din Iași, cum se se pornescă și ei la Udriiu după

densulă, că le voră eși și ei în timpinare. Atuncea, totă boierimea și mazi-limea, înțelegându că au prinsă pre Duca Vodă, s'au strânsă la Iași, și au începută a gâlcevi cãtră Capigi-bașa și a' spunere că face Duca Vodă har-zurî de trimite la Pórtă fórá de voia loră și fórá de scire; érá loră nu le mai trebuie să le fie Domnă. Érá cândă au fostă a doua-đi, chîemat'au Ca-pegî-bașa pe toți boierii la curtea domnescă să le cetescă ună fermană de mazilie a lui Constantină Duca Vodă; și strângendu-se toți boierii la curte, de odată numai ce au închisă iar porțile, și au începută Turcii a prindere pre boierii carii erau mai capete, și a' luchiđere, și a' punere și în fére, ca vr'o de ce-cînspredece, pe isvodulă ce' didese Constantină Duca Vodă; ce, nu numai pe cei străini, ce și pre cei de casa lui, s'ă ya cu densulă, și sosindă la Udriiă să fie în partea lui.

Și au închisă și pre Iordaki Rusetă Vorniculă pre carele îlă pusese Cal-macamă; și au pusă Calmacamă, în loculă lui, pre Ioan Bubușă Logofétulă, fiindă rudă, vără primare cu Constantină Duca Vodă, ca să poprască țera să nu mergică după densulă să 'lă pîrască. Și 'l-au pornită pre Constantină Dura Vodă din Iași în giosă spre Bărladă, împreună cu acei boieri ce' prinsese, și s'au dusă până în Gălați; și acolo din boierii ce' prinsese și erau a lui, 'l-au boierită în Gălați; au pusă Hatmană, și Visternică, și Comisă, ca să sparie țera că nu este mazilă, și este Domnă. Érá pre cei-l-alți boieri ce erau în prepusă, nu' lăsă din fére, ce au trecută Dunărea cu densă, s'ă ducă la Udriiă; și au scrisă și la Abdi-Pașa să propască Dunărea, să nu trecă nime după densulă să 'lă pîrască.

Boierii carii au scăpată, de nu 'l-au închisă, au eșită din Iași totă câte unulă: unulă pe de o parte, altulă pe de altă parte; și s'au strânsă toți la mănăstire la Hadămbulă subț codru Iașiloră, și de acolo au luată pe Raco-va în giosă, totă a se strânge boierimea și mazi-limea în urma Ducăi Vodă, până la Piscă, și au repeșită de olacă în țera Muntenescă, pe la boierii pribegî, de au făcută scire de tóte de aceste ce au făcută Duca Vodă Brâncovanulă Vodă la Udriiă.

Ce, Brâncovanulă Vodă, însciințându pe Vezirulă, au trimisă Vezirulă de au luată pe Duca Vodă de pe drumă, de 'l-au făcută surghină la Kavala, unde era multă cîmă, ca să nu' lă mai supere ómenii cei din curtea Împératului; că se punea tare Silihtarulă pentru densulă; și pre boierii ce 'l aducea în fére 'l-au sloboșită, și Dunărea înci Iusufă Pașa au sloboșit' o să trecă boierii; și au scrisă Brâncovanulă Vodă în Bucuresci la Stolniculă Constantină de au pornită pre boierii pribegî la cei-l-alți boieri de s'au împreunată la Piscă, de au trecută Dunărea cu toții de s'au dusă la Udriiă, s'ă și răđice Domnă. Numai ce au scrisă la Stolniculă de au propită pe Bogdană Hatmanulă în Bucuresci, de nu 'l-au lăsată să mergică cu cei-l-alți boieri la Udriiă, đicendă se aștepte pênă a venire de la Udriiă, că' trebuitoră Brâncovanulă Vodă; că nu' lă era de altă trebuitoră, numai se temea să nu puie vre o pedică să scótă érašî pre Antiohă Vodă Domnă.

Atuncea au făcută mare cheltuélă Brâncovanulă Vodă la Udriiă, cu Pórtă, avendă nume de bogată, și vrëndă să umple gurile tuturoră; și au mai adaosă

și birulă țerei Muntenesci preste câtă da mai ăntăiū, pe anū căte o sută și cinzeci de pungi de bani sē dea mai multū; și tocmindu'și tōte lucrurile, aū purcesū de la Udriiū de aū venitū la Bucuresci.

Ēră boierii Moldovei, carii mai susū s'aū scrisū, bine n'aū agiunsū la Udriiū, numai s'aū și rădicatū zurba mare din Țarigradū; tōte ulamalele, și rufeturile, cu oste și cu pușci, de aū purcesū la Udriiū, sē mazilēscă pe Împēratulū; și aū pusū și Vezirū dintre dēnsii. Ēră Sultanū Mehmetū, cu cătă oste avea la Udriiū lūngă dēnsulū, încă s'aū gătītū de aū făcutū metereze sē stea improtiva acelora ce veniaū asupra lui; și atuncea, timpināndu-se oștile, s'aū făcutū totū de unii, și 'l-aū scosū pre Sultanū Mehmetū din Împērație, și aū pusū pe unū frate a lui, anume Sultanū Mustafa, Împēratū; ēră pre Sultanū Mehmetū 'l-aū pusū la închisōre; și peste o sēptēmānă 'l-aū otrăvitū de aū muritū. Muftiulū se ascunsese; și gāsindu'lī, 'l-aū muncitū de aū luatū mulți bani de la dēnsulū până 'l-aū omoritū. Și aū pusū unū popă de legea nōstră creștinescū, și pre altū popă armenescū de 'l-aū profoditū, fiindū îmbrăcați popii cu epatrafire și cu felōne, și cu cădelnițe, și aū mersū înainte'i cū cântārī, până 'l-aū scosū afară din Udriiū, și 'l-aū îngropatū, dicēndū cā aū fostū ghīaurū. Și Împēratulū celū mazilū 'l-aū fostū puștulū (?) și elū făcea ce'i era voiea, de schimba Pașii și domniū totū-deauna*). Ēră pre Rami Vezirulū nu 'l-aū pututū gāsi, cā nici le era prea cu voie capetelorū sē'lū gāsēscă, cā se vorovia atuncea cā cu indemnarea, și cu scirea lui, sē fie fostū acēsta, cā nu putea sē vizirēscă de rēlū Muftiulū.

Atunci și boierii Moldovei staū acolo de așteptaū sē gāsēscă vreme; și Antiohū Vodă, înțelegēndū, încă era acolo la Udriiū, și aștepta sē'lū cēră boierii la Pōrtă sē nu chiețuēscă multū, cā așa ilū amāgeaū boierii, sē ședă mulcom, cā 'l-orū cere pre dēnsulū Domnū; și mai cu deadinsulū Iordaki Rusetū Vorniculū îi poroncisē, și elū credea; și ilū insciințase și'i poroncise din țera Muntenescă cumnatu-sēū Bogdanū Hatmanulū, tōte trebile ce vorū sē facă boierii, cu Brāncovanulū Vodă, sē și caute deosēbitū trēba, sē și isprăvēscă de la Pōrtă; ēră Antiohū Vodă n'aū cređutū și s'aū potrivitū lui Iordaki.

Atuncea Iordaki Vorniculū aū chiețatū pre Panaiotaki Morona Postelniculū, fiindū din partea Ducăi Vodă, și pe alți boierii de a Ducăi Vodă, și le-aū giuratū, cum cā nu vorū avea nici o nevoie; și le-aū spusū totū sfatulū, cum cā le este voiea sē puie pe Mihālaki Spătarulū Domnū. Decī, ei, avēndū grijă de Antiohū Vodă, indatā fură bucuroși sē fie și ei la unū cuvēntū, și mai vārtosū Panaiotaki Morona Postelniculū, cā'i era rēū greșitū lui Antiohū Vodă, cā'i stătuse improtivă la vremea lui Constantinū Duca Vodă.

Atuncea Panaiotaki Morona, fiindū omū harnicū și istețū la tōte, de scia rīndulū Porții Turcesci la tōte, aū și făcutū unū harzū; cu mâna lui 'l-aū scrisū, cā scia Turcesce bine; și aū și purcesū cu tōtă boierimea și glōta la Împēratulū pin mișloculū urdiei, de nu se teme de nime. Inicerii atuncea eraū dārji, in zorba, și'lū întrebaū pe Panaiotaki Morona Postelniculū unde merge cu acea glōtă de omeni; ēră ei diceaū către Inicerii, cā merge la Împēratulū sē părăscă pe Muftiulū, cā le-aū māncatū țera; și Inicerii, auđindū așa, le totū făcea cale.

*) Și cād ilū duceaū popii sē'lū îngrope, popa celū creștinescū dicea: ne bizimdir, ne sīzindir, ce se zice in limba nōstră Moldovenescă, nici alū nostru, nici alū vostru.—Adaosū in copia Post. Hurmuzaki.

Ce, Impăratul, vedându acea glotă de óment, a și trimisú de le-aú luatú harzulú; și cetindu'lú, 'l-aú buiurditú la Vezirulú s' le facă pe voie pentru totú ce arú pofti. Și atunce cu toți aú rădicatú pe Mihálaki Spatarulú de 'l-aú pusú Domnú. Se făcea a nu' place s' priiméscă domniea, ca și fata ceea ce duse unú voinicú: «Fá-te tu a mé trage, și eú oiú merge plângéndú.» Așa se făcea și Mihál Vodá, cá nu' trebuiesce domniea.

Imbrácându Mihálaki Spatarú caftan' de domnie de la Vezirulú, își schimbará numele în Mihál Vodá. Atunce simți și Antioh' Vodá de viclesugulú boierilorú, ce i-aú făcutú, și alergá la Inicerú Aga de' dede de scire, și' g'urui mulți bani; și Inicerú Aga îndată se duse la Vezirulú și apucá pe Mihál Vodá la Vezirulú încă neeșitú din cortú afará, și inceptu Inicerú Agá a gráire către Vezirulú s' pule Domnú pre Antiohú Vodá; și striga tare cá dá bani mulți, și trebué lese Enicerilorú. Se speriesc Mihál Vodá și tótá boierimea cá le va strica g'ucáriea Enicerú-aga; numai n'a' pututú, cá apucase de eșise talhășú de la Impăratulú, și apucase de' lú imbrácuse cu caftanú pre Mihál Vodá; ce, nu s'aú pututú. Érá cu unú cifertú de césú mai înainte de arú fi sositú Inicer-aga la Vezirulú, lua iar Antiohú Vodá domnia.

Dupé aceea s'aú rădicatú Impărătiea de la Udriú, cu tótá óstea și aú purcesú la Țarigradú; și Mihál Vodá încă, cu boierimea dupé dênșit; și dupé ce aú ag'iusú la Țarigradú, făcut'aú Mihál Vodá și cu toți boierii mare jalobá la Vezirulú asupra lui Constantinú Ducá Vodá; și trimise Vezirulú de' lú aduse la Țarigradú din surgunie, și se p'rirá de față înainte Vezirulú, la divanú, dícéndú boierii cá aú stricatú țera și i-aú jecuitú cu feluri de feluri de obicei, cátu nu mai putea s' mai răspundá nemicá Duca Vodá înainte Vezirulú și a boierilorú. Și de la Vezirulú 'l-aú dusú la Cazaskerulú, și pe la multe divanuri a Cadii, și totú așa ilú purtaú boierii pe ulițe, din g'udețú în g'udețú, vre o doá trei s'ptámáni, până chieltui Constantinú Duca Vodá pe la g'udețe totú ce avu, și' lú lăsará boierii acolo cu mare sárăcie și pedépsá, și inchisóre, purure despre datornici.

Érá Mihál Vodá aședá Capi-kihae la Pórtá pe Cupăresci, pre doi frați a lui Iordaki Vorniculú, anume: Mihalaki, și Scarlataki; érá pre altú némú, și nepoți a Cupărescilorú, pre toți îi luá cu dênșulú de' aduse aici în Moldova.

Și imbrácá Mihál Vodá caftanú; și de la Impăratulú luándú stégú și tuful de domnie, se gáti cu toți boierii și purcese de veni în țérá, cu bună pace, la scaunulú domnescú. Érá Constantinú Duca Vodá, feciorú Ducá Vodá celui b'etrénú, n'aú mai eșitú la domnie altá-datá, ce, aú muritú la Țarigradú, cu mare lipsá; și i-aú r'emasú trii feciorii: unulú, făcutú cu fata Brâncovanulú Vodá, și aú muritú; altulú, s'aú dusú la Moskalí; altulú, aú r'emasú în Țarigradú, cu mare lipsá; érá precum va mai fi, vremea viitóre va aráta.

CAP XV.

Domnia întâiă a lui Mihaï Vodă Racoviță, în anul 7211.

După ce a venit Mihaï Vodă în Iași la scaun, boierii aș și el, după obicei; pus aș pre Antiohă Jora, ce fusese Hatmană, vel Logofetă; și pre Iordaki Rusetă Vorniculă ilă puse vel Vornică de țera de gîosă; și pre Lupulă Bogdană, vel Vornică de țera de susă; și pre Lupulă Costaki, Hatmană; și pre Manolaki Rusetă, fratele lui Iordaki Rusetă, vel Postelnică; și pre cumnatu-seă Ilie Frige-vacă, vel Spătară; și pre Mavrodină Visterniculă, vel Paharnică; și pre cumnatu-seă Paladi, vel Visternică; și pe Dumitrașco Ursaki, vel Stolnică; și pre frate-seă Dumitrașco Racoviță, vel Comisă. Aceșii erau boierii lui Mihaï Vodă în domnia d'ânteiă; ăra mai alesă și mai de cinste era Iordaki Rusetă Vorniculă; ce vrea elă, și ce poroncea elă, aceea se făcea și de Mihaï Vodă. Așjdere și Munteni, iar ce vrea făcea; și nămulă lui, toș erau mari și tari; cineș de capulă lui, cum vrea așa făcea; și slugile lui cele de boierie erau mari și tari, și obraznici, după cum este firea moicăscă. Întra în casă și cu trăbă și fără de trăbă, și cu vreme și fără de vreme, cândă le era voia, de nu semăna curtea nimică a domnie, de atăta obraznicie ce era. ăra Mihaï Vodă, precum se arăta în boierie, ăra atunce își părea că este ună omă zăludă, și se mira cum a face ca să le pôtă intra în voie tuturoră; și nu le mai putea intra în voie. ăra cei străini stău în latură de mansipuri, că nu puteau încăpe de Cupăresci, adecă de Rusetesci, și de nămurile lui Mihaï Vodă, și de slugile lui; și începură a sfătuire să stingă pe boierii străini, să rămăe numai nămulă lui și cu Cupăresci, precum aș făcută și Șerbană Vodă și Brăncovanulă Vodă, Domni Muntenesci, de aș stinsă pe cei străini, de aș rămasă numai nămurile loră, Cantacuzinesci. Așa și acesta aș începută a punere dăjdi grele, pre mazili și pre ómenii lui Antiohă Vodă, și pre a Ducăi Vodă; încă îi și închidea și îi și bătea pre a Ducăi Vodă. Atunce cei-ăș boierii străini aș pricepută că i-ăș amăgită Iordaki Rusetă Vorniculă cu giurămintă, că aș fostă numai pentru binele lui acelă giurămintă; și multă se căiaș atunce că n'ăș cerșută Domnă de la Pórtă pre Antiohă Vodă.

Atunce era la curțile Domnesci, pe Pórtă, o biserică mică, făcută de Ștefană Vodă Tomșa, și mai nici boierii cei cu boierie nu puteau încăpe într'ănsă; și lăngă biserică era Visteria; și de asupra bisericei și a Visteriei era ună turnă înaltă, în chipă de clopotniță; ăra dedesubtulă bisericei și a Visteriei era ună beciă, de închidea tálhari. Ce, socoti Mihaï Vodă că nu este bine și cu tică să fie biserică mică la curte, că mazili și slujitorii n'ăș unde să încapă, nici este cu cale să fie temnița subtă biserică; ce, se îndemnă și răsipi și turnulă, și Visteria, și tinda bisericei, și beciulă celă dedesubtă, și lăsă numai oltarulă și biserică cu trula cea înaltă, până unde este acum scau-

nulă domnescă ; și s'au apucată de zidi, din pământ, și făcu tindă mare cu toate podobe, precum se vede. Așijdere s'au mai apucată de aș mai făcută și altă biserică de lemn, și i-au pusă hramulă bisericei sfântulă Lazăr, în ograda vămei, lângă curțile tătâne-seu lui Iónu Racoviță Vorniculă. Și Dómna Máriei sele încă s'au îndemnată, și s'au apucată de aș tocmită, și aș dresă, și aș șindilită Mitropolia cea veche, cu toate cheltuele ce aș trebuită, dîcîndă sfânta Liturgie și astădi, că era pustiată de multă.*

Atunce aș scosă Mihai Vodă ruptă pe țera, pecetluită roșii, pre față, totă omulă ; și ómenii se temeu se esă toți la ruptă, se nu se îmmlătescă cíverturile, precum se îmmlătise la Constantină Duca Vodă. Ce, vedîndă Mihai Vodă, aș scrisă cărți pre la stăpâniș sateloră, și pre la Vornici, și pre la vătaman, se nu scóță pre toți ómenii la ruptă, că apoi pre urmă, aflîndu-se, oră pe trece reu capetele. Era mai pre urmă, unde găsiaș zlotășii câte ună omă fórá de pecetluită, ilă puneau pre vornicelă sau pre vătamană în butuc, și ilă trimiteau la Iași, și i purtau pre uliță prin tîrgu, căci n'au scosă ómenii ántéiu la ruptă, se și fie luată pecetluită. Și vedîndă că nici cu aceea nu i póte spăria se esă toți la ruptă, vîndut'au toate ținuturile la koki-vechi, cícoiloră, ca goștina de oi, pre ómenii cei fórá de pecetluită de ruptă, de nu putea scăpa nici ună becișnică de omă pre nicăiri, se nu la pecetluită.

Atunce, fiindă Pórta neședată, avea și Mihai Vodă mare nevoie și supărare de bani ; că într'ună ană și gîmătate ce aș fostă Domnă, s'au schimbată trel Veziri și șapte Kihaele, și se mira și elă ce va face, că nu avea și elă de la cine lua bani, că țera era gîmătate scutelnică, totă a nêmului lui și a Cupăresciloră, cum s'au scrisă mai susă. Și așa, fórá de veste veni veste din țera Muntenescă, cum că aș îmbrăcată Antiohă Vodă caftană de domnia Moldovei, și Mihai Vodă este mazilă. Decă, cum înțelesă de acea veste Iordaki Rusetă Vorniculă, și frate-seu Scarlataki încă se tēmplase în Iași, venisă de la Țarigradă și alți Greci mai mici Cupăresci, și Dimitrașco Racoviță Comisulă, fratele lui Mihai Vodă ; acesti, temēdu-se toți de Antiohă Vodă, n'au mai așteptată se sosescă Capegi-bașa cu mazilia, și aș și fugită în țera Muntenescă ; era Panaiotaki Marona Postelniculă aș trecută în țera Leșescă. A doua-di, cei alți boieri ce mai rēmasese, și nu sciaș nimică, se miraș ce póte se fie ; chēmat'au atunce Mihai Vodă pre Bogdană Vorniculă, la curte de i-aș spusă, precum i-aș venită veste de olacă într'o nópte din țera Muntenescă de i-aș spusă acea veste de mazilie ; ce, Bogdană Vorniculă multă i-aș dîsă lui Mihai Vodă, pentru căci aș făcută spaímă, și pre urmă n'a fi nimică, și este lucru cu rușine. Era prepună ómenii și vorbescă de dîcă că atunce, sciindă Mihai Vodă pre Bogdană că este omă vrednică, și temēdu-se că după ce a veni Antiohă Vodă Dómna l'a chivernisi Bogdană bine la domnie, și dîcă se i fie dată atunce în cafe otravă, care și cam sēmănă acelă lucru se fie fostă, și cam adevărată, că curândă s'au bolnăvită, și preste cincă-șese luni aș și murită, după ce aș

*) De s'au cāntată sfânta liturgie pānă ce aș rēsipit'ó în dîlele lui Iónu Teodoră Voevoda, începēdu-o de noú a o zidi cu altă frumósă rōnduelă și făptură, și cu a lui cheltuelă se zidește. — Adaosă în copia Post. Hurmuzaki.

venitū Antiohū Vodă; și bôla lui intru acelū chipū aū priceput'o doftorii la mórtea lui; de a hi așa, va da sémă la Dumneđeū. Témplatūs'aū acelū Capegi-bașa de aū zăbovitū vr'o trei patru zile, după vestea ce'i venise lui Mihai Vodă de mazilie. Decī, boierii totī se strânsēră la gazda lui Bogdanū Vorniculū, și statuiaū și se miraū ce pote fi, și se temeaū sē nu fie luatū Constantinū Duca Vodă domnia; și aū pusū strēji în glosū la drumurī de strējuaū; și cândū sosi Capegi-bașa la Iași, éră Bogdanū Vorniculū și cu totă boierimea s'aū sculatū din Iași și s'aū dusū pē Bahluiū în susū până la Căcărăzenī, și aū stătutū acolo, de aū așteptatū până aū sositū Capegi-bașa și aū cetitū fermanulū că este Antiohū Vodă Domnū în Moldova, și aū venitū și omīlū lui Antiohū Vodă cu cărți la Vorniculū Bogdanū sē fie Calmacamū. Atunce, cetindū cărțile lui Antiohū Vodă Bogdanū Vorniculū, la Căcărăzenī, aū adeveritū tuturorū boierilorū ce era cu dēnsulū, sē nu pórte nici o grijă, nici sē albă nici unū prepusū despre Antiohū Vodă, pentru căți aū fōstū la rădjicarea domniei lui Mihaiū Vodă; și aū luatū asupra sufletului lui că nu vorū avē nici o nevoie; și așa, totī s'aū invoșatū și aū purcesū cu totīi înapoi la Iași, și intrără cu totīi grămadă în curtea domnescă de descălecară, și se împreunără cu Capegi-bașa de le ceti fermanulū, boierilorū, și'i spuseră boierii Capegi-bașei că ei aū fugitū temēndu-se de Duca Vodă că este Domnū, éră de Antiohū Vodă nu fuge nime. Decī cădēndū Bogdanū Calmacamū, grijit'aū pre Mihai Vodă, cu de tēte deplinū, cele ce i-aū trebuitū, și de câte aū poftitū 'și-aū luatū îndestulū; și aū purcesū cu mare cinste Mihai Vodă, ca unū Domnū; n'aū lăsatū Bogdanū Vorniculū pre nime sē'i facă vre o gâlcēvă, s'aū sē'i grăescă vre unū cuvēntū improtivă; până și bucatele ce aū avutū Mihai Vodă aū lăsatū de și le-aū luatū; și pre unii din slugi ce aū avutū din boierie i-aū lăsatū cu bună pace de aū mersū în țera Muntenescă; și i-aū datū Brâncovanulū Vodă o moșie, de aū ținutū Mihai Vodă bucatele acolo. Atunce, la mazilia lui Mihai Vodă, se tēmplase de venise solū din țera Muntenescă, Toma Cantacuzino Spătarulū, și la acea spaimă aū fugitū și elū din Iași, în Hangū, că nu 'l-aū încăputū vremea, de frică, sē mērgă în țera Muntenescă. Împreună cu Toma aū fugitū și vērū-seū Ilie Paharniculū Cantacuzino, și cu Nicolai Costinū Hatmanulū; decī, Vorniculū Bogdanū aū și repeditū cărți la Toma Spătarulū, scriindu'i sē mērgă în țera lui fōră de nici o grijă; și s'aū întorsū din Hangū Toma Spătarulū, și s'aū dusū la țera lui cu pace. Și aū scrisū Vorniculū Bogdanū și la cei alți boierii, la Ilie Cantacuzino Paharniculū, și la Nicolai Costinū Hatmanulū, și la alți căți mai erau acolo, de s'aū întorsū înapoi la casele lorū, fōră de nici o grijă; și rēmase Bogdanū Vorniculū în Iași, stăpânindū Călmăcămia, cu bună invoelă și dragoste cu totī boierii. Și trimisē și la Panaiotaki Postelniculū Morona, în țera Leșescă, și 'l-aū luatū Bogdanū asupra sa, pentru greșelele ce făcuse lui Antiohū Vodă, că nu i-a fi nimică; și după ce aū venitū Panaiotaki Morona Postelniculū în țera la Iași, 'l-aū trimisū înainte în Dobroge, intru timpinarea lui Antiohū Vodă; și atunce pușintelū 'l-aū mustratū Antiohū Vodă pre Panaiotaki, și apoi 'l-aū ertatū, și îlū ținea în mare cinste și milă; căci, era omū harnicū la slujbe de scia rōndulū Turcilorū, du-

pre cum s'aũ scrisũ mai susũ; slujta și Panaiotaki, ca unũ grecũ, dupẽ cum îi ȃmbla vremea.

Atuncea trimisẽ Brȃncovanulũ Vodã la Țarigradũ pre vȃru-seũ, Stefȃniȃ Paharniculũ Cantacuzino, feciorulũ Stolniculũ Constantinũ Cantacuzino, carele acela mai pre urmã aũ cãdutũ de aũ fostũ și Domnũ dupẽ Brȃncovanulũ Vodã, de aũ stȃtutũ de aũ fãcutũ pace la Țarigradũ lui Antiohũ Vodã cu Brȃncovanulũ, cu giurȃmintũ inaintea Patriarhului, ca sã se nu se mai pȃrẽscã la Pȃrtã unulũ pre altulũ, sã se nu mai strice țerile cu cheltuella; și incã sã se agiute unulũ pre altulũ cu prieteșugũ; și pentru Mihaĩ Vodã sã se nu se mai puie Brȃncovanulũ Vodã sã'lũ scȃtã la domnie, și lui Dumitrașco Belzadea, fratele lui Antiohũ Vodã, incã sã'l dea Brȃncovanulũ Vodã pre anũ cȃte de ce pungĩ de bani pentru chivernisella lũ, ca sã se odihnẽscã in Țarigradũ la casa lui, cu pace, și sã se nu mai ȃmble mestecȃndũ pre Brȃncovanulũ Vodã, și fãcẽndũ cheltuella, ce incã sã'l arȃte slujbã, cã se spȃriase Brȃncovanulũ Vodã cã i-aũ smintitũ Dumitrașco Belzadea domnia, pentru multã cheltuella și pagubã ce'l fãcea totũdeuna. Așijdere aũ fãcutũ pace Brȃncovanulũ Vodã și cuscu-seũ, lui Iordaki Rusetũ Vorniculũ, ca sã slujẽscã lui Antiohũ Vodã cu dreptate, precum slujise și mai inainte vreme, și sã fie depȃrtatũ despre Mihaĩ Vodã, și elũ și tȃte rudele lui, Cupȃrescii; și așã aũ ținutũ de bine acestã pace, precum ținũ cȃniĩ vinerile, care mai inainte la rȃndul lorũ se va arȃta. Antiohũ Vodã, totũ atuncea, dupẽ ce aũ mersũ Mihaĩ Vodã mazilũ la Țarigradũ, chemat'aũ și vr'o douĩ triĩ boierĩ din Moldova, de aũ pĩritũ pre Mihaĩ Vodã pentru douã biruri, și pentru douã bairamlȃcuri, cã le-aũ luatũ din țerã cȃndũ aũ fostũ Domnũ, și la Visteria Impȃrȃtescã nu le-aũ datũ, și aũ rȃmasũ rȃmãșitã; și Mihaĩ Vodã tȃgȃduia cã nu le-aũ luatũ din țerã. Decĩ 'l-aũ rȃmasũ boierĩ pre Mihaĩ Vodã, și 'l-aũ pusũ la inchisȃre, sã plȃtẽscã la Visteria Impȃrȃtescã; atuncea și eũ eramũ tȃnȃrũ, și fusẽsemũ mai inainte Agã, și m'amũ tȃmplatũ in Țarigradũ de amũ vȃclutũ acea pĩrã. Dupũ aceea s'aũ gȃtitũ Antiohũ Vodã cu totũ argȃlȃculũ lui și s'aũ rȃdicatũ din Țarigradũ, și aũ venitũ pe la Baba, pre la Iusuf Pașã Saraskerulũ, și i-aũ fostũ și Saraskerulũ cu bunã dragoste, și 'l-aũ cinstitũ ca pre unũ Domnũ; cã pre acea vreme Saraskerulũ nu ședea totũ la unũ locũ, ce se ducea de ȃmbla și la Tighinea, și la Obluciȃ, și la Baba. Și de acolo Antiohũ Vodã sosindũ la Galați, aũ gȃsitũ tȃtã boierimea strȃnșĩ acolo, arȃtȃndu-le tuturorũ dragoste, și milã, și cinste; și purcegȃndũ din Galați, aũ mersũ pre la satũ pre la Ivesci, pre la sorã-sa Lupa, Hȃtmȃnesa lui Bogdanũ, care acolo i-aũ fãcutũ cinste douã țile, și lui Antiohũ Vodã și a tȃtã boierimea, și ȃste cȃtã era; și de acolo purcegȃndũ Antiohũ Vodã, aũ venitũ la Iași, la scaunulũ domniei.

CAP XVI.

A doa domnie a lui Antiohü Vodă sin Cantemirü Voevoda, în anii 7213.

Dupe ce sosi Antiohü Vodă în Iași la scaună, pre acea vreme era pace bună în țără; și boieri a triea-ți boierii, după obiceiü: pre Antiohü Jora, vel Logofetü; pre Lupulü Costaki, vel vornicü de țera de giosü; pre Nicolaï Costinü, biv vel Hatmanü, vel Vornicü de țera de susü; pre Lupulü Bogdanü iar 'l-aü pusü Hatmanü; pre Macsutü, vel Postelnicü; pre Ilie Cantacuzino, vel Spatarü; pre Savin Zmucilä, vel Banü; și de atunce se aședä acéstä boierie cu temeü în Moldova, de este aședată la röndü, că mai înainte vreme, de și era la vre unü Domnü, une ori ședeä mai susü, érä alte ori mai giosü; dupe cum le fusese alte boierii, așa ședé și cu Bănia la divanü; érä de aici înainte i s'aü aședatü röndulü după Spatarulü celü mare, și i s'aü făcutü și venitü boieriei câte unü banü de drobulü de sare de la Ocnă. Pre Dabija l'aü pusü vel Paharnicü; pre Lupulü Colivarulü, vel Visternicü; pentru acésta, vedëndu'lü mazilimea că este de nümü pröštü, li se stricarä inimile tuturorü, și voia, că nu le era cu cinste së mérgä la gazda lui. Pre Ión Sturza, vel Stolnicü; pre Gheorghitä Serdarulü, vel Comisü, care era nümü lui Antiohü Vodă, vërü primare. Pre acésti boieri i-aü boieritü Antiohü Vodă de odatä; érä mai alesü și mai de cinste era cumnatu-seü, Lupulü Bogdanü Hatmanulü; tóte trebile și chiverniselile țerei erau după dënsulü; numai, nu putea, că era bolnavü, cum mai susü s'aü scrisü. După aceea, curändä vreme, 'l-aü trimisü Antiohü Vodă pre Bogdanü solü în țera Muntenéscä, și multü aü zäbovitü acolo, fiindü bolnavü; și după ce aü venitü încă, Bogdanü din patü nu s'aü mai sculatü, fiindü bolnavü, și în scurtä vreme aü muritü, care la mörtea lui multä jale aü avutü Antiohü Vodă și tótä boierimea și țera, de boierü de Moldova, capü întregü, și cunoscëtorü la giudecăți, și dreptü, și vrednicü la tóte trebile, cu înțelepciune, pentru care tuturorü le-aü pärutü reü de pägubirea ce aü pägubitü țera; érä mai cu de adinsulü lui Antiohü Vodă i-aü rëmasü ranä nevindecată, că i s'aü și schimbatü lucrurile, și i s'aü micșuratü chiverniséla, cu multe amestecäturü, nu precum era în domnia d'ântëiü. Pus'aü atunce Antiohü Vodă pre Ión Buhușü Logofetü mare; și pre Antiohü Jora Logofetulü, Hatmanü, în loculü lui Bogdanü; și pre Ilie Cantacuzino Spatarulü, Visternicü mare, în loculü Lupulü Colivarulü; și pre mine, Ión Neculce, din Sulgeria cea mare m'aü pusü Spatarü mare; și rëmasë atunce tótä cinsteä și chiverniséla după Ilie Cantacuzino Visterniculü, d'impreună cu Panaiotaki Morona biv vel Postelnicü; cari, acésti duoi boieri, chivernisiaü pre Antiohü Vodă, și se potrviaü amänduoi acésti boieri într'o fire, după cum se dice: calulü riiosü găsesce copaciulü scörösü; iuți, mändrii, minciunoși, fățarnici, jurători pentru fie ce, amägitorü, cari, câtü era Antiohü Vodă de strașnicü la mänie, că de multe ori la divanü cu buz-

duganulü asvirliä in ömenii cei vinovați, și tare și dreptü cunoscătorü la giudecatä, dërä nu'î ținea mânica multü, și nu'lü putea întörce nime din dreptate la giudecatä, nici iubia minciunile; dërä acesti doui boieri, ce mai susü s'au pomenitü, ilü întorsese pre Antiohü Vodä de li se potrivia. Cä mai toți Domniü suntü bunü; numai, se tēplä de se aflä de cestü felü de ömeni de se lipescü mai lesne mai la toți Domniü, de le stricä hirea cea bunä. Mai multü se aflä la Domni de acestü felü, de câtü de cei drepti și bunü; ce, decä se tēplä boierulü çhivernisorulü de'î înțeleptü și bunü, macarü de'î și Domnulü reü, ilü imbländesce și'lü întörce cu bländețe de'lü face de'î bunü. Atunce, luändü visternicia Ilie Cantacuzino, scöse Antiohü Vodä nevoi grele pe țerä, că avea și datorii la Țarigradü; gândindü cä s'a plăti, scöse oränduele multe, și satarale, și härtii, și fumäritü, câte unü zlotü de tötä casa; și'lü făcu Cantacuzino de făcu și obiceiü in țerä care n'au mai fostü, câte duoi bani de vadra de vinü, vädräritü*); insä, daü numai țeraniü; erä boierii cei cu boierii, și alți boieri mazilü, de la Agä in susü, n'au datü vädräritü; și multü s'au apëratü Antiohü Vodä, și nu vrea sē facä acelü obiceiü; numai, nu'lü putea, cälü totü îndemna Panaiotaki și Ilie Visterniculü; mai scos'au și de totü boulü de negoțü cornäritü, câte unü leü. Erä pre mazilii îi indesia cu däjdi grele și cu imprumute dese, și nu le mai da, și'î și cam asupria Ilie Cantacuzino, și cam pre pismä, și nu le făcea dreptate, și'î totü piria și'î amesteca cäträ Antiohü Vodä cu feluri de feluri de amestecäturi de pirä, ca sē se imbuneze și sē se imultescä cinstea lui, și pre mazilii zlotäși îi supëra din cale afarä, de'î făcea de pläteau pustiiurile, și pre unii îi piria la Antiohü Vodä de'î trimitea in ocnä; și Antiohü Vodä de'lü și pricepea, îi invoia, pentru voia Muntenilorü, fiindu-le rudä. Și mai nu mai avea nici o parte Antiohü Vodä dintr'acele nevoi multe ce scotea, cä datoriile i-au rēmasü neplätite; și cândü s'au mazilitü, au rēmasü mai cu nimicä, ca și la mazilia d'antëiü; numai ce au rēmasü vr'o cindeci-șesedeci de pungü de bani, cä elü nu era prea sameși, nici lacomü, ce'lü credea pre dēnsulü ce gräia, și elü mânca, și fățișü și furisü, cum îi era voia lui; și avea și altä sumeție in gândulü lui, cä elü socotia cum ar putea apuca domnia, avëndü nädejde pre Munteni, și pentru aceea avea prieteșugü cu Panaiotaki Postelniculü, sciindu'lü cä scia rōndulü Porții, socotindü cä a găsi vre o vreme ca și Mihaï Vodä. Pentru aceea sta asupra mazililorü ca sē'î rēsipescä, sē facä nume rēü stäpänului sēü lui Antiohü Vodä, și atunce au agonisitü din visternicie elü șepte-deci de pungü de bani, și mai multü de câtü stäpänu-seü Antiohü Vodä au agonisitü. Venit'au atunce poroncä de la Pörtä, de au dusü multä somä și mare greü lemnü, din Moldova, la Tighinea și la cetatea Albä, și la Bozia, cu mare grabä și cu mulți zapcii; boierii au stätutü tötä vara cu Orheilü și cu Läpușna, și cu toți Siimenii din curte, de l-au tăiatü, și cu mare greü l-au rădicatü până in ernä; și încă au închisü in turnulü Goliei pre Darie Donici Sărdarulü, și pre Kirica, și pre Bogošü, și era sē le taie și capetele, fiindü ei zapcii,

*) Dar apoi la alți domni au agiunsü mai pre unü de au datü și câte doi-spre-dece bani de vadrä. — Cöpia Post. Hurmuzaki.

ispravnicii pe lemn, și nu puteau în grabă să-l ducă; că se agiunseseră Muntenii și cu Mihail Vodă, și cu Iusuf Pașa de Tighinea, că se-l deea prin cină lui Antioh Vodă la Pörtă pentru lemn că nu pörtă grije; și pentru aceea îl grăbia Iusuf Pașa din cale afară cu lemnul cetăților. Pre aceea vreme, Mihail Vodă de la închisore de la Țarigrad au făcut un arz de 'l-au dat la Împăratul, cu piră pre Antioh Vodă, că-l năpăstuesce că au luat două biruri, și două bairamlăcuri din țără, și el nu le-au luat, și cu jalobă pre Baltagiul Vezirul, dicend că 'l-au ales pre densusul totă țera de 'l-au pus Domn, era Vezirul 'l-au scos din domnie fără de nici o vină, și au pus pre Antioh Vodă fără de voia țerei. Deci, Împăratul, cetind acelu arz, 'l-au trimis la Vezirul și au poroncitu să-l facă dreptate; apoi Vezirul, vedend așa, chemat-au pre Osman Kihaea lui de 'l-au învățat de au scris la Antioh Vodă să caute să trimată boieri și ómeni de țără să dovedescă pre Mihail Vodă, să nu rămie Vezirul rușinat de către Împăratul. Antioh Vodă indată alege de trimise câți-va boieri pre care îi scia că sunt cu improtivire lui Mihail Vodă, și câți-va breslași megieși de a lui Mihail Vodă, Vaslulenii totu de cei buni de gură și de pirită, și s-au pirit de față înaintea divanului Împărătesc. Breslașii în gura mare strigau: «Vendutu-ne-ai! vendutu-ne-ai! vendutu-ne-ai la kokil-vechi clocailor ca pre mascuri și ca pre oi.» Care numai ce huia divanul Împărătesc, și se mirau toți Pașii și Agalarii, de pira ce-l dau acei breslași lui Mihail Vodă; și așa 'l-au dat iarăși rămasă pre Mihail Vodă, să plătescă iar banii la visteria Împărătescă, și era îl închiseră, încă mai la grea închisore, la Babageferu. Trimis-au atunce și Brâncovanul Vodă sol în Moldova pre ginere-seu Șerbanu Logofetulu, pentru mare încredințare a prieteșugului, și logodnă care au făcut un fecior a Brâncovanului Vodă, să ia o fată a lui Antioh Vodă; și facend cinste mare atunce solului, Lupul Costaki sin Gavrilă, la masă îmbătându-se și veselindu-se, multe cuvinte deșerte și fără de ispravă grăi improtiva lui Antioh Vodă; înaintea solului; și dintr-acele voróve próste s-au rădicat și masa. Ce, Antioh Vodă atunce, ca un Domn înțelept și bun, multu au răbdat Lupului pentru acele voróve próste, ce le-au grăit precum nu i s-au cădat. În scurtă vreme dupe aceea, se mazili și Vezirul Baltagiul, și cădu Ciorlu-Pașa Silihtarul Vezir, care se tēmplase de era prietenul lui Mihail Vodă; și-l scóse pre Mihail Vodă de la închisore. Era Paladi Visternicul, cumnatul lui Mihail Vodă, și cu Preda Stolnicul, decă înțelesera că au eșit Mihail Vodă de la închisore, fugiră în țera Muntenescă, și acolo în țera Muntenescă mai era și fratele lui Mihail Vodă, Dumitrașco Racovița Comisul, și ámbla clevetind pre Antioh Vodă și mestecand cătră Munteni. Numai, Muntenii erau cu două obraze; arătau prieteșugu și cătră Antioh Vodă, și cătră partea lui Mihail Vodă; și așa politicia lucrurile de ambe părțile.

Era în anul 7214 făcut-au nuntă Brâncovanul Vodă cu un fecior a lui, anume Dinul, în tērgu în Bucuresci, de au luat o fată de aice din țără de la noi din Moldova, a lui Ionu Balșu Vornicul, și au dus-o acolo la Bucuresci, de au făcut nunta, cu mulți boieri rudenii de a ei; au mersu cu voia și

poronca lui Antiohü Vodă. Atunce m'au trimisü și pre mine cu solia despre partea domniei. de m'amü tēmlatü la acea nuntă, care se dīcemü nu era nuntă domnescă, ce, putemü dīce crăescă. După veselia nunții, poftit'au Antiohü Vodă pre Brâncovanulü Vodă cu mare credință, ca să dea pre Paladi Visterniculü, să vie acasă in Moldova, să nu mai ämble amestecändü; érá Brâncovanulü Vodă n'au vrutü să 'lū dee, fōră de cätü nu 'l-au mai priimitü să mai ședă in țera Muntenescă, și 'l-au pornitü la Brașovü in țera Ungurescă. Antiohü Vodă, vedëndü că n'au cređutü Paladi să vie in Moldova, mánietus'au și au trimisü de i-au jăcuitü casa, și i-au inchisü giupănesa, și au pusü și Șimēn de i-au rēsipitü casele din Iași, până in pământü, de au remasü numai jăriște. Ilie Cantacuzino Visterniculü, fiindü iavrăjbitü cu Iordaki Rusetü Vorniculü mai din nainte vreme, pentru căci Ilie Cantacuzino făcuse mare bine lui Iordaki Rusetü de 'lū scosese de la inchisóre, când ilü prinsese la mazilia lui Antiohü Vodă, cum mai susü s'au scrisü; érá Iordaki, când au rădicatü țera pre Mihai Vodă Domnū, au stätutü pricină lui Ilie Cantacuzino, și aceea era mânia și vrajba între dēnșii. Érá apoi au începutü Ilie Cantacuzino in tôte noptile a ämblare de mergea la gazda lui Iordaki Rusetü, furișü, de s'au împăcatü, și s'au rugatü Ilie Cantacuzino lui Iordaki Rusetü, fiindü cuscu cu Brâncovanulü, ca să stee să 'i logodescă o fată a lui cu unü fecorü a Brâncovanulü, pre taină, să nu scie Antiohü Vodă nemică. Decī, Antiohü Vodă pre urmă, oblicindü acestü lucru, și altele multe mestecături a lui Iordaki Rusetü, ce ämbla cu cărți amestecändü in Țarigradü la Mihai Vodă și la frații lui, și la Paladi in țera Ungurescă mánietus'au Antiohü Vodă, și au inchisü pre Iordaki Rusetü la vätavulü de aprođi, cu mare urgie și pază; érá Ilie Cantacuzino, decă au vedütü că au inchisü pre Iordaki Rusetü, s'au spēriatü și s'au dușü de au spusü tôte lui Antiohü Vodă ce voróve au avutü cu Iordaki Rusetü. Ce, lui Ilie nu i-au făcutü nimică, pentru voia Stolniculü Constantinü Cantacuzino din țera Muntenescă, fiindü 'i unchiü; numai ce 'l-au scosü din visternicie, că nu mai putea să 'lū mai răbde de jalobele mazililorü; numai, la cinste totü ilü ținea. Érá pre Iordaki Rusetü, după ce 'l-au inchisü, 'l-au pusü imprumutare de au datü de ce pungi de bani, și érá au mai giuratü lui Antiohü Vodă cum să 'i fie slugă dréptă, precum au fostü și mai inainte vreme, și au poroncitü de 'l-au slobođitü de la inchisóre. Érá la anulü, de primăvară, venit'au poroncă de la Pórtă la Antiohü Vodă să mérgă să lucreze la Tighiné; decī, indată s'au rădicatü cu tótă boferimea și cu salahori și s'au dușü la Tighiné; érá aice in Iași au lăsatü Cařmacamü pre Iordaki Rusetü Vorniculü, și pre mine Iónü Neculce vel Spătarü, și pre Ilie Cantacuzino biv vel Visternicü, și pre Ilie Catargiulü vel Visternicü, de purtau grijă țerei de trebile ce erau. Érá Antiohü Vodă, lucrändü acolo tótă vara la Tighiné, pre la sfântulü Ilie i-au venitü mazilia, și 'l-au pornitü lusufü Pașa de acolo la Țarigradü; numai, ce au trimisü de i-au luatü Dómna din Iași; și in loculü lui au pusü Domnū pre Mihai Vodă de la Țarigradü. Érá Antiohü Vodă, după ce au mersü cu totulü la Țarigradü, 'l-au zăhăitü Mihai Vodă multü; dérá nimică nu i-au pututü strica; și acolo au trăitü la Țarigradü câtă-va sémă de ani, și n'au mai pututü lua domnia, până 'și-au plătitü și elü datoría lumescă de au muritü. Cam rarü Domnū

aŭ fostŭ și a mai fi ca Antioh Vodă în Moldova : nelacomŭ nici la sânge, nici la bani, nici la minciună ; ce, iubitorŭ la dreptate ; și belșugŭ în țeră la tôte era în zilele lui. Și aŭ făcutŭ în domnia lui, unde era mănăstirea tătâne-seŭ, la Mira la Milcovŭ, zidulŭ împregiurulŭ mănăstirei, și clopotniță de pētră. Și s'aŭ dusŭ la Pōrtă la Țarigradŭ și acolo aŭ muritŭ. N'aŭ mai eșitŭ Domnŭ ; și i-aŭ rămasŭ trei feciori, anume : Ioniță, Constantinŭ, Dimitrașco. Decī Constantinŭ și Dimitrașco s'aŭ dusŭ la Moskali, de slujescŭ până acum ; ăra Ioniță aŭ rămasŭ aice în Moldova, viindŭ din Țarigradŭ ; și ce va mai fi cu elŭ, vremea va arēta.

CAP. XVII.

Domnia a doa a lui Mihaï Voevoda Racoviță în anii 7215.

Îmbrăcândŭ Mihaï Vodă caștanŭ de domnie de la Pōrtă, aŭ și răpeditŭ pre Capegi-Bașa la Antiohŭ Vodă, la Tighiné ; ăra la Iași dreptŭ la Caïmacamī, la Iordaki Rusetŭ Vorniculŭ, aŭ trimisŭ slugi a lui și cu isvodŭ, cu pecetea lui, scriindŭ totŭ anume sē prindă pre boierii ce avea pismă pre dēnșii, precum aŭ făcutŭ mai înainte vreme și Aronŭ Vodă isvodŭ de boieri sē'i prindă, cândŭ aŭ luatŭ a doa domnie. Decī, sosindŭ și slugile lui Mihaï Vodă, într'o zi pre amēdă-zi, la gasda lui Iordaki cu cărțile și cu isvodulŭ, ăra Iordaki s'aŭ și bucuratŭ tare de cēsulŭ ce ascepta de de-multŭ sē'i sosēscă, și aŭ trimesŭ la puținei Siïmenī ce rămăsese la curte de strajă de i-aŭ chīematŭ la gasda lui, cu numele lui Antiohŭ Vodă, fiindŭ Caïmacamŭ, de i-aŭ și pornitŭ pre la gāsdele boierilorŭ și a boierinașilorŭ lui Antiohŭ Vodă, cariī erau în isvodulŭ ce trimisese Mihaï Vodă, de i-aŭ prinsŭ, și'i lega pre unī și'i închidea pre la închisorī. Atunce aŭ prinsŭ și pre Ilie Cantacuzino celŭ tare și mare, perifanŭ, numai cu cămeșea, desculțŭ și fōră ismene, că se tēmplase de nu scia nimică, și dormia în așternutŭ, si așa cum 'l-aŭ găsitŭ 'l-aŭ luatŭ, și 'l-aŭ dusŭ pre uliță de 'l-aŭ închisŭ. ăra zăpcii cariī îl duceau așa golŭ cum era pre uliță, îl muștraŭ și'i diceau : «Ține-te cerbule cu cōrnele cele boure, ce ne împrăsciaī, că te prinse astă-zi leulŭ.» Și pre urmă 'l-aŭ slobođitŭ cu chizășŭ până a venire domnia. Așijdere și pre Panaiotaki Morona biv vel Poctelnicŭ, care era gata la toți Domniī de slujia dreptŭ, și le era cu priință Domnilorŭ, ăra nu țereī Grecescī, și pre urmă după slujbă îi pīria, tēmplatu-s'aŭ de era bolnavŭ, și așa cum era bolnavŭ cu patașca 'l-aŭ luatŭ Siïmenī de la gazdă de 'l-aŭ dusŭ la închisōre la Siïmenī, și totŭ acolo 'l-aŭ ținutŭ, până aŭ venitŭ și Mihaï Vodă ; și după ce aŭ venitŭ, în scurtă vreme, aŭ pusŭ de 'l-aŭ sugrumatŭ acolo la odăile Siïmenilorŭ, dicēndŭ că pre toți Domniī pīresce. Acēstă mulțămită, și milă, și plată, aŭ avutŭ Panaiotaki de la Mihaï Vodă, pentru arzul ce aŭ făcutŭ cu mâna lui la Impērație, de 'l-aŭ postitŭ Domnŭ la domnia de'ntēiŭ. Atunce tēmplându-se de eramŭ și eŭ de casa lui Antioh Vodă, m'aŭ fostŭ pusŭ Mihaï Vodă și pre mine într'acelŭ isvodŭ sē.mē prindă, și până a sosi Siïme-

ni! la gasdă'mi eă amă prinsă de veste, și amă apucată de amă încălecată și amă fugită în țera Leșescă; și acolo mi s'au tēplată și mie de amă zăbovită câtă-va vreme până 'mi-amă făcută pace cu domnia, și amă venită în-napoi la casa mea, și n'amă avută despre nime nici o nevoie, și amă avută cinste și căutare, în zilele Măriei séle.

Deci, aședēdu-se Miha! Vodă la scaunulă domniei, pus'au boier!, pre obiceiă, anume: pre Antiohă Jora, vel Logofētă; pre Lupulă Costaki sin Gavrilă, Vornică de țera de glosă; pre Manolaki Rusetă, fratele lui Iordaki, Vornică de țera de susă; pre Dimitrașco Racoviță, fratele lui Miha! Vodă, Hatmană; pre Nicolai Rusetă, feciorulă Vornicului Iordaki, Postelnică mare; pre socrulă lui Miha! Vodă, pre Dediulă, Spatară mare; pre Iónă Balșă, Paharnică mare; pre Paladi, cumnatu-seă, Visternică mare; pre Preda, Stolnică mare; pre Constantină Costaki, sin Vasilie Gavrilă Vorniculă, Comisă mare. Acesti! erau boierii! lui Miha! Vodă la a doa domnie; numai chiverniséla și cinstea era totă a țerei, după Iordaki Rusetă Vorniculă, măcară că nu era cu boierie; ce vra elă să facă, făcută era și de domnie, de Miha! Vodă. Deci atunci Miha! Vodă făcuse și cheltuélă la Pórtă, la luatulă domniei; și era și cu datoria cea veche, a Visteriei Impērătesci, și silea să le plătescă; ce, au începută nevoi a scóte grele în țeră, și au scosă hărti!, năpasti!, doă rōnduri de năpasti!; și au scosă de vară pecetluituri cu iscăliturile boieriloră, să deă totă omulă câte ună leă. Ómenii se bucură că este ușoră dajdia, și eșiau la pecetluituri; érá mai pe urmă, după ce i-au scrisă pre ómeni!, și au dată tablele la Visterie, au mai eșită să mai deă câte cinci lei de pecetluită, cu didese pecetluituri. Mai adaos'au și câte doi bani de vadra de vină, să deă câte patru bani de vadra de vină, vadrărită; să deă țerani!, dérá nu boierii!. Făcut'au și altă obiceiă noă care nu mai fusése în țeră, asupra boierimeii și mazilimeii și a mōnăstiriloră stingere, de au dată desetină de stupi!, și de mascuri!, câte doi potronici!, țărănesce. Atunci au începută a pricepere boierimea că Miha! Vodă nu este cum se aréta, blândă și șagaciă cu toții!, și móle, ce, este într'altă chipă, că are multe firi!, nu numai o fire. Incepuse să se aráte, numai nu prea deplină, că nu'i da mâna, că avea sicală, că era la Țarigradă Antiohă Vodă, și frate-seă Dimitrașco Belzade, și Constantină Duca Vodă, Domni mazili!; staă acolo, din césu în césu așteptaă să apuce domnia. Așijdere și Brâncovanulă Vodă, pururea era bucurosă să fugă boierii! Moldovei la dēnsulă, să'si facă elă nume bună, și alții! să rămăe cu nume rău. Deci Miha! Vodă nu putea deplină să stăpănescă cum se cade, că și boierii! Moldovei pre aceea vreme erau nisce boierii! mai țapeni!, mai putincioși!, se iubiau unulă cu altulă, și se invoiau la sfată. Macară că Iordaki Rusetă Vorniculă âmbla să'i supue, și să'i încălece, dérá totă nu putea deplină să'i calce, și să'i scótă din obiceiurile loră. Brâncovanulă Vodă se apucă să facă nuntă și cu ală doile fecioră ală lui, anume Ștefăniță, să ee pre fata lui Ilie Cantacuzino Visterniculă, și pofti pre Miha! Vodă, să'lă lase pre Ilie Cantacuzino cu fata lui, și cu alte rude a' lui, să mérgă în țeră Muntenescă să facă nuntă; că Brâncovanulă Vodă până atunci avea totă doă obraze de prieteșugă, de se aráta unulă cătră Miha! Vodă, și altulă către Antiohă Vodă. Deci, Miha! Vodă vedēndă aceea poftă a

Brâncovanului Vodă, îndată a poroncită lui Ilie Cantacuzino Visterniculă, de s'a sculată cu tôte rudele lui, de a mersă în țera Muntenescă de a făcută nuntă cu fiică-sa Balașa. Atunce a trimisă Mihaï Vodă și solă la nuntă, despre partea lui, pre Constantină Costaki vel Comisă, feciorulă lui Vasile Costaki Vorniculă. Era Ilie Cantacuzino, după ce făcu nunta, și se încuscri cu Brâncovanulă Vodă, nu vru să mai vie în țeră, ce, rămase acolo; și fugi și Catargiulă Visterniculă, și cu alții mulți mai de giosă, cari erau de casa lui Antiohă Vodă, și întorseră pe Brâncovanulă Vodă mai multă cu obrazulă spre Antiohă Vodă, de prieteșugă, de cătă spre Mihaï Vodă, și începură a amesteca tare pre Mihaï Vodă la Pörtă. Și începu Mihaï Vodă a se îngrijire de acelă lucru să nu se mazilască, precum s'a scrie mai înainte. Într'acea vreme arătatus'a în țeră și locuste; numai, nu erau multe ca de altă dată; și pânea încă se mai sui cu prețulă; stupii se făcură răi; era vină multă, că și într'alți ani se făcea vină multă. Pace în țeră era bună; era în țeră Leșescă, și în țera Căzăcescă, și în țera Moskicescă nu era pace, precum s'a scrisă mai susă la cele-lalte domni, care acum venindă rîndulă, era începemă a scriere de acele.

Crafulă Șvedescă, după ce a trecută Niprulă din țera Leșescă în țera Căzăcescă, pre la Staridubă, duple cum s'a pomenită mai susă, eșit'a toți Căzaci înaintea Crafulă, împreună cu Mazepa Hatmanulă loră, de i s'a închinată; și a purcesă Crafulă prin țera Căzăcescă cu tătă oștea lui, ca cum ară merge ună isgonă cu două trei obuzuri; și a purcesă în giosă, spre Poltava prin țeră Căzăcescă, avendă adevărînță că oră veni și Turcii și Tătarii la densusă, de va merge întinsă în Stolița Moskicescă pre de o parte, Stanislavă Craiă cu Leșii pre de altă parte. Și așa, cu acelă gândă s'a zăbovită puțină, nu ună ană, în țeră Căzăcescă, de totă o strica și o mânca. Era Împăratulă Moskicescă, vedendă acelă lucru așa, își totă strângea oștile pre unde avea, și âmbra zăhăindu'lă pre delaturi, ca să'lă flămândescă și să'lă zăhăescă. Turcii și Tătarii totă cu minciună l-a purtată pre Crafulă Șvedulă, și nu i-a mai dată agiutoră; asijderea și Stanislav Craiă n'a mai putută să mērgă în țera Moskicescă, precum s'a fostă sfătuită, că Leșii țineaă giumătate cu Stanislav Craiă, era giumătate țineaă su Hatmanii lui Avgustă Craiă, cu Adam Sinavski, și Oginski, și Zapieva, și cu o sēmă de Moskali despre Litva, țineaă calea lui Stanislavă Craiă. Căzaci era a începută a se împărăchfare, și ra fugire de la Mazepa, și a se ducere la Moskali și a se închinare. Și așa, înmulțindu-se oștea la Moskali, cândă a fostă în două-șapte și șapte de zile a lunii lui Iunie, cu două zile înaintea sfinților Apostoli Petru și Pavelă, în anulă 7217, datus'a parolă de bătae; și așa, s'a bătută, lovindu-se oștile de âmbe părțile; și a biruită Moskalulă pre Șvedă, și încă Crafulă Șvedulă s'a și rănită; și pestenôpte numai ce i-a căutată a fugire; și a lăsată obuzulă, și împreună cu Mazepa a fugită; sciindă Mazepa rîndulă locului, l-a trecută Niprulă și Buhulă tocma la Bozia, cu vr'o mie de ômeni numai călări, Moldoveni, Sveđi, Căzaci. Era altă oște, cătă a avută Crafulă Șvedulă în țera Căzăcescă, două obuzuri, cu totulă o a luată Moskali, cu generali, cu ofițeri, cu care, cu prșce, cu totulă totă, și cu multă avere; că jăcuise țera Leșescă și Sacsonia. Și a trimisă Împăratulă Moskulă pre Șveđi pre toți la robie la Stol-

niță; érá pre Cázacii cei ce se închinase la Șvedii, pre toți i-aú pusú subtú sabie. Atunce și Avgustú, Craiulú Leșescú, după ce aú înțelesú, aú lăsatú gjurământulú și pacea ce făcuse cu Craiulú Șvedulú, și aú eșitú érá-la crăie în țera Leșescă, de s'aú împreunatú cu Hatmanii sêi ce erau cu óstea Leșescă și cu óste Moskicescă, ce era lăsată acolo, și aú gonitú pre Stanislavú Craiú din țera Leșescă, și pre Crasaú Generalulú, ce era cu șépte-spre-dece mil de Șvedii, ce era împreună cu Stanislavú Craiú; pre acestii i-aú bătutú și i-aú gonitú în țera Șvedulú preste mare.

Împératulú Moskulú, după acea isbândă ce aú făcutú, aú mersú la Kiú (Kiev) și aú rúnduitú pre vre o doi-trii Generali, anume Ianoș Volconski, și Vesubadtki, și pre Crobotú Brigadirú cu óste călărime Moskicescă, și pre Polcovniculú Kigheciú, și pre Vasili Tanțski Polcovnicú, și pre frate-séu Ión Tanțski Polcovnicú, cu óste, cu Joimiri Moldoveni. Tótă acéstă óste era ca la deuce mil; și s'aú aședatú din Cirimușú, pre Nistru, până în Iahurlucú, pre margine; prin tóte vadurile staú stégurí, și din stégú în stégú câte unú omú, câtú se vedéú, de păzlaú pre Șvedú sê nu fugă de la Tighiné în țera lui, séu sê ámblescaí-va cărți la Leși. Éra Împératulú s'aú sculatú de la Kievú, și aú purcesú în țera Leșescă în susú de s'aú împreunatú cu Avgustú Craiulú Leșescú, și cu Hatmanii Leșesci; și aú lăsaú și la dênșil o sémă de óste, pre Bonú Generalulú, și pre Flucú Generalú, și aú începutú a căutare pre Leșii cei haini, ce țineau cu Șvedulú, de'i prindeaú și'i băteaú, și'i goniaú. Și de ácolo Împératulú Moskulú 'și aú strânsú tótă puterea oștilorú sale, împreună cu Șeremetú Feldmarșalú, și cu Alecsandru Daniilovici Menjicovú, tijú Feldmarșalú, și cu alți Generali; și cu tótă puterea sa de óste s'aú dusú pre marginea mării Balticum, pre de acéstă parte, în Livonia, și pre unde găsia cetăți de a Șvedulú, și pe uscatú și pe apă, le totú bătea și le lua.

Atunce, și Mihai Vodă, cândú era Împératulú Moskulú la Kievú, se agiunsesse cu Împératulú sê fugă la Moskú, cá i se supăraseră cu închisorile din domnia d'ântéiú; și vedéndú cá i se strică și lucrurile de la Pórtă, și Brâncovanulú Vodă se lepădase de prieteșugulú lui, pentru voiea lui Ilie Cantacuzino, cuscru-seú, și cei trii Domni mazili ce staú la Țaridradú, erau asupra lui ca nisce lupi, socotise sê se lase de domnia Moldovii, căci vedúse și-i tária Moskalulú, și socotia cá în scurtă vreme va fi birúirea și bucuria creștinătăței. Și nu numai Mihai Vodă se agiunsesse cu Moskaliú, ce și Brâncovanulú Vodă, și tótă Sirbimea mai înainte se agiunsesse cu Moskulú, și trăgeau nádejdea lui din césú în césú cu bucurie.

Craiulú Șvedulú, cu acea puțină óste ce scăpase, ședea la Tighiné atunce; și în tóte zilele eșia la primblare afară, numai câte cu cinci șese ómeni, cale câte de unú césú-doă, alergéndú pre cele câmpurí, dreptú vênatulú, cá nu scia rúndulú țerilorú acestora sê ámblesca cu glótă. Și era cuvéntú sê se rădica de la Tighiné, se vie sê șadă la Iași. Atunce, Mihai Vodă, vedéndú primblarea Craiulú Șvedescú la Tighiné, și înțelegéndú cá va sê vie la Iași sê șadă, aú făcutú scire Moskulú, cândú a veni sê trimată óste sprintenă, pre taină, și atunce orú prinde pre Craiulú, și s'a rădica și elú de s'a duce. Atunce Împératulú Moskulú înțelegéndú, fórté tare s'aú bucuratú, și cu mare adevérință

i s'au adevărită, și au învățat pre Adamu Sinavski Hatmanu și pre Generalii cari îi pusese în țera Leșescă, pre marginea Nistrului, pentru caraulu, a-decă pentru pază; orî cându le-aru scrie Mihaï Vodă, și le-aru face scire, îndată se trimată ôste câtu aru pofti, se le lee pe Craiulū, orî pe densusul dacă a vré. Érá pe Craiulū Șvedului apoi nu 'l-au lăsatū Turcii se vie se șadă la Iași; noroculū lui pôte fi au fostū; ce au trimisū numai unū Polcovnicū cu vr'o sută și mai bine de Șvedī, și cu vre o doă sute de Căzaci la tērgū la Cernăuți se stee acolo. Făcēndū veste la Impērăția Moskului Crobotū Brigadirū, care era pre margine, pentru acei Șvedī, cum s'au apropiatū la Cernăuți, Impērăția Moskului nu i-au pututū răbda pre acei Șvedī, ce au scrisū lui Crobotū Brigadirū, și lui Constantinū Turculețū de au încălecatū cu vr'o trii patru miî de ôste, de au trecutū Cirimușulū în céstă parte, și au lovitū pin codru, și au eșitū la satū la Mihalce, de i-au lovitū în Cernăuți fōră de veste pre dincóce. Ce, Căzaciū au și datū la vale în lunca Prutului de au scăpatū mai toți; érá Șvedii au purcesū se se sue în virvulū delului Cernăuților se se apuce de bătae; ce, vedēndū că este mulțime de ôste, nu s'au mai pututū apuca de bătae, ce, încungiurāndu-i, i-au luatū pre toți de grumazi, și îndată i-au luatū și au purcesū cu dēnșii în țera Leșescă. Érá vr'o dece cincispre-dece Șvedī, ce mai scăpase, i-au totū ucisū satele, Turcanii de pre subt munte, la Cupca, și la Rădăuți la ținutulū Sucevei. Venise atunce dintr'acea strajă moskicēscă, de se pusēse nisce stēguri Moldoveni de a Moskalilorū, la mōnăstire la Putna și la Cāmpu-lungū; ce oblicindū Mihaï Vodă, au răpeditū la dēnșii cu taină se se rădice se se ducă, se nu oblicēscă Tătarii se prade țera; și și îndată s'au rădicatū, și s'au dusū în țera Leșescă. Mihaï Vodă, vedēndū că pre Șvedī i-au luatū Moskaliū din țera lui, de la Cernăuți, și stēguri de Joimiri au venitū la Cāmpulū-lungū, și la mōnăstire la Putna, s'au și umplutū de frică, se nu'lū pricēpă Craiulū Șvedului, seū alți neprieteni a lui, boierii pribegī din țera Muntenēscă, se nu'lū pirēscă la Pōrtă că suntū faptele lui. Ce, au și începutū a se gătire pre taină, a'și face potcove la cai, și căruțe la Botoșani; și scosēse cuvēntū că va se mērgă la unū satū a lui ce are de moșie, ce se chiamă Cāndescii, pre Siretū, se'lū vadă; și trimisese și pre socru-seū, Dediulū Spatarulū, la Cernăuți de'i purta trebile despre Moskali, că, cândū a eși din Iași se'lū și întēmpine ôste Moskicēscă se'lū lee. Numai, îlū impedeca unū lucru de se zăbovia, că era unū Capegi-bașă în Iași, pentru banii birului, de sta zapciū, și nu putea se purcēdă fiindū Capegi-bașă în Iași; ce, au scosū atunce nevoie în țeră, de totū omulū se dee unū leū, cu pecetluiturī, cu iscălitarile boierilorū ce erau zlotași; și stringēndū acei bani, pe fețe, au orinduitū năpăști: de unū leū; cine didese, da cinci lei, precum s'au și mai scrisū mai susū. Și au pornitū pe Capegi-bașă la Galați se ascepte acolo se'i implinēscă zlotașii banii; și elū cu gândū că acela, se lee în susū se'și caute trēba. Brăcovanulū Vodă, de aceste lucruri a lui Mihaï Vodă simțindū, și de Moskali, pre taină au însciințatū pre prietenii sēi de la saraiulū Impērătescū; nesciindū Vezirulū nemică, au trimisū Impēratulū unū omū alū seū din casă, teptilū, de au venitū în Moldova, și în Iași, peste totū loculū, și nu 'l-au priceputū nime, și a'i mersū și la Focșeni de ceea

parte la boierii pribegii, la Ilie Cantacuzino, și la Ilie Catargiulă, de i-au întrebată: ce au fugit, și cum este Mihai Vodă; că de dănsii nu s'au ferit, și le-au spus că este trimis de la Impărăție. Ce, acei boieri atunci tare s'au jeluit de Mihai Vodă, și au spus cum că amblă să se hainescă. Deci, acel om împărătesc, cum au mers la Impăratul de au spus Impăratului, îndată au trimis la Vezirul de i-au spus că Mihai Vodă este hain, și să nu scape, că de va scăpa, i s'a duce capul. Deci, Vezirul îndată au răpedit un Capegi-bașă cu mazilia lui Mihai Vodă, la Iusuf Pașa Sarakerul de la Tighină, scriindu-i numai să prindă de Mihai Vodă, că de va scăpa capul i'a tăia. Ce, Iusuf Pașa îndată, noaptea, au gătit trei sute de Spahii cu Alaibei, împreună și cu Capegi-bașa, de l-au lovit foră de veste pre Mihai Vodă, de l-au prins. Mihai Vodă atunci aștepta să sosescă carte de la socru-său, precum Joimirii au trecut Cirimușul în ceastă parte, și Mihai Vodă să purcedă din Iași; și într'acea zi ce au sosit Turcii cu mazilia în Iași, au sosit și cartea de la socru-său Dediul Spatarul, că Joimirii la Cirimuș stau gata să trecă, și le-au dat și de cheltuială, câte un leu de om, la opt sute de oameni. Deci, Mihai Vodă, văzându că l-au apucat Turcii în Iași, au și răpedit ingrabă la socru-său Dediul Spatarul de au fugit în țera Leșescă, și s'au întors și Joimirii înapoi. Atunci, de ar fi avut Mihai Vodă cumpănă bună, să fie mai grăbit lucrul, și să nu fie știut prea mulți acel sfat, ar fi avut vreme bună, și ar fi apucat de ar fi scăpat. Numai, erau mulți sfetnici, și era plin locul, și socotia că până n'a agiunge Capegi-bașa cu birul la Țarigrad, nu l-oră mazili; și mai mult cu acel gând s'au înșelat, de l-au prins. Deci, Turcii cu mare strajă și grăză l-au luat de l-au pornit la Tighină, și de la Tighină la Țarigrad, și l-au închis în Edecule cu mare urgie, care nime nu mai dicea că a mai vedea lumea. Capegi-bașa, care strângea birul în Galați, au apucat de au luat de la boierii zlotăși numai de ce pungă de bani, și le-au dus la Țarigrad de le-au dat la visteria Impărătescă. Era în Iași Capegi-bașa, care luase pre Mihai Vodă, au pus Calmacam pre Ionu Buhuș Logofetul. De domnie nu se scia cine este, foră cât numai trăgeau nădejde lui Antioh Vodă, știindu-l că este mazil acolo la Țarigrad. Era boierii cei pribegii din țera Muntenescă, Ilie Cantacuzino Visternicul și Ilie Catargiulă, cum au înțeles de luarea lui Mihai Vodă din Iași, s'au și bucurat, cu nădejde că este Antioh Vodă Domn; și au și trecut în grabă în ceastă parte la Focșeni, și foră nici o poroncă, au și început a prinde, și a legare, și a batere pre oamenii lui Mihai Vodă ce se tâmplase cu slujba, și a luare bucatele a boierilor lui Mihai Vodă cari se didese înlatură. Prins'au atunci și pre un Grecu, nepot de soră lui Iordaki Rusetu Vornicul, de l-au bătut și l-au îmbrăcat cu sucmanu negru, și l-au trimis de l-au închis la cetate la Nemptu, și multe lucruri foră cale făceau; și au mers la Iași dărji și sumeți, așteptându din césu în césu să le vie cărți de la Antioh Vodă să fie Calmacam. Atunci au trecut prin Iași un turcu mare de la Pörtă, Agă Impărătesc, la margine la Cernăuți, în cai de olac, de au măsurat locul din mijlocul Prutul de la Orășeni. Au pus pre un om pe gios de au mers până în

tărgu în Cernăuți, și Aga Turculu alături cu dănsul cu césorniculă, ca să vedă câte césuri au călcată Moskali hotarulă, când au venită de au luată pre Șvedă; și s'au aflată optă césuri că au călcată hotarulă. Întrebat'au Calmaci atunce pre acelă Turcă Agă, dora scie să le spuie pre cine voră să puie Domnă aice, și n'au sciută nimică să le spuie. Strănsu-s'au totă boierimea atunce la Iași și au intrată în mare grijă, să nu puie de la Pôrta vre ună Pașă, sau să m'ă vie să mai ia niscai-va boieri la Pôrta. Vădendă că au luată pre Mihăi Vodă cu mare urgie, și cu nume de hainică, și veste de Domnă cine este nu le venia, se miraă ce oră face; sfătuaă unil să fugă într'alte țeri, alții sfătuaă să se bejănescă la munți. Ce, apoi, au scrisă la Brâncovanulă Vodă cu rugămintă să'i sfătuescă ce oră face; și de a fi audită ceva, ori de bine ori de rău, să le facă scire. Decă, Brâncovanulă Vodă le-au răpedită de olacă, și le-au scrisă să nu pôrte nici o grijă, că fôră zăbavă vreme le-a veni veste, că le-au pusă Pôrta Domnă; ăra de cele rele ce socotescă el, nu'i nici de unele, că așa are elă veste de la Capi-kihăele lui. Și așa, le-au mai eșită boieriloră grija. Atunce, poroncit'au Vezirulă lui Antiohă Vodă să grijescă trei sute de pungi de bană să lă puie Domnă în Moldova, că alții dau cincă sute. Antiohă Vodă socotia că n'oră pune pre alții la domnia Moldovii, avendă elă nume bună de la țera, și numai pe dănsulă 'l-oră pune; și au răspunsă Vezirulă că elă mai multă de una sută și cindecă de pungi de bană n'a da, că țera este sêracă, și elă nu pôte să o jăcuescă. Decă, Vezirulă, vădendă așa acelă răspunsă de la Antiohă Vodă, au chemată pre Nicolăi Mavrocordată Terzimanulă, feciorulă lui Alecsandru Ecsaporitulă, Terzimanulă celă bătrănă, și i-au dăsu: «de vreme că Antiohă Vodă n'au vrută să dee trei sute de pungi de bană să fie Domnă în Moldova, ăta că tu eșci Terzimană, slugă Impêrătescă, credinciosă, și îți dauă fie domnia fôră de nici ună bană. Și 'l-au îmbrăcată cu caștană să fie Domnă în Moldova; ăra după ce au trecută trei patru zile, după ce au îmbrăcată caștană de domnie, făcut'au Vezirulă ună isvodă, la câte locuri trebuia să dee bană Nicolăi Vodă, care cuprindea acelă isvodă optă sute de pungi de bană; și 'l-au făcută de au dată toți banii în grabă; și cu ce au mai cheltuită cu casa lui până a purcede de acolo, s'au făcută aprôpe de o mie de pungi de bană. Atunce, tată-seu, Alecsandru Ecsaporitulă, ședendă la gazdă, nimică nu scia de fiulă seu că au luată domnia Moldovei; și cum au înțelesă, cum au și începută a plângere, și a'și da palme preste obrază, și a'și smulge pêrulă din capă și din barbă, și a blăstema pre fiulă seu, căci au priimită domnia și a dăcere că din césulă acesta este casa lui stinsă, de vreme că s'au amestecată fiulă seu la domnie. Și fiindă și bătrănă, n'au trăită doă săptămăni, și au murită; și încă nu apucase Nicolăi Vodă să purcedă din Țarigradă. ăra în loculă lui Nicolăi Vodă, au pusă Terzimană pre frate-seu, pre Ión. Trimețendă Nicolăi Vodă cărți în țera de domnie noă, au trimisă și nisce omeni ai lui, Greci. Arătată-s'au la toți cu blăndețe și cu milă. Atunce Ilie Cantacuzino, și cu Ilie Catargiulă, cum au înțelesă că nu este Antiohă Vodă Domnă, și este Nicolăi Vodă, s'au și spêriată de faptele loră cele nebune ce făcuse, precum mai susă s'au scrisă; bogată rușine le era; și au și începută a fugire

În țera Muntenescă. Și Nicolai Vodă, nesciindu'î că au venit în Moldova, le scrisese cărți, de le au trimis în țera Muntenescă, cu adeverință bună, știindu'î că sunt acolo, se'î esă înainte la Galați. Deci, fugindu'ei, i-au tîmpinat cărțile la Bacău, și vedîndu cărțile lui Nicolai Vodă, s'au mai îmblîndit, și au eșit înaintea lui Nicolai Vodă la Galați. Atunce și Iordaki Rusetu Vornicul, și frate-seu Manolaki, și alți mulți boieri a lui Mihai Vodă, fugise, unii în țera Leșescă, alții în țera Muntenescă, alții în țera Ungurescă, temîndu-se că a fi luat Antioh Vodă domnia, căci erau greșii rău lui Antioh Vodă; ce vedîndu cărțile lui Nicolai Vodă, scriindu-le cu blîndețe, s'au întors înapoi toți cu bucurie, care acea bucurie pre urmă au venit în suspinuri și în amar, precum înainte s'a scrie la rîndul se.

CAP XVIII

Domnia înteu a lui Nicolai Voevoda Mavrocordat, feciorul lui Alecsandru Ecsaporitul Terzimanul, în anul 7218.

După ce s'au gătît Neculai Vodă în Țarigrad cu domnia, au purces și au venit pînă la Galați; și acolo, dupre obicei, i-au eșit totă boierimea din țera de gîs înainte; era Nicolai Vodă, îndată au și dată cuvîntă mojiilor se'și iee banii înapoi de la boierii zlotași, cari didese înainte maziliei lui Mihai Vodă, pecetluințele cele câte de un leu, și năpăștile cele câte de cinci lei, ce s'au pomenit mai sus, că au fost scos Mihai Vodă. Ce, boierii zlotași, unii luase bani cu datorie, și apucase de didese lui Mihai Vodă; era unii din boierii luase de pe la ómeni bani, și'î didese la Capegi-bașa ce strîngea birul, care s'au scris mai sus. Neculai Vodă n'au vrut să fie în sémă boierilor zlotași, nici un ban dintr'acea orînduélă, nici ce au dat la Mihai Vodă, nici ce au dat la Capegi-Bașa ce strîngea banii birului; și au poroncît boierilor zlotași, cu mare grózá, numai să întórcă toți banii mojiilor înapoi. Deci, cum au purces Nicolai Vodă din Galați, s'au și rădicat totă țărînimea țerei de gîs, cu mare jalobă asupra boierilor zlotași, pin tóte tîrgurile, în Tecuci, în Bărlad, în Vaslui, în Scîntee, pe la tóte conacele; totu divanuri de zlotași erau cu mojii; și zlotașii, ca vai de capetele lor, amblau rugîndu-se țeranilor, și le făceau și zapise că le-or da banii, numai se'î mai aștepte. Și mojii nici de cum nu priimiau. După ce au sosit Nicolai Vodă în Iași, rădicatu-s'au totu tîrgul asupra zlotașilor, de nu putea om să resbescă pre ulițe de norod mult de ómeni, după cum este rîndul prostimei; și zlotașii apucase de didese mulți bani la visterie, și n'avea de unde întórc mojiilor; ce, i-au bătut Nicolai Vodă pre boierii cu buzduganul, și i-au închis în temniță cu tálharii, pînă și'au vîndut ce au avut, și au plătit țeranilor pînă la un ban. Deci, mojii, vedîndu acea voie, așa s'au îndărjit, și s'au sumetit în totă țera.

A triea-đi după ce au sosit la scaun la Iași, au boierit dupre obicei: Pu-

s'aũ pre Iónũ Buhușũ vel Logofetũ; pre Nicolai Costinũ, vel Vornicũ de țera de glosũ; pre Iónũ Sturza, vel Vornicũ de țera de susũ; pre Antiohũ Jora, Hatmanũ; pre Ramadanũ, vel Postelnicũ; pre Ilie Catargiulũ, vel Spatarũ; pre Gavriilũ Miclesculũ, vel Paharnicũ; pre Ilie Cantacuzino, vel Visternicũ; și ȳdatã atunce, eșindũ de la curte s'aũ rėsbolitũ, și pãnã la sėptėmãnã aũ și muritũ, și ȳn loculũ lui aũ pusũ Visternicũ mare pre Georgițã Mitre; și pre Manolaki Hrisovergi, Comisũ mare. Erã mai alesũ și mai de cinste, și tóte trebile eraũ dupė Ramadanũ, vel Postelnicũ; și gãtia pre Iónũ Sturza Vorniculũ s'elũ trimetã solũ ȳn țera Muntenescã. Erã dupė ce aũ trecutũ șėpte zile dupė ce aũ boieritũ boieril, aũ și mazilitũ pre Sturza Vorniculũ și pre Ilie Catargiulũ Spatarulũ, și aũ pusũ ȳn loculũ Sturziil Vornicului pre Iónũ Balșũ Vornicũ mare, erã ȳn loculũ Catargiului aũ pusũ pe Cuza Spatarũ mare. Erã pre Sturza și pre Catargiulũ i-aũ ȳnchisũ la Siimeni, și i-aũ pusũ ȳn hėre, și nu lãsa pre nime s'ė m'ergã la d'ensil; și i-aũ ȳnutũ vr'o doã-trei sėptėmãni ȳnchișil, și i-aũ fãcutũ de aũ datũ unulũ cãte patru pungi de bani, și apoi i-aũ slobođitũ. Erã adev'erulũ nu se scia pentru ce aũ fostũ acea ȳnchisore a lorũ, cã unil d'iceaũ cã i-arũ fi p'iritũ Sabinũ Banulũ Smucilã, erã alȳil d'iceaũ cã'i arũ fi p'iritũ Iordaki Rusetũ Vorniculũ, celũ b'etrãnũ, cum cã arũ fi vorovitũ el nisce vorove próste de Nicolai Vodã, cãndũ aũ aũditũ cã vine Domnũ; erã unil d'iceaũ, cã i-aũ p'iritũ maziliil, cum, cãndũ aũ pusũ banil st'egului, i-arũ fi ȳncãrcatũ pre unil cu nãpaste. Eșit'aũ atunce la divanũ și Greculũ acela ce'lũ ȳmbrãcase Ilie Cantacuzino, și cu alȳil, cu sucmanũ, și s'aũ j'eluitũ lui Nicolai Vodã, de carele s'aũ scrisũ mai susũ. Decĩ, Ilie Cantacuzino era mortũ, n'avea cine s'ė dea s'ema pentru d'ensulũ; numai ce era Gavrilũ Costaki Sulgerulũ, s'iu Gavrilițã, și Ionițã N'eniulũ Rațã Postelniculũ, cariil fus'ese soșil lui Cantacuzino la prinsorea aceluil Grecũ. Decĩ, i-aũ pusũ Nicolai Vodã la scarã, și i-aũ bãtutũ cãte cu doã sute de tof'ege, la curũ; erã boierimea și tótã mazilimea v'ed'endũ aceste fapte, lucruril de ȳncepãturã a lui Nicolai Vodã, f'orte s'aũ m'ahnitũ și s'aũ sp'eriãtũ tare, cãtũ nu scia unulũ cãte unulũ ce s'orũ face, și de ce se vorũ apuca; cã cu banil st'egului ȳncã ȳl ȳngrozise; și ușa ȳl era ȳnchisã tare. Nime nu ȳntra la d'ensulũ; a doã-di, a triã-di, cãndũ ch'ema cãte vre unũ boierũ, la doã-triil cuvinte, erã ȳntr'altũ chipũ nu putea nime s'ė m'ergã la d'ensulũ, și din spãtãrie ȳn colo mai ȳnlãuntru nimene nu putea ȳntra, nici boieril nici maziliil, f'orã de cãtũ numai Ramadanũ vel Postelnicũ, și Spandonaki Cãminarulũ, și Sculi Cãmarașulũ din lãuntru, ce era tãlmaciũ, cã Nicolai Vodã nu scia limbã Moldovenescã, și era unũ lucru prea cu nãcazũ boierilorũ și țerei. Și ȳșil ținea lucrurile ȳnalte; și la m'ãnie era aprigũ, numai nu ținea prea multũ Vrea s'ė st'epãnescã Moldova ca P'orta Turcescã, cu mare m'ãrire; și era omũ ȳnv'etãtũ, f'orte bunũ cãrturarũ; și desfãtãril, vorove de glumã, nimicã nu se fãceaũ ȳnainteã lui; și era f'orte cunoscãtorũ la ómeni, și la ceil ce'lũ slujiaũ bine arãta darũ. Numail, m'ãnia ce o avea, strica cele bune a lui; cã ȳl era cu greũ și lui, cã nu scia r'ondulũ țerei, și nu putea pre boieril, s'elũ supuie cu chivernis'ela, dupė cum ȳl era voia lui. Cã boieril, dupė ce ȳl v'ed'urã Vodã cu aceste lucruril tari cã ȳncepe asupra lorũ, și ȳncepurã a fugi; anume, Lupulũ Costaki, feciorũ lui Gavrilițã Vorniculũ, Ilie Catargiulũ, Mano-

Iaki Rusetu Vorniculă, Constantin Costaki Comisulă, Dimitrașco Racoviță Hatmanulă, și alții mai de glosă, fugiră în țera Ungurască. Eră Savilă Banulă Zmucilă, Luca Visterniculă, Pavelă Rugină, Ilie Abăza, Dediulă Spatarulă, feciorii Vorniculă Iordaki Rusetă, și Mirescii, aceștii fugiră în țera Leșescă. Eră pre Iordaki Rusetă Vorniculă, îl închisese într'ună beclă la curtea domnescă, încuțată cu lacată, de nu intra nime la densusulă, foră numai Bașu-bulucbașu cândă îi ducea de mîncatū; și i-au luatū și dece pungi de bani, și nu'lu mai slobođia; ce, până s'au mazilită Nicolai Vodă, totū la închisore 'l-au ținutū, arătându'i pricină că elū au învățatū pre Turcii Balgi de'lu părescu la Pörtă, că cerea Turciloră cornăritū de boii de negoțū, și ei până atunce nu didese cornăritū, și se dusese Turcii Balgi de'lu pârlău la Pörtă; eră Nicolai Vodă prepunea că cu îndemnarea lui Iordaki au mersū de'lu părescu. Așijderea și boierii ce fugisē, cari mai susū s'au scrisū, iarăși îi dicea că cu îndemnarea lui au fugitū și fugū. Pe Georgiță Mitre Visterniculă, nu trecuse șese-șapte luni a domniei lui, și'lu mazilise, și'lu închisese la Silmeni; și i-au scăđutū la samă cheltuēla, de 'l-au scosū cu câți-va bani datorū, năpaste, și 'l-au orânduită la lefe de'lu legaū slujitorii, și'i punēu pușcele cele mari preste densusulă. Acestū felū de scoposū incepuse Nicolai Vodă asupra boieriloră de le făcea. Eră țerei, prostimeii, vrea se le arăte milă și dreptate, și vrea se le ție de parte; scosese ruptă cu pecetluituri roșii, se dee de patru ori într'ună anū; numai, nu prea pe puțină, ce cam încărcați, că avēu boierii zloțași silă se îmbrace some mari de bani; și maziliți, eră erau încărcați preste puțină la somă. Eră pe la tôte marginile alesese boierii de cinste, capete, de le didese în sēma lorū ținuturile, părcălăbiile, și stărostiile; și făcuse mulțime de cărți de slobođii, de le didese la mână boieriloră de strigaū milă; și făcea sate; și incepuse a se face multe sate pe margine. Și s'arū fi fostū întemeiatū țera de omeni, numai, n'au ținutū multū domnia; că nu se amesteca nime se amble alți zloțași de la curte, foră de câtū boierii acei ce le erau date în sēma lorū ținuturile, de erau capete pe margine; și avēu și vreme de venitū, țeranii, că erau oști pe marginile țerei, leșesci, pe hraniță.

Atunce, pre acele vremi, marele Petru Alecsievici, Impăratulă Moscului, incepuse tare a se întărire și din putere și din nume, câtū, lua cetățile Craiului Șvedescū; și atunce au luatū și cetatea cea vestită în lume și tare, anume Riga; și într'altū chipū cu rezboiū nu o putea lua, foră de câtū a'i făcutū meșteșugū, cu nisce combarale cu otravă, care ținea o combara cîndeci de pungi de bani cheltuēlă; și aruncându de acelu felū de combarale în cetate, i-au lovitū pre Șvedii o mörte, câtū le-au căutatū numai a se închinare, că se spēriesē că n'a mai remănē nime din tr'ansii; și cu acelu meșteșugū au luatū Moskalii Riga de la Șvedii. Și alte cetăți multe Șvedesci le totū bătea și le lua; că Craiulă Șvedului era atunce în nădejdea Turcului, pribagū la Tighiné. Eră Avgustū, Craiulă Leșescū, iarăși, cu oșteă lui, cerca pre Leșii curii erau haini improtiva lui, de ținuse cu Craiulă Șvedului, de'i bătea și'i gonia din țera Leșescă. Atunce s'au tēmplatū ună Reimintarū a Craiului Avgustū, pre anume Smigelski, cu o sēmă de oște, de au lovitū pre Voevoda Chiovski, fiindū hainū Craiului, și 'l-au prinsū viū nevătămatū; și ducēndu'lu acelu Reimintarū

la stăpănu-seu, Crafulu Avgustă, căduťău Voevoda Kiovski cu rugămintē la Smigelski ca sē nu'lu ducă la Crafulu Avgustă, saŭ la Moskali, ce sē fugă cu dēnsulū, și sē ťie amēndouī, și i-aŭ adeveritū cu giurāmēntū că'ī va da o fiică a sa dupre dēnsulū, de'lu va face ginere, și multă bogăție și tērguri de a lui ťi va da. Decī, Smigelski indată 'l-aŭ creduťū, și s'aŭ făcutū una cu dēnsulū, și aŭ fugitū amēndouī intr'o parte de locū; și aŭ strānsū altă oște; și așa, āmbiaŭ totū din locū in locū, nōptea, și pre unde gāsiaŭ oște de a Crafulu Leșescū, saŭ oște Moskicēscă, o strica, că era omū fōrte harnicū și de trēbă la resboiū, acelu Reimentarū Smigelski. Dēră, de la o vreme, nu i-aŭ mai incăpuťū vreme sē mai pōtă āmbia pin țera Leșescă cu podghēzulū, că se umpluse țera de Moskali, și de Sasi, de a Crafulu Avgustū de la Sacsonia, și'lu gonla pre Voevoda, ca pre o hēră selbatică din locū in locū; ce, numai ce i-aŭ căutatū a lāsa țera Leșescă, și aŭ trecutū muntele, și aŭ intratū in țera Ungurēscă. Ēră acolo in țera Ungurēscă incă nu avea odihnă Voevoda Kiovski, de Avgustū Crafulu Leșescū; de acolo aŭ luatū munțī foră de drumū, in lungū, până aŭ datū la Cirimușū, și aŭ eșitū la Vijnițā in țera Moldovei numai cu vr'o treī sute de omeni; și indată aŭ și trecutū codrulū, și aŭ luatū Siretulū in gīosū, și aŭ mersū la Iași, că se temea de Moskali, că'lu gonlaŭ din urmă, că staŭ Moskaliŭ de pază, din Cirimușū până in Iahurlucū, totū omū de omū; numai elū, cu mare meșteșugū aŭ scāpatū de aŭ eșitū in Moldova, că aŭ făcutū veste că va sē ēsă mai din susū pe Prutū, la Colomeca, in țara Leșescă; și alergāndū Moskaliŭ de la strajă se'ī ťie calea, ēră elū mai pre din gīosū aŭ eșitū in Moldova la Vijnițā. Dupē ce aŭ venitū la Iași, s'aŭ imprenatū cu Nicolai Vodă, și i-aŭ făcutū Nicolai Vodă cinste pre obiceiū, ca unū domnū streinū; și dupē ce aŭ trecutū treī patru țile, s'aŭ dusū la Tighinē unde era și Crafulu Șvedescū; și, nezābovindū la Tighinē, 'l-aŭ trimisū Crafulu Șvedescū pre Voevoda Kiovski la Pōrtă sprintenū; și aŭ zābovitū acolo la Pōrtă vr'o treīdecī-patrudecī de țile, și-mai bine. Multe mestecături, tulburārī și indemnārī aŭ făcutū acolo la Pōrtă, ca sē strice Turcīl pacea cu Moskaliŭ; ce, Vezirulū nu primia sē strice pacea. Ēră Īmpērăția. Īnțelegēndū din Voevoda Kiovski, cum, se Īntemeēză Moskalulū de tōte părțile, aŭ mazilitū pre Vezirulū, și pre Iusuf Pașa Tighinēl, căcī staŭ pricinī sē nu strice pacea Īmpērăția; și aŭ pusū Vezirū pre Uman-Pașa Ciupruliulū. Atunce aŭ gāsitū vreme la acelu Vezirū și Mihai Vodă, de aŭ eșitū din Edecule, și incă i-aŭ datū Vezirulū lui Mihai Vodă și țece pungi de bani din visteria Īmpērătēscă, jāluindū Mihai Vodă că i-aŭ luatū cāndū 'l-aŭ mazilitū. Dēră, acesta Vezirū n'aŭ fostū treī-patru septemāni, și 'l-aŭ mazilitū Īmpērăția și pre acesta, căcī nu era lacomū, și vra sē ťie pravila lorū cea vechie, și Īmpēratulū așa nu'ī plăcea. Apoi aŭ trimisū Īmpēratulū de aŭ adusū pre Mehmetū-Pașa Baltagiulū carele mai fusese Vezirū mai Īnainte vreme, intr'altū rōndū, și 'l-aŭ pusū Vezirū iarāși alū doile rōndū. Decī, acelu Vezirū Baltagiulū, indată și aŭ trimisū la Hanulū Tătārescū de 'l-aŭ chēmatū la Pōrtă la sfatū, și aŭ și stricatū Turcīl pacea cu Moskaliŭ; și aŭ datū poroncă in tōte părțile, de vară sē se gāteze de oște; și aŭ Īnchisū și pre solulū Moskicēscū in Edecule. Și aŭ scrisū Īmpēratulū Turcescū cărți la Crafulū Șvedulū la Tighinē, precum nu 'l-a lāsa

în streinătate; și s'a-au adeveritū prea tare, precum va sta de'lū va împăca cu Moskalulū pre pofta lui, de'l va da Moskulū tōte ce aū păgubitū Șvedulū; érá de nu va primi Moskulū pace cu Șvedulū, s'él întórcă ce i-aū luatū, s'a bate elū singurū cu Moskulū, și'l va da și óste Crafulū Șvedescū câtă îl va trebui de'lū va duce la țera lui; și i-aū trimisū câte-va pungi de bani Crafulū de cheltuélă; și aū trimisū și pre Voevoda Kiovski, și omū de adeverință de la Pórtă la Crafulū Șvedulū, de primăvară se se gătésca de óste. Și aū făcutū și fermanū, se dee Moldova zahere oștii Leșesci și Șvedesci ce era la Tighiné: Ialovițe, orzū, grău, făină, câtū le-arū trebui de agiunsū. Decí, sosindū la Crafulū Șvedulū Voevoda Kiovski, cu acea carte ce scria Împératulū Turcescū la Șvedū, pentru care multū s'aū bucuratū Crafulū Șvedulū, și ținea aceea carte de adeverința Împératulū totū în senu la densuslū, la care mai pre urmă s'aū schimbatū într'altū chipū acea adeverință Împératésca Turcesca, precum s'a vedé mai înainte de la rōndulū ei. Scris'aū Vezirulū la Crafulū Șvedulū, ca s'él trimită unū omū a lui de ispravă se vorbésca cu densuslū pentru oștire; decí, trimițendū Crafulū unū omū a lui la Vezirulū, 'l-aū întrebatū Vezirulū ce felū de ómenii suntū Moskalii, și ce felū de rēsboiū aū? Acelū omū alū Crafulū Șvedescū aū đisū că suntū Moskalii nisce ómenii proști, și blăstémați de totū. Érá Vezirulū aū rēsponsū: dérá de vreme că đici tu, că suntū așa de blăstémați Moskalii, dérá voi așa și nu sunteți de nemică, că ei v'aū bătutū pre voi. Așjidere aū mai đisū acelū omū a Șvedulū cum că Munteni suntū prietenii prea bunii cu Moskalii, și ce vedū și ce audū aice la Pórtă, tōte scriū la Moskali. Érá Vezirulū aū rēsponsū dicendū: bine faci Munteni că scriū, că de noi n'aū ce scrie de rēu; că noi nu ne tememū de nime, că avemū óste multă și pușce multe, și putere mare, și noi nu ne putemū se ne gătímū cu taină se nu scie nime, ce, cu glumétate de anū mai înainte ne dămū scire, și ne gătímū că n'avemū grijă de nime. Ce, Munteni de orū scrie de aceste ce le vedū, că avemū óste multă, și putere mare, se scrie sănătoși. Acestū rēsponsū aū luatū omulū Crafulū Șvedulū de la Vezirulū. Scris'aū Vezirulū de alū doile rōndū la Crafulū Șvedulū s'él trimită altū omū mai de trébă; đicendū că de la acesta n'aū pututū nemică se cunóscă din voróvele lui. Decí, Șvedulū indatū aū alesū altū omū mai de trébă, ofițerū de al lui, și 'l-aū trimisū la Pórtă. Decí, Vezirulū 'l-aū întrebatū și pre acela, cum scie pentru óstea Moskulū? Ce, acela aū schimbatū voróva într'altū chipū, đicendū: că Moskalii pedestrimea este prea tare, mai țare de câtū tōte némurile la rēsboiū, că stau ca unū zidū nemișcatū; că de n'aū pututū Șvedii s'él bată și s'él spargă, dérá alte némuri așași n'aū nici o putere s'él spargă. Fără de câtū elū așa socotesce, se gătésca Vezirulū patru sute de tunuri, și așa cu acele tunuri slobodindū o dată, de doă ori și de trii ori, ori puté rumpe obuzulū Moskicescū, s'él spargă, se faci drumuri pin trinsulū, lovindū acele multe tunuri; și așa cu acelū meșteșugū, póte se biruésca pedestrimea Moskicescā; érá într'altū chipū amintere nu póte nime s'él podedésca. Érá călărimea Moskicescā îi mai slabă. Decí, uitându-se Vezirulū la sfatulū acelui ofițerū șvedescū, intru aceasta chipū s'aū apucatū a facere gătire.

Venit'aū și Hanulū, după porunca Împérației, de la Crimū la Țarigradū, la

sfatū, și aū sfătuitū și elū că'i bine așa, să facă ôste asupra Moskului; și aū disū, acum, după ce orū inghîța apele de érnă, să slobódă doă ceambururi, unū ceamburū Sultanulū din Bugégū cu Tătarii și cu ôstea lui Voevoda Chiovski prin Ucraina asupra Kiovului, érá cu unū ceamburū să mérgă însuși elū din Crimū pre apa Donului până la Voronița, unde suntū galiónele Moskicesci făcute, să le aprindă; érá de acolo a lua curmezișū de s'a împreuna cu celū-altū ceamburū a Sultanului și a lui Voevoda Chiovski. Într'acelū chipū aū sfătuitū și aū așeđatū Hanulū cu Împărăția să facă.

Atuncea éra unū Turcū ce'lū chîema Ismailū-Efendi, și éra omū de casa Împăratului credinciosū din cei din lăuntru, și éra și Capi-kihalé a Hanului, și avea bunū prietesugū acelu Turcū cu Dimitrașco Cantemirū Beizade, fiulū lui Cantemirū Vodă, că mergea de multe ori acelu Turcū la gazda lui Dimitrașco Beizade, și'lū cinstea Beizade, că, póte fi, bea acelu Turcū și vinū, și 'i dicea Beizade în tambură, că așa scia dice de bine în tambură câtū nici unū Tarigradeanū nu putea dice bine ca densusulū; și'i éra fórte dragū Beizade acelu Turcū. Și vîindū Turculū atuncea la Beizade la cinste, și vorbindū ei, i-aū spusū Turculū tóte taînele Împărătesci lui Beizade, ce vorū să se facă; deci, Dimitrașco Beizade, înțelegéndū aceste, căđut'aū cu rugămintea la acelu Turcū, Ismailū-Efendi, să grăescă Hanului, și Hanulū să grăescă Împărăției s'elū facă Domnū în Moldova, și 'l-aū invētatū și în ce chipū a grăi, giuruindū câte-va miľ de galbinī Hanului. Érá Hanulū, ađindū aceste din Ismailū-Efendi, îndată aū priimitū. Deci, mergéndū Hanulū la Împăratulū la sfatū, între alte sfaturi dis'aū Hanulū cătră Împăratulū și acestū cuvēntū, că Brâncovanulū Vodă Domnū Muntenescū, este unū Domnū bogatū și puternicū; are ôste multă, și'i de multū prea bunū prietenū Moskalilorū; nu trebuesce la acéstă vreme lăsatū să fie Domnū, că póte să se haľnescă, și a face smintelă oștū Împărătesci; ce, trebuesce prinsū, că elū de bună voie n'a veni la Pórtă, și nime nu'i harnicū nici póte s'elū prindă, fórá câtū socotescū că Beizade, feciorulū lui Cantemirū Vodă celū mai micū, este omū mai sprintenū de câtū frate-sēū Antiohū Vodă; ce s'elū pute Împărăția ta Domnū în Moldova, că elū va chivernisi lucrulū din Moldova, și 'lū va prinde; că Nicolai Vodă, care este Domnū în Moldova, este Grecū, și n'a puté să facă acéstă slujbă; nici mie nu mi'i dragū să slujescū cu Greci. Deci, Împăratulū, cum aū ađlitū aceste cuvinte din Hanulū, într'acelū césū aū și trimisū, fórá de scirea Vezirului, de aū adusū pre Dimitrașco Beizade de la gazdă cum mai de sârgū, și 'l-aū adusū la saraiulū Împărătescū la Împăratulū, și îndată 'l-aū îmbrăcatū cu cabaniță cu spinări de sobolī, în locū de caftanū, și 'l-aū pusū Domnū în Moldova, și apoi 'l-aū dusū la Vezirulū de 'l-aū îmbrăcatū în caftanū, și 'l-aū datū fermanū, făcēdu'i alaiū pre obiceiū. Și nezăbovindū'lū doătrei đile, 'l-aū și pornitū de aū venitū în mezilū la Iași, saltū numai cu decedoăđeci de ómeni, care n'aū cheltuitū nici unū banū la Pórtă, că și tuiurile și sângeculū pre-urmă i le-aū trimisū. Atuncea Vezirulū, la purcesū, aū disū lui Dimitrașco Vodă cu mare taínă: după ce vei merge în țeră în Moldova, să chivernisesci lucrulū, s' miľ prindī pre Brâncovanulū Vodă Muntēnulū, să miľ trimeși aice viū; și de la Împărăție vei avea mare darū și cinste, și în loculū lui tu vei rămāné acolo Domnū neschimbatū. Érá Dimitrașco Vodă, mulțamindū

Vezirului, s'au apucatü că va face acea slujbă și 'l-a prinde; numai, aü datü și elü unü sfatü Vezirului, socotindü că'l va fi de folosü, érá pre urmă ácelü sfatü aü cáđutü cu împedecare, cá aü đisü către Vezirulü ca se scrie la Brâncovanulü Vodă, se îndatoréscă Pórta cu cincí sute de pungí de bani, fiindü la acea vreme de trebuința pentru gătirea oștil. Și Brâncovanulü Vodă s'a ulta la acea carte ce'l va scrie Vezirulü, și nu va avea grijă de mazilie. Decí, Vezirulü l-aü plăcutü acestü sfatü a lui Dimitrașco Vodă, și aü scrisü la Brâncovanulü Vodă ca se împrumuteze Pórta cu cincí sute de pungí de bani pentru cheltueala oștil. Decí, Brâncovanulü Vodă, ca unü omü cu minte, aü priimitü đicéndü cá a da; numai, odată n'a puté se'l dea toți banil, cá'l țera săracă, ce, pe lună a da câte o sută de pungí, caril se îmbracă în cincí luni; socotindü cá până în cincí luni orü sosi și Moskalil. Și atunce, de orü și vra se'l facă ceva réu, nu'l vorü pute strica nimică; măcarü cá Brâncovanulü Vodă nu scia nimică de acea voróvă, déră avea minte de se păzia. Érá, se đicemü, atunce s'aü păzitü cá 'l-aü păzitü Dumneđeü; érá cândü s'aü mániatü Dumneđeü pre densusü, n'aü pututü se se păzescă, precum înainte la rónđu se va scrie.

Érá pre Dimitrașco Vodă 'l-aü pornitü la Iași, și i-aü đisü Vezirulü cá, cândü va fi vreme se prinđă pre Brâncovanulü Vodă, a trimite Vezirulü omulü seü cu fermanü. Decí, Dimitrașco Vodă, trimițéndü pe Capegi-bașa înainte cu mazilia lui Nicolai Vodă, și d'impreună cu omulü seü, anume Dimitrulü Saraclulü; érá Nicolai Vodă nimică nu scia de mazilie și ședea la Divanü de gíudeca țera. Érá Capegi-bașa, descălecândü la scară, s'aü suitü în curți; érá Dimitru Saraclulü, sluga lui Dimitrașco Vodă, aü năvălitü de grabă subt scara despre Dómna, unde era închisü Iordaki Rusetü Vorniculü celü bėtrėnü, și aü lovitü lacata cu baltagulü de o aü stricat'o, și aü scosü pre Vorniculü Iordaki afară, și i-aü datü cărți de Călmăcămie de la Dimitrașco Vodă. Érá boierinașil din cerdacü, vedėndü cá aü scosü pre Iordaki Vorniculü, aü alergatü tare de aü datü scire lui Nicolai Vodă la divanü, și indată sculändu-se Nicolai Vodă de la Divanü, inspălmántatü, se tėmpină cu Capegi-bașa în ușa Spătăriei, unde il și dede fermanü de mazilie.

Atunce boierinașil lui Nicolai Vodă din curte, Grecil, începură a se ascunde în casă despre Dómna, și țera încă începuse, precum este obiceiul Moldovenilorü celorü necăjiți de strămbătăți, se facă calabalicuril Domnilorü mazilil; déră nu putea se'l facă nimică, cá nu aveau vole, cá scria Dimitrașco Vodă la Calmacamil se nu se atingă nime de cinstea lui Nicolai Vodă seü de ómenil lui, ce cu mare cinste, ca pre unü Domnü, cu de tóte ce i-arü trebui la pornitulü lui; se'lü grijescă, nimică se nu'l lipsescă. Și așa, pre obiceiü, trei đile grijindu'lü cu de tóte cele ce i-aü trebuitü, s'aü pornitü Nicolai Vodă la Țarigradü, cu totü agărliculü lui, neplinindü unü anü deplinü cu Domnia, precum s'aü scrisü. Érá în Iași aü rėmasü Calmacamü Iordaki Rusetü Vorniculü, până aü venitü Dimitrașco Vodă. Atunce și boieril cei pribegil, înțelegėndü toți, aü venitü în țera; numai Dediulü Spatarulü și Savilü Zmucilă Banulü aü rėmasü în țera Leșescă. Dupė ce aü aglunsü Nicolai Vodă în Galați, atunce aü sositü și Dimitrașco Vodă din Țarigradü în Galați, și aü mersü Nicolai

Vodă la gasda lui Dimitrașco Vodă de s'au împreunatu amêndoî, care nu puțin lucru au făcutu Nicolai Vodă atunce, de au mersu la gasda lui Dimitrașco Vodă, că alți Domni numai stau să se împreune după ce se mazilescu, ce fugu unul de altulu s'eși scôță ochii; d'era Nicolai Vodă au mersu de s'au împreunatu și s'au rugatu lui Dimitrașco Vodă să nu se potrivescă boieriloru de țera s'elū pîrêscă la Pôrtă, și elū încă s'au făgăduitu că nu'lū va amesteca la Pôrtă pre Dimitrașco Vodă câtū va trăi cu domnia; ce, de a âmbra pentru Domnie, a âmbra pentru domnia țerei Muntenesci, ăra nu pentru a Moldovei. Și așa, unulū cu altulu s'au încredințatu; și Nicolai vodă au purcesu la Țarigradu; ăra Dimitrașco Vodă au venitū în Iași. ăra precum 'și-au ținutu acesti Domni tocmele, se va scrie la rîndulu s'eu.

CAP XIX.

Domnia lui Dimirașco Cantemirū Voevoda, în anulū 7219.

Dupre ce au sositū Dimitrașco Vodă în Iași, dupre obiceiū, a treia-đi au boieritū boierii. Pus'au pre Nicolai Costinū vel Logofetū; pre Lupulū Costaki Vornicū mare de țera de glosū; pre Ioan Sturza, Vornicū de țera de susū; pre Antiohū Jora, Hatmanū; pre unū Grecū, anume Spraioti Dracomana, vel Postelnicū; pre mine, Ión Neculce, vel Spătarū; pre Georgiță, vel Paharnicū; pre Dabija, vel Banū; pre Ilie Catargiulū, vel Visternicū; pre Sandulū Sturza, vel Stolnicū; pre Constantinū Costaki, vel Comisū. Aceștii erau boierii lui Dimitrașco Vodă d'ânteiū; ăra mai de credință și mai alesū tôte trebile domniei erau după mine, Iónū Neculce vel Spătarū. Și atunce d'ânteiū erau boierii cam îngrijiți de numele lui Dimitrașco Vodă, de pre cândū era mai tēnērū, Beizade, la domnia frăține-seu lui Antiohū Vodă, că era atunce nerăbdătorū și măniosū, zlobivū la beție, și' l' eșise numele de omū rēu. ăra acum viindū cu domnia, știu s'eși pērđă numele celū rēu, au dōră mai la vērștă venise, au dōră chivernisise vieța lui unde nu era pace, că așa se arăta de bunū și de blândū, că tuturorū le era ușile deșchise, și nemărețū, de vorovia cu toți copiii. Atunce au scosū pre țera doă cîverturi, banii stēgului; și de cum era soma la Nicolai Vodă, au mai scăduțū pre țera la unū cîvertū, câte trei mil de galbeni. Așijdere și mazililorū le-au scăduțū dăjdile pre gūmătate, și unora și mai bine, și le-au făcutū și testamentū cu giurămēnturi, să nu dee desetină boierii, după cum nu didese mai înainte; că acestū obiceiū se făcuse de la Mihaiū Vodă, de dau desetină boierii; ăra Dimitrașco Vodă i-au ertatū.

Deci, boierii, vedēndū așa milă, și nemărire, începuse toți a se lipire, și a'lū lăudare. Era omū învêțatū, numai la giudecății nu prea putea lua sama bine, pōte fi unde fusese trăitū multū la Țarigradu în strēinătate; lăcomie nu avea mare, lucrurile lui poftia să fie lăudate. Atunce avea domnia mare supărare și cheltuēlă cu ôstea lui Voevoda Kioviski, și cu ôstea cea Șvedescă; o erna și o grija de zahere; lemnū încă ducea la Tighinē pentru tocmitulū cetăței,

și căra țera pâne de la Brăila la Tighiné. Așjdere și lemnă căra din țeră la Dunăre, de făcea podū mereū la Cartalū. Vestī din țera Leșescă, și de la Moskali, în tōtū cēsulū totū-deauna cerca de trimetea la Pōrtă. Decī era Domnulū pré în valū și în mare supărare; căci elū venise de curēndū, și lucrurile tōte erau neaședate și lipsite, și silia ca s'ēși plinēscă poroncile Porții tōte; și'ī era pré cu greū, că era țera stricată mai înainte vreme. Érá atunce începutu-s'ău și unū omorū mare în vite, că așa murlău, câtū nu mai biruiaū ómenīl sē le despóte; așjdere și de pâne încă era lipsă, că nu rodise într'acelū anū. Érá boierīl, cariī avusese greutate la Nicolai Vodă, sta totū vērtoșū către Dimitrașco Vodă ca sē pīrēscă pe Nicolai Vodă la Pōrtă pentru rēulū ce le făcuse. Déră Dimitrașco Vodă nu primia nici de cum, nici se potrivia, și nu le da voie, ce ținea legătura ce făcuse cu Nicolai Vodă cândū s'ău fostū impreunatū la Galați. Érá Nicolai Vodă, după ce aū agiunsū la Pōrtă la Țarigradū, aū călcatū gīurāmēntulū, și cum aū mersū la Vezirulū, aū și pīritū pe Dimitrașco Vodă, dīcēndū că elū cândū aū mersū în țera Moldovei, aū găsitū mai bine de gīumătate boierīl hainī la Moskali, și prindēndū'ī i-aū închisū; érá Dimitrașco Vodă, cum aū luatū domnia, aū și răpeditū de olacū înainte și i-aū slobođitū pre toți; și încă, pre carele era mai mare hainū, 'l-aū pusū Calmacamū; ce Vezirulū nimică nu i-aū ținutū în sēmă vorbele lui.

Atunce decă aū înțelesū Dimitrașco Vodă de acea vorbă bună de prieteșugū ce aū grăitū Nicolai Vodă către Vezirulū, aū și chīematū pre boierīl ce'lū îndemnase sē pārēscă pre Nicolai Vodă, și le aū spusū de Nicolai Vodă cum ține prieteșugulū; și îndată i-aū gătitū pre o samă, și i-aū trimisū la Pōrtă. Și sosindū boierīl la Țarigradū, aū socotitū vreme și aū păscutū prilejulū, și cândū aū eșitū Impēratulū la geamie, ei 'și aū aprinsū rogojinī în capū, și aū datū arzū la Impēratulū, jăluindū pre Nicolai Vodă ce le-aū făcutū. Érá Impēratulū, vēđēndū atāta jalobă, aū și trimisū sē aducă pre Nicolai Vodă sē'ī taie capulū; numai, norocirea lui, s'ău tēmplatū unū prietenū de i-aū datū scire, și s'ău ascunsū de aū scăpatū de peire, că pōte 'l-arū fi tăiatū. Acum socotiți, fraților, de vreme că cei mari nu'și ținū gīurāmēntulū ce încă'și aducea peire, déră cei proști cum 'l-orū ținea! Dimitrașco Vodă se gătia pre taīnă sē prindă pre Brāncovanulū Vodă, precum îi poroncise Pōrta, și trimisese și iscodia la Munteni, de vēđuse tōte lucrurile Brāncovanulū Vodă cum stău, și 'și aū făcutū Dimitrașco Vodă vre o cincī șese stēguri de Lefeci, și doă stēguri de Lipcani, și căți-va feciori de boierī grijiți bine îi ținea în Iași, și făcuse cuvēntū că va sē mērgă în susū cu podghēzū la Moskali, ca sē nu se pricēpă Munteni, și așcepta din cēsū în cēsū sē'ī vie omū de la Pōrtă cu fermanū de la Impērăție, și sē se pornēscă la Brāncovanulū Vodă sē'lū prindă. Venit'ău și de la Hanulū fermanū numai sē încalece sē mērgă sē prindă pre Brāncovanulū Vodă; ce pre fermanulū Hanulū nu cuteza Dimitrașco Vodă; ce aū mai scrisū la Pōrtă că elū este gata, și Hanulū încă i-aū scrisū sē purcēdă, ce sē scie și de la Impērăție, purcede-va la Brāncovanulū Vodă sē'lū prindă, aū ba? Cē de la Pōrtă i-aū venitū rēspunsū sē mai aștepte, că, cândū a fi vreme, i-a face elū scire, că aștepta Vezirulū sē plinēscă cele cincī sute de

pungă de bani Brâncovanul Vodă ce le ceruse Vezirulă împrumut, precum s'aũ scrisũ mai susũ.

Atuncea dacã aũ înghiețatũ apele, dupẽ Bobotãzã, aũ și purcesũ Hanulũ în pradã pre apa Donuluĩ, în țera Moskicescã în susũ pre la Harcovũ; dẽrã la galiõnele Moskicesci n'a'i pututũ sã agiungã sã le aprindã, precumũ s'aũ fostũ apucatũ cãtre Impãratulũ Turcescũ, nici spre Kiovũ de acolo n'aũ pututũ merge, cã aũ datũ de oștĩ Moskicesci, și s'aũ întorsũ înapoi ẽrã la Crimũ, cu multũ pleanũ.

Sultanulũ din Bugãgũ și cu Voevoda Chiovski de la Benderũ, cu õstealorũ aũ trecutũ Nistrulũ, și aũ purcesũ pin Ucraina în susũ, totũ prãdãndũ și stricãndũ pãnã la Nemirova, și pãnã la Fastuvũ, aprõpe de Kiovũ; ẽrã Moskaliĩ ce eraũ de strajã pre marginea țerei Leșesci, dacã aũ simțitũ, s'aũ trasũ cu toțĩ de s'aũ strãnsũ în Podolia spre Iazlovãțũ, la Buceci, unde le eraũ Generaliĩ lorũ, și asceptaũ sã le vie ukazũ de la Petrisburgũ, de la Impãratulũ Moskicescũ, sã vadã ce vorũ face. Atuncea Adamũ Sinavski Hatmanũ i-aũ muștratũ pre Generaliĩ Moskicesci, anume pre Volkovski, pre Ianãși și pre Bejbahũ, și le-aũ ñisũ așã: «ce õmeni suntețĩ voi de asceptațĩ ukazũ, și neprieteniĩ pradã și stricã țara?» Și îndatã i-aũ pornitũ asupra Tãtarilorũ, și asupra lui Voevoda Chiovski, și le-aũ datũ și Hatmanulũ unũ Reimentarũ cu vre o triãdecĩ de stãguri leșesci cu slujitori; și Moskaliĩ încã eraũ ca vre o ñece miĩ. Și cum s'aũ pornitũ asupra Sultanuluĩ și asupra lui Voevoda Chiovski, n'aũ stãtutũ Sultanulũ cu Voevoda sã se batã cu temeiulũ oștĩ Moskicesci și Leșesci, ce, s'aũ întorsũ înapoi la Bugãgũ, fõrã cãtũ numai cãte o strajã unde și unde de se lovia. Ɛrã dupẽ ce s'aũ întorsũ Hanulũ și cu Calga Sultanũ din ceambururĩ, aũ scrisũ la Põrtã de tõte ce aũ lucratũ; așijdere aũ scrisũ și Pașã de Tighinẽ. Dẽrã Vezirulũ, vrẽndũ sã adevereșcã mai bine, aũ trimisũ pre taĩnã pre unũ cõhodarũ de al lui de olacũ la Dimitrașco Vodã, de l-aũ întreatũ anume cum aũ ãmblatũ Hanulũ și cu Sultanulũ în ceambururĩ. Dimitrașco Vodã aũ scrisũ de tõte cum le-aũ fostũ de rõndũ; ẽrã dupẽ aceea scris'aũ Vezirulũ cu scãrbã la Pașã de Tighinẽ ñicẽndũ: «cã, befulũ de Moldova este unũ ghãaurũ și scie tõte ce se facũ la Moskũ și la Leșĩ, de le scie totũ adevãratũ la Põrtã; ẽrã tu, veđĩ dõmne, esci busurmanũ, și nu scĩi nimicã ce se lucrãzã.» La atãta credințã și laudã avea Dimitrașco Vodã la Põrtã, cãtũ apoi Pașã de la Tighinẽ totũ la Dimitrașco Vodã trimitea de lua vestĩ de sciea la Põrtã; ẽrã Dimitrașco Vodã încã se purta bine, cã'i trimetea vestile peste cincĩ șese ñile, dupẽ ce sciea elũ la Põrtã, pentru ca sã sosescã ãntẽiũ de la dẽnsulũ vestile, apoi de la Pașã.

Dimitrașco Vodã vẽđẽndũ cã de la Põrtã ilũ zãbovescũ cu rãspunsulũ pentru Brãncovanulũ Vodã, aũ începutũ a gãndire cã dõrã aũ prinsũ veste Brãncovanulũ Vodã, și 'și aũ tocmitũ lucrulũ: și sciindu'lũ pre Brãncovanulũ Vodã mare neprietenu, și socotindu cã de i s'a tẽmpla vr'o mazilie n'a fi bine de dẽnsulũ, și vẽđẽndũ cã atuncea trãgea tõtã Creștinãtatea bucurie și nãdejdea Creștinilorũ, adecã a Moskalilorũ, aũ începutũ și elũ a se agiunge cu Creștiniĩ și a'i însciința de la Põrtã. Și așã, cu meșteșugũ aũ scrisũ la Põrtã ca s'ĩ dee voie sã se facã a se agiunge cu Moskaliĩ, și ce arũ vedea, și ce arũ înțelegẽ, de tõte sã facã scire Porțĩ. Decĩ, Vezirulũ, gãndindu cã va fi dreptũ

Porții, datu-i-au și acea voie. Apoi, Dimitrașco Vodă, luându și acea voie de la Pórtă, și mai fórá sfiéală au începutu a se agiunge cu Moskalii; și se tēplase de avea la Pórtă și unū Capi-kihale, pre anume Iano, fórtē omū de trébă, și prea mare telmizū, și póte fi, căși scia și mai denainte voróva, că cu meșteșugulū acelu Capi-kihale, lua cărțile de la solulū Moskiceskū ce era închisū în Edecule, și le trimitea la Dimitrașco Vodă, și Dimitrașco Vodă le trimitea la Impēratulū Moskulū. Decī, cu acelu felū de credință și slujbă au căđutū Dimitrașco Vodă în mare cinste și dragoste la Petru Alecsievici, Impēratulū Moskulū; că altulū nime nu cuteza a face acele slujbe, că era solulū în mare pază. Érá pre acea vreme Munteniī nu sciaū pentru slujbile ce făcea Dimitrașco Vodă Moskalilorū, nici din boierii Moldoveni încă nu sciaū, și scrieaū Munteniī de răū de Dimitrașco Vodă la Moskali; érá Impēratulū Moskulū, vėđēndū slujbele ce'i făcea, nici de cum nu'i credea. Așjidere, pre aceea vreme fiindū Mitropolitū țerei părintele Gedeon, și cu Antiohū Jora Hatmanū, și cu alți boierii mari, încă scrieaū de răū pentru Dimitrașco Vodă la Moskali sē nu'lū crėdă, că elū este ca și unū Turcū, și ține cu Turcii; dēră ei au đece miī de óste și zaheré, și sē trimită Impēratulū cinspređece miī de óste sē lovėscă podulū de pre Dunăre sē'lū strice, și sē bată totū Bugégulū. Érá Impēratulū vėđēndū slujbele lui Dimitrașco Vodă, nici de unele nu'i asculta.

Impēratulū Moskulū vėđēndū că Tătarii au prădatū în țerile lui, chīematu-ș'i-au pre toți sfetnicii sēi de au stătutū la sfatū ce vorū face; decī, unū sfătulaū sē mērgă Impēratulū cu tótă puterea asupra Crimului, și sē lase o sēmă de óste la Kiovū de apērare, de arū merge cineva asupra Kiovulū; érá unū sfătulaū sē mērgă pe Nipru până la Vozia, și sē'și ducă zaheré pre apa Niprului, și de la Vozia sē se ducă în susū până la cetatea Albă sē cuprindă Durărea; alți sfătulaū sē mērgă pe Nistru în giosū la Tighiné. Dēră Impēratulū n'au primitū sfatulū nimēruī, și au đisū că la Crimū a lăsa óste; și improtiva Voziei a lăsa érá altă óste; érá la Tighiné nu'i bine așa indată sē o Jee, că și a rāni óstea, și apoi cu temeiulū Turcilorū nu s'a putea bate; ce, pre Tighiné a lăsa-o în urmă, și va merge dreptū la podū improtiva Vezirului sē'lū bată; că apoi, lesne va fi a lua pre urmă și Tighiné, că zaheré ne va scóte Brāncovanulū Vodă, că așa se adeveresce, și ne-a eși inainte cu triđeci de miī de óste, și este sē mai éśă cu Brāncovanulū Vodă doăđeci de miī de óste Serbi; și Leșiī încă vorū sē ne dee triđeci de miī de óste; și din Moldova érá scriū boierii că suntū gata đece miī de óste; și are și elū ca triđeci patru-đeci de miī de óste; și ne va agiunge atăta óste. Și așa, cu aceste nădejdi, și-au pornitū Impēratulū greimea oștiī lui în giosū de la Riga.

Dimitrașco Vodă, dacă au simțitū pre Antiohū Jora Hatmanulū că'lū pīresce la Moskū, 'l-au mazilitū și m'au pusū pe mine, pre Iónū Neculce Spatarulū, Hatmanū, în loculū lui Antiohū Jora. Dimitrașco Vodă chīemāndu'și boierii, au întreatū sfatū, đicēndū că Moskalii se pogóră asupra țerei, ce orū face? ca sē vėdă cine ce orū đice; dēră elū sē le spuie adevėrulū, că este agiunsū cu Moskalii, nu spu-nea. Decī, boierii nu'lū credeaū pe Dimitrașco Vodă, gândiaū că ține cu Turcii; decī, unū din boierii điceaū așa: sē se dee Vodă în giosū, spre Fălciī, și pre Dómna sē o trimiță pe Oituzū; érá alți điceaū sē o trimiță spre Bārladū

alții, spre Focșeni, până se voru bate Turcii cu Moskalii, și care parte a birui cu aceea se fie. Și au rămasu să trimiță pre Dómna cu giupănesele la Oltuză, érá Vodă cu boierii să purcédă în gîosú spre Fălci. Și cum s'au pomenitú acestú lucru, au și începutú unii din boierii a'și rěschira casele lorú, cine cum puteau, și alesú unii a se agiunge cu Moskalii, precum s'au pomenitú.

Dimitrașco Vodă au trimisú solú pre Luca Visterniculú la Moskali, dicéndú că'lú trimite iscódă, și au scrisú și la Turci, făcéndu-le scire; decí, Luca Visterniculú au găsitú pre Impēratulú Moskulú aprópe în țera Leșescă, la Iaroslavú, la o nuntă leșescă a unui Domnú mare; și așa au aședatú cu Impēratulú de au făcutú legătură:

Țera Moldovei cu Nistrulú se 'i fie hotarulú, și Bugégulú, și cu tóte cetățile, totú a Moldovei se fie; numai, de odată prin cetății se așede Moskalii oșteni, până s'a întemeia țera; érá apoi se lipsescă óstea Moskicescă. — Birú se nu dee țera nici unú banú. — Pre Domnú se nu'lú mazilėscă Impēratulú până la mórte; și pre urmă din fii lui se fie, pre carele 'și arú alege țera. — Némulú lui se nu éśă din domnie; numai, cândú s'arú haini, sau cândú 'și arú lepăda legea, atunce acela se lipsescă și se puie din frații lui. — Pre boierii se nu'i mazilėscă Domnulú din boierie până la mórte, sau cu mare vină se'i scótă. — Vama Ocnei și altorú tēguri se fie venitulú Domnilorú; érá altă dare se nu fie. — Mazili și mōnăstirile se'și stăpănescă ocinile, moșiile, și vecinii sei; și se'și iee și desetină de stupi, și de mascuri, și goștină de oi de pre moșiile séle. — Dece mi de óste se fie totú gata în țera, și Impērația se le dee lefe din visteriea Impērătescă, din Stoliță. — Din Moskali se nu se amestice la boierii Moldovei, nici se se însore în țera, nici moșii se nu cumpere. — Domnulú pre boierii se nu fie volnicú a'i perde, orí ce greșelă arú face, foră sfatulú tuturorú, și foră de iscălitura Mitropolitulú. — Către aceste, i-au datú și tită de domnie se se scrie mai de cinste și mai susú după cum se scriú Domnií acum; érá așa era: «Seninatulú Domnú alú țerei Moldovii, *Samoderjețú*, (adecă singurú stăpănitorú) și Volegatorú, (adecă prietenú) țerei Moskicesci»; érá nu robú supusú, care acestú nume este puținú óre ce mai de gîosú de câtú a unui Craiú, care se chiamă lătinesce, *Serenissimus*, érá slovenesce *Predsfelniše*, érá leșesce *Eșniosfnunú*. Așa i-au datú titú Impēratulú, într'acestú chipú ca se se scrie Domnií moldovei. — Așjdere nici de cum pace Moskulú cu Turculú se nu facă; érá de s'arú tēmpla se facă pace, se rămăte Moldova éru sub stăpănirea Turcescă, atunce se aibă Impēratulú Moskicescú a da lui Dimitrașco Vodă, doă părechí de curți în Stoliță, și moșii pentru moșiile din Moldova, și cheltuélă pre ți în tótă viața lui, și ómenii lui se nu'i lipsescă; și de nu i-arú plăcé acolo, și s'arú trage într'altă țera creștinescă, volnicú se fie a merge; și altele multe ca aceste. Și pre aceste puncturi au giuratú tare Impērația Moskulú și au și iscălitú mai gîosú, și i le au trimisú pre Luca Visterniculú; și au scrisú lui Dimitrașco Vodă se se gáteze, și se éśă intru întēmpinarea oștii Moskicesci la Nistru; érá de n'a eși la Nistru înainte oștii, și va aștepta până s'a bate cu Turcii și i-a birui, atunce orí se se inchine, orí se nu se mai inchine, că atunce mulți Domni se vorú afla. Că scrisese Dimitrașco Vodă pre Luca Visterniculú de'i făcuse scire Impēratulú

Moskicescū că óste Turcescă este multă, patru sute de mił, și pușce mari patru sute, totu tunuri mari, și Tătărimea este multă; și în țera Moldovei nici trıl mił de ómeni de óste grijiți bine nu sunt, și pâne în țeră nu'ı; nici atunce la o vreme ca aceea nu potu ómenii se care de Tătari, că'ı robesc, și ómenii fugu la păduri, și elu nu póte se se inchine așa îndată, că sunt Tătarii aprópe, și i-aru robi țera. Dérá Impératulú Moskulú aú respunsú Lucái precum cu Tătarii s'aú agiunsú, și nu 'lú orú robi, nici orú puté, și óste are multă, nu se mirá de Turci; și pre zahara de vite și de pâne a da bani, n'a lua în darú; că și la Brâncovanulú Vodá aú trimisú bani, și are nádejde că'ı va scóte zahara de agiunsú. Și așa, cu acéstă tocmală s'aú întorsú Luca Visterniculú la Dimitrașco Vodá, aducéndu lui Vodá de la Impératulú daruri, unú leftú cu diamanturi, cavalerie, pecete Impéretescă, și câțiva sobolı.

Dimitrașco Vodá atunce sta în cumpene de socotia, cum arú face se fie mai bine; că se se dee în giosú, se temea se nu'lú piréscă cineva sé'lú apuce Turciı sé'lú maziléscă; se se ducă inaintea Moskalilorú la Nistru, că acum sosise Șeremetú la Nistru, érá se temea, că saú a puté se scape până la Nistru, de țeră, saú ba. Așjdere și pentru țeră se temea se nu o prădé Tătarii; ce, sta și se mira cum va face. Ce, aú socotitú și aú scosú tuurile și corturile afară din Iași; spre Balica*) ca se mai chiverniséscă lucrulú ceva înainte, se vadă ómenii că purcede în giosú la óste inaintea Vezirulú; căci, Șeremetú Feldmarșalú agiunsesse cu o samă de óste Moskicescá la Nistru; și socotia Dimitrașco că va merge Șeremetú degrabă în giosú de va agiunge în Bugégú și va incepe a se lovi cu Tătarii, și elu se va mai zăbovi a se găti la Iași se rămăe în urmă ca se vadă cum a merge tabăra lui Șeremetú. Avea grijă și de Turciı Balgiı ce erau în Iași trăitori, vedéndu că Moskaliı aú intratú în țeră, și Dimitrașco Vodá nu mai purcedé în giosú, se nu pricépă că este hainú. Și aú socotitú Dimitrașco Vodá, și aú scrisú o carte la Pașa de Tighiné, precum, Moskaliı aú trecutú Nistrulú în țeră pre la Soroca, și Turciı Balgiı totú sedú în Iași, și le spunea se se rădice din Iași se se ducă în giosú, și ei nu vorú se se ducă; și póte, pentru dênșil, înțelegéndu Moskaliı că suntú în Iași, se nu slobódă poghézú sé'ı strice și pe dênșil și tégulú; ce, se trimită Măria sa Pașa unú Agă a lui sé'ı rădice din Iași, ca se nu facă vr'o belea țerı și tégulú. Decı, Pașa aú făcutú răspunsú lui Dimitrașco Vodá, că încă totú nu este vreme se trimită sé'ı rădice, érá cândú a sci elu vremea aceea, a trimite de'ı va rădica; și lui încă il va scrie atunce de a merge cu óstea lui la Tighiné. Acestú răspunsú aú venitú lui Dimitrașco Vodá într'o di, pre amédă di; érá dupre aceea, dacá aú trecutú vr'o trei-patru césuri, totú într'aceeași di, aú și sositú o carte de la Mogálde Sardarulú, precum, aú vedutú unú Turcú mare cu vr'o treideci de ómeni viindú de olacú la Iași; și că alți Turci érá, ca vr'o trei sute de ómeni aú purcesú din Tighiné în susú, nu sciú la Iași mergú, aú aiure. Și cetindú cartea de la Sardarulú, n'aú trecutú unú césú, și aú și nemeritú unú slujitorú de la Capitanulú ce era pusú de strajă la Prutú, dándú veste lui Dimitrașco Vodá, precum, unú Turcú mare, cu vr'o treideci de ómeni, vine de la

*) Unde suntú acum curțile domnescı la Framósa. — Adaosú în copia Post. Hurmuzaki

Tighiné de olacü, și 'l-au lăsatü trecëndü Prutulü. Érá pre urmă aü sositü însuși singurü capitanulü Timoftei, ce era de strajă, ȕicëndü cá aü venitü cu acelü Turcü dimpreună până la Aronü Vodă, și acolo în câmpü aü descălecatü së mâle, și i-aü auđitü acelü Căpitanü vorovindü Turciü, ei în de ei, ȕicëndü së ne mâneacămä mâne diminéță së'ı prindemü pre toți. Și n'aü înțelesü bine pre cine së'ı prindă, pentru cá Turciü voroviaü pentru caii lorü së'ı prindă a doa-ȕi de diminéță. Și viindü înainte Capitanulü, aü spusü lui Dimitrașco Vodă; și auđindü Vodă, aü socotitü cá a fi viindü cu mazilia. Atunce Dimitrașco Vodă, auđindü și vęđlëndü acele, și vęđendü cá'lü chlamă Pașa la Tighiné, s'aü temutü cá'l vine mazilia, prepuindu'si cá 'l-arü fi piritü Iordaki Rusetü Vorniculü la Pașa Tighinei, cá este hañnü, pentru cá Iordaki Vorniculü flü scia pe Dimitrașco Vodă cá s'aü agiñsü cu Moskaliü; și ȕicea Vodă: nu este altü lucru de föră de câtü numai Iordaki Vorniculü m'aü piritü la Pașa de Tighiné. Și îndată aü trimisü Vodă de aü făcutü spaímă în tęgü së se păzescă, cá vine unü podghézü Moskicescü së lovescă tęgulü; decı, s'aü făcutü mare spaímă nóptea în Turciü Balgiü și în totü tęgulü, și fugea toți cariü cum puteaü de s'aü umplutü tótă țeră de spaímă, și-'și aü pornitü Vodă și pre Dómna la Cetățule. Érá Vodă aü încălecatü de aü purcesü înaintea ace-lui Agă cu trei-deci de Turci, și de a vedé cá vorü së'lü mazilescă, së'ı tale pre toți. Decı, mergëndü, și afländu'ı dormindü pre câmpü, dincolo de Aronü Vodă, aü năvălitü de i-aü prinsü pre toți, și aü începutü a'ı legare. Atunce aü găsitü la Aga cărțile Pași ce scria së rădice pre Balgiü së'ı ducă la Tighiné; érá nu de mazilie. Decı, cetindü Dimitrașco Vodă cărțile, fiindü lună, s'aü căitü ce aü făcutü; și poroncindü së'ı slobódă pre Turci, și së le dee înapoi ce le arü n luatü, aü și începutü a'ı mustra, cu ce trebă de mână ei pre câmpü nóptea la o vreme ca acésta, fiindü lucru de nepace, și nu i-aü făcutü lui scire; și elü s'aü gânditü cá este podghézü Moskicescü; și i-aü trimisü la Iași cu unü omü a lui de le aü datü gazdă. Érá Dimitrașco Vodă s'aü zăbovitü tótă nóptea, făcëndu-se a căuta podghézü, și a doa-ȕi érá aü venitü la Iași. Decı, atunce, la prinsórea acestorü Turci, s'aü tēplatü de aü peritü un Turcü de Moldoveni; decı, Vodă aü stătatü cu acelü Agă de aü împăcatü lucrulü pentru acelü Turcü, și pentru altele ce ȕiceaü Turciü cá le mai lipsescü atunce nóptea cândü i-aü prinsü, și i-aü datü acelui Agă Dimitrașco Vodă o mie de lei, ȕicëndü și Turculü Aga cá a lui vină este, căci aü masü pre câmpü. Și făcëndu'ı Vodă răspunsü la Pașa s'aü dusü la Tighiné. Scris'aü Dimitrașco Vodă și la Pórtă pentru acésta, cum s'aü tēplatü primejdie de aü peritü unü Turcü mâindü la câmpü, și elü s'aü gânditü cá dóră este podghézü Moskicescü; și i-aü venitü răspunsü de la Pórtă së fie föră de grijă, cá n'are nici o vină, măcarü și pre toți de 'l-arü fi tălatü, cá aü fostü vina lorü, pentru ce aü vrätü së mâle nóptea pre câmpü la vreme de nepace. Érá dupre aceea Dimitrașco Vodă s'aü mutatü în Cetățule de ședeă; érá slujitorü ce avea ședeă la corturi.*) Șeră se bejenise dintr'acea spaímă ce se făcuse; boferimea, mai toți fu-

*) Unde suntü acum curțile domnești la Frumósa. — Adaosü în copia Postelniculü Hurmuzaki.

gisă de pre lîngă dînsul de lîu lasasă singurî, socotindî unî că se va mazili din pricina Turcilor, alîi socotîau că orî veni Moskalî, și orî lua țera, și n'a mai fi Dimitrașco Vodă Domnî stăpênî. Bucatele se scumpise în Iași, că nu aducea nime nicî de o parte, fiindî bejenî; zlotașîi fugeau cu banî, și la Visterie nu aduceau, în nădejdea Moskalîlor. Slujitorîi numai ce rêmăsese vr'o cincî-șese stégurî de Lefeci și Siîmenî din curte, érá alîi slujitorî de țéră cine cum putuse se dusese, și nu veniau nicî la o slujbă; și felurî de felurî de spaîme âmbiau. Socotit'au atunce Dimitrașco Vodă s'e'și pornescă Dómna de la Cetățuie pre Oituză, cu Iordaki Rusetî Vorniculă, împreună cu giupănesele, érá Vodă cu boierî, și cu acei puțînî slujitorî, s'e purcédă în gîosû spre Huși s'e zăbovescă acolo până orî agîunge Moskalî la Bugégû de s'orî bate cu Turcî, și s'e vadă cum se va alege. Și au alesû o sută de Siîmenî cu doi Bulucbașî mai de credință de i-au giuratû și le-au datû lefe și i-au suitû în Cetățuie s'e purcédă cu Dómna s'e fie de paza ei; érá celor-alîi Siîmenî ce rêmăsese la corturî nu le-au datû lefe banî gata, neavêndû de unde, ce i-au orânduitû la zlotașî, la țéră, s'e mERGă s'e'și strângă lefele, și de la corturî s'e mERGă la curtea domnescă, s'e fie de tréba curțî. Și a doa-đi vrea s'e'și pornescă Dómna, și apoi s'e purcédă și elû în gîosû spre Huși; érá Siîmenîi acei de la corturî, vEDêndû că nu le au datû și lorû lefe banî gata, n'au vrutû s'e mERGă în curte, ce, au luatû stégurile, și au purcesû din șesû la Cetățuie, cu zorba, ca s'e'și cERă lefele. Érá Dimitrașco Vodă, vEDêndû'î că vinû, au pusû de au închisû porțile Cetățuiei, și au vrutû s'e le stee improtivă cu Siîmenîi cei ce'î giurase, și mai avea și vr'o șeseđeci de ómenî adușî cu dînsulă din Țarigradû, și au rEpeditû și la Lefeci s'e incalece s'e vie. Atunce Siîmenîi cei cu zorbaoa au venitû până la pórta Cetățuiei; și vEDêndû că au închisû porțile, și nu'î lasă s'e între în mōnăstire în Cetățuie, și le staû cei din lăuntru improtivă, și Lefeci vorû s'e vie, n'au vrutû s'e se apuce de gĂlcEVă, și au începutû a grăi cu binișorû, și a se ruga s'e le dee și lorû lefe. Atunce Dimitrașco Vodă se spERiese, și au prinsû pre Bulucbașîi lorû în lăuntru, și i-au ucisû cu buzduganulă, și încă pre unulû 'l-au lovitû cu sabia, dERă n'au muritû. Și așa, s'au potolitû acea gĂlcEVă, și s'au dusû la strajă acei Siîmenî în curte, unde erau orōnduiți.

Șeremetû, din Soroca, de la Nîstru, nu se mai pogorîa în gîosû s'e mERGă la podû la Dunărea, unde îlû orōnduise Impêratulă, că se temea că avea óste puțînă; ce, pre cătinelû se trĂgea pre Nistru în gîosû. Dimitrașco Vodă vEDêndû aceste lucrurî că au rEMASû mai singurî, și 'sî caută cineșî cheverniséla lui, și banî de cheltuelă n'avea mai multû de đece pungi de banî, de toți banîi lui, că nu avusese vreme s'e strângă, nicî era lacomû, precum mai susû s'au scrisû, scimbat'au socotéla intr'altû chipû, s'e nu mai mERGă în gîosû la Turcî, temêndu-se s'e nu'lû mazilESCă, și apoi a fi greû de dînsulă, đicêndû că toți fugû și 'și caută chiverniséla sa și a caselorû séle; ce, elû încă își va căuta chiverniséla lui; și vEDêndû și pre Siîmenî cum s'au burzuluitû, nu s'au mai încREDutû s'e se despartă de Dómna'și, și s'e o dee în laturî, ce, pre taină au trimisû pre Pricopi Căpitanulă, și pre Dimitrie Aga, slugile lui cređute, la Șeremetû Feldmarșală, la Movilău, scriindû ca s'e'î trimită în grabă vr'o patru miș de Moskalî aice în Iași s'e'î fie aretû s'e nu'lû apuce Turcî s'e'lû ma-

zilăscă. Șeremetu Feldmarșalū, dacā aū simțitū, fôrte tare s'aū bucuratū, și îndată aū alesū pre Cropotū Brigadirulū cu trei mī de Moskali, și pre Chigeciū cu unū polcū de Moldoveni, ca vr'o cincī sute de Moldoveni, și i-aū pornitū înainte la Iași. Decī, aglunghendū Cropotū Brigadirulū la Prutū, aū rāpeđitū înainte, dāndū scire luī Dimitrașco Vodā ca sē trimitā sē grijăscā podurī la Zagaranca sē trecā. Atunce aū sositū fermanū de la Vezirulū la Dimitrașco Vodā sē incalece sē mērgā sē prindā pre Brāncovanulū Vodā; și aū scrisū Vezirulū cārți și la Sultanulū de Bugėgū sē dee luī Dimitrașco Vodā orī cārți Tātari i-arī trebui. Atunce amū sciutū și eū, cā aū fostū scrisū Dimitrașco Vodā sē vie Moskali, cā eu totū gāndiamū cā vomū purcede in ghosū spre Huși, precum sfātuisemū; őrā dacā amū înțelesū cā aū sositū Moskali la Prutū, multū m'amū miratū, și amū đisū luī Vodā sē scrie sē se întorcā Moskali inapoī, și sē mergemū precum scrie Vezirulū sē prindemū pre Brāncovanulū Vodā, și sē se lase de Moskali, cā pōte sē'i batā Turciī, și Tātariī orū robi țera. Puiū pre Dumneđeū marturū cā așa i-amū đisū, și tare amū stātutū, ca dorā 'l-oīū întorce, și n'amū pututū; și încă, cu mānie 'mī-aū respunsū đicēndū: «Cā voi toți vē chivernisiți cu toți ca sē rēmāneți la Crestini, și numai eū singurū sē remālu pentru voi la Pāgāni; cā, v'amū vedutū eū credința vōstrā, cā ați fugitū toți; și eū amū rēmasū singurū. Pentru țerā n'orū prāda-o Tātariī, cā Moskaliī acum sosescū, și eū sciū prea bine cā n'orū bate Turciī pre Moskali.» Decī, vedēndū și eū cā'mī aū rēspunsū așa cu scārbā, m'amū temutū a-'i mai rēspunde, sē nu cumva cadū in vre o primejdie a vieței. Mācarū cā mulți đicū cā eū 'l-amū îndemnatū sē se inchine la Moskali, dērā grāesoū cu nāpaste, și ca nisce ómeni ce nu pricepū și nu sciū, cā atunce eraū toți Crestiniī bucuroși Moskalilorū, nu numai eū; cā scieaū alțiī mai înainte vreme de chīemaū pre Moskali, mai înainte de cātū Dimitrașco Vodā: Munteniī, Sērbii, Moldoveniī cu cārți ani mai înainte; numai pismașiī zavisniciī scorniaū asupra mea ocarā; și ómeniī cei proști și neprietenī, și nepricepuți credeaū cā este așa. Dērā eū taina stāpānului cārui a-amū māncatū pita, n'amū putut'o descoperi, uitāndu-mē la sfānta Scripturā, ce aū đisū ingerulū cārtrā Tovia, đicēndū: «Taina Impēratului sē o acoperi; őrā faptele luī Dumneđeū la arātare sē le mărturisesci.» Ce, și eū n'amū vrutū sē mē facū alū doile Iudā, saū sē'lū viclenescū sē fugū de la dēnsulū; cā, de așa fi făcutū așa, ce laudā așa fi dobānditū? ce numai osīndā de la Dumneđeū și ocarā de la ómeni. őrā eū aceste rābdāndu-le cu dreptate, din tóte nevoile amū scāpatū, care le amū trasū pre strāmbātate in noā ani. Ce, intr'aceste ce mi s'aū întēplatū, m'amū lāsātū totū in nādejdea luī Dumneđeū, pānā m'aū scosū, precum mărturisesce Davidū Proroculū, psalm 39: «Rēbdāndū, amū așteptatū pre Domnulū, și 'mī aū luatū aminte, și aū ascultatū ruga mea, și m'aū scosū din grópa patimilorū, și din tina cea adāncā, și aū pusū pe pētrā piclórele mele, i proci.» Chīematu'si-aū atunce Dimitrașco Vodā pre boieriī sei cārți mai rēmēsese lūngā dēnsulū numai așa sprinteni, anume pre Constantin vel Logofētū, pre Iordaki Rusetū Vorniculū, pre Iónū Sturza Vorniculū, și pre Ilie Catargiulū Visterniculū, și le-aū spusū precum aū chīematū pre Moskali, și aū venitū de trecū Prutulū la Zagaranca. Atunce boieriī, aūđindū, aū rēspunsū către Vodā și aū

disu: «Bine ai făcutu, Măria ta, de te-ai închinatū, că noi ne tememū că te'Y duce la Turci; și așa avemū gândū că, de te-omū vedea că mergi la Turci, sē te părăsimū și sē ne ducemū sē ne închinămū la Moskali.» Și le părea bine; numai Iordaki Rusetū Vorniculū aū disu atunce: «Te-ai camū grăbitū, Măria ta, cu chleamatulū Moskalilorū; sē fi mai îngăduitū Măria ta până li s'arū fi vēdūtū puterea cum le-a merge.» Răspuns'aū Dimitrașco Vodă dīcendū: «Nu mai era vreme a mē mai chivernisi, temēndu-mē ca sē nu mē apuce Turci; etā că și din dumnīavōstrā m'ați părăsitū o samā, și nu sunteți într'unū cuvētū și într'o credință cu mine.»

Atunce, gātindu-se Dimitrașco Vodă, aū și încălecatū îndatā și aū purcesū înaintea Moskalilorū la Prutū, și s'aū împreunatū cu Cropotū Brigadirū, și aū venitū cu dēnsulū în giosū pre Jijiea, până 'l-aū trecutū Jijiea și Bahluiulū, și 'l-aū lāsātū pre Bahluiū din giosū de Iași, la podulū lui Bătcă, și acolo 'și-aū pusū obuzulū, dāndu'i conacū de tōte ce 'i-aū trebuitū lui și oștii lui. Și luāndu'și Dimitrașco Vodă doi căpitani cu doā stēgurī de Draguni, s'aū întorsū de sarā la Cetățuie unde îi era Dōmna. Erā pre mine Iōnū Neculce Hatmanulū, până aū āmblatū Dimitrașco Vodă la Prutū, m'aū lāsātū de paza Dōmnei la Cetățuie, că se temea se nu lovēcā niscaiva Turci pre Dōmna în urma lui. Erā a doa-đi venit'aū și Cropotū Brigadirū numai cu unū stēgū de Draguni la Iași, și 'l-aū cinstitū Dimitrașco Vodă, și 'l-aū dāruitū, și aū āmblatū pin curțile domnesci, și prin tōte mōnāstirile, de le-aū vēdūtū; și de sarā erā s'aū întorsū la obuzulū seū, la podulū lui Bătcă.

Atunce Moldovenii, cum aū vēdūtū Moskalii, precum suntū învețați la jacuri, cāndū vēdū cāte unū lucru burzuluiatū, aū și purcesū, unii cu poroncā, alții fārā de poroncā, a tāia pre Turci și a'Y robi, unii în Iași, alții printr'alte tērguri, unde și'i afla prin tōtā țera, și'i jăcuiau de bani, de odōre, de cai, de borfe, de boi, de oi, de mlere, de cērā, și de tōte ce gasiau la dēnsi; erā bācāliile staū vērsate pre ulițe de e'au sātui și copii; strafide, smochine, alune, eraū destule pre la tōte babele. Erā pre carii Turci nu'i tāiau, îi duceaū cu pelea de'i dāū robi domniei; erā pre unii se tēmpla de'Y ascundeau prietenii, carii aū apucatū de aū scāpatū până la prietini; carii mai pre urmă de mar- folosū aū fostū Turci acelorū prieteni ce'Y ascunsese.

Nezābovind vreme, aū venitū și Șeremetū Feldmarșalū la Țuțora cu obuzulū lui, ca cinspredece miș de oște, că n'aū cutezatū se mērgā dreptū la podū la Dunāre, cum ilū învēțase Imperatulū, căci avea oște puținā. Vezirulū Turcescū încă sosise la Dunāre, și se temea a trece în cēsta parte, aūdindū că vinū mulțime de Moskali, ce, sta și elū de ceea parte. Erā dupe ce aū înțelesū Vezirulū că s'aū hainitū Dimitrașco Vodă, îndatā aū prinsū pre Kapi-kihaia lui Dimitrașco Vodă, pre Iano, și 'i-aū tăiatū capulū; așijdere și Imperatulū Turcescū, înțelegendū la Țarigradū, aū și prinsū pre Antiohū Vodă, și 'l-aū închisū; și era se'lū tale; numai, norocirea lui aū fostū, că aū mărturisitū Caimacamulū cătrā Imperatulū cum Antiohū Vodă, cu o lună de đile mai înainte, 'i-aū spusū lui cum că frate-scii este hainū, nu āmblā bine, și elū n'aū cređutū, gāndindū că'lū părăscee, pre pizmā; și așa, spuindū Imperatulū Caimacamulū, 'lū-aū ertatū pre Antiohū Vodă, și 'l-aū slobođitū din Edecule.

Éră Șeremetü, cândü aü fostü venitü de la Nistru la Țuțora, aü venitü pre la Orheiü, și s'aü rēdicatü toți Orheeni, Soroceni, și Lăpușneni, de aü venitü cu dēnsulü până aü trecutü Prutulü, și țerănimea cu bejenii s'aü dusü toți in Cărligătură; éră slujitorimea aü remasü toți la Dimitrașco Vodă in óste. Apoi, Dimitrașco Vodă 'și-aü mutatü Dómna de la Cetățule in curți in Iași, și aü lăsatü unü polcü de Moskali de paza ei; éră elü cu slujitorii căți avea s'aü dusü la Țuțora, și 'și-aü aședatü óstea lui dincóce de Prutü, și dimpreună cu Moskalii lui Crobotü Brigadirü; și s'aü sculatü cu boierii lui, cari s'aü đisü mai susü, și aü trecutü Prutulü la Țuțora de s'aü impreunatü cu Șeremetü, unde era cu obuzulü lui. Și 'i-aü făcutü Șeremetü cinste mare lui Dimitrașco Vodă; și aü dăruițü Dimitrașco Vodă lui Șeremetü unü calü Turcescü fórtē frumosü; așjdere și Șeremetü, lui Dimitrașco Vodă 'i-aü dăruițü doă perechi de soboli, și boierilorü le aü dăruițü câte uă bucată de lavdanü de celü bunü, câte de doă hañe.

Dimitrașco Vodă aü sfătuitü cu Șeremetü sē scrie o carte in limba turcescă la Sultanulü ca sē se inchine și elü cu totü Bugégulü, că, neinchinând:-se, pe urmă apoi n'a fi bine de dēnsi; și aü pusü Șeremetü unü copilü a lui se scrie, ce scia bine Turcesce. Érá Dimitrașco Vodă aü đisü: că n'a putē copilulü scrie cu dăscălia, fiindü tēnērü; insē, aü đisü se scrie antēiü pre o țidulă de hărtie mică vr'o doă-trei rōnduri, sē vadă cum scrie. Érá acelü copilü, fiindü telpizü bunü, aü scrisü pre o țidulă așa, că: «Nu este mai mare blăstematü in lume, de câtü omulü cela ce are o fărâmă de pâne in mână, și o lepădă pre aceea, și cērcă se afe alta mai mare.» Și aü dat-o la Dimitrașco Vodă; éră Dimitrașco Vodă cetindü, aü đisü copilului: «Hia gidi cabpolu;» și n'aü mai spusü lui Șeremetü ce aü scrisü copilulü, fiindü 'i rușine; numai ce aü đisü că a putē scrie; și 'i-aü pusü de aü scrisü carte, și aü trimis-o la Sultanulü. Érá Sultanulü n'aü datü nici unü răspunsü pe acea carte; și s'aü întorsü Dimitrașco Vodă la conaculü lui, preste Prutü. Venise cu Șeremetü Feldmarșalü dimpreună și unü ministru alü Împeratului, anume Siniorü Sava Rogojinski, neguțitorü de felulü lui de la Raguză, despre partea Turcescă; și căduse boierü mare de cinste și de sfatü la Împerăția Moskului; că scia multe limbi, și 'i didese Împerăția mulți bani sē 'i fie de purtatü grijă la cheltuēla oștii. Atunce, aü datü acelü ministru lui Dimitrașco Vodă o sută de pungi de bani, sē facă óste de Moldoveni până la đece mi, și mai bine; și de 'i vorü mai trebui, sē 'i mai dee bani; și sē dee de totü Polcovniculü câte uă sută de ruble, de Rotmistru câte trezeci, și de Kihal și de Stegarü câte đece, și de totü tovarășulü câte cinc ruble; și acesti bani sē le fie d'antēiü de cheltuēlă; éră apoi, daca s'orü aședa, sē le dee lefe; și 'i-aü mai datü acelü ministru vr'o trei đeci de pungi de bani sē trimită in țeră, sē cumpere vite, câte patru lei vita, sē le fie de trēba oștii zaheré. Așjdere acelü Ministru 'i-aü mai datü și câte-va cărți Împerătesci, scrise la tótă boierimea și slujitorimea, toți sē incalece sē vie la óste, cu plată; éră carele n'arü veni la óste, va remănea podanü și lipsitü din moșii se; țerani sē aibă a aduce bucate la óste foră de frică, sē le dee bani. Deci, Dimitrașco Vodă indată aü răpeđitü la țeră, făcendu-le scire tuturorü; deci, boierii mazili, aü și inceputü a venire de prin bejenii la óste; fórtē prea pu-

țină de n'au venit. Și au trimis cu cărțile și banii, la cine au socotit, să cumpere vite; așijdere și slujitorii, dacă au aușit, au și început a venire toți din toate părțile. și a se scrie la stéguri; și aușind de lăfă, nu numai slujitorii se scieau, ce și cibotarii, croitorii, blănarii, cărcimarii; slugile boieresci lăsaă pre stăpânii sei și alergău de se scieau la stéguri, ôste de strânsură din târgă, mai mulți fôră de arme de câtă cu arme; și se făcuse până la șeptespredece polcovnici, și o sută șeptedecei Rotmistrii cu stéguri, în cincispredece zile; numai stégurile încă totă nu apucase a se plini bine, câte o sută de ômeni la stégă, neavându cândă să se plinescă. Atunce Șeremetă zăbovindă la Țușora, așteptându Impărăția să vie cu totă greimea oștii sele, lovit'ău Tătarii într'o doă-trei rônđuri straja lui Șeremetă, fôră de veste, de o stricaă, și apucaă câte o herghelie doă de cai de a oștii Moskicesci, și se daă érá înapoi. Se cam hărățlaă câte puțină cu ôstea Moskicescă cea sprintină; érá cu temeiulă nu vra să se bată. Preste Prută, de céstă parte, nu cutezaă Tătarii să trecă la Moldoveni, că se făcuse veste că suntă Moldoveni treideci de miș; și sciindă Tătarii pre Moldoveni că suntă sprintini la răsboiă, nu cutezaă să le facă vr'ună viclesugă, nici în țéră, pre de altă parte, nu vraă să intre, ce numai pre de ceea parte de Prută, câtă puteaă zăhăia pre Moskali.

Atunce, era ună boieră, pre anume Lupulă Costaki, fiuă lui Gavriliță Vorniculă, și era datoră lui Dimitrașco Vodă, din goștină, cu trii miș de galbini, și'i mai didese și optă sute de galbini să cumpere pâne de la Bărladă, ca să se afle la vreme de trebuință ori la care parte i-ară trebui. Érá acestă boieră, aușindă de Dimitrașco Vodă că s'au închinată la Moskali, au strânsă câteva rude a lui, și și au făcută tabără la mônăstire la Bursuci, și s'au închisă cu câtăva glôtă acolo; și la Dimitrașco Vodă nu mergea, nici banii sau pâne nu trimetea; și scia cărți la Șeremetă, deși făcea obrază, adecă vestii de la Turci, și pre Dimitrașco Vodă, în locă de laudă, îlă clevetia către Șeremetă. Érá la Turci scia într'altă chipă, cu altă obrază, că suntă Moskali puțină, și este ôstea flămândă; ce, să trecă Vezirulă Dunărea fôră de grijă, că'i va bate pe Moskali. Érá Șeremetă și cu Dimitrașco Vodă aușindă de acele fapte cu viclesugă a Lupulă, că scie la Turci, și face piedecă și altoră pămănteni să nu vie la Moskali, au trimisă pre ună Polcovnică, anume Chigheciă, cu vr'o trii sute de Moldoveni și ună Căpitană cu vre o doă sute de Draguni, să'lă prindă, să'lă aducă la dênșii; érá elă, vedându'i, s'au făcută bolnavă, și elă și glupănésa lui, și au începută a'i cinstire și a'i dăruire pre acei trimesi, și li s'au rugată de 'l-au lăsată pre dênșulă, și au trimisă pre nisce frați ai lui mai mici, și pre ună fecioră a lui de trupă, dicându că de'i va mai trece, a eși înainte oștii Moskicesci la Fălcii cu ôstea ce a puté strânger, și cu zaheré. Și așa, credându'lă, 'l au lăsată, și luându pre frații lui și pre feciorulă lui i-au dusă la Șeremetă, care lăsare a Lupulă au fostă Moskaliloră de mare stricăciune; că elă tare au îndemnată pre Turci să trecă Dunărea, că se temea Vezirulă să trecă; pentru care slujbă, de grabă au luată plată de la Vezirulă acela, preșum înainte se va scrie: că cine face face-i-se.

Impăratulă Moskulă atunce se zăbovisă la Iaroslavă la o nuntă leșescă; și dândă banii Leșiloră și poștindu'i ca să'i deă triideci de miș de ôste agiutară,

și i-au adevărită Leșii că'i voră da, și au ăisă cătră Impăratulă să purcedă înainte su óstea lui, că ai loră oră purcede dreptă pe Prută, și'i voră aglunge. Și au gătită Leșii óste și au pornit'o până la marginea țerei loră, până la Sniatină, și de la Sniatină n'au vrută să mai trecă în cesta hotară încóce, și acolo au stătită, așteptându vreme până s'oră bate Moskalii cu Turcii; și dacă voră birui Moskalii, să se pogóre și Leșii în giosă. Lăsase Impăratulă și pre Cnezulă Dolhoruki, celă mai mare frate, cu doăspredece miľ de Moskali, să vie cu Leșii precum i se făgăduise; și pre adevărta loră au purcesă Impăratulă în giosă pre Nistru până la Soroca, și au aglunsă temeială oștii sėle, pedestrimea, adusă tocma de la Riga de-grabă, ostenită și fiamăndă, și au trecută Nistrulă pe la Soroca, și au lăsată acolo o sēmă ce erau bolnavi și leșinați; érá cu cei ce erau mai tară au venită dreptă peste câmpă la Prută, la Zagarance; érá de acolo s'au pornită în giosă pre Prută spre óstea lui Șeremetă. Érá marele Petru Alecsievici, Impăratulă Moskulă, trecendă Prutulă pre la Zagarance; au venită dreptă în tērgulă Iașiloră, împreună cu Impăratessa lui, anume Ecaterina. în curțile domnesci; érá Caimacamii împreună cu alți boieri și orășeni bătrani mai de cinste, și cu Gedeon Mitropolitulă, și cu totă clirosulă bisericei, i-au eșită cu toții înainte, afară din Iași, și frumosă tēmpinându'lă i-au primită cu tótă inima, și i s'au închinată cu mare bucurie, ca unui Impărată creștină, dăndă laudă lui Dumneđeă, ca doră îi va cerceta cu mila sa și'i va scóte de subt giugulă robiei Turciloră.

Impăratulă Moskicescă mai avea ună obuză mare de óste, strânsă la Azacă, ca să mērgă să bată Crimulă; și era și la acelu obuză doădeci de miľ de Calmăși, și doădeci de miľ de Donți, și cincispredece miľ de Cazaci din olatulă Harcovulă, și cincă miľ de Căzaci ce le ăică Eii ce trăescă preste Donă, și doădeci de miľ de Moskali, cari se facă peste totă optdeci de miľ de óste; și era capă peste acéstă óste Apracsină Cnezulă și guvernatulă de Azacă. Și au venită atunce carte la Impăratulă de la Apracsină precum au lovită pre Tătărimea, ce le ăică Cubanii, cari trăescă preste Donă, și au robită dece miľ de copii, ca de doispredece ani și mai mică; érá pre alții ce au fostă mai mari sau mai mică, i-au pusă pre toți subt sabie; și acum este gata să purcedă să între și în Crimă; ce, Impăratulă i-au făcută răspunsă lui Apracsină inapoi, să nu se grăbescă a intra în Crimă până s'a bate anteiă elă cu Vezirulă, și apoi îi va fase scire să între în Crimă. Mai avea Impăratulă și altă obuză strânsă la Ceahrină, din giosă de Kiovă, de césta parte pre Nistru, cinspredece miľ de Moskali și trideci de miľ de Căzaci cari se țină de Hătmănia Căzăcescă; și era capă acelu obuză Dimitrie Galicină, Knézulă și guvernatulă de Kiovă, și cu Iónă Scoropadski Hatmanulă Căzăcescă; și era orânduiți să lee pe Nipru în giosă să lovescă Vozia. Érá cândă au fostă sosită Impăratulă la Soroca, au scrisă lui Dimitrie Galicină, să răpedă patru miľ de saci de pâne, cu căruțe din Kiovă, să dee oștii cei bolnave de la Soroca, și să răpedă o samă de căruțe și aice în Iași după dēnsulă; înțelegendă Impăratulă că nu'i pâne în Moldova. Decă, trimițendă Knézulă Dimitrie Galicină câteva tabere de căruțe cu pâne după Impăratulă, o samă de căruțe s'au poprită la Soroca, érá o samă au venită la Iași mai tară.

diu; érá pre o tabără de căruțe aú lovitú Tătarii la Bălțile Căinarului, și i-aú făcutú micí fărime, de n'aú scăpatú nici unú omú. Mai avut'aú Impératulú și altú obuzú de óste, lăsatú in susú despre partea hranitei Șvedesci, și era pre acelu obuzú mai mare Knézulú Alecsandru Daniilovici Menjicocú Feldmarșalú, și cu Bonú Generalulú, cu opspredece mií Moskali cālărime alésá, și cu doădecí de mií de pedestrime, și câteva mií de Sași de a lui Avgustú Craiulú Leșescú, de staú acolo împotriva Șvedilorú, fiind rémași in țera lorú de Craiulú Avgustú; osébi de altá óste ce mai avea Impératulú pre marea Balticum de ámbla cu galióne, bătându-se cu Șveđii. Acéstá óste ce mai susú se scrie aú avut'o Moskalií, și fórá socotélá aú împărțit'o și aú rēschirat'o într'atâte părți; in nádejdea voróvelorú stréine, a Muntenilorú, a Leșilorú, a Sērbilorú, a Moldovenilorú, aú venitú Impératulú fórá de óste, negrijitú, se se batá cu Vezirulú și cu poedia oștii Turcesci și Tătăresci într'unú miđlocú de câmpú pustiú; și așa, in nádejdea stréinilorú, era sé'și pérdá Moskalií Impéráția creștinésca; cá Impératulú aice mai multú de trídecí de mií de óste Moskali, cu a lui Șeremetú cu totú, nu avea; și mai erau și vr'o optú mií de Cázaci, polculú lui Migorodski Polcovniculú; cá numai pre acesta 'l-aú luatú Impératulú cu sine; érá pre ceilalți Polcovnici Cázăcesci, nu i-aú cređutú, și i-aú lăsatú pre Nipru la Céhrinú cu Iónú Scoropadski Hatmanulú lorú. Și erau și o mie de Donți și vr'o șese mií de Moldoveni, cu cei ce slujiaú mai înainte vreme la Moskali de tótá óstea, ca la cindecí de mií; și avea Impératulú și cindecí și doă pusce mari; și câtá óste era, mai multú erau bolnavi, flámânđi, leșinați și obosiți. Érá Turcii erau cu Vezirulú ca patru sute de mií și mai bine, fórá de poedia Tătárilorú; și avea óstea Turcésca patru sute de pusce mari; și era óstea grijitá bine și hrănitá, fiindú in țera lorú.

Atunce Șeremetú Feldmarșalú și cu Dimitrașco Vodá, din Braniște de la Tuțora, dacá aú oblicitú cá este Impératulú in Iași, aú lăsatú óstea și aú mersú la Impératulú de s'aú împreunatú; atunce aú ámblatú Impératulú prin tóte mōnăstirile de le aú vėđutú, și din tóte i-aú mai plăcutú mōnăstirea Golia, dicéndú cá are trei feluri de meștesuguri: Leșescú, Grecescú, și Moskicescú; și multú láuda Impératulú lucrurile, chipulú și tóte obiceiéle Moldovenilorú, și încă și dobitócele acestui páméntú a Moldovei, dicéndú cá suntú frumóse. Dimitrașco Vodá aú făcutú Impéráției masá frumósá in curțile domnesci in casa cea mare, cu ciná; érá cândú aú fostú sé șédá Impératulú la masá, n'aú vrutú sé șédá in capulú mesei, ce, aú șeđutú in scaunú lúngá masá; érá in capulú mesei aú pusú pre Dimitrașco Vodá, dupé dēnsulú și pre Golovkinú Gavriilú Ivanovici, apoi pre alți Generali mai gíosú, anume Dolhoruki celú mijlociú, Mihailú Galicinú celú micú, Sava Rogojinski Ministru, Șeferú Ministru adecá Visternicú, Renú Generalú, Vejbahú Generalú, Toma Cantacuzino Spatarú; cá atunce fugise din țera Muntenésca și feciorulú lui Șeremetú; érá Șeremetú n'aú șeđutú la masá, cá indatá s'aú întorsú la obuzú la Tuțora, și alți din Brigadirí și din Polcovnici. Se ospătaú și se veselieú prea frumosú cu vinú de Cotnarú și láudaú vinulú fórté, și încă mai bine le plăcea vinulú celú cu pelinú, și multú se miraú, cum spre partea lorú nu se face vinú cu pelinú așa bunú. Dupre ce s'aú sculatú de la masá, aú venitú și boierii țerei

de s'aũ împreunatũ cu Impãratulũ, și le-aũ diredũ Impãratulũ cu mãna lui tuturorũ câte unũ pãharũ de vinũ. Impãrãtesa și cu Dõmna și cu giupãnesele ce se tẽmplase în Iași, încã ședeaũ la masã în casa cea micã, de se cinstiaũ. Impãratulũ era omũ mare, mai înaltũ mai de câtũ toți omeniĩ, ẽrã nu grosũ, rotundũ la fațã și cam smadũ, ócheșũ, și camũ arunca câte odatã din capũ, fluturãndũ, și nu cu mãrire multã și cu pohvalã mare ca alți Monarhi, și ãmbra de multe ori fie cum, și numai cu doã triĩ slugi de eraũ de grija trebilorũ, și ãmbra pe giõsũ fõrã de alaiũ, ca unũ omũ prostũ; ẽrã atãta dragoste arãta Impãratulũ cãtre Dimitrașco Vodã, unde vẽduse cã s'aũ închinatũ de bunã voia lui, cã se tindea cu amẽndouẽ mãnile și cuprindea pre Dimitrașco Vodã de grumazũ, și'lũ sãruta pe fațã, pe capũ și pe ochi, ca unũ pãrinte pre unũ fiũ alũ seũ. Acẽsta era cãndũ s'aũ împreunatũ în casa cea micã; cã atunce, fiindũ în Iași în curțile domnesci, într'o di de diminẽțã, numai ce aũ eșitũ pre põrta despre grajduri, pe giõsũ, numai cu triĩ slugi ofițãri, și aũ mersũ pãnã în mõnãstirea Triĩsfetitele totũ pe giõsũ; și intrãndũ în bisericã de o aũ vẽdũtũ, îndatã aũ sositũ careta Impãrãtescã cu totũ alaiulũ, pre obiceiũ; și eșindũ din bisericã din Triĩsfetitele, aũ purcesũ de aũ mersũ de aũ vẽdũtũ și cele-alte mõnãstiri tõte, precum mai susũ s'aũ scrisũ. Atunce, Iordaki Rusetũ Vorniculũ, și cu o samã de rude a le sãle, cu Dimitrașco Racocițã Hatmanulũ, și cu Savilũ Zmucilã Banulũ, aũ începutũ a agiunge cu clevertiri asupra lui Dimitrașco Vodã, dicẽndũ cã nu este bine sã fie Domnũ vecinicũ pre nemũ în Moldova, ce este bine sã se schimbe dupẽ cum va pofti țera, adecã precum suntũ și acum domniile de la Turci. Deci Impãratulũ, oblicindũ de acẽstã poftã a lorũ, aũ invẽțatũ pre Golovkinũ și pre Rogojinski de aũ chieimatũ pre toți boierii cei mari a țerei Moldovei la gazda lorũ, în casele Dediului Spatarulũ, lũngã curțile domnesci, și aũ începutũ a le spune Golovkinũ cuvẽntulũ Impãratului cãtrã boierii Moldovei, cum, Marele Impãratũ silesce sã scõtã acẽstã țerã din robie de sub mãna Turcilorũ, și nu'i trebuie nimicã de la dẽnsa sã iee, ce'i este voia sã și facã pomanã, fiindũ Chreștiniĩ mãncãți de pãgãni, și domniile sã nu se schimbe într'ẽnsa, sã se facã cheltuẽla ca la Turci, și alte multe cuvinte de adeverințã cu milã ca aceste. Și aũdindũ boierii aceste cuvinte, toți s'aũ închinatũ și aũ mulțãmiti; ẽrã Iordaki Rusetũ Vorniculũ cu cãta lui, precum mai susũ s'aũ scrisũ, ẽrã aũ început a strigare cã nu'i bine sã fie totũ de unũ nemũ Domnũ, ce, sã se schimbe Domniĩ. Deci, o samã de boieri țineaũ în partea lui Dimitrașco Vodã, și diceã cã nu'i bine sã se schimbe Domniĩ, ce, sã fie pre nemũ, sã ẽsã zavistia și cheltuẽla din țerã; ẽrã Rusetũ Vorniculũ totũ dicea și striga cã este bine sã se schimbe Domniĩ; și se priciaũ ei în de ei, înaintea lui Golovkinũ, și nu socotiaũ cã este lucru cu rușine. Atunce le aũ rãspunsũ Golovkinũ cã într'altũ chipũ nu se põte; și aũ eșitũ boierii cu acestũ rãspunsũ, și s'aũ dusũ pre la gazdele sãle; atunce aũ priceputũ Golovkinũ pre boierii Moldovei, ce felũ de omeni pismãtãriți suntũ, și cum nu se iubescũ. Sculatus'aũ atunce Savilũ Zmucilã Banulũ, carele era inuitũ cu Iordaki Rusetũ Vorniculũ, și s'aũ dusũ la Dimitrașco Vodã și la Impãratulũ, și aũ piritũ pre Iordaki Rusetũ Vorniculũ, și i-aũ spusũ tõtã țãina; deci Impãratulũ s'aũ mãniatũ, și aũ fã cutũ surgunũ pre Iordaki Rusetũ

Vorniculă la Soroca;  ră pre Savilă Banulă Zmucilă, 'l-a  facut  Dimitrașco Vodă Postelnic  mare.  ră după ce s'a  intors  Moskali  la țera lor , a  luat   i pre Iordaki Vornicul  de la Soroca,  i 'l-a  dus  la Kiov ,  i a  fost  la inchis re doi ani;  i p te fi acolo ar  fi perit  la inchis re, numai, a  avut  noroc   i parte de Br ncovanul  Vodă, fiindu'  cuscru lu  Iordaki,  i a  statut  tare pentru d nsul  la P rtă,  i a  agiuns  la Kihala Vezirului,  i a  poroncitu  Kihala solilor  Moskicesci, cari  erau atunci la P rtă, anume feciorul  lu  Șeremet ,  i a  scris  feciorul  lu  Șeremet  la tată-său la Kiov ,  i cu ac stă mijlocire 'l-a  slobođitu  Moskali  de la inchis re.  ră g up neasa lu , t mpl ndu-se de a  fost  fugit  la acea vreme in țeră Ungur scă, acolo s'a  t mplat  de a  murit , impreună  i cu o fiică a sa care încă era logodită. C uta i, fraților, acum, cum nu trece osinda pre sluga aceea ce se rădică asupra st p nului s u; că Dimitrașco Vodă mare bine i  facuse lu  Iordaki, că 'l-a  scos  de la inchis rea lu  Nicolai Vodă din beci , unde p te ar  fi perit  acolo,  ră Dimitra so Vodă trimiț ndu inainte 'l-a  slobođitu   i 'l-a  pus  Calmacam ,  i apoi ' i-a  dat   i o nepótă de soră dup  un  fecior  a lu , anume Constantin ,  i 'l-a   i pus  Paharnic  mare, fiind  încă copil , nu de v rstă la boferie mare. Ce, este lucrul  de mirat  pentru Iordaki, ce nu'  agiungea de se punea improtiva lu  Dimitrașco Vodă. Nu dic  nimică; numai, socotesc  d ră de era cu inv țătura Br ncovanului Vodă, av ndu Br ncovanul  Vodă pismă vechie pre Dimitrașco Vodă, de c ndu luase pre fata lu  Șerban  Vodă din țeră Ungur scă, c  facuse Muntenii legătură să nu' i dee fetele dup  Cantimiresci, sau d ră gândia Iordaki că i-ar  aduce pre Mihai Vodă din Țarigrad  de l'a face Domn  aice in țeră, să fie era el  alpha  i omega, după cum era  i mai inainte vreme, de st p nla Domnii de la Turci; a , cine'l  scia ce gândia? —  mp r ția Turcului, ințeleg ndu de Moskali c  vin  multime, tare s'a  ingrijit  c  se va r dica t tă Creștinătatea de t te părțile asupra lu ;  i a   i trimis  de olac  de a  ch emat  pre sfinția sa Pr sfințitul  p rinte Chir  Hrisantos , Patriarhul  Ierusalimului,  i i-a   is  ca să scrie o carte la Br ncovanul  Vodă, Domnul  Muntenesc , sciind   mp ratul  că avea prieteșug  Patriarhul  cu Br ncovanul  Vodă,  i Br ncovanul  Vodă  ră avea prieteșug  vechi  cu Moskali,  i să scrie Br ncovanul  Vodă,  i s  trimiță un  om  a luă la Moskali să facă pace,  i va lăsa Turcul  hotar  Moskului Dunărea;  i pre acea vorovă a  trimis  Br ncovanul  Vodă pre Makedon  Comisul , aice in Iași, la  mp ratul  Moskului, pre socot la Turcului; ce, n'a  priimit  nici de cum  mp ratul  Moskicesc  să facă pace, nesciutor  g ndul  omului la ce il  aduce, st ndu virtos  Toma Cantacuzino Spatarul   i Dimitrașco Vodă să nu facă  mp ratul  pace, mai mult  in pisma Br ncovanului Vodă.

Toma Spatarul  Cantacuzino, fiind  v r  primare Br ncovanului Vodă, il  ținea Br ncovanul  Vodă ca pre un  fi  al  s u,  i'l  facuse  i Spatar  mare in țera Munten scă,  i multă milă  i dragoste  i cinste ar ta c tră d nsul , țindu'l  mai in frunte de c t  pre toți boferii s i;  ră el  a  l sat  pe Br ncovanul  Vodă;  i a  fugit  aice la Iași, la  mp ratul  Moskicesc , socotind  că a fi el  Domn  in țera Munten scă, in locul  Br ncovanului Vodă,  i a 

Începută cătră Împăratul a pîrire tare pre Brâncovanul Vodă, dicîndu că trii sute de pungî de bani ce au trimisă Împăratul la Brâncovanul Vodă să facă ôste, și să cumpere pâne, și să ăsă întru întimpinarea oștii Moskicesci la Fălci, să se lase Împăratul de acea nădejde, că nu suntă nici unele din acele ce se adevăresce, că âmbă cu viclesugă, că nici ôste face, nici pâne cumpără, nici elu va să vie înaintea oștii la Fălci. Ce, sfatul lui este: de a vede că bată Moskali pre Turci, elu să se închine cu totă țera lui la Nemți. Deci, Toma, vedîndu acelă sfată a Brâncovanului Vodă că este așa, s'au vorovitu cu unchiul lui, cu Constantin Cantacuzino Stolnicul, și cu Mihaî Cantacuzino Spatarul, și cu alți boieri de țeră, să vie elu înainte să dee scire Împărăției tele; că totă țeră este bucurasă să se închine la Împărăția ta; numai Brâncovanul Vodă nu primesce, și face pedică tuturor. Și optspedece mi de Sêrbi, ce suntă în capul țerei Muntenesci, vra să vie la Împărăția ta, și i-au poprită Brâncovanul Vodă, și nu lasă pre Sêrbi, de cei ce slujescă la Nemți, să vie. Și au cerșutu Toma Spatarul la Împăratul ôste s'îi dee, ca să mîrgă să lovască Brăila să o iee, și atunce auđindă Munteni, și ôstea Brâncovanului Vodă, toți oră alerga la dînsulă la Brăila, și Brâncovanul Vodă va rămăne singur; și a strânge bucate multe, și a eși înaintea Împărăției la Fălci cu totă ôstea Muntenescă și cu zahara. Și așa, au stătu și Dimitrașco Vodă întru agiutor Tomi, la aceste vorbe, în pisma Brâncovanului Vodă ca s'îi facă rău; și nu socotia că mai multă își face lui rău, că și răsșiră ôstea, și la greă n'a avea cu ce să se bată, care multă amă zisă eă lui Dimitrașco Vodă, în taină, să lasă pisma Brâncovanului Vodă, și să nu și răsșchire ôstea, că pre urmă multă se va căi, și nimică nu va puté folosi, precum dice filosoful: «Căințele cele de pre urmă întru nimica sîntă.» Deci, Împăratul îndată au porocitu de au alesă ôste, care era mai frunte de Moscali, și ună polcă de Moldoveni, cu Renă Generalul, și cu Cropotă Brigadirul, și i-au pornitu cum mai în grabă; și i-au đisă Împăratul Tomi, că de nu se va închina Brâncovanul Vodă, ilu va face pre dînsulă Domnă în țera Muntenescă; érá de se va închina Brâncovanul Vodă, pre dînsulă atunce ilu va face Generală de nu va asculta nici se va teme de Brâncovanul Vodă. Așa aducă tinerețele pre omă cândă au prea multă voie și desmerdăciune la ună stăpănu, precum au avutu și Toma Spatarulă la Brâncovanul Vodă; că la cea de apoi, s'au înstrăinată de nêmulă sêu și de binele sêu celă multă, și au muritu în țeri străine.

Dupre aceste, Împăratul a triea-đi au purcesă din Iași la Prutu la ôstea sa și au poftitu și pre Dimitrașco Vodă să vie cu dînsulă, și să și iee cu dînsulă cinsprezece boieri, pre cari 'i voră plăcé lui s'îi cinstescă acolo; și să mîrgă și Mitropolitul țerei să slujescă acolo liturgia, în biserică de cortă; și au pusă de au cumpărată și câteva vase de vină, să fie de cinstitu oștenil, că atunce era mai înainte cu doă đile de sêrbătorea de đioa sîntiloră Apostoli Petru și Pavel, în postă, să facă în locă de praznică, cum se dice la noi; și fiindă și numele lui Petru, avea obiceiă elu de făcea și într'alți ani slujitoriloră lui masă.*) Deci, Dimitrașco Vodă s'au sculată a doa-đi, și și au alesă boieri pre

*) n 27 de đile a lunei lui Iunie în đioa sfântului Samsonă priimatoriulă de străini, tîmplănduse întru acea đi de au fostă preslăvita isbăndire asupra Șveđiloră la Poltava, și luănd

cine aŭ socotitŭ, împreună cu Mitropolitulŭ Gedeonŭ, și s'aŭ dusŭ la obuzŭ, și aŭ slujitŭ Mitropolitulŭ liturgie, în biserică de cortŭ;  ră  stea era strânsă, și era făcutŭ ca unŭ ocolŭ mare, mai mare de 'c tŭ cuprinde curtea domnescă din Iași, mai ca pe de do  or  de cum îl curtea domnescă; aș  era acelu ocolŭ. De o parte era Dr ganimea, și de o parte totŭ pușcele cele mari înșirate. Dec , dac  aŭ slujitŭ liturgia Mitropolitulŭ, aŭ începutŭ a slobozire pușcele cele mari pre r ndŭ t te, c te una, p n  în cincideci și do , c  at tea a-vea luate  mp ratulŭ cu sine. Apoi aŭ începutŭ a slobozire dr ganimea flintele, însă nu totŭ-odată, ce, începuse a slobozi de o parte, merg ndŭ foculŭ slobozindŭ din omŭ în omŭ  mpregiurŭ, ca cum arŭ merge fulgerulŭ, aș  mergea foculŭ  mpregiurŭ; și era cinc  r ndur  totŭ dragun  de dragun . Apoi aŭ mersŭ la conacŭ, și acolo aŭ  ntinsŭ vr'o cinc -șese cortur , unulŭ l ng  altulŭ, de se țineaŭ totŭ unulŭ, și aŭ pusŭ mas -suptŭ acelu cortŭ g sŭ pre p m ntŭ, și aŭ s patŭ șanț  de slobozitŭ piciorile în g sŭ, și aŭ ședutŭ  mp ratulŭ și cu Dimitrașco Vodă și cu toți Generalii c ți eraŭ, și Brigadirii, și Polcovnicii, și C pitaniii; și pre de o parte, de la alŭ cincile boeri Moskicesci mai g sŭ, ședeau și cei cinspredece boeri Moldovenesci, totŭ de-a-r ndulŭ, cineși dupre cins-tea și boeria sea. Și era într'o Miercuri, în postŭ; și aŭ m ncatŭ toți carne pentru libovul  mp ratului creștinescŭ, și l-aŭ cinstitŭ  mp ratulŭ prea bine și frumosŭ, și mai pre urmă ne aŭ  chinatŭ singurŭ  mp ratulŭ cu nisce vinŭ a lui de la Franțurii, care  ndat  cum aŭ b utŭ cum aŭ m rmuritŭ toți de beți, b ndŭ de acelu vinŭ; și n'aŭ mai sciutŭ cum aŭ dormitŭ într'acea n pte și Domnulŭ și boerii.

A doa-đi s'aŭ tocmitŭ și boerii cu Dimitrașco Vodă, și Mitropolitulŭ, și i-aŭ făcutŭ toți scrisori la m n , și aŭ  sc litŭ toți, și singurŭ  mp ratulŭ, și aŭ purcesŭ la Iași Dimitrașco Vodă, și Sinior Sava Rogojinski, și aŭ str nsŭ și pre alți boeri și arhierii carii nu se t mplase la cinste la Prutŭ, și aŭ  ntratŭ în biserica Domnesc  pre p rt , și aŭ c ntatŭ unŭ paraclisŭ; și după paraclisŭ aŭ cetitŭ catastihulŭ celŭ de tocmală ce aŭ făcutŭ lui Dimitrașco Vodă, și aŭ priimitŭ toți și cei-lalți boeri, carii nu se t mplase la Prutŭ, și aŭ  sc litŭ toți, totŭ pre puncturile cele ce le aŭ triimisŭ  mp ratulŭ pre Luca Visterniculŭ, precum s'aŭ pomenitŭ mai susŭ.

Aș  era sfatulŭ s  merg  totŭ c tinelŭ z b vindŭ, d r  se va  nt rce și Toma de la Brăila cu ceea  ste cu Renŭ Generalŭ, și vorŭ veni și Leșii din susŭ, și orŭ mai str nge și vite, c  trimesese slujitorii pin ț r  de luaŭ a cui g șiau vite, și fără de voia lorŭ, și, le dau bani; d r  în scurt  vreme, aŭ și venitŭ veste de la Lupulŭ Vorniculŭ că aŭ trecutŭ Vezirulŭ Dunărea și vine în susŭ. Dec ,  mp ratulŭ  nt iŭ se cump nia s   nt rc   stea înapoi, s   ee pre la Iași la Siretŭ în g sŭ la Focșeni; apoi aŭ v dutŭ că nu'i da m na, c  obuzulŭ lui Șeremetŭ agiunsese în gura Jijiei; ce, s'aŭ l satŭ de acelu sfatŭ, și aŭ trecutŭ Prutulŭ t t   stea în c sta parte, și aŭ luatŭ în g sŭ cum mai de sirgŭ s 

de atunce obiceiulŭ la Rusia cea mare și cea mică, dau laud  lui Dumneđeu, mulț mindŭ pentru biruința ce aŭ datŭ Dumneđeu  mp ratului asupra vr jmașilorŭ s i,  podobindŭ acea sf nt  đi cu canoane, și cu t t  slujba bisericeii; și ținu acelu obiceiŭ și p n  ast đi acum în țilele n stre. — Adaosŭ în copia Postelnicului Hurmuzaki.

agiungă la Fălci. Atunce au vădută Împăratul că s'aŭ greșitŭ unde aŭ trimisŭ pe Toma, și 'și aŭ împărțitŭ ôstea, și aŭ răpeditŭ sê se întorcă; ce n'aŭ apucatŭ, că Toma agiungea atunce la Brăila. Êră Toma, dupe ce aŭ agiunsŭ la Brăila, a triea-di aŭ și luatŭ cetatea Brăilei, și aŭ începutŭ a strângere zahara sê o pornescă la Fălci; și aŭ începutŭ a veni la densusŭ multă ôste, precum se apucase Toma cătră Împăratulŭ. Și aŭ scrisŭ cărți înapoi la Împăratulŭ de i-aŭ făcutŭ scire; numai, Lupulŭ Vorniculŭ aŭ prinsŭ acele cărți, și le-aŭ trimisŭ la Vezirulŭ, ca unŭ împiedecătorŭ de binele creștinilorŭ; și Moskaliŭ nu sciaŭ nimică că aŭ luatŭ Renŭ Generalŭ cu Toma, Brăila. Brâncovanulŭ Vodă încă, după ce aŭ auțitŭ că aŭ datŭ Moskaliŭ ôste Tomii, și merge la Brăila, s'aŭ mâniatŭ, și n'aŭ vrutŭ sê se mai pogore în giosŭ, și zahareaoa ce o pornise înainte Moskalilorŭ la Fălci aŭ poprit'o; și după ce s'aŭ bătutŭ Turcii cu Moskaliŭ și s'aŭ împăcatŭ, apoi aŭ trimis'o oștii Turcesci; și banii ce'i trimisese Împăratulŭ Moskicescŭ Brâncovanulŭ Vodă, sê facă ôste și zahara, precum s'aŭ pomenitŭ mai susŭ, după ce s'aŭ întorsŭ Moskaliŭ la țera lorŭ, le aŭ trimisŭ Brâncovanulŭ Vodă banii.

Pre aceea vreme se rădicase doi boieri Sêrbi de la marginea Bosnei, și strânsese ca la două-deci de mil de ôste și mai bine, totă Sêrbimea cu indemnăturile Moskalilorŭ, și multă rêutate făceau Turcilorŭ despre aceea parte de locŭ; numai, n'aŭ ținutŭ multŭ, și n'aŭ apucatŭ a se întemeia; că, după ce s'aŭ bătutŭ Turcii cu Moskaliŭ atunce, la Stănilescŭ, și după ce s'aŭ împăcatŭ, apoi aŭ și răpeditŭ Vezirulŭ nisce Pași ai lui, și aŭ spartŭ pre cea ôste. Êră boierii acei pre urmă s'aŭ dusŭ la Petriburgŭ la Împăratulŭ Moskicescŭ, neputendŭ trăi la loculŭ lorŭ, și i-aŭ miluitŭ Împăratulŭ, și le-aŭ datŭ sate sê trăescă acolo la Moskŭ.

Împăratulŭ Moskului, nesciindŭ rîndulŭ loculŭ acestuia, așijdere și Dimitrașco Vodă nu scia, fiindŭ de copilŭ micŭ în Țarigradŭ, și cu venitulŭ la Iași și cu cele cinsti și tefericii multe se hămeise de nu se putea sê se mai grijască nimică; și precum este firea Moskalilorŭ temătoare de vicleșugŭ, cu nime nu se sfătua din boierii Moldovei, numai cu Dimitrașco Vodă. Așijdere și Dimitrașco Vodă, vêdendŭ-se în cinste mare de la Moskali, se vâtnosise, și cu nime nu se mai sfătua, ce ținea pre Turci istoviți de totŭ de Moskali. Ca cum arŭ lua ôre cine cârpa unei femeii din capŭ, așa țineaŭ ei, că orŭ lua și orŭ bate puterea Împărăției Turcesci; și aŭ purcesŭ ôstea netocmită în giosŭ cari cum puteaŭ; ôstea Moldovenescă de la tefericia cea din Iași, gîmătate împrăstieți pre la bejenii sê se mai grijescă de bucate, alții pentru jaculŭ, precum suntŭ Moldovenii gata la jacuri.

Atunce s'aŭ făcutŭ trei obuzuri: unŭ obuzŭ, ca vr'o șapte mil de ôste, mergea înainte ușori cu Ianăși Genelalŭ. Alŭ doile obuzŭ, ca vr'o cinspredece mil de ôste, mergea cu Împăratulŭ și cu Șeremetŭ și cu Dimitrașco Vodă. Alŭ treele obuzŭ, mai pre urmă, cu totă greimea pedestrime, mergea Repninŭ Generalulŭ. Și așa mergea de departe unŭ obuzŭ de altulŭ, cale ca de două cêsuri. Êră din gura Jijiei până în gura Sărățel, pe Prutŭ, se tēmplase acelŭ locŭ, totŭ mâncată érba de locuste, câtŭ era numai pământulŭ, de nu aveaŭ ce mânca caii. Decŭ, cele două obuzuri ce erau mai ușore a Împăratulŭ și a

lui Ianôșu Generalulă, s'au depărtat înaintea, ca să aglunghă la gura Sărăței, unde era erbă, și siliaă să aglunghă acolo și să aștepte greimea; deci, rămăse obuzulă celă cu pedestrima departe înapoi de cele două obuzuri, fiindă ăstea leșinată și bolnavă, și ca vr'o sută de care pline de ămeni bolnavi, și pre alții îi mână cei mai sănătoși de'napoi ca pre vite. Atunce ăstea Moskicescă, cum mergea înșirată pre de céstă parte de Prută, ăra Tătărima era pre de ceea parte, trecuse de cōda oștii Moskicesci în susă pre câmpă. Se vedeau focurile ca stelele, și nu treceau Tătarii din ceea parte la Moskalii dincoce, nici Moskalii ceștia dincoce nu treceau la Tătari la cealți dincolo, nici făceau zăhăelă nimică unii altora. ăra ăstea Moskicescă arăta preste semă de multă, fiindă care multe, și Tătarii încă așteptau de oră bate Moskalii pre Turci, să se închine și ei la Moskali. Deci, cum au sosită Ianôșu Generală, într'o Sămbătă spre amedă-di, în luna lui Iulie în șese zile împotiva gurei Sărăței, lūngă o baltă, de au descălecată ca în latură de Prută, ăra Turcii au și sosită și ei împotiva loră la Prută, și au și făcută trei poduri, și au începută a trecere Prutulă în céstă parte. Deci Ianôșu Generală au scrisă la Impăratulă, să păzescă să vie mai tare, să se afle până în ziua totă ăstea la ună locă, seă elă să se întorcă înapoi la nôpte, că Turcii suntă mulți, și n'a puté elă să le stea împotiva cu câtă ăste are, să'i sprijinescă, și pōte se'lă spargă. Impăratulă după ce au vedută scrisorile lui Ianôșu Generală, au socotită că elă cu obuzulă lui, ce este lūngă dēnsulă, pōte să aglunghă la nôpte, dără pedestrima este departe înapoi, nici o doa-di n'a aglunghă, că era pe la Răbife; ăra Impăratulă era în gura Pruteșului la casele Banului. Deci, au socotită și au scrisă la Ianôșu să se rădice la nôpte, să vie înapoi la obuzulă lui. Deci, Ianôșu Generală, cum au vedută scrisorile Impăratului, că'i scrie să se întorcă înapoi, cum au înoptată, la două-trei cēsuri de nôpte, au și purcesă înapoi; ăra Turcii, auzindă huetulă careloră 'și-au și făcută spaimă, și au și începută să fugă; ăra ună Pașă au disă Vezirulă că vuetulă se pare că se duce, ăra nu vine. Deci, fiindă ună Bulucbașă, de'nemulă seă Sērbă, turcită, de la Bosna, anume Colcēgă, și'lă trimisese să mērgă să vadă, și cum s'au dusă au și luată limbă ca fuge obuzulă; și așa, au încetată Turcii de a fugi, și vērtosă au începută a trecere Prutulă totă nôptea. ăra Colcēgă, dintru acea jimbă, au aglunghă cu vreme de este acum Pașă la Hotină. Deci, obuzulă lui Ianôșu Generală, întru acea nôpte au mērsă cu pace, și au sosită până în ziua la obuzulă Impăratului, în gura Pruteșului, la casele Banului. ăra Turcii a doa-di, Duminică dimineța, în luna lui Iulie în șapte zile, veniau care cum puteau în puterea cailoră; atunce au scosă Moskalii afară din obuză vr'o patru miă de Moskali mai giosă pe lūngă balta Pruteșului, ca trei-patru pistrele de săgētă, și au eșită și Moldovenii împotiva celoră patru miă de Moskali, alătore, mai pre despre câmpă și cu Dimitrașco Vodă, și cu pușintei Donți și Căzaci, alătore cu Moskalii. Deci, Turcii au și începută ăntēiă cu Moldovenii a'și da palme și a se hărăți; ce, până au începută Turcii a se îngloti, staă ore-ce bine și bieții Moldovenii, macarū că era ăste de strănsură, negrijiți bine, și fōră de arme, și neinvățați la rēzboiă, că ei nu avusese ăste de de multă; ăra apoi înglotindu-se Turcii multime, nu mai puteau să ție rēzboiulă, că Turcii aveau totă focă și cai

bun. Érá Moskalí cǎlǎri cu focú denapoia Moldovenilorú sǎ'í rátuéscǎ nu erǎt; cǎ, cǎlǎrimea cea cu cai buní, o trimisese Impǎratulú cu Toma la Brǎila; ce, le aú cǎutatú numǎi a dare dosú asupra obuzului. De miratú era încǎ și cǎtú státusé de s'aú bǎtutú; ce putincioși eraú ei sǎ se batǎ cu óste Turcésǎ! Atunce Turciú, véđéndú cǎ Moldovenii aú dositú la obuzú, aú începutú a dare návalǎ asupra celorú patru mií de Moskalí ce eraú afarǎ de obuzú, și a Donțilorú; deci, așa le daú návalǎ, cǎtú se párea cǎ orú trece Turciú cu caii peste dênșil; érá Moskalii îi sprijiniáú tare din focú; érá pre Donți și pre nisce Cázaci, îi purtaú totú vârtejú prin pregiurulú Mockalilorú, numǎi sǎ'í deslipéscǎ de lúngǎ Moskalí; ce, aveaú norocú de balta Prutețului, cǎ era de o parte de dênșil, cǎ i-arú fi deslipitú de lúngǎ Moskalí. Atunce, véđéndú cǎ Turciú totú se adaogú, le aú cǎutatú numǎi și acelorú patru mií de Moskalí de aú venitú érá la obuzú, și cu acei Donți și puțini Cázaci. Deci, până in sarǎ, intru acea și Duminicǎ, totú veniaú Turciú virtosú din giosú, și se aședase pre cóstǎ la délú, érá Tǎtar meá totú trócea in susú spre Huși, dreptú pradǎ, pre la bejenii, ca lupii; cum arú trece nisce lócuste, așa treceaú de mulți. Ce, cum daú Turciú câte odatǎ návalǎ la obuzú, dérǎ îi improșcaú Moskalii, și obuzulú ședea pre lúngǎ balta ce se chiamǎ Prutețulú, alǎture, óste inșirátǎ; eșiaú hǎrǎți din óstea moskicésǎ, și de la noi Moldoveni, și de la Turci, de se hǎrǎtiaú, până ce aú inserátú. Érá obuzulú celú mare moskiceskú aú totú venitú la unú locú, sǎ se impreune cu obuzulú Impǎratului, și n'aú pututú intr'acea și sǎ agiungǎ, ce numǎi până la Stǎnilescí aú venitú. Érá Impǎratulú, véđéndú cǎ nu mai vine obuzulú celú mare, pedestrima tare s'aú ingrijitú. Atunce m'aú chiamátú pre mine, fiindú Hatmanú, și 'mí-aú đisú: Cuteza-voiu eú cu doǎ sute de Draguni și cu o sutǎ de Moldoveni sǎ'lú scotú pre Mǎria sa și pre Impǎrátésa, cǎ va puté merge calare, sǎ'í scotú in țera Ungurésǎ; — cǎ in țera Leșésǎ nu cutezaú, cǎ'í sciea Impǎratului Kneazulú Dalhoruki din țera Leșésǎ, cǎ Leșii îi suntú neprieteni, și aú stránsú óste nu ca sǎ'í dee aglutorú, ci ca sǎ'í stee improtivǎ, — și se lese pre Șeremetú și pre Dimitrașco Vodǎ in urmǎ cu obuzulú ca sǎ se batǎ cu Turciú? Ce, eú i-am rǎspunsú cǎ este unú lucru prea cu grijǎ mare a ispiti; cǎci, astǎđi tótǎ đioa aú véđutú Mǎria sa cum aú trecutú Tǎtarii și Turciú totú in susú, ca cum arú merge nisce lócuste; cine îi scie cǎtú locú orú fi cuprinsú in susú. Și noi, in cǎstǎ nópté, saú omú puté sǎ eșimú din trénșii, saú ba. Apucându-ne đioa este unú lucru prea cu primejdie sǎ lǎsámú óstea cea multǎ, și sǎ mergemú cu o mǎnǎ de ómeni. Mǎria sa este Impǎratú, și este unú lucru fórte cu grijǎ sǎ nu cadǎ la vre-o primejdie; cǎ, de arú fi unú omú mai de-giosú, de s'arú tǎmpla și primejdie, n'arú fi atǎta lucru mare. — Deci, Impǎratulú, aúđindú aceste cuvinte a le mele, aú socotitú și el'í cǎ'í đicú bine, și nu s'aú cutezatú. Și îndatǎ s'aú rádicatú Impǎratulú cu obuzulú lui de acolo, de lúngǎ casele Banului; și aú purcesú nóptea in susú prin întunericiú, de nu se vedé mǎna, și aú mersú tótǎ nóptea, și până in đioǎ aú agiunsú la Stǎnilescí suptú dealú. Érá de focurile Turcilorú și a Tǎtarilorú era cuprinsǎ tótǎ costișa până pre subt pǎdure, totú cǎmpulú acela, până in Huși; érá Turciú și Tǎtarii de la focuri aúđiaú hreamétulú obuzului, și nimicǎ nu se clintiaú de la focuri, ca

cum ară fi fostă nisce ômenî morți, până în revărsatulă doriloru. Ță când aă fostă în revărsatulă doriloru, de începuse a se lumina de dîoă, Lună, a-tuncea s'aă tîmpinată Impăratulă cu totă greimea pedestrimii ce era la obuzulă lui Repnină Generală, în sată în Stăniliesc; decî, îndată cum s'aă tîmpinată, aă și începută pedestrima a se înșira cu părcanele în spate, ună rîndă pre de o parte a taberei, altă rîndă pre de altă parte; ță obuzulă Impăratului totă păzla de intra în mișlocă în cela-l-altă obuză, în pedestrima. Ce, n'aă apucatu a intra tôte carele Impăratului în cela-l-altă obuză, în pedestrima sē se încheie părcanele, și aă și lovită Turcii și cu Tătarii denapoi obuzulă; și așa aă făcută ună chiotă mare, și aă dată o năvală strașnică, cătă aă rumptă vr'o sută de care și le-aă luată, cari care nu apucase a intra în părcane; și într'acele care ce aă luată Turcii, s'aă tîmplată de aă luată și vr'o trei căruțe pline de bani Impărătesc.

Mai dat'aă și alții năvală în cōstele obuzului din gîosă, și alții în cōstele obuzului din susă; ce, aceia n'aă putută strica nimică, mai multă 'și-aă stricată loră, că erau părcanele înșirate și tocmită bine. Decî, cum aă dată năvală Turcii, ță Moskaliă aă și slobođită părcanele la pămîntă, și aă slobođită toți o dată foculă întrînsit; și așa cădeau Turcii ca când ară căde nisce pere cōpte dintr'ună pîră când ilă scutură ômenii. Ță bieții Moldoveni, cătă sē putusē ține la ună locă de stîguri de nu se rēsipisē nōptea prin obuzulă, ei mergeau înaintea obuzului afară din părcane; decî, Turcii, vîdîndulă afară din părcane, așa le aă dată o năvală ca o nōjă de lupi într'o turmă de oi; ce, Moldovenii, neputîndulă sprijini, aă și plecată fuga înapoi asupra obuzului; ță Turcii gonîndulă, pre cariă cum îi agîungeau îi luaă în sulite și 'i omorîau; și se făcea mare chiotă. Decî, agîungîndă Moldovenii în fruntea obuzului, ță Moskaliă n'aă vrută sē le deschidă părcanele ca se între în lăuntru în obuză, ce, le-aă făcută semnă de aă purcesă alătura cu obuzulă a fugire, și la gîumătate de obuză, le aă deschisă părcanele de le aă făcută pōrtă, și aă începută Moldovenii a intrare prin cōstele obuzului în obuză. Ță Turcii totă îi gonîau, ca nisce lupi, pre lungă obuză, ță Moskaliă stău de 'i priviau pînă s'aă apropiată Turcii aprōpe, și aă intrată Moldovenii mai toți în obuză; atuncea Moskaliă, aflîndă vreme, odată aă slobođită foculă din pōrtă ce o făcuse pînă în fruntea obuzului, și așa aă oborită pre Turci, ca cum 'i-ară mătura cu o mătură. Apoi, Turcii s'aă speriată a mai da năvală la obuzulă moskicescă, ce mergeau pre departe, ca la o mie și mai bine de pași bărbătesc, fōră cătă numai ce eșiau de se hărățiau căte doi-trei, și de la noi așîdere, de se loviau cu dînsii, și din ofițerii Moskicesc și din Moldoveni; că ofițerii Moskicesc mergeau totă pre din afara părcanelor, cineșî dreptă stîgul sēu; ță pre din lăuntru, alătura cu părcanele, mergeau căte cincî rînduri de draguni pedestri, și în mișloculă loră, carele și altă ôste. Ță în cōda obuzului denapoi se tot băteau vîrtosă cu Turcii, că începuse a agîunge și pedestrima Turcescă, Enicerii; decî, mergeau căte puținelă, și ță stău de așteptău pre cei din urmă că cei din urmă aveau greă mare, bătîndu-se necontenti, și când sta obuzul, Moskaliă aveau căte o pușcă mare pe la stîguri; și unde vedeau căte ună bulucă de Turci, căte dece-cinci-spredece la ună locă, ei și întorceau căte o pușcă cu căruța și dau în Turci; și

aşa îndreptăni puşca de bine cât nu era nici o dată să nu lovască, ori calū ori omū. Deci, aşa aū mersū luni tōtă ziua până în vremea chindiei, de la Stănilesci de subt delū până la Prutū. Şi dacă aū sositū la Prutū aū mai rēsultatū ore ce la apă; că tōtă ziua nu băuse apă, nici ei nici caii lorū. Era Turcii în scurtă vreme aū începutū a se înmulţire preste samă; şi aū agiunsū şi Vezirulū cu tōtă puterea; şi de ceea parte de Prutū încă aū începutū a sosire ōste Turcescă, şi Leşii a lui Voevoda Chiovski; şi era unū delū mare împotriva obuzului moschicescū de ceea parte de Prutū, şi nu putē ōstea Turcescă să se pogōre la vale, să se apropie de Prutū, de reulū puşcilorū moschicesci, că'i improşcaū Moskalii prea tare. Norocul Moskalilorū era, că nu aveaū Turcii de ceea parte puşce mari, acei din delū dimpotriva obuzului, că ar fi stricatū rēu obuzulū moschicescū; era de cēsta parte să pusesse Turcii în dosulū unorū spini, şi făceaū stricăciune Moskalilorū de dupē spini. Impēratulū aū poroncitū de aū eșitū din obuzū toţi Moldovenii de aū datū năvală Turcilorū la spini, şi i-aū gonitū pre Turci de la spini, şi s'aū mai măritū pārcanele de aū cuprinsū spinii înlăuntru în obuzū.

Atunce aū prinsū şi pre unū turcū viū, şi 'l aū dusū la Impēratul; şi acelū turcū aū spusū Impēratulū câtă ōste Turcescă este, o sută doă-deci mi de Eniceri pedestrime, şi doă sute şi cinzeci de mi Spahii călărime, şi patruzeci de mi Sirdengisti, cari suntū giuraţi de mergū înaintea rēsboiului; aşijdere şi Hanulū din Krimū, şi cu Sultanulū din Bugégū cu Tătărimea, şi Voevoda Chiovski cu Leşii şi cu Şvedii, căţi orū fi de mulţi nu scie. Şi aū mai spusū că aū venitū cărţi de la Impēratulū Turcescū, scriindū la Vezirulū, de a socoti că nu va putē birui pre Moskali, să caute să facă pace, şi ce arū cere Moscalii să le dee, să nu se bată.

Deci, Impēratulū Moschicescū, înţelegēndū vorba acelui turcū, aū pusū pre Şeremetū de aū scrisū o carte de la dēnsulū la Vezirulū într'acesta chipū: «Pre-cum noi amū avutū pace cu voi, şi voi v'aţi potrivitū Craiului Şvedului, de aţi trimesū pre Hanulū şi pre Sultanulū de aū prădatū astă ernă în ţera noastră fōră de nici o vină; şi încă n'aū agiunsū cu atāta, şi te ai sculatū acum şi Măria ta cu tōtă puterea de vii asupra noastră. Deci, Impēratul nostru, oblicindū de acēstă faptă, m'aū alesū pre mine cu acēstă ōste să esū înainte întru întēmpinarea Măriei tale, ca se staū să vorovescū cu Măria ta, şi să punemū la o cale pentru acēstă pradă ce ne aţi făcutū, ca să facemū pace; că noi nu suntemū bucuroşi ca să stricāmū pacea, că noi ţinemū pace. Era Măria ta cum ai vēdūtū ōstea mea, cum ai prinsū a bate, şi nu stai să vorbimū. Pentru acēsta te poftescū s'ēmi faci sciro, să scitū cum oiū scie la stăpānul meū, la Impēratulū; căci, cū n'amū venitū pre batae, ce, pre pace.» Intr'acesta chipū aū scrisū cartea cu numele lui Şeremet, tănuindu-se Impēratul Moschicescū că nu'î în obrazū; şi aū dat'ō la acelū turcū, şi așaşi atunce Lunī sara 'l aū trimisū la Vezirulū. Turcii atunce sara aū făcutū dova dupē cum 'li-i obiceiul de strigă cu toţi tare când facū dova, adecă se rōgă lui Dumneđeū; era Impēratul Moschicescū, dacă aū auditū aşa, în grabă aū sūritū, gândindū că aū datū năvală Turcii, de 'i-aū spartū obuzul, şi întreba ce este. Era Dimitraşco Vodă aū spusū că faci Turcii rugă la Dum-

neșeu; érá Impératul s'aú zimbítu a ride, și aú đisú : «macarú cá suntú păgáni, déră se rógă și eł tare luł Dumneđeu.»

Deci, cum aú istovítu Turcił dova, s'aú și apucatú a dare návalá de trít-patru părți in obuzulú Moskicescú; și așa se băteaú, câte unú césú și mai bine ținea návala; érá Moldovenii ședeau acolo in miđloculú obuzului, ca cum arú ședé la casele lorú, așa nu aveaú nici o grijă; cá puscele turcesci nu le meștersugula bine, și treceaú preste obuzú; și aruncaú Turcił și cumbarale de cele mari, și suindu-se susú, nu apucaú să cadă josú și se spărgeau; și, deși cădea vre una, cădea in laturí, și nu nemeșta in obuzú. Și când sta câte o dată bătea, atunce și începeau trómbițele Moskicesci a đicere; și pre atáta cunoscémú cá n'aú spartú Turcił obuzulú Moskicescú; și așa tótá nóptea s'aú bătutú. Đicea Impératulú Moskicescú cá are și elú doá cumbarale de cele mari făcute cu altú meștesugú, cu otravá, care ilú ținea una câte cinđeci pungi de bani, și se căta cá n'aú luatú mai multe; cá acum arú arunca și elú vre una; déră n'are la cine arunca, cá ordia Turcilorú încă nu era strânsá să fie aședată la unú locú; cá acelú felú de cumbarale, suntú nu numai híerele ce suntú intr'ánsele să fie otrávite; ce și mirosul pre cine agiunge cade de móre. Ce, orí cum, diminéță dintr'acele doá cumbarale a arunca una unde a vedea ordia Turcilor strânsá.

Dimitrașco Vodá își lăsase dómna in Iași cu unú polcú de Moskali și cu vr'o doá sute de Cázaci, đicéndú și Impératulú cá și va lása Impératésa și in Iași, érá apoi n'aú lăsat'o, ce aú luat'o cu densusú; érá dómna aú rēmasú in Iași. Đisu'i-aú atunce căți-va boierí să nu și lase Dómna in Iași; și mai virtosú i-amú đisú eú să o trimiță la Hotinú séu la Cameniță, cá fiindú vreme de nepace, și de s'a tēmpla vr'o primejdie, il va fi cu greú, cá nu va avea nici vezetel, nici slugi, și cine scie cum s'a tēmpla; érá de va fi pre voia creștinilorú, lesne il va fi a se întórce să vie la Iași. Érá Dimitrașco Vodá s'aú mániatú și m'i-aú răspunsú s'e m'i laú eú mułerea, de mē temú, să o trimitú unde m'i voia; érá elú pre Dómna din Iași n'a cláti'o nicáiri. Érá apoi, după ce aú vedutú cá aú încungíuratú Turcił obuzulú, elú tare s'aú spériatú cá arú fi trimisú Turcił niscal óste Turcésca la Iași, și il vorú lua Dómna și coconił; și plángea și întreba in tótá óstea cine s'arú afla unú voinicú să ésa pre furisú să se slobódá la Iași, să dee scire Dómnei să fugá, și il va da pentru acea slujbá o sutá de galbiní de aurú, séu și doá; și nime nu cuteza să se apuce să mérgá. Apoi, Dimitrașco Vodá, vedéndú cá nu se pásesce nime, se ispitia elú singurú să mérgá, și cu Brahá, Cápitanú de dărăbani, și își găsise și cealmale și halne Turcesci să se imbrace să ésa nóptea din obuzú să intre in óstea Turcésca, ca dórá arú puté strēbate la Iași la Dómna să o iee și să fugá. Ce, din obuzú nu putea eși nime, cá nu il lása Moskalił la párcane fórá de ucazú; și s'aú dusú Dimitrașco Vodá și la Impératulú de i-aú spusú ce va să facá, și aú cerșutú ucazú; ce, Impératulú n'aú vrutú s'e il dee ucazú; și i-aú đisú cá póte s'e ilú prindá Turcił, și il-orú omori; érá la Iași, séu orú fi mersú Turcił, séu ba; érá așa daca il-orú prinde, il-orú omori și pre densusú, și orú merge apoi și la Iași; și se nu se témá, cá de orú și merge Turcił la Iași, nimicá n'orú strica. Ce, elú avea grijă și mare jéle, și nu numai elú, ce și noi cu toțił, căți ni erau casele in Iași.

Rugămă pre Dumneavóstră, iubitorilor cetitori tineri, să luați sēma acestei scrisori; că, de s'arū tēmpla vre odată sē mai vie nisce lucruri ca aceste în țera noastră a Moldovei, sē vē sciți chivernisi, sē nu pățiți și voi ca și noi.

Moskalii la Turci nici odată năvală nu mai da, ce totu Turcii dau năvală la Moskali, până își istovia foculū, și apoi érá se dau inapoi; érá Moskalii, totu cătinelū dupē dēnsii mergeaū; și se lărgise șiragurile cele de Moskali în laturī; câtū alergai cu calulū. atāta se lățise Moskalii de la carele lorū. Érá cândū aū fostū Marți diminēța, Turcii s'aū strānsū toți departe, și acolo și-aū făcutū meterezū, și și'aū-ăședatū tóte puscele cele mari, și aū începutū a se batere pré vrājmașū, câtū nu se vedeau razele sórelui, și se întunecase lumea de nu se vedea omū cu omū, ce numai se vedea para cum eșia din pusce ca cum arū arde nisce stuhū mare. trestie, pe nisce vėntū mare, așa se vedea foculū eșindū din pusce. Numai, ce voiū sē dicū, póte fi, Dumneđeā feresce la rēsboiū, că dintr'o mie de sinețe abia se tēmplā de lovesce unū omū; că de arū fi nemeritū totū foculū câtū slobodīa, n'arū fi mai rēmasū nici la Turci, nici la Moskali, omū de poveste; dupē cum dice unū cuvėntū Mironū Logofėtulū: «mare este omulū, érá la rēsboiū micā îi este ținta.» Țis'aū atunce Dimitrașco Vodā Impēratului, sē lege tóte carele la unū locū a taberei, și sē lase pré Migorodski Polcovniculū cu cinci-șese miī de Căzaci ce avea, și doātrii polcuri de Moskali sē rămāie sē apere carele de călărimea Turcului, de orū vrea sē le dee năvalā; érá cu cealaltā óste Moskicēscā, cu soldații, sē dee năvalā asupra Enicerilorū la meterezū. că orū bate pré Eniceri, și orū lua și puscele Turcesci, și atunce orū fugi și cei-alți, călărime; că așa li este obiceiulū; dicėndū că elū aū vedutū cândū aū bātutū Nemții pré Turci la Varadinū, că dupē ce aū bātutū Nemții pré pedestrimea Turcēscā, pré Eniceri, érá călărimea Turcului aū și purcesū a fugire care cum putea. Érá Impēratulū aū și rēsponsū lui Dimitrașco Vodā dicėndu-i: «ți se pare, și ai vré și ai pofti, ticālóse óme, sē fie pentru bincle tēu; dérā de oiū și bate pedestrimea, călărimea este multū, și n'amū cu cine o goni.» Că sta călărimea cum arū sta pădurea împregiurulū obuzului, de nu'i agiungea pușca; sta și privea cum se batū; și Impēratulū totū nādājdufa că'i va veni rēsponsū la ce scrisese nóptea, precum s'aū pomenitū mai susū. Și Vezirulū nu'i făcea rēsponsū, și totū păzia de se bătea. Intru acea vreme, cândū se băteaū, venit-aū unū nou-rașū camū micū și stropia de plóte, și avėmū grijā sē nu dee atunce năvalā călărimea Turcēscā, și orū perde atunce Moskalii foculū. Érá Moskalii nici se mfraū, și ne îmbārbātaū, și ne diceau că mai pré mari ploī se băteaū ei cu Șveđii; că aveau mantale în spate, și țineaū fintelesubt mantale; și mai greū era de foculū turcescū, de câtū de celū moskicescū. Și n'aū ținutū multū acelū nou-rașū. ce numai ca glumėtate de cifertū de cėsū, și aū și lucitū sórele cu mare ferbințelā, cum îi în luna lui Iulie.

Moskalii cei din rēsboiū trāgeau atunce mare greū de sete, că n'aū obiceiū ca-Turci, sē le care apă cu sacalele; deci, Impēratulū aū poroncitū la Moldoveni, sē le care apă cu polobóce, cu plosce, cu fedeleșe, cu ce orū putē; deci, s'aū pornitū cu toții de căraū apă. Vėrsaū mēdurile și vinurile de prin polobóce de căraū apă, și duceaū la soldați, și'i scriau comisarii impērātesci la

isvodü, și le dau bani aceloră ce cărau apă. A doa, mai trăgeau greu Moskalii că Inicercele Turcilor erau mai lungi și de ferü mai bunü, și băteau mai departe de câtü flintele Moskalilor; și Enicerii nu se prea apropiau de Moskali, și slobodïau Inicercele; dëră Moskalii, fiindu-le flintele mai scurte și mai slabe la ferü, nu le slujia foculü de departe së aglîngă foculü pre Enicerii; érá de le arü fi venitü lorü pre îndâmână së le bată puscele departe, ca a Turcilorü, n'arü fi pututü ține Enicerii atâta de lungü rësholulü; sëü, de arü fi datü vre o dată Moskalii năvală, încă n'arü fi pututü ține Turcii rësboiü; dëră ei nu dau nici o dată năvală, ce stau numai de se apărau.

Acum venise Moskalii de se apropiase de meterezulü Turcilorü și de puscele unde erau aședate pré multü, de erau ca o sută și cinzeci de pași de departe Turcii de Moskali. Și era unü Generalü Némțü, anume Vitmanü; acesta s'aü dusü la Impëratulă, și aü începutü a'lü mustrare tare pre Impëratulü, și'i dicea: «Ce este acesta, Impërate, de âmblämü toți, nisce ömeni hämeiți, și nu ne căutämü orânducla rësboiului, după cum ilü scimü că se cade? Că eu în multe rëzböe a Némțului amü fostü, și sciü leaculü Turcilorü ce trebuesce; ce'mi dä comanda oștii în mâna mea, că eu în doă-trii cësuri oiü face ce sciü, și oiü curăți pre Turci de nu îi vedé pre aice.» Deci, Impëratulü, aüdindü așa, i-aü datü ukazü acelu Generalü ca së'î fie tötă comanda oștii în sama lui, și së asculte toți Generalii, precumü li va poronci.

Érá acelu Generalü, cumü aü luatü comanda oștii în sama lui, aü și pusü ömeniil lui de aü âmblatü impregiurulü obuzului, dândü scire tuturorü slujitorilorü, cum îi comanda oștii în sama Generalului Vitmanü, së fie gata toți de năvală. Și aü luatü câte unü rëndü de soldați din cödă, și i-aü mai îndesitü în fruntea obuzului unde era rësboiulü; érá în cödă unde erau mai suptiri rëndurile soldațilorü, împotriva pe lîngă care, aü mai pusü pre lîngă soldați Moldoveni și Căzaci. Și așa era socotëla lui së facă: së se rumpă Moskalii de la unü locü, rëndurile cele mai gröse, și së dee năvală asupra meterezului turcescü, și së'lü încunglure; érá rëndurile cele mai suptiri së apere, de orü năvali asupra carelorü niscaiva călărime turcescă. Deci, gätindü östea într'acesta chipü, mers'aü la temeulü oștii unde se bătea, și aü mersü și Impëratulü cu dënsulü, së vadă ce va face. Érá acelu Generalü, cumü aü vedütü pre unü porucinicü Moskicescü, că âmblä ferindu-se, 'l-aü și janghiatü cu șpaga sa; și aü și trecutü înainte, ca cinspredece pași, în fruntea rësboiului cu șpaga gölä în mână, și aü începutü a striga: stupaî, së pâșescă mai iute înainte, și së fie gata de năvală; și'î îmbărbăta, și a dice grenadirilorü së începă a arunca combaralele în Enicerii. Deci, cumü aü purcesü soldații a pâși iute înainte, și Grenadirii începëndü a slobodi combarale, atunce Turcii aü și începutü a îndërëptare și a intrare în meterezü; érá unii începuse së se apuce de pușce së le tragă së fugă. Atunce, într'acelu cësü ce era numai së dee năvală, 'l-aü și nemeritü o pușcă mare Turcescă pre acelu Generalü, și aü cădütü mortü la pământü; așjdere și pre altü Generalü, pre anume Volkovski, totü o dată 'l-aü lovitü cu o inicercă prin peptü și aü eșitü pre subtü subșioră; ce, n'aü muritü, mai pre urmă s'aü tãmăduitü. Și Impëratulü încă, de multă vërsare de sânge ce vedea atunce, aü amețitü de milă;

și s'au dusă la cortă de 'l-au udată Impăratăsa cu nisce apă și s'au tresvită. Soldații atunce, perindu-le capulă, s'au părăsită de năvală, și au mai contenită foculă; dără și Turcii încă au stătută, și s'au lasată de a mai facere năvală. Decă, Vezirulă au poroncită să mai dee Enicerii năvală încă doă césuri; și de oră vede că nu potă face nimică, s'ă lase și să se întorcă inapoi, și să rădice toți Bugegenii s'ă trecă Dunărea în ceea parte. Și mergendă zapcii Eniceriloră de 'l silă ca să mai dee năvală, așjderea și călărimea Turciloră să gătă să mai dee și ei năvală; érá Enicerii au începută a se sfădire cu zapcii loră, și a strigare că ei nu mai potă să dee năvală, că dără de 'l voia Vezirulă să se prăpădescă toți Enicerii; că nu era multă acmu, de ară fi năvălită Moskalii cumă purcesese, nici ună Eniceră n'ară fi remasă. «Ce, mai bine să faci pace, după cumă este poronca Impăratulă; că noi amă perită mai bine de giământate, și căți și amă scapată suntemă mai toți răniți, și n'omă mai merge.» Decă, înțelegendă Vezirulă că gâlcevescă Enicerii, și Moskalii nu ca altă-dată au începută a se bate, socotit'au și elă pre urmă să nu greșescă mai reu, și au alesă pre Cerkeză Mehmetă Pașa Imbrihorulă, și 'l-au trimisă la Impăratulă Moskulă cu cuvëntă de pace. Atunce au stătută de âmbe părțile armele de a se mai batere.

Atunce Șeremetă și Generalii Moskicesci, și alți boierii Moskicesci, li părea bine că dără s'ară împăca cu Turcii, că li se supărase de căți ani se băteau mai înainte cu Șvedii; și îndemnau pre Impăratulă să facă pace; așjdere și Impăratăsa, iarăși îlă îndemna să facă pace. Érá Generalii cei străini Nemții, nu primiaă, și diceau Impăratulă să nu facă pace, că se va căi pre urmă. Așjdere și ună dascală ală Impăratulă, Moskală, și acela nu primia pace, și striga în gura mare să nu credă pre păgani; și ține reu și pre boierii și pre Generalii moskicesci pentru ce îndemna pre Impăratulă să facă pace cu păgani. Așjdere și Dimitrașco Vodă cu boierii Moldovinesci încă căutaă reu, și grăiaă și ei să nu facă pace; dără nu 'l mai asculta nime; căci, Moskaliloră tuturoră li era voia. Cădăut'au boierii Moldoveni, și ei, cu rugămintă la acellă dascală să stee tare la Impăratulă să nu facă pace; și sta Impăratulă în cumpene; numai, n'au putută, că sta Impăratăsa virtosă numai să facă pace. Impăratulă Moskicescă au alesă trei boierii, anume pre Șeferă Ministrulă, și pre feciorulă lui Șeremetă, și pre Sava Rogojinski, și 'l-au trimisă la Vezirulă; și se temea Sava că'lă voră cunósce Turcii, că mai înainte vreme trăise la Ragusa cu neguțitorii, dără apoi nu 'l-oră cunósce. Decă, mergendă la Vezirulă, au tăgăduită că nu este Impăratulă în obuză, ce este inapoi; ce în obuză este numai Șeremetă. Atunce au cerșută la Vezirulă pentru prada ce făcuse Tătarii în țerile Moskicesci, să dee Turcii Dunărea hotară Moskalulă, după cumă au venită și solă, carele 'l-au trimisă Brâncovanulă Vodă cu poronca Porții la Moskali, anume pre Makedon Comisulă, precumă s'au scrisă mai susă. Érá Vezirulă au risă și au răspunsă că atunce au fostă ună tégă, érá acumă este altulă. «Că Tătarii au prădată, că de multă n'au luată cojôce de la voi, precumă erați tocmiți cu dênșii de le dați câte treideci de mil de cojôce pe ană, ca să nu ve prăde în țerile vóstre; ce, acumă eu voiă se ceră de la voi, érá nu voi de la mine». Atunce au disă Vezirulă să lase pre Craifulă

Șvedului se mǎrgă cu pace la țera lui, și se' l dea ce l-au luat, locu și cetăț. Ce, Moskalii n'au primitu ca se' l dea inapoî nimică, fōră câtu se' lă lase se mǎrgă cu pace cu treîzeci miî de ôste prin țera Leșescă la țera lui; și dupē ce va merge acolo, orū sta la pace, fiindu și alți Crai megieși la miđlocu, se socoteșcă și se judece. Deci Vezirulū aū lăsatū se fie așa, că nu se prea silia nici Vezirulū pentru Șvedu, căci Șvedulū se ținca de fire, și n'au vrutū se vie la Vezirulū, ce elū gândia că a merge Vezirulū la dēnsulū. Noroculū Moskalilorū, că n'au venitū Șvedulū atunce de la Tighinē, că n'arū fi scăpatū piciorū de Moskalū, că elū arū fi sciutū ce arū fi făcutū.

Cerșut'aū Turcii pe Dimitrașco Vodă se li'lū dea; ără Moskalifaū ăisū că din rēs-boiulū d'intēiū nu se scie ce s'au făcutū, perit'aū, aū fugitū? Că noi amū gānditū că aū venitū la voi. ără vezirulū aū ăisū: «pentru unū ghiaurū ce se ne sfădimū noi nisce Impērății, lasă'lū că se va sătura elū de ce aū poftitū. Elū singurū, de bună voia lui, a veni la noi». Atunce Impēraturulū aū luatū pe Dimitrașco Vodă și 'l-aū ascunsū intr'o butcă a lui de cele cu doă rōte, de nu'lū scia nici unū Moldovanū, fōră numai eū, Iōnū Neculce Hatmanū, și vr'o dou-trei copii de casă; și aū șeđutū acolo ascunsū in butcă până ce aū trecutū obuzulū Moskicescū dincoace de movila Răbăii.

Maî cerșut'aū Turcii Azaculū, și s'au apucatū Moskalii se'lū dea cu totū venitulū și hotarulū lui.

ăis'aū Turcii Moskalilorū se strice o cetate ce se chiamă Troița, ăicēndū că' l făcută pe hotarulū Turcescū; și, macarū că era cetatea cu bună și multă cheltuēlă făcută, s'au apucatū Moskalii că orū strica-o; ără cândă s'arū maî tocmi vr'odată cetatea, atunce și pacea se fie stricată.

Cerșut'aū și birū se le dea, și cheltuēla oștii; ce, birū n'au primitū, ără cheltuēla oștii, o mie de pungi de banî, s'au apucatū că orū da.

ăis'aū Turcii se maî strice și alte pālānci, ce suntū pre marginea hotarului, pre lūngă Zaporojeni, și la pragurile Niprului: anume, Camenū, Zatonū și altele; și s'au apucatū că le orū strica. Maî ăis'aū Turcii și pentru Ucraina, dincoace de Nipru, că aū luat-o din hotarulū Leșilorū, se o dea [se o fie ără Leșii; și aū primitū Moskalii se se rădice se fie ără Leșescă. Tocmitus'aū și pentru ôstea din cetatea Brăila se ăsă și se mǎrgă cu pace; atunce, aū oblicitū Moskalii că aū fostū luatū Moskalii cei cu Toma cetatea Brăila. Maî ăis'aū Vezirulū: de orū fi intratū și in Crimū oști Moskicesci, se ăsă, că nici vezirulū nu scie ce orū fi făcutū.

Aceste tōte aū primitū Moskalii se dea Turcilorū, și altele multe, carele nu le pōte tōte inșira condeilū meū; și aū datū Moskalii și zalogū la Turci pre Șeferū și pre feciorulū lui Șeremetū, până ce vorū plini aceste tōte; și așa se auđia atunce se fie datū Moskalii și Vezirului optū sute pungi de banî. Și aū stătutū obuzulū pe locū trei ăile inchisū, până s'au așeđatū tōte aceste, și apoi aū mersū solii in ordia Turcescă; și obuzulū Moskicescū s'au pornitū in susū pe Prutū, și cu Ceauși se nu' l invēluēscă nime. Atunce, de cum era leșinată ôstea Moskicescă, inčă și maî rēu leșinase, fiindū inchiși atâte ăile; că, maî inainte vreme. de nu aveaū pită, aveaū carne; că le ducēmū ceređi de vite multe; ără dupē ce s'au inchisū obuzulū, aū luatū ceređile Turcii, și nu

aveau nici carne nici pită; și caii încă hămnesise, și veniau Turcii aproape de obuză, și le aruncau pită; erau caii se bălegaă totu apă, că altă n'avea ce bălega; și după ce s'au pornit obuzul, mulți Moskali fugeau la Turci de fôme. Așa se aușia atunce, să fi perit Moskali, cu la bătae cu totu, ca treizeci de mi; erau Turci să fi perit o sută și douăzeci de mi, pe număr; și așa socotescă că, de ar fi fost Moskali tôte obuzurile strânse la unu locu, să nu fi răschirat într'atâte părți cându s'au pornit întei asupra Turcilor, pôte ar fi biruit pre Turci. Așjdere și Turcii, după ce au zăbovit cu pace pre Moskali trei zile, să nu fi ținut pace, pôte ar fi bătut pre Moskali, precum flămândise și ei și caii lor. Numai, că vom să dicem, voia lui Dumnezeu au fost de nici Moskalilor nu le au dat Dumnezeu chierniselă ca să biruască pre Turci, așjdere și Turcilor nu le au luat Dumnezeu mintea de nu s'au prăpădit Moskali de totu. Nu bat cei mulți pre cei puțin, nici cei puțin pre cei mulți; ce numai cum va Dumnezeu.

Deci Moskali au purcesu pe Prutu în sus și au mers până în seră, și noptea până la medă-nopte, totu cu tabăra legată, și cându au stătit să se odihnescă, care pre unde i-au apucat vremea așa au stătit, cu caii înhamati, totu la unu locu, până în ziua. Apoi erau au început a mergere până la vre două césuri de zi, apoi au început a rădicare pârcaele, și au început a eșire oșteea cea slobodă afară, și au început ași adăpa caii, și a mulțami lui Dumnezeu că au eșit din pârcaele, mai tare de câtu că au scăpat de la Turci. Și au purcesu pre câmpu pedestimea, pre de laturea obuzului. Atunce eșiau Tătarii de prin păduri bulucuri cu vite, cu robi; deci, Moldovenii se sloboșiau la Tătari ca săși scotă robii, erau Tătarii îi lua în gona de'i goniau până de'i tăiau, că erau caii Moldovenilor leșinați deși dau în capu. Atunce Șeremetu au poroncitu Moldovenilor se le dee pace Tătarilor, să nu se bată cu dênșii, că ei au făcut pace, și nu le oru da agiutoru, și oru petrece reu cine se va mai bate cu Tătarii. Deci Moldovenii au început a strigare și alu blăstămăre și a dicere, cum n'oru merge ei să se bată, că ei își vedu părintii, și femeiele și feciorii lor robi la Tătari, de'i aușia cu urechile cum îl blăstămau; erau elu le dicea să nu bage samă căi va scote Impăratulu, și care va merge cu dênșii, le va da Impăratulu moșii la Mosku; și nu'i era și rușine a grăi ce nu i se cădea, unu om mare ca acela.

Atunce, mergendu cățiva Moldoveni depărțitoru înaintea obuzului, s'au tănit cu vre o sută de Tătari viind cățiva robi despre Iași, și le era caii obosiți și a lor. Deci lovindu Moldovenii fôră de veste în gura Jijiei, i-au tăiat pre Tătari mai pre toți, și i-au dat și în Prutu de s'au înecat, și au scos pre acei robi pre toți; și într'acei robi s'au fostu tēplat de au fostu robit și pre unu Capitanu, atunce purcesu din Iași, pre anume Tudosi Ciohoranulu; și acela au spus atunce că altă oște fôră de acei Tătari la Iași n'au mers. Atunce, aușind, toți s'au învioșat, și spindul lui Dimitrașco Vodă au dat laudă lui Dumnezeu. Atunce toți Moldovenii au purcesu în rēsipă carii cum puteau, pre la bejeniele lor; atunce și Moskali au dat lui Dimitrașco Vodă două sute de Draguni Moskali de s'au dus în Iași ca săși apuce Dómna, și să eșă înaintea Moskalilor mai sus, pe Prutu.

Dimitrașco Vodă, sosindă în Iași, aș odihnită două zile până s'au gătită, neavendă nici de unele cele ce'i trebuia, nici avea cu cine, că își căutaă omeni atunce cineși nevoia sa de fugă. Atunce erau și căți-va Turci Balgii în Iași și mulți Moldoveni din cei ce jecuisse pre Turci îndemnaă pre Dimitrașco Vodă ca s'ei tale și pre acei ce mai rămăsese și erau la închisore; dicendă că de voră scăpa Turcii acei, ei n'au putere să trăsă în țeră, că Turcii sciu totă cine ce au jecuită. Era Dimitrașco Vodă n'au priimită acelă lucru s'elă facă ca s'ei tale, ce, au socotită că, macară că suntă păgani, dera ei nu suntă vinovați, că suntă neguțitori, și le agiunge loră câtă i-au jecuită, de au rămasă saraci, și câtă pedeapsă de fôme au trasă la închisore. A doua, iarăși a mai socotită că, de'i va tăla pre Balgii, apoi elă nu va avea cu cine va merge la Moscū, că slujitorii și jacași carii jecuisse pre acei Balgii, n'ară fi mersă cu densusă, ce ară fi rămasă toți în țeră. Deci, cu acestă sfată, au pôte fi norocirea loră, au scăpată de mörte. Și purcedendă din Iași Dimitrașco Vodă aș trecută Jijiea pe la Popricani, și s'au tălnită la Prută la Zagarance, de ceta parte, cu obuzulă Moskicescū.

Domnităă Dimitrașco Vodă țera număi nouă luni, în anulă 7218. și au eșită din Iași Iulie în 16 zile. Era Moskalii aș făcută răsboiă atunce la Stănilesci în luna lui Iulie în 11 zile.

Deci, de la Prută Dimitrașco Vodă aș purcesă în susă dinpreună cu Moskalii, și aș trecută pre la Ștefănesci Prutulă în ceea parte, și de acolo aș mersă dreptă la Movilău la Nistru. Deci, căți boieră, și alți mai de giosă din Moldoveni, ce au eșită cu Dimitrașco Vodă din Iași, și aș purcesă cu obuzulă, auflăă că au ertată Turcii pre cei greșiți, dera nu mai puteau să se întorcă înapoi, sau să fugă într'altă parte din obuză, căci că pradaă Donții și Căzaciă lui Mihorodski și a lui Tanțski pre cine găsiă în latură de obuză, de'i lăsaă număi cu sufletele; ce nu avea putință să se ducă într'altă parte, ce, le-au căutată număi să se ție cu obuzulă cu Dimitrașco Vodă; că, cândă au venită Împărăția, avea ucașă oștea de nu strica nimeniă nimică; era la întorsă stricaă totă ce găsiă. Sosindă obuzulă la Movilău, la Nistru, se luase nisce Tătară, ca vre o două sute, în urma obuzului, și pe cine găsiă totă luaă, și aș dată preste densusă Ivanenco Polcovniculă și cu Tanțski cu slujitorii loră Moldoveni ce erau la stéguri, și i-au tăiată pre Tătară și aș prinsă vii vr'o cincășese, și i-au dusă la Împăratulă; și aș pusă de i-au spendurată în malulă Nistrului încalțați îmbrăcați. Era după ce au trecută Moskalii Nistrulă în ceea parte, aș scrisă Împăratulă Moskulă la Turci că, de n'oră porni pre Crafulă Șvedului până în doăspredece zile, și l'oră mai ține acolo la Tighiné, elă încă a strica pacea, n'a ține-o.

Dimitrașco Vodă aș făcută căutare tuturoră Moldoveniloră, căți erau cu densusă, și i-au întreată: Merge-voră cu densusă la Moscū, au ba? Ce, toți aș priimită, că într'altă chipă nu aveaă cum dice; că nu aveaă cum merge într'altă parte, de rēulă tălhăritului; și i-au scrisă Dimitrașco Vodă pre toți într'ună isvodă, și l'au dată la Împăratulă de l'au iscălită cu mână lui. Era boierii și slujitorii acestii erau, anume:

1. Ioan Neculce, Hatmanu.
2. Savilü Zmucilä, vel Banü.
3. Georgiä, vel Paharnicü.
4. Iordaki Aristarhü, vel Uşerü.
5. Pavelü Ruginä, vel Comisü.
6. Mogälde, Sardarü.
7. Ilie Abäza Vornicü despre Dómna.
8. Dimitrie, Aga.
9. Iónü Miresculü, Polcovnicü.
10. Iónü Bănarulü, vel Căpitanü.
11. Brahă, Căpitanü de Darabanü.
12. Moşokü, Jiknicerulü.
13. Iónü Zërulü, vatavü de copil.
14. Nourü Zërulü, Postelnicü.
15. Constantinü Zërulü, Medelnicerü.
16. Vasili Zërulü, tij Medelnicerü.
17. Mekiki, Stolniculü.
18. Antiobü, Camaraşü.
19. Constantinü Părcălabulü, Medelnicerü.
20. Dima, Başü-bulucbaşü.
21. Ciute, Căpitanü.
22. Apostolü, Căpitanü.
23. Toaderü Miresculü, Căpitanü.
24. Pavelü Miresculü, Căpitanü.

Toţi acestii şi alţii mai proşti şi mai de glosü slujitorü, cari aice nu s'aü pututü înşira anume, i-aü scrisü Împëratulü în visteria lui, de s'aü dusü cu Dimitraşco Vodă; şi atunce aü datü Împëratulü lui Dimitraşco Vodă doă mi de ruble s'eü fie de cheltuélä lui şi Moldovenilorü, şi 'l aü rënduitü s'e meargä se erneze la Harkovü, preste Nipru. dincolo de ţera Căzăcescă, în Sloboşie, aproape de Azacü; că acolo se cerşuse şi elü, läudându'ü unü din Moldoveni cari şciäü, şicëndü că este locü bunü. Şi aü poronicitü Împëratulü lui Apraksinü Cnézulü şi Guvernatulü de Azacü, s'e dee lui Dimitraşco Vodă ernaticü bunü, lui şi Moldovenilorü lui, dändu'ü şi doă sute de Dragunü s'e mérgä cu dënsulü.

Érä lui Renü Generalü, şi Tomil Spatarü, le aü scrisü Împëratulü Moskicescü, şi aü trimisü cu cărţile pe unü omü a lui, şi d'impreună cu unü omü a Vezirului, s'e lasë Brăila şi s'e vie după dënsulü în susü. Decü, Toma Spatarulü, cum aü auşitü, cum aü fugitü în ţera Ungurëscă, de 'şi aü mai apucatü câte-ceva de acolo, şi pre urmă aü mersü la Împëratulü la Petriburgü cu câţiva Munteni ce aü fostü cu dënsulü la Brăila, şi 'l aü făcutü Împëratulü Generalü, şi'ü da pre anü leafä câte cincü mi de ruble; şi cu vreme 'şi aü adusü şi giupăneasa din ţera Muntenească şi i-aü datü sate în ţera Moskicească, de chiverniseala vieşei lui; şi trăindü Toma acolo câţi-va anü, în tãrgü în Periaslavü, că'ü didesë şi acelu tãrgü, suptü stăpânirea Împëraşiei Moskulü, s'aü

schimbată și elu din viața această lumescă; era giupăneșă lui nu rămasă și până acum, și cu un copil, de trăese cu pace pre acele moșii ce i-au dată Impărăția.

Era Renu Generalu s'au rădicatū de la Brăila cu totă oștea, și au purcesū în susū pre Siretū pre la Cernăuți, totū stricându și mănându ce găsla prin țera; și țera fugise de la câmpu la munte, și dacă au auditū că vine Renu Generalu pre acolo, se mira încotro vorū mai fugi. Deci, Renu de la Cernăuți au trecutū Nistrulū în ceea parte pre la Hotinū, și au agiunsū obuzulū celū mare ce era cu Șeremetū acolo la Polona. Era Impăratulū Moskulul de la Movilău și au luatū douē sute de Draguni, și au purcesū în susū pe Nistru pre la Cameniță, și acolo s'au despărțitū de obuzulū celū mare; și de la Cameniță au luatū în susū prin țera Leșescă, dimpreună cu Impăratēsa lui, Ecaterina, până la Varșavū la scaunulū Crăescū, unde au găsitū pre Avgustū Craiulū Leșescū, de s'au sfătuitū, și s'au odihnitū vre o trii-patru zile. Și atunce l-au cinstitū Craiulū Avgustū; și ședendū la masă Impăratulū cu Impăratēsa, și Craiulū cu Crăesa și cu mulți domni Leșesci; între acei domni, fost'au și Adamū Sinavski, Hatmanū, și cu Hătmăneșă lui; și între alte vorōve multe, camū cu glumă, dis'au Hătmăneșă lui Sinavski către Impăratulū Moskicescū aceste cuvinte: «Multū mă mirū de voi Impărății și Craii cum de nu vē țineți de cuvēntū, și ne amăgiți pre noi. Că mai anțărți ne-au disū noē tuturorū Leștelorū, Craiulū Șvedulū, sē ne gătimū cu toți sē mergemū sē ernamū în Stolița Moskicescā împreună cu dēnsulū; și noi, cândū ne gățiamū sē mergemū, pre cuvēntulū lui, elū ne-au amăgitū și n'au mersū în Stoliță, ce s'au dusū la Tighinē. Și acum, Impărăția ta ne-al disū, să ne gătimū sē mergemū la Țarigradū, și noi pe bucurasemū tare că omū merge de omū vedē Țarigradulū; și când noi ne gățiamū, Măria ta n'al vrutū, și te-al întorsū înapoi.» Era Impăratulū atunce au risū, și cu toți câți erau la masă, și i-au disū: «Păcatū că nu ești tu bărbatū sē te chemi Sinavski; că de a'i fi tu bărbatū, sē nu fi femeie, adevēratū cu tine așū merge la Țarigradū; era bărbatulū tēu au zăbăvitū oștile, și nu le-au trimisū mai în grabă. Pentru aceea nu m'am dusū în Țarigradū.»

De la Craiulū Avgustū au purcesū Impăratulū la Riga, unde era Menjicū cu oștile lui, cari stau împotiva Șvedulū; era de acolo de la Riga s'au dusū la Petriburgū la scaunulū sēu de ernă. Era Șeremetū cu obuzulū și cu Dimitrașco Vodă au mersū de la Movilău până la Șargorodū, și de acolo s'au despărțitū de Dimitrașco Vodă, și au purcesū prin țera Leșescă cu totă oștea lui, câtă mai rămăsese, de o mai sătura pre la Nijiboje; și de la Nijiboje, la cetatea Polona, de au deșertat'o de oștea moskicescā și de pușcele cele mari, și de alte lucruri ce erau, că o stăpânău Moskalii; și apoi au rădicatū toți omenii de prin țerguri și de prin sate câți erau în Ucraina, și i-au trecutū pre toți preste Nipru în hotarulū moskicescū; și au trecutū și elū Niprulū cu totă oștea, de au aședat-o la ernaticū în țera Căzăcescă; era Șeremetū și cu curtea lui s'au aședatū la ernaticū în țergū în Prelupca. Era Dimitrașco Vodă de acolo de la Șargorodū, după ce s'au despărțitū de Șeremetū au purcesū dreptū la Kievū, pre la Nemirova, printr'unū câmpū pustiiū, numa,

cu cele două sute de Draguni Moskali, și cu Moldovenii câți erau cu dânsul; că mai fusese și nisce Căzaci cu Polcovnicul Migorodski și cu Sava Rogojinski, și 'l au lăsat în urmă pe Dimitrașco Vodă, și acei s'au dus înainte. Deci, Dimitrașco Vodă rămânând mai în urmă numai cu acele două sute de Draguni, precum mai sus s'au scris, nu era mult să-l iee Zaporojenii de grumază, împreună cu Tătarii, că prinsese limbă, și luase șleavul să meargă după dânsul să-l prindă, și cale numai de un cîțertu de ceas nu 'l au agiuns să-l iee de grumază cu toți omenii lui; că era ca la o mie de Zaporojeni și mai bine, împreună cu Tătarii amestecați. Ce, norocul lui au fost, că au apucat de au agiuns în tîrgu în Bilașerkiev, și acolo în tîrgu, era cetate și pușce, și oște Moskicească; și vedîndu Zaporojenii că au agiuns în Bilașerkiev, s'au întors înapoi. Era Dimitrașco Vodă nimică de acesta nu scia; mai pre urmă au oblicit. Și de acolo de la Bilașerkiev au mers în Kiov de s'au odihnit două săptămîni, dîndu-i Moskali de toate cele ce-i trebuia; nimică nu-i lipsia. Și cîndu au vrut să purcedă de acolo din Kiov, mulți Moldoveni au vrut să rămăie acolo și nu vreau să meargă cu Dimitrașco Vodă înlăuntru, și încă și eu, Ioan Neculce Hatmanul, nu vroiam să meargă cu dânsul, gîndind că dora ne-oru lăsa din Kiov de ne vom întorce la pămîntul nostru. Era Dimitrașco Vodă n'au vrut să ne lasă să rămănem, ce au mers la comandantul de Kiov, și i-au arătat isvodul cu iscălitura Impăratului de câți boieri erau într'acel isvod ce-l făcuse la Movilău, dicîndu că sîntem dați pre mîna lui, și nu ne va lăsa să ne ducem la Turci să facem vre un vicleșug, că el a vrut să deie samă la Impăratul pentru noi. Deci, Comandantul vedîndu așa, i-au dat pre toți pre mîna lui Dimitrașco Vodă, și i-au dus cu vartă (cu caraul) pînă la Harcov. Și acolo încă după ce au trecut țera Căzăcescă, era încă pînă la Harcov cale de două zile, un câmp pustiu pînă la Harcov și pînă la țera Căzăcescă; și acel câmp este șlevul Tătarilor cîndu pradă de la Crimă, și era cu grijă și cu multă spaimă au mers pînă au agiuns la Harcov. Era Luca Visternicul, și cu Sandul Sturza Stolnicul, venise mai pre urmă în țera Leșescă după noi, la Kiov, și ne vrîndu ei să meargă cu Dimitrașco Vodă, nu i-au putut lua, nici Comandantul nu i-au dat, nefiind ei în isvodul Impăratului, și gîndind că-i vor lăsa Moskali să se întorcă înapoi. Deci, Moskali nu-i lasă să se întorcă înapoi, că venise și Cneazul Galicin mai pre urmă în Kiov de ține drumul tare închis, de nu lăsa pre nime să iese din Kiov încôce; că era un om reu, și nici proviant, nici de cheltuială nu le da. Și s'au ispitit într'un rînd să fugă, și i-au prins, și i-au ținut închisi o lună, și apoi i-au dat pre chizășia Tomii Generalului, și apoi i-au slobodit. Și au ședut acolo un an în Kiov, pînă au cheltuit ce au avut, și apoi cu fuga au scăpat din Kiov încôce de au venit în Moldova. Și alți Moldoveni câți s'au tîmplat în Kiov, totu așa cu fuga au scăpat; și câți scapau din Kiov, încă cu multă grijă veniau pînă a agiunge spre Camenița, că rămîndu locul pustiu era tîlhărit mult; și Leșii aveau pismă pre Moldoveni căci se închinase de bună voia lor la Moskali, și pre câți Moldoveni îi prindeau Leșii, îi totu jeculau, și pre unii îi și omorîu, era pre alții îi puneau la poprelă. Numai, Adam

Sinavski Hatmanu se pune pentru Moldoveni, si pre cari'i oblicia ca suntu inchiși, trimité de'i scoté și'i miluia, și pre unii îi pune la stéguri, dându poroncă se le dee pace, și Leșiți furișu totu îi stricaū.

Dimitrașco Vodă, după ce s'aū aședatū la Harcovu, zahara pré multă îi da lui și tuturorū Moldovenilorū, câtū nu puteaū birui sé o mânânce; și i-aū mai datū și triispredece sate a unui Generalū, ce'lū chiema Sidlovski, pline de pâne și de heleștee, cu pesce, și cu mori, și cu doă-tri sute de ómenī intr'unū satū, și bucate, vaci, boi, oi, stupi, odóre, tóte le didese lui Dimitrașco Vodă, sirméoa aceluī Generalū, cădéndū elū intr'o greșelă. Decī, Dimitrașco Vodă, nu vrea sé ție pre Moldoveni cu dragoste, ca pre nisce streini ce 'și-aū lăsatū casele și s'aū instreinatū de moșiile séle pentru dēnsulū; ce, vrea sé'i ție mai aspru de câtū in Moldova, că i se schimbasse firea intr'altū chipū, nu precum era Domnū in Moldova, ce precum era mai înainte pre cândū era Beizadé tēnērū, in zilele frăține-seū lui Antiohū Vodă, încă și mai reū, și iute la beție, și se scārbia de fie ce, și ușa îi era închisă, și nu lăsa pre Moldoveni nicāiri sé ésa din tērgū afară, foră de ucazulū lui; și cu Căzaciī cei de locū, érá, se invrājbiase reū, că nu'i ține intr'o nimică. Decī, Moscaliī cei mari încă ilū urise, pentru căci ilū iubia Impēratulū și'i didese nume mai susū de câtū alū tuturorū.

Atunce s'aū sculatū Savilū Zmucilă Banulū, și multū 'l-aū piritū pe Dimitrașco Vodă, amestecāndulū la Șeremetū, dicēndū că: «Eū cândū m'amū inchinatū la Leși cu Petriceico Vodă, aveaū cinste și boierii ca și Domnulū». Și avēudū cărți de la Sobiețki Craiulū ce era pre acele vremi pre atunce, le arāta lui Șeremetū precum aū avutū voie boierii, și cândū le aū fostū voiea s'aū dusū la țera lorū in Moldova; érá Dimitrașco Vodă, va sé'i facă robī in țeră Creștinéscă; și multe ca aceste, care nu le potū scrie tóte cu condelulū meū, după cum suntū firile Moldovenilorū, cariī nu potū nici la casele lorū trăi sé nu se sfādéscă, déră încă in țeră streinā; că și cândū aū fostū cu Petriceico Vodă, érá, destule sfeđi aū fostū și atunce, ca și acum, între Domnū și între boierii, cariī mai pre urmă iarāși lorū 'și-aū stricatū, ca și acum de la Moskali, care mai înainte se va arāta.

Impēratulū Moskulū după ce s'aū aședatū toți la ernaticū, precum mai susū s'aū scrisū, scris'aū la Șeremetū și la toți Senatorii și Gubernații cei mari, de aū mersū toți la Petriburgū la sfatū; atunce aū mersū și Dimitrașco Vodă la Impēratulū. Decī, după ce s'aū strānsū toți, aū inceputū Impēratulū a'i întreba pre toți: ține-vorū pace cu Turciī, aū ba? și da-orū ce aū gîrunitū, aū ba? Decī, Senatulū celū mare aū disū, nimică sé nu dee, și sé se apuce de vară iarāși de resboiū; căci, de s'aū întēmplatū acum așa smintelă, de acum se va chivernisi intr'altū chipū de n'a fi așa, căci bani și óste este de agînsū; aū putere și doădeci sau treiđeci de ani sé se bată.

Atunce Impēratulū, vedēndū că este sfatulū așa, aū și orōnduitū in tóte țerile lui, de treiđeci de fumuri sé mai facă unū omū de óste gata cu tóte ce arū trebui, sé mai aducă āncă vr'o cinđeci de miī de óste preste câtū mai avea; și aū orōnduitū, până îi va porni in giosū pre Donū, și aū mai lungitū flintele soldațilorū și a Dragonilorū sé fie mai lungi de o șclopă de câtū inicercele Turcilorū, cum erau āntēiū, ca sé bată mai departe; și aū făcutū totū

paloșe simcelate în vîrfu, de amîndoa părțile aseușite, se se bată cu Turcii la năvală, și au lepădatu șpegile; și le-au făcutu soldașiloru la grumază lădunci de feru albă; la totu soldatulă căte doă ocă de apă, ca se aibă fiecare soldatu apă gata de bēutu la resboiū, se nu pată ca la Stănilesci. Și au însuratū atunce și pre Șeremetū, dāndu'ī Impēratulū pre o rudă a sa, dīcēndu'ī se 'și facă copil, se 'și uite feciorulū ce era la Turci, netocma că'lū a scōte elū și pre acela. Și au socotitū atunce se pornescă pre Dimitrașco Vodă înainte cu greimea, se'ī dee patrudecī de miī de Moskali Dragunī călăreșī, și patrudecī de miī de Călmășī, și triidēci de miī de Donșī, și patrudecī de miī de Căzaci cu Hatmanulū lorū, și se între în Crimă, se totū taie și se arđă, până va intra și greimea se se apuce de cetățī a le bate și a le lua. Și așa au aședatū sfatulū se facă; și începuse a porni și zaharaoa, și gătise tōte aceste ce scriū mai susū. Eră Șeremetū, macarū că se însurase de curāndū, dēră ū era mare jale de feciorū că va peri la Turci, precum ș'au peritū; și se totū ruga Senatorilorū, ca dōră arū putē strica sfatulū, și ei nu vreaū, nici puteaū, că apucase de grăise către Impēratulū, și le era rușine se întōrcă sfatulū. Decī, oblicindū Impēratulū pentru Șeremetū că'ī este jēle de feciorū, tare i-au bānuitū, și 'l-au muștratū, aducēndu'ī aminte cānd 'l-au fostū trimisū înainte pre Șeremetū, se mērgă se strice podulū la Dunăre, dupē cum ū poroncise, și mai pre urmă viindū și Impērăția sa, 'și-arū fi luatū cele doă polcurī Impērătesci a lui cu doășpredece miī de ōste, și cu Dimitrașco Vodă cu Moldovenī, și s'arū fi dusū întinsū la podū fōră de nici o grījă, care polcurī se chīamă Preobrajenski și Semienovski. Și cu acele doă polcurī arū fi bātutū pre Turci; altă ōste nu i-arū fi mai trebuitū, ce arū fi lăsat'o înapoi de arū fi venitū încetū, și arū fi izbānditū. Atunce, mai pre urmă dupē acelū sfatū, au sositū și unū unchiū a Impēratulū, anume Apracsinū, Cnēzulū și Guvernatulū de Azacū, și întrebāndu'lū și pre dēnsulū Senatulū, au dīsū că nu'ī bine cum au aședatū sfatulū, că este cu greū a se bate în trei părți; că cu Șvedulū suntū cățiva ani de cāndū se batū, și dintru unū lucru de nimică s'au începutū sfada; acum și cu Turculū; așijdere și Leșī li suntū vrăjmașī. Cu greū le va fi a se bate în trei părți. Numai cu Turci cum au aședatū așa se lase de odată; și de orū și mai cere, se le dee, până a trece Craiulū Șvedulū; și apoi se stee se se împace cu Șvedulū, și împēcāndu-se cu Șvedulū, se vorū aședa prea lesne și cu Leșī. Atunce le-orū eși și solī de la Turci ce suntū zălogū. Decī, pré lesne este atunce a strica pacea cu Turci, și a se bate pré cu ușorū cu dēnsī. Și așa, s'au apucatū și Sava Rogojinski, cum despre Turci, dāndu-le bani, orū face pace. Decī Senatorī, pentru voia lui Șeremetū, au mersū la Impēratulū, și dīcēndū aceste cuvinte au lăsatū și elū se fie așa, dupē Senatulū, și s'au părăsitū a mai face ōste împrotiva Turculū până la o vreme.

Impēratulū Moskulū 'și au strānsū tōtă ōstēa, și au ședutū în vase de au trecutū de la Petriburgū marea în ceea parte, la Șveđī, asupra Finilorū ce erau subtū ascultarea Șvedulū, și s'au bātutū acolo doi ani, și au luatū și cetatea Abovulū, care este stoliță Finilorū; și apoi iarășī cu cinste s'au întorsū la scaunulū seū, la Petriburgū. Eră pre Șeremetū 'l-au trimisū la Kiovū, și i-au

lăsat-i doăzeci de mii de ôste, Căzaci și Calmăși, să stee să dee ce a da, să-și scôtă feciorul, și să pôrte grijă despre Turci să așede acelă lucru. Așijdere și despre partea Rigăi au lăsată pre Menjicū, pre Cneazulă Alecsandru Daniilovicī Feldmarșalū, să păzescă despre Șveđii din gîosū.

Ēră Dimitrașco Vodă atunce au făcutū poncturī de cerea la Impēratulū țera Harcovului cu tôte veniturile, ȓicēndū: că țeră au lăsatū, țeră să-ī dee; și pre toți Moldovenii elū să fie mai mare; ce va fi voia lui, volnicū să fie să facă, și fără ucazulū lui, nime să nu fie volnicū a merge nicăirī, și altele multe ca aceste.

Atunce Impēratulū au datū acele poncturī a lui Dimitrașco Vodă la Senatū să le vadē, și cum orū socoti și ei. Decī, Apracsinū au ȓisū către Senatū: «Nu-ī bine să-ī dați țera Harcovului ce o cere elū, că macarū eū că amū vre o treizeci de ravașe de la acei Căzaci din Harcovū de jalobele lorū ce au pe Dimitrașco Vodă, și acolo intr'acea țeră suntū aprōpe de optzeci de mii de ôste slujitorī; și acum nefiindū pace, lesne li este a se rădica, ca să se dee subț ascultarea Turcului, că nu-ī departe Azaculū, și cândū omū sta să ne batemū cu streinī, noi omū vrē să ne batemū cu ai nostri.» Atunce și Șeremetū au ȓisū: «Adevēratū bine ai ȓisū, că așa va fi, și încă este alta și mai mare, că 'mī au spusū unī boierū de ai lui, anume Savilū Banulū Smucilă, că mai înainte vreme s'au mai închinatū din Domnii Moldoveni la creștinī, la Leși, la Ungurī, și apoi i-au ertatū Turcii, de s'au dusū la dēnșit, și mai pre urmă acei Domnii multū rău au făcutū creștinilorū, anume acei Domnii: Petru Vodă și Grigorie Vodă. Așijdere și acesta de s'a aședa la Harcovū, nu-ī departa Crimulū.» Decī Senatulū auȓindū, au alesū să dee lui Dimitrașco Vodă o mie de dvorurī în țera Moskului, care acea mie de dvorurī cuprinde cincideci de sate, și ômenī ca cincispredece mii suntī; și să-ī mai dea și câte doăzeci de pungī de bani pre anū, care facū șese mii de ruble, și doă pārechī de curți frumoșe în Stolită; ēră boierilorū să le dee treispredece sate, ce au fostū a celui Generalū Sidlovski care sate le stăpānia Dimitrașco Vodă. Care boierū a priimi, să-ī dee de acele sate; ēră care n'a vrē, să-ī dee ucazū de voia să-și meargă la pāmēntulū seū ca să se așede. Decī Dimitrașco Vodă, eșindu-ī ucazū, au și venitū la Harcovū cu multă voia rea că se depārtēzā de țeră, și s'au rădicatū și s'au dusū în Moskū; și nu multū dupē aceea, i-au și muritū Dōmna Casandra, fata lui Șerbanū Vodă Domnulū Muntenescū, și au îngropat'o în tērgū în Stolită, și au rămasū vėduvoiū de au trāitū cātāva vreme, până ce s'au însuratī, care se va scrie mai înainte.

Ēră boierii, cariī au vrutū să priimescă, le au împārțitū de acele sate a lui Sidlovski, de trāescū unii și până stāđii intr'acele sate; ēră cariī n'au vrutū să priimească, ei au venitū la Kiovū la Șeremetū ca să-ī slobōȓă. Dēră Șeremetū nu vrea să-ī slobōȓă, și încă nu numai pre boierī, ce și pre neguțitorī, și pre slujitorī, și pre toți, că-ī ȓisese Dimitrașco Vodă, în pisma boierilorū cariī se duceau de la dēnsulū, să nu lase nici pre unulū să trecă, până nu-ī vorū slobōȓi Turcii feciorulū. Decī Șeremetū se potrivise lui Dimitrașco Vodă, și nu-ī lăsa, de-lū blāstemaū toți, că periaū atāța ômenī; alții nu aveaū ce mai

cheltui; alții erau neguțitorii; altora le rămăsese femeile în Moldova; ce bogat blestemul era asupra lui Șeremetul!

De acesta auzind Kihaja Vezirului, aș disu feciorului lui Șeremetul, pentru ce opresce tată-său neguțitorii și Moldo venii ce voru să vie de la Kiovu încóce; s'î scrie ca s'î slobodă. Și așa, pe scrisorile lui, aș slobodit Șeremetul neguțitorii și pre alți Moldoveni ce erau acolo. Atunce m'aș slobodit și pre mine, Ioanul Neculca Hatmanul, cu voia mea, după ce aș trecut doi ani și amul venit în țera Leșescă cu multă nevoia, care mai susul s'aș scrisul.

Dimitrașco Vodă, după ce s'aș dusul la Petriburgul, pre boierii Moldoveni n'aș vrut s'î iee cu densusul la Impăratul, socotindul că va isprăvi s'î nu mai potă scăpa de acolo; și'î grăla de rău către Impăratul, dicendul că Ioanul Hatmanul și cu alții aș rămasul acolo, și voru s'î se ducă la Turci; și pentru aceea aș trimisul de l-aș luatul cu vartă de l-aș dusul la Harcovul, că oblicise Impăratul de acelu lucru, că l-aș luatul cu sila, și unil din Kiovu aș și fugitul. Era Impăratul aș răspusul lui Dimitrașco Vodă, mai vartosul pentru mine, Ioanul Neculca Hatmanul, dacă nu va s'î ședă, Dumneleul s'î agiute s'î mērgă unde'î voia, că nu'mi este robul. Atunce Dimitrașco Vodă n'aș căutatul bine, unde l-aș răspusul Impăratul așa.

Era când 'mi amul luatul dioa bună de la Dimitrașco Vodă, din Harcovul, de m'amul despărțitul, multul mē imbiea s'î mai ședul, și multe se adeveria s'î mē dee, și s'î mē isprăvescă și de la Impăratul mare milă, și cândul 'mi-a fi voia elul s'î mē isprăvescă. Dēra eul eramul bucurosul că aș venitul acelu cēsul de amul găsitul vreme s'î esul dintr'acelu norodul greul, că suntul nisce ómenil fórte necredinciosil, și prea cu greul traiul aș ómenil ce suntul nedeprinșil cu acelu felul de ómenil dintr'acele părțil. Și aveam mare jale, și Dimitrașco Vodă, și Dómna lui, și boieril, și toșil Moldovenil, și'mi diceam că nu 'mi-oil pute face pace, ce, voiul peri de Turci. Dēra eul amul pusul nădejdea la Dumneleul, și pentru dreptatea mea nu s'aș înduratul, și din tóte m'aș scosul; și după ce amul venitul mai încóce, încă și Șeremetul în câteva rânduril 'mi-aș disul s'î mē aședul acolo și va scrie la Impăratul s'î mē dea jalovanie și sate; dēra totul n'amul priimitul, că este unul norodul unde ru suntul ómenil slobodil s'î mērgă unde li este voia, nici la Impărăție, fără ucazul, și ucazul nu vorul s'î facă, ca pentru s'î nu facă cheltuēlă Impărăției. Și la Impărăție vr'ó curte mare ca aceea cu dvorebnicil mulșil nu este, macarul precum este la domnia țerei nóstre, saul altă crăie și domnie; ce, fórte este unul lucru puținul, numai oștenil suntul mulșil de agiunsul. Decil, de viața mea imi era cum imi era, dēra mai multul imi era pentru copil mei la ce vorul rămānē; că numai dōrā soldașil s'î fie, era la alte boieril nu încapul fecioril unora ca acestora.

Ce, frașilorul Moldovenil, rogu-vē s'î luașil aminte s'î vā invēțașil, și s'î vē pāzișil. Ori câtul il fi în cinste la vre unul domnul, bine este s'î slujescil cu dreptate, că și de la Dumneleul aș platā. Era cu Domnul nici o datā s'î nu pribegescil, macarul cum arul hi; și nu numai în țera străinā, ce nici în Țarigrad cu densusul s'î nu mergil, fiindul tu Moldovenul, ce, s'î slujescil în țera ta. Căcil, străinil cautā numai pre Domnul s'î lū miluēscā și s'î lū cinstēscā, era pre boieril ce suntul pribegil cu Domnul, într'ó nimicā suntul; și altā cinste are boi-

erulă când este singură pribagă, și alta este cându'i cu Domnulă sêu. Și apoi Domnulă se visază că este totă puternică ca la țera lui, când este Domnă, și va să fie așa, ca să năcăjescă pre acei boieră, și nu șocotesce slujba ce i-aă făcută că s'aă înstreinată, ce nimică învoelă nu'i face. Nădejdea Domnului este ca seninulă cerului, și ca încetulă marelă; acum este senină și se face noură; acum este marea lină și se face furtună.

Acum, lăsându cele străine până aice a le scrie de o dată, până érá le a veni rîndulă, să ne întorcemă érá de unde amă lăsată scrisă de țera noastră.

Vezirulă, rămîndă la Stănilescă după ce aă purcesă Moskali, aă și trimisă pre ună pașă, anume Curtă Pașă, să stee la Iași cu fermană de ertare tuturoră greșitoră, cine ce ară fi făcută; și aă trimisă la Lupulă sin Gavrilăță s'elă aducă de la bējenă, de la Bursucă, și aă răpedită în tôte părțile la vādurile Prutulă unde gășia Moldovenă de'i scotea de la robie, și aă purcesă Vezirulă de la Stănilescă cătinelă spre Dunăre să mērgă la Țarigradă.

Curt Pașă, după ce aă agiunsă în Iași, pre cine gășia din căpiteniile țerei, aă și începută a-i boieră, cum boieresce Domnulă Moldovei; și sedé în curțile domnescă. Érá atunce era ună boieră, pre anume Darie Donică, ce fusese Sardară, carele mai pre urmă la alți Domni, acelă boieră; aă agiunsă de aă fostă și Logofetă mare, érá la Moskali aă fostă Polcovnică, mergēndă la Curtă Pașă, 'l-aă pusă Hatmană; așijdere și pre ună Grecă, Bozagiulă; ilă pusesse Postelnică mare și pre alții ce mergeau la dēnsulă totă îi boieră. Și aă începută Curtă Pașă a șmbla cu binișoră, ca s'elă poftescă acei boieră ca să scrie la Vezirulă să rămăe elă în Iași, déră n'aă putută isprăvi nimică.

Érá Lupulă Vorniculă, după ce aă mersă la Vizirulă, multă 'laă musfrată pentru căci s'aă hainită țera; érá elă aă dată samă către Vizirulă, cum nu suntă ei vinovați: adecă nici boieră nici țera; ce, este vinovată Pórta, că pre Domni cel bună îi mazilesce fōră de voia boieriloră și țerei, și pune Domnă pre care nu'lă scie țera, și dāndu'i Pórta sabie face în țeră ce îi este voia. Precum și pre acesta, pre Dimitrașco Vodă, 'l aă pusă Măria ta fōră scirea țerei, și aă făcută ce i-aă fostă voia. Érá mai înainte vreme era obiceiă de'și alegeau boieră și țera Domnă; pre cine poftiau ei, pre acela puneă și Pórta.

Deci, Vezirulă, auđindă acestă răspunsă, nimică n'aă mai răspunsă și 'l aă și îmbrăcată în caftană și 'l aă trimisă să fie Caımacam în Iași până a trimite Impērația ună Domnă în Moldova; și aă scrisă și la Curtă Pașă, să se rădice din Iași. Și aă mai pusă Caımacamă și pre ună grecă, anume Mascută Postelniculă, carele fusese pre lūngă Vezirulă în óste, Capi-kihaia lui Dumitrașco Vodă, și lă ertasē Vezirulă pre dēnsulă; érá pre soția lui, pre Iano, 'l-aă tăfată, precum s'aă scrisă. Și aă purcesă Lupulă Vorniculă și cu Macsută Postelniculă la Iași să fie Caımacamă. Érá Vezirulă aă trimisă de scotea robii de la Tătari; de unde îi gășiau, totă îi aduceau la Vezirulă, și'i întreba Vezirulă la care Domnă le aă fostă mai bine: la Mihaă Vodă sau la Nicolăă Vodă? Érá ei dicea că le aă fostă mai bine la Nicolăă Vodă, pentru căci le eșia înainte Ioan Vodă, fratele lui Nicolăă Vodă. Deci, Vezirulă aă scrisă la Impērație pentru Nicolăă Vodă, fratele lui Ioan Vodă Terzimanulă, ca s'elă facă Domnă în Moldova

Éră Impăratulū, vĕdĕndū scrisorile Vezirulū, aū și făcutū Domnū pre Nicolai Vodă.

Éră Lupulū Vorniculū, după ce aū agiunsū lîngă Iași, la Balica*), aū scrisū la Curtū Pașa sĕ éșă din Iași, și i-aū trimisū și cartea Vezirulū; éră Curtū Pașa nu vrea sĕ éșă din Iași, că aștepta sĕ'i vie rĕspunsū ce scrisĕse sĕ fie elū Pașa. Decĭ, Lupulū Vorniculū 'i aū scrisū sĕ éșă din Iași, că apoi se va întorce la Vezirulū și l'a fôrte pâri; că lorū nu le trebuesce Pașa. Atunce Curtū Pașa s'aū spĕriatū, și aū eșitū din Iași de aū purcesū după Vezirulū.

Atunce Lupulū și cu Macsutū aū intratū în Iași Caïmacamĭ; éră Antiohū Jora bivū Hatmanū, auđindū că este vĕru-seū, Vorniculū Lupulū, Caïmacamū în Iași, aū alergatū și elū la verū-seū Lupulū sĕ fie și elū Caïmacamū cu dĕnșil, gĕndindu-se ticălosulū că i se va uĭta vina lui, cea de aū fostū cu Moskaliĭ, de'i chĕma, care mai susū s'aū scrisū. Număi, osĭnda lui Dumneđoū prea pe rarū omū de'lū trece; că Lupulū, cum aū sositū în Iași, ca unū lupū nesățiosū, aū și începutū a prindere pre slujitorĭ și pre Căpitanĭ cariĭ fusĕse cu Moskaliĭ, și'i inchidea și'i bătea, și le lua pungĭ de banĭ, đicĕndū că aū agonisitū din jacurile Turcilorū; și aū luatū lĕfă, și aū și pusū banĭ pre tĕrgū, pre neguțitorĭ, și pre alți breslași, și aū pusū de totū omulū bejenarū sĕ dee câte doi lei, și ómenĭ n'aveaū ce mânca, că era săcușorulū de făină câte cinspredece lei, și încă nu se nicĭ găsĭa.

Decĭ, óre-cariĭ dintre aceĭ pătimași de reū, fiindū Vezirulū încă nedusū din țĕrá, aū mersū de aū jăluitū la Vezirulū; și cum aū auđitū Vezirulū, îndată tare s'aū mĕniatū, și aū mĕnatū pre Iónū Vodă Terzimanulū, sĕ șĕđă în Iași Caïmacamū, până a veni frate-seū Nicolai Vodă în Iași, și sĕ chivernisĕscă țĕra cu imblĕndire. Și aū mai trimisū și unū Capegi-bașa împreună cu Iónū Vodă de aū prinsū pre Lupulū Vorniculū, și pre Antiohū Jora Hatmanulū, și pre Macsutū Postelniculū, cariĭ eraū Caïmacamĭ, și i-aū pusū în obeđe, de i-aū dusū la cetate la Varna, preste Dunăre, surgunĭ, de aū șĕđutū acolo doi anĭ la pedĕpsă. Pentru fratele Lupulū aū trasū și cei-lalți pedĕpsă; și s'aū plinitū atunce unū cuvĕntū prostū ce đice: cu érba cea uscată arde și cea verde.

Ioan Vodă, după ce aū venitū în Iași, era bunū și blĕndū tuturorū, și aū chivernisitū țĕra, până aū venitū frate-seū Nicolai Vodă în scaunū aice în Iași; și lăsĕndū Ioan Vodă pre frate-seū în Iași, elū s'aū întorsū la slujba sa în Țarigradū la Terzimănie.

Dimitrașco Vodă Cantemirū, ce s'aū dusū la Moskaliĭ, acolo aū muritū, cu patru feciorĭ: Mateĭ, Constantinū, Șerbanū și Antiohū; și ce vorū fi, vremea viitóre va arăta.

*) Unde suntū acum curțile domnescĭ, la Frumósa. — Adaosū in copia Post. Hurmuzaki.

CAP. XX.

A doa Domnie a lui Nicolai Voevoda Mavrocordatü, in anulü 7220.

Nicolai Alecsandru Voevoda Mavrocordatü, după ce a venitü in Iași, a triea-di, pre obiceiü, a boieritü. Pus'aü pre Nicolai Costinü, vel Logofëtü; pre Gavrilü Miclesculü, vel Vornicü de țera de gîosü; pre Ilie Catargiulü, vel Vornicü de țera de susü; pre Iónü Buhușü, ce fusese Logofëtü mare, 'l-aü pusü Hatmanü; pre Ramadanü, vel Postelnicü; pre Iónü Paladi, vel Spatarü; pre Georgiță Mitre, vel Banü; pre Constantinü Rusetü, vel Paharnicü; pre Grigo-rașcu Jora, vel Visternicü; pre Constantinü Costaki, Stolnicü mare; pre Manolaki Hurmuzaki, Comisü mare. Aceștii erau boierii lui Nicolai Vodă; érá chiverniséla și tóte trebile erau mai alesü după Ramadanü, vel Postelnicü.

Atunce Nicolai Vodă își lăsase firea cea suméță, cum era in domnia din-téiü; ce, multü se mai lăsasé, și trăia bine cu boierii, in dragoste; că erau unii din boierii fugiți in țera Ungurésca, alții in țera Leșésca, alții la Moskü, și cu dênșii și din cei mai prostii mulți erau duși, și avea grijă că pentru numele lui celü strașnicü n'orü mai veni. Decî, arăta către toți blândețe; érá boierii toți s'aü întorsü la pământulü seü; numai cei de la Moskü nu veniaü, că nu puteaü de oști, și nu'i lăsaü Moskalii, precum mai susü s'aü scrisü; și carii boierii cum veniaü din străinătate, daü vina către Nicolai Vodă totü pre cei de la Moskü, și ei își curățiaü obrazele, cum n'aü sciutü nimică, și așa se îndreptaü. Érá Nicolai Vodă macarü că'i pricepea și'i scia, déră lăsa și elü tóte precum diceaü ei, căci era bucurosü se fie cum scie, numai se vie in țera.

7
Țera atunce era stricată reü de Tătari, și de Moskali, și de tälhăritü; așij-dere și Turcii Balgii făceaü multă gâlcévă și supărare lui Nicolai Vodă la divanuri, pentru frații și rudele lorü ce perisé atunce cândü aü fostü Moskalii in țera, și pentru jacuri ce'i jăcuise unii și alții, și le făcea și năpăști mai multü de câtü erau adevérate. Érá Nicolai Vodă făcea multă chiverniséla, pre unii camü rarü îi da platnicii Turcilorü, érá nu deplinü pre câtü cereaü ei; érá pre unii îi închidea până la o vreme, și apoi îi șloboția; érá a mai mulți Turci nu le ține in samă, și se îndrepta sciindü rîndulü Porții. D'ântéiü la giudecata se făcea a ține cu Turculü, érá pre urmă eșia giudecata dréptă Moldovanului. Noroculü țerei aü fostü atunce, că s'aü tēplatü de aü venitü Nicolai Vodă; érá de arü hi venitü altü Domnü mai prostü, arü hi fostü prea reü de Moldoveni; macarü că unii aü trasü la Nicolai Vodă greü mare, și multă închisóre, cumü aü fostü fecioriü lui Manoli, și Toader Armașulü, că tălesé nisce neguțitorii Turci Balgii de la Roman fórá de poronca nimerui; și'i piraü nisce frați a-celorü neguțitorii Turci cu fermanü de la Pórtă, pre carii intr'altü chipü nu putea se'i isbăvescă.

Atunce, Nicolai Vodă, pe poronca Vezirului, aü gătitü câteva căruțe cu ca

să pornescă pe Șvedu la țera lui prin țera Leșescă, și cu treizeci de mii de Tătari, după cum scrisese de la Nistru Impăratul Moskiceskă la Vezirul, numai să pornescă pe Șvedu, după cum s'au tocmită pacea. Era Șvedul n'au vrut să meargă, și au scris cărți la Impăratul Turcesc, de au pirită pe Vezirul precum că s'au agiunsă cu Moskali de au luat bani, și au făcută pace; era de n'ară fi făcută viclesugă se iee bani, ară fi luată pe Moskali de grumază, că nu mai avea Moskali nici o putere; și acum și pe densusul nu l-au pusă nici la o cale, și va să-lă pornescă, să-lă iee Moskali de grumază. Era Impăratul, vedându cartea Șvedului, tare s'au mâniată pe Vezirul.

Într'acea vreme, sosit'au și Osman Kihaioa Vezirul la Impăratul cu cărți de la Vezirul, să iee colacul cumă au bătută pe Moskali; și spuind Impăratul cumă au încungiurată pe Moskali cătă nu mai avău nici o putere, numai ce strigău: amană! deci, noi vedându-i că strigă amană, ne-au căutată numai a face pace, și i-am lăsată de s'au dusă la țera loră. Era Impăratul au disă: «Voă ați căutată căci strigă amană, și nu i-ați luată de grumază; nu era lucru mică acela să vă uitați voă la amană. Ce, amă înțelesă eu faptele vostre!» Și îndată au poroncită de i-au tăiată capulă, și au trimisă de au omorită și pe Vezirul. Deci, Șvedulă au mai rămasă întru acea erna, și preste veră, totă la Tighină, și solii Moskicesci totă stău la Tarigradă popriți. Era Moskali au dată zakulă Turciloră, și alte cetăți au fărmată, după cum s'au aședată la pace. Era Șvedulă totă puneă pricină, și nu vrea să purcedă de la Tighină, dîcendă că până nu se va duce Șeremetă cu oște din țera Căzăcescă, nu va merge; că Șeremetă stă să-lă ție calea. Deci, Porta au aședată cu solii Moskicesci să se redice Șeremetă cu totă oștea din țera Căzăcescă, și să se ducă în țera loră, la Moskă; și ei să pornescă pe Șvedu de la Tighină cu Tătari și cu o samă de Turci să-lă ducă prin țera Leșescă până la țera lui. Deci, Șeremetă, cumă au vedută cărțile soliloră, precumă au aședată la anulă, tōmna, după bătae, s'au redicată din țera Căzăcescă și s'au dusă la Smolentska cu tōte oștile lui. Era Vezirulă au trimisă pe Ismail-Efendi cu vre o treizeci de mii de oște Turci, și Hanulă cu Tătărimea, să iee pe Șvedu să-lă ducă la țera lui. Era Șvedulă într'acea vreme au prinsă nisce Tătari omenii lui, scriindă Hanulă la Șeremetă să stee gata la Smolentska, că ei voră să purcedă acumă cu Șvedulă, și l-oră duce în țera Leșescă până la ună locă, și l-oră lăsa; era Șeremetă să-lă esă înainte să-lă iee de grumază, și să deă o sută și cinzeci de pungi de bani Hanului, precumă s'au aședată.

Deci, Șvedulă, prindendă acei Tătari cu acele cărți, au pusă de i-au omorită pe Tătari, și au luată cărțile la densusulă, și tăcea mulcom. Era Hanulă nu scia nimică că i-au prinsă cărțile și i-au tăiată Tătarii, și lă totă silia pe Șvedu să purcedă până este erna, și suntă apele îngietate. Și Șvedulă totă nu vrea să se pornescă să meargă.

Scris'au Pașa de Thighină și Ismail Efendi la Udriiă la Impăratulă și la Vezirulă, mutendă-se Impărăția atunce acolo, cumă că au gătītă pe Șvedu, și oștea, și tōte suntă gata, și elă totă nu va să purcedă; și în doă-tri rōnduri i-au scrisă, și elă totă nu vra să purcedă; până, de la o vreme, mâniin-

du-se Impărăția pe Șvedu, aū poroncitu numai s'lu pornescă cu sila, dacā n'a vrea de bună voiā. Deci, gātindū ōste, aū mersū s'lu ūee cu deasila;  r  elu s'aū inchisū in curțile lui la Varnița, unde ședeā; și s'aū apucatū să se bată cu Turci, să nu se dee. Și Enicerii țineaū  re-cum  in partea Șvedului, și nu vreaū s'li fac  rușine; că nici vreaū s  dee. Șvedii cu sinețele in Eniceri, nici Enicerii in Șvedii; ce, staū impregiurulu curților Enicerii, la gazda Șvedului. Și se mira Pașa și cu Iismail-Efendi cum  oru face poronca Imp r tesc , c  se temea Pașa să nu facă zorba Enicerii și asupra lui; și strigaū Enicerii dic ndu: pentru ce să facem  noi rușine acestui Craiu  spe ce aū venit  la noi?

 r  Pașa aū ch emat  pre un  Ag  a lui de Eniceri, și 'l-aū trimis  s  gr esc  cu Craiulu să nu se apuce de g lc v  cu o Imp r ție; c  apoi, p te s  p ee; și 'l-aū inv țat  pre acel  Ag  in tain , ved ndu că nu priimesce Craiulu, c ndu va eși de la Craiulu afar  s  dic  către Eniceri: «Noi Enicerii ținem  cu d nsulu;  r  elu mai tare ne suduesce pre noi de c tu pre Pașa, și dic  c  suntem  nisce  meni bl stemați, și nu se mir  elu de noi!» Și f c ndu acel  Ag  așā, cum  aū auđit  Enicerii acea vor v , s'aū și m niat , și aū inceput  a slobodire foculu in Șvedii;  r  Șvedii, de odată staū, g ndindu-se că li sunt  prietenii, nesciind  viclesugulu ce făcuse Aga de Eniceri; căci, Craiulu nu suduise pre Eniceri. Deci, de la o vreme, s'aū inchis  Șvedii in casă de se b tea , p n  ce aū dat  focu caselor ; și arđend  casele, așā 'l-aū prins  și pre Craiulu; și p n  a'lu prinde, elu aū omorit  cu m na lui vre o cinc  șese Eniceri, și elu inc  se r nis ; numai, aū inv țat  Pașa pre c țiva Turci s'lu apuce s  nul  om re Enicerii, că de 'l-ar  fi l sat  'l-ar  fi omorit . Și așā, apuc ndu'lu, 'l-aū dus  in curțile Pașii, de 'l-aū ținut  acolo cu vart , p n  aū venit  r spuns  de la Imp r ție de la Udriiu.

Atunce aū venit  poronca și la Nicolai Vodă pentru Șvedii și Leși ce ern z  pin ț r , s'li sc t  și s'li gon sc  din ț r ;  r  Șvedii, auđind , s'aū inchis  c țiva in curțile de la Prigoreni, in ținutul  C rlig turei; și se ap ra  din casă de nu le puteaū strica nimic  calarașii Moldoveni ca săli sc t ; și aū trimis  calarașii inapoi la Nicolai Vodă de aū intreat , c  intr'alt  chipu nu pot  s'li sc t , ce numai d r  s  dee focu caselor ; d r  Vodă n'aū priimit  s'li las  să aprind  casele, ce, le-aū đis  s  stee pe depart  de d nsii. Dup  ac sta cur ndu aū venit  r spuns  de la P rt  să le dee pace. Așidere aū mai trimis  Nicolai Vodă pre Hatmanulu cu mulți slujitori, tot  atunce, la Cernăuți, că era  stea lui Voevoda Chiovski aș dat  acolo la ernatic , și făcea mult  stric ciune locuitorilor , ca s'li sc t  și pre acei din ț r .  r  ei s'aū str ns  la un  locu să se apuce de r sboiu, tem ndu-se să trec  in ț ra Leșesc . Deci, Hatmanulu, ved ndu c  se apucă de g lc v , aū și r dlicat  ținutul  Hotinului, și a Cernăuților, și i-aū str ns  pre toți la un  locu;  r  Leșii, ved ndu că s'aū str ns  at ta om , căđut'aū cu rug minte la Hatmanulu, și multe daruri i-aū d ruit . Atunce aū și nimerit  r spuns  de la P rt  și de la Nicolai Vodă să le dee pace. Atunce aū trimis  Impăratulu la Tighin  de aū pornit  pre Craiulu Șvedului la Udriiu, impreună cu toți Șvedii lui, și

'l-aŭ aședatŭ acolo la unŭ tĕrgŭ aprŭpe de Udriiŭ, anume Demirdaș; și nu 'l aŭ mai lăsatŭ la Tighiné sĕ facă amestecături.

Așijdere, totŭ atunce la acea vrajbă, aŭ venitŭ și Craiulŭ Stanislavŭ Leșcinski din Pomerania, teptilŭ prin țĕra Ungurĕscă; aŭ eșitŭ în Moldova la Comănesci, pe Trotușŭ, și aŭ venitŭ pre la Băcău la Mărgineni, pe la Ștefăniță Rusetŭ Vorniculŭ, cu puțintei ômeni; și de acolo aŭ mersŭ în Iași la Nicolai Vodă, și i-aŭ făcutŭ mare cinste, și aŭ trecutŭ la Tighiné.

Ēră Craiulŭ Șvedului aŭ piritŭ pre Hanulŭ și pre Ismail-Efendi, și pre Pașa de Tighiné, și aŭ datŭ și cărțile ce le trimisĕse Hanulŭ la Moskŭli. Decĭ, Imperatulŭ, vĕdĕndŭ așă, aŭ și mazilitŭ atunce pre Vezirulŭ și pre Hanulŭ; ĕră pre Ismail-Efendi și pre Pașa de Tighiné i-aŭ omoritŭ, și aŭ pusŭ Vezirŭ atunce pre Gin-Ali-Pașa, și încă 'l aŭ făcutŭ și ginere. Atunce acelu Vezirŭ îndată aŭ și închisŭ pre solii Moskicesci în Edecule, și i-aŭ pusŭ la mare pedĕpsă, câtŭ nu lăsa pre nime sĕ întĕre la dĕnșii, nici până la imblătore nu 'i lăsa sĕ ĕsă, ce și acolo, cu păzitorii, ce, mai multŭ se scărnăviaă într'unŭ ciubărŭ și daŭ afară. Și pre câți din slugi erau Moldoveni, Munteni sau Sĕrbi, pre toți i-aŭ datŭ la catargă.

Atunce aŭ eșitŭ și Lupulŭ Vorniculŭ, și cu Antiohŭ Jora Hatmanulŭ de la închisore din Varna, cu mișloculŭ Hanului, giuruindŭ nișce sate acolo pe Prutŭ, dicĕndŭ că sŭntŭ a lui; și mai multe erau ominesci*). Și aŭ mersŭ de acolo în țĕra Muntenĕscă, și aŭ stătutŭ Hanulŭ de i-aŭ făcutŭ pace de la Nicolai Vodă, sĕ'i dee moșile boșerilorŭ celorŭ ce sŭntŭ la Moscŭ, și alte lucruri multe, că se temea Nicolai Vodă, că începuse Lupulŭ a'lu amesteca, din țĕra Muntenĕscă la Pörtă, și avea și pre Hanulŭ agiutorŭ, și i-aŭ căutatŭ numai sĕ'i facă pre voiă sĕ vie în țĕră, sĕ nu mai âmble amestecândŭ și făcĕndŭ cheltueală țĕrei. Decĭ, dupĕ ce aŭ venitŭ în țĕra, Lupulŭ, îndată 'lŭ aŭ pusŭ Vornicŭ mare și i-aŭ dăruitŭ și optŭ pungii de banii; și nu i-aŭ agiunsŭ atăta, ce, aŭ cerșutŭ și satele boșerilorŭ ce erau pribegi la Moskŭ; și i le-aŭ datŭ, de odată. Ēră dupĕ ce aŭ venitŭ Luca Visterniculŭ i le-aŭ luatŭ, și ĕră le-aŭ datŭ Lucăi; ĕră mie, lui Iônŭ Neculce Hatmanŭ, imi sta mare pedecă, ca sĕ nu potŭ veni în țĕră, sĕ'mi ție elŭ moșile; și nu se temĕ de osînda lui Dumneșĕu, ca sĕ'și aducă aminte câte pedepse și urgi, de la domni, pre la închisorii, în câteva rînduri aŭ trasŭ, care mai pre-urmă aŭ giudecatŭ Dumneșĕu, că 'mi amŭ făcutŭ și eŭ pace la domnia lui Mihai Vodă, și, cu giudecata Mitropolitului Gedeonŭ și a totŭ divanulŭ, 'mi amŭ luatŭ și eŭ moșile de la feciorulŭ Lupulŭ, de mi le-amŭ stăpănitŭ.

Ēră Șeremetŭ, din Smolenșca, dacă aŭ înțĕlesŭ că ĕră aŭ închisŭ pre solii cei Moskicesci, s'aŭ și întorsŭ cu ôstea la Kiovŭ, și venia și di și nôpte; și cum aŭ agiunsŭ de aŭ intratŭ în Kiovŭ, înaintea ôștii sĕle, ĕră Tătariii aŭ și slobođitŭ unŭ ceamburŭ din Bugĕgŭ de aŭ lovitŭ fôră-de-veste, numai în cincii dĭle, și aŭ agiunsŭ până suptŭ Kiovŭ, și aŭ tăiatŭ și aŭ robitŭ, și aŭ luatŭ doăđĕci de miș de robi, și s'aŭ întorsŭ înapoi cu pace, că n'aŭ avutŭ cine li sta împrativă, ne fiindŭ ôste în Kiovŭ; că de arŭ fi fostŭ macarŭ vr'o doă miș,

*) De la Greceni. — Adaosŭ în copia Post. Hurmuzaki.

n'arū fi scăpatū nici unū Tătarū, că le stătuse caii de mergeaū pe giosū, căți rămăsese pre urmă pre șlevū, și eșiau Rușii de prin bălți și de prin păduri de'i ucideaū. Țăra la acea vreme se tēmplasē numai Ivanenco Polcovniculū și cu Tanțski, fōră de slujitorī, și aū eșitū și ei cu vr'o doăzeci de ómeni din Kiovū de o lature, și aū găsitū vre o cinsprezece Tătari, și i-aū luatū de grumazū de i-aū dusū la Șeremetū în Kiovū. Țăra altă óste era de ceea parte de Nipru; noroculū Tătarilorū, că nu puteaī Moskaliī trece, că nu'i ține gīața, nici puteaū trece prin apă.

Țăra cândū aū fostū de primăvară în alū doile anū a domniei lui Nicolai Vodă, făcut'aū Turcii sfatū și cu Șvedulū și cu Stanislavū, dicēndū Stanislavū Craiulū că pre dēnsulū ilū priimescū toți domniī Leșesci sē le fie Craiū, și a da și Camenița Turcilorū, și le va da și birū, și câteva fete mari*) pre anū; numai sē'i dee óste sē mērgă sē'lū puie Craiū în loculū lui Avgustū; și atunce a trece și Șvedulū cu pace prin țera Leșescă; și apoi se vorū scula cu toți asupra Moskului. Deci, Turcii s'aū ispititū sē facă și acelū lucru, și aū orōnduitū pre Abdi-Pașa cu câte-va miī de óste Turci și cu Tătari, și cu Nicolai Vodă, și aū pornitū și pre Stanislavū Craiū de la Benderū, dāndū'i Impērația și o sută și cinzeci de pungi de bani de cheltuelă, sē se puie Craiū în țera Leșescă. Și aū venitū Stanislavū Craiū până la Zagarance cu tótă óstea, și elū aū mai rēmasū acolo sē vedă cum a mai fi. Țăra Abdi-Pașa aī mersū până la Hotinū, și aū trimisū la Kiovū la Șeremetū solū, pre unū turcū, de i-aū dīsū, cum, sē silēscă elū la Impēratulū Moskului, sē nu se puie elū a da agiutorū lui Avgustū. Craiū, și sē lasē ca sē puie ei Turcii Craiū pre Stanislavū, și apoi orū lāsa și ei pre feciorulū lui Șeremetū de la Tarigradū. Țăra Șeremetū aū rēspunsū acelui turcū solū: «că elū de feciorulū lui s'aū lāsātū de cândū s'aū datū pre mīna lorū; dēră elū n'are nici o putere sē facă acelū lucru, că elū este o slugă, și până acum i-aū venitū patru cărți de la Impēratulū Moskului, cum a vedē că intră Turci în țera Leșescă, sē se pornēscă și elū cu oștile de la Kiovū împrotiva lorū. «Și iar aū dīsū Șeremetū:» cum că pótē ei face 'acestū lucru, că Craiulū Avgustū are pre Nemți cu treideci de miī, și pre Veneticū cu treideci de miī, și pre Prusū cu treideci de miī, și pre noi cu treideci de miī. Toți acesti Monarhi suntū gīurați sē'si dee agiutorū unulū altuia. câte cu treideci de miī de óste; Țăra cândū arū vedē vre unū greū, și cu tótă puterea sē'si dee agiutorū unulū altuia. La noi nu este obiceiū ca la voi sē se mazi-lēscă Craii și Domniī, cum faceți voi. Țăra Păpa de Rōmū dacā arū aūdi, că veniți voi sē le faceți acestū lucru, tótă Creștinătatea arū sili asupra vōstră sē se rădice. Numai Craiulū Șvedului are pismă pre mine, că 'l-amū bātutū în multe rōnduri, și imī amestecă feciorulū. Dēră voi nu trebue sē vē potri-viți unorū ómeni nebunī». Și cu acestū rēspunsū s'aū întorsū solulū lui Abdi-Pașa de la Kiovū la Hotinū.

La acea vreme, cândū aū sositū solulū de la Abdi-Pașa la Kiovū, ce mai susū s'aū scrisū, la Șeremetū, atunce se tēmplase de făcea Șeremetū prazniculū Impēratului, adecā đioa sfântului Petru Apostolū, și se strānsese la curtea

*) Cincideci, đice copia Post. Hurmuzaki.

lui Șeremetü s'î cinstescă, la vr'o trei patru mese, și era plină ograda de generalî și de ofițeri, totü împodobiți cu haine de sirmă; și fripsese unü boi întregü, și vr'o trei berbeci întregi, și cu córnela poleite. Era slujitorii dragunî Moskali, și cu puscele cele mari, staü pe delü de slobodiaü foculü, pentru sănătatea Impëratului; așijdere mai glosü, la Pecersca, alte pusce erau scöse, cu alți slujitori, de slobodiaü foculü; așijdere mai glosü de Kiovü staü Căzacia cu vr'o doăzeci de miî de ôste cu pusce de slobodiaü foculü. Deci veldëndü solii acele lucruri, se miraü și ei; și întorcëndu-se înapoi, aü avutü ce spune lui Abdi-Pașa.

Atuncea, Craiulü Leșescü Avgustü, oblicindü de Voevoda Ruski că este agiunsü cü Stanislavü Craiü ca să dea Camenița, 'l-aü prinsü Craiulü și 'l-aü făcutü surgunü la Sacsonia, de aü ședutü câțiva ani acolo până 'l-aü sloboditü; și aü trimisü altă ôste și zaheré în Camenița, cum mai în grabă, și aü făcutü surgunü și pre generalulü ce era în Camenița, fiindü agiunsü cu Stanislavü, viindü Turcii, ca să o dea.

Deci Abdi-Pașa, veldëndü acestü răspunsü de la Șeremetü, și vedëndü că s'aü adaosü ôste în Camenița, și s'aü schimbatü generalii, aü făcutü scire la Pörtă. Deci, Pörtă aü vedutü că n'aü putere să facă aceste lucruri ce sfătuisă, ca să schimbe pre Avgustü Craiü și să puie în țera Leșescă pre Stanislavü, s'aü spëriatü, se nu se rădice totă Creștinătatea Evropei, și 'și arü perde Turcii împërăția; și s'aü lăsatü de acelu lucru; și aü socotitü într'altü chipü, de aü scrisü la Abdi-Pașa de i-aü făcutü răspunsü să se așede la Hotinü, fiindu-le rușine să se întorcă föră ispravă înapoi. Dicu unii că arü fi sfătuitü Șvedulü și Voevoda Chiovski, să se așede Hotinulü, și să le fie lesne de acolo să mERGă la Kiovü; că totü nădëjduia Șvedulü că va mai puté să 'și dea palme cu Moskalulü; era unii dicitü că arü fi sfătuitü Nicolai Vodă, temëndu-se că nu va puté șede în Iași de Dimitrașco Vodă; era alții că Nicolai Vodă aü giuruitü Impërăției o sută de pungi de bani, ca să nu facă Hotinulü. Ce, adevêrulü nu se scie; scii că de primăveră, aü luatü și ținutulü Hotinului de 'l-aü făcutü olatü cetățel. Era la anulü, aü luatü și ținutulü Cernăușilorü, din Prutü în colo, s'elü facă totü olatü, dicitëndü că totü de Hotinü aü fostü. Era lui Stanislavü i-aü venitü poroncă să mERGă la Benderü, și s'aü întorsü.

Atuncea Șeremetü nu puté sci nimică de feciorulü lui, că pusese Voevoda Chiovski strajă de ai lui, de nu putea nime nici merge nici veni; și pre cine trimitea Șeremetü, îi totü prindé Voevoda de 'î tăia, sau îi închidé. Era Șeremetü aü datü o sută de galbinî unui Moldovanü de 'și-aü băgatü capulü, cu cărți, pentru voia banilorü, și aü făcutü cum aü pututü, și aü mersü la Pașa de Tighiné; și atuncea s'aü tēplatü de aü sloboditü solulü celü de la Moskü de la închisóre din Tarigradü, și l'aü întorsü pre acelu slujitorü Moldovanü, anume Cırjă, și cu deuce turci, de aü datü veste de pace la Kiovü; și încă totü s'aü mai zăbovitü, precum va arăta mai înainte.

Pre acele vremi era greü în țeră, nu de birü, ce de alte supërări, că Turcilorü li era calea totü prin țeră, mergëndü și viindü la Hotinü; unii vineaü pre la Focșeni de mergeaü pre Siretü, pre la Botoșeni, cari veniaü despre Bosna; alții, pre Bărladü și pre la Iași; alții, pe la Prutü; și, ca nisce oșteni

păgânii ce erau, totu stricăciunii făceau, cu felu de felu de risuri și batjocuri a fete feciore, și a femeii înțelepte.

Prutulă, pusese Nicolai Vodă, avându poroncă de la Pórtă, pre Constantină Costaki vel Stolnică, împreună cu unu Pașă, de'lu curăția, cu multe sute de ómeni, de copaci și de plavii; alții trăgeau șeicele cu pâne până la Țuțora, și de acolo le încărcau în care de le porniau la Hotiuu; și făcuse și hambare de puneau pânea la Țuțora, de sta, câtu nu o putea rădica prin care. Déră macarú câtu greu și supărare era, și mare cheltuélă lui Nicolai Vodă, déră încăși vedându atunce slujba inazililor, au făcutu milă cu dênșii, și cu sfintele rugi, cu mônăstirile, de le-au rădicatú unu obiceiú spurcatú, ce era asupra, de stingerea caselorú boțeresci, și a sfintelorú mônăstiri ce se făcuse; de dau desetină de stupi și de mascuri, țărănesce. Érá Nicolai Vodă au ertatú se nu mai dee desetină țărănesce, precum n'au fostú dândú și mai înainte la alți Domni; numai de la domnia a doa lui Mihaí Vodă li se făcuse acestú obiceiú.

Atunce pre acea vreme, cu căți-va ani mai înainte, se tot bătea Franțuzulú cu Némțulú pentru țera Spaniei, care de care se o lee se o stăpánescă, neavându Craiú; și totú biruia Némțulú pre Franțuzulú, căci îi mai dau și alții agiutorú, fără de electorii lui. Îi mai da Anglia patru-deci de mil de óste, și Olandia treideci de mi. Apoi, supărându-se Franțuzulú de atâța ani de bătae, sta se se împace; și Némțulú nu primia, vedându că biruesce. Deci, s'au lăsatú Anglia și Olandia a-í mai dare agiutorú, și începuse a batere Franțuzulú pre Némțú. Deci, Némțulú, vedându așa, stătu'au și alții mediatori și le-au făcutú pace, împărțindú țera Spaniei dreptú în doă; și pre unde le-au venitú hotarele, răsipit'au cetăți și téguri de le-au stricatú, și au făcutú pace. (?) Pre atunce au trecutú și unu solú mare de la Leși la Pórtă, anume Voevoda Mazovețki, de au aședatú cu Turcii acele amestecături multe; și întorcându-se de la Pórtă au mersú la Avgust Craiulú, și apoi 'lu au trimisú Craiulú și la Petriburgú, la Impératulú Mosculú. Atunce au trimisú și Impératulú Turcescú la Leși solú pre unu Șerinú, din Crimú, anume Șeferbei, de au făcutú pace lui Voevodă Chiovski și lui Stanislavú Craiú; și întorcându-se Șeferbei de la Leși, s'au și rădicatú Voevoda Chiovski și cu Șente Ianoșú Bițnovețki, și cu alte capite anume: Staroste Raavski, și s'au dusú la loculú lorú în țera Leșescă la Avgust Craiulú de s'au împreunatú, și n'au avutú nici o nevoie.

Așijdere și Stanislavú Craiú, încă au purcesú de la Turci prin țera Unguréscă, și au trecutú la Pomerania, și nu s'au incređutú se mérgă la Craiulú Avgustú, ce s'au aședatú în nisce téguri, în hotarele Imperatului Nemțescú.

Vrut'au atunce Impéráția Turculú se dee galióne Șvedulú se'lu pornescă și pre dênșulú pre marea Albă, pâna la Franțuji, și de acolo orí se'í dee vase Franția, orí se vie vasele lui. Și n'au primitú; ce, au disú că elú pre uscatú au venitú, pre uscatú se va duce. Și se miraú și Turcii ce orú mai face cu dênșulú, că nu'í mai puté intra în voia, și elú arăta cartea Impératului Turcescú, ce'í trimisese când au venitú la Tighiné, că nu'lú va lăsa și'í va da óste. Elú acea nădejde căuta și o aștepta.

Érá când au fostú în alú treile anú a domniei lui Nicolai Vodă, în anulú

7222, mazilit'ău Turcii și pre Brâncovanulă Vodă, trimitendă pre Buiuc-Imbrihorulă de la Tarigradă, adecă Comisulă celă mare, de 'lă aă prinsă cu mare meșteșugă, că 'lă aă înșelată unchiă lă de aă mersă de la Tărgoviște în București, fiindă unchiă lă agiunși cu Mihaă Vodă de staă de'lă pirău, gândindă că va fi elă Domnă. Érá dupe ce 'lă aă prinsă, aă scosă Imbrihorulă fermană de la Impărētie, scriindă la țără: «de oră priimi pre Mihaă Vodă, bine; érá de nu, sē'și rădice Domnă dintre dēnșii pre cine oră vré». Decă, unchiă Brâncovanulă Vodă, anume Constantină Stolniculă, și Mihaă Spatarulă, decă aă vedută că'lă la-ă Pórta în voia loră, s'ău lăsată de prieteșugulă lă Mihaă Vodă, și 'și aă rădicată Domnă dintre dēnșii, pre Stefană Cantacuzino Spa arulă, fiulă lă Constantină Stolniculă. Érá pre Brâncovanulă, 'lă aă dusă la Pórta cu mare pază și cu multă avere, scrisă totă de Imbrihorulă, și 'lă aă închisă în Edecule cu mare grijă, și pre dēnsulă, și pre Dómna'și, și pre cuconii sēi, și pre tóte slugile lă; că era acelu Veziră atunce Giu-Ali-Pașă, ună păgână rău peste samă, de nu folosia nimărui dare. Decă, atunce aă începută pre Brâncovanulă Vodă și solii Moskicesci a'lă părire, și Șvedulă, și de tóte părțile, cum este mânia lă Dumneđeă; macară că cele mari pomeniri și multe, și cei prietenii harnici, și avere ce avé, sosindu'i atunce césulă morții, nimicū nu i-aă folosită; precum dice scriptura: «Nu va folosi averea în ziua urgiei.» Póte va fi și osinda Moldovei, căci totă schimba Domniă adese și'lă blăstema tótă țără; aă, póte fi osinda și a unchi-seă, a casei lă Șerbană Vodă; aă, dóră și a Moskaliloră chēmăre; și apoi mai pre urmă, viclesugă; că multă sänge creștinescă s'ău vėrsată, și de multe ori 'lă aă fostă blăstemandă Impėratulă Moskulă, și dicea: «Iuda Brâncovanulă m'ău vėndută, de amă rėpusă óste, și amă pățită acēsta!» Decă, i-aă scosă și aă tăiată capetele a patru cuconi ai sēi, și apoi și a lă, și a călă-va boierii slugi ai lă; érá pe Dómna, și pre alte slugi, i-aă ținută încă vr'ó doi ani la închisore, și i-aă slobođită apoi. Atunce, când i-aă fostă tăindă feciorii, aă fostă dicendă unulă sē se turcēcă se nu'lă taie; dēră tată-seă Brâncovanulă Vodă, 'lă aă îmbărbătată tare sē nu'și lase legea. Număi ună copilașă, nepotă de fiă Brâncovanulă, aă scăpată, că 'lă aă luată la saraiulă Impėrătescă ca sē'lă turcēcă; érá mai pre urmă 'lă aă scosă înă Impėratulă, și 'lă aă dată la maică-sa, care mai pre urmă istoria lă va arăta la rōndă. Precum se dice, Domnă bogată și fōră de sfată, adevėrată că atunce Brâncovėnulă Vodă aă fostă fōră de sfată, dacă s'ău mániată Dumneđeă pre dēnsulă; érá mai înainte, în vr'ó treideci de ani, totă cu sfată aă fostă, că ținé Dumneđeă cu dēnsulă, și i'erta osinda; érá acum n'ău vrută sē'lă mai rabde. Și când 'lă aă tăiată, aă adusă pre toți solii de'lă privéu solii Moskicesci, solulă Némțului, și solulă Franțuzului, solulă Englezului, solulă Venețianului, și solii Flemengului și ală Leavului, și ală Șvedului.

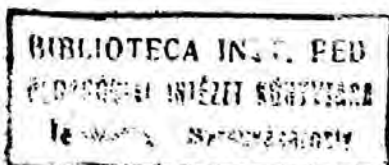
Dupre aceea, aă pornită și Craiulă Șvedului prin țără Ungurēcă, și aă trecută, cu pace până la țără lă Pomerania. Atunce aă slobođită și pre solii Moskicesci din Tarigradă sē'și mērgă la pământulă sēu, la Moskă; și i' aștepta Șeremetă cu mare bucurie. Érá când aă agiunșă feciorulă lă Șeremetă pre la Nemirova, nu se scie ce 'lă aă lovită; că aă murită, și n'ău apucată tată-seă sē'lă vadă viă. Dică unii sē fi máncată ciuperce, și aă murită; érá unii dică sē'lă fi otrăvită

Sultanul la Tighiné, pentru să se mănîe tată-seu și să strice pacea cu Turcii, căci Tătarii purure arî pofti să fie ôste; érá unîi diceau că dintre dênșii s'îl fi otrăvitü.

Craiulü Şvedescü, după ce aü intratü în Pomerania, strânsu-și-aü ôstea ce aü mai pututü din țérä, avëndü nădejde că'î va da și Françuzulü ajutorü, și aü începutü să se batä érá cu Moskalulü, vartosü. ca s'îl scôtä loculü și cetățile ce'î luase. Decî Moskalulü, și Avgustü Craiü cu Sașii, și Craiulü Daniei, și Prusulü, toți acestii s'aü invoidü la unü locü cu legäturî, și aü începutü a se bate cu Craiulü Şvedulü; unîi se băteau pe apă, alții pre uscatü s'aü dusü in Pomerania, și aü totü bätutü pre Craiulü Şvedulü, până ce i-aü luatü tötä țéra Pomeraniei cu tôte cetățile. Numaî ce i-aü rămasü o cetate unde era stolița Pomeraniei, anume Stetinulü, și se închisese acolo de se bătea cu cei alți Crai; și aștepta Craiulü s'îl vie agjutorü de la Françujî pre apă. Atunce, noroculü lui celü prostü, că aü muritü Craiulü Françuzescü celü bêtränü, anume alü 14-le Ludovicü; și nemerindü acea veste la Avgustü Craiulü Leșescü, ständü cu ôste prin pregiurulü cetăței Stetinulü, aü pusü unü trömbițerü a lui, dändü veste din trömbița că aü muritü Craiulü Françuzescü, ca să audä Craiulü Şvedulü din cetate unde era închisü. Érá Craiulü Şvedulü, dacă aü înțelesü din trömbița lui Avgustü Craiü că aü muritü Craiulü Françuzescü, pus'aü și elü altü trömbițerü alü lui de aü răspunsü inapoî din trömbița lui Avgustü Craiü, dicëndu'î așa: «De aü muritü Craiulü Françuzescü, érá Craiulü nostru. unulü din cei doispredece Monarhi ai Evropei este sănätosü, și nu se teme de nimică.» Érá cândü aü fostü preste doă-trii zile, aü lăsatü Craiulü cetatea și aü fugitü cu nisce vase pre mare la țéra lui, la Stocholmü. Atunce Moskulü și ceialți Crai aü luatü tötä țéra Pomeraniei; érá pre Muskalü nu 'l-aü lăsatü Prusulü să stëpänescä acolo în Pomerania, fiindü acolo loculü alü lorü de moșie; ce i-aü datü câteva pungî de banî pentru cheltueala oștii, și aü rămasü Pomerania a celorlți Crai, precum mai susü s'aü scrisü.

1. Érá Craiulü Svedulü, după ce s'aü dusü la Ştoculü (Stocholm), aü începutü a punere mediatorî să facä pace cu Moskulü, și cu Craiulü Prusescü, și cu Avgustü Craiulü Leșescü, și aü începutü a contenire de a se mai batere. Érá Craiulü Daniei nu'lü primia pre Svedü la pace, și ilü totü bătea de ceea parte de mare, unde are și Dania locurî.

Turcii, dacă s'aü curățitü de Svedü și de solii Moskicesci, și de aceste de tôte câte mai susü s'aü scrisü, rădicatu-s'aü Impărăția cu tötä puterea, și s'aü dusü la Frânci la țéra Moreei ce o țineaü Veneticii, și aü luat'o cu tôte cetățile ce erau într'acea țérä Moreea; și aü aședatü prin tôte cetățile Pașaläcuri, precum mai fusese mai înainte vreme érá a Turcilorü, și se desvătuse ei de la Turci, cândü se bätuse Turcii cu Nemții la Beciü. Si luändü Turcii Moreea de alü doile röndü, s'aü întorsü inapoî iar la Udriü; atunce aü prinsü Turcii și pre unü Domnü, sfetnicü țerei Moreei, care era și doftorü vestitü, a nume Likinie, și fusese acelu doftorü și aice în țérä, la domnia d'ântëiü a lui Antiohü Vodä; și apoî ducëndu-se la moșiile lui acolo la Moreea, căduse de era sfetnicü. Decî cunoscëndu'lü Turcii de la Tarigradü, îndată 'l-aü spënduratü.

Éră de érnă aũ începută a se învrăjbiire Turcii cu Nemții sã strice pacea din pricina Moreei, și aũ trimisũ Impãratulũ Turcescũ de aũ mazilitũ pre Stefanũ Cantacuzino Vodă, feciorulũ lui Constantinũ Stolniculũ din țera Muntenescă; și cum 'l-aũ dusũ la Pórtă, îndată 'l-aĩ și sugrumatũ și pre tatã-seũ pre Constantinũ Stolniculũ neplinindũ doi ani cu domnia în țera Muntenescă; și aũ agiunsũ și ei osinda Brâncovanului Vodă, căci flũ vënduse ei pre dẽnsulũ cu înșelăciune, precum mai susũ s'aũ scrisũ; și aũ rãmasũ lui Stefanũ Vodă doi feciori: unulũ slujesce la Nemți și altulũ la Moskũ. Éră în loculũ lui aũ pusũ Domnũ pre Nicolai Vodă; în loculũ lui Nicolai Vodă, în Moldova, aũ pusũ Domnũ pre Mihaĩ Vodă Racoviță. Decĩ Nicolai Vodă, gătindu-se de aice din Moldova cu tóte conacele, aũ purcesũ în țera Muntenescă; și atunci, la purcesulũ lui Nicolai Vodă din Iași, multe voróve ce nu s'aũ căđutũ aũ grăitũ Lupulũ Vorniculũ lui Nicolai Vodă, împrotivă. În locũ cinstea și mila ce aũ avutũ de la acestũ Domnũ, elũ îi mulțami cu voróve próste, dupẽ cum este firea acestui némũ, a Gavrilițescilorũ, de nu suntũ nici unulũ Domnũ mulțamitorĩ, ce pre urmã totũ cu nãpãsci le mulțamescũ; care în scurtã vreme 'și-aũ rãsplãtitũ Nicolai Vodă acestã gãlcãvã de cãtre Lupulũ Vorniculũ, cã pentru sumeția lui, 'și-aũ pusũ ticãlosulũ capulũ, precum istoria înainte va arãta. Éră în țera aũ venitũ Domnũ Mihaĩ Vodă cu a triea domnie.

CAP XXI.

A triea Domnie a lui Mihaĩ Racoviță Voevoda, în anulũ 7224.

Mihaĩ Racoviță Voevoda, viindũ la scaunũ în Iași, érna, bucuratu-s'aũ tótã țera, fiindũ elũ pãmẽntãnũ, și mai vãrtosũ némulũ seũ, cã era multũ; și d'ãntẽiũ se arãta cu mare dragoste și blãndețe țerei. Țera încã se bucura, căci era Moldovanũ, și li era pré lesne la divanurĩ a grãii cu dẽnsulũ, cãĩ gũdeca dreptũ și blãndũ; și ușa îi era pré dechisã, și nu cu mãrire multã. Si dupre obiceiũ, aũ boieritũ a triea-đi pre acesti boieri cariĩ scriũ mai gĩosũ. Pus'aũ pre Ilie Catargiu, vel Logofetũ; pre Lupulũ Costaki, vel Vornicũ de țera de gĩosũ; pre Iónũ Sturza, vel Vornicũ de țera de susũ; pre frate-seũ Dimitrașco Racoviță, Hatmanũ; pre Constantinũ Ipsilanti, vel Postelnicũ; pre cumnatu-sẽũ Iónũ Paladi, velũ Spatarũ; pre Dimitri Makri, vel Banũ; pre Constantinũ Rusetũ velũ Paharnicũ; pre Constantinũ Costaki, vel Visternicũ; pre cumnatu-sẽũ Costandaki, vel Stolnicũ; pre cumnatu-sẽũ Iordaki Cantacuzino Delẽnũ, vel Comisũ. Acestiĩ erau boierii lui Mihaĩ Vodă la a treia domnie, și nu era nici unulũ mai de cinste de cãtũ altulũ, cã erau mai totũ unũ némũ; numai Constantinũ Postelniculũ era óre ce mai în cinste, avẽndũ unũ frate Capi-kibae la Pórtă, a nume Manolaki Kiurcibașa.

Lui Mihaĩ Vodă atunci îi vra fi lesne și îndãmãnã a domni, cã de neprieteniĩ lui, de Munteni, se curățise de toți; boierii cei bẽtrãni cariĩ îi mai stau împrotivă, éra, murise; la Țarigradũ-Domni maziliĩ pre atunci nu erau, cã

era numai Duca Vodă și Antiohă Vodă, și nu aveau acești Domni obrază la Pörtă; și lui Antiohă Vodă, preste doi-trei ani i s'au tēplată de au murit. Și adusese Mihał Vodă și câți-va Greci cu dēnsul, cari fusese din casa Brāncovanului Vodă; ce, éráși acei Greci 'l-au adusă la stricăciune, precum se va arăta înainte. Și elă încă se învățase a domni, nu ca în cele două rōnduri de'ntēiă: de era o turmă și ună păstoră. Numai nu avea norocire, că nu era pace. Dōmnă avea de trebă, bună și milostivă; cuconii cinci, și cucōne trei; și 'l era casa cam grea. Duoi cuconii îi ținea zalogă la Pörtă, Turcii; pre rōndă îi schimba.

Pre acele vremi, gătindu-se Turcii să purcēdă asupra Nēmțului să la Varadinulă, érá Nicolai Vodă făcea nisce rēutăți mari în țera Muntenescă în boierii; pre unii îi închidea, pre alții îi tăia, pre alții îi jēcuia, de le luaă tōte averile loră ce aveau, și 'l pira la Pörtă că suntă haini, și ag unși cu Nēmții; și pre câți nu 'l omoria elă, îi trimitea la Pörtă de 'l omoria. Atunce au perit și Mihał Spatarulă Cantacuzino. Atunce și-au adusă aminte Nicolai Vodă și de gâlcēva ce i-au făcută Vorniculă Lupulă, cândă au trecută din Moldova în țera Muntenescă, și 'l-au pirită la Vezirulă Gin-Ali-Pașa, cum că este haină, aglunsă cu Moskalii.

Deci, Gin-Ali-Pașa Vezirulă, cum au înțelesă, au și trimisă ună Capegi-bașa de 'l-au pusă în obeze pe Lupulă, de aice de la Mihał Vodă; și, agiungēndă pre Vezirulă pe drumă, la Dunăre, nici 'l-au mai giudecată, numai ce 'l-au scosă, și acolo în câmpă au pusă de i-au tăiată capulă; érá trupulă lui au rēmasă neîngropată, de 'l-au mâncată paserile; așa au perită Lupulă Vorniculă, din pira lui Nicolai Vodă. Nici ună boieră n'amă vedută procopsită din cei ce se pună în price cu Domnulă. Și atunce cu Lupulă au mai perită împreună și doi boierii Sērbesci, o dată cu Lupulă. Érá în loculă Lupulă au pusă Mihał Vodă pre Darie Domici. Deci, Vezirulă, ducēndu-se la ôste la Varadină, eșitu-i-au Nēmții înainte cu Evghenie Priușipulă, și 'și-au dată rēboiă de ambe parțile fōrte grōznică, și i-au biruită pre Turci Evghenie, cu Nēmții, de au fugită Turcii care încotro au putută; și le au luată și urdia tōtă. Atunce au perită și spurcatulă Gin-Ali-Pașa Vezirulă, în rēboiă.

Acestă Gin-Ali-Pașa era ună păgână rēu, turbată și mare sorbitoră de sânge asupra creștiniloră; nu 'l trebuia lui daruri sēu rugăminte; acesta au omorită pre Brāncovanulă Vodă cu cuconii lui; acesta au omorită și pre Stefană Vodă, și pre tată-sēu Constantină Stolniculă, și pre Mihał Spatarulă Lupulă Vorniculă, și pre alții mulți; acesta au omorită și pre vre o patrușeci de Pași, totă alesă, fruntea Turciloră, de stīrpisē Impēria de capete; acesta au stricată și mōnăstirea Mavramură de la Țarigradă; și 'l era gândulă lui de a birui pre Nēmții, să puie Pași și în Moldova și în țera Muntenescă. Numai, nu i-au agiutată Dumneșeulă, că 'și-au luată și elă plata; că i-au luată tată-sēu, diavolulă, sufletulă.

Érá Nēmții, decă au bătută pre Turci, s'au mai pogorită de au luată cetatea Timișvarulă de la Turci, cetate alēsă și vestită, cu tōte olatele ei, și s'au aședată acolo la ernatică.

Atunce Muntenii cari erau fugiți în țera Ungurescă de rēulă lui Nicolai Vodă, s'au rădicată cu catane și au luată pre Nicolai Vodă din Bucuresci în

robie, și 'l-au dusu în țera Ungurască de 'l-au ținutu până la anul, până ce au făcutu Turcii pace cu Nemții; și au luatü Nemții și din Oltü încolo cincî ținuturi a țerei Muntenesci. Destule reütăți au fostü și pe acolo de Turci și de Catane, care mai pre largü înainte istoria va arëta.

Ëră in loculü lui Nicolai Vodă venit-au frate-sëu Iónü Vodă Tärzimanulü, Domnü; ce, departe era firea lui Nicolai Vodă de a lui Iónü Vodă; că Iónü Vodă era minunatü de omü bunü, câtü nici acum nu potü uita Muntenii bunätatea lui.

Eșit-au atuncë cätane și in Moldova, pre subt munte, la Cașinü și la cetate la Némțü, și la Câmpulü-lungü, și cuprinsesë țera până in Siretü. Dupë cum suntü Moldovenii gata la jacü, îndatä s'au datü la dënșii; erau și cam asupriți de Mihaï Vodă, că scosesc hãrtii pre țerä, și pre mazilii däjdi grele, și desetinä pre mazilii, țeränescä, obiceiulü celü rëu de stingerea mazililorü nu vrea s'elü mai pärăsescä. Decî, câți ömeni și câte case boieresci eraï dincolo de Siretü, țineaü toți cu Cätanele, și se făcuse nisce tãlhãritü multü pres-te sëmä; și Mihaï Vodă stãpãnfa numai pre lüngä Iași, și la Orheiü puțintelü; ëră încolo totü podghëzuri de Cätane amestecați cu Moldovenii agiungeau de pradaü tãrgurile, pre la Fãlcii și pre la Bãrladü; ëră Hotinulü și Cernăuții îi țineaü totü Turcii; și se miraü ce va face și de ce se va apuca, că domnia îi era noä, și nu avea banii sã plätescä sã se strãngä slujitorii, și'i era cu fricä, și se mutase in Cetățuie, și mai nici in Cetățuie nu mănë, ce, mănë câte la unü locü de nu'lü scia nime; că și boierii încä nu erau dreptii, ce mulți dintre dënșii se agiunsesc cu Cätanele.

In cetatea Némțului era unü Cãpitan capü Cätanelorü a nume Frența, și mai erau și câți-va mazilii Moldovenii cu dënsulü acolo; decî, au făcutü sfatü sã mërgä cu podghëzü sã ia pre Mihaï Vodă; ëră Mihaï Vodă, oblicindü sfatulü lorü, trimis'au pre Makri vel Banü, și pre Constantinü Costaki vel Visternicü, sã aducä vr'o doä-trii miï de Tãtari, ca sã mërgä s'elü lovëscä äntëiü elü pre dënșii, de câtü ei pre dënsulü. Și mergëndü acei boieri la Tãtari, s'au și rădicatü câți-va Mãrzaci sã vie, încä și mai mulți de câți poftise Mihaï Vodă; și viindü cu dënșii până din giosü de Movila lui Constantinü Vodă, i-au lãsatü Constantinü Visterniculü pre Tãtari supuși in valea lui Aronü Vodă, și au venitü sã spuie lui Mihaï, Vodă că era lucru cu tãinã, de nu scia nime că vinü Tãtari. Atuncë Constantinü Visterniculü, mergëndü la Cetățuie sã spuie lui Mihaï Vodă de Tãtari că au sositü, nu 'l-au gãsitu in Cetățuie, și au purcesü sã vie la Iași la Mihaï Vodă; atuncë și cätanele sosisë in Iași fõrã de veste, și câtü ai rumpe unü përu din capü de n'au luatü pre Mihaï Vodă de grumazü din curțile domnesci; că strëjile ce avea la tãrgulü Frumosü, și la podulü Ilöei, și mai lüngä Iași, la cãrșma ce se chiamä la Stati, nime din strëji nu scãpase s'elü dea scire, că'i prinsese Cätanele pre toți.

Avusese scire Mihaï Vodă mai înainte vremë că au eșitü Frența și cu Velicico cu podghëzü din Némțü, și fusese eșitü Mihaï Vodă din Iași afarä, pre Bahluiü in susü; dërä apoi vedëndü că nu'i nemicä, s'au întorsü inapoi in Iași; că podghëzulü se zãbovise, că venia becișnicesce cu zãbavä, că au venitü pre la Pășcani, și de la Pășcani la Cotnarü, și apoi au venitü la Iași, Decî, Mihaï

Vodă, au apucatū numai de au încălecatū cu doi-trei copii din casă, și au plecatū fuga la Cetățuie, și Cătanele dupre densusulū;  ră la podulū celū domnescū ce este preste Bahluiulū, puținelū  re ce s'au mai propitū, țindu'Y calea Cătanele lui Mihai Vodă,  ră Mihai Vodă au luatū mai pre din giosū de podū și au trecutū Bahluiulū pre ghiață, și au apucatū de au intratū in Cetățuie; și noroculū lui că nu 'l-au sciutū că este elū Mihai Vodă, că i-arū fi ținutū calea pre dincolo de Bahluiū, și p te 'l-arū fi prinsū.  ră Constantinū Visterniculū cum au auđitū de Cătane, n'au apucatū a spune lui Mihai Vodă de T tari, că n'au apucatū a veni in Iași, ce au și fugitū in stubū din giosū din Balica;  ră Mihai Vodă nu scia de T tari nemic  că au fostū venitū la Aronū Vodă, nici Tătariū de Cătane. Atunce Frență Căpitanulū venia cu Cătanele pre subt delū. cu vre o do  sute de Nemți;  ră Velicico Sulgerulū cu Moldoveniū, și cu Cătanele, lovise inainte in t rgū, și slobođise și temnețele, și cuprinsese acum și Cetățuia; numai, nu se putea lipi, că'Y improșcaū din Cetățuie. Deci, Frență și cu Cătanele au lăsatū coșulū ce au avutū in șesū, unde este acum h l șteulū la Frum sa, și după ce au lăsatū coșulū, s'au suitū la delū la Cetățuie, și căutaū loitre și prepelece ca să de  n val  la Cetățuie s  sale preste zidū; și alergaū unil și din t rgū de le duceaū loitre.  ră Mihai Vodă atunce se temea tare să nu'  ia din m n stire; și t t  boierimea se sp riese. Numai ce au apucatū de au slobođitū o pușcă mare, și au inceputū a tragere și clopotele cele mari;  ră Tătariū de la Aronū Vodă, cum au auđitū pușca și clopotele,  re cum s'au fostū indoitū d nt iū să nu fie vre unū viclesugū;  ră apoi, unde s'au pornitū a veni ca v ntulū;  ră Cătanele, cum au vedutū c  vinū Tătariū, cum au lăsatū Cetățuia și au alergatū la coșū la cai; ce, p n  a se g ti ei, Tătariū in c  au sositū.

Deci, au și purcesū Cătanele pre l ng  p rtil  Cetățuiei asupra Hlinei a se sp rie, și Tătariū a'Y incongiura din t te părțile, de le daū n val  s 'Y spargă. Atunce au eșitū Mihai Vodă cu Silmeniū și cu Strelitil, adec  cu v n toril ce avea, intru intimpinarea lor  la Hlince, și au inceputū a str ngere și din t rg  slujitoril cine era. Deci, Strelitil au inceput  a'Y batere f rte rău cu sineșile pre C tane și a'Y strica; p n  ce au inoptatū au tot  mers  de la Hlince in sus  pre p riū al tore.  ră de la o vreme b g ndu-se la strimtori, vr nd  s  trec  p riulū in cea parte spre c mp , n'au mai putut  ține r sboiul , ce au inceput  a'Y răsipi, și au inceput  C tanele a căde acolo in p riū, fiind  țermuros , cariū pre puținil au sc pat . Norocul  lor  au fost  că au inoptat ; și atunce la acelu p riū au prins  și pre Frență Căpitanulū, vi  nev t mat , un  t tar , și 'l-au cump rat  Mihai Vodă de la acest  t tar . A doa  i, duc ndu'  la curtea domnesc  in divan  la Mihai Vodă, și mult  muștrându-  au poruncit  de i-au t lat  capul ; și pre alșil pre c șil au mai prins  din Moldovenil viil, tot  i-au omorit , și mai pre urmă le au str ns  capetele tuturor  și trupurile, și au f cut  o movil  și o cruce mare de p tr , și cerdac  iar șil de p tr  deasupra crucil, ca să fie de pomenire, acolo la f nt n  la Parasca, subt delul  Cetățuiei, pre unde au fost  r sboiul  b t liel, l ng  drumul  cel  mare ce merge la Țarigrad . Și n'au fost  mai mulșil de trei sute de C tane, cu Nemșil cu Moldovenil cu tot ;  ră Tătariū au fost  mai

bine de cînd mîi, mai le sîse mîi. Atunce Mihai Vodă măntîindu-se, în grabă
 aŭ spînduratu pre Caza Spatarului: neprecestuită, înălțată, îndobîzată, dîm-
 fiuŭ vna că au scrisu elă la feciori lui avîndu acolo la Cătane, ca se vie se
 prîndă pre Mihai Vodă din lași: ce, nu se scie intru adevêră, aŭ ba: numai
 în pismă l-au comoritu, că i-au fostu năpaste, că n'au scrisu. A deă și Tata-
 rîi au versutu la Mihai Vodă dece pugi de band, se se întorcă înapoi. Era Mi-
 hai n'au vrutu, aŭ n'au vrutu se le dea, și le aŭ dată voia se prăde țera din
 Siretă încolo spre munte, dicîndu că suntu totu haini cu toți, Cătane; numai
 dincoace de Siretă se nu robescă.

Deci, aŭ și purcesu Tătari pe Bahlui în sus, pre la Tergul-Frumos, și
 deia Siretă încolo, aŭ și sloboditu ceambururi a prada câtă aŭ pututu cuprinde
 ținutul Némțului pînă în Hangă, și pînă în Ceahlău aŭ agiunsu, de aŭ prădatu
 și aŭ robitu: și s'au întorsu plin de robî în Bugégă. Era Cătanele, cetatea
 Némțului aŭ lasat'o plină de bucate, și aŭ fugitu la alte Cătane ce erau la Ca-
 șinu. Scris'aŭ Mihai Vodă atunce și la Pörtă de isbînda ce aŭ făcutu: și v'au
 scrisu cum aŭ fostu, ce, aŭ scrisu că aŭ fostu mulțime, și i-au bătutu. Pen-
 tru aceea și-aŭ agonisitu mare credință și laudă, și nume de viteză de la
 Turci, precum și-aŭ fostu făcutu nume de viteză și Cantemiră Vodă, mai în
 trecuții ani, cându s'au bătutu cu Leșii la Boianu, pe Prutu.

Atunce totu intru acelu anu, Șvedulu totu se baté cu Craiulu Daniei din
 ceea parte de mare, precum s'au scrisu mai susu, dăndu năvală lu aŭ lovită
 dintr'o pușcă și aŭ mal trăitu trel-patru zile și aŭ muritu.

Rădicat'aŭ Șvedii în locul Craiului pre o soră a lui, și atunce aŭ aședatu
 totă vrajba oștinei, și s'au împăcatu cu toți Craii ce s'au scrisu mai susu; și
 aŭ lasatū cine ce aŭ luatū se fie luatū, precum va arăta mai înainte istoria
 lorū: fără câtū, numai totă Livonia, pre de acēsta parte de mare, și cu Craia
 Finiei ce este de ceea parte de mare, și cu doăzeci și patru de cetăți, totu
 alese, de frunte, aŭ remasū se fie totu a Moskului. Și atunce, aședăndu pace,
 aŭ sloboditu Moskalii pre toți Generalii Șvedesci, și slujitorii căți erau robii
 de la Poltava, și de printr'alte rēsbōe, pre toți i-aŭ sloboditu, de s'au dusu
 la țera lorū la Svedia. Așjdere și Șvedii, căți Moskali aŭ fostu robii la dēn-
 șii, pre toți i-aŭ sloboditu de aŭ venitū la Mosku. Dintr'acele capete moski-
 cesci era și Trubețcoi, Cnezulū, robū. Și atunce, eșindū acelu Cnezū de la ro-
 bie, avea trii fete mari frumōse; atunce aŭ dīsū Impēratulū Moskului lui Di-
 mitrașco Vodă se și alēgă dintr'acele fete una care îi va plăcē se i o dea se i
 fie Dōmnă: și alegēndu și una, i-aŭ dat-o Impēratulū; și aŭ făcutu nuntă cu
 dēnsa, dupre obiceiū, și s'au cunatatū; și aŭ pusū Impēratulū pre acelu Cnezū
 gubernatū la Kiovū, în mare cinste.

Totu intru acelu anu era în țera Leșescă multă oște de Sași, de a Crai-
 lui Avgustū, de mânca țera; era oștea leșescă nu avea nici o plată pentru
 slujba ce slujia. Deci, cum sta obuzulū celū leșescū pre marginile Nistrului,
 s'au și buzurluitū unū obuzū și aŭ scosū pre capetele lorū, și și aŭ alesū
 capū din zvoncicū, cum s'arū dice la noi din zorba, pre unū Porucnicū, anume
 Branilū, se fie elū capū tutulorū slujitorilorū. Deci, cum aŭ stătu acelu Po-
 rucnicū capū, cum aŭ inceputū a scrie cărți pre la cele-alte obuzuri, și pe

la slujitorii ce erau împrăştieţi, şi în scurtă vreme s'au strânsu toate obuzurile la unu locu, şi au scrisu cărţi la Hatmanii loru să vie şi ei la obuzu să se scóle asupra Sasiloru, că de n'orū veni, n'orū mai fi Hatmanii. Érá óstea Litfeii, cum au auditu, cum s'au strânsu la unu locu. Aşjdere şi Mazilimea, şléhta, şi ei au rădicatu capu pre unu boieru, a nume Ledihovski, şi s'au strânsu şi elu la unu locu cu slujitorii, şi au scrisu Ledihovski carii din Şléhticii nu voru încăleca, voru fi podanii, şi le-oru mânca satele; şi așa s'au strânsu cu toţii şi au purcesu asupra Sasiloru; şi pre unde îi găslaū totu îi omoraū, şi au peritū mulţi Sasi până au apucatu de s'au strânsu la unu locu; érá după ce s'au strânsu Sasi la unu locu, nu le putéu strica Leşii nimicā, că Sasi a-veau focu multu. Deci Leşii, vedéndu că nu le potū strica nimicā, sfātuiaū unii să rădice şi ţera, totā mojicimea, asupra Sasiloru, s'ei impresóre mulţimea norodulu. Dérā Ledihovski, care era capu pre mazilii (pre şléhta), au datū sfatū că nu'l bine să rădice ţera, să se înveţe mojicii la răsboiū, că suntū mai mulţi Ruşi pravoslavnicii de câtū Leşi Catolicii; şi dacă îi voru ridica pre toţi, voru fi mai mulţi, întunericu de ómenii, şi orū bate pre Sasi, şi póte ne-orū bate şi pre noi, şi ne voru lua moşiile; şi ei s'orū închina la Mosku, că suntū totu de o lege, şi a fi mai rău, că ne-orū lua mojicii ţera. Ce, mai bine fraţilor, noi să ne vârsămū sângele; érá mojicii lasā'i să şedā ca nisce mojicii. Si așa, au stātutū Leşii câtāva vreme de se totū băteaū cu Sasi.

Craiulū Avgustū şedé în Sacsonia, că se temé a veni în ţera Leşescā. Érá pre Hatmanii Leşesci cu meşteşugū i-au prinsu pre tuspatri la mână slujitorii, de prin tērgurile ce şedeau; şi erau numai s'ei taie, şi'i suduiaū totu de faţă, şi le āmbra pre dinainte cu sǎbiile góle, şi'i mustra şi le dicea: «Voi ne-aţi stricatu volnicia noastră, şi ne-aţi pusteitū satele, ţiindū cu Craiulū şi cu Moskalii, de aducū oştile lorū de ne mǎnāncā satele, şi ne-aū stricatu obiceiurile cele vechi!» Si i-au dusū de'i ţineaū la vartā slujitorescā, de'i pădiaū slujitorii. Érá Hātmānesā Hatmanulu. Adamū Sinavski, ce era la acea vreme Hatmanū Coronii, au scrisu către capetele obuzulu şi către toţi şléhticii, a-decă mazilii: «Să nu'i plee bărbatulū, că apoi mai pre urmă ilū vorū căuta cu luminarea, şi nu'lū vorū afla.» Ce, Hatmanii n'au peritū, precum nainte la rōndū istoria va arāta.

Fraţilor, boierii Moldovenii carii sunteţi Musaipi, sfetnicii la Domnii, şi faceţi obiceiuri care n'au mai fostū în ţera noastră a Moldovei, vă poftimū să vă aduceţi aminte cetindū acestū punctū deasupra, să vedeţi ce au pătitū atunce acei Hatmanii pentru obiceiuri nouă ce începuse a face în ţera Leşescā.

Atunce Impērātulū Moskului, vedéndu atāta calābolicū în ţera Leşescā, trimis'au pre Dolgoruki Cnezulū cu treideci de mi de óste în ţera Leşescā, ca să sté s'ei împace; şi au venitū Cnezulū Dolgoruki la Liublinū, şi au stātutū de le au făcutū pace. Atunce au venitū şi Avgustū, Craiulū din Sacsonia, la Liublinū, şi au făcutū pace într'acestū chipū: Sasi toţi să se rădice să se ducā din ţera Leşescā, fōrā câtū numai Craiulū s'ei dé o mie de slujitori s'ei fie de paza curţii lui. Óstea să rămāe cu léfā numai cindeci de mi, érá cealtā óste să o gonescā că acum este pace, nu trebuie mai multā; şi să le dé léfā să se cheltuescā, érá nu să şedā prin sate la ernaticū să pustiescā sa-

tele. Domnii Leșesci se ție numai câte un stégă de slujitorii, érá nu câte doá-trei, și alții nici câte un stégă; slujitorii se ședă prin sate și prin téguri crăesci, érá nu printr'a mazelilor, ori vara cu obuzuri, ori érna prin téguri; și nimică se nu le dé pre unde oră ședé, numai lemne și apă și grajduri de cai. Craiul se facă Seimă în anul alu treilea, pre obicei; cá acestu Craiu Avgustu nu mai făcé nici odată Seimă. Pentru Voevoda Chiovski se'i întórcă tóte pagubele ce au avutu în pribegie, și se'și strângă vecinii lui, ori în ce tégă saș sată i-ară găsi, pentru căci au pribegitu, pentru se nu'și pérdă volnicia loră; deci, trebuie se nu rămăie pagubașă. Așa facă și boierii nostri dacă pribegesce vre unul, érá cei-alți stău cu feluri de feluri de năpăști și piri, ca se'lú istovéscă de totú și se'i la moșile! Pre Hatmanii i-au giuratú se fie drepti țerei, érá se nu mai ție de acumú înainte cu alții străini; și așa i-au slobođitu de la varta loră, și i-au lăsatú se fie érá Hatmanii cumú au fostú. Așa s'au aședatu pacea între dênșii; póte oră fi însemnându se fie și mai multú la istoriile loră. Deci, aședându pace, s'au redicatu și Dolgoruki Cnezulú și s'au întorsú la țera sa, la Moskú.

Érá cândú au fostú în alu treile anú a domniei lui Mihai Vodă, s'au gătitú Turcii se mérgă se se bată érá cu Nemții la Beligradú; și atunce au venitú și Craiulú Rakoți de la Franțuji, și au trimisú Mihai Vodă, cu poronca Vezirului, de au adusú și pre Bercinú, Hatmanulú lui Rakoți, din țera Leșescă, fiindú pribagú în Jolkva, și cu alți capete de ai loră, Unguri, de i-au trimisú la Udriiú, se mérgă și ei în óste cu Turcii la Beligradú, dându-le Turcii și óre ce bani de au făcutú puțină óste, Moldovenii, pre cine au pututu; și au mersú în óste cu Vezirulú. Érá Mihai Vodă au purcesú cu Tătarii și cu slujitorii de ai lui de s'au dusú la Kașin, și la mănăstire la Mira, de au mai bătutu pre nisce Cătane ce erau acolo culbú de tâlhăritú, de i-au spartú și i-au gonitu în țera Unguréscă; și pre carii tâlhari pre unde i-au prinsú, cu rele și gróznice morți i-au omoritu. Érá Tătarii prin țera, pre unde 'și au aglunsú, au totú prădatú și au robitú.

Apoi, întelegându Pórta de acea isbândă a lui Mihai Vodă, venit'au poroncă se incalcece cu Sultanulú de Bugégú, și cu óstea de la Hotinú, cu Colcégú, și cândú a agiunge Vezirulú la Beligradú, atunce și ei, pre taină, se între în țera Unguréscă se prăde, și se se tâlnéscă cu Vezirulú în țera Unguréscă. Deci, pre acea poroncă s'au gătitú Mihai Vodă și au purcesú, și Tătarii încă au trecutú Prutulú pre la Zagarance; și s'au tâlnitu Mihai Vodă cu Sultanulú și cu Colcégú la Botoșeni, și au intratu prin Câmpul-Lungú, și au eșitu la Bistrița în țera Unguréscă. Ce, Sultanulú au și slobođitu Tătarii în pradă, a ardere și a prădare satele, și a le robire. Érá Mihai Vodă și cu Colcégú, acolo lúngă Bistrița aprópe de cetate, au și prinsú unú omú cu cărți, viindú de la Generalulú de Sibiiú la Comendantulú de Bistrița, scriindu'i precumú au bătutu pre Vezirulú, și au luatú Nemții și Beligradulú, și preste trii-patru đile i-a veni și la dênșulú óste. Deci, Mihai Vodă și cu Colcégú, prindându acele cărți, au și rápeditu la Sultanulú de i-au făcutú scire se se întórcă, și au și pázitu Mihai Vodă și cu Colcégú de s'au întorsú inapoi. Érá Sultanulú, mai zăbovindú vre o doá-trii đile, au eșitu mai cu greú, cá le țineau Sécuii

calea; numai, pre Tătari îi rătulau nisce Căzaci Zaporojeni, că erau cu Sultanul vre o cincî sute. Dără ară fi eşitū fôrte cu greū; şi aū trecutū preste munte Tătarii, şi s'aū dusū la Bugégū cu caii stătuți, şi mai mulți pe glosū.

Éră pre Turci i-aū bătutū Nemții prea rēū, şi aū luatū Beligradulū, şi 'şi aū mai lătitū olatul multū şi preste Dunăre, aprôpe de Filipi; şi s'aū dusū Nemții sē intre şi în Bosna, ce, n'aū pututū; că în Bosna era unū Paşă, anume Kipruliulū, fôrte omū harnicū, şi fiindū locul tare n'aū pututū isprăvi nimică, ce încă s'aū întorsū cu ruşine de la Bosna. Françuzulū, cum aū vėđutū că se bate Némțulū cu Turculū, a şi începutū a scornire şi elū gălcévă cu Némțulū, şi a se batere la Ispania, ca sē impedece pe Némțū.

Atunce aū isprăvitū şi Mihai Vodă fermanū de la Pórtă şi aū trimisū pre Constantinū Costaki, vel Visternicū, şi pre Stefanū Luca biv Visternicū, de aū mersū în Bugégū, şi aū cercatū de aū scosū robii de la Tătari, ce'i luase Tătarii atunce când aū scosū Cătanele din țéră; şi pre cine aū găsitū neascunși şi nedepărtați pre toți i-aū scosū.

Impăratulū Moskulū, vėđendū că 'şi-aū aședatū pace despre Șvedū, şi vėđendū pre Turci că se batū cu Nemții, dusu-s'aū şi elū atunce tocma la Françujū, ca dóră ară face sē se scóle şi Françujii asupra Turcilorū, şi sē se rădice şi elū, şi pentru vase ca sē albă voiă şi a lui sē âmble pre mare, cum âmblă şi a le altora, sē nu stea pricină Françujulū. Ce, atunce era Crafulū tēnērū, numai de vre o șese ani; că Crafulū celū bētrănū, Ludovicū, murise. Numai, măcarū cum era de micū Crafulū, dără totū i-aū eşitū înainte, şi i-aū făcutū orație; éră Impăratulū cu episcopulū Crăiei aū vorovitū, şi i-aū răspunsū că el cu Turcii nu potū sē se bată, că lorū din țera Turcescă li este agonisită; şi i-aū đisū şi Impăratulū sē fie pacea ce aū făcutū, sē nu o strice. Éră pentru vase 'l-aū posvositū sē'i âmble.

Éră întorcendū-se Impăratulū înapoi, găsit'aū în țera lui alte sfaturi, asupra lui, făcute de o samă de boieri, şi de fiu-sēū Alecsi Petrovici. Deci, fiu-sēū, dacă aū aședatū acelū sfatū, s'aū dusū la Nemți, şi le-aū đisū acelorū boieri, cum, dacă vorū omori pre tată-seū, pre Impăratulū, sē trimită sē'lū chieme pre dēnsulū sē le fie elū Impăratū, că așa îi este ruşine de lume, sē se afe față; şi dacă îl vorū pune Impăratū, sē'și ia Moskalii éră portulū lorū celū vechiū, şi oștenii, éră, cum aū fostū mai de demultū, şi sē dea şi Șvedulū totū ce i-aū luatū, şi cu Turcii şi cu Leșii sē se așede, şi sē'și lepede şi pușci, şi tôte, totū în mare, şi sē trăescă cum aū trăitū mai înainte, că acesta Impăratū îi va istovi de totū.

Deci, Impăratulū cum aū venitū aū şi înțelesū acest'i sfatū, şi aū şi începutū a'i priîdere şi a le facere felū-de-felū de cazne, şi a'i omorire; şi aū trimisū şi la Impăratulū nemțescū de aū cerșutū pre fiu-sēū cu parola. Deci, Némțulū 'l-aū datū pre parolă ca sē nu'i facă nimică; éră după ce 'l-aū dusū la Stoliță, aū poroncitū Impăratulū de aū venitū toți Senatorii şi Cnezii cei mari moskicesci, şi toți Mitropolii şi Episcopii, şi făcendū Impăratulū divanū în biserica cea mare, ce se chiamă Soborna, aū judecatū pre fiu-sēū, d'impreună cu toți Senatorii, şi cu soborulū de Arhieriei; şi multū 'l-aū mustratū Impăratulū pre fiu-sēū, până ce aū đisū fiu-sēū cum că este greșitū şi nu este vrednicū de Impărăție, ce

să se milostivescă tată-seu să'lă erte. Era Impăratul și cu Seătorii, d'impreună și cu soborul Arhierilor, așa au ales judecata fiului Impăratului, ca să'lă bată singur Impăratul cu mâna sa, și pentru viața fiu-seu, iarăși, cum se va milostivi Impăratul. Deci Impăratul au bătut pre fiu-seu cu cnutul, și neplinind trei zile au murit. Era după aceea au coronit Impăratul pre un fiu a se mai mic, pre anume Petru Petrovici, care era făcut cu împărătesa cea de pre urmă, cu Ecaterina, ca să fie el Impărat după mărtea lui. Era auzind de acesta Impăratul Némțului, foarte s'au scărbit pre Impăratul Moskului, și era numai să se bată, nefind Némțului voie să fie cel mai mic la Impărăție, că Alecsi Petrovici, fiul Impăratului Moskicescu cel mai mare, era cumnat cu Impăratul Nemțesc. Și după aceea au judecat Dumneșeu, că au murit și fiul Impăratului Moskicescu acel mai mic, Petru Petrovici, ce'lă coronise. Atunci Impăratul Moskului au omorât și pre un Mitropolit de la cetate de la Rostov, carele fusese duhovnic Impărătesei cel d'ânteu a Impăratului, cu carele s'au fost sfătuit împărătesa, și cu fiu-seu Alecsi Petrovici, și cu alți din Cnezii Moskicesci, cu viclesug asupra Impăratului ca să'lă omore.

Era pre acele vremi era Namesnic Patriarhiei Moskului părintele Kiriokir Stefanu Iavorski, Mitropolitul de Rezanu; deci timplându-se de s'au pristăvit, n'au mai pus Patriarh, nici namesnic Patriarhiei, și au socotit Impăratul și au făcut Sinod, adevă Sobor, puind doispredece Arhierii să fie în locul Patriarhului, să fie purtători de grija bisricei.

Era în anul 7226 era au mers Turcii la Beligradu, și cu Ionu Vodă Domnul țerei Muntenesci, și au stătit la pace, cine ce au luat să fie luat. Timișvarul, Beligradul, cu toate olatele lor până unde voră agiunge, și din Oltă încolo în sus cinci ținuturi, din olatul țerei Muntenesci, să fie tot Nemțesc. Atunci au pus Nemțul pre fiul lui Șerbanu Voda, pre Georgie Beizadé, ca să fie el general gubernat mai mare preste Oltă pre acele cinci ținuturi. Era pentru Hotin n'au mai pomenit nimic; fără câtă au disu pentru țera Leșescă, să sté după cum este aședată mai înainte vreme, când s'au fost făcut pace la Carloviț; și atunci, când au fost făcut pace la Carloviț, scria pentru Hotin să nu'lă facă Turcii, nici alte cetăți, nici Pașă în Moldova să nu fie. Deci, stă de atunci Hotinul așa îngăimat până acum, virtos șede: nu scim de acum înainte ce a vré Dumneșeu să mai lucreze, mai staoa, au ba; au pôte și câtă țera au rămas s'o iee. Vremea viitoare va arăta, cine va agiunge să trăescă.

Atunci și Franșuzul s'au împăcat cu Némțul; și pre Nicolai Vodă l-au scos atunci din robie și au mers la Tarigradu; era frate-său Ionu Vodă au mers la scaunul său în țera Muntenescă, și neplinind anul au murit Ionu Vodă cel bun. Oh! oh! oh! unde oră mai găsi Muntenii Domnă bună ca Ionu Vodă. În locul lui au venit iar Nicolai Vodă, pedepsa lor.

Lui Mihai Vodă i-au venit poroncă de la Pörtă să strice cetatea Némțului, și Cașinul, și Mira, și le-au stricat zidurile, era nu foarte de tot.

Fost'au pre atunci și o fomete mare în țera, câtă agiunsesse de se vindea

merța de pâne în Iași câte dece lei; că numai din țera Leșescă, și din țera Ungurescă, și din țera Turcescă. aduceau ómenii pâne.

Érá la anulú dupé fómete, 7227, scornitu-s'aú și unú omorú mare de ciomă, și aú ținutú unú anú, și aú agiunsú și până în Podolia în țera Leșescă. Atunce aú trimisú Mihai Vodă boieri de aú jăluitú la Pórtá pentru ținutul Cernăușilorú, și aú arátatú și ispisóce pentru moșiile lorú ce aú avutú; și 'l-aú datú Pórtá ținutul Cernăușilorú érá Moldovei; și aú trimisú Turcii de aú hotáritú ținutul Hotinului și a Cervăușilorú, sé se scie câtú orú ține Turcii; și aú ertatú și birulú pre ghumátate, până în trii ani; și aú isprávitú de aú mersú unú Capegi-bașá de aú hotáritú și Bugégulú cu Moldova. și aú desbátutú și bucata cea de locú, ce o închinase Lupulú Vorniculú Hanulú, de o aú datú iaráși țerei. Atunce și mie mi s'aú isprávitú fermanú de la Pórtá de pace, și amú venitú la páméntulú meú, zábóvindú în streinátate nouá ani, doi ani la Moskú, și septe ani în țera Leșescă, cu multe valuri și supérári, carele nu le potú înșira cu condeilú meú; și viindú la Mihai Vodá, tóte moșiile ce'mi luase Lupulú mi s'aú datú inapoí, și amú tráitú la casa mé până astáđi, și înainte câtú 'mi-a mai lungi Dumneđeú viața.

Pre acele vremi s'aú rádicatú unú beiu Turcú despre partea Indiei, și aú începutú a se batere cu Perșii în cáțiva ani, alú cáruia nume era Mirveizú, și mai cuprinsese tótá țera Persului, cá'lú totú bâtea Mirveizú pre Persú, până și pre Impératulú Persilorú 'l-aú prinsú viu, și i-aú scosú ochii. Numai unú feciorú a lui aú scápatú, și din câtú puté totú se bâte; și se mârise numele aceluí Mirveizú pré multú, câtú și Impéráția acéstá a Țarigradulú începuse a se îngriji de dânsulú, cá se închinase Turcii și Arabii mai pre ghumátate de slujia la dânsulú. Și într'acele bătăi multe, apropiindu-se și de hotarulú Moskicescú, de Astrahanú, aú fostú ucisú și cáțiva negușitori Moskicesci.

Deci Petru, marele Imperatorú a Moskulú, făcându'si atunce pace de către alții, nefindú cuprinsú de oștire, îi era uritú sé șéđá așa fără de oștire; ce, aú trimisú pentru acei negușitori la Impératulú Turcescú alú Țarigradulú, șlicéndú cum elú nu póte rábda acestú lucru, ce, se va scula asupra Persilorú, avéndú strâmbátate și pentru hotarú.

Deci, Turculú, i-aú datú răspunsú sé'si cerce strâmbátatea, cá elú n'are acolo amesticú, fiindú bucurosú sé se începá gálcévá acolo, și elú sé albá pace sé se odihnéscá. Érá Impératulú Moskulú, véđéndú cá răspunde Turculú așa, s'aú și gătitú și aú și purcesú cu tótá puterea lui tocma la Perși; și aú luatú și pe Dimitrașco Vodá atunce cu dânsulú, și i-aú datú o sémá de óste în mâna lui, și 'l aú pornitú preste nisce munți, de-a dreptulú, pre uscatú. Érá Impératulú cu greimea aú încungiuratú pre apă, până s'aú télnitú la unú locú; ce, până a se télni cu Impératulú, aú avutú răsboiú cu nisce Cumuci, și i-aú biruitú Dimitrașco Vodá. Și împreunându-se oștirea la unú locú, cei de pre apă cu cei de pre uscatú, purcegándú pre unú câmpú otrávitú, aú începutú a le muri caii, câtú se spériése cá nu vorú mai rămáne nici cu unú calú, până de la o vreme, luându'si séma cá aceluí câmpú este otrávitú, își puneau traistele în capetele cáilorú, ca sé nu apuce érbá, cá, cari cum apucaú

cum muriañ; și așa au mersu vre o doă zile, câtu și pușcele au lăsată ina-
poi, neavendū cu ce le trage, că le murise cai.

Deci, intrândū puținelū intr'acea țera le au eșitū Cumucii înainte, de le-au
camū stătutū improtiva Moskalilorū; apoi, vedendū că n'au nici o putere, s'au
inchinatū, și au trimisū Cumucii pre urmă de au adusū și pușcele Moskalilorū;
și le-au fostū spuindū Cumucii că n'au sciutū pre unde vorū veni, că acea
bucată de locū este otrăvită, de nu trăsce pe dēnsa dobitocū. Și de acolo au
mersū mai înainte, și au mai dobânditū vre o doă-trei țerișore; și pre urmă
s'au împăcatū Moskulū cu Persulū, și încă i-au mai datū o bucată de locū
Persulū Impēratulū, ca sē fie cu dēnsulū sē'i dea agiutorū asupra lui Mirveizū;
și au zăbovitū acolo spre acele părți de locū mai vre o doi ani, și apoi s'au
intorsū érá la țera lorū Impēratulū împreună cu Dimitrașco Vodă; érá acolo
au lăsatū oști cu generali prin cetățile ce dobândise. Și dupre ce au venitū
la Stoliță, la anulū érá au mai trimisū oști acolo, spre acele părți de locū.

Dimitrașco Vodă încă, după ce au venitū de la Persia, n'au trăitū prea multū,
și 'și au plătitū și elū datorria acestei lumi cea strămoșescă, și s'au dusū că-
tre părinții sei; érá copil lui au rémasū supt mila Impērătescă, aflându-se în
slujbele Impērătesci, de trăsescū și până astăzi. Érá Impēratulū Moskulū își
didese o fată a lui după Csenje-Hanū Holștinski, care era nepotū de soră Crai-
iulū Șvedescū; și Craiulū Șvedulū, cândū au muritū, au lăsatū dieată de Crăie
soru-sei care este acum vie; érá de a muri ea, sē rămāle Crăia Șvedescă lui
Csenje-Han Holștinski, că lui i se cade Crăia, fiindū dintr'altă soră a Craiu-
lū Șvedescū. Deci, Impēratulū Moskulū dicea gineri-sēū lui Csenje-Hanū Hol-
știnski, cum vei aștepta tu Crăia până va muri mătușe-ta? Și gătia oște sē'i
de sē mērgă, sē iee Crăiea de la mătușe-sa, și apoi sē se pogore în giosū în
țera Leșescă, d'impreună cu Impēratulū și cu Craiulū Avgustū, cu Sasiū, sē
supue pre Leși după voia lorū; și așa sē se pogore cu toții asupra Turci-
lorū. Și așa, începuse sē pornescă oște; numai, pōte fi, n'au vrutū Dumneđeū,
sē'i mai lase sē se verse atāta sänge, și atunce la acea gătire s'au rēsbolitū
marele Impērătū Petru Alecsievici alū Moskulū și au muritū, în anulū 7233,
în luna lui Fevruarie în 5 zile (?). În loculū lui au rémasū Impērătesa Ecate-
rina singură stăpănitōre.

Impēratulū Turcescū de la Tarigradū, vedendū că Moskalii au luatū o bu-
cată de locū de la Perși, și Mirveizū au luatū érá mai bine de giumatate, tri-
mis'au și elū oște la Perși, și au luatū și elū o bucată de locū, și câteva ce-
tățī mari și vestite; și Persulū rămāsese unū lucru slabū, mai cu nimică. Érá
mai pre-urmă, mai încōce, târzie vreme după aceea, indreptatu-s'au Persulū,
și au începutū a batere pre Mirveizū; și așa, din bătae 'l-au bătutū Persulū
pre Mirveizū, și 'lū au rēsipitū, și 'și au scosū tōte țerile câte fi luase, și 'lū
au gonitū pre dēnsulū érá la India de unde venise, de nu s'au mai sciutū ce
s'au făcutū, de au peritū pomenirea lui cu sine. Dupre acēsta s'au apucatū
Persulū a se batere cu Impēratulū Turcescū, pentru cetățile ce au luatū Tur-
cii de la dēnsulū, și o sană de cetățī 'și au scosū, și se totū bate până în a-
cestū anū 7241. Érá Moskalii totū ținū cu pace ce au luatū de la Perși.

Lăsândū cele străine, sē ne întōrcemū a scrie érá pentru Moldova noastră.

În țera noastră, după ce s'a'au aședatū acelū lucru ce mai susū scriū, s'a'au făcutū pace bună, și boherii cei pribegi din țera Ungurésca 'și a'au făcutū pace, și a'au venitū toți în țeră; numai ce a'au rămasū Vasili Căurulū, și cu Veliciko Sulgerulū, că nu s'a'au încredutū sē vie în țeră, și a'au mersū din țera Ungurésca în țera Muntenésca. și acolo a'au și muritū amēndoi; éra moșiile Căurului le-a'au datū Mihai Vodă altorū boheri străini, éra nu nēmului sēu, dicēndū Mihai Vodă: «Cei ce a'au pribegitū cu Moskalii, a'au venitū o Impērație, și s'a'au hainitū cu Domnū cu totū; deci, li se cade sē li se dee moșiile, în'orcēndu-se la mila Impērației. Éra acestii ce s'a'au închinatū la cātane, cātanele a'au fostū nisce tâlharī.» Și pentru aceea li s'a'au luatū moșiile, și le a'au datū altora. Precum se va alege mai înainte, vremea va arāta.

Éra în alū optule anū alū domniei lui Mihai Vodă, dat-a'au Dumneđeū o fortunā grea, și s'a'au aprinsū tērgulū Iași, și multe curți boheresci, și mōnăstiri a'au arsū, și din mōnăstiri a'au sārītū foculū și în curțile domnesci, și până a'au alergatū ómenii din tērgū a'au arsū de totū; care atunce multe lucruri a'au arsū de a lui Mihai Vodă, că nu puteaū ómenii și slujitorii nimicā sē scōtā din curte, de furtună mare ce era. După acēsta s'a'au apucatū Mihai Vodă de a'au făcutū curțile de isnōvā, cu doā părți mai frumoșe duple cum eraū întēiū; cā întēiū eraū mai próste; și a'au datū și de la Pōrtā-șeseđeci de pungi de bani milā, rădicēndū din birulū țerei ca sē se facā curțile domnesci. Éra domnia până a gāti curțile domnesci, s'a'au mutatū în nisce curți boheresci, anume în casele lui Iónū Pāladi biv Spatarū, și a lui Constantinū Costaki vel Spatarū, cā eraū aceste curți amēndoa alātore.

Dupē acēsta, scōse Mihai Vodă pre țerā desetinā țerānescā indoitā, de stupi și de mascuri, și a'au plātītū totū omulū, și boherū, și mazilū, și țeranū; și forā zābavā, trecut-a'au preste giurāmētū, și a'au stricatū legătura sfințiilorū Patriarhii, și a'au scosū vācāritū, de i-a'au rămasū multū blāstemū până acmu, cā 'l-a'au scosū și alții duple aceea. Și a'au scosū și de mōrā cāte doi ug. (galbin), și de prisacā cāte doi ug, și țigānitū de totū țiganulū cāte doi ug; dérā apoi de țigānitū a'au făcutū legăturā sē nu mai dea. Așjdere pre veciniū boheresci și cālugāresci, āncā nu'ī da lesne stāpānilorū sei, cu price dicēndū: cā i-a'au adusū pre unii din rae, éra altorū veciniū le diceaū cā suntū moșteni. Fōrte pré rarū de avē boherulū pré mare dovadā, și scrisorī de'ī da; și dicē sē'și caute țeranulū giurātorī sē se îndrepteze; și așa fōrte bine se îndreptaū ómenii, eșindū din vecinātate. Ce, de la o vreme, maziliū nu se mai pīriaū cu veciniū lorū sē'ī tragā, ce țeranii trāgeaū pre stāpāniū lorū, pre maziliū, la giudecatā. Aceste tōte obiceiuri a'au remasū în țerā; învechindu-i-se domnia, nu se mai temē cā'ī va mai strica nime nimicā.

Țera se întemeiase în țilele lui, și se lățise satele; cā era omū fōrte chivernisitorū bunū; pāne se facē în țilele lui fōrte bună; stupii în doi ani s'a'au făcutū bunii, éra în cei lalți veri s'a'au făcutū mai proști; vitele eraū bolnave mai în toți ani, de muriaū; finū și vinū multū în toți ani era; bani multii în țerā la neguțitorii eraū, de daū ómenilorū de'și prindeaū nevoile; zlotașii nu vindeaū vitele din ținutū, cā nu'ī sīrgulaū cu zapcii pentru istovulū bani-

loru. Era din prostime, pre cine ilu sciau ca are cate ceva, ii si gasiau vre o pricina si'lu inchideau si'li luau trei patru sute de lei, si mai multu.

Domna lui era forte milostiva; multe monastiri si biserici le au diresu, le au tocmitu si le au acoperitu, si pre omeni scapați si saraci ii milua, si pre fete sarace le grijia, le inzebra si le marita. Era in zilele lui Mihai Vodă omeni cei vinovati, cum s'aru dice furiu, talhariu, nu aveau nici o trecere sau mila de ertare, ori catu de mica i-aru fi fostu greșala. Pusese patru farci mari de le batuse inaintea portii, unde'i acmu fontana, de stau acolo asedate, si mai in tote zilele spendura talharii de picioare, sau de susiori, cu capetele in glosu, cu pelea gola; si pune pre calau de'i bate cu puha, catu nu puteau merge boierii la curte de tipetele loru. Si pre o parte face si bine, ca se starpise talharitul. Era multu periau si drepti; ca ave unu Armasu mare Grecu, Panaioti, ce au fostu crasmaru in Tarigradu, lacomu si fora sufletu, si pe gura aceluia multu patimiau.

Templatus'au atunce Grecii cari erau a lui Mihai Vodă Capi-kihae la Tarigradu, si altii ce slujiau la densulu, de au inceputu a se sfadire ei in de ei, si s'au facutu doa cete, si se pariau la Mihai Vodă se'si manance capetele unii altora. Intr'o cetă era Constantinu Ipsilantu vel Postelnicu, si cu fiu-seu Enaki Aga, si cu Manolaki Chiurciubașa Impărescu, si cu alte rude a loru; era intr'altă cetă era Tudoraki Capi-kihae, si cu unu doftoru ginere lui, si cu Iosufaki Aga, si se piriau o cetă pre alta la Pörtă, cum ca au mancatu sute de pungii de bani din țera; ca Mihai Vodă tălase si acestu obicei de nu mai trimitea boierii la Pörtă, pentru nevoile țerei, se vadă ce se cheltuesce acolo; ca credea numai pre Grecii; si acum nu numai la Pörtă nu mergeau boierii, ce si la Visterie nu mai intrau se scie, cându esiau nevoile țerei, se orândușcă ei; ce, cându vre se scotă ceva, numai cu Grecii se sfătuia, si pornia boiernașii lui cu taină, scii, ca cum aru purcede unu ceamburu tătareșcu in pradă, noptea cu taină, in tote partile; si boierii cei mari de țera nu sciau nimică.

Deci, pôte fi, fiindu voia lui Dumnezeu ca se greșcă, au lepădatu pre cetă Greciloru cea de frunte, si i-au gonitu de la densulu, de s'au dusu la Tarigradu, si au primitu lungă sine pre cei mai blăstemați, de se sfătuia cu densii. Si așa, primindu pe acei Grecii, încă si numele celu bunu de ușă deschisă celu ave de către toți, de intra si copiii, l-au stricatu acei Grecii blăstemați, alăturându-se pre lungă densulu si ședendu totu cu densii de se sfătuia, si pre nime nu lasa se intre in casă se'si plângă jalobele sele.

Atunce, la acea vreme, fugise si câțiva boierii din țera Muntenescă aice in Moldova, jăluindu de Nicolai Vodă, si se ruga lui Mihai Vodă se scrie la Pörtă se pirescă pre Nicolai Vodă, si se fie elu Domnu țerei Muntenesci.

Totu pre atunce, la acea vreme, gasitu-s'au si unu copilu de creștinu muncitu de bedzaconicii jidovii, in chipulu munciloru Domnului Isusu Hristosu; era acelu copilu au fostu din satu din Onițcani, de la ținutul Orheiului. Deci, au prinsu pre câțiva jidovii si i-au pusu la inchisore.*) Si nu i-au judecatu ca

*) Făcendu si unu ocolu mare de latură țergului, si aducendu paie multe spăriindu'i că'i va arde. — Adaosu in copia Post. Hurmuzaki.

pre nisce jidovi, mai în grabă să facă ce li va face, ce, i-au ținut la închisore; gândind dora ară lua de la densii bani mulți; și încă au scris și la Pórtă, la Vezirul, ca să apuce și pre jidovii cei de la Țarigrad, să ia și Pórtă o samă de bani. Decî, cum au oblicitu solulu lui Antihristu, Bazarghidenu lu jidovulu celu mare de la Țarigrad, au și început a cheltuire bani și a amestecare pre Mihaî Vodă; și au și trimisu Vezirulu pre unu Agă alu seú, și au slobođitu pre jidovii cari erau aice la închisore în Iași, și au scris se le dea pace.

Așijdere și Nicolai Vodă, după ce au oblicitu că au pribegitu boierii Muntenesci aice, și lu amesteca la Mihaî Vodă, s'au mániatu și au stricatu logodna ce făcuse cu feciorulu lui și cu fata lui Mihaî Vodă, și au datu multe pungi de bani la Pórtă, și au pírítu elu mai tare pre Mihaî Vodă; și au isprávitu de au trimisu Vezirulu unu Capegi-bașa să iee pre boierii pribegi s'ei ducă în țera Muntenescă. Érá boierii Munteni nu erau în Iași, că i trimisese Mihaî Vodă în Hangu în munți, la straja Ungurescă, cu socotelă că acesta, că ce va mánui de către Vezirulu că nu sunt în țera lui. Decî, viindu i doă-tri poronci aspre numaî ca s'ei dea pre boieri, s'au căitú căci i-au trimisu acolo la margine, temendu-se că nu i va puté prinde, s'ei dea pre mâna Capegi-bașei; și au trimisu pre Constantinu Rusetu Vorniculú ca s'ei amágescă cu imblândire, cum că au venitú de la Pórtă răspunsú, s'ei împace Mihaî Vodă cu Nicolai Vodă. Érá dupe ce au purcesu Constantinu Rusetu, au și rápedítu în urma lui o sută de Silmeni călári, nóptea din Iași, ca s'ei prinđă pre boieri s'ei dea pre mâna Capegi-bașei, rápedéndu și la Cămpulu-Lungu să prinđă Cămpu-Lungeni tóte poticele, să nu scape nici unulú. Ce, Munteni, avéndu iscode în Iași, au prinsú de veste mai înainte și au trecutú în țera Ungurescă, și s'au întorsú ómenii lui Mihaî Vodă, fără de nici o ispravă, și n'au avutú pre cine se dea pre mâna Capegi-bașei. Decî, întorcéndu-se Capegi-bașa la Pórtă, au mersú pre la Nicolai Vodă, și lu au umplutú Nicolai Vodă de daruri și de bani; și mergéndu la Pórtă, au pírítu pré tare la Vezirulu pre Mihaî Vodă, că n'au bágatú în sémă fermanulu, și n'au vrutú se dee pre boierii Munteni. Aceste auđindú Vezirulu, tare s'au mániatu pre Mihaî Vodă; decî, Nicolai Vodă și cu Constantinu Postelniculu Ipsilantú, și cu frate-seú Manolaki Chiurci-bașa, ce avé cinste la Vezirulu, și cu Pazarghidenu lu jidovulu, s'a făcutú totú una, au cheltuitú multe pungi cu bani, și au mazilitú pre Mihaî Vodă, și au pusú Domnú pre nepotulu lui Nicolai Vodă, pre anume Grigorie Ghica Terzimanulu; érá Terzimanu au rémasú fratele lui Grigorie Vodă, pre anume Alecsandru. Așa lu au adusú pre Mihaî Vodă pécatele, de s'au lepádatú de slugile lui cele puternice și s'au potrivítu minciunilorú celorú blástemați.

Decî, imbrácándu caftanú de la Pórtă Grigorie Vodă, au trimisu pe unu Capegi-bașa cu mazilia la Mihaî Vodă aice în Iași, împreună cu Enaki Aga, feciorulu lui Constantinu Postelniculu, și cetindu i fermanu de mazilie, Dumnică în 26 de zile a lui Septemvrie, în anulú 7235, pus'au Caïmacamı pre Constantinu Costaki vel Spataru, și pre Sandulu Sturza vel Banu. Și lu au grijítu bine ca pre unu Domnú cu de tóte cele ce i-au trebuitú, și a patra di, joi în trei-deci de zile a lui Septemvrie, au eșítu Mihaî Vodă din scaunú din

Iași, cam pre o bură de plóie, petrecându'lú toți cu mare cinste. Vrut'aú atunce o samă de mazili s'í facă gálcevă sê lege știubee deșerte sê i le spên-
 dure pe lúngă drumú, pe unde era sê trecă Mihai Vodă, pentru căci le-aú rē-
 masú de la dēnsulú obiceiú de desetină, de stingerea caselorú. Numai, Calma-
 camii n'aú lāsatu s'í facă acea ocară, scriindú Grigorie Vodă de la Țarigradú;
 așjdere și Constantinú Postelniculú invēțase pre fiú-seú, Euaki Aga, sê nu
 scie că face cineva vre unú supērú lui Mihai Vodă; măcarú că elú le-aú făcutú
 lorú necinste când aú purcesú din Iași, déră ei nu trebuia s'í facă lui, că
 le-aú fostú stăpânú.

Tēmplatus'aú atunce, la mazilia lui Mihaiú Vodă, de aú fostú cam de grabă
 și aú rēmasú boierii plini de datorii; că didese bani împrumutú, și nu apucase
 sê iee, că'í puné Mihai Vodă pre boieri zlotași, și'í făcē de istovia înainte
 cu bani Turcesci; luaú bani noi, și daú vechi, și aú rēmasú mazili stinși. A-
 șjdere și Turcii Balgií, încă împrumutase pre Mihai Vodă cu bani noi sê ia
 vechi, și didese bani pe cēră, pe mēre, pentru dobinda lācomiei, de aú datú
 mulți bani, și atunce la mazilie aú rēmasú și negușitorii Balgií stinși; și aú
 domnitú țera Moldovei Mihai Vodă, in rōndulú alú treile, unspredece ani
 fără de trei luni.

CAP. XXII.

**Domnia lui Grigorie Vodă Ghica nepotú de fiú lui Grigorie Vodă, Domnulú
 Muntenescú, strēnepotú lui Grigorie Ghica Voevoda celui bētrānú ce aú
 fostú la noi; in anulú 7235.**

Dupre ce aú purcesú Grigorie Vodă de la Țarigradú, eșitu-i-aú tótă boieri-
 mea înainte la Galați; érá Grigorie Vodă, dupē ce aú agiunsú la Brăila, n'aú
 venitú pre uscatú, ca alți Domni, ce, de la Brăila aú ședutú in doă șáici, și
 aú venitú totú pre apă cu multă pohvală, qicēndú din trōmbițe și din naiuri,
 și dāndú și din pușce, până ce aú agiunsú la Galați; și s'aú impreunatú toți
 boierii cu dēnsulú, dupē obiceiú. Și de la Galați aú purcesú cu tótă boerimea,
 până aprópe de Iași; eșitul-aú înainte Calmacamii cu tótă slujitorimea, și cu
 orășeni, și 'lú aú dusú cu mare cinste până in sfântulú Nicolai, tēmpināndu'lú
 și Arbiereii cu totú clirosulú bisericei, și 'lú aú incunutatú spre domnia Mol-
 dovei Pārintele Georgie Mitropolitulú. Și de acole eșindú aú intratú in curțile
 domnesci.

A treea-qi, pre obiceiú, aú boieritú boierii. Pus'aú pre Gavrilú Miclesculú,
 vel Logofētú; pre Darie Donici, vel vornicú de țera de glosú; pre Constantinú
 Rusetú, vel Vornicú de țera de susú; pre Constantinú Costaki, Hatmanú; pre
 Constantinú Ipsilantú, vel Postelnicú; pre Sandulú Sturza, vel Spatarú; pre
 Iordaki Cantacuzino Delēnulú, vel Banú; pre Tóder Paladi, vel Visternicú; pre
 Iofđaki Costaki sin Lupulú, vel Stolnicú; pre Andronaki Vlasto, cumnatu-seú,

vel Comisă. Acești erau boierii lui Grigorie Vodă, mai toți rudele lui Mihai Vodă, cari fusese și la Mihai Vodă; erau toate trebile erau după Constantiu Postelnicul, și după dănsul era Sandul Sturza Spatarul, fiindu Moldovan, și ore-ce și nemul lui Grigorie Vodă. Deci, alți boieri ce mai rămăsese de atâta vreme, de așteptau pre Grigorie Vodă cu bucurie ca să încapă și ei, vedându că i-au apucat erau cei-lalți boieri înainte și acum, căutau rău Atunce la banii stégului n'au mai scos altă dajde; numai, găsindu obiceiul gata de la Mihai Vodă vâcăritul, au scos și el atunce vâcăritul, de ce potronicul de cal și șese potronicul de vită. Era de primăvară au scos cverturi, pe puțină, și de toamnă hărtii, erau ușore și fără de năpăsci.*) Au scădut și desetina, și țigănitul, și morăritul, și prisăcăritul, și cărcimăritul, care le scornise Mihai Vodă; aceste le au ertat Grigorie Vodă de'nteu.

Eră cându au fost de toamnă, s'au hănit un boier, anume Dimitrașco Racovița Hatmanul, fratele lui Mihai Vodă; fiindu mazil la țera, au început a scrie cărți la frate-său, la Mihai Vodă. Deci, oblicindu Grigorie Vodă, au trimis la dănsul să-lu prință; era el simțindu au fugit la Tătari în Bugégă, și cu dănsul au fugit și ginere-său Iordaki Stolnicul.

Eră în scurtă vreme s'au burzului Adligeri Calga Sultanul de Bugégă, asupra lui Medligeri Hanul din Crimă, și au încălecatu cu totu Bugégul; era pricina era așa: Mai înainte vreme cu câțiva ani fugise un Bahtigeri, ce-l dăce Deli-Sultan; acesta fugindu spre Calmăși și făce multe amestecături pentru Hănia Crimului, că se agiungă cu Șerimil din Crimă, și făce de scotă Pôrta mai totu-d'una pre Han. Deci, Pôrta au alesu pre acestu Han, anume Medligeri, de om rău, ca dora va pute supune pre Șerim și pre Mârzac. Deci, luându Hănia, mulți Șerim și Mârzac au tăiat, până și nisce nepoți ai lui de soră; și vedându acestu Sultan de Bugégă, n'au mai putut răbda a vidă atâte capete perindu, precum ei nu mai avusese acestu obicei să pără Mârzacii. Ce, au și încălecatu atunce toți Bugegenii cu zorba, și au scrisu la Pôrta cerându Han, anume pre un frate a lui, pre Cazagherei, și Pôrta nu vră să-lu facă Han pre acela, dăcându: că totu așa s'au învățat de schimbă Hanii, și nu le mai pot intra în voiă. Atunce s'au făcutu mare spaimă în toate țerile de prin pregiur; și s'au bejenit țera Moldovei, temându-se încă și raéoa Tighinei și a Hotinului, și țera Românescă, și încă și preste Dunăre, și țera Ungurască, și țera Leșescă, de încălecarea acelu Sultan cu totu Bugégul, că nu sciau alte țeri și olate adevărul, ce voru să facă. Măcară că dăceau ei că nu le trebuie Medligeri Hanul, că le strică obiceiele, de le taie Șerimil și Mârzacii ca un casap, și scria la Pôrta să le dea pre Cazagherei să le fie Han, dera totu nu puteau omeni crede, așa este, au altă ceva voru să facă; și multu au amblat prin Bugégă, după ce au încălecatu, apoi au trecut Nistrul, și s'au dus în câmpi aproape de Cehrin de ședeau acolo cu multe vorove și spaime acestor țeri prin pregiur,

*) Dăcându Grigorie Vodă către boieri și acestu cuvântu, că omeni se rogă lui Dumnezeu să-l izbăvescă de năpaste; deci nu trebuie năpăstuiți, și au rădicat năpăstii hărtiilor.—
Adaos în copia Post. Hurmuzaki.

ce scriu mai susu. Atunce, cu câteva luni mai înainte, se tēplase de hotărise Grigorie locul țerei despre Tătari, și stricase Capegi-bașa de la Pórtă, ce venise cu fermanu, câte-va cășle Tătăresci, împreună cu ómenii lui Grigorie Vodă. Decí, Tătarii vėdėndu-se toți la unu locu, se fórte lăuda asupra lui Grigorie Vodă, și asupra țerei, dicėndu că le au arsū multime de robi și de copii, și le au stricatū și câte-va geami. Decí, și boierii pribegii ce erau acolo, Dimitrașco Racoviță Hatmanulū și cu ginere-sėu Iordaki Stolniculū, făceau și ei multe amestecături la Sultanulū și la Mărzaei cu vorbe rele, și îndemnăturī asupra lui Grigorie Vodă. Grigorie Vodă, înțelegėndu că se laudă Sultanulū și Mărzaei asupra lui, avė mare grijă și Grigorie Vodă și totă boierimea; și țera încă se bejenise. Și era Grigorie Vodă în curții în Iași închisū cu slujitorii, în totū cėsulū așteptaū s'ei lovėscă; și trimitea la Sultanulū ómenii s'ei cu daruri totu-d'a-una, ca s'elū impace, și nu'lū putė satura nici cu unū felū de daruri.

Era și giupănesele boierilorū pribegii aice la poprėlă în Iași de Grigorie Vodă. Trimis'au Sultanulū unū Agă alū s'eu la domnie s'le lase s'ė mėrgă la boierii lorū în Bugėgū, și îndată le au sloboditū de s'au dusū cu totū ce au avutū, în Bugėgū, la boierii lorū.

Eră pre urmă n'au cutezatū Grigorie Vodă ca s'ė ședă în Iași, ce, s'au dusū la Botoșeni de au ședutū câte-va zile acole; și pre Dómna'și au trimis'o la Hotinū, de au ședutū până s'au împacatū lucrulū. Auđindū Pórtă Impėrăției de atate amestecături acelu Sultanū, au orónduitū unū Saraskerū cu câte-va mi de óste turcėscă, și pre Grigorie Vodă, și pre Nicolai Vodă Domnulū Muntenescū, și pre Colcėgū-beiū cu Lipcanii, și cu spahii de Hotinū, s'ė mėrgă toți în Bugėgū, asupra acelu Sultanū și a Bugegenilorū. Decí, acelu Saraskerū au venitū cu óste la Smilū, așteptandū s'ė se strangă și alții acolo; Nicolai Vodă încă au venitū până la Galați.*) Colcėgū-beiū încă au purcesū de la Hotinū, și au trecutū pe Prutū la Smilū. Eră Grigorie Vodă s'au pogoritū de la Botoșeni pe la Cotnarū, și au venitū eră la Iași, și au ședutū cu corturile și cu totă óstea lui în cāmpū la Balica vr'o doă sėptamāni, în postulū Crăciunulū, și de la Balica au trecutū codrulū la Scānteia și au mersū în giosū pe Bărladū până la Roșieci, și de acolo au mersū la Fălci și au trecutū Prutulū, și au mersū la codrulū Kigheciulū, și au ședutū acolo vr'o doă-trei sėptemāni.

Decí, Saraskerulū oștilorū au scrisū cărții la acelu Sultanū s'ei plece capulū s'ė mėrgă la Pórtă, că nu va avė nici o nevoie, eră pre Hanulū, acéstă dată Impėrăția nu va s'elū mazilėscă. Decí, Sultanulū, vėdėndū acelu rėspunsū de la Saraskerulū, și înțelegėndū că și Hanulū vine cu óste din Crimū, și alții megieși pre dincoace, și-au plecatū capulū și au mersū la Saraskerulū la Smilū, și de la Smilū au purcesū de s'au dusū la Pórtă la Țarigradū fără de nici o grijė, și nu i-au făcutū Impėrăția nimică. Eră Iusufū Mărza, cu vre o doi-trei Mărzaei, au pribegitū în țera Leșėscă, de au trăitū acolo câtă-va vreme. Eră

*) Și din Galați isprăvindu-și s'au întorsū la scaunulū s'eu în Bucuresci. — Adaosū în copia Postelniculū Hurmuzaki.

• Hanulü aü stätutü de aü ernatü in Bugégü pänä in primä-verä cu multä chielu-élä și silä Bugegenilorü de Crimeni. Atunce aü scosü mai marü Bugégulü și ei väcäritü de aü datü mulți bani Hanulü; mai susü väcäritulü de cum este la noi.

Érä Grigorie Vodä, dupë ce s'aü aședatü pace între dënșii, aü venitü de la codru întinsü in Iași; și câtü aü ședutü in codru, finü, grăunțe, totü de la Tătari aü mâncatü tötä östea; și la purcesü aü pusü de aü făcutü și o movilä mare in codru, ca së rămie intru pomenire. Atunce și Grigorie Vodä, dupë ce aü venitü la Iași din öste, trimis'aü arzü de jalobä la Împëräție, pentru stricäciunea ce aü făcutü Tătariü țerei, și pentru boierü pribegü ce suntü rude lui Mihaü Vodä cum aü făcutü atäte amestecäturi la Tätati, fiindü și cu indemnarea lui Mihaü Vodä de s'aü făcutü aceste. Decü, Pörtä aü bänuitü tare lui Mihaü Vodä și aü făcutü fermanü la Hanulü pentru acei boierü pribegü, së'i dee pre mäna lui Grigorie Vodä, și töte pagubile țerei și cheltuëla ce arü fi făcutü Grigorie Vodä cu östea, së'i-o plinescä de la Tätari. Atunce aü trimisü Grigorie Vodä la Hanulü pre Darie Donici vel Vornicü, și pre Sandulü Sturza vel Visternicü, cu fermanulü Porții și cu isvodü de pagube. Decü, pre boierü pribegü nu i-aü datü, că Iordaki Stolniculü aü fugitü in Crimü la unü Sultanü, feciorü Hanulü; érä Dimitrașco Hatmanulü aü fugitü teptilü, preste Dunäre, trägëndu-se la Țarigradü la frate-sëu Mihaü Vodä. Ce, frate-sëu nu vrë së'lü priimescä, temëndu-se de la Pörtä së nu oblicescä că este la dënsulü; ce, ämbra mistuindu-se pre Dobroge din locü in locü. Érä pagubile de la Tätari i-aü plinitü töte, șepte sute de pungi de bani gata i-aü adusü in Iași, cu nisce cămäri cu cai; care lucru era de miratü, unde aü isprăvitü Grigorie Vodä, de aü întorsü Tătariü pagubile Moldovenilorü, că avë mare trecere la Pörtä. Însë, acești bani nu i-aü luatü toți Grigorie Vodä; ce, giunëtate i-aü datü Hanulü, și o samä aü datü și ömenilorü celorü cu pagubile. Dupre acësta, mergëndü Constantinü Postelniculü la Pörtä, aü oblicitü pre Dimitrașco Hatmanulü, că este in Dobroge, la unü satü, teptilü; și fiindü apröpe de calea lui Constantinü Postelniculü, aü ämblatü cum aü pututü și 'l-aü prinsü; și făcëndü scire lui Grigorie Vodä aü și trimisü de 'l-aü ferecatü in obedü, și 'l-aü adusü in Iași, și 'l-aü pusü la grë închisöre. câte-va luni, pänä aü datü câte-va pungi de bani. Și apoi, ertänđu'lü 'l-aü slobođitü, și ducändu-se la satulü lui, la Feresci, aü mai trăitü trei-patru zile și aü muritü.

Érä in alü treile anü alü domniei lui Grigorie Vodä, s'aü făcutü de către töte părțile bunä pace, și s'aü apucatü de aü acuperitü mönăstirea Balica*) cu öle, și o aü tencuit'o pre din afarä, și i-aü făcutü și tindä, și o aü zugrăvitü preste totü pe din läuntru, și zidü impregiurü, și clopotniță, și curți de pëträ, și o aü inzestrat'o cu de töte: veșminte, odöre, și bucate, și robi, și moșii, și vii, ca pre o mönăstire deplinü. Așjdere aü mai făcutü curți scumpe, și heleșteu mare la Frumösa, së fie de plimbare domnilorü. Făcut'aü și turnü förte înaltü in curtea domnescä pre pörtä, și ceasornicü mare; așjdere și doä cișmele, fön-tänü aduse pre öle cu multä cheltuëlä, una dinaintea porții curții domnesci, și

*) Sveti Arhanghelü la Frumösa. — Adaosü in copia Postelnicului Hurmuzaki.

una dinaintea feredelului; aşijdere şi feredelul 'l-au mai tocmită. Mai tomit'au şi câte-va case în curţile domnesci, şi odăile Siimenilor, şi la grajduri; ce era stricată totă au tocmită. Făcut'au case frumoase şi în Galata, şi au tocmită chiliile la Bărnova; aşijdere şi la Bărboiu au făcută turnă, şi au acoperit'o; şi alte multe sfinte biserici au dresă şi au tocmită.

Éră cândă au fostă în ală patrulă ană ală domniei lui, răposat'au şi Nicolai Vodă, Domnul Muntenescă, în anii 7238, unchiulă lui Grigorie Vodă, şi 'l-au îngropată în mănăstirea ce este de dănsulă zidită, la Văcăresci; éră în loculă lui au rădicată Munteni pre fiu-său Constantină Vodă.

Éră în scurtă vreme făcutus'au mare zorba în Țarigradă, rădicându-se Inicerii asupra lui Sultană Ahmetă, de 'l-au scosă de la Împărăție, şi au pusă Împărată pre ună nepotă a lui, anume Sultană Mahmută; şi într'acea zorba multe capete au perită; şi mulţi Veziri s'au mazilită; şi se cam potolia zorbăoa şi éră se scornia. Atunce mazilindă pre Vezirulă, găsită multă avere la dănsulă; éră mai multă avere au găsită la Kihăoa Vezirulă, că au aflată mai bine de patruşeci de mii de pungi de bani, fôră de drugi de aură sleişi, şi alte odóre, că atunce didese voiă de beău mai toţi Turcii vină. Pentru aceea s'au făcută zorba de s'au schimbată Împărății.

Atunce şi Mihai Vodă, aflândă vreme, au mazilită pre Constantină Vodă din țera Muntenescă, de n'au plinită încă bine luna cu domnia, după mórtea tătăne-său.

Atunce au mazilită şi pre Medligeri, Hanulă Tătărescă, fiindă Împărăția nouă, şi au pusă pre Kazageri Hană, pre carele şi'li poftise ei mai înainte; şi au eşită atunce din Țarigradă şi Adligeri Sultană, carele fusese cu zorbăoa. Atunce zorbălele au găsită pre ună casapă Sărbă, anume Buțukaki, prietenă ală loră, şi ducându'ă la Vezirulă celă noă 'l-au făcută fôră de voiă lui de 'l-au îmbrăcată în caftană, să fie Domnă în Moldova; şi îmbrăcându'ă, nu i-au dată fermană să'ă trimită aice mai în grabă. De acăsta oblicindă Grigorie Vodă spus'au tuturoră boşeriloră, şi s'au sculată toţi boşerii de au scrisă la Pôrta, cum, nu le trebuie acela Domnă; şi s'au gătită să fugă; şi fiindă aice şi ună Turcă mare ce venise cu caftană, mers'au toţi boşerii la acăstă Turcă de i s'au rugată. Şi spuindă turculă la Țarigradă pofta boşeriloră, mânietus'au Împăratulă şi Vezirulă; şi pre mulţi de acei cu zorbăoa i-au tălată, de i-au mai impuşinată, şi au tălată atunce şi pre acelu domnişoră, Buțukaki Vodă, încă nepurcesă din Țarigradă, iarăşi au trimisă altă caftană de domnie lui Grigorie Vodă.

Totă atunce au mersă Mărzaclă câțiva la Țarigradă de au pirită pre Hanulă celă mazilă, pentru câte răutăți le au făcută, şi au jăluită şi pre Grigorie Vodă de bani ce le au luată, şi de alte multe strimbătăți ce au avută. Decă, Pôrta au orânduită acăsta la Paşa de Tighină, trecendă Kazageri Hană pre acolo, să ia sama, şi să'ă aşede. Atunce au venită şi Iusuf Mărza din pribegie de la Leşi, şi viindă prin Iaşi, 'l-au dăruită Grigorie Vodă fôrte bine, ca să'ă facă prietenă, pre ună căne, şi mergendă la Hanulă 'l-au primită bine, şi încă 'l-au şi dăruită.

Éră înainte acăstoră zarve, făcută-s'au pace şi Iordaki Stolniculă de cătră Grigori Vodă; şi viindă din Crimă 'l-au primită Vodă şi 'l-au ertată de tôte

greșelele lui, și încă i-au făcută și un război de băine, și i-au dat și din bucate, și era în luase în dragoste. Socotindu că și va părăsi năravul, și a fi cu bine domniei și cu priință, l-au trimis la Tighină pentru acei Mărzaei ce părăsise pe Grigorie Vodă la Pórtă, ca să ste la Sultanul și la Mărzaei să așeze acestu lucru, știindu-l că se scie cu dênșii. Era Iordaki Stolnicul, după ce au agiunsu la Tighină, n-au căutat spre slujba lui Grigorie Vodă, și s-au apucată era de alte amestecături să facă, mai mari de câtă cele d'intăi; și la Grigorie Vodă scria într'unu chipă era către alți boierii de aici din țera scria într'altu chipă, cum că este gata domnia lui Constantin Duca Vodă, dată de la Pórtă, potrivit-se și elu minciunilor Tătarilor. Era boierii la cari scria, erau anume: Constantin Costaki Hatmanu, și frate-seu Gavrilu vel Paharnicu, veri primari cu Iordaki Stolnicul, Ionu Paladi, vel Vornicu și cu fiu-seu Tóderu vel Banu, și Tóderu Costaki Stolnicul, și cu Iardaki Cantacuzino Spatarul, și alți mulți, s-au făcutu toți la unu cuvântu, pe scrisorile lui Iordaki Stolnicul, feciorul Lupulu; și se sfătuse ca să fugă la Sultanul să ste pricină Ducăi Vodă, să nu fie Domn, și să rădice el pre unul dintre dênșii Domn. Și așa au amblat cu acestu sfat cătăva vreme, nici se ducă, nici spună lui Grigorie Vodă; era unii dintre dênșii diceau să fugă, era alți diceau să spuă lui Vodă; până au oblicitu Grigorie Vodă ce voru să facă el, cum giuruiă Hanulu țera, din Prutu în colo să fie locu Tătărescu, numai să le isprăvescă acestu lucru pre voia lor, să rădice Domn dintre dênșii pre cine oru socoti el. Deci, au și prinsu pre acei boierii ce erau în Iași, și i-au închis, și au răpedit și la cel de la țera de i-au prins; și ferecându i-au adus și i-au pus la închisore, pre unul într'unu locu pre altul într'altu locu. Era pre Iordaki Stolnicul, feciorul Lupulu, nici l-au mai dus la Grigorie Vodă să lă giudece; ce, cum l-au adus în Iași, l-au închis la Siimeni, și preste două-trei césuri l-au scos, și l-au dus dinaintea porții curții, la cișmé, și au poroncitu de i-au tăiatu capul. Era pre cel-alți i-au mai ținutu ore-ce închis și i-au ertat, puindu pre unii la giurământu, era pre unii și foră de giurământu.

Atunce au pus pre Constantin Ruseti vel Vornicu de țera de giosu, era pre mine Ionu Neculce biv Hatmanu, vel Vornicu de țera de susu, pre Sandulu Sturza Hatmanu, pre Costaki Razulu Spataru mare, și pre Andrieșu Rusetu Visternicu mare; și așa s-au potolit acele calabalcu.

Fugit au atunce Gavrilu Paharnicu la Bugegu și multe vorbe rele au grăit către Sultanul și către Hanulu, pentru Grigorie Vodă. Era pre urma l-au dat Hanulu pe Gavrilu în mânele lui Grigorie Vodă de grumazu; ce, Grigorie Vodă l-au ertat, și nu i-au făcutu nici unu reu, nici s-au uitat la ocările ce lă făcuse și la poncturile ce lă scrisese Gavrilu.— Uitați-vă acum, fraților, cătă ocară au avut Grigorie Vodă de la acesti boierii atunce; era elu i-au ertat, și foră zăbavă încă pe unii i-au și boieritu de au fostu la cinstea d'antăi. Unu Domn strein, și cătă milă au arătat! Era dupre aceea au trimis Grigorie Vodă pre alți boierii de au stătat la giudecată cu Tătarii, la Tighină; și multă cheltuélă au făcutu până s-au aședat, mai indoitu de câtă luase

Grigorie Vodă de la Tătari, și au luat și o bucată de locu de a Moldovei din hotarul vechiu, cale de un césu.

Eră pre atunce cu acele schimbări multe a Vezirilor și cu calabalicul Tătarilor, și cu amestecăturile acelor boieri, căduse țera și Grigorie Vodă la gré și la o mare datorie.

Templatus'au într'acești doi ani 7239 și 7240 de au fost și timpurile próste, de nu s'au făcut pâne din Iași în sus, și era și cam fómete, déră nu pré mare, agiunsese merța de mălaiu patru lei, subt munte; déră Grigorie Vodă, avendú mălai multú la Fălci și la Chișinău, stránsú din ușorú, da acelor ómení de la ținuturile de sus, câte dece potronici (șesedeci de bani) merța, și'í aștepta de bani până tómna; și încă au căutatú câte-va care cu chirie, de au încarcátú pâne și au trimis'o pre la tégurile din sus, la Romanú, la Némțú, la Botoșeni, la Sucévă și la Cernáuți, de o da ómenilorú fără de bani; numai chiria își pláté, ci și chiria cu pásuelă, dándú ántéiú domnia acei șesedeci de bani chirigiilorú, apoi cu vreme scoté de la acei ómení.

Eră totú intru aceștáșú anú 7240, arátat'au Dumneđéu greú banatú asupra Creștinilorú, pentru multe păcatele și fără de legile nóstre, că fără lipsa de pâne ce era, au máncatú și lupii ómení pre subt munte, la ținutulú Némțului, și la Sucéva. Ce, curándú au întorsú Sfinția sa mánia sa, și au trimisú norodulú seú liniște de către acele fere selbatice, déră se speriese ómení.

Constantinú Vodă, fiulú lui Nicolai Vodă, după ce 'l-au mazilitú Turcú, și 'l-au dusú în Țarigradú, n'au plinitú anulú mazilú, și érá au eșitú Domnú în țera Muntenescă, în anulú 7240; că atunce încă totú era Pórta neăședatá, și s'au tēplatú de au pusú Impérátia pre unú Vezirú de'í dicé Topal-Pașa, prietenú lui Constantinú Vodă și dușmanú lui Mihai Vodă. Decí, cum au pusú pre acelu Vezirú Topal-Pașa, au și pirítú boierii Munteni pre Mihai Vodă la acelu Vezirú; sciindú pre Vezirulú că'í este neprietenú, pentru multe supere ce le au făcutú Mihai Vodă, dicéndú că le au stricatú obiceiurile, ca și cândú au fostú în Moldova, și le au luatú mari some de bani. Decí, Vezirulú 'l-au și mazilitú, și trimisése se'í taie și capulú, numai, nisce prietení a lui Mihai Vodă au agiunsú de au datú scire Impérátiei; și așa au scăpatú și 'l-au dusú în Țarigradú viú și 'l-au inchisú; déră pre acelu prietenú a lui Mihai Vodă Grecú, anume Ventura, ce au datú scire Impérátiei pentru Mihai Vodă, oblicindulú Vezirulú i-au tăiatú capulú. Și totú n'arú fi scăpatú și Mihai Vodă, că trimisese Vezirulú de venise căți-va boieri din țera Muntenescă de'lu piriaú; numai, norocirea lui atáta au fostú că s'au tēplatú de s'au mazilitú Vezirulú; déră numai trei-patru zile de arú fi mai fostú Vezirú Topal-Pașa, era barafamulú Turcilorú, și atunce póte arú fi peritú și elú. Numai, vréndú Dumneđéu, au eșitú de la inchisóre de o dată. Constantinú Vodă, Domnulú Muntenescú, viindú la scaunulú seú în Bucuresci, s'au aședatú cu bună pace de către toți boierii, și le-au datú tóte în mânele lorú se chivernisescă, și trăinú toți cu linisce, nu ca la tatá-seú Nicolai Vodă, ce într'altú chipú, fórte cu bună imblândire de către Domnie. Scris'au Constantinú Vodă la veru-séu Grigorie Vodă, Domnulú Moldovei, ca se'í caute o fatá de boierú din Moldova se 'lú logodescă, ca se 'í fie Dómna. Decí, Grigori Vodă cu bucurie au priimitú,

și căutându aș aflatu o cucónă, fată, fecióră a lui Constantinu Rusetu vel Vornicu, fórte frumósă și înțeléptă, anume Ecaterina, de bunu némű și láudatű; și aș făcutu și logodnă, și aș trimis-o mai pre urmă cu părinții sęi și cu alți boieri rudenii a ei tocma la Bucuresci, și aș făcutu mare și frumósă nuntă Domnescă, în anulű 7241, Noemyrie în 12. Dupre acęsta aș scrisu Constantinu Vodă cu mulțămită la Grigorie Vodă de slujba ce i-aș făcutu.

Mihai Vodă, schimbându-se Vezirulu, ședea la Tarigradu cu pace, și óre-cum și cam cu nădejde de laudă asupra Munteniloru, făcendű și unű arzű viclénű, dicendű că este de la nisce boieri Munteni. Deci, Vezirulu aș trimisű sę vie boierii sę stee față cu dęnsulű; érá acei boieri, auđindű, aș și fugitű, unii în țera Ungurescă, alții în Moldova, vedęndű că'i chiamă la Pórtă, și aș datu scire la Tarigradu, cum tótă țera auđindű de Mihaí Vodă, că érá este sę vie Domnű în țera Muntenescă, s'aș încarcatű sę fugă. Érá Impęrăția auđindű s'aș mániatű și aș făcutu pre Mihaí Vodă surgunű la Mitili, precum va arăta mai înainte vremea; și aș cheltuitű atunce Constantinu Vodă o mie pungi bani ca sę omóre pre Mihaí Vodă; și Turcii bani aș luatű și nu 'l-aș omortű. Totű intru acęstű anű, îndemnatu-s'aș Grigorie Vodă, anume că merge la primblare la Prigoreni, la mine Vorniculű Iónű Neculce, și la Ruginósa la Hatmanulű Sturza; érá de la Prigoreni aș trecutű la Roman, și de la Roman aș mersű la mőnăstirea Némțulű, și aș scosű Icóna din mőnăstire, și s'aș închinatű fórte frumosű, câtű se miraű ómenii lui Grigorie Vodă, și Turcii ce erau cu Grigorie Vodă, și călugării de la mőnăstire diceau că nici o dată nu s'aș închinatű acea Sfântă Icónă ca atunce așa de frumosű. Érá de la mőnăstirea Némțulű aș mersű Vodă la mőnăstirea Sęculű, de o aș vedűtű, și de la Sęculű s'aș întorsű pre la cetatea Némțului, și de acolo la Bafe, și de la Bafe la mőnăstirea Slatina, și de la Slatina la Șerbanű Cantacuzino vel Stolnicű, la Horodniceni, și de la Horodniceni la mőnăstire la Sveti Ilie, și de acolo la mőnăstire la Dragomirna, și de la Dragomirna s'aș întorsű la Sucéva, și aș ámblatű prin cetatea Sucevei de o aș vedűtű; și din Sucéva purcegándű aș mersű pre la Foresci pre la Solomonű Botezű; și de acolo la Pobrota, apoi la Pășcani și la Ruginósa; apoi s'aș pogoritű prin Tęrgulű-Frumosű la Iași. Și așa, într'o sęptemână aș ámblatű de aș vedűtű mőnăstirile, locurile și satele boieresci, ca sę scie cine cum se ține; măcarű că celorű proști și neagiunși de minte nu le plăcé, déră acea primblare era de mare laudă și folosű; că póte fi de arű mai fi zăbovitű cevași intru acelu anű cu domnia, arű fi arătătű milă cu mőnăstirile și cu casele boieresci; că aș stránsű cu cărți pre toți Igumenii de pre la mőnăstiri la Bobotéză, de le-aș făcutű căutare de câte moșii aș, și cine le stăpánescű moșiile, și aș datű poroncă sę nu scie că le suntű moșiile pre la boieri, ce, sę și le stăpánescă ei. Și aș datű acelu isvodű la vel Logofétű, sę le pórte de griă; și li se adeveria că le va pune la o cale și pre mőnăstiri și pre satele lorű.

Totű intru acęstű anű erau mulți ómeni din țera Románescă și din Moldova stránsi la Milcovű; și cândű era nevoie dincoace, ei fugeau dincolo la Munteni; érá cândű era nevoie dincolo la Munteni, ei treceau dincoace; totű așa ámblau cu viclesugű. Érá Grigorie Vodă, auđindű de Bucuresci că este

têrgü mare, și vrëndü sê facã și Iași sê fie ca Bucuresci, trimis'aü pre Enaki Aga, feciorü luí Costantiñü Hatmanulü Ipsilantü, Lazü de felulü luí, și cu mulți slujitorí, făcëndü veste că merge în glosü la vãdrãritü; și așa, într'o ñi, fõrã de veste i-aü lovitü și i-aü prinsü pre toți; și rădicãndu'í de acolo i-aü adusü în Iași de i-aü aședatü, ca la vre o doã mií de ómeni. Decí, atunce fiindü de cu tómnã frigü, mulți copii și ómeni bêtrãni, bolnavi, aü muritü pe drumü de fõme și de frigü; și dupê ce i-aü adusü în Iași, mulți fugeaü, și trimité Grigorie Vodã de'í prindé și'í da pe uliã ca sê'í sparie sê nu fugã. Și multü greü aü trasü bejenarií preste iarnã, cã cãduse o iarnã pré mare și gré, de la 6 ñile a luí Dechemvrie aü ninsü, și aü ținutü pãnã la doãdecí de ñile a luí Martie; érá și pãnã la Sfeti Georgie totü frigü aü fostü. Și sfêrsise ómenií nutretele, de agiunsesse stogulü de finü dece lei, și câte doispredece lei, și încã nu se gãsia. Perit'aü atunce multe vite a locuitorilorü, érá a bejenarilorü așași aü peritü mai de totü, fiindü ei nisce ómeni neaședãți și strêmutãți de la locurile lorü.

Érá cândü aü fostü în luna luí April în 13 ñile, în anulü 7241, sosit'aü veste de la Alecsandru Terzimanulü la frate-seü Grigorie Vodã, precum Impêrãția aü îmbrãcatü pre Capi-kihaelele luí cu caftanü, ca sê se mute cu domnia în țera Romãnescã, și Constantinü Vodã, Domnulü Muntenescü, sê vie cu domnia aice în Moldova; și cum i-aü venitü acea veste, cum aü și rãpeñitü pre Enaki Aga în țera Muntenescã, ca sê apuce scaunulü și banii hãrtiilorü, înțelegëndü cã aü fostü scosü acolo hãrtii pre țerã; și totü pentru lãcomie n'aü mai asceptatü ca sê vie Turculü Aga de la Pórtã, cum aü așteptatü veru-sëü Constantin Vodã; și rêmãșițele de aice aü începutü a strãnge tare. Érá bejenarilorü le-aü datü voiã sê se ducã érá la urmã la Focșeni; decí, biețií ómeni, sãrací, cum aü auñitü acea voiã, cum aü și purcesü, carií cum aü pututü, unil numai cu croșna și cu copii în brațe, ca vai de ei; și multü blãstemü și lacrimi vërșãu asupra aceluí Enaki Aga, ce le făcuse acea strêmutare, și asupra celorü ce arü fi datü aceluí sfatü; și câtü aü agiunsü la margine, nimicã n'aü zãbovitü, ce aü și trecutü în țera Romãnescã; cã Grigorie Vodã în deadinsü îi sloboñise ca sê trecã în țera luí, vëñdëndü cã se duce și elü acolo Domñü; și aü pusü și Caímacamí în Iași, a-nume pre Constantinü Costaki vel Logofëtü, și pre Constantin Rusetü vel Vornicü, socrulü luí Constantinü Vodã; și încã Turculü de la Pórtã totü nu venise, nici la Grigorie Vodã, nici la Constantinü Vodã. Lucru de miratü pentru Grigorie Vodã, omü grabnicü la socotéla luí, a'și scorni singurü în țerã cã nu'í Domñü. Nu se temé cã'și va aduce vre o primejdie capulü sëü și țerei, fiindü elü împismulitü și cu Tãtarií. Ce, aceste aduce cea grabã și mãndrețile. Érá cândü aü fostü în șepte ñile, la sêptemãna, sosit'aü și Capegi-lar-Kihaesi Impãrãtescü de la Tarigradü cu caftanü la Grigorie Vodã, sê mERGã sê fie Domñü în țera Romãnescã; și Constantinü Vodã, Domnulü Muntenescü, sê vie aice în Moldova. Decí, Grigorie Vodã i-aü eșitü înainte cu alaiü și cu toți boierii, la Valea-Adãncã, și impreunãndu-se aü venitü pãnã la Iași, și aü cetitü fermanulü în divanü, și i-aü pusü caftanulü în spate. Înse, boierii n'aü mersü sê'í sêrute mãna, nefindü Domñü aice; ce, numai cãtre Turculü s'aü închinatü, dupê ce aü cetitü fermanulü. Și eșindü Grigorie Vodã din divanü, aü

intrat în casele din lăuntru, d'împreună cu Capegi başa turculu, şi acolo s'au împreunat şi boierii cei mari cu turculu, mulţămîndu Impărăţiei. Era a triea-đi au pornit pre Capegi-başa turculu, şi cu totu agărlicul ce au fostu mai greu pre Bărladü; era Grigorie Vodă, Lunî, în đioa de Sveti Georgi, s'au pornit din Iaşi, pre la Tergul-Frumosu pre Siretu, cu de toate cele ce i-au trebuit, la toate conacele, până la Focşeni; şi au trecut în ceea parte la gazdă, în casele căpitănesci. Aşjdere şi Constantinü Vodă s'au rădicat din Bucuresci, şi viindü până la Focşeni, au trecut în cesta parte, la gazdă, la o mănăstire, care este de tată-său Nicolai Vodă zidită, totu într'o đi Lunî, Aprilie în treiđeci de zile. Era Dómna Rucsanda, muma lui Grigorie Vodă, au mersü în gazdă osëbi, la o mănăstire a socru-său, a lui Grigoraşcu Ghica Vodă bătrănu. Deci, Constantinü Vodă au mersü de s'au împreunat cu mătuşă-sa, Dómna Rucsanda; aşjdere şi Grigorie Vodă, sciindü de Constantinü Vodă, au mersü şi elü la gazda malcă-sa; şi acolo s'au împreunat Domni amëndoi; apoi, a doua-đi, au mersü şi unul la altul, de au vorovit ce le-au trebuit de toate, apoi au făcutu şi divanuri cineşi în ţera lui; şi Joi, în đioa de Ispasü, Mai în trei zile, au purcesü cineşi către scaunul său. Domni'au Grigorie Vodă ţera Moldovei în domnia d'ântëiu, şese ani şi şapte luni.

Era acestü Domnü, Grigorie Vodă, la statü camü micü şi supţire, la faţă uscatü. Numai, era cu tóne; la unele se arata pré harnicü, bunü şi vrednicü, milostivü şi răbdătorü; dera era şi camü grabnicü la mânie; dera apoi curândü se întorcé. Şi în viaţa lui era totü în primblări, şi totü cu mese mari, şi cu cântări, şi cu feluri de feluri de muđici. În toate zilele, pré de avé vre o trebă mare se nu esă la câmpü, ca se facă veselii cu naiuri, şi cu cântice hagimesci, şi cu mulţi pelivani măscărici; şi pre boieri îi poftia totü-déuna se fie cu densusü la primblări. Şi decă eşia la câmpü era fórte lascavü şi darnicü.*) Era pre unele locuri i se arătau lucrurile de blestemăciune, că se potrivia unor boieri, sfetnici a lui, cari avé, doi Greci şi unü Moldovanü, anume Constantinü Psiolu Hatmanü şi cu fiu-său Énaki Aga, Lazî de némulü lorü, ómeni tirani şi curvari; era din Moldoveni avé pre Sandulü Sturza Hatmanü, omü viclénü şi închisü la inima lui, şi lacomü.

Acesta îndemna pre Grigorie Vodă totü la luatü, şi pre toţi boierii Moldoveni îi sărăcia şi'l depărta de către mila domnescă, ca se fie numai elü frunte şi de cinste; care faptă a Sturziî trecendu-se la Grigorie Vodă, multe bunătăţi a Domnului întuneca şi le strica; stinsese mazili şi ţera, şi mănăstirile de totü, cu obiceiurile ce găsise în ţeră, scóse de alţi Domni mai înainte de densusü. Şi acei Domni, de şi le scornise, la ţineau câte unü anü-doi şi le părăsiau; era Grigorie Vodă, aflându-se în ţeră, toate le grămădise la unü locü; şi scoté vácăritü, hărtii grele, vădrăritü, desătină, ciferturi mari. Într'unü anü au scosü şi pre ţigani hărtii grele. Scos'au o dată şi pe preoţi unü birü ce'l dicé mucaré, de agiungé pre preotü, câtü de săracü, trei galbinî; era pre cel mai

*) De aici copia lui Hurmuzaci tace, şi se mărginesce a dice numai: Era cândü venise de la Tarigradü d'ântëiu era ómenilorü cam greu la divanuri la judecări, pentru că nu înţelegé bine limba Moldovenească: oră dacă au învăţatü limba Moldovenească bine, s'au îndreptatü, şi le era ómenilorü mai lesne la judecări.

de frunte și optă galbină i-au agiunsă. Dintru care nu puțină blăstemă i-au rămasă, și nimărul rădicăturii nu făcea. Lua sume mari de bani în toți anii domniei lui de la săraca de țară, ca la o mie cinci sute și mai bine pungi de bani pre an, de au rămasă mazilii și țera stinși, din sfatul acestor trei boieri. Într'un răndu ertase Grigorie Vodă pre mazilii și pre mănăstiri de dajdie, și au învățat pre Sturza să facă ispisocă de întăritură. Era Sturzii, neplăcându-i această milă de ertarea mazililor, ca un lacom de fire, au făcut un ispisocă și au pusă numai giumătate, de mazilii, era pe giumătate au dată la țărânie, pentru ca să facă vrajă în mazilii. Și așa, cu acestă mișlocă făcându vrajă între mazilii, s'au mănăiat Grigorie Vodă și au rumpăt ispisocul, și au întunecat Sturza această bună faptă și milă domnescă asupra mazililor, ca să nu se îndrepteze, să fie tot săraci, să potă a le cuprinde moșile și ocinile, și să pule nume rău Domnului. Și așa îl sfătuiau și îl purtau ei, că cui se căde să de, el îl lua, și cui se căde să ia, el îl da. Era acest Domn curvară; multe țitore fete mari ține, și apoi le înzestra și le mărita cu halne, cu odore, ca pre nisce fete de boieri. Numai, nu se amesteca la fete de case mari, ce, de căpitenii mai de gios; și avé Dómna și cuoni, și nu se rușina, deși făce casa de ocară, un om mare ca acesta. Precum și ómenii lui: Constantin Hatmană cu fiu-seu Enaki Aga, așjdere făcea, încă și mai mult; și alți Greci a lui toți. Și la tóte era desfrănat; curtea lui poftia să fie tot îmbrăcată; pre nime din boieri să nu audă jăluindu-se căi scăpatat, sau olecându-se că sunt timpurile rele, și nu s'au făcută ródă, că se fôrte mânia; și la mânia era fôrte grabnică. Și nici sfetnicii lui nu îndrăsniau, când era mánios; dera se întorcé curându. La judecată îi păre că judecă fôrte bine; și cum îi păre așa remăné; și pre urmă, de și vedé că au greșit, nu întorcé; ce, așa dăndu carte de rămasă, remăné, cât, de la o vreme, părăsise ómenii a mai veni la divan. De era vre un țeran ingreuiat la biră nu-l mai scăde, ce așa da până istovia tot ce avé. Da sume mari de bani la Pórtă și Turcilor Agi ce veniau de la Pórtă cu treb; căruia era să de o pungă de bani, îi da cinci-șese, tot ca să-l laude la Pórtă; era de săracii țerii nu era milă. De se clintia până afară din tégă, s'au până la vre un boier, tot cu căruța cea de cupărie după densus, că preste tot césul bé, ori vină cu pelin, ori vutcă; și încotro mergé tot cu glótă, ca doă-trei sute de slujitori, și alții, să fie cu densus. Cu pușca da pré bine. Grecii mulți adusesă în țară, de mâncau lefi tot din Visterie; și câte dregătorii la margine, tot Grecii le ținea. Era boierii de țera erau numai cu numele, că la nimică nu mai întreba. Numai cu sfatul acelor trei boieri, ce vra să facă făcé. Dera avé și trecere mare la Pórtă, cât pre Turcii balgii din țera fôrte îi înfrânase, și se temeau de densus, de nu puteau face zaptă întru nimică. Pociu dice că Grigorie Vodă, precum îi era firea, de ar fi avut nisca ómenii cu frica lui Dumneđu pre lúngă densus sfetnicii, ar fi fost de mirare și de pomenire Grigorie Vodă, în Domni ce de frunte și de laudă, era nu cu cei de hulă.

— Era când au trecut Grigorie Vodă din Moldova în țera Muntenescă, mulți feciori de boieri au luat cu densus, de i-au dusă la Munteni, dicendu că i

suntă dragi Moldovenii, și va se'și facă pomană cu dênșii; că au'dise că moșu-său Grigorașco Vodă, cândă au fostă Domnă în țeră Muntenescă, încă au fostă luată feciori de boieri din Moldova de au fostă prin oști cu dênșulă, cumă se pomenesce că au fostă Cantemiră Vodă ceaușu Spatarescū, si alții.

Să vorbimă acum de altele de pîn țeri străine, ce s'au lucrată în zilele lui Grigorie Vodă.

Până într'acestă ală șesele ană a domniei lui Grigorie Vodă, în țera Moșkului este pace, și ține samoderjavia, adecă: singură stăpânirea Împărăției, o nepotă de frate a lui Petru Alecsievici Împărată, anume Anna, fiica lui Iónu Împărată. Despre Leși, iarăși pace; silia Avgustă Craiulă până era viă, veldându-se bētrănă, ca se'i coronescă Leșii feciorulă, să fie Craiă în loculă lui, ce, Leșii n'au priimită, măcară că multe giuruințe le adeveria Craiulă Leșiloră, dera țera n'au vrută. Murit'au și câțiva domni Leșesci intru acesti șese ani a domniei lui Grigorie Vodă, totă capetele cele vestite, și tuspătru Hatmanii Leșesci. Decă, Craiulă încă dacă au vedută că nu priimescă Leșii se'i coronescă feciorulă, în loculă lui, nici elă n'au vrută să puie Hatmană, și șede și acmu oșteă Leșescă fōră Hatmană, numai ună Reimentară de pōrtă grija oștiloră, pre anume Poniatovski. Era în anii 7241, Dechemvrie în doădeci și trei de zile, murit'au și acestă Craiă Leșescă, anume Avgustă, și l'au îngropată cu mare cinste la scaunulă sēu la Varșava. Ce se va mai face, va arăta vremea viitoare.

Trecut'au și ună solă mare Leșescă la Pōrtă, dera nu prin Iași, ce de la Hotină au mersă dreptă pe Prută, și i-au trimisă Grigorie Vodă conacă, și boieri intru intimpinare'i, la Tuțora, dicendă acelă solă că merge pentru întemeiatulă păcei la Pōrtă, fiindă Împărăția noă; și numai preste ernă au zăbovită, era de primăvară era s'au întorsă inapoi, și era pe Prută au mersă; și i-au trimisă Grigorie Vodă conacă cu Sandulă Sturza Hatmanulă; numai, cândă s'au întorsă solulă, acmu murise Craiulă.

Despre Perși, Împărăția Tarigradului totă au oște pentru acele tērguri ce le luase mai înainte, cândă se băteau Perșii cu Mirvezū. Acum, Perșii de Mirvezū s'au mântuită, cu Moskalii s'au împacată, era cu Turcii încă totă nu s'au aședată. Ce. tōte ce se voră mai lucra, vremea viitoare va arăta.

CAP XXIII.

Domnia lui Constantină Vodă Mavrocordat, în anii 7241, Mai 7.

După ce a purcesă Constantină Vodă de la Focșeni, venit'ău totă boierimea și Mazilii țerei Moldovei, împreună cu Domnul, din conac în conac, cu pace și cu cinste, și cu multă glotă; și agiungendă aprópe de scaun, eșitu-i-ău înainte Caľmacamii, cu toți boierii, și cu mulți orașeni, la Valea-Adincă, și s'ău împreunată, după obicei, aducendulă cu frumósă politie, până la sfântul Nicolai, unde 'l-ău tēpinatū Mitropolitulū țerei, Kir Antonie, cu alți Episcopi, și cu totū klirosulū bisericescū; și, intrandū în biserică, 'l-ău blagoslovitū spre domnia Moldovei. Și, eșindū din biserică cu totū senatulū, aū intratū în curțile domnesci și aū ședutū în scaun.

A-treea ți, după ce s'ău aședatū la scaun, boierit'ău pe acești boieri cari scrie mai glosū. Pus'ău pre Constantinū Costaki iarășī vel Logofetū; pre Sandulū Sturza, ce fusese Hatmanū, 'l-ău pusū Vornicū mare de țera de glosū; pre Iordaki Cantacuzino Delenulū, vel Vornicū de țera de susū; pre Constantin Rusetū Vorniculū, ce era socru Domnului, 'l-ău pusū Hatmanū; pre Mihalaki Rusetū ce era vērū primare cu Domnul, 'l-ău pusū Postelnicū mare; pre Andrieșū Rusetū, Spatarū mare; pre Iordaki Cantacuzino Pășcanulū, Banū mare; pre Iordaki Rusetū Cilibiulū, Paharnicū mare; pre Tóderū Paladi, vel Visternicū; pre Ion Bogdanū, vel Stolnicū. Acești erau boierii lui Constantină Vodă d'antēiū; insē, nu toți după orânduța la lorū, cum se cădē, s'ău pusū, ci mai mulți după mită; fiindū Domnulū tēnērū, și nesciindū rōndulū țerei, aū apucatū unī cu dārī la Musai. Și, aședāndu-se aceste boierii, lāsāt'ău Domnulū Visteria și chivernisēla țerei în sēma boierilorū, sē chivernisēscă ei, cum vorū sci, nevoile țerei, după obiceiulū vechiū cum aū fostū mai de demultū, nu cum era la Grigorie Vodă sē chivernisēscă numai Sandulū Sturza cu doi Greci, ce, aū lāsātū în sēma tutulorū; ce, pre câtū a ținē, va arāta vremea viitóre. Venit'ău cu acestū Domnū și mai mulți Greci de câtū la Grigorie Vodă.

Atunce la domnia noă, la banii stégului, gāsindū boierii hārtille gata de la Grigorie Vodă, aū scosū hārtil fruntea de patru ug, miđilocolū de trei ug, și de doi ug, cōda de unū ug, fōră năpăști. Eră după acēsta aū scosū cīverturi. Eră la divanuri, ori cum, se părē că se pricepē de câtū Grigorie Vodă, a giudeca, și se ispitia sē se puie și împrotiva boierilorū, unde socotia că giudecā strāmbū boierii; și în tōte diminețile avē obiceiū de chiema boierii de le da café, și nu numai celorū cu boierii mari, ce și la o sēmă de boieri mazilii cari aū fostū boieri mari, îi chiema de le da café, și le arāta politică și cinste mare. Dēră așa în scurtă vreme, peste doă-trei luni, și nāscu zavistia și lācomia, după cumū îi obiceiulū lumei acēstei; că din boierii noștri, din Moldoveni, începuse unī a se lipi cu îmbunăturī piñtre Greci, a arāta drumuri și

căli de răutăți cu ce ară lua bani mai mulți din țără; și au stricat obi-
ceiul și legătura ce făcuse Grigorie Vodă, de dați boierii și mănăstirile de
dece stupi unu leu; era acmu făcure de au datu țărănesce de dece stupi
22 potronici. Și s'au tēplatū de s'au făcutū și stupii rēi intru acelu anū, și
pentru acēsta s'au mahnitū inimile boierilorū despre dēnsulū. Era de tōmnă
au scosū vācāritū și vādrāritū totū o datā, și de ernā cīverturi și hārtii; era
de primāverā, pogonāritū și cunițe, cāte optū potronici de vitā, ca și vācāri-
tulū. Aceste tōte nevoi intr'unū anū le-au luatū; și incepuse de aici, ca și la
Grigorie Vodă, de nu mai întreba pe alți boieri din țără; numai cu unū Mol-
dovanū și cu Grecii se sfātuia, a nume Toderū Pāladi vel Visternicū, de făce
cum îi era voia. Și se învrājbirā și Domniī fōrte tare, fiindū veri primari, și
āmbra Constantinū Vodă se fie Iarāși Domnū în țera Muntenescā, și aice în
Moldova se puie pre vėru-seū Mihalaki Postelniculū. Era Grigorie Vodă, sim-
țindū faptele lui Constantinū Vodă, silia s'lu scōtā și se puie pre Mihai Vo-
dă, Domnū în Moldova, în loculū lui Constantinū Vodă, că Mihai Vodă, după
ce i s'au plinitū unū anū, 'lū au scosū din surgunie, și ședē în Țarigradū, în
casa lui; numai, elū nu se pré trāgē în Moldova, vėdēndū cā se sfādescū
Domniī amēndoi, socotindū cā dōrā va apuca domnia în țera Romānescā¹⁾.

Vai de aceste doe țeri creștine cu acești Domnii streini, ce de amarū de bani
dați pentru vrājbile cele ticāite a lorū. Pāladi Toderū vel Visternicū, fiindū nepotū
lui Mihai Vodă, și cu atāte rude, îi pāria bine de aceste vorbe cā suntū între

¹⁾ Copia Post. Hurmuzaki, în locū de critica ce face Ioan Neculce asupra faptelorū și
caracterului lui Constantinū Mavrocordatū Voevodū, au adāogitū urmātōrea bucatā lāudātōre
pentru acestū domnū :

«Constantinū Vodă oblicindū acēsta, au lāsātū tōte lucrurile pre voia boierilorū, se facā
cum orū vra ei, și lāsa și la giudecāți, de giudeca precum socotia ei, după voia lorū îi lāsa
ca se nu fugā la Grigorie Vodă în țera Muntenescā, pānā au apucatū de'și au tocmitū tre-
bile de au luatū iarāși domnia țerei Muntenesci, era nevoi au fostū cam multe, pentru cā
gāndulū māriei sēle era ca se mērgā în țera Muntenescā. Acestū domnū Constantinū Vodă,
era omū bunū, blāndū, mersele māriei sēle cinstite; cazne, hātāi rele, morți grōznice la o-
menī nu s'au făcutū în țilele māriei sēle, multū îi era dragā invēșătura și respundențā din
tōte țerile strēine poftia se āibā, pré silitorū spre vestī, ca se scie ce se facū printr'alte
țeri, și pre boieri fōrte îi cinstia, era ciocoi n'au avutū trecere în țilele māriei sēle.

Constantinū Vodă oblicindū de indemnāriile lui Grigorie Vodă cātre boierii din Moldova ca
se fugā la elū, au lāsātū pre boieri în voia lorū, la tōte, se făcē a nu'i vedē, ca se nu fie
vre o pricinā se fugā în țera Muntenescā, și s'au aglunsū Constantinū Vodă cu tōte cape-
tele Turci de pre Dunāre, de au pīritū pre Grigorie Vodă la Pōrtā pentru cāșle adecā: o-
dāile lorū ce le strica Grigori Vodă de pe hotarulū țerei Muntenesci, și atunce fiindū unū
Vezirū noū, pre anume Ismailū Pașā, și ne avēndū trecere la Pōrtā, au isprāvitū Musaii
cei Impērātesci din lāuntru, iarāși domnia lui Constantinū Vodă, se mērgā se fie Domnū în
țera Muntenescā. Era Grigorie Vodă au venitū cu domnia iarāși în Moldova, și pānā a se a-
ședā domniī în scaune, s'au schimbatū și acelu Vezirū Ismailū Pașā, și au pusū Vezirū pe
Silihtarulū; decī aședēndu-se domniī pre la scaunele lorū, au și începutū a se sfādi, și a se
ptri la Pōrtā în vedelā, cā Constantinū Vodă, cum i-au venitū veste se mērgā se fie Domnū
în țera Muntenescā, cum au și trimesū la Hotinū de au adusū unū Cadiū la Iași, și 'și au
făcutū mărturie de la boierii Caimacamī, și de la alți boieri cum cā au fostū bunū țerei, și
n'au luatū nimicā mai multū de cātū au fostū obiceiulū și birulū țerei; și făcēndū mărturie
de la boieri, au pusū de o au cetitū inaintea Cadiului, și vėdēndū Cadiulū mărturia boieri-
lorū, au făcutū și elū mărturie lui Constantinū Vodă, precum au mărturisitū boierii inaintea

Domni, și mai multă îndemna la jacuri și la vrăjbi, făcându-se prietenă Domnului, și cunoscându-l Domnul gândia că-i este prietenă, dăra elu altea socotia în inima lui, că dăra s'arū sparge țera și se se audă la Pórtă, s'și dee Domnulu în capu, se vie Mihai Vodă Domnū, fiindu-i unchiu; și era cu doă fețe, arătându-se cătră boierii că'su vînovați Grecii. Grecii, precum s'au scrisu că erau mulți în tóte boieriile și párcălăbiile, și vămisiile cele de pe margini, cu agonisitū, totū ei le cuprinsese de le-au luatū; éra boierii de țera nu puteau încăpé la nimicū. Și toți aveau lefi mari de la Visterie; și vr'o dece ții-torii măritate a tătâne-séu, bărbații lorū totū cu lefe și cu boierii erau. Așj-dere unū frate a lui, a nume Iancu Beizadé, cu mare cheltuélă, că avé câte dece cincispre-dece lei léfă pe ți, fórá altele; și mașihă-sa iarăși cu mare cheltuélă, că avé gré casă, cu multe róbe de le îmbrăca și le mărita totū cu cheltuéla țerei, și osébitū și léfă, pe ți 15 lei.

Și tēplându-se de era vrbă între Leși cu Moskalii, veniau mulți Turci la Hotinū și la Domnū, și tuturilor le da daruri câtū nu li se cădē, orī cu trébă, orī fórá trébă; măcarū că și Grigorie Vodă da la Turci multū, și fāsuse obiceiū multū, nu ca alți Domni a da mai înainte; éra acesta da indoitu de cum da Grigorie Vodă. Care, Dumneđu scie ce de greū era pe acéstă țera! totū ca s'élū laude Turcii la Pórtă că-i bunū, ca se apuce iarăși Domnia la Munteni; éra dēnainte vreme, alți Domni, cândū venia unū Agă pré mare, de-i da unū povodnicū și o pungă de bani, multū doă; éra la cei alți mai de giosū le da câte unū postavū, și unora câte unū atlazū, și altora câte 100 lei, câte 150. Éra mai mulți bani nu mai da la căți venia cu trébă la dēnsulū; éra cândū treceaū, nu li da nimică. Și boierii Moldoveni totū-d'a-una mergeau la Pórtă de jăluiaū nevoile, și luaū sama Capi-kihailorū, și nu se făcé nici a patra cheltuélă câtū se face acmu.

lui pentru Constantinū Vodă, precum s'au scrisu. Éra Grigori Vodă viindū pe drumū, cum au ințelesū de acelu lucru, s'au mániațū, și au scrisu cu mare scirbă și urgie la Caïmacami, și le au poroncitu se strângă pe căți boierii orū gūsi în Iași, și se mērgă la Cadiū și se întórcă vorba într'altū chipū, se pírescă pe Constantinū Vodă, și s'élū grăiască de rēn, că de nu vorū face așa și vorū ámbra amintirea, și nu'lū orū píri, cu capetele orū da samă. Decī se miraū și boierii Caïmacami, și alți boierii ce orū face, că grăise ántēiū de bine pe Constantinū Vodă, către Cadiū, și apoi s'élū grăiască de rēn și s'élū pírescă, socotia cu ce obrazū; și sta tare zapcii pentru acestu lucru, Panaioti Agă, și Stavro Glucerulū, și dicé boierilorū, că carele din boierii n'arū merge se pírescă pre Constantinū Vodă la Turcū la Cadiū, 'lū orū pune în fere și 'lū orū trimete înainte lui Grigorie Vodă. Decī boierii Caïmacami au strānsū și pre alți boierii, și pre mulți din cei proști, și au mersū și de nevoie la Cadiulū de au píritū pre Constantinū Vodă, și multe au grăitū, carele nu li s'au cădutū. Éra Cadiulū au priceputū că'lū pírescă pre pismă, pre Constantinū Vodă, socotindū că va fi cu invēțatura lui Grigorie Vodă, și nimică în sēmă nu le au ținutū, nici au isprăvitū nimică. Éra mai pre urmă sosindū și Capegi-bașa, Skimni Agă, au mersū boierii Caïmacami, și cu alți boierii împreună și la Skimni Agă, de au jăluitū pre Constantinū, și éra în sēmă nimică nu le au ținutū. Așj-dere venit'au poroncă de la Grigorie Vodă la Caïmacami, de au trimesū țera la Hotinū, cu Constantinū Sillionū Medelnicerulū, de au făcutū jalobă asupra lui Constantinū Vodă, și iarăși nimică n'au isprăvitū; așj-dere au píritū și la Tighiné, la Benderū, și la Baba, la Saraskerulū, că le au pustiitū Constantinū Vodă țera, și i au jăcuitū, și iarăși nu le au ținutū în samă nimică.

Agiuns'aă osinda pe biata Moldova, că totu le dice că nu se mai satură de Domni; érá acmu, de cându aă stătu Domni streini, li agiunge, de nu le vine și altu amarū și mai cumplitu; numai, cum a fi mila lui Dumneđu! La atăta aă rămasu; érá altă puțină nu mai este; că boierii la Pórtă nu voru se mérgă, că nu'i lasă Domni. Capi-kihătele fiindu Greci, câtu dicu că aă cheltuitu, atăta li daă, și n'are gură cine-va se li dică ceva, se le ia séma ce dicu, că sute de pungí și mií aă cheltuitu. Turcii ce vinu totu belacóse, ceasornice de aurú, fuzái, cai cu șele cu rafturi, sute de lei, mií de ug. li daă. 1700 pân la 1900 de pungí de bani se iaă din țéră acmu; érá mai înainte, la Domni trecuți, mai multu de 400 séu 500 pungí nu se lua; și altu felu de țéră era întemeiată, nu ca acmu. Oh, oh, oh! Vai, vai, vai de țéră! Ce vremi cumplite aă agiunsu, și la ce cumpănă aă căduť. Dórá Dumneđu de a face milă! Precum aă făcutu cu Israiltenii, cu Moisei Prooroculu, de aă despicať marea Roșie, așa se facă și cu tine, séracă țéră! la ce obiceiuri ai agiunsu, ca se scapi dintr'aceste obiceiuri spurcate.

Domnulu încă după ce s'aă cruntatu intr'aceste lucruri, cari s'aă pomenitu mai susu, și ușiile și-aă incuiatu și hirea, și divanurile și-aă schimbatu intr'altu felu. Érá la alu doile și alu treile anu a Domniei lui Constantinu Vodă scotia câte doă vácărituri pe totu anulú, și hártii, și cíverturi mulțime. Numai, desătina pe boieri, iarăși aă lăsat'o, mai pe urmă, se fie din cece unu leu, precum era și la Grigorie Vodă. Așijdere aă făcutu testamentu mónăstiriloru, preoțiloru din țéră, și mazililoru de le aă rădicatu dajdia se nu dee nimică. Și aă începutu a aréta și dragoste și milă cătră mazili, și a le rădica câte cevași din vácăritu, teméndu-se ca se nu fugă in țera Muntenéscă la Grigorie Vodă; că Grigorie Vodă totu trimité la boieri și la mazili de'i chiema se vie in țera Muntenéscă, ca se dee pricină că se sparge țera, ca se maziléscă pre Constantinu Vodă. Constantinu Vodă, oblicindú acestu lucru, aă începutu a slăbi, pe mazili din dăjdi, și boierii a'i tiné mai bine, pentru ca se nu fugă. Érá pe țéră ce puté totu lua, și trimité la Pórtă mulțime de bani, de da Musai-piloru Impératésci. Și s'aă agiunsu Constantinu Vodă cu tóte căpiteniile Turci de pe Dunăre de aă pírítu pre Grigorie Vodă la Pórtă; și atunce fiindu unu Vezirú nou, ilu numia Smailú Pașa, neavéndu trecere la Pórtă aă isprăvítu cei din lăuntru iarăși domnia lui Constantinu Vodă, se mérgă in țera Muntenéscă, că aă datu 1400 pungí; érá pe Grigorie Vodă n'aă pututu sé'lú mazi-léscă, ce, 'l-aă mutatú iarăși in Moldova. Și până a se aședa Domni in scaune, s'aă schimbatu și acela Vezirú, ș'aă căduť altulu, Silihtarulu, Vezirú; deci, după ce s'aă aședatu in scaune, aă și începutu a se sfădi, și a se píri la Pórtă unulu pre altulu in vedélă. Că Constantinu Vodă, cum i-aă venitú veste se mérgă Domnu la Munteni, cum aă și păzítu de și-aă făcutu mărturie de la unu Cadiú de Hotinú ce se tēmplase atunce la Iași, și de la boieri, cu nume că aă fostu bunú și n'aă luatú nimică de la țéră. Érá Grigorie Vodă, viindú pe drumú, in menutulú ce aă înțelesu de acelu lucru cum aă rápedítu cu scár-bă la Caimacami; și Caimacami, vedéndu așa, indatá aă rápedítu țéră la Hotinú, la Tigbiné, la Baba la Saraskerulu, de aă píritu píri pre Constantinú Vodă că i-aă pustiítu cu dăjdiile; pentru care, la vremea viltóre s'orú scie

la rîndul său. Era Capegi-başa care venise înainte să se chimbe Domni, n'au apucat să meargă la Pîrtă, ce au venit altă Capegi-başa de la Vezirul cel nou, de l-au pus în here, şi i-a luat darurile ce l' dădese Domni, şi au adus altă învoire Domnilor; şi au luat şi acesta altă poclonă. Erau bogate conace şi învăluituri în biata ţară; şi mutându-se Domni, n'au vrut să se tîmpine ca înainte, ce, au păzit şi au trecut Grigorie Vodă pe Siret, şi Constantin Vodă pe Bârlad.

Intr'aceşti doi ani polu ce au fost, la Constantin Vodă bişuguri n'au fost nici în pâne nici în stupi, nici vîndare în nimică; şi mîrte în vite încă era de muriau vitele, şi vîcăritu pe vitele mîrte încă lua. Nu mai la mazilia lui vile au rodit bine.

Constantin Vodă, mergîndu în ţera Muntenescă, n'au mers îndată la Bucureşti, ce au aşteptat pre Capegi-başa pe drum; pentru că venise numa ună Capegi-başa la amendoi Domni, precum s'au scris mai sus. Era Capegi-başa după ce au aşezat pre Grigorie Vodă în scaun în Iaşi, au purcesu de au mers la Constantin Vodă în ţera Muntenescă, şi l-au dus de l-au aşezat la scaunul său în Bucureşti. Şi au domnit Constantin Vodă în Moldova doi ani şi şese luni. Acestă Domn, Constantin Vodă, era un om pre micu de stat, şi de făptură prost, şi căutătura încrucişată, şi vorba lui încată; dera la hire era naltu. cu mândrie vra să se arate; dera era şi omilenişu; cazne, bătăi rele la omeni nu făc, nici la sange nu era lacom, şi răbdătoru multu. Îi era dragă învăţătura; corespondenţil din toate ţerile streine să aibă, pre silitoru spre veşti, ca să scie ce se face printr'alte ţeri, ca să dobândescă nume laudat la Pîrtă. Minciunile îi era pre dragi a le asculta; numa, nu era pre grabnicu a face reu Giuruia pre multu unora şi altora; dera la mai mulţi nu da dintre cele giuruinţe. Era om de lu întorcea şi alii.

Aşa socotescu, acestă Domn, de n'arū hi avută această casă grea a tătane-său, cu multime de mîncă, şi să nu l' hi fostu gîndul cu pismă să scotă pe veru-său, pe Grigorie Vodă, din ţera Muntenescă, n'arū hi fostu atata jacu în ţară; că pe mîncă şi pe popl îi ertase de dăjde, şi s'arū hi pomenit numele lui în numele Domnilor celor buni şi aleşi. Numa, zavistia lacomiei pentru ca să meargă era în ţera Muntenescă, fiindu cea ţară mai bogată, şi să se isbîndescă inimil asupra verului său, lui Grigorie Vodă, şi multu îndemnându l' şi maştihă-sa, Dómna tătane-său, şi Musaipl lui fiindu mulţi, că nu se pôte chivernisi intr'acastă ţară a Moldovei, fiindu slabă, ce stau de di de nopte asupra lui, numa să meargă în ţera Muntenescă; şi aşa au rămasu nemulţamit despre ţera Moldovei. Ce mai pre urină mergîndu, precum va hi şi acestei ţeri, viindū la vîrsta bătrîneţelorū, vremea viitoare va arata; că mai mulţi Domni, din buni se facu rei; era din rei să se facă buni. puşini se află.

Să lăsăm de aici pre Constantin Vodă, şi să scriem de cele streine ce s'au făcutu în 2 ani polu în zilele lui.

Dupre ce ai muritū Craiul Avgustă, stătut'au Leşil vr'o giumatate de 2nū la sfatū, pre cine arū socoti să puie Craiū. Deci unil alegeaū dintre dēnsil,

din cinci Domni se puie pe unulū Craiū, érá altii diceău se aducă pre Leșcinski de la Franțuzi s'elū pue Craiū, dicendū că este socru Craiului Franțuzescū, și le giuruesce mulțime de bani domnilorū, și mulțime de lefe slujitorilorū de cășl-va anī trecuți, care se chiamă Leșesce zasluga; socotiaū că le va fi de folosū, că le va da agiutorū Franțuzulū de orū sta împrotiva Moskalilorū și a Nemțilorū, cândū orū vré se le strice volnicia, și orū avé agiutorū și pre Turcū, că Turculū este la o legătură cu Franțuzulū. Érá de orū pune dintre dênșii, nu vorū avé agiutorū de la nime, și'ī vorū strica Moskaliī și Nemțiī, cândū nu se vorū gândi ei, și le vorū strica și volnicia. Și la acestū sfatū, se puie Craiū pre Leșcinski, era îndemnătorū Iosefū, Voevoda Kiovski, fiindū vērū primare cu Craiulū Stanislavū Leșcinski, și cu totū némulū lui, Potocesci. Érá altă samă de domni Leșesci se agiunsese cu Moskaliī, și cu Nemțiī, și trăgeaū se puie pre Fridericū, feciorulū Craiului Avgustū, și diceău că dintre dênșii nu'ī bine se fie Craiū, că suntū săraci, și de orū vré se se scóle asupra lorū cine-va, nu va avé cine le agiuta. Pre Leșcinski érá nu'ī bine s'elū puie Craiū, că Franțuzulū este departe, și Moskalulū și Némțulū nu'lū primesce, fiindū Leșcinski prietenū Turcului, și orū veni oști Moskicesci și Franțuzesci și orū face mare stricăciune țerei. Așijdere și Craiulū Prusescū a Brandeburgulū, agiungia la Leși, și giuruia multe milióne de bani domnilorū Leșesci, și slujitorilorū lefe, ce se dice zasluga, și le adeveria că se va face catolicū, numai s'elū primescă se le fie Craiū, și țera lui cea Prusescă a Brandeburgulū se o facă se fie totū una cu țera Leșescă; érá Leși nicī de cum n'au priimitū, socotindū că se va face o monarhie pré mare Crăiea Leșescă, cu aceste doă țeri, cu țera Leșescă, și țera Prusescă a Brandeburgulū, și făcendū-se monarhia stăpânire mare, va face Craiulū ce'ī va fi voia, și le va strica volnicia. Decī, stândū așa multū la sfatū, era și solulū Moskicescū și solulū Nemțescū la Varșava, și era și óste Leșescă multă strinsă acolo. Érá Iosefū Voevoda Kiovski, și cu némulū seū Potocesci, au scrisū pre taină la Craiulū Franțuzescū, și la Stanislavū Leșcinski, și 'l-au adusū pe Lișcinski fôră de veste în Varșava, și numa într'o di nu 'lau arătatū; érá a doa di au și eșitū în videlă, și au și începutū Potocesci a striga și a i se inchina lui Leșcinski, și a dice: Craiū noū, Craiū noū, Craiū noū! și au începutū a slobodi pușcele cele mari și a striga: vivatū, vivatū, vivatū! și a dice în trômbițe, și cu toșii au începutū a i se inchina lui Leșcinski în grabă, și a'lū priimi Craiū.

Érá solulū Moskicescū au și eșitū din Varșava, și au purcesū asupra Litvei, și au și răpeditū la óstea Moskicescă, că sta gata în Smolentska; și îndată au și trecutū óste, de au intratū în Litva. Érá domniī și boieriī din Litva au și începutū a fugi din Varșava, și a alerga la óstea Moskicescă și a ține cu Moskaliī, împrotiva Craiului Leșcinski. Érá domniī și boieriī de țera Leșescă, vedendū că se despartū de dênșii boieriī de Litva, s'au și făcutū în triī părți: Unii alergaū la Moskali; altii s'au datū în préjma Hotinului, nădejduindū că le-orū veni Turci se le ajute; érá o samă de domni și cu Craiulū Leșcinski s'au dusū de au intratū în cetatea Danța, așteptândū se le vie într'agiutorū óste de la Franțuji. Déră Moskaliī au umplutū țera Leșescă; unii au intratū în țera Le-

șescă de la Smolentska, alții de la Kiovū, unii de la Riga, alții cu vase de la marea Balticum, și s'au dusū la Danțka; și mergendū la Danțka, s'au telnitū cu câteva mii de Franțuji, și i-au bătutū pre Franțuji. A poi au mersū dece mii de Moskali la Danțca, și apropiindu-se de cetate, la pörtă, au și aprinsū din cetate unū lagumū, și au peritū mai toți acei Moskali. Érá dupē aceea, vedēndū Moskalii tabăra lorū, s'au și gătitū cu temeiulū oștei întemeiată, patrușeci de mii, și au mersū tinsū la Danțca, și au începutū a bate cetatea cu combarele, și au fărnatū cetatea pré rău; érá cei din cetate s'au spēriatū, socotindū că nu vorū putē se ție cetatea, ce, le-au căutatū numai a face ponturi de pace, și a se închina, și cu multă dare, pentru oștile Moskicesci ce perise; însă, și domnii Leșesci cari erau în cetate se n'albă nici o nevoie despre Moskali, și se mērgă se se închine Craiului Fridericū. Și cu acēstă tocmelă au și deschisū porțile, și au intratū Moskalii în cetate. Érá Craiulū Leșcinski, mai înainte, când se băteau de era Gdanțca încungiurată de Moskali, au făcutū meșteșugū cu unū pēscarū, că au mersū aceli pēscarū cu pesce la Generalulū Leis, carele era mai mare preste oștile Moskicesci, și 'și au făcutū ucazū de la Leis Generalulū ca se pótă âmbla cu doi ómeni pe mare se prindă pesce Generalulū Leis; și credēndū'lū Generalulū, i-au datū ucazū de volnicie, se âmble la pesce. Deci, Craiulū Leșcinski s'au și îmbrăcatū în haine próste, împreună cu pēscarulū, și au purcesū pe apă cu o luntre, făcēndu-se a prinde pesce, până ce au eșitū din străjile Moskicesci, și eșindū la margine la uscatū, la unū satū, au și nemeritū nisce Cazaci de Donți, âmblāndū pentru hrană. Érá Leșcinski s'au suitū pe unū cuptorū, și făcēndu-se că'i bolnavū; érá Căzaci, auđindū gemēndū, n'au vrutū nici în casă se între, temēndu-se de bólă. Érá Leșcinski au făcutū cum au pututū și au mersū până în hotarulū prusescū; și agiungēndū în horulū Prusescū, n'au mai pututū se se mai tăinuēscă, ce, au căutatū numai a se spune; și oblicindū Craiulū Prusescū, 'lū au și luatū la sine în dragoste, și de tóte ce'i trebuia îi da, și ca pe unū Craiū îlū ține numai, în pază sta, ca se nu scape nici într'o parte, căci Craiulū Prusescū este colegatorū Némțului, și prietenū Moskalului, și au rămasū Craiulū Leșcinski acolo la Craiulū Prusului; precum va mai fi vremea va arēta.

Érá Moskalii, dupē ce au luatū Danțca, au lăsatū oște puțină pe margine, de vorū veni niscal Franțuji se se pótă apăra; érá cee-altă oște s'au întorsū iarășī în țera Leșescă asupra Leșilor, și pe unde găsia obuzuri leșesci se totū băteau și 'i biruiaū pre Leși. Atunce și Craiulū Fridericū s'au coboritū din Sacsonia cu oște ca la treișeci de mii de Sasi, la Varșava; érá pre oștea Moskicescă capete mai mari erau acești Generali, anume: Leis, și Berro, și Zagrațki, și Hesemburg, și Cotușū-Meninū, și Masurlis, și Vejbach. Acești Generali erau, cinesū cu obuzulū seū, câte cu cincisprezece doăzeci de mii de Moskali la unū obuzū, osēbitū de Căzaci, și de Donți și de Sasi. Érá Leșii, până la o vreme totū âmblāu din locū în locū, și nu se închinaū Moskalilorū, nădējduindū ca dóra li-arū veni agiutorū de la Franțuji și de la Turci; și pre unii din Leși boțindū'i Moskalii au trecutū și olțulū Hotinului. Érá Turcii nu le daū agiutorū, pentru căci se băteau cu Cazilbașii, ori nu se putea încrede cu Leșii, fōră câtū au trimisū puținei Spahii, și unū Sultanū, la margine la

Hotinü, de sta de pază se nu facă Leșii vre unü meșleșugü cetăței Hotinului. Și așa aü stătutü lucrurile amestecate doi ani; și vedëndü Leșii că n'aü nici o nădejde de agiutorü, nici de o parte, aü începutü a se închina, până s'aü închinatü toți la Craiulü Fridericü, și 'lū aü priimitü Craiü. Era pre Craiulü Leșcinski 'lū aü trimisü cu tocmelä Prusulü, pe apă, la ginere-seü la Françuzü. Decî, Craiulü Fridericü, aü primitü pre boierü cu dragoste, dacă s'aü închinatü și i-aü boieritü pre cariü nu erau boierii; pus'aü pre Iosefü, Voevoda Kiovski, Hatmanü vielki Coronei, care era temeulü zorbalei celü mai mare, și pre Branișki Hatmanü Polni; era Hatmanü vielki Litovski, pre Radgivil; era Hatmanü Polni Litovski, pre Vișnovetki; și aü rămasü lucrurile acum așa, până la létü 7244 Fevruarie 1.

Moskaliü aü rămasü ca la treideci de miü, și Sasü ca la doădecî de miü de öste, în țera Leșescä; era alți Moskali s'aü dusü in gîosü la Poltava, in prejma Azacului, că Hanulü se fusese rădicatü, și aü fostü purcesü din Crimü cu totä puterea, se mERGä pre la Cerchezü se trecä munții asupra Cazilbașilorü, pre la Derventü; și prindëndü de veste Cazilbașii nu i-aü lasätü se trecä, și aü zăbovitü totä erna acolo pe la Cerchezü; și câtü aü zăbovitü la Cerchezü, aü și începutü a face mestecäturi și turburări in ördele cele ce suntü subt ascultarea Mosculü, ce suntü la Cazanü și la Astrahanü, a le pune Hanü și Beü. Și apoi s'aü întorsü Hanulü iarăși inapoi la Crimü; era Moskaliü încă staü mulți boiți la margine in prejma Tătarilorü. Numai, Hanulü, de tömnä când aü fost trecutü spre Cerchezü, aü fostü cam stricatü Tătarii nisce sate Moskicesci, trecëndü. Era Moskaliü, după ce aü sositü la margine și aü vedütü acea stricăciune de Tătarü, și acele amestecäturi și turburări, ce aü fostü începutü a face in Hänile lorü, n'aü mai putütü răbda, ce, aü lovitü și ei vre o doădecî, și mai bine de sate Tătăresci, care trătaü pe de incolo de Azacü, și i-aü pusü pre toți subt sabie. Apoi s'aü pornitü o samă de Moskali cu Căzacü se mERGä in Crimü, și pe câmpii Crimului i-aü apucatü o erna, gré; cu mare viscolü, și le-aü peritü mulți cai și ömeni, și n'aü mai putütü să mai mERGä, și s'aü întorsü inapoi la marginea țerei lorü, pre la Poltava, pre la Harcovü, de ernEZä până in primăverä. Ce se va mai alege de primăverä, vremea va aräta.

Czilbașii încă, intru acesti doi ani și șese luni a domniei lui Constantinü Vodä, s'aü totü bätütü cu Turcii pré rEü, până in anulü 7242, și aü bätütü Cazilbașii pe Turci, că'i incungiurase la o margine, și de o parte era tERGulü Bagdatulü, și de altä parte era apa Efratului, de nu puteau se fugä Turcii nici inre o parte, că'i incungiurase de töte părțile Cazilbașii, și puținü aü scăpatü din Turci. Atunce aü peritü și Topalü Pașa, și alți Pași câți-va; era aceliü Topalü Pașa fusese mai înainte Vezirü, și atunce era Saraskerü pre acea öste. La velétulü 7243 rădicatus'aü Turcii cu mulțime de öste, ca la trei sute de miü, și aü purcesü iarăși asupra Cazilbașilorü, și aü pusü Sarascherü pre Chiu-pruliulü și cu vr'o trizeci de Pași cu mulțime de tunuri; era Cazilbașii s'aü aședatü cu urdia lorü pe unü șesü, inre doi munți, și aü făcutü doä meterezuri, nu departe unulü de altulü, câtü se pötä agiunge cu sinețele, și aü făcutü lagumü in meterezulü din frunte, era in celü din napoi n'aü făcutü lagumuri; și s'aü tocmitü östea Cazilbașilorü, pedestrimea, in meterezulü celü

din frunte cu lagumuri, și au rânduit o samă de ôste, călărime sprintină, pre de amendoă părțile munților supuși. Érá Turcii, cum au vedutú pre Cazilbași, s'au și slobođitú cu mare năvălire asupra lorú; dérá Cazilbași s'au făcutú a fugi inapoí, de au lăsatú meterezulú celú din frunte cu lagumú, de au intratú Turcii intrânsulú; érá Cazilbași au intratú in meterezulú celú din napol; și așa, cum au începutú a se bate, s'au și aprinsú lagumurile, îndată, și au începutú a arunca pre Turci; și după ce s'au potolitú lagumurile, îndată s'au și slobođitú Cazilbași in Turci, a'í omori, pre cari mai scăpase de lagumuri; érá carií plecase fuga din urdie îi prindeau Cazilbași cei supuși de pe subț munți, de'í luaú de grumazi; și dintr'atáta samă de ôste ce fusese, abia de au scăpatú vr'o una doă mií. Și au peritú și Sarascherulú Chiupruliulú, și toți Pașií căți au fostú intr'acea ôste; și au luatú și vre o doă sute de turnuri. Cetățile tóte ce le luase Turcii in trecuțií aní de la Cazilbași, acum le au luatú Cazilbași tóte inapoí, și acmu ámblá Turcii de se rógă se facă pace; dérá încă nu s'au aședatú până acmu; ce, precum va mai lucra, vremea va aráta la rúndulú seú.

Fost'au datú Impérátésa Mosculú, pe taină, agiutorú patruđeci de mií de Moskalií Cazilbașilorú cu Generalulú Leis, și cu portulú schimbatú Cazilbănesce, și Turcii nu sciaú nimicá de aceluí agiutorú; și mai multú Moskalií spărgeau temeiulú Turcilorú, pedestrií; érá pe călărimea Turcilorú, Cazilbașií îi bátia mai réu. Și multu s'au invățatú Cazilbașií la focú de la Moskalií a da.

Françuzulú, vedénd că nu primesce Moskalií și Nemțií pre socru-séu Leșinski Craiú in țera Leșescă, și-au datú cotú cu Turculú, se începă elú gâlcévá la Nemți, și Turculú se dee agiutorú Leșilorú improtiva Moskalilorú. Decí, Françuzulú au și sculatú pre Craiulú Șpaniei fórá veste cu ôste, și s'au coboritú in Italia, de au luatú câte-va cetățí din Anapolí, cari le tiné Némțulú. Dérá, Françuzulú au și pornitú ôste asupra Némțului, ca se mérgă in Sacsonia, și n'au pututú merge, că nu 'l-au lăsatú Némțulú, și s'au și lovitú o samă de ôste in câte-va rúnduri; și une-orí băté Némțulú, și une-orí băté Françuzulú; dérá, totú băté mai multú Némțulú; numai, temeiulú oștilorú nu s'au lovitú nicí odatá, că nu cuteza nicí ceea parte, nicí ceea.

In anulú 7243, mers-au și Moskalií treíđeci de mií, agiutorú Némțului, ôste fórté bună și alésá, cu Generalulú Leis, care făcuse și la Cazilbași, și dândú răsboiú singurí Moskalií, s'au bătutú cu o samă de Françuji, și i-au bătutú pré reú pre Françuji, la care ôste capetele Françuzescí, vedéndú acea gróznică bátaie, au scrisú cărți la Craiulú Françuzescú se facă pace se nu se mai batá, că ôstea Moskicéscá este unú norodú pré tare, și nu potú cu dênșií se prindá nimicú la răsboiú, și, de se vorú mai bate, póte se istovéscá de totú ôstea Françuzescă. Ce, acmu stá Papa de Roma, și cu alte cráii tare, ca se'í împace pre Némțú cu Françuzulú; ce, precum s'a alege, vremea viitóre va aráta.

Aceste tóte s'au făcutú in doi aní și șese luni, in zilele lui Constantinú Vodá; érá ceea ce s'arú mai alege inainte, se va scrie la rúndú, la domnia lui Crigorie Vodá.

CAP. XXIV.

A doa domnie a lui Grigorie Ghica Vodă, în anul 7244, Septembrie 15.

După ce a venit Grigorie Vodă în Iași, se arăta veselă către toți boierii, cu dragoste; numai, i se cunoștea fața că-i părea rău, și-i rușina unde flăscosăse veru-seu din țera Muntenescă, și a și învățat de a mersă totă boierimea la gazda Capegi-bașei carele venise de-lu pusese în scaun, de i-a făcut mare jalobă, cum că a pustii țera Constantin Vodă, cu Grecii lui, făcându multe obiceiuri rele. Era a treia zi a și pornit pe Capegi-bașa în grabă, de a mersă de a pusă și pre Constantin Vodă în scaun în Bucuresci, că venise numai un Capegi-bașa la amândoi Domni, se i mute și se i așede; și Constantin Vodă aștepta pre Capegi-bașa pe drum, nu intra în Bucuresci, până a nu sosi Turcul, se-lu puie în scaun. Cum a pornit pe Bapegi-bașa din Iași, n-a trecut patru-cinci césuri și a și închisă pre doi boieri, anume: pre Sandul Sturza Vornicul, carele fusese pre dragă lui Grigorie Vodă în domnia d'intei, și-lu ținuse la mare cinste, și pre Toderu Păladi Visternicul. Deci, Visternicul Păladi ii da pricină, pentru castajele țerei și isvodele, căci le luase toate Constantin Vodă, și n-ave pe ce ii lua sema; era Vornicul Sturzii era mai mare și mai gre închisora și scirba, arătându-i vină că-i este rudă, și l-a ținut că este a lui, și l-a împodobit în domnia d'intei, și l-a cinstit mai mult de cât pre alți, și l-a avut de bună credință; era el, când i-a scris Grigorie Vodă, din țera Muntenescă, la densus și la alți boieri Moldoveni, se fugă în țera Muntenescă, și i-a poroncit într'atate rōnduri, el n-a vrut se primescă se fugă ca alți, ce încă a stătit elu pricină și altora se nu fugă. Și-i dicé Grigorie Vodă Sturzii: «de ai hi fostu tu îndemnătoru, și n-ai hi fostu pricină se-i popresci, și pre alți boieri, și de a'i fi fugit, eu astăzi n-ași hi fostu mazil din țera Muntenescă, și ași hi și acum Domnă acolo; și Constantin Vodă aru hi fostu mazil, dera nu eu, că în Moldova era se vie Miha Vodă.» Deci, Sturza rămăsese la mare grōză și greu; i se apropiese cumpăna vieții; numai, s-a tēplat, norocul lui, un Patriarh mazil de la Țarigradu, anume Paisie, de venise cu Grigorie Vodă aice în Iași, și a stătit de zi de nopte cu rugăminte; și cu mare greu, după ce a trecut o săptămână, lu a ertat. Socotiți acum, fraților boieri, hirile Domnilor se potrivește cu linul mărilor și cu seninul ceriului: când nu gândesc se tulbură mările, și cerul nourăză. Așa sunt și hirile Domnilor; când trage omul nădejde de bucurie, atunce vine la scirbă. Precum era macar acestu Sturz la domnia d'intei mare și tare, ca un leu asupra tuturor; ce vra el și ce dicé el, aceea face și Grigorie Vodă; era acum la cât venise; care se pomenesce puterea lui ce ave la domnia lui Grigorie Vodă înapoi.

Éră a pîtra ȕi, pre obiceiū aū boieritū boierii. Pus'aū pre Constantinū Costaki sin Gavriliță iarăși cum aū fostū vel Logofetū; pre Iordaki Cantacuzino Delénulū, vel Vornicū de țera de giosū; pre mine, Iónū Neculce, iarăși vel Vornicū de țera de susū; pre Constantinū Psiolus (Ipsilantū) Hatmanū; pre Grigorașcu, vel Postelnicū; (Grecū Țarigrădenū, din toți Grecii acestii a doă domnii, celū mai bunū și mai înțeleptū și celebrū; numai, totū hire de Grecū; precum este hirea mai alesū de lupū de cātū de dulău, așa și elū nu este lupū, de cātū se pricepe mai multū dulău de cātū de lupū. Numai, nu avé pré multă trecere la stăpânū; după cum îi era slujba bună și omenia). Pus'aū pre Iordaki Cantacuzino Pășcanulū, vel Spatarū; pre Gavriilū Costaki Gavriliță, vel Banū; pre frate-sēū Toderășcu, vel Paharnicū; pre Costaki Razulū, vel Visternicu; pre Lupulū Geuca, vel Stolnicū; pre Aristarhū, vel Comisū. Acestii erau boierii lui Grigorie Vodă la domnia a doă.

Éră după ce s'aū aședatū boieriile, și s'aū mai curățitū calabăcurile, aū scosū banii stégului, grei bani, pe tótă țera, și aū scosū dăjdi pe boieri mazi, și pe popi, și pe mōnăstiri, și aū stricatū testamentulū ce făcuse Constantinū Vodă cu blăstēmū; și aū scosū și cărcimăritū, câte cinci lei de cărcumă în tótă țera, și éră aū stricatū blăstēmulū ce era făcutū de mai înainte sē nu dee. Și aū alesū boieri și i-aū pornitū pe la ținuturi cu banii stégului, din ȕi întēiū a lui Genarie, cu mare sirguelă și grabă de bani; și bine n'aū trecutū Genarie sē istovescă zloțașii banii stégului, aū și păzitū în luna lui Fevruarie de aū scosū văcăritū, câte unū leū de calū, și câte unū zlotū de vită, éră cu mare grabă.

Atunce se tēmplase Constantinū Costaki Gavriliță, ce se poroclia Negelū că avé unū negelū în nasū din nascere, ce era Logofetū mare, de era cu zlotăria la Suceva, și mergēndū la mōnăstire la Suceviță, sosindū într'o Sămbătă séra la mōnăstire. În 28 de ȕile a lui Fevruarie. aū ședutū de aū mâncatū bucate cu Egumenulū și cu alți boieri, și diminēța sculāndu-se de nópte sē mērgă la biserică, și eșindū afară, 'lū aū lovitū o ametelă, ce se ȕice Dambă, de aū cădutū în mijloculū mōnăstirei, și luāndu'lū feciorii în brațe de abia 'lū aū dusū până la chilie, și până în doă-trei césuri aū și muritū; apoi 'lū aū dusū la Iași, și i-aū eșitū Vodă înainte cu tótă boierimea, și 'lū aū îngropatū la Mitropolie, afiră, lūngă ușa bisericei, c'așași aū poftitū elū, sē nu 'lū îngropē în biserică; și mare cinste i-aū făcutū domnia la îngropare, și mulți din norodū strigau: Dumneđeū sē 'lū erte! de cātū sē nu 'lū erte; că macarū că era omū măniosū și zavistnicū asupra unora, după cum îi pismatiritū nemulū Gavriileșilorū, déră avé unele și lucruri bune; că era omū harnicū, nici mitarnicū, saū lacomū. Și era și omū libovnicū, ospătătorū. Dragă'i era cinstea; și mai alesū de cātū tóte era cea mai bună, că se pune tare în price cu Domnii și cu alții pen'ru țeră, că sta de se pricia ca sē nu o jăcuescă. Pentru aceea norodulū mai multū striga: «Dumneđeū sē 'lū ierte!» Și noē încă ni se cade, celorū ce omū ceti, de vreme că sta pentru țeră cu bine, sē ȕicemū: Dumneđeū sē 'lū ierte! Că boierulū care sta cu bine pentru țeră, de se pune, macarū de arū veni și la primejdia vieței, i se cade de la acea țeră și de la pământeni a'i da mai multă cinste de laudă, de cātū de hulă.

Făcutu-l-au și giupănesa lui, unde 'lă au îngropat, mormântu de pētră frumos, ca să rămāie de pomenire. Țră în loculū lui au pusū pre Daric Donici Logofētū mare, care fusese și mai în trecuțil an. Țră când au fostū în luna lui Aprilū în 16 zile, în săptămāna cea mare în postū, la Pasci, n'apucase a istovi nici banil stēgului, nici vācāritulū bine, și au și scosū și hārtil grele, de nu puteau ōmenil nici la bisericā sē mērgā, sē'și caute de sufletū, sē se pricistuescā, sau la Pasci sē pāscuescā; ce, pāscuirū prin pāduri cu ferele sēlbaticē, acunđendu-se, sāraciil, de hārtiil! Eșit'au atunce salahori și care la Vozir, și cal împērātescī, în doā rōnduri, câte patru sute de cal, și s'au rōnduitū totū atunce ōmenil sē taie lemnū și sē'lū scōtā sē'lū ducā la Cartalū, pe Dunāre, sē facā podū, cā începuse a āmbra Moskaliil sē strice pacea cu Turciil, precum aratā mai înainte; și aceste nevoi. totū într'acele cincī luni se grāmādise pe țērā; și era prē cu greū ōmenilorū, cā de Țrnā vitele le murise, și de pāne multe locuri duceau lipsā, cā nu rodise anulū trecutū; și neguțitoril cu datorie simțindū, de nepace, nu dau nici unū banū nimēruil cu datorie.

Țră peste varā, viindū Vezirulū la Dunāre la Cartalū, eșit'au grele ialovițe pe țērā, de 2 ug. ce era în visterie la banil stēgului o ialoviță, și chile de pāne și de orzū, în doā-trei rōnduri, și le-au dusū la Vezirulū la Cartalū și la Hotinū, și au scosū cincī cīverturiil întrū acelū anū. Țră Vezirulū, viindū la Cartalū, trimis'au banil la Grigorie Vodā sē facā ōste Moldovenil; și au trimisū Grigorie Vodā pe subt munte. la Sucēva, la Cāmpu-lungū. la Nēmțū, la Bālțātescī, și la Grumāzescī, la Bacāv, la Comānescī, de au strānsū ōste tineri, cu sinețe, ca vr'o trei-patru sute, de le da banil lēfā, și tainū, de i-au ținutū la Iași totā vara.

Grigorie Vodā totū nu uita țēra Muntenescā, și cerca la Vezirulū și la Pōrtā ca sē mērgā iarāși Domnū în țēra Muntenescā, și'i venē vești bune de la frate-sēu Terzimanulū, și de la Vezirulū, cā'i va fi pre voiā; și i-au venitū poroncā de la Vezirulū, sē mērgā Grigorie Vodā la Cartalū la Dunāre, la Vezirulū, dīcēndū către boieril, cā'lū chiamā Vezirulū la sfatū; dērā nādejde avē pin a-deverință, cā de acolo de la Cartalū va merge Domnū în țēra Muntenescā; și s'au gātītū îndatā cu bucurie și au purcesū de au mersū la Vezirulū. Țră Constantinū Vodā, simțindū de lucrurile lui Grigorie Vodā, au și rāpeditū pe vēruseū, Mihalaki Spatarulū, la Țarigradū la Muftiulū, și la Cāzlarū-Aga, și la alțiil din curtea Impērātescā, și'și au tocmitū tōte trebile de la Impērāție, și au trimisū și alțiil boieril la Vezirulū, cu pīre asupra lui Grigorie Vodā, și la Hanulū. Țră cândū au sositū Grigorie Vodā la Cartalū la Vezirulū, i au schimbatū bucuria în voiā rea, gāsindū lucrurile stricate, și încă și în scīrbā mare despre Hanulū și despre Vezirulū, care cu multā cheltuclā, de mari some de banil au datū Vezirulū și Hanulū, și abia 'și au aședatū lucrurile despre amēndoā părțile, de au venitū iarāși inapoi la scaunu'și în Iași; și i-au poroncītū Vezirulū lui Grigorie Vodā sē'și caute țēra Moldovei sē o stēpānescā bine, sē nu o rēsipescā, Țră de țēra Muntenescā sē se așede sē nu mai āmble mes-tecāndū, cā apoi nici în Moldova n'a hi, și va petrece multā urgie. Așa suntū prieteșugurile Turcilorū; cine dā mai multū, acela'i mai prietenū și mai bunū.

Constantinü Vodă, încă fiindü Domnū aice în Moldova, și înțelegëndü de Mihai Vodă că'i este giuruită domnia la Munteni de Vezirulü, aü âmblatü la Mihai Vodă, și aü scrisü de s'aü legatü cu prieteșugü, și aü logoditü pre o soră a lui cu unü feciorü a lui Mihai Vodă ce era mișilociü, anume Stefăniță Beizadé; érá pre de altă parte aü âmblatü Capi-kihăile lui Constantinü Vodă la Căzlar-Aga și la Muftiulü; și cândü s'aü trezitü Mihai Vodă aü fostü numai cu giuruința, că Constantinü Vodă 'l aü amăgitü, și aü luatü domnia țerei Muntenesci, și Grigorie Vodă aü venitü Domnū aice în Moldova, precum mai susü s'aü scrisü. Érá Constantinü Vodă, după ce aü mersü în țera Muntenescă, scriă la Mihaiü Vodă, cum că nu'i pricina de smintelă despre dēnsulü, și este despre Grigorie Vodă, și elü se ține de acea logodnă cu soră-sa, și se găteză de nuntă, și aü pornitü boierü la Țarigradü să aducă pe feciorulü lui Mihai Vodă, pe Stefăniță, în țera Muntenescă, să facă nuntă, să dee pe soră-sa.

Érá Grigorie Vodă de aici din țera nu s'aü lăsatü cu atăta, ce, aü totü păzitü de aü scrisü pe taină la Mihai Vodă, de aü stricatü logodna cu sora lui Constantinü Vodă, și aü luatü Stefăniță pre o fată a lui Constantinü Hatmanulü Psiolus (Ipsilantü), și aü mai făcutü și altă logodnă cu fata lui Mihai Vodă cea mai mare, se o dee după feciorulü lui Grigorie Vodă celü mai mare, după Scarlatü, și feciorulü lui Grigorie Vodă era de cincispredece ani, și fata lui Mihai Vodă de doădeci și cinci de ani.

Deci, cândü aü agiunsü boierii Muntenesci la Țarigradü, pre uliță, érá nunta feciorului lui Mihai Vodă giuca, și aü luatü fata Hatmanului Constantinü Ipsilantü. Deci Constantinü Vodă aü rămasü la mare rușine; apoi nu s'aü lăsatü, ce aü jăluitü la Pörtă pre Mihai Vodă, și i-aü întorsü chieltucla, optdeci de pungi de bani, și încă aü indemnătü și pre nisce datornici a lui Mihai Vodă de 'l aü piritü; și îndată aü închisü pre Mihai Vodă, de aü rămasü și la închisóre. Ce s'a mai lucra, vremea viitóre va arăta.

De miratü lucru este de Mihai Vodă, Domnū bătrēnū, și cu ce minte și hărnicie ilü sciamü că era; și acum ũece ani, de cândü s'aü mazilitü, i aü stătutü noroculü, săraculü, totü împrotivă, de aü rămasü totü amăgitü și de o parte și de alta; érá mai înainte era elü putinciosü să amăgescă pre alții, érá nu alții pre dēnsulü. Numai, pôte Dumneđeü s'aü mâniatü de i aü luatü darulü; dérá Dumneđeü cum s'a îndura, cu mila se va face. Țice Hristos la Evangelie, că, dacă s'arü impuți sarea, bucatele cu ce s'arü săra. Trebuindü se socotimü și noi acēsta, că de vreme că cei mari stēpâni ai noștri âmblă amăgindu-se unulü pre altulü, pentru lăcomia și cinstea aceștei lumi, și calcă prăvilele și legăturile cu giurământü, cele adeverate, dérá noi cesti mici, vėđēndü pre cei mai mari, cum le vomü ținē, seü cum ne va da Dumneđeü bine, seü sporü, seü bilșugü? Iarăși înainte cum a fi mila Sfinției sele ne a îndrepta.

Să lăsăm de acum domnia a doă a lui Grigorie și să scrimă din cele străine ce s'au lucrat în zilele lui.

În anii de la facerea lumii 7244, Mart, pornitu-s'au Moskalii, o samă, la Astrahanu și la Cazanu, și asupra altorū orde, și hăni, ce suntū subt ascultarea Moskului, înțelegendū de acele fapte ce făcuse Hanulū Crimului, de s'au burzuluitū asupra Moscului; și i au bătutū, și i au supusū iarăși se fie subt ascultarea Moskului. Era o sémă de oste, Moskali, și Căzaci, și Calmăși, au purcesū cu Leis Generalulū asupra Azacului; era o sémă de Moskali, și cu Căzaci și cu Zaporojeni, cu Menihū Generalulū, s'au pornitū asupra Crimului. Deci, cei Moskali carii mersese la Azacū au încugiuratū Azaculū, și au începutū a se bate, și Căzaci, și Calmăși, carii mersese cu Moskalii, a bate și a tăia pre Nohai carii trăia pre dincolo de Donū. Era Turcii, înțelegendū, au și pornitū pre Căpitanū-Pașa cu câteva galiōne, și cu Levinți, ca se apere Azaculū; și apropiindu-se de Azacū, i-au eșitū unū Sultanū cu Nohai carii erau de ceea parte de Donū, și s'au sfătuitū Sultanulū cu Căpitanū-Pașa de au eșitū Levinți afară din galiōne pre uscatū, și au purcesū asupra Moskalilorū, dimpreună cu Sultanulū. Și dându'și rēsboiū, așa au bătutū Moskalii pre Turci și pre Nohai, câtū abia au scăpatū puținei de au fugitū în Crimū cu Căpitanū-Pașa; era Tătarii de peste Donū; căți n'au peritū, s'au rēsipitū, unii s'au închinatū la Moskali. Și apoi, loculū celū din ceea parte de peste Donū, câtū ilū țineaū Tătarii, l' au supusū Moskalii totū; și apoi Leis Generalulū au stătutū prin pregiurulū Azacului până în luna lui Iulie; și, vedendū Turcii și Tătarii, și Pașa de Azacū, că nu le mai vine agiutorū, au închinatū cetatea, Moskalilorū; era Moskalii au slobođitū pre Turci de s'au dusū la Țarigradū cu pace.

Era Leis, Generalulū Moskicescū, după ce au luatū Azaculū, au aședatū o samă de oste Moskicescā în Azacū, era pre Tătarii i-au aședatū în olatulū Azacului; și s'au sculatū împreună cu Hanulū Calmășescū, și s'au dusū la Crimū la cei Moskali. Menihū feld-marșalū s'au sculatū de la Poltava, cu câte-va miș de Moskali, și de Căzaci, și de Donți, și au purcesū și ei asupra Crimului, arăși în luna lui Martū. Era Hanulū cu totă Tătărimea și cu Turcii ce erau în Crimū, le-au eșitū intru întempinare pre câmpii Crimului; și așa, le dau năvală Tătarii Moskalilorū în toate zilele, era Moskalii nici se miraū, numai se apăraū din tunuri, până ce au începutū a se apropiē de pōrta Crimului (Orulū); era cândū au fostū la pōrta Crimului, așa le-au datū Tătarii unū chiotū cu mare năvală, câtū pāria că vorū trece preste Moskali; și au peritū mulțime de Tătarii acolo. Apoi Tătarii, neputendū sprijini foculū Moskalilorū, le-au căutatū numai a'i lăsa în Orū pre Moskali. Era Moskalii au începutū a bate Orulū din pușce și din cumbarale în indese doă zile. Era cândū au fostū a triea-ți nōptea, Moskalii totū dau virtosū năvală la pōrtă, și au aruncatū o sută și optzeci de cumbarale; era o samă de Moskali s'au furatū nōptea, și au săritū peste șanțū, din cotro nu se păzēu Tătarii și Turcii; și în faptulū zilei, așa i-au lovitū Moskalii pre Tătarii pre dincolo, și alții pre dincoace, și au dobânditū cetatea Orulū, în luna lui Maiū în doăzeci și șese de zile; și au peritū atunce multă mulțime de Turci și de Tătarii.

Țară după ce au luat Moskalii cetatea Orulă, au intrat în lăuntru, și au început a lua și alte țerguri și cetăți, și a arde, și a prăda. Țară pre urmă, precum mai sus s'au scris, venit'au Generalul Leis, și cu Hanul Calmășesc în Crimă, de prăda și ardeau și ei; țăară pre unde găsea robii, pre cei bătrâni îi sloboția, țăară pre cei tineri îi făcêu oșteni; și mai bine de cinzeci de mii de robii au scos de la Tătari. Țară Hanul cel Țătesc, au fugit cu o samă de Tătari, cu câți au putut scăpa, în lăuntru departe, și n'au vrut să se închine la Moskali; și cu cine mai puté strânger Turcii și Tătari, și tot zăhăia câte o aripă de oște Moskicescă de nu se puté lăți. Țară Menih feld-marșalul au trimis o samă de oște Moskali, din Crimă, la cetate la Combură; țăară Tătarii din Bugégă, fiind strânși toți pre câmpii Voziei, de ceta parte de Nipru, au ales o samă de Mărzacl și cu douăsprezece mii de Tătari, de au trecut de ceea parte de Nipru, și i-au învățat să mērgă în prejma porții Orului, dōră ară găsi nisca zaher moskicescă, să o strice, nesciind că vin Moskali la Combură; și purcegându Tătarii pre câmpii Orului, și nu departe de Combură, au vēdūt coborîndu-se într'o vâlcă vre o trei sute de Căzaci, cari mergeau înaintea oștii Moskicesc. Și nesciind Tătarii nimic de cee-altă oște moskicescă, s'au și sloboțit să'i ia în unghii, ca nisce uli, pre acei puțin Căzaci. Țară acei Căzaci au început a se apăra, până s'au ivit și Moskalii cei mulți de peste delu; și cum au vēdūt pre Tătari, cum s'au și sloboțit asupra lor, a'i goni și a'i tăia, până la Combură, Căzaci pre Tătari; țăară Tătarii dau unii în notă în Nipru, și se înneacă, alții âmbiau să intre în vase să trecă să scape, și se înneacă și aceia, că'i boțise Căzaci dinapoi și'i totă tăia, până au sosit și Generalul cu Moskalii, și au poroncit să nu'i mai taie; și i-au luat pre toți de grumazi, pre cari mai scăpase de nu perise, și le-au luat armele tōte, și haine, și au făcut o movilă de armele lor și le-au dat foc. Țară pre Tătari i-au petrecut pre supt sabiile a doi Moskali, și i-au sloboțit să mērgă în Bugégă, să spuie celor alți Tătari. Ca la vre-o mie două mii i-au lăsat vii; țăară cei-alți au perit toți, cu tăiat cu înneacă; că dintr'acei ce au dat în Nipru în notă, mai multă de un Tătar n'au scăpat, țăară cei-alți toți s'au înneacă. Apoi, apropiindu-se Moskali de Combură au început a bate cetatea din tunuri, și au aruncat bombe, și îndată s'au închinat cei din cetate; și cum s'au închinat Turcii, cum au căutat vase, și i-au sloboțit Moskalii pre toți cu pace de au trecut la Vozia, zicēnd Moskalii: «Noi cu voi Turcii avem pace, țăară cu Tătarii avem gâlcēvă; așa să spuneți Pașii de Vozia, să ședă în cetate fōră de grijă.» Și s'au apucat Moskali de au tocmit Comburul, și avē respundenție Generalul de Combură cu Pașa de Vozia, și trimit unu la altu daruri.

Țară cândă au fost în luna lui Avgustă, lovit'au o mōrte rea pre Moskalii cei din Crimă, de murēu câte trei patru sute pre di, și se bolnăvisē pre rēu; țăară unii dicēu să le fie otrăvit Tătarii apele, căt'i n'au putut să mai ședă oștea în Crimă, și lășându Crimulă au eșit o samă spre Nipru, și s'au aședat între Nipru și între Buhă; țăară o samă spre Poltava; și au eșit și cei din Combură, și s'au dus și aceia la cei de la Buhă. Și stau până acum, la

Noemvrie, totu pre marginea țerei lor: unii pre la Poltava, unii pre la Harcovu, unii pre la Săciu; érá din Azacú n'aú eșitú Moskalii, ce, totú flú ținú.

Érá Turcii se spériese pré tare; multá vreme aú stáutú hámeiși, și se temea, Împărăția se nu facá Enicerii zorba. Apoi s'aú pornitú Vezirulú de aú eșitú la Udriiú, și de acolo aú venitú la Dunăre, la Cartalú, și aú trecutú o samá de óste cu Enicerú Aga, și cu unú Saraskerú, și aú mersú la Tiginé; érá o samá de Turci la Hotinú. Érá Vezirulú aú ședutú de ceea parte de Dunăre, până la Noemvrie, și ámbra se facá pace, agiungéndú Turculú la Némțú și la Franțuzú, și nu s'aú pututú așeđa, cá Moskalulú cerea la Turcú Dunărea hotarú, și Turculú nu vré se lase nici Azaculú cu olatulú lui. Érá la Noemvrie, vedéndú cá nu se potú așeđa de pace, aú lungitú se stee oștile peste érná cu pace, până la Maiú, și apoi, ori se facá pace, ori se se batá. Și Vezirulú póte arú fi datú Dunărea hotarú, precum ceréú Moskalii, dérá Enicerii nu priimiaú se dee.

Érá dupé ce aú eșitú Moskalii din Crímú, trimis'aú Vezirulú de aú schimbatú pre Cazageri Hanulú celú bêtránú, și aú pusú Hanú pre unú feciorú alú lui Adligeri celú réu; numai, aú ședutú în Bugégú, cá în Crímú n'aú pututú se mérgá, cá se temé de Cázaci se nu'í eșá înainte, ce, ședé în Bugégú. Érá pre solulú celú Moskicescú 'l-aú slobođitú din Țarigradú de aú mersú cu pace la țera lui. Vezirulú încă aú mersú se erneze la Baba până în primávará, la Maiú.

Érá la acea vreme, așeđendu-se Némții cu Franțujii, făcéndú pace, aú răspunsú Némțulú Turcului, cá de n'orú face pace cu Moskalii, macarú cá ei aú pace cu Turcii, déra agiutorú Moskalilorú orú da, dupé cum aú datú și Moskalii agiutorú Némțilorú cândú s'aú bătutú cu Franțujii; și s'aú stránsú multá óste Némțescá peste Oltú la Dunăre, de sta gata acolo.

Némțulú, împácându-se cu Franțuzulú, câteva cetáți din Anapoli aú datú Némțulú Franțuzului, și aú datú și Cnezia Lotaringei; érá Franțuzulú, luándú Cnezia Lotaringei, o aú datú socru-séu, Craiulú Stanislavú Leșcinski, ca se o stápanéscá; érá Leșcinski se dee pace Craiei Leșesci, se o stápanéscá Craiulú Fridericú cu pace. Leșii aú făcutú iaráși Săimú, la luna lui Maiú; și așa, făcéndú Săimú, aú priimitú pre Fridericú se le fie Craiú, și Craiulú Fridericú încă aú priimitú pre boierii cu dragoste, și pre carii nu erau boierii i-aú boieritú, precum mai susú s'aú scrisú, și așa aú eșitú tóte oștile stréine din țera Leșescá, Moskalii și Sasii. Érá Craiulú Fridericú, vedéndú așa, aú đisú Leșilorú la Săimú pentru oștire, ca se se rădice asupra Turcilorú; și aú răspunsú Craiulú domniú Leșesci cá ei cu Turculú aú pace și nu vorú strica pacea, pentru cá țera lorú este aprópe de Turci, și se nu'í prádé, nu potú se se batá. Craiulú Fridericú, vedéndú așa, s'aú dusú la Sacsonia, avéndú trebile lui. Érá Hatmanii Leșesci, améndoi cei mari, Hatmanú Coronei, și Hatmanú Litovski, s'aú dusú cu tóte oștile spre Ucraina de staú se erneze acolo; cá, vréndú Tătarii se mérgá se prádé Kiovolú, și vedéndú cá nu potú răzbi de Moskali, aú fostú prádatú multe sate din Ucraina, Leșesci; și Cázacii de la Siciú érá făcuse tálhăritú, vr'o-mie doá de Cázaci, și nu mergéú la Bugégú, se prádé, ce, prádaú Ucraina Leșescá, pre la Nemirova. Deci, Hatmanii Leșesci, vedéndú

aşa, s'aşa aşedatū pre la Nemirova, de aşedutū cātāva vreme de aş ernatū; apoi aş lāsātū reimentarī cu oştile, şi ei s'aşa dusū pre la casele lorū.

Ērā Cazilbaşī, ĩntru acelu anū, n'aşa avutū rēsboiū mare cu Turculū, cā rădicase zorba la Cazilbaşī Vezirulū asupra Şahului, şi apoi 'l-aşa bātutū Şahulū pre Vezirū şi aş peritū Vezirulū. Turculū āmbra sē facā pace cu Cazilbaşī, şi da multīme de banī Şahului Cazilbaşilorū ca sē facā pace; cum da şi Moskulū-şi Nēmţului, aş giuruesce şi Cazilbaşilorū, numaī, Cazilbaşī aş rēsponsū Turcilorū cā nu potū sē facā pace, până nu se vorū ĩmpāca Turciī cu Moskulū.

Totū pe acea vreme, ĩnceput'aşa şi Veneţienī a pomeni de Morea la Turci, sē li-o dee.

Aceste tōte s'aşa fācutū ĩn anulū 7244; ērā de acmu, ce s'aşa mai ĩnoi la velētū 7245, de la Noemvrie, s'aşa scrie la rōndulū sēu ĩnainte. ĩn anulū 7245, Cazilbaşulū s'aşa aşedatū cu Turciī; n'aşa fācutū oştire nici Nēmţī cu Franţujī ĩntru acelu anū; ērā Turciī s'aşa dusū de ernā, o samā, cu Hanulū celū nou ĩn Crīmū, şi din Crīmū s'aşa luatū fōrā de veste şi aş lovitū despre Harcovū ĩn părţile Moskicescī, despre Slobođia, şi aş fācutū mare stricāciune până a prinde Moskaliī de veste. Ērā dupē ce aş prinsū Moskaliī de veste, abia aş scāpatū Hanulū cu fuga de s'aşa ĩntorsū ĩn Crīmū. Aşijdere de la Tighinē ĩncā aş purcesū doi Sultanī şi cu triī Paşī, şi cu vr'o triīdeci-patrudeci de miī de Tātari, şi cu triīdeci de miī de Turci, aş purcesū cu toţi ĩn ţera Cāzācēcā, şi aş trecutū Niprulū pe la Perevolōna; şi aş datū Dumneđeū de i-aşa chivernisitū aş de bine, cā i-aşa ĩncongiuratū Moskaliī şi Cāzaciī de n'aşa scāpatū nici un Turcū; şi cāţi n'aşa peritū, i-aşa luatū pre toţi de grumazi. Şi Tātariī, precum li este obiceiulū de nu staū la rēsboiū, fugindū la Nipru la trecātore, şi fiindū ghiāta slabā, s'aşa rumptū, şi cāţi nu s'aşa ĩnecatū, i-aşa luatū Cāzaciī pre toţi de grumazi, şi aş prinsū şi pre acei doi Sultanī şi pre acei trei Paşī, şi i-aşa dusū robi la Moskū, viī nevātāmaţi. Aşijdere dupā acēstā ōste turcēcā, aş fostū mersū unū Sultanū cu ōste de Tātari şi Turci sē prāde ţerā Cāzācēcā; ērā dacā s'aşa apropiatū de Nipru, şi aş vedutū pre cei-ālţi Tātari şi Turci ce aş pāpitū, n'aşa cutezatū sē mai mērgā, ce, s'aşa ĩntorsū ĩnapoi şi prādāndū pin ţera Leşēcā, đicēndū cā'sū sate moskicescī. Aceste s'aşa fācutū ĩntr'acēstā. ernā 7245; şi eraū multe nevoī pre acele vremī şi ĩn Moldova, bogate nevoī, carī cu condeiulū meū nu potū sē le lungescū: cĩverturi, hārtiī, vācāritū, pile (chile), ialoviţe, grele podvozi de finū, de lemne, fiindū ōstea Turcēcā aşedatū la Cartalū, la Dunāre, de aş ernatū, cātū se mira şi Domnulū şi boierī ce orū face sē pōtā plini tōte poroncile ĩmpērātescī. Ērā dacā aş trecutū ernā, totū ĩntru acēstū anū, de primāvarā, trimis'aşa Leşī omulū lorū la Pōrtā pentru acea robie ce mai susū s'aşa scrisū, cā aş prādatū Tātariī ĩn ţera lorū, pentru cā ei sciū cā aş pace cu Turciī, şi cāţi robi aş aflatū la Tātari pre toţi i-aşa luatū ĩnapoi. Trimis'aşa şi Turciī unū solū de ai lorū la Leşī, la Craiulū Fridericū, de i-aşa datū titluşū de Crāie. şi cu daruri pofindulū sē aibā pace, cum aş avutū şi cu tatā-sēu Avgustū Craiū.

Ērā Fridericū aş rriimitū pre soli cu bine, şi prieteşugulū Turcilorū, şi s'aşa ĩntorsū solī la ţera lorū. Dupē aceea, trimis'aşa Turciī pre Reizū-Efendi şi cu alţi doi Turci mari, şi pre Alecsandru Terzimanulū, fratele lui Grigorie Vodā, şi

pre solulü Nemțescü, carele era solü la Tarigradü, dându'i și câte-va pungi de bani solului de aü mersü la Nemirova, ca să le facă pace Turcilorü cu Moskaliü. Trimis'aü și Moskaliü despre partea lorü trei Cneji, anume: Șeferü, și pre altü solü Nemțescü, carele venise de la Împărăția Némțului pe la Impărătesa Moskului, cariü s'aü strânsü cu toți la Nemirova la Sân-Pietru.

Eră óstea moskicéscă de primăvară după ce s'aü strânsü de la ernaticü, s'aü împărțitü în doă părți: o parte cu Leis Generalulü, patruđeci de miü de Moskaliü, șeseđeci de miü de Calmäși, și treiđeci de miü de Donți, și doăđeci de miü de Cazaci de la Harcovü, toți acestiü aü purcesü, ca la o sută cinđeci de miü, și s'aü dusü în Crimü; și n'aü mersü pre la Orü, ce, aü mersü pre aiure, că aü găsitü Căzaciü unü vadü pe din giosü de Orü, care nu'lü sciaü Tătariü să fie mai fostü, și aü totü arsü și aü prădatü Crimulü tótă vara; și aü trimisü și Turciü pre Căpitanü-pașa, cu șeseđeci de miü de óste, Levinți, agiutorü Tătarilorü, și s'aü bătütü în vre-o doă rōnduri fórte tare, cu mare năvălire asupra Moskalilorü; și daü Tătariü duimuri multe asupra Moskalilorü, câtü îi înădușiaü, de remăsese lucrulü de se băteaü de-a mână; și totü aü biruitü Moskaliü, cu multe vėrsări de sänge, și mulți Șerimi și Măzaci aü peritü, și pre mulți Șerimi i-aü prinsü și vii; și Hanulü încă aü peritü în rėsboiü; și aü găsitü Moskaliü într'unü ostrovü mulțime de Tătariü bejăniți, și i-aü pusü pre acei Tătariü pre toți subt sabie, cu copii, cu femei cu totü. Eră Minihü feld-marșalü, cu o sută doăđeci de miü de Moskaliü pedestrime, și cu șeseđeci de miü de călărime, și cu cinđeci de miü Căzaciü Horodivi, și cu treiđeci de miü de Zaporojeni, și cu đece miü de cătane, aü purcesü pe Nipru în giosü, de la Perevolosna pintre Nipru și pintre Buhü; și după ce aü trecutü Buhulü, aü alesü cinspređece miü de óste Moskaliü, cu Leonti Generalulü, și l-aü trimisü înainte spre Vozia; și aü mai trimisü și pre altü Generalü cu doăđeci de miü de óste, ca, de i-arü mai trebui Generalulü Leonti óste, săü agiute. Eră Turciü, înțelegēndü că mergü Moskaliü spre Vozia, aü trimisü și ei patruđeci de miü de Turci, totü aleși, și unü Sultanü cu treiđeci de miü de Tătariü; și cum s'aü apropiatü Generalulü Leonti de Vozia, cu cele cinspređece miü de óste, și fiindü în đioa de Sân-Pietru, făcēndü Generalulü masă mare, benchetü, Turciü foră de veste s'aü și slobođitü asupra obuzului moskicéscü, pedestrimea, cu mare năvălire, câtü remăsese lucrulü să spargă obuzulü Generalului Leonti. Eră întru acea vreme aü și sositü cel-laltü Generalü cu cele doăđeci de miü de óste agiutorü, și cum aü sositü cum aü începutü a bate fórte reü pre Turci, și i-aü gonitü până i-aü băgatü în cetate; și aü începutü a bate cetatea, Marți, Iulie în 5, și a arunca bombe; și s'aü aprinsü gėbhanaoa din cetate, ce era într'unü turnü, başcă (tabie), lovindü dintr'o pușcă mare, și aü aruncatü o bucată de zidü din zidulü cetăței, și aü peritü mulțime de Turci. Și a doa đi, Mercuri, Iulie în șese đile, aü luatü Moskaliü cetatea Vozia, și aü luatü și pre Pașa de Vozia, și pre unü Beiü de la Bosna, robi, vii; eră pre alți Turci i-aü pusü pre toți subt sabie, și muieri și copii, ce aü găsitü, pre toți. Și aü peritü atunce patruđeci de miü de Turci, óste alésă, foră copii și foră muieri, că i-aü pusü pre toți subt sabie. Numai Tătarilü aü scăpatü o samă, cariü aü fugitü, și i-aü gonitü Căzaciü până la Nistru;

și intru aceste patruzeci de mii de oște turcească au fostu mai aleși doispredece Bei, cu douăspredece mii de oște, ómenii totu aleși și viteji de la Bosna, și toți acolo au peritú; și au făcutu o movilă fórté mare de trupuri mórté.

Pre urmă au venitú și Minihú feld-marșalulú de au tocmitú cetatea Vozia, și Comburulú, cu dece părți mai bune și mai frumoșe de cum au fostú ántéiú, cu feluri de feluri de meșteșuguri și tabii; și au lăsatú șépte mii de Moskali, și doá mii de Cázaci într'énsa. Așjidere au lăsatú oște și la cetate la Comburú, de ceea parte de Nipru; érá cu cee-altá oște au purcesú și au mersú de s'au aședatú între Nipru și între Buhú, și au ședutú tótá vara acolo, până în tómná la luna lui Noemvrie, áșteptándú sê facá solii pace la Nemirova. Érá solulú Nemțescú au scrisú la Vezirulú cá nu póte sê facá pace cu Moskulú; deci, sê scie cá și Impératulú Némțului au stricatú pacea cu Turculú.

Érá pre acea vreme, la luna lui Iunie, s'au pornitú și Nemții, subt ginerile Impératului nemțescú, Duca de Lotaringa, au purc sú cu obuzulú celú mare, ca la șeptedeci-optdeci de mii de oște, asupra Bosnií, și au luatú cetatea Nișulú, și au intratú pin țera Arbánașilorú, și au începutú a o bate și a o práda, și pre Bosna iaráși așa. Altú Generalú, anume Valisú, și cu alți Generali de la Sibiiú, cu o samá de oște, au purcesú a bate Vidinulú, alții au venitú prin țera Ungurésca, și s'au coboritú în țera Muntenésca, la Bucuresci, și pre subt munte, ca vre o cincí-șese mii. Érá Badani Generalulú de Brașovú, și cu alți doi Generali, cu cincí mii de oște, au eșitú preste munte la Cománesci și la Oituzú în Moldova, și în Câmpulú-Lungú, nisce Căpitanii cu vr'o șapte sute de Cătane, și au ședutú acolo pre subt marginea munțilorú vre o doá luni și mai bine. Stricáciune n'au făcutú nimicá în țérá, totú cu banii cumpérau ce li trebuia; numai pre Turci îi căuta; și bucatele unde le găsia le lua cu de-a-sila. Numai vr'o doi-trii boieri ce li erau casele pre subt munte, se inchinase la Nemți, anume: Ștefánița Rusetú Vorniculú, și cu feciorii lui, și Răducanulú Racovița Stolniculú, și Constantinú Balșú Medelnicerulú, și Ștefanú Catargiulú Sulgerulú. Érá țăránimea ce era pre subt munte nu asculta de domnie. Érá altá boierime și mazilime s'au stránsú toți pre lúngá Grigorie Vodá; și Grigorie Vodá de o datá au eșitú cu tabára la Frumósa, dérá apoi pré multú n'au zăbovitú acolo; cá se temé sê nu'lú lovésca Nemții sélú ia, și nu credea nici pre boierii de țérá, sê nu'i facá vre unú viclesugú cu Nemții; și s'au mutatú la Țuțora, între Prutú și între Jijia; și au și rápeditú la Hotinú, de olacú, de au venitú patru sute de Lipcani, cu Sara-Mehmetú Pașa, și la Vezirulú de i-au trimisú doi Pași, anume: Mahmutú-Pașa, și Vasli-Pașa, cu vre o șese sute de Spahii; și i-au trimisú Vezirulú cinzeci pungi de bani sê mai facá oște, și i-au trimisú bani și de pâne, și de ialovițe, și de finú, și de orzú. Daú bani Turcii lui Grigorie Vodá, și elú mânca banii toți, și cei de létá și cei-alți toți, și lua tóte aceste ce scriú mai susú din țérá, de fáce trebile Impérateșci forá bani. Numai atáta câtú da Moldovenilorú carne pe orzú. Și dupé ce au stránsú Grigorie Vodá câtá-va samá de oște, Moldovenii, Turci și Lipcani, și alții, ca la cincí-șese mii de oște, și au mai eșitú frica lui Grigorie Vodá de Nemți. Și de frica Vezirului, și de rușine, s'au întorsú érá la Galata, și au făcutú hendekiú împregiurulú tabe-

rei, și au pusă străji bune pe la Bacău, pe la Romanu, în toate părțile, și au ședut acolo totă vara, până la Sămedru.

Eră Constantinu Vodă, Domnul Muntenescu, cum au aușit că au eșit Nemții în țera Muntenescă, și au purcesu se mergă la Bucuresci, socotind se nu'i facă Muntenii vr'unu vicleșugă, precum făcuse părintelui se, cum au și fugit preste Dunăre. Boierii și slujitorii 'l-au petrecut doă-trii césuri, și 'și-au luat dăia bună, și 'l-au lăsat cu toșii, și s'au întorsu la Bucuresci, ce, nu numai boierii, ce și slugi de al lui ce au fostu la tată-seu 'l-au lăsat toșii. Nemții, viindu la Bucuresci, au luat pre boieri pre toșii, și i-au trecut cu case cu totu în țera Ungurescă, pre unii cu voiă, eră pre unii și cam foră-de-voiă. Impăratul, Turculu, și Turcii, vedendă aceste, tare s'au spăriat, nu numai de Moskali și de Nemții, ce și de oștea lui, se nu facă zorba asupra lui; și au păzit de au schimbatu pre Vezirul și au tălat și pe Kibaé, dicendă că s'au agiunsu ei cu Moskali de au datu Vozia, dupre cum li'i hirea de dulău, de le dicu că'su dulăi; adevăratu decă vedu că nu potă isprăvi, ei dau vina capetiloru. Și au pusă Hanu nou pre Medligei celu reu, carele mai fusese Hanu în domnia d'antăiu a lui Grigorie Vodă, la carele se făcuse zorba asupra lui, precum s'au scrisu mai înainte; înțelegendă că acela au perit în Crimă; care șede la Tighine până acmu, că la Crimă nu pôte se marga.

Atunce au trimis Impăria de au luat pre Manolaki Kiurci-bașa Psiolu, fratele Hatmanului Constantinu, ce este aice în Moldova, și 'l-au dusu la Țarigradu la Impărie, și dându'i pricină că este agiunsu cu Moskali, i-au datu gré muncă, cinci-șese zile, până ce au spusu totă averea ce au avut, câte-va pungi de bani, ca la trii mil, și odore; și nu numai a lui avere i-au luat, ce și a frăține-seu, a lui Constantinu Hatmanului, și a fiu-seu, Enaki Aga, și a altoru rude a lui gineri, și alții, totu ce au găsit i le-au luat; și apoi 'lu au spăndurat în mijlocul uliții unde se vendu blanele în tērgu, și i-au pusă o blană în capu, dându'i pricină că el ară fi sfătuit pre Kibaia Vezirului se inchine Vozia la Moskali. Atunce 'lu au agiunsu osanda țerei Moldovei și țerei Muntenesci, și a negușitorilor, ce le făcă cu faptele și cu amestecăturile lui la Pörtă, de făcă multe pagube negușitorilor, luându-le negoșele foră de prețu, fiindu elu Kiurci-bașa la Impărie; și altoru omeni le făcea alte supărări. Eră și mai înainte vreme, când s'au făcutu zorba la Țarigradu, de s'au schimbatu Impăria, fiindu Veziru Ibrahim Pașa, căduse acestu Manolaki Kiurci-bașa la mare urgie, și atunce au scăpat și totu nu s'au lăsat de reuță; eră acmu n'au putut scăpa de urgie, după cum se dice, că nu sunt în toate zilele Pascile. Așa se dice că mai multu despre Constantinu Vodă se'i fie fostu pira, avendă pismă pre dănsulu, ș'au scosu fermanu se omore pre ginere-seu Stefăniță Beizadé, feciorulu lui Mihai Vodă, care ține fata Hatmanului Constantin; numai, noroculu lui, că au prinsu de veste de s'au ascunsu la casa solilor; multă vreme până s'au îndreptat.

Reiz-Efendi, solulu Turcescu de la Nemirova, vedendă aceste lucruri ce se pörtă, și Moskali nu priimescu bani să facă pace, ce, ceru Dunărea cu Crimă cu totu, și Nemții ceru Bosna și altă samă de bani chielu oștii; și robii ce'i luase Turcii, au făcutu isvode de aceste de toate ce cereau Moskali și

Nemții, și au datū multe daruri solilorū nemțesci și moskicesci, și lui Minihū feld-marșalulū moskicescū, ca sē mai aștepte trei-deci de zile, sē nu pornescă oștile, până orū trimitē la Impēratulū Turcescū sē vadă ce arū priimi; de a priimi, bine; ără de n'a priimi, s'orū bate; totū ca sē se mai lungescă sē trecă vāra, cu amāgele, dupē cum este natura Turcilorū; cā se spēriese pré rēū. Ce, dupē cum îi rōnduēla acesteī lumī lacome, aū intunecatū mintea solilorū nemțesci și moskicesci de aū priimitū sē aștepte cele trei-deci de zile, până a veni răspunsū de la Pōrtā; și aū și răpețitū Reiz-Efendi cu acele scrisorī pre Alecsandru Terzimanulū, fratele lui Grigorie Vodă, sē āmble intr'acele trei-deci de zile de olacū, sē aducā răspunsū cum a fi: ea pace, ea nepace. Și aū purcesū Terzimanulū și aū venitū pe la Grigorie Vodă, la Galata, și 'l-aū benchetuitū o di cu mare cinste, și 'l-aū mai invētatū și elū meștesugurī de a lui ce aū mai sciutū, cā avē Grigorie Vodă mare jēle și frică c'orū lua creștinī țēra; ce, nu numai elū, ce și Grecīi lui, și n'orū avē ce stāpāni și ce mānca. Și la trei-deci de zile s'aū întorsū iarāși la Nemirova la solī cu răspunsū, cā nu priimē Turciī sē dee nimicā, numai sē fie bātāe la anulū. Și așa, solī s'aū dusū cineși pre la țērile lorū; și purcegēndū și Reizū-Efendi, trimis'aū Grigorie Vodă pre Aga Enaki Greculū, cu șēse sute de slujitorī, de i-aū eșitū înainte la Movilāū, temēndu-se de Cazaci sē nu'ū lovescă, și 'l-aū petrecutū până la Tighinē.

Ērā Vadani, Generalulū de Brașovū, decā aū eșilū la Oituzū cu oște, aū și poroncitū lu Grigorie Vodă sē dee pace ómenilorū de birū, din Siretū in colo spre munte; și sē'i trimitā o sutā și cīndeci de pungī de bani, decā îi este voiā sē ședā cu pace in Iași, până la o vreme. Decī, Grigorie Vodă era la Frumōsa și n'apucase sē strāngā oște, nicī sē se ducā la Prutū; și aū trimisū pre Toderășco Pāladi vel Spatarū, și pre Alecsandru Sērbulū Treti-Logofētū, cu daruri și cu cărți la Generalulū, de la dēnsulū și de la boierī, scriindū Generalulū sē'i fie milā de țērā, sē nu o stricē, fiindū creștinī. Și aū mersū la dēnsulū la Oituzū, și i-aū primitū cu dragoste, și s'aū adevēritū cu bine. Numai Grigorie Vodă nu s'aū increțutū, ce, s'aū dusū la Prutū, dupē cum mai susū s'aū scrisū, de 'și-aū strānsū oște. Așijdere nicī pe Pāladi Spatarulū nu'lū credē, fiindū Moldovanū, sē nu'i facā vre unū meștersugū, și de ce aū trimisū și pre Alecsandru Duca, Logofētū alū treile, Sērbulū, fiindū omū de casa lui, ca sē nu pōtā face vr'unū meștersugū cu Generalulū asupra lui Turciī, până a āmbla Terzimanulū la Pōrtā aceste trei-deci de zile, ără Impērāția aū și pusū Saraskerū pe Kiupruliulū, și aū și rădicatū oște din Ţarigradū, ca la o sutā și doā-deci de miī, și i-aū trimisū la Bosna asupra Nemțilorū; ără Vezirulū, de la Cartalū, aū trimisū pre Meniș-Pașa cu doā-deci de miī de oște, și aū purcesū de la Cartalū pre marginea Dunārei, de aū mai strānsū oștea ce aū mai pututū, și s'aū dusū la Vidinū, asupra lui Valisū Generalulū de Sibiu, carele bātē cetatea Vidinulū, și aū gonitū pre Nemți de la Vidinū; dērā totū nu i-aū bātutū pré rēū, numai cātū i-aū gonitū de la cetate. Și aū datū Turciī și lui Constantinū Vodă, Domnulū Muntenescū, vre o doi-triī Pași cu oște de aū gonitū pre Nemți din țēra Muntenescā; cā erau puținei, numai vre o doā-triī miī, și aū făcutū Turciī multe rēutāț, și prādaū

în țera Muntenescă, că au luat muntele în cap, și pre unde au găsit bejenii, au totu pradat și au stricat; și au spart și Mitropolia de la Tirgoviște, și au găsit multă avere a boierilor Muntenesci, și o au luat totă; și nu numai într'unu rându au pradat, ce în câte-va rându au amblat prădându și stricându biată țera.

Constantin Vodă, Domnul Muntenesc, iarăși s'au aședat în Bucuresci, cu vre o doi-tri Pași, și Turcii au făcut reă pradă în Bucuresci, și Mitropolia au făcut o mecetă de se închina Pașii într'ensa. Era Constantin Vodă au pus totu boieri de cei de giosu de i-au boierit, că boierii cei mari erau duși cu toții în țera Ungurescă. Era Generalul cel mare de la Sibiu, anume Valisă, care mersese la Vidin, vedându că nu pôte sta împotriva Turcilor, că are oste puțină, au scris la Vadni, Generalul de Brașov, carele eșise în Moldova cu oste, de au trecut muntele înapoi în țera Ungurescă, de i-au mersă agiutoru la Vidin; numai ce au rămasă vre o cinci sute de Nemți de straje la Comănesci. Era cei-alți, măcaru că s'au dusă la Vidin, totu n'au putut isprăvi nimică împotriva Turcilor. Deci, Generalul Valisă, vedându că au greșit de au împrăștiat oste prin Moldova și prin țera Muntenescă, neputendu isprăvi nimică la Vidin se'lă iee, ori de ciudă, ori de rușine, ori de frica Impăratului, au mâncat otravă singur de au murit.

Maș ispititu-s'au Turcii, și cu doi Sultani cu Tătarii, se mērgă prin țera Muntenescă preste munte în țera Ungurescă; era Nemții s'au păzit bine, că după ce au intrat în munte le au ținut calea și dinainte și dinapoi, și au perit unu Sultan și cu Tătarii lui maș toți; era unu Sultan au scăpat cu puținei Tătarii, neapucându se între în munte, și s'au întors de la Câmpina, prădându și ardendu, și au lovit prin Bucuresci, fiind Domnul în scaun, și au pradat tērgul totu, cu mōnăstiri cu totu. Și Domnul n'au putut se isprăvescă nimică se nu'l lase se prade; ce, au găsit boierii cei pribegi și nepribegi, și a negușitorii pin hanuri, totu au luat. Acestu rēșboiu au fost maș pre urmă, la velētū 7246, la Noemvrie. — Se lăsămă acmu țera Muntenescă, de omu scie înainte la rōndul seū. — Grigorie Vodă, ședendu la Galata cu tabăra, și înțelegendu că s'au dusă Nemții cei maș mulți, și au rămasă numai ca vre o cinci sute de Nemți de straje, la Comănesci, și vedendu că se gătēză Tătarii și cu Turcii de la urdia Vezirului se mērgă la Nemți, au scris la Vezirul se nu mērgă nici Turci nici Tătarii, se nu strice țera; că puținei Nemți ce au rămasă de straje, a trimite oste de a lui și i'a goni. Deci, Vezirul îndată au și oprit se nu mērgă, că era de la Gălași până la Bărlad totu Tătarii, cu doi Sultani, de au ședut totă vara de au mâncat pre bieșii omeni, de rămăsese numai cu sufletele.

Deci, Grigorie Vodă au ales din ostea lui ca la o mie și cinci sute de slujitorii Moldoveni, și doă stēguri de Căzaei, cu Turci și cu Lipcani, și au trimis pre Constantin Hatmanul, fratele Kiurci-bașii, și pre Toderu Păladi Spatarul, se mērgă pre la gura Oituzului, și la Comănesci, se astupe potecile și se strice pālāncile ce le făcuse Nemții. Și mergendu acolo la Comănesci, numai ce au și dat preste acei cinci sute de Nemți ce rămăsese de straje. De miratū lucru este, că au dat Dumneșeu o spală Nemților, câtu n'au

pututü sê stee la rêsboiü; că, cum s'aü têmplatü și aü descălecatü Căzaciî de aü sloboditü foculü, și aü cădutü vre o doă-trei Nemți, si s'aü și spöriatü cei alți și aü plecatü fuga, și n'aü apucatü sê slobodă foculü, și aü și intratü Turciî și cu Moldoveniî într'ânșil cu sabiile góle, și aü peritü vre o cincispredece-șesepredece Nemți, și aü prinsü și viî vr'o patruspredece Nemți, și aü peritü și Colonelulü, carele era pre óstea Nemțescă mai mare. Și iarăși aü datü Dumneđeü frică Moldovenilorü și Turcilorü, că nu i-aü gonitü multü, tēmându-se sê nu fie óste supusă sê nu le facă vre unü viclesugü; că n'arü fi fostü mai scăpatü dóră nici unulü. Érá Nemțiî, góndindü că'i totü gonescü, cum aü agiunsü la palancă, cum 'și-aü lăsatü doă pușce marî sacalușe și doă căruțe érbă, și caii, și aü fugitü care în cotro aü pututü, prin munte, pe glosü; și a-treia di aü începutü a eși câte unulü din munte, și vëdëndü că nu este nime, 'și-aü luatü pușcele și ce aü mai avutü, și aü trecutü muntele înapoi din cotro veni-e. Érá Hatmanulü cu óstea, precum mai susü s'aü scrisü, nici unü césü n'aü zăbovitü și s'aü întorsü înapoi, fiindü Grecü cu pele de epure la spate, și aü fugitü tótă nóptea, și i s'aü făcutü dioă la Bistriă, negonindu'lü nime, nici vëdëndü pre nime, dupê cum este vorba, că nu facü tóte muscele miere; că, cândü s'aü fostü tëluitü cu óstea cea Nemțescă, tremura de frică, și vra sê fugă. Érá Turciî, vëdëndu'lü că va sê fugă, aü începutü a'lü sudui, și aü scosü sabiile asupra lui sê'lü taie; érá Hatmanulü, decă aü vëdütü că facü Turciî zorba, asupra lui, s'aü sloboditü, de frică, asupra Nemțilorü, și s'aü tēplatü acea isbândă, dupê cum mai susü scrie; și tēplându-se atunce și Tôderü Paladi Spatarü, și vëdëndü zorbaoa Turcilorü, elü mai multü aü începutü a îndemna óstea. Érá dupê ce aü venitü Hatmanulü la Iași, i-aü scrisü Grigorie Vodă cărți la Vezirulü, și 'l-aü trimisü cu dece Nemți viî și cu șeptespredece capete morți; și cu acea puțină isbândă 'și-aü mai tocmitü Hatmanulü, Greculü, lucrulü, că era sê petrecă și elü de la Pórtă ca și frate-seü Manolaki Kiurci-bașa.

Totü pre acea vreme, mers'aü Kiupruliulü la Nișü, unde luase Nemțiî, și aü încungiuratü cetatea Nișulü, și n'aü pututü sê sprijinescă Nemțiî, și s'aü închinatü, că aü fostü numai cincisêse miî de Nemți, cu unü Generalü; érá pre Generalü și pre Nemți i-aü sloboditü cu pace; érá pre raie aü pus'o pre toți subț sabie, că se burzuluise tótă creștinătatea de ținé cu Nemțiî: Sêrbiî, Arbănașiî, și alțiî ce erau prin pregiurü. Și de acolo aü purcesü Kiupruliulü asupra Nemțilorü ce băteaü Bosna; decî Nemțiî nu puteau lua Bosna, fiindü locurile tari, și Raiaoa încă ținé totü cu Turciî, nu vré sê se închine la Nemți. Numai ce aü apucatü Nemțiî de aü luatü vre o doă-triî cetăți în marginea Bosnei, și aü și sositü Kiupruliulü cu óstea lui agiutorü Bosnenilorü, și s'aü lovitü în vre o doă-triî rîndurî, și aü totü cam zeticnitü pre Nemți, și nu s'aü pututü alege. Aceste tóte s'aü făcutü în anulü 7245. Érá în anulü 7246, în luna lui Octomvrie, totü într'acéstă tómnă, vëdëndü Turciî că le-aü mersü cam binișorü asupra Nemțilorü, că Nemțiî nu făcuse gătire prea bună în grabă, aü și pornitü óste de la Cartalü și de la Tighiné câtă era strânsă, ca la o sută de miî de Inicerî și de Spahiî, cu unü Sarascherü, și cu Medli geri Hanulü celü noü, și cu tótă Tătărimea din Bugégü, ca la șesedeci de

mil, și cu doi Sultani, mai camă cu totă puterea turcescă ce era la Cartalū; și au purcesă și de la Tarigradū, pre apă, vre o douăzeci de mil, să mērgă să ia Vozia de la Moskali, înțelegēndū că Minihū feld-marșalū s'au depărtatū cu oștile moskicesci la ernaticū la Perevolocina, după ce s'au dusū soliū de la Nemirova. Și înțelegēndū că suntū numai șapte mil de Moskali, și două mil de Căzaci, noă miū de totă oștea, au socotitū că orū lua Vozia pré pe lesne, și deci orū trece și orū lua și Comburulū, și orū trece și în Crimū asupra celor-alți Moskali, și orū duce și pre Hanulū celū nou, pre Medligeri; și au luatū și vre o șesedeci de pus e mari din Tighiné, și patru sute de care moldovinesci, de au dusū gebhanaoa. Și după ce au agiunsū acolo la Vozia, au începutū a bate cetatea, și o au bătutū două săptămāni și n'au pututū sē o ia; și așa, dau Turcii felurī de felurī de năvalirī strașnice asupra cetăței, și s'au spartū vre o douăzeci de pusci mari Turcesci, încārcāndu-le mai multū, preste mēsurā, ca să agiungā la cetate, și iarāși pre dēnșii îi omoria. Făcut'au Turcii unū meștersugū cu nisce secrie, nōptea, ca sē se apropie de cetate; érá Moskaliū au făcutū altū meștersugū de s'au luminatū ca ziua, cu făclii, și au îndreptatū puscele de i-au făcutū fărime. Făcut'au Turcii două lagumuri, și s'au strānsū acolo mulțime sē dee năvală; érá Moskaliū le-au găsitū unde le pusēse Turcii, și le au bătutū bine despre dēnșii, ca sē dee înapoi spre Turci; și au făcutū și Moskaliū două lagumuri, din cele turcesci alătore, și cu gaurī din cele turcesci la a lorū; și cândū s'au strānsū mulțime de Turci la lagumuri, și au datū focū, érá lagumurile au datū înapoi, și s'au aprinsū și cele moskicesci, câtū. au peritū mulțime de Turci; și atunce au eșitū și Moskaliū cu Căzaciū afarā din cetate, și au începutū a'i tăia și ei pre căți nu'i omorise lagumurile. Așijdere, sculatus'au Turcii cu zorba asupra Hanulū, dicēndū că gālcēva despre dēnșii s'au începutū āntēiū, și ei dau năvală de pierū, și Tătariū nu pierū; ce umblā pre delaturi. Deci au luatū Hanulū pre Tătari, și împreună cu Turcii, și carāle cele moldovinesci le-au umplutū de stuhū, și au începutū a pune pre Moldoveni de împingēau carāle, și Turcii cu Tătariū după dēnșii cu puscele, ca sē se apropie de cetate sē batā cetatea. Érá Moskaliū așa au începutū a'i improșca din cetate, și au eșitū și afarā, și au datū o năvală Turcilorū, câtū au peritū mulțime, și au luatū și o samă de pusce. Așijdere, era o zāmculiță delature de cetate, și ședeau nisce Moskali, puținei, și au îngropatū și Moskaliū unū lagumū acolo, și s'au făcutū a fugi spre cetate; érá Turcii au și intratū într'acea zāmculiță, și au găsitū lagumulū Moskalilorū, și l-au scosū. Moskaliū, vedēndū că au găsitū Turcii lagumulū lorū, au și îndreptatū puscele în zemculiță a o bate, și au peritū și acolo mulți Turci, și căți n'au peritū le-au căutatū a eși din zāmculiță, că nu puteau sē șada, că'i improșcaū din cetate.

Așijdere, venit'au Turcii, cu vase pre apă, și Moskaliū încă aveaū vase; ce, Turcilorū nu le-au sporitū nici cu acelu felū, că cumū au fostū dāndū Moskaliū din tunuri de pe apă, ori din cetate, se și afundaū vasele turcesci de se înnecaū, câtū n'au rēmasū nici unulū; érá moskicescū nici unulū nu s'au înnecatū. Mai pre urmă s'au sculatū Turcii cu mare năvală asupra cetăței, vedēndū că au eșitū o samă de Moskali din cetate; așa s'au pornitū Turcii asupra Moskalilorū sē'i ia în unghi; érá Moskaliū s'au făcutū a fugi asupra vaselorū și au

lăsată porța cetății deschisă; érá Turcii, cum au vădută porța cetății deschisă, au și lăsată pre Moskali de ai mai gonire, și au și alergatū la cetate, și au începutū a intra în cetate; érá Moskalii i-au lăsatū de au intratū, ca vr'o patru-cinci mi, și au și slobođitū porțile cetății de i-au închisū. Și așa Moskalii, fiindū supuși în cetate, au și începutū a le slobođi foculū și din frunte și din códă, și au începutū a arunca și bómbe, până i-au potopitū de totū pre toți; că vré sē dee inapoī, și porțile cetății erau închise, si căți n'au peritū i-au luatū pre toți de grumazī. Érá Turcii cei ce rămăsese afară, de nu apucase se între în cetate, i-au și aruncatū lagumulū; atunci Moskalii cei din afară ce se făcuse a fugi spre vase, s'au și întorsū inapoī în Turci a-i omori căți mai scăpase de lagumū; așjdere și Moskalii cei de pre apă au începutū a'i improșca, pre cari'i apucase de se lipise de zidulū cetății, câtū nu puteau sē se mistuésca nici într'o parte; și au începutū Moskalii a'i bate și de pe apă, și de pe uscatū, câtū au potopitū de au peritū ca la treideci-patru-deci de mi de Turci, și mai bine. Érá în scurtă vreme, au și sositū veste de la Sultanulū la Saraskerulū la Vozia, care Sultanū era de strajē între Nipru și între Buhū, cum că vinū Moskali pré mulți pre apă de la Minihū feld-marșalū, intru agiutorū cetății; și așa, s'au făcutū spaimă în óstea Turcésca, și căți Turci rămăsese vii. neperiți, au și fugitū preste nópte și au lăsatū cetatea de a o mai bate; érá trei-patru zile de arū mai fi zăbovitū Turcii pre locū, toți arū fi peritū; că au și datū Dumneđeū unū viscolū mare, și cum erau Turcii raniți pre giumătate, așa dicū că într'acelū câmpū, trei-patru părți arū fi peritū, și o parte de arū fi scăpatū bine arū fi fostū. Fost'au cerșutū Căzaciī la Feld-marșalū sē'i lase pe călărime, auđindū că vinū Turcii la Vozia; și n'au vrutū Feld-marșalulū sē'i lase, fiindū cu oștile la Perevolosna; și au greșitū că nu i-au lăsatū, că nici unū turcū sau tatarū n'arū fi scăpatū. Deci, acelū Sultanū ce era de strajē la Buhū, vedēndū că fugū Turcii de la Vozia, slobođit'au și elū ceambururī pre marginea Ucrăinei Leșesci de au prădatū satele; că așa ținū și ei prieteșugulū, ca lupulū cu óia și ca cănele Vinerea.

Grigorie Vodă, vedēndū că s'au dusū Nemțiī din Moldova, scris'au cu giurământū la boierii cei pribegi și la țeră, ce erau haini, sē se întórcă la locurile séle, și sē nu porțe nici o grijă, și i-au ertatū pre toți, numai sē nu m i fugă și alțiī, ca să ia bani. Deci s'au întorsū toți la locurile séle, și nimicā nu le-au făcutū; numai pre Constantinū Balșū Medelnicerulū, avēndū mērazū pe dēnsulū, 'l-au bătutū la talpe, și apoī 'l-au slobođitū; făcut'au și acestū obiceiū Grigorie Vodă, de se bătēū boierii cei mari la talpe, turcesce. Și pre Stefăniță Rusetū Vorniculū, fiindū mai bētrānū, 'l-au făcutū surgunū o lună de zile la mōnăstire la Dobrovēțū, și apoī 'l-au adusū la Iași, și 'l-au ertatū, și i-au măritatū și o fată ce avé, cu cheltuēla domnescă, dāndu-o dupē Skarlataki Comisulū, feciorulū Lupulū Costaki Vorniculū. Érá pre Raducanulū, fiindū nepotū lui Mihaī Vodă, și agiungēndū cu cărți la Grigorie Vodă de'i făcē scire ce facū Nemțiī, și ce li este sfatulū lorū, cândū erau Nemțiī la casa lui la Grozesci, pe Oituzū, pentru aceea mai multū, 'l-au boieritū de 'l-au făcutū Paharnicū mare.

Pus'au Turcii pre feciorulū lui Racoti, anume ca sē fie Craiū în țera Un-

gurască, și i-au făcută coronă de aur de multă preț, cu diamanturi, și i-au dat și cinci mii pungi de bani să'i fie de cheltuială, și să'i facă oște, osebittu de ce i-au rânduittu Turcii și Tătarii; și deci i-au pornittu din Țarigrad de au venit la Brăila, deși stränge oște, și se gătéză. Ispittu'si-au norocullu cu doi Sultanii și cu Turcii, de i-au trimisü in țera Ungurască, ca să trecă pre la Câmpina, prin țera Românască; ce, nu i-au slujittu norocullu, că au petrecuttu rău, precumü mai susü s'au scrisü patima lorü.

Impëratullu Nemțescü, înțelegëndü de Racoți, au strânsü tôte capetele cele de frunte, pre boierii Unguresci, și i-au dusü pre toți la Beciu de'i ține acolo, și le dă de tôte ce le trebuesce; ce s'a mai alege, vremea viitoare va arăta.

Pörta Turcască, înțelegëndü de ce s'au lucratü la Vozia, trimis'au de au luatü pre Vezirullu la Țarigradü, la sfatü, și nu numai pre Vezirullu, ce și pre tôte capetele Turcesci. Aceste tôte s'au făcutü într'acești doi ani a domniei lui Grigorie Vodă, până la velëtü 7246, la istovullu lui Noemvrie.

Dupre aceste, aședându-se Grigorie Vodă la scaunü in Iași, precumü mai susü s'au scrisü, pus'au in Iași și patru stéguri Turci și cu patru de Lipcani să erneze cu dënsullu in Iași, necredëndü pre Moldoveni; bogate nevoi și rușini făceaü acei Turci și Lipcani bieților ömeni, carii erau löcuitoři in Iași, și la țera, că luaü femei, și fete mari, și copii, cu sila, deși făceaü risü, și la drumuri își rideau, și prădaü pre ömeni. Era de érnă. aședându-se Grigorie Vodă in Iași, in luna lui Dechemvrie, scos'au hărtii, fruntea de trei ug. miđillocullu de 2 ug. cöda de unü ug. și cărcimăritü tijü câte cinci lei de cărcimă, și au scosü și care pe țera, de cărau finü și lemne la öste in Iași. și finü nu se gäsia pe apröpe, că'lü măncase östea de cu vară, și lua și orzü a cui și gäsia, förä de bani; și tabere de care duceaü la Siretü de măcinaü, că pe apröpe nu puteau să biruască morile; și cărau finü de pe la Botoșeni; și fiindü érna mare, li era förte cu greü căraușilorü, că le căduse boii pe drumuri, și luaü boii a cui și gäsiaü, și care, și era mare supărare ömenilorü, că se închisese drumurile de rëulü căraușilorü; și au începutü și ciurma a se ațita in Iași, și au ținutü vre o lună de zile acelu ömorü. Oh! oh! oh! săracă țera Moldovei și țera Muntenască, cum vă petreceți și vă desmerdați cu aceste supărări la aceste vremi cumplite, și fără de milă de stăpăniți nostri, carii singuri noi ț'i-amü poftittü și ț'i-amü aflatü*). Nu ne săturamü de Domni de

*) Eü, Vornicullu Aleco Beldimanü, intorcëndü-më către tine, Istoriografule, care cu atăta patimă vorovesci asupra Grecilorü, îți voiü cere ertăciune mai äntëiü, și dupë acësta voiü țice că vorovesci cu patimă și că te rătăcesci intru cele ce țici cu totulü; căci in cursullu istoriei chronografullu acestuia, amü vëđutü domni pământeni carii au făcutü mai multe cruđimii și prädări, au desbrăcatü țera fără cea mai mică muștrare de cugetü, luändü hrana din gura pământenilorü, și puindü cuțitulü in sënulü patriei sale, fără de milostivire stricând pronomiile patriei și a patrioșilorü spre indestularea läcomiei lorü; më plecü a huli pre acei rei și indărătnici din Greci, dërä nici de cum totü nëmulü lorü, căci cu acësta apoi hulesci și totü nëmulü Moldovenescü, avëndü indestulă pildă de ocărnuirea rea a domnilorü Moldoveni. Eü më plecü a erta unü Grecü care vremelnicesce este aice, și nu'i pasă de patrie fiindü i străină; dërä unü pământënu, pământënu patriotü, fiulü patriei acestiea, a prăda pe malcă-sa, a prăda și a nu'i fi milă de frații și patrioșii săi, acësta nici de cum nu voiü pute-o erta. Ertă-më te rogü, cetitorule, și më giudecă de amü avutü dreptate a më improtivi la țisele istoriografullu.

țeră, nici de măritată fetele după pământeni; ce dicem că s'au proști și săraci; și alergați la cei străini Greci de'apucați care de care se vă fie gineri, că s'au cilibii și bogăți, și li dați moșii, și 'i puneți în capul mesei; ecă la ce am venit. Aceste adevărat că ne-au făcut cilibii la toate, cu lacrimi pe obraz, și cu suspinuri la Dumnezeu strigându; era altă putere, fără a suspina la Dumnezeu. n'au rămas. Ia priviți pre țerile megieșilor, cum țin pre cei străini; li dau de mâncat, era la sfat sau în capul mesei nu 'i pun, nici li amestecă; și pentru aceea trăesc prostimea loră până acum necălcată. Deși dau vr'o fată după vre un străin, prea cu greu; dera moșan nu 'lă priimesc nici la sfat; și pita ce o mănâncă, cu vearsare de sânge și cu multă osteneală, și grije, și slujbe, o mănâncă streinii printr'alte țeri.

De ce s'au mai lucrat peste erna de acum de la Noemvrie, la velétu 7246.— Vezirul, cum au sosit la Tarigradu, cum 'l-au și mazilit, și au pus Vezirul pre altul; și cum 'l-au pus pre acel Vezir, cum au și început a rându oste la Hotin, și la Tighin, și printr'alte părți pre unde erau cetăți, și au început a face mare gătire, trecendu Turcii prin țera la Hotin, și alți de la Hotin în giosu la Tighin; și făceau mare stricăciune omenilor, și posne pre unde loviau; unii treceau pe Bărlad, unii pe Siret; și în Iași încă au ernat trei-patru mil de Turci; și acia încă destule reuțăți făceau; și era o scumpete mare de pâine și de fin, câtă, agiunsese carul de fin, cu doi boi, câte patru lei; și alte nevoi erau multe pe țera; care, chile, ialovițe, văcărit, și adășagă preste văcărit câte un tult de vită.

Așijdere și în țera Muntenescă, Turcii și Tătarii au ernat, și multă pradă au făcut trecendu prin țera la Olt, de se băteau cu Nemții. Era de erna Nemții și Moskalii au ședut în pace pe la ernatec, pre marginile țerilor lor, făcendu mare gătire; era Hanul din Bugégă s'au sculat în luna lui Genarie, și s'au dus la Crim, nefind Moskalii în Crim, și de acolo s'au sculat, și au strâns oste pe cine au putut, ca la 80.000, amestecați Tătari și Turci; și s'au dus în pradă la Slobozie spre Harcov, și i-au telnit Moskalii pe drum, și i-au biruit, și abia au scăpat Hanul, cu vre o patru-cinci mil de oste; era Moskalii li-au luat toți robii ce 'i luase de la densi, că le stătuse cai în ceamburu, și i-au tot gonit până în Crim.

Mihai Vodă pre acea vreme era la închisore, că 'lă piraia Muntenii se dee 7000 pungi de bani; și au ședut la închisore unspredece luni; și apoi, fiind acesta Vezir, ce mai sus s'au scris, fiind 'i prieten 'l-au scos de la închisore. Era la acea vreme fiind și Dónna lui Grigorie Vodă la Tarigradu, cu fiu-seu Scarlatu Beizadé, au făcut nuntă, și au luat pre o fică a lui Mihai Vodă, care mai sus s'au pomenit că au fost logodită; și în luna lui Genarie, la Bobotéză, au făcut nunta. Era Grigorie Vodă au făcut veselie pentru fiu-seu în Iași o săptămână cu toți boierii. Aceste toate s'au făcut până la di anteu a lui Aprilu.

Era când au fost în luna lui Mai în trei-deci și una de zile, într'o Mercuri, la patru césuri de di, s'au făcut un cutremur mare, și au ținut mai ca un cvert de césu acel cutremur, și au cădut în Iași mănăstirea Golia, și multe case și mănăstiri au cădut atunce în giosu: Răchitosa, și alte

mănăstiri la Focșeni și pre aiure; și s'au cutremurat pământul în câteva rînduri, și au ținut acel cutremur mai vre o lună de zile; numai, s'au cutremurat mai cîtinelî; și s'au început în Iași mare omorî de ciumă, și au ținut tîntă vara și tîmna, pînă la luna lui Dechemvrie.

Eră Grigorie Vodă au eșit din Iași la Socola în fundul văii, de au ședut acolo tîntă vara cu corturile, cu ordia, și au început și în ordie a pica cîte unî omî de ciumă, și deci s'au mutat și Vodă, despre tîmna, cu ordia la Tușora, ca să se mai recorască de bîlă.

Veziurul s'au rădicat cu mulțime de ôste, trei sute de miî, și au purcesu spre Nișu asupra Nemților, și au făcut ôste în trei părți: pre unî i-au pornit cu Racoți pe Dunăre în sus, și cu Tătari, de au luat țera Oltului, și alte pâlânci ce erau pre Dunăre; și se siliau să trecă în țera Ungurască, și n'au putut să rîsbescă de Nemți; și s'au apucat a bate cetatea Rușava. Alți ședeau împotriva taberei cei mari Nemțesci, și au bîtat-o tîntă vara, și nu puteau să o dobîndescă, și periau Turcii; ca frunza pica de pre Dunăre în giosu, de le aducă Dunărea trupurile pre la Brăila, pre la Galați, pre la Smilî, și i prindeau ômenii morți, de le lua borfele de pre dînsii; cî, fiind Rușava în ostrovul Dunărei, și dîndu Turcii năvală pre apa Dunărei, eră Nemții din cetate îi totu prăvăliau de se ineca în Dunăre; și cîte-va miî de Turci au perit atunce la acîstă cetate. Eră despre tîmna, vedîndu Nemții cei din cetate, cî agiutorî lor alți Nemți nu le mai vinu de nicîiri, și bucatele li se sîrșiau, și Dunărea încă scăde, și tîntă greimea Turcilor sta prin pregiurul cetăței, s'au închinat cu o mie și cinci sute de Nemți: atîta Nemți au fost numai, în Rușava. Și eșind Generalul din cetate l'au îmbrăcat Veziurul cu caștanu, dîcîndu l' Veziurul: «aferimî, slugă bună și cređută, macar de s'arî afla omî harnic și dreptu ca tine și la Impăria noastră; cu pușină ôste să stee să se bată cu atîta putere, atîta vreme!» Și, făcîndu mare cinste Generalului, l'au slobođit dinpreună cu toți ômenii lui, de s'au dusu la tabăra cea mare Nemțescă, cu surle și cu dobe. Eră după ce au mersu Generalul în ôstea cea Nemțescă, încă mai mare cinste au dobîndit. Dîcî unî cum să fie dat Veziurul ban Generalului să se închine, și să fie fostu cu scirea Impăratului Nemțesc, și Veziurul încă se și facă obrazu despre Impăratul Turcesc. Eră tabăra cea mare Nemțescă era între nisce bîlți, la locu tare; eră Turcii nu cutezau să margă la dînsii; și Nemții așijdere, nu cutezau să margă la Turci; și așa au ședut ôștile pînă în tîmna, fără cîtu se lovia cîte o strajă. Eră despre tîmna s'au dusu Veziurul la Tarigradu cu acea isbîndă, și s'au imprăștiat la ernaticu ôștile, și cele Turcesci și cele Nemțesci. Eră dincoace, despre Moskali, au rîndit într'acea vară pre unî Saraskerî cu ôste la Tighinê, și altă ôste au mersu de la Hotinî și de aiurea, ca la optzeci de miî, și cu Tătari Bugégului, ca la șeszeci de miî de ôste, de stau pe Nistru de aștepta pre Moskali. Eră Moskali s'au făcut în doă părți: o șamă, cu Leis Generalul, s'au dusu în Crimî, o sută miî ôste, și s'au bîtat acolo cu Hanul Crimului și cu șeszeci miî de Turci ce erau cu Căpitanu Pașa; și i-au totu bîtat pre Turci și pre Tătari, și au prădat Crimul și l'au ars în vre o patru luni, și apoi au eșit din Crimî, și au lăsat Cri-

mul, și s'aũ dusũ la cee-altã ȃste la Perevolozna, unde era Minihũ feld-marșalũ; și s'aũ fãcutũ ca la trei sute de miĩ de ȃste, și aũ totũ ședutũ tȃtã vara, și apoi s'aũ pornitũ, pre la Sãnt-Ilie, spre Nistru prẽ incetũ. Țrã Tãtariĩ și cu o samã de Turci, cãlãrime. le-aũ eșitũ inainte și'ĩ totũ zãhãiaũ, prin pregiurulũ oștii, de le luaũ ȃmenii de pre la ȃrbã; ȃrã sã le stee improtivã, nu puteaũ. Se ispitiaũ cãte o-datã, și picaũ ca perele Turcii și Tãtariĩ; și așã, s'aũ apropiatũ cale de patru cėsuri de Nistru, tabãra cea mare; ȃrã fruntea oștii, ca doã-șeci de miĩ de ȃste, Moskali, și cu o samã de Cãzaci, aũ agiunsũ la Nistru, la Calanca, din gĩosũ de Rașcovũ, unde era de acẽstã parte și Saraskerulũ cu tȃtã enicerimea. Și aũ inceputũ Moskaliĩ a'ĩ improșca tare din pușci, și din bombe, de piste Nistru, cãtũ nu puteaũ Turcii sã se mistuẽscã nicãiri pre de acẽstã parte de Nistru; și așã aũ fostũ oștile patru șile, Marșĩ, Mercurĩ, Gioĩ, Vinerĩ, Moskaliĩ de ceea parte de Nistru, și Turcii dincȃce de Nistru. Țrã apoi, Vinerĩ nȃpte spre Sãmbãtã, le-aũ și venitũ Moskalilorũ okazũ de la Minihũ feld-marșalũ sã se întȃrcã inapoi, și s'aũ și intorsũ nȃptea la obuzulũ celũ mare, unde era și Minihũ feld-marșalũ; și aũ purcesũ Moskaliĩ iarãși inapoi cu toșii, la Buhũ. Și murindu-le caii și boii, țiindu'ĩ tȃtã vara in ferbintelã la Buhũ, nu aveaũ cu ce trage pușcele cele mari și proviantulũ; și aũ ingropatũ acolo in cãmpũ cincĩ sute de care de glonțuri, de pușci și de combarale, ȃsẽbitũ de fãinã și de posmagi, și de alte bucate, ce le-aũ lepãdatũ pre cãmpũ; și dupẽ ce aũ agiunsũ la Buhũ, aũ triimisũ Minihũ feld-marșalũ, și aũ rãdicatũ și ȃstea ce era in Vozia, și i-aũ datũ focũ și Comburulũ iarãși, și aũ venitũ la dẽnsulũ, și aũ purcesũ cu toșii la ernaticũ la Perevolozna.

Țrã Turcii Eniceri vreaũ sã trecã sã agiungã pre Moskali; ȃrã Saraskerulũ nu'ĩ lãsa sã trecã Nistrulũ, neavẽndũ fermanũ, cãtũ incepuse Eniceriĩ cu zorba, precum li este obiceiulũ lorũ, ca sã omȃre pre Saraskerulũ. De miratũ lucru este, cum așã lesne se intȃrserã Moskaliĩ inapoi și stricarã și Vozia și Comburulũ, și Saraskerulũ inãã nu lãsa sã trecã Eniceriĩ dupẽ dẽnsii sã'ĩ gonẽscã; unii șicũ sã fie fostũ datũ Saraskerulũ mulți bani lui Minihũ, de s'aũ intorsũ; ȃrã alșii șicũ cã s'aũ temutũ Minihũ de ciurmã, sã nu i se ȃmple ȃstea, cã dincoace muriaũ de ciurmã; ȃrã alșii șicũ cã suntũ faptele Franșuzului, fiindũ unũ feciorũ a lui Minihũ la Craiulũ Franșuzescũ de slujia; ȃrã unii șicũ cã'ĩ era grijã lui Minihũ pentru țera Moldovei, sã nu iee Turcii și Tãtariĩ pre Moldoveni in sabie și in robie, cã așã se lãudaũ Turcii, și se cereaũ și la Saraskerulũ sã le dee voiã, cum vorũ vedẽ cã trecũ Moskaliĩ Nistru in cȃce, și de nu le vorũ putẽ sta improtivã Moskalilorũ, și nu'ĩ vorũ putẽ sprijini, sã și slȃbȃdã pradã in țera. Țrã pentru Vozia, acẽstã pricinã aũ fostũ, șicẽndũ Minihũ cum cã unũ anũ de cãndũ aũ fostũ luatũ Vozia și ciurma dintr'ẽnsã n'aũ fostũ mai eșitũ, cãtũ, mai bine de doã-șeci de miĩ de ȃste s'aũ topitũ intr'ẽnsã; și pentru aceea o aũ stricatũ și aũ scosũ ȃstea dintr'ẽnsã. De nu'sũ niscai fapte cu viclesugũ a lui Minihũ, vremea viitȃre va arãta adevẽrulũ.

Impãratulũ Turcescũ inșelegẽndũ de acẽstũ lucru, cum cã n'aũ fostũ vrẽndũ Saraskerulũ sã lase pre Eniceri sã gonẽscã pre Moskali, s'aũ mãniatũ fȃrte rẽũ pre Saraskerulũ și 'l-aũ fãcutũ surgunũ, și aũ pusũ pre altũ Saraskerũ, pre anume Veli-Pașã, vestitũ de vitẽzũ bunũ, cã aũ fostũ arãtatũ mare indrãz-

nire la Moskali; și au tăiat Impăria atunci patru Pași, și au mazilit și pre Sultanul de Bugégü, căci n'au mers după Moskali să'i gonască peste Nistru, că ei au fost bucuroși că s'au dus Moskali și s'au fost temându-se nu facă vre un meștersugă să se întorcă.

Tot întru același an 7246, la Noemvrie, murit'au și Racoți, feciorul Craiului Unguresc, de care s'au pomenit mai sus, la Dunăre, pre carele îl pusese Turcii la Udrii să fie Crai în țera Ungurescă; dără nu i-au slujit norocirea.

Tot întru același an 7246, de toamnă, venit'au Capețilar-Kihaesi de la Impărie cu poroncă la Grigorie Vodă ca să margă la Nistru să rădice pușcele ce le îngropase Moskali să le iee să le ducă la Tiginé; și s'au dus până la Nistru, și au trimis de au încercat totu, cu mare frică, să nu'i lovescă Căzaci; dără n'au avut nici o primejdie; și au încercat cinci sute de care de glonțuri, și de cumbarale, precum mai sus s'au scris. Grigorie Vodă au ambat pe la Soroca, pre la Rașcovu, pre de această parte de Nistru, și pre la Orhei, de s'au primbat să vadă locurile țerei; și pre urmă de la Orhei n'au venit în Iași, că mureau pre rău de ciumă; ce, au trecut la sat la Deleni, în ținutul Hărlăului, la Vornicul Iordaki Cantucuzino Delenul, și au ședut acolo până în di întâi a lui Dechemvrie; și apoi, înțelegându că au mai potolit Dumneșu focul ciumei, s'au dus la Iași la scaun. Era nevoi în țera erau multe, de chile, de ialovițe, de care, și de alte nevoi nespuse, totu eșite pe catastizile banilor hârtiilor ce fusese de primăvară, ca și la Duca Vodă cel bătrân, ce eșia pre banii hârtiilor, așa și acum au fost. Omenii, de vară, se bejenise la munți, la păduri, de frică să nu prade păgânii țera.

Leșii au avut pace pre acele vremi; numai în Ucraina, pre unde au fost slăvul Tătarilor, au avut ore-ce stricăciune de Tătari. Franțuzului i-au totu ambat omenii lui să facă Turcilor pace despre Moskali și despre Nemți. Cazibașii încă au avut pace întru acel an cu Turcii. Aceste toate s'au lucrat într'acest an, de la Noemvrie, la velétu 7246, però la istovul lui Noemvrie la velétu 7247; și ce s'a mai lucra, s'a scrie la rëndul lui.

Era acum am început a scrie, că în anul 7247, după ce au mers Grigorie Vodă în Iași, ciuma s'au potolit; nevoi totu au ținut în țera, precum scrie mai sus. Pre Hanul și pre Vezirul i-au chemat la sfat la Tarigrad; ei, pre Vezirul, au schimbat, și au pus Vezir pre altul; era pre Hanul i-au trimis de au ședut totă erna în Bugégü, până în primăveră; era de primăveră s'au dus în Crim și au mers și un podghéz Tătăresc la Moskali, dără puțină pagubă au făcut; mai mulți au perit ei, Tătari. Era de primăveră au purces Vezirul cu câta putere au avut, ca la trei sute de mi de oște și mai bine, și s'au dus asupra Nemților la Beligrad; și Nemții încă au strâns tabăra lor acolo, ca la noădeci-o-sută de mi de Nemți, mai departe de Beligrad, și au făcut șințu, și stau acolo de așteptu pre Turci, cale de șapte-optu césuri de la Beligrad. După ce s'au apropiat Turcii de oștea cea Nemțescă, era Nemții au ales optspredece mi de Nemți oște din tabăra lor, și i-au trimis să lovescă pre Turci noștea fără de veste să'i spargă, înțelegându că nu sunt Turci mulți.

Eră Turcii aū fostū prinsū limbă că vinū NemŃii, Ńi aū fostū stāndū gata; Ńi cum aū sositū NemŃii, cum i-aū Ńi impresoratū Turcii, fiindū mulŃi; deci, NemŃii, vėdėndū aŃa, aū mai alesū doāspredece miū de ősste, Ńi aū trimisū dupė cele optspredece miū cā sė le dee agiutorū; dėrā nu le-aū fostū nici de unū agiutorū, cā, cāndū aū sositū ei, aū Ńi inceputū Turcii a'ī sparge; Ńi aŃa, aū purcesū Turcii asupra taberei cei mari NemŃesci, bātāndu'ī pre NemŃi pānā ce i-aū bāgatū in tabārā, dėrā prė puŃini aū scāpatū. Ńi aŃa, dāndū nāvālā Turcii Ńi taberei cei mari, n'aū pututū sė stee improtiva Turcilorū, numai ce le-aū cāutatū de aū lāsātū ŃanŃulū, Ńi s'aū supusū subt cetatea Beligradulū de se apārāu de Turci, cā'ī incungiurase Turcii pre NemŃi de tōte părŃile; Ńi nu le venia agiutorū de nicāiri. Erā mai pre urmā le-aū fostū venitū NemŃilorū agiutorū de la Colegatori cindecī-șeseđeci de miū de ősste; numai, fiindū ciumā, nu cuteza cee-altā ősste de la Colegatori sė mėrgā la ősstea cea NemŃescā ce sta mai departe, cale de doā-trei đile. Ńi aŃa, cāte-va đile apārāndu-se NemŃii de subt cetate, aū stātutū solii la pace, cā nu sciaū NemŃii cā aū fostū luatū Moskaliī la acea vreme Hotinulū Ńi ce se lucrase in ceste părŃi, fiindū incungiuraŃi de Turci, Ńi se temeāu NemŃii sė nu mėrgā Turcii Ńi in țera Ungurėscā sė nu se turbure Ńi Ungurii asupra lorū.

Așjdere Ńi Vezirulū, viindu'ī veste dincoace, despre Moskaliī, cā aū luatū Hotinulū, aū tānuitū, Ńi aū făcutū mare veselie cum cā aū bātutū Turcii pre Moskaliī la Hotinū. Ńi aūdindū NemŃii, aū făcutū pace; erā precum s'aū făcutū pacea, s'a scrie la rōndulū seū. Moskaliī, de primāvarā, cu Leis Generalulū, cu optđeci miū ősste, Ńi cu Calmāși, Ńi cu Cāzaci, Ńi cu Moskaliī, s'aū dusū asupra Crimulū, Ńi aū avutū acolo in Crimū in doā-triū rōnduri rėsboiū cu Turcii Ńi cu Tātariī, Ńi s'aū rānitū Ńi Hanulū Ńi aū muritū acolo in Crimū. Ńi Turcii, acmu de ėrnā, dupė ce aū făcutū pace, aū pusū pre altū Hanū. Erā Moskaliī s'aū intorsū din Crimū inapoi ne stāpānindū nici o cetate din Crimū, ce numai aū stricatū Crimulū prė rėu intru acesti patru ani ce mai susū scrie.

Minihū feld-marșalū, de primāvarā, aū purcesū de la Kiovū pin țera Leșescā, dreptū asupra Hotinulū pre la Neji-boje, Ńi pre la Cameniță, cu o sutā Ńi doāđeci de miū de ősste moskicėscā, cu DonŃi, Ńi cu Culmāși, Ńi cu Cātane, Ńi aū venitū pre incetū tōtā vara pānā la Hotinū, din țera Cāzācėscā, prin țera Leșescā; Ńi numai la Nistru aū zābovitū mai bine de doā sėptēmāni, Ńi aū trecutū Nistrulū pre din susū de Hotinū, prin ținutulū CernāuŃilorū, pre la unū satū ce se chiamā Giansāulū, pre la Vasileū, Ńi pre la altū satū mai pre din giosū, ce se chiamā Mitcāulū. Purcesū aū Ńi pre dincoace Veli-Pāsa Sarakerulū, Ńi cu doi-triū Pași, Ńi cu vr'o doāđeci de miū de ősste Turci, Ńi Sultanulū cu vre o treiđeci de miū de ősste Tātariī, Ńi erā Ńi la Hotinū vr'o șapte optū miū de Lipcani, Ńi erā Ńi cāte-va miū de Spahiī; Ńi era Ńi Capegilar-Kihaesi Impėrātescū cu Bostangii, Ńi Colcėgū Pași cu Inicerii cetāŃii Hotinulū. Ńi pānā a trece Moskaliī Nistrulū, le-aū eșitū Ńi Tātariī cu Turcii inainte peste Nistru, asupra cetāŃei CameniŃei; de n'aū isprāvitū nimicā, cā i-aū bātutū Moskaliī prea rėu.

Dupė ce Moskaliī s'aū pornitū de la Nistru asupra Pratulū, pre la unū satū ce se chiamā Zestavna, Ńi pre la altū satū ce se chiamā Sobronețū, Turcii

și cu Lipcanii le-au totu datu năvală Moskaliloru; déră au peritū Lipcanii mai toți; și câtu s'au zăbovitū Turcii pe acolo, érá Căzacia, și cu Calmășii, și cu Cătanele, au prădatū marginea țere Leșesci, și aceste tērguri, anume: Horodica, Snetinulū, Cuturile, Tesmenița, și până la Stanislavū au agiunsū de au prădatū. Și purcegēndū Moskalii de la Sobranetū, au luatū în giosū pe Prutū, și agiungēndū la unū satū ce se chiamă Giușca, au trecutū codrulū pre la Stanihorci, pre din susū de unū satū ce se chiamă Boianulū, și s'au întorsū pe subt codru pre la Rărence, și acolo iarăși au avutū rēsboiū Moskalii cu Turcii, și iarăși au bătutū Moskalii pre Turci; și de acolo de la Rărence, au purcesū Moskalii totū pe subt codru, pre la unū satū ce se chiamă Grozniță, și de la Grozniță, totū în giosū pe subt codru, până la ordia Turcescă, unde era Saraskerulū Veli-Pașa cu pedestrima și cu călărimea, cu câtă putere avé. Și agiungēndū Moskalii acolo, în șeptespredece zile a lui Avgustū, în anulū 7147, într'o Vineri, cum s'au tēmpinatū Moskalii cu Turcii și au începutū a se hărăți și a se lovi oștile. N'au pututu Turcii a sprijini foculū Moskalilorū, și s'au și spēriatū, și au începutū a fugi Turcii carii încotro au pututū. Beli-Pașa Saraskerulū, și cu o samă de Turci, și cu Sultanulū cu Tătarii, au fugitū în giosū pre Prutū; érá Colcégū Pașa au intratū cu o samă de Turci în cetate. Érá Minihū feld-marșalū n'au vrutū sē lase pre Moskali sē gonéscă pre Turci, temēndu-se sē nu facă Turcii vr'unū meșterșugū, și au ședutū Moskali totă diaa intru acelū locū unde bătuse pre Turci. Érá Turcii din Hotinū, decă au vēdutū că i-au bătutū, și-au totū scosū muierile și copiii, carii cum au pututū, într'acea di, și s'au dusū în giosū asupra Tighinei. Decī, a trei-di, Minihū feld-marșalū, apropiindu-se de Hotinū, în nouăspredece zile a lui Avgustū, într'o Duminică, i-au și eșitū Colcégū Pașa înainte, și i-au închinatū cetatea Hotinul; și au purcesū feld-marșalū Minihū și cu Colcégū Pașa împreună, și au intratū în cetate în Hotinū, și au luatū pre toți Turcii robi; érá pre Pășocea lui Colcégū Pașa au slobodit'o și au purcesū de s'au dusū în giosū. Érá pre Colcégū Pașa și pre alți Turci pre toți i-au pornitū la Mosku, robi; și au zăbovitū Moskalii câte-va zile la Hotinū, și au întorsū și câte-va mi de oște înapoi, înțelegēndū că se turbură Șvedii și Leșii asupra lorū. Și dupre aceea au purcesū Moskalii în giosū pe Prutū. Érá Grigorie Vodă încă era rōnduitū de la Pōrtă, cu Sarā-Mehmetū-Pașa sē mērgă la Cernăuți, sē ție calea Moskalilorū la Nistru, sē nu'i lise sē trecă despre acea parte; și au făcutū și patru-cinci mi de oște Turci și Moldoveni, și s'au dusū în susū până la Levārda, din susū de Botoșeni. Apoi, înțelegēndū că nu'i puțină a'i sprijini pre Moskali, au mersū la Prutū la Bogdānesci; și apropiindu se Moskalii de Hotinū s'au întorsū la Drăgșani, de au ședutū acolo până ce au luatū Hotinulū, și au trecutū și Saraskerulū în giosū. Atunce au venitū și Grigorie Vodă la Iași, la Gălata, cu urdia, puindū străji bune; apoi, prindēndū veste din străji că s'au pornitū Moskalii în giosū pe Prutū, au pusū Caimacamii pre Sandulū Sturza vel Logofetū, și pre Iordaki Cantacuzino Delēnulū velū Vornicū de țera de giosū; și elū au purcesū în giosū cu câți boieri s'au tēmplatū cu dēnsulū.

Érá Minihū, dupē ce au agiunsū la Ișnovetū, au pornitū oștea cea ușoră călărimea, Donți, Calmăși, Cătane, și cu o samă de Draguni, doă-trii polcuri,

înainte, cu Constantin Cantemir și cu Dimitrașco Cantemir, feciorii lui Antioh Vodă, fiindu acolo la Moskali înstrăinați. Deci, au și purcesu pin țără strângându proviant și bucate turcesci; unde găsia, lua și cai de a cui și găsia, turcesci și boieresci, pre toți îi lua, că le slăbise caii. Deci, Dimitrașco Beizadé, Maior, au luat pe sub munte, pre la Sucévă și în giosu muntele a prăda, până la Bacău, și s'au întorsu la Iași cu multu dușmă. Era frate-său Constantin Cantemir, ce era Brigadir, au luat de la Ișnovățu Jijia în giosu și pre la Botoșeni, și au răpeditu podghézu doă mi de ôste, se prindă pre Grigorie Vodă; și au mersu podghézulu pe Bahlui în giosu, au trecut Bahluiulu pre la Căcărăzeni, și au luat pre la Șanta, și au trecut codrul la Vaslui, și de acolo s'au întorsu înapoi, că se temé de Tătari. Grigorie Vodă, luându veste din Roșieci, s'au dus în giosu spre Gălați. Deci, Constantin Beizadé au venit totu jăcuindu până în Iași, și au intrat în Iași în anul 7248, Septemvrie în doă zile, într'o Duminecă; și i au eșitu înainte Mitropolitulu și cu Caimacamii, și cu alți boieri cari se mai tēplase, și cu călugeri, și cu neguțitori; cu toți i-au eșitu înainte delaturea tērgulu, despre Muntenime (despre Copoți), și i-au închinat chiăile țerei, și stēgurile slujitorilo; și s'au împreunat cu mare bucurie, mergendu prin Iași, petrecendu'lu boierii până la Frumosa și s'au aședat acolo cu ôstea.

Era Minih feld-marșal au trecut Prutul pre la Ișnovățu în cēsta parte, și au totu venit pre Prutu în giosu, făcendu ocopuri, cale câte de cinc-șese cēsuri unulu de altulu; și de la podulu lui Ghermanu, au lăsat obuzulu celu mare se trecă Prutul era în ceea parte; și elu, cu vre o dece mi de ôste, au venit dreptu în Iași. A doă zi Luni, Septemvrie în trii zile, au intrat în Iași, și i-au eșitu înainte Mitropolitulu Antonie, și cu Caimacamii, și cu alți boieri cari se mai tēplase, făcendu' mare cinste, până 'l-au adus în curțile domnesci; și au ședut în Iași o săptămână; și câtu au ședut în Iași, în toate zilele chiăma pe Mitropolitulu, și pre Caimacami, și pre alți boieri; și i pune la masă de' cinstia; și au âmblatu giuru impregiurulu tērgulu de au alesu locu de cetate, și au pusu semne, și au rōnduitu soldați și salahori de au începutu a săpa, de au făcutu șanțu și tabii (băști de pământu), numai, n'au apucat a le găti; și au lăsat pre unu Generalu maioru, pre anume Petri Șipon, și cu unu Polcovnicu cu vre o doă-trii mi de ôste, ca se fie de pază tērgulu; și au rōnduitu și pre altu generalu, anume Levendalu, se mērgă la gura Jijiei se facă și acolo ocopu; și n'au apucat a le face.

Așjdere și în Tērgulu-Frumosu, și în Romanu, iarăși au lăsat ôste, și au făcutu ocopuri, și n'au apucat a le face nici acele se le gătescă.

Și au dat și aceste puncturi Moskali, țerei, și au pus pre Sandulu Sturza Logofetulu și pre Iordaki Cantacuzino Delenulu Vornicul, iarăși ei se fie Caimacami, mai mari Senatori până se va alege cum va mai fi.

Poncturile ce au dat Minih feld-marșalulu, țerei.

- I. Să fie Moldovenii credincioși cu totă inima Impărăției Rusiei.
- II. Să nu aibă Moldovenii respundenție cu neprietenii Impărăției Rusiei.

III. Boierii pribegi cu Grigorie Vodă se se întorcă toți până într'unu an; ăra carele nu s'arū întorce până la anul, se nu aibă ertare.

IV. Doădeci de mił de ăste se erneze țera, și se o hrăneze și se ședă prin țerguri pre unde s'arū socoti.

V. Trei mił de salahori se nu lipsescă peste toți ani, se lucreze pe la cetăți la ce arū trebui.

VI. Pentru ămenii de ăste ce vorū fi bolnavi, se chieluescă cu densesi la ap-tică, se le dee oțetū și usturoiū.

VII. Oficerilorū ce vorū fi cu acele doădeci de mił de ăste, iarăși se le dee ce le-arū trebui.

VIII. Moskalū, Grecū, seū alți ămeni străini, se nu incapă nici la o diregatorie în țera; ce numai cu negușitorie.

IX. Căți boieri și căți slujitorii ce n'orū fi la vre o diregatorie, se incalece se margă cu toții la ăste, și lăfă se le dee Impărația. ăra birulū și nevoia țereii ce le-arū fi partea seși dee.

X. Noădeci de pungi de bani se dee poclonulū lui Minihū, acmu.

XI. O sută de pungi de bani se dee, masa lui Minihū, în toți ani; cari buni făceă doăspredece mił de galbini de aurū, Unguresci. Galbenułū ămbra patru lei pre acestă vreme.

XII. Nime se nu tăgăduescă bucate, saū haine, saū bani, Turcesci saū Grecesci, că cu capulū vorū da samă.

Aceste puncturi aū datū Minihū boierilorū, și le aū disū, că, de nu vorū priimi așa, a da focū țergului; și i-aū făcutū cu de-a-sila de aū iscălitū că se tēmplase și boierii de nu se invoiaū, și aū iscălitū toți. Care mai pe urmă veți vedē la ce aū venitū cinstea lui Minihū, că vinulū celū Ungurescū dulce, s'aū făcutū veninū amarū, și risulū plānsū, și voia cea bună, grōză și frică. Și oh! oh! oh! bogăția sārăcie, și lipsă, și blăstemū, și osīnda vecinică neuitatā și neînchegatā!

ăra Minihū feldū-marșalū, purcegēndū din Iași, Lunī, Septemvrie în dece zile, aū poftitū pre boieri și pe Mitropolitulū, de l-aū petrecutū până piste Prutū, la Zagarancea, și acolo aū tocmitū ăstea șiraguri, de o aū vēdūtū boierii, și Mitropolitulū aū făcutū osfeștanie, și aū blagoslovitū ăstea și aū stropit'o cu aghiazmă, și aū datū și din tunuri, și s'aū dusū la corturi; și i-aū cinstitū tōtă ziua, dāndū din tunuri, și le aū dāruitū Caimacamilorū câte doă sute ug. de aurū (galbini de aurū Unguresci), și Mitropolitulū trei sute. Și apoi s'aū întorsū boierii și Mitropolitulū la Iași.

ăra Minihū aū rōnduitū alū doile rōndū pre Dimitrașco Beizadē cu Căta-nele și cu Căzaciī, și cu Moskaliī, se margă se prindă pre Grigorie Vodă, de la Șerbănesci cei de pe Siretū, înțelegēndū că este acolo; și aū purcesū și s'aū dusū totū pre Siretū în giosū până aprōpe de Șerbănesci.

ăra Grigorie Vodă, prindēndū de veste, aū trecutū Siretulū cu mare spaimă, nōptea pre o plōe, și aū fugitū spre Brăila. ăra Dimitrașco Beizadē n'aū cutezatū se'lū gonescă, ce s'aū întorsū inapoi, și aū lovitū Focșeniī, și cei de cēsta parte, și cei de ceea parte, de i-aū prădatū, de aū rēmasū ămenii cu pieile, numai cu sufletele; și aū lovitū și pre la Mira, de aū luatū pre Lupulū

Aga, și pre socru-s'ă Mitropolitul Nikiforū Sădisū, și aū dusū pre Lupulū la Minihū feldū-marșalū, avēndū elū respundenție mai înainte vreme cu Minihū, cāndū era Sărdarū la Ohreiū, cu poronca lui Grigorie Vodă.

Ēră pre Constantinū Beizadē 'l-aū rōnduitū cu ōste cātane, asupra Hușilorū, ca sē stee în prējma Tătarilorū. Ēră Minihū, de la Prutū aū purcesū asupra Tighinei și aū trecutū codrulū, și aū eșitū în fundulū Biculuș, și aū luatū în giosū pre lūngă Bărăsanū, ce ședū cālărașī întru acelū satū; și acolo 'l-aū agiunsū cārți de la solii Franțuzesci cā aū făcutū pace; deci, sē se întōrcă înapoi. Ēră în Tighinē, din Turci mai nime nu rēmăsese, și totū fugeaū; și Tătarii încă eraū morți de frică, și începuse a agiunge sē se închine.

Ēră Minihū, întorcēndu-se cu obuzulū înapoi, scria la Caimacamī cā s'aū întorsū înapoi, cā se apropie érna; pace nu s'aū făcutū, ce, se pōrtă de grijă pentru ōstea ce este în Iași și la Romanū, și în Têrgulū-Frumosū, cā elū merge la Hotinū și pe marginea țerei Leșesci sē erneze. Și aū și întorsū pre atamanulū Donțilorū și cu vahmistrū; și mergēndū prin Romanū aū luatū și pre cealaltă ōste care s'aū făcutū ca vr'o optū miș de ōste; și aū purcesū în giosū spre Focșeni, și aū trecutū în țera Muntenescă, prădāndū și jăcuindū până la Cămpina; și de acolo n'aū cutezatū sē vie înapoi, sē nu le éșă Turcii înainte de la Brăila, ce aū trecutū în țera Ungurésă.

Ēră Minihū aū totū mersū în susū, până la Hotinū, și aū ședutū câte-va zile la Hotinū, și totū scria cārți cu scîrbă la Caimacamī sē pōrte de grijă pentru proviantū sū nu se mai potrivésă lui Grigorie Vodă cā nu este pace. Și scria și la Petri Șiponū Generalulū, ce era în Iași, sē zapciésă pre Caimacamī pentru banii poclonului lui.

Trimis'aū Grigorie Vodă atunce pre unū Postelnicū cu carte la Caimacamī, cu scire cā s'aū făcutū pace. Ēră Generalulū, din Iași aū trimisū pre acelū Postelnicū, cu carte la Feldū-marșalū, la Hotinū; éră Feldū-marșalulū 'l-aū pusū la caraulū, și s'aū māniatū și aū trimisū de aū stricatū casele domnesci de la Frumosa, și aū cădutū și Caimacamī în mare prepusū despre Minihū; éră mai mare prepusū era pre Vorniculū Iordaki Cantacuzino Delēnulū, făcēndulū șalvirū cu doă fețe. Deci, și Caimacamī se spēriese, și se miraū ce orū face, cā pusese bani pre neguțitori, și pre alte bresle, și pe țera, și nu puteaū scōte; și pin țera nu puteaū āmbra sē strāngă banii, cā țera era bejenită și plină de tālhari, de ōste, și carii încotro vreaū merge, trimiși de Caimacamī veniaū desbrăcāți și jăcuți de oșteni, și unii și tăiați; éră din ținuturile din giosū nu putē sē ia bani de Grigorie Vodă.

Venit'aū atunce și Constantinū Beizadē de la Huși la Iași, sē fie și elū împreună cu boierii Senatorū, și aū lăsatī acolo la Huși o saună de cātane strajē; éră Tătarii i-aū lovitū, și aū peritū vre o trîș sute de cātane, și mai bine. Ēră mai apoi, veldēndū Generalulū ce era în Iași cā nu plinescū boierii Caimacamī banii poclonului și a mesei lui Minihū, aū pusū zecutiē câte patruzeci de soldați pre la gazdele Caimacamilorū de'i strējaia, și cāndū vreaū merge boierii Caimacamī la Generalū saū aiurea, totū cu soldați de caraulū mergeaū.

Ēră mai pre urmă, venit'aū poroncă de la Minihū la Generalulū Petri Șipon sē se se rădice din Iași cu ōste, și de pintr'alte tērguri, sē vie la Hotinū, și sē ia și

pre boierii Caimacamii ca caraulă, de nu voră fi plinită banii. Și s'au gătită și au purcesă din Iași, și au începută Moskalii, la purcesă, a căuta în toate mănăstirile bani și odore, și n'au pré găsită; érá haine n'au luată; érá grecesci, turcesci, au luată de pre unde au găsită, și a unora ce erau slugi lui Grigorie Vodă. Mai multă Constantină Beizadé le lua elă; érá pre la țéră au prădată totă, și au jăcuită și bucate și borfe; și s'au pornită Moskalii o samă din Iași Octomvrie în trispredece zile. Érá bieții ómenii sáracii erau închisii prin mănăstiri și cu atăta gróză; numai Dumneđeă totă nu s'au îndurată de istovă, că au și sosită óste de la Grigorie Vodă, cu Tóderă Páladi vel Visternică, și cu Sară-Mehmetă-Pașa, cu Lipcanii, trimisii înainte de Grigorie Vodă, din Branisțe; și cum au sosită, cum au începută a năvăli și a intra în tégă, și au începută a'i prinde pe cătane, și a'i lua cu caișurile de grumazi, pe lúngă cai, și'i făcé să plătescă ce au hăută; și oca cea de vină, se întorsese în sânge și în bătae, și au sárită și ómenii de agiuta Lipcaniloră a'i prinde.

Érá Generalulă Petri Șiponă, vėdėndă că au prinsă multă Moskali Tătarii, încă și pe ună Porucnică, au scrisă la Pașa și la Páladi, sė'i slobódă ómenii, că ne slobodindu'i, s'a întorce cu totă obuzulă înapoi, și apoi a da focă tėrgului, și a sparge mănăstirile, și a pune totă subt sabie, că acmu este pace. Și au trimisă pe Ioniță Sturza, fecioră Sturzei Logofetului, și pe Iónă Bănarulă Căpitanulă cu acele cărți.

Deci au stătită Pașa și au strânsă pre toți Cătane, Moskali, pre toți căți au găsită, dimpreună cu acelă Porucnică, i-au trimisă la Generalulă cu Jicnicerulă Vasili Buzilă, și ducėndu'lă pre acelă Porucnică și cu unspredece saldați, au mersă și ună stégă de Lipcani cu dėnșii pentru paza loră. Apoi și Moskalii s'au rădicată cu totă obuzulă de pre lúngă Iași de pe valea Căcalnei de unde poposisese, că au ședută și a doa și până i-au adusă pre acelă Porucnică și cu acei unspredece saldați; și s'au dusă spre țera loră. Érá Tătarii încă s'au dusă după dėnșii, și au scosă multe vite, duiumă ce le luase din țéră, și le-au adusă la Iași, érá ómenii viindă pre urmă carii își cunoșteaă vitele, da Tătariiloră câte ună leă de vită și își scoteaă viteie; și de ară fi lăsată Pașa pre Tătari, sė mérgă dupe Moskali până la Hotină, puțină ară fi mersă din Moskali cu dobândă mai multă fórá de dobândă; că'i lovise ună viscolă mare cu ninsóre de își sta Moskali de capetele séle.

Apoi Grigorie Vodă sosindă la scaună în Iași a triea și după ce s'au pornită Moskalii, au scrisă cărți la Minihă feldū-marșală, sė slobódă pre boierii Caimacamii și pre Mitropolitulă Antonie de la Hotină; și au arătată milă de au ertată pre toți cine erau greșii. Deci Minihă i-au cinstită pre boierii Caimacamii la masă vre o doă zile și nu le au mai cerută banii ce rămăsese rămășită din poclonulă lui, și i-au slobodită; și au venită la Iași. Érá Mitropolitulă Antonie n'au vrută sė se întorcă la Iași; s'au temută de Grigorie Vodă sė nu oblicescă că au fostă agiunsă și elă mai înainte vreme cu Moskalii; au fostă scrisă cândă au fostă luată Moskalii Hotinulă ca sė vie la Iași. Temėndu-se de Grigorie Vodă s'au dusă și elă la Moskă.

Atunce și Minihă cu obuzulă lui cu totă óstea au trecută Nistrulă în ceea parte; numai ce au lăsată pre ună Generală anume Levendală, în Hotină cu

trei mii de óste; și pusese Minihü de făcuse torü găuri pe subt cetatea Hotinului să puie lagumuri să'lü spargă; déră apoi nu 'lü aü spartü. Și atunce la purcesulü lui Minihü trimis'aü de aü robit'i mult'i ómen'i din ținutulü Hotinului, și de pe marginea Cernăuților, și i-aü trecutü cu feme'i cu copii la Moskü, și'i împărția pre ómen'i ca pre dobitoce; un'i lua bărbații, alții femeile, alții copii, și'i vindeaü un'i la alții fără de lécü de milă, mai rău de câtü Tătarii, și era vreme de érnă. Bogate și multe lacrimi era, câtü se auția glasurile la cerü.

Deci Grigorie Vodă după ce aü sositü la Iași a patra di, i-aü și venitü veste de la Cămărașii de Ocnă, că Vacmistru și cu Atamanulü Donțilorü cu optü mii de óste, ese pe Oituzü din țera Unguréscă; că Nemții nu i-aü lăsatü să mérgă, in țeri Unguréscă; și eșindü pe Oituzü aü luatü in susü pre subt munte pe Bistrița pre la Roznovü, pre la Némțü, pre la Sucévă, pre la Cernăuți până aü trecutü Nistru, totü prădândü cu ce le-aü fostü in calea lorü. Aceștii mai rău aü prădat'i de câtü cei d'ântéiü, că ce mai scăpase de la ceilalți aü luatü acestii totü.

Trimis'aü și Grigorie Vodă pre Alaí-bei cu Turci și cu Lipcani, de aü mersü totü in préjma lorü până aü trecutü Nistrulü. Deci in scurtă vreme aü trimisü Grigorie Vodă pre Sară-Mehmetü-Pașa la Hotinü cu Lipcanii cu poronca Porții, și ședé Generalulü Levendalü in cetate, și Sară-Mehmetü-Pașa afară de cetate. Și aü ședutü așa vre o lună de zile și mai bine așa ca lupulü cu óia, de'si cântău intr'ochi.

Omenii de la Moskü și a Craiului Franțuzescü, totü âmblala Pórtă, și de la Pórtă la Moskü, până de la o vreme aü venitü poroncă, de aü eșitü Moskalii din Hotinü și s'aü dusü, și aü datü cetatea pre mâna Pașii. Érá după aceea in trei săptămâni aü venitü poroncă de la Pórtă la Grigorie Vodă, cum că i-aü datü ținutulü Hotinului in sama lui; și in cetate in Hotinü ședé Pașa, érá den afară n'avé trebă macarü o palmă. Și aü trimisü Grigorie Vodă pe Lupulü Sardarulü Părcalabü la Hotinü.*) Și la di întéiü a lui Dechemvrie aü datü hărtii; și la Fevruarie aü scosü văcăritü totü unü după alta, și s'aü tēplatü de aü cădutü érnă pré mare până la briü, și aü cădutü de la Vinerea mare și aü ținutü până la Sveti Georgie; și pereaü vitele ómenilorü câte mai scăpase de Moskali, și intrasé și hólă in vite și in oi, vėrsatulü, de se potopia cu totulü; că fin'i nu putuse ómenii face la câmpü de óste și de ploi multe, și era, și câtü și fusese încă, ilü măncase Moskali până a se întórce inapoi, și agiunsése stogulü de finü cincispredece lei, și nu se puté găsi nicăiri; și vadra de vinü unü leü. Socotiți fraților cetitori cum este osinda și mânia lui Dumneđeü pe țara acésta. Că și Grigorie Vodă i se schimbase firea îndată; că boierii era'i toți in prepusü, și n'avé nici o credință. Orbitü in lăcomie, judecătii eraü multe de jacurile ce se făcuse; și eraü judecătiele cu fățarie; că cei dreptieraü in urgie, și mulți din cei vinovați eraü

*) Și aü ținutü Grigorie Vodă vre unü anü ținutulü Hotinului de 'lü aü stēpănitü, érá apoi schimbându-se Vezirulü, aü găsitü vreme Lipcanii, și aü grăitü la Pórtă și aü luatü iarăși ținutul Hotinului in sama lorü, să fie subt ascultarea lorü, să fie iarăși Raié, precumü fusese și mai înainte vreme până a nu veni Moskali, Raié Turcésca. — Adaosü in copia Postelnic. Hurmuzaki.

în cinste. Trimis'au Grigorie Vodă atunce la Țarigradū, de 'și au adusū dómna și Beizadelile, și pre noru-sa fata lui Mihaï Vodă*) cu mulțime de Greci, și Grecii dobândise mândrie și obrazū, că clevetia și foră rușine asupra bieților boierī, și cu nebăgare în samă întru nimică pre Moldoveni. Că pe Vorniculū Iordaki Cantacuzino Delénulū, decă au venitū de la Hotinū nici 'l-au priimitū Vodă se se împreune cu dēnsulū, și au pusū pre Bașciohodarū cu cindeci de ómenī Siimenī de 'l-au străjuitū la gazda lui câte-va zile; și apoi 'l-au pornitū la țară la Deleni la casa lui nici sē'lū vadă în ochi, și era sē'lū călugărescă; numai noroculū lui au fostū că era cumnatū cu Mihaï Vodă, și Grigorie Vodă era cuscu cu Mihaï Vodă, și pentru voia lui Mihaï Vodă 'l-au lăsatū a casă; și era sē'ī risipescă și casele din Iași, numai Spatarulū Aristarhū, fiindu-ī ginere, s'au rugatū lui Grigorie Vodă se nu'ī rāsipescă casele dicēndū că i le-au datū lui acele case de zestre, și arū fi fostū pățitū și mai reū; că au fostū înțelesū Grigorie Vodă că au fostū scrisū la Moskalī, și au fostū pecetluitū cu cēră roșie cândū au fostū Caimacamū la Iași, și Vodă era fugitū la Galați, și alte multe pricinī ca aceste aflāndū vreme de'lū pīrise ciocoii; ce la câtū va veni pe urmă acestū boierū, vremea viitoare va arāta. Așijdere și pre mine Iónū Neculce Vornicū, tēmplāndu-mē de amū fostū în vremea Moskalilorū în Iași, m'au amestecatū ciocoii și cu alți neprietenī la Grigorie Vodă, și m'au închisū la Bașbulbașū câte-va zile; și copiii mei se ascunsesē în laturī; și au trimesū unū Postelnicelū de i-au căutatū în tótă țara; dāndu'mī și mie pricinā că amū bātutū unū ciocoiiū la vremea Moskalilorū; socotindū că amū fostū și eū amestecatū la niscai-va fapte. Dērā pre urmă au aflatū că n'amū fostū, și m'au sloboțitū și pre mine la țērā. Și atunce la acea primejdie am cheltuitū mulți bani, care dee samă la Dumneđeū cine m'au amestecatū. Ce la cea de pe urmă și pentru mine, și pentru alții, vremea viitoare va arāta.

Ērā Grigorie Vodă trimis'au la Țarigradū de au făcutū afurisenie lui Antonū Mitropolitulū, căci s'au dusū cu Moskalii și n'au vrutū să mērgā înapoi în țērā, ce au mersū la Kiovū, și i-au datū Moskalii o eparhie în țēra Căzăcē:că peste Nipru, făcēndu'lū Mitropolitū de Cernigovū.***) Ērā în Moldova în loculū lui Antonū, au pusū Grigorie Vodă Mitropolitū pre Nichiforū, Grecū fiindū nēmulū lui de la Peloponīsū.

Ērā totū întru acestășū anū 7248 de varā, mers'au Moskalii și Turcii de au hotărītū despre partea Voziei și a Crimului despre hotarulū Moskicescū, din Iuhurlucū dreptū la Buhū în giosū Turcescū, ērā în susū Moskicescū până în fundulū Iuhur'uculū, și din fundulū Iuhurluculū dreptū în Buhū, și din Buhū în giosū apa Buhului hotarū până în Nipru, și din Nipru în giosū apa Niprului hotarū până

*) Dómna avē mai bună trecire de câtū în domnia d'antēiū, că pe tóte rudele câte le-au avutū, i-au miluitū, i-au căutatū, i-au cinstitū, și i-au boieritū, și i-au imbogățitū, cariī au rēmasū de orū fi unii bunī până ce orū fi. — Adaosū în copia Post. Hurmuzaki.

**) Și s'au dusū Mitropolitulū Antonie de au trăitū acolo doi ani, ērā de acolo tēmplāndu-se de s'au schimbatū Impărăția, i-au datū Impărătesa altā eparhie, o Mitropolie anume cetatea Bilagorodū în țēra Moskicescā, de au mai trăitū cealaltā vreme a vieții lui încă cinci ani. — Copia Post. Hurmuzaki.

lângă Vozia, cale de patru césuri de la Vozia în sus, și au tăiatu dreptu la Donu cale de patru césuri din mare, și au pusă și semne; érá din Donu în ceea parte au lăsatu să fie a Moskaliloru hotarü, cu Azacü și cu totu olatulu cetății Azacului să fie Moskicescü; numai din Orü cale de patru césuri până la Vozia, au lăsatu să fie locu a Crimeniloru. Și au trecutü și solü mare moskicescü anume Romianțovü la Pörtä, cu mare glötä de ómeni, ca la o mie și cincî sute și mai bine; și solü mare turcescü la Moskali cu aședémentulu păcii; și n'au apucatü a agiunge la Pörtä solulu celü moskicescü, nici celü turcescü la Petriburgü, și i-au agiunsü vestea pe drumü c'au muritü Impërätésa Ana cea Moskicescă la velétü 7249 Octomvrie în 26. Și au stätutü pe drumü amëndoi solii, care unde i-au agiunsü vestea, câte-va zile de au așteptatü răspunsü. Și peste câtü-va viindu-le răspunsü, s'au pornitü de s'au dusü și cela la Tarigradü, și celalaltü la Petriburgü. Precum orü aședä vremea va aräta.

Érá întrü acestü anü 7248, murit'au și Carolü Impëratulü Nemțescü; și se strängü Craii și Electoriü la tégulü Hamburgü la electie; cela ce s'a alege vremea va aräta.

Totü întrü acestășü anü 7248, rédicatus'au Persii cu totä puterea lorü, și au mersü asupra unü Impëratü Indianü, și dändu'si rësboiü tare, au biruitü Persii, și au prinsü pe Impëratulü anume Gonorü viü nevätamatü, și i-au luatü tóte țerile, și apoi pre urmă 'l-au slobođitü să fie birnicü, și s'au ämplutü Persii de multä avere. Érá totü întrü acestășü anü 7248 luna lui Avgustü în doădeci și noă de zile, în dioa de făerea cinstitulü capü a sfântului Iónü Botezătorulü, căđut'au o brumă mare, de ai stricatü pánele cele mici, și stricase și pánele cele mari care era mai tärđie, că nu putuse ómeniü ara de tómnä, fiindü vremea oștirei, și de primăvarä éráși nu puteau să are de vreme, fiindü boii slabi de érnä, și se scumpise pánea förte în țerä, și vinulü, că rămăsese viile de cu tómnä neingropäte, neputëndü ómeniü să le lucreze de óste și de érnä că căđuse de vreme, și fiindü érna mare se uscasa vița, de le-au tăiatü viile primăvara din pämentü, și pentru aceea era vinulü scumpü. Așijdere vitele încă se scumpise că murise de érna cea mare multe vite, și venia neguțitorii de tóte părțile de le cumpära, din Crimü, din țera Leșescä, și din țera Unguréscă, și agiunsesse și până la optdeci de lei, și până la o sutä de lei pärechia de boi bunü, și vaca câte cinspredece lei, și câte optspredece lei și câte doădeci de lei; érá pintr'alte părți de locü și mai cu prețü s'au fostü vëndëndü bucatele; tóte aceste s'au făcutü în anulü 7248.

Érá Impërätésa Anna la mórtea ei au lăsatü pe unü copilü micü de vre o doă-trii luni să fie Impëratü cândü va veni la virstä de optsprezece ani; érá până atunce să fie epítropü Impërăției Bironü Csenje de Curlanda, d'inpreună cu alți Cnezü. Și după aceea, n'au trecutü doă-trii luni, și după ce s'au strânsü Cnezii toți, n'au suferitü să fie Bironü capü Impërăției și 'l-au și făcutü surgunü la Sibirü, dändu'i pricinä că este Luterü, și au rémasü epítropü Impërăției Moskulü ima (muma) aceluï copilü, pre anume éráși Anna, nepóta de sorü Impërătesei cei bătréne, și cu bărbatu-séu anume: Antoni Csenje de Lunenburgü, și cu unü Némțü anume Isterhazü, și cu vre o doi-trii Cnezü Moskali. Érá pre Minihü 'l-au mazilitü să nu mai fie elü Feld-marșalü. Érá pre alți Luteri căți au

fostu ofiteri, i-au gonitu pre toti, si le-au luat moşile ce le dedese si a'i rămasu se fie larăsi Impărătesci.

Érá totu intru acestu anu 7249 au începutu a face gâlcévă Craiulu Şvedulu, ginerile lui Petri Impăratu, dicendu că nu i se cade Impărătia acelu copil micu, ce se cade Impărătia feciorulu lui că este făcutu din fata lui Petri Impăratu, saū Elisavetei fetii lui Petri care era fată mare atunce la Mosku; si au si începutu a scôte oste Şvedescă fiindu îndemnatu de Franşuji, adeverindu că le-a da agiutoru Şvediloru si bani cu îndemnătura Turculu; ce si Moskaliu după ce au simşitu au trimesu oste improtiva ostii Şvedesci. si i-au hătutu prea rău pre Şvedu.

Totu intru acestu anu 7249 după ce au agiunsu solulu moskicescu la Pörtă, pentru ore care pricină neputendu-se aşeda, au pusu Impărătia si au tăiatu capulu lui Alecsandru Terzimanulu fratele lui Grigorie Vodă; érá pre alti Turci cari fusese la aşedemintulu păcii la Nemirova, dimpreună cu Terzimanulu, pre unii i-au făcutu surguni, érá pre alti i-au si omoritu, dicendu cum că au făcutu viclesugu de au viclenitu Impărătia si au inoitu creştiniloru.

Érá piste şese luni după aceea, in anul 7250 Septemvrie 13 zile, au venitü si lui Grigorie Vodă mazilia, si l-au dusu la Pörtă cu cinste; érá in loculü lui au venitü domnu, Constantinü Vodă, fiulu lui Nicolai Vodă din ţera Muntenescă, carele au mai fostu aice in Moldova domnu. Érá in ţera Muntenescă au mersu Mihai Vodă Racovişă celu bătrenu.

Atunce au trimisu Turcii in ţera Muntenescă de au tăiatu capulu unui doctoru anume: Testabuza, care acelu Testabuza au fostu mai înainte vreme credinciosu la Pörtă, si cădendu in prepusu cum că se agiungé cu creştinii au fugitu vre o doi-trii ani la Veneşia si amăgindu'lu Turcii cu fermanu de ertare aşa l-au prinsu si i-au tăiatu capulu.

Acestu domnu Grigorie Vodă era forte grabnicu si năselnicu; si in zilele lui se imbogăşise ciocoii, că lua slujbele cu dări si cu mite de la Greci. Érá boierii mazili nu aveau căutare, si rămăsese la sărăcie; si începuse a'i si boieri pre ciocoii, că se mândria socotindu că n'a mai avé sfirşitu. Érá Dumneşu este tutuloru judecătoru dreptu.*)

*) Ionu Neculce vişă din familiile cele mari a ţerei, ocupându in viaţa sa cele mai insemnate posturi a Statulu, vedé cu părere de rău la sfirşitul zileloru seile că Grigorie Vodă începuse a boieri pre Ciocoii. Copia însă a acestuiaşi Letopiseşu scrisu pentru Post. Hurmuzaki, pôte de vre unulu din acesti ciocoii boierii, nu fa parte la pornirea lui Neculce asupra lui Grigorie Vodă. Din potrivă, recunoscătoru pentru drumulu ce acestu domnu deschisese si omeniloru nooi ce nuse puteau fâli in strămoşii lorü, acestu copistü lăsându deoparte cuvintele ocăritore a Hronicarulu, laudă domnia lui Ghica si sfirşeşte aşa: „Acestu domnu Grigorie Vodă, multă ostenelă si supărare au avutü la vremile iuşi si cumplite, de multe osti ce era impresurată ţera de toate părşile; dără Dumneşu i-au ajutatü si l-au feritu de nu s'au primejduitü, si au chivernisitu si au apăratü ţera de robie, că n'au fostu oste numai de unu felü de limbă, saū numai de o parte, ce de multe limbi si de multe părşii, si incotro arü fi gōnditu omulu să fugă, totu piste osti da. Ce de toate de aceste osti ce mai susu s'au scrisu, l-au păzitu Dumneşu cu darulu Sfinşii seile, si au domnitü măria sa Grigorie Vodă in a doa domnie şese ani fără de trei luni. — Adaosu in copia Post. Hurmuzaki.

CAP XXV.

A doa domnie a lui Constantină Vodă Mavrocordată, în anii 7250 Octomvrie I.

Dupe ce au venit aice Constantină Vodă eşitu-'i-au totă boierimea înainte cu multă bucurie, sciindu'lu din domnia d'ânteiu că este omă bună și blândă; și preste trei-patru zile au boierit boierii pre obicei. Pus'au pre Sandulă Sturza Iarăși vel Logofetă, pre Costaki Razulă ce era Hatmană vel Vornică de țera de giosă, pre Iordaki Rusetă Celibiulă vel Vornică de țera de susă, pre Enaki ce au fostă Spatară mare în țera Muntenescă, fratele domnei lui Nicolai Vodă, 'l-au pusă Hatmană, pre feciorulă lui Adămiță ce era cumnată lui Constantină Vodă 'l-au pusă velă Postelnică, pre Andrieșă Rusetă vel Bană, pre Manolaki Costaki vel Spatară, pre Ștefăniță Rusetă vel Paharnică, pre Toderă Păladi vel Visternică, pre Ionă Bogdană vel Stolnică, pre Chiriță Draculă vel Comisă, pre Iordaki Rusetă fecioră lui Ștefăniță Vorniculă, vel Medelniceră, pre Dimitrașcu Păladi velă Cluceră. Și după ce au boierit pre acesti boieri, au scosă banii stégului pe țera, de totă omulă câte o sută și cinci parale; eră acele cinci parale să fie a boieriloră ce oră strânge banii, eră o sută de parale să mergă la Visterie; și au aședat să fie patru cîverturi într'ună ană să dea de totă omulă cășasă câte o sută și cinci parale la cîvertă; eră holteii cei cu părinți, să dea câte cîncei și cinci de parale, și le-au dată peceți tuturoră tipărite anume, fețele loră, numele, și poreclele loră; și după ce s'au cisluită le-au dată zlotășii isvode, și la Visterie le-au scrisă la condică; și au făcută obiceiă zlotășii pe omeni, pe țerană, să nu'i supere nimică, ce dintr'acele cinci parale să'și cumpere bucate; și alte obiceiie multe ce era mai înainte să nu fie nici de unele de acele; și n'au fostă nici văcărită, nici pogonărită, nici cunițe, nici adăoșaguri, nici jacuri de ciocolă să amble prin omeni mîncându'i. Și țerei de giosă le mergă pre bine; eră țerei de susă, fiindă prădați de Moskali, și fiindă lipsiți de pâne, le mergă mai greă. Camă fugeau din cei săraci; eră cei mai cu putință erau mulțamiți. Dat'au și strânsore mare de cerca pre omeni de peceți, și pre unde îi afla în bătă, și pe vornici carii tăgăduiau pre omeni de nu vrea să'și spuie, îi da pe ulițe și'i trimită la ocne.

Mai adevărit'au că de'i va eși somă bună să potă rădica poroncile Împărătesci, va rădica boieriloră mazili și mănăstiriloră desetina și vadrăritulă; și așa toți au priimită și s'au bucurat; numai unii din boieri nu le plăceau, și cioailoră carii jecuiă țera, că la acei boieri să strânsese mulți omeni pin satele loră; și alți nu rămăsese mai cu nime. Și camă sta împedecare acesti boieri ca să strice acestă socotelă, dără nu puteau isprăvi nimică. Dat'au și boieriloră celoră mari câte cîncei și câte șesececi de omeni de scutelă; altora boieri mazili câte douăzeci, câte cincisprezece, câte cinci. Așjdere au dată omeni de

scutelă și la jupănese sărace câte dece, câte cincisprezece. careși duple boierie. Și mergându unii din boierii cei mari cu zlotăria cu banii stégului, socotit'au Domnul și au făcut și altă orânduclă, că au pus din boierii mazili, pre mine Ionu Neculce biv vel Vornicu, și pre Iordaki Dulgheriu biv vel Postelnicu, și pre Aristarhu biv vel Banu, să fie judecatori aice în Iași dinpreună cu boierii cei mari la toate trebile, și judecățile, și sfaturile să fie nelipsiți; și le-au făcut și nafaca, lefă, câte cindeci de lei de boieru pre lună*). Așijdere au mai alesu câte unu boieru din boierii mazili, și au pus la toate ținuturile Ispravnicu, și le-au dat ținuturile cu slujbe în sama lor; și le-au alesu răsura să ia giuțetate mai multu de câtu soțiile lor. Așijdere au alesu pre alți boierii mazili cari nu încăpuse la boierii și la Ispravnicu, și fusese cu boierie vel, sau feciori de boierii vel, și pre accia i-au rânduțu să'i pue pre rându pe toți la slujbe, și le-au rădicatu dăjdile să nu dee nimică, nici ei, nici feciorii lor. Era pre alți mazili cari au fostu mai de giosu i-au pus dăjdi ușore de da cineși pe puțința sa. Așijdere au rădicatu dajdea tuturor mănăstirilor, și tuturor preoților, și le-au făcut și testamentu, să nu dee nimică. Și câte judecări se făcea, toate scria la condice, și boierii cei mari din Iași, și Ispravnicu de pre la ținuturi; și cându făc Constantinu Vodă divanuri, multe judecări le rânduia la boierii cei mari și la Ispravnicu de pre la ținuturi de le făcea; era decă nu plăcă omenilor judecata boierilor; venia la divanu cu mărturie de la boierii, și vedé Domnul mărturia, și precum îi păre așa le curma judecata. Așijdere alesese vre o cinci-șese logofeti de taină, de stau de cetia răvașele și le făcea omenilor răspunsuri de jalobe ce aveau: și punea Logofetulu alu triile pecetea domnescă în răvașe, și le scria toate răvașele la condică. Și era și unu Izbașa, omu de curte a lui Vodă, de stringe toate răvașele de pre la omeni, și le scotia răspunsu foră de nici o chieluclă; numai câtu da diəciloru câte două-tri parale de scrisu răvașele. Ispisocle de moși câte mergeau la divanu toate le scria la condică. Boierilor și mazilor le-au făcutu obicei să lucreze cu omenii cari voru șede pre moșiile lor, câtu le-a fi voia și câtu oru puté, însă numai acei omeni ce voru șede pre moșiile lor să lucreze; era pe alte moși a altor omeni să nu se întindă a'i stăpâni. Mănăstirilor le au făcutu obicei vecinicu, lor să le lucreze precum le-au lucratu și mai înainte vreme; era alți omeni străini cari

*) Și au fostu așa vre o două-trei luni, până au venit boierii cei mari de pre la ținuturi. Era decă au venit boierii, au lasatu Domnul judecățile, să fie iarăși în sémă boierilor celor mari cu boieria, precum fusese și mai înainte vreme. Numai boierii cei mari cu judecățile care le judecau ei, la Iași, nu puneau pecetea domnescă în cărțile cele de jucăți, ce numai se iscăliau boierii cu iscăliturile lor. Numai cându vrea judeca domnul singuru și alegé judecata, atunce pune pecetea domnescă și iscăliau și boierii cu iscăliturile lor ca să se cunoască judecățile de cine sunt făcute, de oru fi bune de oru fi rele; nu precum era mai înainte vreme, că de se tēmpla niscari judecări prōste, se pomenia numele Domnului că au judecatu, fiindu în cărțile pecetea domnescă; și domni de une judecări pōte nu știau nimică, și mulți se jēluiau din vremile trecute că aru fi avutu strămbătate. Decă măria sa Constantinu Vodă, vedēndu cărți domnesci, nu vra să le strice; ce rânduia la Mitropolitulu și la boierii cei mari, și la Egumeni, să alegă acele judecări ce se jēluiau omenii că au avutu strămbătate; și așa împreună cu toți alegau judecățile. Numai totu să temeau a le alege domni cei ce era la Tarigradu mazili, cari făcuse acele judecări.—Adaosū in copia Post. Hurmuzaki,

voru ședé pre moșile lorū, se le lucreze câte doăspredece zile într'ună anū și sê dee și de a dece.

Têmpiatus'aū atunce de aū venitū unū Turcū de la Pórtă, cu fermanū sê ia pe Lupulū Sardarulū feciorulū lui Anastasie Vorniculū, pîrîndulū Turcîi și Lipcanîi de la Hotinū; cum că în zilele lui Grigorie Vodă când aū venitū*) Moskaliî în țérá în Moldova, acelū Lupulū Sardarul sê fie fostū âmblatū agiungêndu-se cu Moskaliî, și dupé ce s'aū dusū Moskaliî, 'l-aū pusū măria sa Grigorie Vodă Ispravnicū pe ținutul Hotinului, și i-arū fi jécuit pre Turcîi și pre Lipcanîi fiind vreme turburată, și este hainū și este bogatū de are mulțime de banî. Și fermanulū scria la măria sa Constantinū Vodă, să caute sê'lū trimată pre Lupulū Sardarulū, și sê'i scrie totū ce va avé. Érá măria sa Constantinū Vodă nu s'aū înduratū, nici s'aū grăbitū sê'lū trimată, ce aū chiămatū pre boierii cei mari, și pre alți boierii mazili, și pre călugêrii, pre egumeni, și pre neguțitorii, și pre balgiî, și i-aū întreatū pre toți pentru Lupulū Sardarulū, cum știū? fost'aū hainū? Deci boierii și călugêrii egumeni, și neguțitorii, și Turcîi balgiî, aū mărturisitū cu toții cumū nu'lū știū pre Lupulū Sardarulū sê fie fostū hainū. Și așa făcêndū mărturie de la toți, măria sa Constantinū Vodă aū triimesū la Pórtă scriindū la prietenii mării sele, cum că'i este năpaste Lupulū Sardarulū; și așa aū isprăvitū de i-aū datū pace. Numai aū chieluitū o sută de pungi de banî, șéptedeci pungi aū datū Lupulū Sardarulū, érá doădeci și cincî de pungi aū datū măria sa Constantinū Vodă și boierii, și 'l-aū scosū. Érá mai pre urmă aū datū Lupulū Sardarulū și acele doădeci și cincî de pungi de banî, și aū plinitū o sută de pungi de banî de aū datū și aū hălăduitū.

Totū întru acestași anū 7250 de primăvară, venit'aū câte-va havalele asupra țerei de la Pórtă, sê facă optū sute de salahori, și o sută și cinzeci de care la cetate la Vozia sê o zidescă din noî sê o facă; așijdere și câte-va miî de chile sê le cumpere și sê le trimită la Tarigradū. Așijdere și câteva pungi de banî sê dee la omulū lui Casap-bașa, sê cumpere oi pentru sulgeria Impêrătescă, așijdere și solulū Moskicescî s'aū pornitū de la Tarigradū sê margă la Petriburgū, la Moscū; și agiungêndū la Tighiné, din ore care pricinî aū ședutū vre o triî lunî de zile de aū ernatū până în primăvară; și aū rînduitū măria sa Constantinū Vodă, pre dumniului Costaki Razulū vel Vornicū de țéra de giosū, de aî purtatū de grijă pentru totū conaculū de bucate ce'i-aū trebuitū; că așa érá poronca de la Pórtă. Și făcuse ținutulū Orheiului și ținutulū Lăpușnei, ca vre o triî sute de care de staū pentru tréba solulū, că era ca la o mie și cincî sute de ómeni și mai bine cu solulū; și purcegêndū de primăvară din Tighiné, 'l-aū dusū până în hotarulū Leșescū. Și tâlnindū pre solulū celū turcescū, 'l-aū adusū și pre acela totū cu chieluéla țerei până 'l-aū trecutū Dunărea la Galați; care aū cuprinsū aceste havalele câte-va sute de pungi de banî. Și nimică beilicuri în țérá nu s'aū făcutū, ce totū cu banî aū plătitū măria sa Constantinū Vodă din soma civerturilorū; numai i glotindu-se chielu-

*) De aici înainte lipsescū filele la manuscriptulū originalū a lui Neculce; și amū urmatū copia Post. Harmuzaki.

ela, n'aũ fostũ numai patru civerturni în anulũ d'ânteiũ, ce aũ fostũ șese civerturni.

Zãbava solului moskicescũ ce aũ zãbovitũ la Tighinẽ, n'aũ fostũ altã pricinã, fãrã de câtũ la Petriburgũ tẽmplãndu-se de scoteaũ epitropiil Impãrãției oștea cea mare, polcurile cele Impãrãtesci, care se chiamã Preobrajenski polcũ, și Simionevski polcũ, ca sã margã asupra Șvedilorũ; și era fõrte cu supãrare mare oștenilorũ fiindũ vreme de ernã. Și eșindũ tõtã oșteã din Petriburgũ afarã, și aședẽndu-se cu obuzulũ, aũ trimesũ pre tainã la Elisavetũ, fata lui Petru Impãratũ, care era fatã mare, ca sã margã la oște sã o rãdice sã le fie Impãrãtesã. Decĩ și ea fiindũ supãratã de epitropi, și vedẽndũ cã amblã lucrurile prostũ și improtivã, s'aũ sculatũ de la casa ei pre tainã intr'o nõpte, și s'aũ dusũ de aũ intratũ în oștile Impãrãtesci. Erã oștile Impãrãtesci vedẽndu-o fõrte s'aũ bucuratũ, și indatã i s'aũ inchinatũ și aũ primit'o cu mare bucurie rãdicãndu-o sã le fie Impãrãtesã. Erã Impãrãtesã Elisavetũ, aũ poroncitũ de aũ schimbatũ tõte vãrțile pre la tõte porțile, și aũ și trimisũ cãte doãtril sute de slujitorĩ, și cãte cu unũ oșterũ capũ, și sosindũ la porțile cetãtei le-aũ și deschisũ indatã ceĩ din lãuntru; și așã aũ mersũ pre la toți epitropiil, și i-aũ prinsũ pre la gazdele lorũ. Erã mergẽndũ și la Minihũ și vrẽndũ s'elũ prindã, aũ inceputũ a se pune improtivã, și pãnã a'lũ prinde aũ peritũ vre o cincĩ-șese Moskali, și aũ peritũ și din õmenii lui Minihũ vre o cincĩ-șese. Și așã prindẽndu'i pre toți epitropiil i-aũ inchisũ intr'unũ turnũ de pãtrã. Și sculãndu-se și impãrãtesã Elisavetũ, totũ intru aceeași nõpte cu tõtã oșteã aũ purcesũ și aũ mersũ la curțile Impãrãtesci, și aũ cuprinsũ curțile de tõte pãrțile, și aũ prinsũ cu tainã tõte vãrțile, de n'aũ sciutũ nime nimicã, pãnã ce aũ sositũ la ușele curților Impãrãtesci; decĩ nu s'aũ pututũ apuca de nimicã și intrãndũ în curțile Impãrãtesci Impãrãtesã Elisavetũ, a doã di aũ și trimesũ surgunũ pre Impãrãtesã Anna, și pre bãrbatulũ sãu Antoni Csenje de Lunenburgũ, și pre copilulũ lorũ Iõnũ Antonievici, la țera lorũ la Lunenburgũ; și așã pornindu'i aũ inceputũ a trage clopotile, și aũ slobođitũ puscele cele mari, și aũ inceputũ a ñice în trõmbițe și a striga vivatũ, vivatũ, vivatũ, și a ñice: intru mulți anĩ sã trãescã Elisavetũ. Decĩ Impãrãtesã Elisavetũ mergẽndũ la bisericã și coronindu-o sã fie Impãrãtesã Moskului, dupre ce aũ luatũ samoderjavia, adecã stãpãnirea Impãrãției, aũ cinstitũ pre toți oșterii și pre toți slujitorii.

Așjdere mãria sea Constantinũ Vodã aũ mai socotitũ, pre unil din fecioril de boieril cariil nu putea sã încapã la boierie, și eraũ fecioril de boieril mari, și incepuse acum unil și a îmbãtrãni, și nu mai încãpeã la boierie, cã de la o vreme încõce eraũ totũ unil, erã mãria sa Constantinũ Vodã, aũ socotitũ de aũ fãcutũ dreptate, și aũ inceputũ a'i boieril și pre acia ce era cãduți din cinste. Mai socotit'aũ mãria sa Constantinũ Vodã pentru scõle de invãțaturã de le-aũ mai intãritũ, scõlele cele Elinesci, și cele Slovenesci. Așjdere aũ mai fãcutũ scõle de invãțaturã, Lãtinesci și Arãpesci; și aũ datũ scire tuturorũ mazililorũ în tõtã țera, ca sã aducã copii la invãțaturã la scõlã, ca sã invețe ori ce limbã le-arũ fi voia, pentru ca sã se afle õmeni invãțați și în pãmẽntulũ nostru alũ Moldovei, precumũ suntũ și pãtrãlalte țeri și pãrți de locũ; erã dascalilorũ li

se da plată din visteria domnescă. Așijdere aū datū poroncă la tōtă boierimea sē'și aducă scrisorī ce orū avē pe moșiile lorū sē le scie la condicā, ca sã se mai curme gâlcevele. Socotit'aū mǎria sa Constantinū Vodă și pentru pǎrcălăbiile de pre la tērgurī, avēndū obiceiū pǎrcălăbii, de luaū, osēbitū de cōi doădecī de banī și cāte doă ocă de vinū de bute de vinū, saū de horilcā orī ce felū de bētură arū fi fostū, și pǎrcălăbii nu luaū numaīacele doă ocă precumū era obiceiulū, ce luaū nisce tidve mari cāte de patru-cincī ocă, de jācuīaū ómenii și neguțitorii spārgāndu-le buțile. Ēră mǎria sa Constantinū Vodă, aū stricatū acelū obiceiū rēū sē nu mai fie, sē nu mai iēe pǎrcălăbii tidve și oce de vinū și de horilcā; ce numaī sē iēe pǎrcălăbiile dreptū pre obiceiū, cāte doī potronicī de carū, ēră mai multū sē nu supere ómenii și neguțitorii. Așijdere tōte mōnăstirile le-aū datū sē fie in sama Mitropolituluī, și a Episcopiiilorū pre la eparhiile lorū, ca sã le ia sama egumenilorū și cālugērilorū sē nu le prāpādēscă veniturile moșiilorū și a bucatelorū ce orū avē fāră de ispravă, precumū făceaū mai înainte vreme.

Făcut'aū milă și întăritură la Patriarhia Alecsandriei de aū închinatū mōnăstirea Hangulū ca sē fie cāte de ceva agiutorū, pentru cā acēstă mōnăstire o aū fostū închinatū mai înainte vreme rēposatulū pǎrinte a mǎrii sale Nicolai Vodă; și avēndū Patriarhia și hrisovū, aū socotitū și mǎria sa Constantinū Vodă de o aū închinatū, iarășī la Patriarhia ce mai susū s'aū đisū la Alecsandria. Ēră in đilele mǎriei sale luī Constantinū Vodă venit'aū și pǎrsfīnțitulū pǎrinte, Kirio kir Partenie Patriarhulū alū sfintei cetățī a Ierusalimuluī și a tōtă Palestina, și primindu'lū mǎria sa Constantinū Vodă cu bine, și osēbitū de milă ce aū făcutū mǎria sa, de aū datū și aū întăritū Sfāntulū Mormēntū a Domnuluī nostru Iisusū Hristosū, aū închinatū și aceste patru mōnăstiri anume: Tazlăulū, Cașinulū, Sobeja, și Pobrota, care dintru aceste mōnăstiri, Tazlăulū, Cașinulū și Pobrota, mai fusese închinate și mai înainte vreme la Sfāntulū Mormēntū; și la vreme de nepace le-aū fostū datū de bună voīă Patriarhulū de Ierusalimū, iarășī pre sama cālugērilorū Moldoveni; ēră așēđēndu-se pace, și fiindā mōnăstirile cāte cu ceva venitū, aū socotitū mǎria sa cā este lucru cu cale, sē fie închinate mōnăstirile iarășī la Sfāntulū Mormēntū a Domnuluī nostru Iisusū Hristosū, sē se ajutoreze și sē se întărescā Sfāntulū Mormēntū, carele este de folosulū mēntuirei a tōtă Crestinătatea.

Suntū și alte multe bunătăți a le luī Constantinū Vodă cu carele aū infrumusețatū patria, pāmēntulū Moldovei, cu giudecăți drepte, și cu obiceiuri bune Crestinesci, și fiesce căruia if era cu bună dreptate după cinste și după vrednicia sa.

Ēră cândū aū fostū in anulū 7251, in luna luī Iulie in 6 đile, venit'aū veste și luī Constantinū Vodă de mazilie; cā tēmplāndu-se la Țarigradū de aū luatū donnia Iōnū Vodă Mavrocordatū, fratele luī Constantinū Vodă, trimis'aū omulū sēu aici in Iași la boieri cu cărți, puindū Caimacamī pre Sandulū Sturza Logofetū, și pre Vorniculū Costaki Razulū. Ēră preste doă sēptēmāni, sosit'aū și Capegi-bașa Turculū, și cetindū fermanulū celū de mazilie, Iulie in 20 de đile, și odihnindu-se Constantinū Vodă incā 10 đile, și

grijindu'lu bine ca pre unu domnu, cu tote cele ce i-au trebuitu pre la tote conacele, purces'au in di anteiu a lui Avgustu, si au mersu la Tarigradu cu cinste; si neplinindu anul'i mazilu, au luatü Iarasi domnia țerei Muntenesci. Era aice la noi in Moldova au venitü domnu Ionu Voda Mavrocordatu, fratele lui Constantinu Voevoda Mavrocordatu.

Sfirșitulü Letopisețului lui Ionu Neculce.

SCARA
TOMULUI ALŪ DOILE

NECULAI COSTIN

	<u>Pag.</u>
De domniea lui Evstratie Dabija Vodă	2
De domniea Ducăi Vodă dintăi	5
De domniea lui Ilieași Alecsandru Vodă	6
De a doa domnie a Ducăi Vodă ărași la Moldova	7
De domniea lui Stefan Vodă Petriceico	8
De domniea lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino	10
De domniea lui Antonie Ruseti Vodă	14
De a triea domnie a Ducăi Vodă	17
De domniea a doa a lui Stefan Vodă Petriceico	30
De a doa domnie a lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino	33
De domniea lui Cantemiră	35
De domniea lui Dumitrașco Vodă	39
De domniea lui Constantină Duca Vodă	40
De domniea lui Antiohă Vodă, fecioră lui Cantemiră Vodă	42
De a doa domnie a lui Constantină Duca Vodă	45
De domniea lui Mihaï Vodă Racovișă	48
De a doa domnie a lui Antiohă Vodă	52
De a doa domnie a lui Mihaï Vodă Racovișă	56
<i>Istoria pentru Craiulă Șvedului Carolă XII, cândă s'ău sculată asu-</i> <i>pra Impăratului Petru Alecsevici</i>	57
<i>Răboiulă ce s'ău întemplată la Poltava, Șvedulă cu Mosculă</i>	59

	<u>Pag.</u>
<i>Isvodulü în vremea răsboiului de la Poltava, câtă sumă s'au luatü robü din Şveđi şi câte lucruri a le oştii</i>	63
<i>Aice amü scrisü altü isvodü câtă óste Şveđescă s'au închinatü la Moscali, cândü îi au ajunsü la Perevolocîna lângă Nipru, şi câtă artilerie s'au luatü de la dênşii, şi standarte, şi stéguri, şi altele.</i>	64
<i>Aice se scrie isvodulü, câtă óste de a Moskului la bătatea de la Poltava s'au ucisü şi s'au rănitü</i>	66
<i>Domniea lui Nicolai Alecsandru Vodă</i>	70
<i>De domniea lui Dumitraşco Vodă Cantemirü</i>	89
<i>Răsboiulü lui Petru Impëratulü Moskului, cândü s'au lovitü cu Turcii pe Prutü din gîosü de Huşi la Stăniiesci</i>	106
<i>Cândü au luatä Moscalii cetatea Brăila</i>	108
<i>Aice scriemü cândü au venitü Curtü Mehmetü Paşa în scaunulü țerei Moldovei, pe urma lui Dumitraşco. Vodă</i>	111
<i>Aice scriemü precumü au căimăcămitü Lupulü Vorniculü şi cu Bekir Aga Veşirulü, şi agoi cumü au petrecutü</i>	114
<i>Aice scriemü precumü au venitü la scaunulü țerii epitropü Iónü Vodă frate mai micü a lui Nicolai Vodă</i>	117

ACSINTI URICARULÜ.

<i>De a doa domnie a lui Nicolai Alecsandru Vodă</i>	121
--	-----

IÓNÜ NECULCE.

<i>Precuvëntare</i>	177
<i>O samă de cuvinte ce nu se află în Letopisişele Costinescilorü.</i>	179
<i>CAP I. Domniea Dabijeï Vodă</i>	192
<i>CAP II. Domniea ântëiü a Ducăi Vodă celui bătrânü</i>	195
<i>CAP III. Domniea lui Iliasi Vodă feciorulü lui Alecsandru Vodă</i>	196
<i>CAP IV. Domniea a doa a Ducăi Vodă celui bătrânü</i>	197
<i>CAP V. Domniea lui Petriceico Stefan Vodă</i>	201
<i>CAP VI. Domniea lui Dumitraşco Vodă Cantacuzino</i>	206
<i>CAP VII. Domniea lui Antonie Vodă Rusetü</i>	210
<i>CAP VIII. Domniea a tria a Ducăi Vodă celui bătrânü în țera Moldoviï.</i>	214
<i>CAP IX. Domniea a doa a lui Petriceico Vodă de la Leşi</i>	223
<i>CAP X. Domniea a doa a lui Dumitraşco Vodă Cantacuzino</i>	224
<i>CAP XI. Domniea lui Constantinü Cantemirü Voevoda</i>	230
<i>CAP XII. Domniea lui Constantinü Vodă feciorü Ducăi Vodă celui bătrânü.</i>	246
<i>CAP XIII. Domniea d'ântëiü lui Antiohü Voevod sin Cantemirü Vodă.</i>	256
<i>CAP XIV. Domniea a doua a lui Constantinü Duca Vodă</i>	269
<i>CAP XV. Domniea ântëiü a lui Mihaï Vodă Racovişă</i>	280
<i>CAP XVI. A doua domnie a lui Antiohü Vodă sin Cantemirü Voevoda.</i>	284

	<u>Pag.</u>
CAP XVII. Domniea a doua a lui Mihai Voevoda Racovița	288
CAP XVIII. Domniea întâiă a lui Nicolai Voevoda Mavrocordatü . .	295
CAP XIX. Domniea lui Dimitrașco Cantemirü Voevoda	302
CAP XX. A doa domnie a lui Nicolai Voevoda Mavrocordatü . .	341
CAP XXI. A tria domnie a lui Mihai Racovița Voevoda	350
CAP XXII. Domniea lui Grigorie Vodă Ghica	364
CAP XXIII. Domniea lui Constantinü Vodă Mavrocordatü	376
CAP XXIV. A doua domnie a lui Grigorie Ghica Vodă	385
CAP XXV. A doua domnie a lui Constantinü Vodă Mavrocordatü . .	416

Sfârșitul Tomului alii doile.

